

T.C.
BAŞBAKANLIK
DEVLET ARŞİVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı
Yayın Nu: 47

Dîvân-ı Hümâyûn Sicilleri Dizisi: VI

82 NUMARALI MÜHİMME DEFTERİ

(1026-1027 / 1617-1618)

< Özet - Transkripsiyon - İndeks ve Tıpkıbasım >

Proje Yöneticisi

Dr. Yusuf SARINAY

Devlet Arşivleri Genel Müdürü

Proje Sorumluları

Necati AKTAŞ

Devlet Arşivleri
Genel Müdür Yardımcısı

Necati GÜLTEPE

Devlet Arşivleri
Genel Müdür Yardımcısı

Mustafa KAPLAN

Osmanlı Arşivi Daire Başkanı

İsmet DEMİR

Yayın Koordinatörü

Yayına Hazırlayanlar

Hacı Osman YILDIRIM

Vahdettin ATİK

Dr. Murat CEBECİOĞLU

Ayhan ÖZYURT

Mustafa SERİN

Fuat YAVUZ

Numan YEKELER

Dizgi-Mizanpaj

Vahdettin ATİK

Baskıya hazırlama

Murat ŞENER

Salih DUTOĞLU

ISBN. 975-19-2649-1

82 NUMARALI MÜHİMME DEFTERİ

(1026-1027 / 1617-1618)

< Özet - Transkripsiyon - İndeks ve Tıpkıbasım >

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
İÇİNDEKİLER	V
ÖNSÖZ	VII
SUNUŞ	IX
KISALTMALAR	XXIX
HÜKÜMLERİN ÖZET VE TRANSKRİPSİYONLARI	1
İNDEKS	245
TIPKIBASIM	

Ö N S Ö Z

Geçmişten geleceğe bir köprü görevini yerine getirmekte olan arşivlerimiz, tarihî gerçeklerin ortaya çıkartılması ve belgelere dayalı tarihimizin yazılması açısından son derece önemlidir. Belgesiz tarih yazılamaz ve gerçekler gün ışığına çıkartılamaz.

Türk arşivlerinin hak ettiği değeri kazanması, tanıtımının yapılması ve belgelere dayanan araştırmaların yapılabilmesi için arşivlerimizdeki defter ve belge fonlarının tasnif edilip araştırmaya açılmasının yanı sıra belge neşri de büyük önem taşımaktadır.

Osmanlı Devleti'nin idarî, iktisadî, sosyal ve diğer yönlerini araştırmak ve tarihi gerçekleri ortaya çıkartmak için birinci elden kaynaklara ihtiyaç vardır. XVI. yüzyılın ortalarından XX. yüzyılın ilk yıllarına ulaşan bir dönem içinde ortalama üç yüz elli yıllık bir zaman diliminin önemli olaylarını belgelemesi açısından Mühimme Defterleri, hiçbir doğu ve batı devletinde rastlanmayan kültür ve tarih zenginliğini ihtiva etmektedir.

Bugünkü "Bakanlar Kurulu" niteliğinde olan "Divân-ı Hümayûn" toplantılarında görüşülen iç ve dış konular ve alınan kararlarla ilgili ferman, berat, emir, nişan gibi belgelerin sûretlerinin kaydedildiği, her biri ayrı bir döneme ışık tutan Divân-ı Hümayûn Sicilleri'nin, diğer adıyla Mühimme Defterleri'nin günümüz Türkçesine çevirilerek yayınlanması ve dünya ilim âleminin hizmetine sunulması çalışmaları 1992 yılında başlamış ve bugüne kadar 5 ayrı defter yayınlanmıştır.

Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı tarafından bu defa yayına hazırlanan "82 Numaralı Mühimme Defteri", Osmanlı Devleti'nin duraklama dönemi kabul edilen Sultan I. Ahmed, I. Mustafa ve II. Osman dönemlerine (1617-1618) ait önemli olaylarla ilgili bilgileri ihtiva etmektedir.

Eserin, hitap ettiği döneme ışık tutacağı ve Osmanlı Tarihi hakkında araştırma yapacak olanlara önemli bir katkı sağlayacağı âşikardır. Bu çalışmayı yapan Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü personelini tebrik eder, çalışmanın ilgililere yararlı olmasını dilerim.

M. Selçuk POLAT
Başbakanlık Müsteşar Yardımcısı

S U N U Ş

Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü'nce önceki yıllarda Divân-ı Hümayûn Sicilleri dizisinden Kanunî Sultan Süleyman ve II. Selim devirlerine ait 3, 5, 6, 7 ve 12 Numaralı Mühimme Defterleri yayınlanmıştı. Yeni yayın döneminde ise Osmanlı Devleti'nin başka bir dönemine -yenileşme ve modernleşme süreçlerinin başlangıcı olarak değerlendirilebilecek, Tanzimat'ın hazırlayıcısı sayılabilecek bir döneme- ait Mühimme defterlerinin yayınlanması plânlanmış ve Osmanlı Arşivi'nde bulunan Mühimme Defterlerinden II. Osman, IV. Murat ve I. İbrahim dönemlerine ait olan 82-91 Numaralı Mühimme Defterlerinden ilki olan 82 Numaralı Mühimme Defteri yayınlanmıştır.

Divân-ı Hümayûn ve Mühimme Defterleri hakkında daha önce yayınlanan Mühimme Defterlerinin başlangıç bölümlerinde yeterince bilgi verilmiş olduğu için burada bu bilgilere tekrar yer verilmemiş; öncelikle o devrin tarihi ve adı geçen padişahlarla ilgili tarihî malûmat aktarıldıktan sonra, Defter'deki hükümlerin muhtevası ve Defter'in özellikleri hakkında bilgi verilmiştir.

*

Osmanlı Devleti I. Ahmed'in tahta çıktığı tarihten yaklaşık on yıl önce Avusturya ile savaş hâlinde idi. Esasen o tarihe kadar Avusturya ile Osmanlı Devleti arasında, II. Selim zamanında yapılmış ve yaklaşık 25 yıldır yürürlükte olan bir barış andlaşması vardı. Ancak bu andlaşma Avusturya'nın himayesi altında bulunan uskok (kaçak) eşkıyasının Bosna serhaddine yönelik tecavüzleri ve buna karşı Bosna Beylerbeyi Hasan Paşa'nın Avusturya kalelerine yönelik harekâtı yüzünden, 1001 (1593) yılında bozulmuş ve iki devlet arasında yaklaşık 13 yıl sürecek olan savaşlar dönemi başlamış, Papalık önderliğinde Hıristiyan devletler arasında Osmanlı Devleti aleyhine mukaddes ittifak kurulmuştu. 1003 (1594) yılında, o zamana kadar Osmanlı Devleti'ne tâbi olan Erdel, Eflak ve Boğdan voyvodaları da bu ittifaka katılmışlar; Eflak Voyvodası Mihai (Mihai Viteazül) ve Boğdan Voyvodası Aron Tranul Osmanlı Devleti'ne isyan ederek memleketlerindeki Müslüman tüccar ve az miktardaki Osmanlı askerlerine karşı katliama girişmiş ve Müslüman yerleşim birimlerini yakıp yıkmışlardı. Erdel Voyvodası Batori Sigismund da bunlara yardım etmiş ve böylece cephe Avusturya lehine genişlemişti. Osmanlı Devleti buralara kuvvet sevk etmiş, birçok savaşlar yapılmıştı. Nitekim Defter'de geçen bir hükümde, bu isyan sırasında alınan esirler konu edilmektedir (*hkm.* 46).

Osmanlı Devleti bir taraftan bu voyvodalıklar ile uğraşırken diğer taraftan da Avusturya cephesinde savaşmakta, sınırdaki birçok yer karşılıklı olarak el değiştirmekte idi. Meşhur Eğri Seferi ve Haçova Meydan Muharebesi bu dönemde cereyan etmiştir (1005/1596). Bu arada Eflak Voyvodası Mihal Erdel ve Boğdan'ı zaptederek bu üç memleketi kendi idaresi altında birleştirmiş ve Osmanlı Devleti ile Avusturya arasında ikili bir siyaset izlemeye başlamıştı. Ancak O'nun hem bu üç memleketi kendi idaresi altına alması, hem de zaman-zaman Osmanlı Devleti tarafına meyletmesi Avusturya Devleti'nce tehlikeli görüldüğünden, 1010 (1601) yılında üzerine ordu gönderilerek Mihal ortadan kaldırılmış ve Erdel Avusturya egemenliği altına alınmıştı. Ancak; Katolik olan Avusturyalıların Protestan olan Erdel halkına, kendi mezheplerine geçmeleri yönünde baskı ve zulüm yapmaları üzerine, Erdel halkı tekrar Osmanlı egemenliği altına girmek için asilzâdeleri önderliğinde harekete geçmişlerdi. Bu sırada o taraflarda öteden beri eşkıyalık eden ve haydut (Macarca heiduk) denilen eşkıya çetelerinin zulümleri had safhaya varmış, bu savaşlar sebebiyle Osmanlı Ordusu ile birlikte o taraflarda bulunmakta olan Veziriâzam Damad İbrahim Paşa 1008 (1599) yılında yerli Hıristiyan halktan kurduğu bölüklerle bunları önemli ölçüde ortadan kaldırmıştı. Ancak Defter'deki bazı hükümlerden bunların ileride tekrar faaliyete geçtikleri anlaşılmaktadır (*hkm.* 165, 225, 227, 228, 231).

Avusturya cephesindeki savaşların bu şekilde uzamasından dolayı içeride asayişli sağlayacak yeterli miktarda asker kalmaması üzerine, Anadolu'da daha önce çeşitli sosyal, siyasî ve dinî sebeplerden dolayı ortaya çıkıp öteden beri süregelmekte olan ve Yavuz Sultan Selim zamanında isyan etmiş olan Bozoklu Celal'e izafeten genel olarak Celâlîlik diye adlandırılan şekâvet ve isyan hareketleri, işsiz kalmış bazı eski devlet görevlileri, sekban ve asker firarîleri ile çeşitli sebeplerle yerini yurdunu terketmiş halktan bazı kimselerin, medrese öğrencilerinin (suhte) ve eşkıyalık yapan diğer haramî ve levendlerin de katılmasıyla büyümeğe başlamış, binlerle ifade edilen mevcutları bulunan asi ve eşkıya çeteleri ve çete reisleri ortaya çıkmış, asayiş, huzur ve güven ortadan kalkmıştı. Bunların üzerine çeşitli zamanlarda kuvvet sevk edilmiş ise de kesin bir netice elde edilememişti.

Osmanlı Devleti'nin Doğu'daki komşusu İran'da ise Şah I. Abbas, memleketinin iç meselelerini ve Doğu'da Özbek meselesini halletmiş; eskiden İran toprağı iken III. Murad zamanında yaklaşık 12 yıl süren savaşlar neticesinde Osmanlılar tarafından fethedilip 998 (1590) yılında yapılan I. İstanbul Muâhedesi ile Osmanlı Devleti'ne terkedilmiş olan Kafkasya ve Azerbaycan'ı yeniden ele geçirmek maksadıyla Osmanlı Devleti aleyhine Papalık ve diğer Batılı devletler nezdinde ittifak arayışları içine girmiş ve bunda başarılı da olmuştu. Bir taraftan Avusturya savaşları, diğer taraftan Celâlî hareketleri yüzünden Osmanlı Devleti'nin zayıf düşmesi, İran'ın bu emelini gerçekleştirme için elverişli bir zemin oluşturmuş ve bu durumu fırsat bilen Şah I.

Abbas 1012 (1603) yılında, I. Ahmed'in tahta geçmesinden bir kaç ay önce saldırıya geçerek önce Tebriz'i, ardından da Nahçıvan ve Revan'ı ele geçirmişti.

*

Osmanlı Devleti'nin içerideki ve dışarıdaki durumu bu şekilde iken, Padişah III. Mehmed 18 Receb 1012 (21 Aralık 1603) tarihinde vefat etti. Bunun üzerine tahta Handan Sultan'dan olma oğlu I. Ahmed geçti. Bu tarihte henüz 14 yaşında olan I. Ahmed, şehzadeliğinde sancağa çıkmadan tahta geçen ilk Osmanlı padişahıdır. Osmanlı padişahlarının 14.'sü olup, 14 yıl tahtta kalmıştır. Tahta geçtiğinde, Fatih Sultan Mehmed zamanında kanun hâline getirilmiş olan kardeş katli geleneğini uygulamayıp kardeşi Mustafa'nın hayatına dokunmamıştır.

I. Ahmed tahta geçtikten sonra 1013 (1604) yılında Cağaloğlu Sinan Paşa serdarlığında İran üzerine bir ordu gönderdi. Fakat Sinan Paşa başarılı olamadı ve akabinde de vefat etti. Diğer taraftan Celâlî isyanları devletin varlığını tehdit eder hâle gelmiş; bunlardan bazıları Anadolu'nun bazı bölgelerini zaptedip işi hakimiyet ilanına kadar götürmüşler, neredeyse Anadolu Osmanlı Devleti'nden *kopma noktasına gelmişti*. I. Ahmed bunların üzerine de güç sevketti; hatta 1014 (1605) yılında bizzat kendisi bu meseleyle ilgili olarak bir kadırgaya binerek Bursa'ya kadar gitti. Ancak bunlardan da bir sonuç alınamadı.

Memleketin bu müşkil durumdan kurtulması için Avusturya ile barış yapılması gerekli hâle gelmişti. Diğer taraftan aynı durum Avusturya için de geçerli idi. Zira Avusturya'ya karşı asilzadeleri önderliğinde harekete geçmiş olan Erdelliler, Osmanlı Devleti'nin yardımıyla Avusturya'ya karşı başarı kazanmışlar ve 1014 (1605) yılında İstvan Boçkay Osmanlı Devleti tarafından Erdel kralı ilan edilmiş, Eflak ve Boğdan da Avusturya'nın egemenliği dışına çıkmıştı. Bilhassa Erdel'in Avusturya'ya karşı Osmanlılar safında yer alması Avusturya'nın gücünü önemli ölçüde zayıflatmıştı. Gerçi bu uzun savaş döneminde iki devlet arasında barış teşebbüsleri olmuş ise de bunlar sonuçsuz kalmıştı. Neticede 1015 (1606) yılında Macaristan'da Zitvatorok denilen yerde bir andlaşma yapılarak aradaki savaflara son verildi. Bu andlaşma ile Osmanlı Devleti Kanunî Sultan Süleyman zamanında Avusturya'ya kabul ettirmiş olduğu üstünlük statüsünden vazgeçmiş ve o zamana kadar Avusturya imparatoruna karşı kullandığı "Beç kralı" ünvanı yerine "Roma çasarı/imparatoru" ünvanını kullanmayı ve eşitlik statüsünü kabul etmiş oldu. Bu arada Erdel Kralı İstvan Boçkay 1016 (1607) yılında öldü. Ancak O'nun 1015 (1606) yılında Avusturya imparatoru ile yaptığı ikili andlaşma (Viyana Andlaşması) ile Zitvatorok Andlaşması'nın Erdel ile ilgili maddesinin Avusturya ve Osmanlı taraflarınca farklı yorumlanmasından dolayı iki devlet arasında Erdel üzerinde kimin söz sahibi olacağı hususunda anlaşmazlık ortaya çıktı ve bu anlaşmazlık uzun yıllar devam etti.

Avusturya ile barış yapıp o taraftaki savaşların sona ermesiyle birlikte Celalîler üzerine daha güçlü bir şekilde gitme imkânı ortaya çıkmıştı. I. Ahmed, daha önce Avusturya cephesi serdari iken savaşın bitmesi üzerine Veziriâzamlığa getirdiği Kuyucu Murad Paşa'yı 1016 (1607) yılında bu meselenin halli için Anadolu'ya gönderdi. Murad Paşa yaklaşık 3 yıl boyunca bunlarla uğraşp kimini savaş, kimini hile ile ortadan kaldırdı. Ancak bu esnada haklı-haksız ayırdetmeden birçok kimse de Celalîlere yardım ettikleri gerekçesiyle öldürüldü. Neticede binlerce insanın kanı döküldükten sonra bu çeteler bertaraf edilip sükûnet sağlandı ise de benzeri hareketler sonraki yıllarda çeşitli gerekçelerle yeniden ortaya çıkmıştır. Defter'deki hükümlerin bir çoğunda, eşkıyalık faaliyetleri ve bu faaliyetlerin ortaya çıkmasındaki en büyük amillerden birisi olan idarecilerin halka karşı âdil olmayan davranışları ile haksız ve kanunsuz uygulamaları söz konusu edilmekte, Celalî, suhte vb. eşkıyalık hareketleri hakkında önemli bilgiler bulunmaktadır. Mesela bu hükümlerin bazılarında; sancakbeylerinin ve adamlarının, evine konup haksız yere yiyecek ve mallarını almalarından şikâyetçi olan bir kişinin, bu gibi haksızlıklara maruz bırakılmaması karşılığında, köyünde çekilen su sıkıntısının giderilmesi için gerekli olan su yolu tamir işini bütün masrafları ile birlikte üstlenmeye hazır olduğunu arzettiği (*hkm.* 257), bazı idarecilerin eşkıya teftişi bahanesiyle halkı soydukları (*hkm.* 315), eşkıyalığa başlayan bazı kale görevlilerinin sancakbeyine sancağını zaptettirmedikleri ve halka zulmettikleri (*hkm.* 322), Edirne'de müderrislerin dersleri tatil ettikleri ve öğrencilerin şakîlik yaptıkları (*hkm.* 362) vb. hususlar yer almaktadır.

Diğer taraftan Osmanlı Devleti'ne bağlı Tatarlar ile Lehistan'a bağlı Kazaklar öteden beri iki devlet arasında anlaşmazlık konusu olmakta idi. Gerçi iki devlet arasında eskiden yapılmış ve zaman zaman yenilenmekte olan bir andlaşma yürürlükte idi. Ancak Kazakların zaman zaman sınırları tecavüz edip Boğdan, Eflak, ve hatta Erdel memleketlerinde yağma ve çapul faaliyetleri gerçekleştirmeleri Osmanlı Devleti'nin, Kırım hanına bağlı Tatarların benzeri faaliyetleri de Lehistan'ın şikâyetini mûcip oluyor idi. İşte 1016 (1607) yılında, karşılıklı olarak bu tecavüzlerin önlenmesi için bir andlaşma yapıldı.

Bu yıllarda Mısır Beylerbeyi olan Öküz Mehmed Paşa Mısır'da birçok ıslahat yaptı. Eminlerin kâşiflerle ilişkisini keserek doğrudan Mısır Divânı'na bağladı. Eminlerin maiyyetlerindeki askerlerin halktan "talbe" ve "külfe" adı altında aldıkları vergileri kaldırdı ve bu sebeple kendisine isyan eden bir kısım askerlerle savaştı. Bundan dolayı "Kul-kıran" lakabıyla anılmağa başlandı. Ancak Defter'deki bazı hükümlerden bu uygulamaların daha sonra yine ortaya çıktığı anlaşılmaktadır (*hkm.* 344, 345, 346). Mehmed Paşa bunun dışında bazı hac konaklarındaki su kaynaklarının ıslahı vb. imar faaliyetlerinde de bulundu.

Bu arada İran, Azerbaycan ve Kafkasya'yı büyük ölçüde tekrar ele geçirmişti. I. Ahmed, Celalî meselesinin hallinden sonra Veziriâzam Kuyucu Murad Paşa'yı bu

defa İran üzerine gönderdi. İki ordu 1019 (1610) yılında karşı karşıya geldi. İran şahı ile Murad Paşa arasında barış için karşılıklı tekliflerde bulunuldu. Bu arada Murad Paşa vefat etti ve yerine Nasuh Paşa geçti. Yapılan barış görüşmelerinden sonra İran elçileri İstanbul'a geldiler ve 1021 (1612) yılında iki devlet arasında, 962 (1555) yılında Kanunî Sultan Süleyman zamanında yapılmış olan Amasya Muâhedesinde belirlenmiş olan sınırların esas olması, Şii'lerin Ashâb'a sövmemeleri ve İran şahının yılda 200 yük ipek haraç vermesi şartları ile barış andlaşması yapıldı (II. İstanbul Muâhedesi).

Bu sıralarda Osmanlı Devleti'ne tâbi voyvodalıklarda da bazı değişiklikler olmuş; Erdel'de İstvan Boçkay'ın yerine Batori Gabor geçmişti. Ancak, halka zulmetmesinden ve Osmanlı Devleti'nden olmayacak şeyler istemesinden dolayı 1021 (1612) yılında Kanije Beylerbeyi İskender Paşa vasıtasıyla tahttan uzaklaştırılarak yerine Osmanlı taraftarı Betlen Gabor getirildi ve kendisine 1023 (1614) yılında, Erdel Krallığı'nın Osmanlı Devleti'ne itaat, dostluk ve hizmet etmesi, karşılığında da Osmanlı Devleti'nin dostluk, yardım ve himayesine mazhar olması esaslarına dayalı bir ahidnâme verildi. Eflak'ta ise Mihal'den sonra voyvodalığa önce Simeon Movable geçmiş ancak kendisine rakip olarak ortaya çıkan Radu Şerban voyvodalığı onun elinden almıştı. Ancak, Osmanlı Devleti'ne karşı düşmanca bir siyaset izlediği için 1020 (1611) yılında voyvodalıktan uzaklaştırılarak yerine Radu Mihne voyvoda yapıldı; Şerban ise Lehistan'a kaçtı. Osmanlı Devleti Şerban'ın başını Leh kralından istemesine rağmen, bundan bir netice elde edilemedi; zira Şerban Avusturya'ya kaçtı. İleride de görüleceği üzere, Şerban sonraki yıllarda da Eflak için tehlike arzlemeye devam etmiştir. Boğdan'da da Mihal'den sonra voyvodalığa Lehlilerin desteğini almış olan Yeremiya Movable geçmiş, 1020 (1611) yılına kadar Movable ailesinden kişiler voyvoda olmuştu. Bu tarihte ise, Voyvoda Konstantin Movable Osmanlılar tarafından azledilip yerine Stefan Tomşa geçirilmiştir.

Denizlerde ise: Malta şövalyeleri ve Floransalılar Akdeniz'de korsanlık yapmakta, Osmanlı kıyılarına saldırmakta idiler. 1023 (1614) yılında bu saldırılara misilleme olarak Malta kıyılarına sefer düzenlendi ve birçok esir alındı. Aynı yıl Mora'nın güneyinde eskiden beri isyan hâlinde olan Manyalılar üzerine de varıldı ve itaat altına alındılar. Ancak denizlerdeki faaliyetlerin Akdeniz'de yoğunlaşp Karadeniz'in boş kalması üzerine, aynı yıl çoğunluğunu Lehistan kontrolünde olan Zaporoglar'ın oluşturduğu Kazaklar Tuna nehri üzerinden Karadeniz'e inerek Sinop'u yağmaladılar.

Bu arada İran'la ilgili yeni gelişmeler olmakta idi. Zira İran şahı aradaki andlaşma gereğince vermeyi taahhüd ettiği 200 yük ipek tutarındaki haracı andlaşmanın imzalanması sırasında bir defa verip daha sonra göndermemiş ve daha önce İran elçileriyle birlikte İran'a gönderilmiş olan İncili Mustafa Çavuş'u İran'da alıkoymuştu. Bunun üzerine I. Ahmed 1024 (1615) yılında İran üzerine yeniden sefer

açtı ve serdarlığa da Veziriâzam Öküz Mehmed Paşa'yı tayin etti. Bu arada İran şahı bir elçisi ile birlikte söz konusu haracı ve İncili Çavuş'u İstanbul'a gönderdi ise de elçi kabul edilmedi. Bu arada Mehmed Paşa 1025 (1616) yılında Revan'ı kuşattı, ancak alamadı. İran şahının, mevcut andlaşmadaki şartlar aynen kalıp haraç miktarınının 100 yüke indirilmesi şeklindeki barış teklifi de I. Ahmed tarafından kabul edilmedi. Defter'de bu seferle ilgili olarak iki hüküm geçmekte ve bunlardan birinde bu sefere katılmayan dirlik sahiplerinden alınacak bedeliyye, diğerinde ise bir kâtibin bu sefer esnasında bazı kişilere borç olarak verdiği para ve mallar söz konusu edilmektedir (*hkm.* 6, 170).

Bu sırada, Avusturya ile daha önce yapılmış olan Zitvatorok Andlaşması 1024 (1615) yılında, bazı değişiklikler yapılarak yenilendi. Avusturya İmparatoru, ertesi yıl Baron Herman dö Çernin ile Sezar Gallo isimli elçilerini kalabalık bir maiyyetle İstanbul'a gönderdi ve bu andlaşma ile ilgili görüşmeler yapıldı.

Bu yıllarda bazı gelişmeler de Eflak ve Boğdan'da yaşanmakta idi. Zira Boğdan eski Voyvodası Yeremiya'nın karısı Lehistan'a gidip Leh ve Rus Kazakları'ndan 40 bin kişilik bir ordu toplayarak Boğdan'a girmiş ve Osmanlı Devleti'nin tayin ettiği Stefan Tomşa'yı voyvodalıktan uzaklaştırarak oğlu Topal Konstantin'i voyvoda yapmıştı. Bunun üzerine 1025 (1616) yılında Boğdan'a İskender Paşa serdarlığında bir ordu gönderildi ve Osmanlı ordusu Kazakları yenerek Stefan Tomşa yeniden voyvoda yapıldı. Eflak'ta da Voyvoda Radu Mihne, Avusturya ile işbirliği yaptığının öğrenilmesi üzerine aynı yıl azledilip yerine Aleksandr İliyaş geçirildi. Daha sonra Lehistan kontrolündeki Kazakların Boğdan'a saldırmaları üzerine İskender Paşa Eflak, Boğdan ve Erdel voyvodaları da maiyyetine verilerek tekrar Kazaklar üzerine gönderildi. Bunun üzerine Lehliler de bir ordu gönderdiler. Ancak savaş yapılacağı sırada Lehlilerin isteğiyle 26 Ramazan 1026 (27 Eylül 1617) tarihinde, Kazakların ve Tatarların tecavüzlerinin önlenmesi ve Lehlilerin Erdel, Eflak ve Boğdan işlerine müdahale etmemeleri esasları üzerine bir barış andlaşması yapıldı (Bussa Muâhedesi). Bu yüzyılda Boğdan'da bazı dinî gelişmeler olmuş, Kiev Metropolidi Petru Rum kilisesini teşkilatlandırmıştı. Ancak Rum patrikleri Boğdanlı din adamlarının işlerine karışmakta ve Boğdanlı din adamları bundan rahatsızlık duymakta idiler. Nitekim Defter'de geçen bir hükümde bu durum söz konusu edilmekte ve bu müdahalelerin önlenmesi emredilmektedir (*hkm.* 87).

Yine bu yıllarda Galata kadısı bir îlam çıkartmış ve Defterdar Baki Paşa ile işbirliği yaparak yabancı elçilerin hizmetinde olsun-olmasın, şapka giyen bütün Frenkleri cizye ile mükellef tutmuş; elçilerin ailelerini dahi cizye defterine yazdırmış, hatta elçiler bile bir müddet cizye ödemek zorunda kalmıştı. Ancak daha sonra bunların şikâyeti üzerine, aradaki muâhedelere aykırı olduğu gerekçesiyle kadı'nın bu

kararı feshedilmiştir. Nitekim Defter'de geçen bir hükümde bu şekilde mağdur olmuş elçilik tercümanlarının şikâyeti söz konusu edilmektedir (*hkm.* 86).

Bu arada I. Ahmed, Öküz Mehmed Paşa'yı İran cephesindeki başarısızlığından dolayı Veziriâzamlık'tan ve serdarlıktan azlederek yerine Kaptan-ı Deryâ Halil Paşa'yı tayin etti. Halil Paşa 10 Ca, 1026 (15 Haziran 1617) tarihinde Üsküdar'a geçti ve yaklaşık 1,5 ay sonra da Üsküdar'dan Konya'ya doğru hareket etti. Nitekim Defter'deki bir hükümde, Halil Paşa'nın hareket tarihi (evâhır-ı C.) belirtildikten sonra ordunun geçeceği yolların bozulmuş kısımlarının tamiri emredilmekte (*hkm.* 89), bir diğer hükümde de Halil Paşa'nın gönderdiği ulaklara il Paşa'nın gönderdiği ulakların yolda uğradıkları saldırı söz konusu edilmektedir (*hkm.* 109). Bu arada İran, Gürcü beyliklerini sıkıştırmağa başlamıştı. Bunun üzerine Batum Beylerbeyi Ömer Paşa bunlara yardım etmekle görevlendirildi.

Bu sıralarda İstanbul'a gelmekte olan Özbek (Buhara Hanlığı) elçileri iki devletin de Sünnî olması ortak noktasından hareketle savaşın sürmesi için, Gürcü prensliklerinden gelen elçiler de barış için çaba göstermekte idiler. Çünkü bu savaşlar İran'ı Özbeklere karşı zayıflatmakta, barış ise güçlendirmekte idi. Gürcüler ise iki devlet arasında kaldıkları için savaştan zarar görmekte idiler. Nitekim Defter'de geçen bir hükümde, ne görevle geldikleri belirtilmemekle beraber, İstanbul'dan hacca gidecek olan Buhara hanının elçisi ile Belh hakiminin adamının, en uygun vasıta ile sâlimen memleketlerine ulaştırılmaları emredilmektedir (*hkm.* 96).

Bu arada I. Ahmed hastalanarak ve bir müddet hasta yattıktan sonra 22-23 Za, 1026 (21-22 Kasım 1617) gecesini henüz 28 yaşında iken vefat etti. İstanbul'daki meşhur Sultanahmed Câmii ve Külliyesi'ni O inşa ettirmiş olup, na'şısı Sultanahmed Câmii yanındaki türbesine defnedilmiştir.

*

I. Ahmed'in vefat etmesi üzerine, 23 Za, 1026 (22 Kasım 1617) tarihinde, tahta kardeşi I. Mustafa geçti. Bu tarihte 25-26 yaşlarında idi. Osmanlı padişahlarının 15.'sidir. Ağabeyi I. Ahmed'in, tahta geçtiğinde Fatih Kanunnamesi hilafına hayatına dokunmamasından dolayı hayatta kalabilmiş; tahta geçişi ile de, Osmanlı Hanedanı içerisinde carî olan saltanatın babadan oğula geçmesi esası kalkmıştır. I. Mustafa aklen zayıf bir kimse idi. O'nun cülûs tarihi ile ilgili olarak Defter'de iki ayrı yere kayıt düşülmüştür (*hkm.* 38 ve 153 üzerindeki başlık tarihler).

I. Mustafa'nın, zaten çok kısa olan bu ilk saltanatı döneminde bazı beylerbeyilik tevcihlerinin dışında kayda değer bir icraatı bulunmamaktadır. Defter'de O'nun dönemiyle ilgili hükümlerde, yeni padişahın tahta cülûsu Osmanlı ülkesine ilan edilmekte, beratların yenilenmesi emredilmektedir (*hkm.* 45, 168). Bu amaçla

Avusturya'ya da cülûs îlamı için Kapıcıbaşı Ahmed Ağa gönderildi ve Zitvatorok andlaşması ile ilgili yeni bir mukavele imzalandı.

I. Mustafa 3 aydan biraz fazla tahtta kaldıktan sonra, mecnun olduğu ve bunun da idarî ehliyetini ortadan kaldırdığı gerekçesiyle 1 Ra, 1027 (26 Şubat 1618) tarihinde tahttan *uzaklaştırıldı ve yeğeni II. Osman tahta geçirildi.*

*

II. Osman I. Ahmed'in Mahfiruz Sultan'dan olma büyük oğludur. Tahta geçtiğinde 14 yaşına yeni girmişti. Osmanlı padişahlarının 16.'sı olup yaklaşık 4 yıl tahtta kalmıştır.

Tahta geçtiğinde İran ile savaş hali devam etmekte; Veziriazam Halil Paşa serdarlığındaki Osmanlı ordusu Diyarbakır'da bulunmakta, savaş için kış mevsiminin geçmesi beklenmekte ve orduya savaş mühimmatı sevkedilmekte idi. Nitekim Defter'de geçen bir hükümde, o sırada Gürcü beylerine yardıma gönderilmiş olan Batum beylerbeyinin yerine bakan müsellime, sözkonusu mühimmatı geciktirmeden Erzurum'a ulaştırması emredilmektedir (hkm. 184). Halil Paşa 1027 (1618) yılının baharında Tebriz üzerine hareket etti. Ancak maiyyetinde bulunan Kırım Hanı Canbeg Giray kendi ordusu ve Osmanlı ordusunun bir kısmı ile İran ordusuna baskın yapmak maksadıyla harekete geçti ve 20 N, 1027 (10 Eylül 1618) tarihinde, Tebriz ile Erdebil arasında Serav Ovası'nda İran ordusu karşısında bozguna uğradı. Bunun üzerine Halil Paşa'nın topladığı harp meclisinde geri çekilmenin tehlikeli olacağı görüşü öne çıkarak o sırada şahın bulunmakta olduğu Erdebil üzerine hareket edilmesine karar verildi ve ordu harekete geçti. Bozguna rağmen Osmanlı ordusunun hareketi İranlılar üzerinde caydırıcı bir etki meydana getirdi ve İran Şahı I. Abbas barış talebinde bulundu. Yapılan görüşmeler neticesinde daha önce I. Ahmed'in kabul etmediği barış teklifindeki şartların aynısı ile 6 L, 1027 (26 Eylül 1618) tarihinde Serav Barış Andlaşması yapıldı.

Bu arada cülûs-ı hümayûnun îlamı için devletlere adamlar gönderilmiş, 2 Ra, 1027 (27 Şubat 1618) tarihinde Avusturya'dan cülûs tebriki için Meclis-i Askerî Reisi dö Molar İstanbul'a gelmişti. Bu sırada Avusturya İmparatoru Matyas ölmüş, yerine II. Ferdinand geçmişti. Daha sonra dö Molar'ın memleketine dönüşünde, Avusturya tahtındaki bu değişikliği tebrik için yanına bir çavuş katılarak Avusturya'ya gönderildi.

Bu arada, Akdeniz'deki korsanlık ve eşkıyalık faaliyetleri artmaya başlamıştı. Nitekim Kaptan-ı Derya Ali Paşa'ya gönderilen bir hükümde, bunların bilhassa Mora kıyılarında kendilerine geçit ve ikmal noktaları elde ettikleri, bu durumun önüne geçmek maksadıyla Mora'da yeni bir muhafaza gücü oluşturulmasına karar verildiği belirtilmektedir (hkm. 233).

Diğer taraftan Kazakların Boğdan'a yönelik tecavüzleri de yeniden başlamıştı. Nitekim bu husus ile ilgili olarak Defter'de geçen 1027 C. ve N. (1618 Haziran ve Ekim) tarihli bazı hükümlerde, İskender Paşa'nın tekrar Kazaklar üzerine sevk edildiği, Sirem beyinin ve Eflak Voyvodası Aleksandr'ın da bu sefere memur edildikleri, ancak eski Eflak Voyvodası Şerban'ın Eflak'ın boş kalmasından istifade ederek etrafına toplayacağı haydut eşkıyasıyla birlikte Eflak'a saldırmasından endişe edildiği için Erdel Voyvodası Petlan Gabor'un haydut eşkıyasını Erdel'den geçirmekle görevlendirildiği, Özi ve Tuna bölgesindeki görevlilere de, haydut eşkıyasına ve Kazaklara karşı tedbir almalarının emredildiği anlaşılmaktadır (*hkm.* 223, 225, 226, 227, 228, 231, 237, 238, 310).

Daha sonra 18 S, 1028 (4 Şubat 1619) tarihinde Boğdan Voyvodalığı'na Nakşa Dukası Gasper Gratyani tayin edildi. Ancak Gratyani, Erdel voyvodasının Kazak ve Leh tecavüzleri hakkında Osmanlı Devleti'ne gönderdiği mektupları yolda ele geçirip Lehlilere gönderdiğinin ortaya çıkması üzerine azledildi. Gratyani bu durumu kabullenmeyip Osmanlı Devleti'ne karşı Lehliler ile ittifaka girdi ve 1029 (1620) yılında Lehliler Yaş şehri üzerine Zolkievski kumandasında yaklaşık 50-60 bin kişilik bir ordu gönderdiler. Bunun üzerine Osmanlı Devleti de çoğunluğunu Kırım ve Nogay Tatarlarının oluşturduğu bir orduyu yine İskender Paşa serdarlığında Boğdan'a gönderdi ve Yaş civarında yapılan savaşta Leh ordusu ağır bir yenilgiye uğradı. Ancak Kazakların tecavüzleri son bulmadığı gibi Leh kralı da Boğdan işlerine karışmaya devam ediyordu. Bunun üzerine II. Osman bu savaştan yaklaşık 7 ay sonra 1030 (1621) yılında Lehistan üzerine sefer açtı (Hotin Seferi) ve kendisi de bu sefere bizzat iştirak etti. Bu sefere giderken büyük kardeşi Mehmed'i boğdurdu. Bu seferde Lehlilere kesin bir üstünlük sağlanamadı ve Lehlilerin talebi üzerine barış yapıldı.

II. Osman'ın bu savaşta, kelle getiren askerlere verilmesi âdet olan bahşişte cimri davranması askerler arasında isteksizlik ve gayretsizliğe, askerinin bu tutumu da II. Osman'ın askere kırılmasına sebep oldu ve O'nun bazı sert uygulamalarda bulunmasına ve Kapıkulu Ocağı'nda ıslahat yapılması gerektiği fikrini benimsemesine yol açtı. Bu arada, gördüğü bir rüya üzerine hacca gitmeğe karar verdi. Ancak yeniçeri ve sipahiler O'nun bu bahaneyle Anadolu'ya gidip yeni asker yazarak kendi ocaklarını lağvedeceği endişesiyle 1031 yılında isyan edip kendisini tahttan indirdiler; bir kaç gün sonra da Yedikule Zindanı'nda kemendle boğup öldürdüler. Ancak II. Osman'ın bu şekilde tahttan indirilip katledilmesi, daha sonra kâtilleri cezalandırılmış olsa da, ileride meydana gelecek bazı karışıklık ve olaylar için iyi bir bahane ve elverişli bir zemin teşkil etmiş, devletin zaten bozuk olan işleyiş ve düzeni daha da bozulmuştur.

II. Osman tahttan indirildiğinde henüz 18 yaşında idi. Zeki, iyi tahsil görmüş ve bir kaç yabancı dil bilmekte, aynı zamanda iyi bir şair idi. Şiirlerinde "Fârisî" mahlasını kullanmıştır.

*

II. Osman'dan sonra tahta yeniden I. Mustafa geçirildi. Ancak yaklaşık 1,5 yıl tahtta kaldıktan sonra 1032 (1623) yılında tekrar tahttan indirilmiş ve saraya kapatılmış; 15 yıl sarayda hapis hayatı yaşadıkdan sonra 1048 (1639) yılında vefat etmiştir.

Her ne kadar Defter'in analitik bir indeksi yapılarak transkribe metnin sonuna ilave edilmiş ise de, okuyucu ve araştırmacıların Defter hakkında ilk bakışta bir fikir sahibi olmalarına yardımcı olmak maksadıyla, hükümler konularına göre bir tasnife tâbi tutularak belirlenen konular ana ve alt başlıklar hâlinde ve hüküm numaraları ile birlikte aşağıda verilmiştir.

Defter'de kayıtlı hükümleri muhtevalarına göre genel olarak şu ana başlıklar altında değerlendirebiliriz:

1- Uluslararası ilişkiler ile ilgili hükümler:

Memleketlerine geri dönecek olan Avusturya, Buhara ve Belh elçilerinin yol güvenlikleri ile yiyecek, araba vs. ihtiyaçlarının karşılanması; İranlı bir bezirgâna yol boyunca kimse tarafından müdahale edilmemesi (*hkm.* 23, 96, 156, 318).

Devlet Giray Sultan'ın Vize'de Tatar kılığında gezen eşkıyayı teftişi (*hkm.* 323, 324).

Erdel voyvodasının, Özi Seferi dolayısıyla boş kalacak Eflak'a saldırması muhtemel haydut eşkıyası ve eski voyvoda Şerban'ı Erdel'den geçirmemesi; Eflak isyanı; Eflak voyvodasının kale tamiri ve Özi Seferi'ne katılmakla görevlendirilmesi ve bu sebeple Eflak'ın, eski voyvoda Şerban ile haydut ve Kazak eşkıyasına karşı korunması; bazı şahısların borç ve alacakları; Boğdan'daki gayri müslimlere hariçten ve Rum patrikleri tarafından yapılan müdahale; Boğdan voyvodasının kale tamiri için levazım ve mühimmat tedarik etmesi; sabık Boğdan voyvodasının borçları (*hkm.* 46, 87, 88, 223, 225, 226, 227, 228, 279, 280, 309, 327).

İstanbul'daki Fransa ve Venedik tercümanlarından cizye talep edilmemesi; Dubrovnik'li tüccarların gemilerine Osmanlı askerlerince yapılan tecavüz; bir Dubrovnik'li tüccarın yeniçerilerin düzen akçesinden borç alıp firar etmesi (*hkm.* 86, 172, 274).

2- Sefer, donanma, kaleler, yeniçeri, kapıkulları vs. ile ilgili hükümler:

İran Seferi'ne giden ordunun yollarının temizlenmesi; Serdar-ı ekrem Halil Paşa'nın ulaklarına yapılan tecavüz; sefer mühimmatı nakli; önceki Revan Seferi ile ilgili bazı hususlar (*hkm.* 6, 89, 109, 170, 184, 244, 246, 262, 290).

Özi muhafazası; Özi Seferi ve bu sefer dolayısıyla boş kalacak olan Eflak'ın muhafazası (*hkm.* 119, 223, 225, 226, 227, 228, 231, 237, 238, 298, 310).

Kalelerde görevli neferatın görevleri başında bulunmaları; kale neferatına görevleri dışında hizmet teklifi, donanmaya kiminle katılacakları; serhad ve kale neferatının mevacicileri; kale gediklerinin tasarrufundaki usulsüzlükler; bazı kalelerdeki mukâtaa mültezimi görevliler, şerîr ve borçlu ağalar ve görevliler; kale inşası ve bazı kalelerin tamiri, bunun için gerekli mühimmatın tedariki, hendeklerinin temizlenmesi (*hkm.* 28, 29, 35, 67, 92, 140, 142, 152, 153, 163, 213, 223, 226, 231, 249, 293, 298, 309, 322, 327, 334).

Korsan saldırısına maruz kalan kıyıların muhafazası için alınacak tedbirler; gemi yapımı için tayin olunan gelirler; kereste tedariki; beylerbeyi gemisine peksimet verilmesi (*hkm.* 42, 214, 233, 248, 249, 337, 338, 339).

Taşradaki bazı yerlerde yeniçeri vs. kapıkulu serdar ve kethüdalıkları ile zabıt ve yasakçıbaşlıklarına yapılan tayinler, umumen ehl-i sefer ve oturak yeniçerilerin ve bunların serdarları ile yeniçeri ve acemi oğlanı kılığında gezip halka zulmeden levend vs.nin teftişi, vâris bırakmadan ölen yeniçerilerin muhallefâtları; serkeşlik, eşkıyalık ve zulüm yapan yeniçeriler ile bazı kişilerce öldürülen veya dövülen yeniçeriler; yeniçeri ve askerî taifesinin esnaf idareciliği, ticaretle uğraşmaları, düzen akçeleri (*hkm.* 11, 17, 25, 30, 37, 38, 49, 59, 62, 63, 79, 111, 118, 123, 140, 149, 232, 242, 258, 259, 265, 274, 281, 282, 288, 306, 311, 360, 365, 367).

3- Cülûs-ı hümayûn, tecdid olunan hükümler ve tevcihat ile ilgili hükümler:

I. Mustafa'nın tahta cülûsunun îlamı için görevlendirilen çavuşa verilen yol hükmü; beratların tecdidi ve resmlerinin gönderilmesi; cülûs tarihi kayıtları (*hkm.* 45, 168 ; 38 ve 153 üstündeki başlık tarihler).

Daha önce verilmiş olup yeni padişahlar tarafından tecdid olunan hükümler (*hkm.* 46, 70, 173 I. Mustafa / 186, 235, 241, 261, 301, 312, 313 II. Osman).

Beylerbeyilik, sancakbeyliği, defterdarlık ve muhassıllık, vakıf cihet ve vazifesi tevcihi; Kıbrıs'taki ehl-i kalem mansıplarının nasıl tevcih olunacağı; başarılı hizmetlerde bulunmuş beylerbeyine hil'at ihsanı; Mora'da derya muhafazası için salyaneli muhafaza sancakbeylikleri ihdası (*hkm.* 143, 189, 233, 237, 244, 245, 269, 271, 301).

4- Yol ve ulaklıkla ilgili hükümler:

Bazı elçilik heyetleri ve İranlı bir bezirgâna verilen yol hükümleri (*hkm.* 23, 96, 156, 318).

Matbah-ı Âmire ihtiyaçlarının tedariki; cülûs îlamı için görevlendirilen çavuşlar ve İstanbul'a gönderilen bir hazinenin yol güvenliği için verilen yol hükümleri (*hkm.* 19, 45, 355).

Emekli bir kilercibaşı ve müteveffâ bir müteferrikanın çocukları için verilen yol hükümleri (*hkm.* 204, 294).

Serdâr-ı ekrem Halil Paşa'nın ulaklarına yapılan saldırı (*hkm.* 109).

5- İdare ve idarecilerle ilgili hükümler:

Beylerbeyi, sancakbeyi, kadı vb. idareciler ile bunların adamları veya yakınlarının ve emin, âmîl vb. görevlilerin il üzerine devre çıkmak, selamiye, kaftan-bahâ vs. adlar altında para toplamak, bedelini ödemedi yiyceklerini almak, yükümlülük harici şeyler istemek vb. şekillerde halka yaptıkları zulüm ve haksızlıklar; bazı görevlilerin eşkıya ile işbirliği yapması, kanunsuz hareketleri, yolsuzlukları, vergi toplamada yaşadıkları zorluklar ve ahali ile anlaşmazlıkları (*hkm.* 7, 18, 41, 48, 57, 65, 82, 98, 108, 114, 119, 141, 169, 171, 173, 174, 176, 179, 180, 201, 202, 216, 219, 224, 234, 239, 248, 256, 257, 262, 263, 264, 267, 276, 278, 300, 315, 332, 341, 342, 352, 354, 369).

Ahalinin isteği üzerine idarî taksimatta değişiklik yapılması; kadıların birbirlerinin görev alanlarına müdahalesi; bazı resmlerin kime ait olduğu hususunda görevliler arasında ortaya çıkan anlaşmazlıklar; başarılı hizmetler yapan idarecilerin mükafatlandırılması (*hkm.* 3, 97, 268, 271, 284).

6- Eşkîyalık ve fesat hareketleri ile ilgili hükümler:

Eşkîyalık ve haramilik faaliyetleri; şakîlerin takip ve teftiş edilip cezalandırılmaları; eşkıyaya karşı sancak ve kaza muhafazası; yerli halktan martolos yazılması (*hkm.* 31, 42, 59, 71, 80, 81, 95, 100, 104, 115, 117, 133, 137, 139, 142, 150, 160, 161, 162, 167, 173, 178, 183, 193, 202, 207, 240, 252, 253, 272, 281, 286, 290, 291, 296, 303, 306, 308, 331, 333, 335, 351, 356, 364).

Celalîlik, Celalîler, Celalîlerden dolayı yurdunu terketmiş olup geri dönenler; suhte eşkıyası ve bunlarla birlikte hareket eden kişilerin teftişi, bunların ahaliden himaye görmesi, derslere girmeyip şakîlik yapan suhteler, tevbekâr suhteler; haydut, Kazak, korsan ve firkateci eşkıya; Yeniçeri veya Tatar kılığında gezen veya yeniçerilikle alakası kesilmiş kişilerin şekâvetleri ve bunların teftişi (*hkm.* 5, 10, 11,

21, 34, 38, 39, 50, 62, 63, 78, 79, 119, 124, 129, 137, 139, 165, 201, 206, 216, 225, 227, 228, 231, 233, 238, 239, 244, 245, 246, 300, 310, 311, 323, 324, 350, 362, 365).

Devlete ait bazı işleri engellemek; vergi vermek istememek; gammazlık yapmak; suçsuz kimselere suç isnad etmek; işkence yapmak; yeniçeri dövme; alacağını tahsil ettiği halde tekrar istemek; has reayâsını kıskırtmak, has reayâsına ve halka zulmetmek; katl, hırsızlık, oğlan çekmek, başkasının karısını ayartmak; kardeşini zehirlemeye teşebbüs etmek vb. fesat ve cürümleri işleyen bazı şerîr kimseler ve görevliler (*hkm.* 12, 44, 54, 60, 103, 109, 113, 130, 147, 151, 157, 191, 192, 195, 199, 210, 213, 218, 246, 254, 282, 285, 287, 299, 322, 326, 328, 329, 338, 371).

Eşkıya teftişi ile görevlendirilen bazı kişiler arasında ortaya çıkan yetki anlaşmazlıkları; teftiş sırasında yapılan aşırılık ve zulümler (*hkm.* 16, 216, 264, 315).

7- Has, zeâmet ve timarlar ile ilgili hükümler:

Havass-ı hümayûn mahsulü, iltizamı, padişahın ceb harçlığına tayin olunan haslardaki voyvodaların muhallefâtı ve reayâ (*hkm.* 166, 181, 182, 292).

Bazı hanedan mensuplarının hasları ve azatlı kölelerinin muhallefâtları (*hkm.* 8, 56, 116, 122, 273, 273/a,b,c,d, 295).

Bazı has mutasarrıflarının birbirlerinin haslarına müdahalesi, haslarının vekillerine zaptettirilmesi, hasları mahsulünden dolayı aralarında çıkan anlaşmazlık ve uğradıkları mağduriyet, reayâ ve mültezimlerdeki alacakları, mültezimlerinin, vekillerindeki alacakları; mültezimi müflis bir hassın sancakbeyine iltizama verilmesi; bazı haslara hariçten yapılan müdahaleler; bazı görevlilerin ve voyvodaların reayâdan haksız yere vergi istemeleri; voyvoda oğullarının reayâyâ yaptıkları zulüm (*hkm.* 4, 9, 22, 83, 101, 106, 128, 135, 152, 177, 212, 224, 235, 266, 285, 298, 305, 328).

Bazı zeâmet ve timarlarda reayâyâ yapılan haksızlık ve zulümler, hariçten yapılan müdahaleler; dirlik mutasarrıflarının mahsul alacakları; bazı dirliklerin sahipliği veya sınırları hususlarında ortaya çıkan anlaşmazlıklar; dirlik sahiplerinin sefer yükümlülükleri ve derya muhafazasında görevlendirilmeleri; zaîmlerin yanlarında sekban istihdam etmemeleri (*hkm.* 2, 12, 55, 78, 112, 126, 136, 138, 142, 155, 159, 170, 176, 198, 205, 215, 233, 243, 253, 256, 286, 304, 319, 333).

8- Vakıflar ve mukâtaalar ile ilgili hükümler:

Vakıf görevlilerinin teftişi, zimmetlerindeki vakıf alacakları, mürtezıkaya yaptıkları haksızlıklar, yolsuzluklar, cihet, vazife ve zevâyid tevcihi; vakfiyeye aykırı olarak ihdas edilmiş cihet ve vazifeler, usulsüz harcamalar; vakıflara hariçten yapılan müdahaleler ve çeşitli kimselerin zimmetlerinde bulunan vakıf alacakları (*hkm.* 13, 20, 32, 40, 48, 66, 73, 75, 76, 99, 110, 121, 127, 131, 194, 196, 197, 200, 211, 229, 255, 275, 289, 301, 312, 314, 321, 325, 368).

Bazı vakıf işletme ve arazisinin kiraya verilmesi, bazı vakıf işletmelerinin imtiyazları; vakıf hamam, kaplıca ve suyollarından istifade; harap vakıfların ihyâsı, istibdal, rakabe, vakıf gelirleriyle câmi, medrese, su yolu, hamam vb. hayratın tamiri ve inşası; imârete zahire temini (*hkm.* 27, 51, 52, 72, 74, 84, 121, 125, 144, 241, 283, 317, 320, 353, 357, 358, 370).

Vakıf veya vakıf olduğu iddia edilen emlak ve arazilerle ilgili anlaşmazlıklar, anlaşmazlıklar için şahit ihzarı, (*hkm.* 33, 43, 94, 198, 242, 340).

Sultanahmed Câmii Evkâfı köyleri ve tahsis olunan gümrük vergisi; Haremeyn-i Şerîfeyn ve Ebû Eyyub el-Ensârî Evkâfı (*hkm.* 102, 148, 187, 207, 208, 261, 336, 344, 345, 346, 347, 348, 349).

Bazı mukâtaaların ve mültezimlerinin alacakları; bazı masraflara tayin olunan mukâtaalar (*hkm.* 26, 29, 35, 69, 145, 214, 320, 366).

9- Tüccar, esnaf ve ticaret hayatı ile ilgili hükümler:

Bazı meslekler, esnaflık, orducu ihracı; askerî sınıfların esnaflığa müdahalesi ve narh, atarabası ücretleri; tütünün ticarî hayata zararları; muvâzaalı muameleler; züyuf akçe, kallâblık, paraların kıymetleri; gemilerle gelen mallardan alınacak resm; üretimi, alım-satımı, kullanılması ve kafirlere verilmesi yasak olan mallar (*hkm.* 22, 30, 70, 148, 132, 154, 203, 221, 222, 235, 246, 307, 310, 313, 330, 336, 343, 361, 363, 364, 366, 367).

Bazı tüccarların alacakları, muhallefâtları ve uğradıkları saldırılar (*hkm.* 107, 108, 160, 161, 162, 172, 188, 190, 240, 335, 363).

10- İstanbul zahiresi ve Saray'ın ihtiyaçları ile ilgili hükümler:

İstanbul zahiresi için un ve koyun tedariki, et kesimi; mum imali (*hkm.* 36, 70, 84, 151, 241)

Saray ve Matbah-ı Âmire ihtiyaçları ve masrafları (*hkm.* 10, 18, 26, 69, 70, 124, 279, 280, 355, 361, 366).

11- Su ve suyolları, bayındırlık faaliyetleri, çevre ve şehir nizamı ile ilgili hükümler:

Su sıkıntısı çekilen yerlere su temin edilmesi, bazı kimselerin kazdırdıkları kuyulardan çıkardıkları suların İstanbul'a nakli, sulardan istifade ve bu hususta yaşanan bazı hak tecavüzleri; suyolu inşa ve tamiri ile suyollarının korunması; Mekke'de suyolu nazırı olanlara kalacak ev tahsisi (*hkm.* 51, 90, 91, 92, 93, 120, 134, 257, 370).

Câmi inşası; harap köprü tamiri; Celalîlerden dolayı terkedilmiş yerlerin ihyası ve geri dönenlere mâni olunmaması (*hkm.* 50, 52, 201, 206, 247, 250, 251, 300).

Kaplıca, hamam, selhâne ve hafta pazarı (*hkm.* 84, 144, 241, 283, 321, 357).

Eyüp'te çevre kirliliğine karşı alınan tedbirler; ordunun yollarının temizlenmesi (*hkm.* 89, 302).

12- Müslim ve gayri müslim ahali, tütün, içki, kahvehane ve duhanhâne ile ilgili hükümler:

Ermenilerin mezarlık yeri talebi; Müslim ve gayri müslim ahali arasındaki anlaşmazlıklar; İstanbul'daki bazı Müslüman mahallelerinde Yahudi yerleşimine izin verilmemesi; Boğdan'da farklı milletlere mensup ruhbanların birbirlerine müdahalesi; gayri müslim ahalinin maruz kaldığı eşkıya zulmü ve bazı görevlilerin yaptığı haksızlıklar; eşkıya ile işbirliği ve eşkıyalık yapan manastır rahipleri (*hkm.* 27, 87, 164, 186, 207, 220, 277, 308, 332, 341).

Tütünün zararları ve üretiminden tüketimine kadar bütün aşamalarda yasaklanması; bir kahve ve duhanhânenin kapatılması; içki yaptıkları için bazı gayri müslimlere üzüm satılmaması (*hkm.* 102, 185, 313, 343).

13- Eğitim-öğretim hayatı, bazı dinî şahsiyetler ve çeşitli hukukî konularla ilgili hükümler:

Bazı müderrislerin dersleri tatil etmesi ve suhtelerin şakîlik yapmaları; eşkıya saldırısına uğrayan ulemâ ve seyyidler (*hkm.* 39, 362).

Üsküdarlı Şeyh Aziz Mahmud Hüdâî'nin doğduğu köy; Burdurlu Şeyh Abdülgani'nin nükud vakfı nâzırlığı; Ayasofya Vâizi Şeyh Ömer'in tasarrufundaki cihet ve vazifeler (*hkm.* 40, 201, 206, 301).

Daha önce görülmüş veya zaman aşımına uğramış bazı davaların görülmemesi (*hkm.* 1, 49, 77, 230).

Borç-alacak davaları; sınır ve mülkiyet anlaşmazlıkları; bazı kimselerin muhallefâtları; bazı kaçak esir ve kölelerin yakalanması; hizmetkâr ve köle ayartma davaları; bazı azatlı kölelerin muhallefâtları (*hkm.* 1, 6, 14, 24, 25, 46, 47, 53, 58, 61, 64, 85, 88, 90, 105, 146, 158, 168, 209, 217, 236, 260, 275, 295, 297, 316, 359, 363, 369).

*

**

Defter'in özelliklerine gelince: Defter 28,5x21,5 cm. ebatlarında, dış tarafı ebrûsu eskimiş, iç tarafı ise ebrûsu yeni kâğıt ile kaplı fersûde bir mukavva cilt içerisinde bulunan 88 varaktan meydana gelmektedir. Daha önce yayınlanan ve yana doğru açılan Mühimme defterlerinden farklı olarak bloknot biçiminde (dikey açılımlı) tanzim edilmiştir.

Varaklar beyaza yakın açık sarı renkli olup, genel olarak sağlamlığını ve yazısını muhafaza etmiş olmakla beraber nem, su, kurt vb. haricî etkenlerden dolayı hemen her varakta koyu kahverengiye doğru mevzî renk değişikliği ve kurt yeniği, bazı varaklarda da çürüme ve yazı silikliği görülmektedir. Genel olarak varakların yazı ile tam dolu olmadığı, bilhassa alt kısımlarında bir küçük hüküm sığacak kadar boşluklar bulunduğu, bazı varaklarda bu miktarın yarım sayfeye kadar çıktığı, bazı varakların bir yüzlerinin tamamen boş olduğu (bkz. s. 33, 130) müşahede edilmektedir.

Önceki yıllarda Defter numaralandırılırken varak esasına göre değil sahife esasına göre hareket edilmiştir. Ancak Defter'in yayına hazırlanması sırasında, 1 numaralı sahifenin II. Osman dönemine, en son sahifenin de I. Ahmed dönemine tekabül ettiği görülmüş ve numaralandırmanın Defter'in ters tarafından başlanarak yapıldığı, buna bağlı olarak hükümlerin de bu şekilde numaralandırıldığı anlaşılmıştır. Defter'in yayını safhasında bu durumu düzeltmek amacıyla, eskiden verilmiş varak ve hüküm numaralarına dokunulmadan, Defter'in diğer başından başlanılarak hükümlere -eski numaraları köşeli parantez [] içine alınmak kaydıyla- yeni numara verilmiştir. Ancak gerek formların kendi içlerinde gerekse bunların ciltlenmek üzere birbirleriyle birleştirilmesinde tarih sırası bakımından tam bir intizam bulunmadığı ve başlık tarihler arasında ileriye ve geriye dönük atlamalar olduğu, bunların da daha ziyade bir formadan diğerine geçerken meydana geldiği görülmektedir. Bu sebeple hükümlerin tarihlerinin tespitinde bu durumun göz önünde bulundurulması gereği ortaya çıkmaktadır.

Diğer taraftan 82 ve 83 numaralı sayfeler arasında bulunan ve 27 Ra. 1027 başlık tarih altında 183, 184, 185, 186, 187 numaralı hükümlerin yazılı olduğu 81/b ve 82/a şeklinde numaralandırılmış olan varakın Defter'e merbutiyeti bulunmamakta ve bu durum söz konusu varakın Defter'in ilk ciltlendiği ve sayfelerine numara

verildiği zamanda mevcut olmadığı, sonraki tasnifler sırasında tek bir sahife olarak bulunup buraya konulduğu izlenimi vermektedir. Bu sebeple, gerek söz konusu hükümlerin, gerekse bunlardan sonra gelen 188 ve 189 numaralı hükümlerin tarihi tespit edilirken bu durumun göz önünde bulundurulması yerinde olacaktır.

Hükümler divanî kırmacı tarzında yazılmış olmakla beraber, kâtipler farklı olduğu için yazıları da farklılık arz etmektedir. Diğer taraftan Defter, önceki dönemlerin Mühimme defterleri ile genel olarak mukayese edildiğinde yazılar arasında bâriz bir farklılaşma meydana geldiği, ancak bunun yazı ile sınırlı kalmayıp hükümler üzerindeki muamele kayıtlarında, hükümlerdeki bazı kalıp ifadelerde ve Defter'in biçimi ve intizamında da meydana geldiği görülmektedir. Mesela hükümlerin üst kısımlarında önceki defterlerde olduğu gibi "Yazıldı.", "Kethudâsına virildi. Fî 12 B. sene: 975" vb. muamele kayıtları bulunmamakta, bunların yerine "Bâ-hatt-ı/takrîr-i Hüseyin Efendi/Hazret-i Efendi.", "Ağa mektûbı/Mâliyye emri mûcebince." vb. ifadelerle hükmü veya hükme esas tezkireyi yazanın veya yazdırmanın ismi ve hükmün niçin yazıldığı açıklanmakta, hemen her hükmün üzerinde bir paraf işareti bulunmaktadır. Bu işaret her ne kadar "buyurıldı"yı andırmakta ise de bu döneme ait diğer Mühimme defterleri ile yapılan karşılaştırmalarda, bazı hükümlerin üzerinde bu işaretin yerinde ve biraz da bu işarete benzer şekilde "buyurıldı", "yazılmışdur", "görildi", "tahrîr şüd" vb. şekillerde okunabilecek ifadelerle karşılaşılmışından dolayı metnin transkribesi esnasında bu işareti karşılamak üzere herhangi bir kelime yazılmamıştır.

Transkribe esnasında önceki yayınlarda takip edilen usule riayet edilmiş; hükmün üzerine özeti farklı bir tarzda dizilmiş, okunmasında *tereddüd edilen kelimelerin yanına* (?) işareti konmuş, okunamamış kelimeler (——) şeklinde, metnin orijinalinde bulunan boşluklar () şeklinde, yukarıda bahsedilen haricî etkenlerin tahribinden dolayı metnin orijinalinde meydana gelmiş kayıplar " " şeklinde, buna rağmen metnin siyak ve sibâkına göre bir okuma gerçekleştirilmişse bu da "mektûbı" şeklinde, yine metnin orijinalinde hatalı yazıldığına kanaat getirilen kelimeler, üzerlerine "*" işareti konularak, açıklama gerektiren bir durum var ise hükmün hemen sonunda "★" işareti ile dipnot şeklinde gösterilmiştir.

*

Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi "Mühimme Defterleri" koleksiyonundan seçilerek ilim âleminin istifadesine sunulan bu çalışmanın ilgililere yararlı ve yardımcı olmasını diliyoruz.

Hazırlayanlar

K I S A L T M A L A R

M.	Muharrem
S.	Safer
Ra.	Rebî' u'l-evvel
R.	Rebî' u'l-âhir
Ca.	Cemâziye'l-evvel
C.	Cemâziye'l-âhir
B.	Receb
Ş.	Şa'bân
N.	Ramazan
L.	Şevvâl
Za.	Zi'l-ka'de
Z.	Zi'l-hicce
Arn.	Arnavutluk
bkz.	bakınız
ey.	eyâleti
H.	hicrî
hkm.	hüküm
k.	karyesi
kl.	kal'ası
krş.	karşılaştır
ks.	kasabası
kz.	kazâsı
lv.	livâsı
mh.	mahallesi
Msr.	Mısır
nh.	nâhiyesi
s.	sayfa
sn.	sancağı
vb.	ve bu
vs.	vesâire

vt.

vilâyeti

**HÜKÜMLERİN
ÖZET VE
TRANSKRİPSİYONLARI**

1

[364]

İstanbul Mukâtaacısı iken vefat eden İsmail'in kız kardeşi Meryem'in, kardeşinin hayatta iken Meneş adlı Yahudiye beş yüz bin akçe borç verdiği iddiasıyla bu paranın, vârisesi sıfatıyla kendisine ödenmesini istemesi üzerine yapılan araştırmada, elindeki sicil suretinin sahte olduğu ortaya çıktığından, adı geçen kadının bundan sonra bu konuda yapacağı müracaat ve dava açma taleplerinin dikkate alınmaması.

Bâ-hatt-ı hümayûn.

Hatt-ı şerîf temessük için sâhibine virilmiştir.

İstanbul kâdîşına hüküm ki:

Hâlâ Meneş nâm Yehûdî Dergâh-ı Mu'allâm'a gelüp;..."Bundan akdem İstanbul mukâta'acısı iken fevtolan İsmâ'il'ün kız karındaşı olan Meryem bint-i Muhammed nâm hâtûn bunun için; "Sana karındaşum mezbûr İsmâ'il hâl-i hayâtında karz tarîkı üzre beş yük akça virmiş idi. Fevtoldukda meblağ-ı mezbûr zimmetünde kalup karındaşumun mîrâsı bana münhasıra olmağla meblağ-ı mezbûrî senden taleb iderüm." diyü vekîli olan Fâtıma bint-i Mustafâ kibel-i şer'den da'vâ idüp hâlâ Anadolu Kâdî-askeri olan a'lemü'l-ulemâ'î'l-mütebahhürîn Mevlânâ Hüseyin *edâma'llâhü te'âlâ fazâyilehü* bu husûsun istimâ'ına me'mûr olmağla anun huzûrında bir def'a görilüp husûs-ı mezbûr için Mahmûdpaşa Mahkemesi'nde olan nâyibden vech-i meşrûh üzre bir sûret-i sicill ibrâz idüp mazmûnın mezbûr Meneş inkâr idicek müdde'ıye-i mezbûre nehc-i şer'-ı şerîf üzre isbâta kâdir olmayup asl-ı sicille mürâca'at olundukda, sicillün evrâkı sökilüp zikrolunan mâdde vâkı' olduğu varak sonradan ilhâk olunmuş yeni kâğıd olup varakun cirmi ve hattı sâyir evrâka müşâbih olmamak ile ve ol târîhda Mahmûdpaşa Nâyibi olup hâlâ Sahn Müderrisi olan Mevlânâ Hidâyetullâh *zîde fazlühûya* sü'âl olundukda mevlânâ-yı mûmâ-ileyh; "Kat'â benüm bu mâddeden haberüm yokdur; zamânumda bu makûle mâdde vâkı' olmamışdur." dimek ile sonradan ilhâk olduğu vâzih olmağın, müşârun-ileyh kâdî-askerüm; "Bu mâdde tezvîr idüğü zâhir oldı." diyü kenârına ibtâl idüp imzâ vü hatm idicek zikrolunan hâtûn kanâ'at itmeyüp tekrâr hâlâ Rûmili Kâdî-askerüm olan Mevlânâ Yahyâ *edâma'llâhü te'âlâ fazâyilehü* huzûrında görilüp yine vech-i şer'î üzre isbâta kâdir olmayup sicill-i mezbûrî ol dahı huzûrına getirüp nazar itdükde, fi'l-vâkı' tezvîr idüğü zâhir olmağla ol dahı ibtâl-i mezbûrî hâli üzerine ibkâ itdüğünden mâ'adâ Dîvân-ı Hümayûnum'da vüzerâ-i ızânum mahzarlarında, elinde olan sûret-i sicillün aslı olmaduğı ve müzevver idüğü muhakkak olmağla elinden alınup şakkolunduğın" bildürüp ol bâbda rencide olunmamak bâbında husûs-ı mezbûr tafsîl üzre Pâye-i Serîr-i A'lâm'a arz olundukda; "Bir dahı istimâ' olunmaya." diyü hatt-ı hümayûn-ı sa'âdet-makrûnumla fermân-ı âlî-şânım sâdir olmağın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu husûs her kimün huzûrına murâfa'a olunur ise sâdır olan hatt-ı şerîfüm muktezâsınca istimâ' olunmayup hâli üzerine ibkâ idüp ol vechile da'vâ iden mezbûre hâtûnı men' u def' eylesin.

2 *Reisülküttap Muhammed Mecd'in, Tırhala kazasının Dobruca ve Corce köylerindeki zeameti mahsulünden payına düşen kısmın, ortağı Musli Çavuş tarafından haksız yere kabzedildiği bildirildiğinden, bu husus şer'an sabit olur ise hakkının alınıp adamlarına teslim olunması.*

[365]

Hazret-i efendi.

Tırhala kâdîsına hüküm ki:

"İftihâru'l-ümerâ' ve'l-ekâbir sâbıkâ Tuğrâ-yı Şerîfüm hizmetinde olup bi'l-fi'l Re'îsü'l-küttâbum olan Muhammed Mecd *dâme ulüvvühûn*un taht-ı kazânda vâkı' ze'âmeti karyelerinden Dobruca nâm karyesinin müştereki olan Muslî Çavuş nâm kimesne mahsûlin kabzidüp ve Corce nâm karyesinin mahsûlin dahı tevâbi'ından Kırkık nâm kapucıya kabzidürmekle mûmâ-ileyhün mahsûline gadrolduğı" i'lâm olunmağın, mûmâ-ileyhün tahvîline düşen mahsûl mezbûrdan alıvirilüp inâd ider ise Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gönderilmek bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mezbûrlar fi'l-vâkı' mûmâ-ileyhün tahvîlinde olan mahsûlin kabzidükleri vâkı' ise bî-kusûr şer'le mezbûrlardan alıvirüp âdemlerine teslim itdüresin. Şöyle ki; mahsûli kabzidükleri şer'le sâbit olduktan sonra virmekde inâd ü muhâlefet ider ise Südde-i Sa'âdetüm'e gönderesin ki, Dîvân-ı Hümâyûnum'da kâdî-askerlerüm huzûrında hakk üzre görölüp ihkâk-ı hakk oluna.

Yevmü'l-Ahad, fi 14 şehri Şevvâli'l-mükerrem, sene: 1026

3 *Edirne'de subaşılardan görev alanına giren işlere ve onlara ait olan gelirlere, Rumeli ağası, şehremine vs. tarafından yapılan müdahalenin önlenmesi.*

[362]

Hüseyin Efendi.

Edirne kâdîsına hüküm ki:

Mahmiyye-i Edirne Sübaşısı İbrâhîm *zîde kadruhû* tarafından Dergâh-ı Mu'allâm'a arz-ı hâl sunulup; "mahmiyye-i mezbûrede olan şehirlünün ve Yehûdâ vü keferenün zabtı ve ahzolanun serhûşların cerîmelerini sübaşılardan kabzidüp ve şıra mahsûlini dahı sübaşılardan görmek mu'tâd iken Rûmilî ağası; "Ben dahı şehir zâbitiyum." diyü serhûşlara müdâhale ve; "Cerîmeden bana dahı hissa vir." diyü nizâ' idüp ve Yehûdâ vü keferenün ahvâline ve sübaşılardan mûte'allık olan umûra müdâhale idüp mukaddemâ bu bâbda emr-i şerîf vârid olup men' olunmuşken memnû' olmayup ve şıra mahsûline dahı kadîmden olgelene muhâlif

şehremîni ve âhar kimesneler karışıp ihtilâle sebep oldukların" i'lâm itmeğin, sübaşılara mahsûs olan umûra min-ba'd Rûmili ağası ve şehremîni ve sâyiri karışmayup kadîmden olıgeldüğü üzre sübaşılara zabtitudürilmek emrüm olmışdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda göresin; vech-i meşrûh üzre mezkûrlar sübaşılara müte'allik olan umûra müdâhale eyledükleri vâkı' ise men' u def' idüp şehirlü vü Yehûdâ vü kefereye müte'allik umûra ve şıra mahsûline kadîmden olıgelene muhâlif Rûmili ağasını ve şehremînini ve âharı dahlitdurmeyüp bu makûle husûslar vâkı' oldukda sübaşıya gördüresin. Bu bâbda onat vechile mukayyed olup emr-i şerîfûme muhâlif ve kadîmden olıgelene mugâyir kimesneye iş itdürmeyesin.

4 *Dergâh-ı Muallâ çavuşlarından Murat Çavuş'un, Konrapa ve*
[363] *Güneyce hâsları mahsulünden dolayı kendilerinden alacaklı*
olduğunu bildirdiği isimleri yazılı şahıslarla olan davasının görülüp
sâbit olan alacaklarının tahsil olunması.

Ulyâ Efendi.

Konrapa ve () kâdîlarına hüküm ki:

Dergâh-ı Mu'allâm çavuşlarından Rikâb-ı Kâm-yâbum'la eşmek fermân olunan altmış nefere dâhıl olan kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Murâd Çavuş *zîde kadruhû* Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl sunup; "Bundan akdem taht-ı kazânuзда vâkı' Konrapa hâsları havâss-ı hümayûnumdan iken kendü âdemlerinden Abdurrahmân Çavuş ve Hasan ve Güneyce hâsların dahı Kara Muhammed ve Kıbrus çeltüğü enhârın dahı Veyis ve Mustafâ nâm kimesnelere alıvirüp iltizâmları mücebince lâzım gelen akçayı bî-kusûr Âsitâne-i Sa'âdetüm'de Hazîne-i Âmirem'e bi'tamâm teslîm itmişken mezbûrların zimmetlerinde küllî mâl kalup hâliyâ zikrolunan hâslar havâss-ı hümayûnumdan ifrâz olunup düstûr-ı mükerrem, müşîr-i mufahham, nizâmü'l-âlem Vezîrüm Ahmed Paşa *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehûya* hâs ta'yîn olunmağla zikrolunan hâsları girü mûmâ-ileyh Murâd Çavuş kendüsi der-uhde idüp yine mezbûrlara zabtın sipâriş idüp mezbûrlar dahı varup zabt ve mahsûlin kabzidüp zimmetlerinde küllî mâl olmağla taleb ü tahsîl olunmak" bâbında emr-i şerîfüm recâ itmeğin şer'le görülüp zimmetlerinde zuhûr iden mâl tahsîl olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdir olmışdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mezbûrları meclis-i şer'-ı şerîfe ihzâr ve mûmâ-ileyh ile berâber idüp dahı zamân-ı mübâşeretlerinden tahsîl itdüklerin yirli yirinden görüp zimmetlerinde mâl zuhûr ider ise ba'de's-sübût şer'le mûmâ-ileyhe hükmidüp bî-kusûr alıviresiz; zimmetlerinde bir akça ve bir habbe bâkî kodurmayasız.

5 *Daha önce yaptıkları işlerden tövbe edip bir köşeye çekildikleri*
[360] *halde, beylerbeyi voyvodaları ve il erleri tarafından suç işledikleri*
gereğesiyle rahatsız edildiklerini bildiren Kütahya'da Dağözü diye
bilinen mahallin suhtelerinden Yunus, Murat ve arkadaşlarının,
yarar kefiller verip kendi hallerinde oldukları sürece kimseye
rencide ettirilmemeleri.

Bâ-hatt-ı Hüseyin Efendi.
Cânib-i Kethudâ beğe.

() Kâdîsına ve Kütâhiyye müsellimine hüküm ki:

Kazâ-i mezbûra tâbi‘ Dağözi dimekle ma‘rûf olan maḥallün sūhteleri tarafından Yûnus ve Murâd ve sâyir sūhteler Südde-i Sa‘âdetüm'e gelüp şöyle arz-ı hâl eyledi ki; "hâliyâ eyledükleri ef‘âle* tevbe vü istiğfâr idüp gûşe-i vahdet ihtiyâr idüp kendü şuğûlleri ile meşğûller iken mîr-i mîrân voyvodaları ve il-erleri; "Ba‘de't-tevbe fülân zamânda kabâhat eylemiş idün." diyü* rencîde vü remîde eyledüklerin" bildürüp ve mezbûrûn tufenkleri ve ok u yayları* birağup eşkıyâ şeklinde olmayup ve beşer-onar kişi bir yirde gezmeyüp birer-ikişer gezüp tevbe vü istiğfâr idüp kendü hâllerinde olup her biri yarar kefiller virürler ise ol makûle kendü hâllerinde olanlara dahl ü ta‘arruz olunmamak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emrüm üzre mezbûrûn vech-i meşrûh üzre olup her biri yarar kefiller virüp ol makûle kendü hâllerinde olanları bir ferde rencîde vü remîde itdürmeyüp ve eylemeyesiz; men‘le* memnû‘ olmayup vech-i meşrûh üzre rencîde iderler ise vukû‘ı üzre arzyleyüp emr-i şerîfümün hılâfına rızâ vü cevâz göstermeyesiz.

6 *Divan-ı Hümayun kâtiplerinden Mahmud'un, akçe ve zerdave*
[361] *kürkü cinsinden, Karahisâr-ı Şarkî sakinlerinden Bünyâd ve*
Erzânî adlı şahısların zimmetlerinde bulunan alacaklarının tahsil
edilmesi.

Karahisâr-ı Şarkî kâdîsına ve kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Karahisâr-ı Şarkî sancağı müsellimine hüküm ki:

"Dergâh-ı Mu‘allâm Müteferrikalığıyla Dîvân-ı Hümâyûnum kâtiplerinden olan kıdvetü'l-emâcid ve'l-ekârim Kâtib Mahmûd *zîde mecdühû* kazâ-i mezbûra tâbi‘ () nâm karye sâkinlerinden Bünyâd nâm kimesneye Revân Kal‘ası altında ber-vech-i karz on sekiz bin akça ve elli beş aded zerdave dâneleri virüp ve yine kazâ-i mezbûra tâbi‘ () nâm karye sâkinlerinden Erzânî nâm kimesneye dahı mahall-i mezbûrda tokuz bin akça ve otuz aded zerdave pârelerin karz tarfıyla virüp ikisi dahı birbirlerine kefil olup ve mûmâ-ileyhün eline mühürlü tezkireler virmişken hâliyâ ikisi dahı bu âna değin ne akçasın ve ne kürk dânelerin virmeyüp te‘allül üzre olmalarıyla merkûma gadrolmak lâzim gelür." diyü i‘lâm olunmağın, mûmâ-ileyhün hakkı olan meblağ-ı mezbûr ve zikrolunan kürk dâneleri merkûmlardan bî-kusûr hâliyâ ol cânibde vekîl-i şer‘îsi olan kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Alî *zîde kadruhûya* alıvirilüp inâd iderler ise Südde-i Sa‘âdetüm'e gönderilmek emrüm olmışdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emrüm üzre mezkûrların zimmetlerinde bi-hasebi's-şer‘î's- şerîf müteveccih olan hakkı her ne ise tevkîl eylediği merkûm Alî *zîde kadruhûya* ba‘de's-sübût mûmâ-ileyh için alıvirilüp zimmetlerin berî eyleyesiz. Şöyle ki; bi't-tamâm hakkın virmeyüp inâd ü muhâlefet iderler ise ikisini dahı Südde-i Sa‘âdetüm'e gönderesiz.

7

[358]

Daha önce emirle yasaklanmış olduğu halde, İvrindi ve Balıkesir'de sancakbeyi ve adamlarının devre çıkıp halka zulmettikleri bildirildiğinden, yasağa titizlikle uymaları hususunda ilgililerin uyarılması ve reâyaya zulmedilmesine izin verilmemesi.

Bâ-hatt-ı efendi.

Emir mücebince yazılmışdır.

İvrindi ve Balıkesri kâdîlarına hüküm ki:

Bundan akdem sancakbeğleri devre çıkmakdan men' olunup; "Min-ba'd kaftân-bahâ ve gayri nâm ile re'âyâ[ya] dahl ü tecâvüz olunmaya." diyü emr-i şerîfüm sâdır olmuşken hâliyâ; "sancakbeğleri ve âdemleri emrûme muhâlif ziyâde atlu ile re'âyâ üzerine varup müft ü meccânen yim ü yimeklerin aldıklarından gayri evden eve üçer-dörder yüz akçaların alup ziyâde zulm ü te'addî itdüklerinden gayri bir def'a şer'le fasl[olmuş] husûsların gördürüp ve ba'zıların dahı bî-günâh tutup hâric-i kazâyaya alup gidüp gadr ü hayf itdükleri" i'lâm olundu. İmdi; sancakbeğleri ve âdemleri devre çıkmak husûsı emr-i şerîfümle men' olunmuşdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda bi'z-zât mukayyed olup dahı sancakbeğlerine ve âdemlerine muhkem tenbîh ü te'kîd eylesesin ki, min-ba'd emrûme muhâlif re'âyâ üzerine devre çıkmayalar ve çıkartmayasız ve lâzım gelüp re'âyâ talebiyle karyelere çıkmak lâzım geldükde dahı bir mu'temed kimesne ile iki-üç neferden ziyâde varmayup ve müte'addid evleri olmayanların evlerine konmayup ve müft ü meccânen bir nesnelere aldurmayup her ne alurlar ise narh-ı rûzî üzre akçalarıyla satanlardan aldurup re'âyâ[ya] bir vechile zulm ü te'addî eylemeye ve itdürmeyesiz; memnû' olmayanları yazup arzeyleyesiz.

8

[359]

Padişahın halası Hümaşah Sultan'ın Kethüdası Ahmed Çavuş'un, Niğde sancağındaki zeametini zaptetmek için gönderdiği iki adamına Ali Çavuş adlı şahıs tarafından müdahalede bulunduğu ve adamların ortadan kaybolup akıbetlerinin meçhul olduğu, yeniden gönderilen adamlara da aynı şekilde mâni olduğu ve zeamet mahsulünün Ali Çavuş tarafından alındığı bildirildiğinden, Ali Çavuş'un teftiş edilip kabzettiği mahsulün alınması ve kaybolan adamlara ne olduğunun ortaya çıkartılması.

Bâ-hatt-ı Ulyâ.

Karaman beğlerbeğisine hüküm ki:

Dergâh-ı Mu'allâm çavuşlarından olup seyyidetü'l-muhadderât, ikfîletü'l-muhsanât, zâtü'l-ulâ ve's-sa'âdât hâlem Hümaşâh Sultân dâmet ismetühânun Kethudâsı olan kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Ahmed Çavuş zîde kadruhû Dergâh-ı Mu'allâm'a arz-ı hâl sunup; "Niğde sancağında () nâhiyelerinde berât-ı hümayûnum ile mutasarrıf olduğu ze'âmeti zabtına Muhammed ve İbrâhîm nâm âdemlerin gönderüp tîmârın zabt ve mahsulün kabziderken tîmâr-ı mezbûrda nizâ' iden Alî Çavuş nâm kimesne mezbûrları nâ-bedîd idüp hayât u memâtları ma'lûm olmadığı arzolandukda şer'ile görilmek için emr-i şerîfüm sâdır

olmuşken mezbûr Alî Çavuş gaybet itmekle icrâ-yı hakk olunmaduğundan gayri tîmâr-ı mezbûr zabtına tekrâr âdem gönderdikde on beş-yigirmi atlu ile üzerine varup tîmârdan cebren ihrâc idüp dâyimâ te‘addî idüp şekâvet üzre olduğın" bildürüp; "şer‘ile görölüp zâyi‘ eyledüğü âdemleri zuhûra getürdüp alduğı mahsûlin alıvirilmek" bâbında emr-i şerîfüm recâ itmeğın vech-i meşrûh üzre amel olunmasın emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı mezbûr Alî Çavuş'ı meclis-i şer‘-ı şerîfe ihzâr idüp onat vechile teftîş ü tefahhus idüp göresin; fi'l-vâkı‘ mezbûrun âdemlerin ve mahsûlin zâyi‘ eyledüğü vâkı‘ ise husûs-ı mezbûr bir def‘a şer‘ile faslolmayup üzerinden on beş yıl mürûr itmiş değil ise ba‘de's-sübût mahsûlin hükmidüp alıvirdükden sonra mûmâ-ileyhün âdemlerinün dahı hayâtı ve memâtların zuhûra getürdeşin.

9

[356]

Mudurnu'nun nısf-ı niyâbeti piyade ve müselleme beylerine, köylerinin cürm ü cinâyet ve salb ü siyâseti ise sancakbeyine mahsul kaydolunduğu halde, piyade beylerinin köylere de müdahalede bulunup sancakbeyinin hakkına tecavüz ettikleri bildirildiğinden, buna izin verilmeyip sancakbeyine ait mahsulün sancakbeyine zaptettirilmesi.

Bâ-hatt-ı Hüseyin Efendi.

Sûret-i defter üzerinde.

Mudurnı kâdîsına hüküm ki:

Kıdvetü'l-ümerâ'i'l-kirâm Bölü Sancağı Beği Muhammed dâme izzühü Südde-i Sa‘âdetüm'e âdem gönderüp; "nefs-i kasaba-i Mudurnı'nun nısf-ı niyâbeti piyâde vü müselleme beğlerine mahsûl kaydolunup kazâ-i mezbûrun kurâsınun cürm ü cinâyet ve salb ü siyâset[i] mîr-livâya kaydolunmuşken hâliyâ piyâde beği olanlar kazâ-i mezbûrun kurâsına dâhlitmekle kendünün mahsûline gadritdüğın" bildürüp Südde-i Sa‘âdetüm'den ihrâc olunmuş mühürlü, sahîh sûret-i defter-i icmâl-i cedîd-i hâkânî ibrâz idüp nazar olundukda, nısf-ı niyâbet-i nefsi-i Mudurnı'nun cürm ü cinâyet ve resm-i arûsâne ve âdet-i ağnâm ve resm-i kul ve meyve ve hinta ve boza-hâne ve resm-i âsiyâb ve haymâne [ve] duhân-ı nefsi-i şehir on sekiz bin üç yüz otuz dört akçalık üzre müselleme beğlerine mahsûl kaydolunup kazâ-i mezbûrun kurâsında alâkası olmaduğı mukarrer olmağın, sûret-i deftere muhâlif kazâ-i mezbûre kurâsına müselleme beğleri [tarafından] dahlolunmayup mûmâ-ileyhe zabtitdürilmek bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emr-i celîlü'l-kadrüm üzre sûret-i defter-i icmâl mücebince müselleme beğlerine nısf-ı niyâbet-i nefsi-i şehir cürm ü cinâyet ve resm-i arûsâne ve âdet-i ağnâm ve resm-i kul ve meyve ve hinta ve boza-hâne ve haymâne ve resm-i âsiyâb-ı mâ’ ve resm-i duhân-ı nefsi-i şehirden gayri kurâsına dahlitdürmeyüp mîr-livâya zabt u kabz itdüresin. Emrüme ve deftere muhâlif müselleme beğlerine te‘allül ü nizâ’ itdürmeyesin; inâd ü muhâlefet idenleri yazup arzyleyesin.

10

[357]

Bolu Sancağı Beyi Muhammed Gölpazarı, Bendereği ve Samakov'da ortaya çıkan ehl-i fesadı teftiş etmek istediğinde, ahâlînin mirîye tavuk verdiklerini ve sancakbeylerinin kendileriyle alâkalarının kalmadığını bahane ederek eşkıyayı teftiş ettirmek istemedikleri bildirildiğinden, bu gibi bahanelere meydan verilmemesi ve sözkonusu eşkıyanın ele geçirilerek teftiş edilip suçlu olanların haklarından gelinmesi.

Bâ-hatt-ı Hüseyin Efendi.

Gölbâzârı ve Bendereği* ve Samakov kâdîlarına hüküm ki:

Kıdvetü'l-ümerâ'i'l-kirâm Bolı sancağı Beği Muhammed *dâme izzühû* Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Bolı sancağında vâkı' yalılarun muhâfazası ve ehl-i fesâdun def'ı sadr-ı a'zam tarafından müşârun-ileyhe fermân olunmağla fermân-ı hümayûn mücebince tekayyüd ü ihtimâm idüp zuhûr iden sühtevât eşkıyâsı basılıp nâmdârı olan Kara Muhyiddîn ve Kel Muharrem nâm şakîlerin başları kesilüp bi-inâyeti'llâhi te'âlâ bakıyyetü's-süyûf olanlar yat u yarakların döküp firâr u terk-i diyâr idüp ve kuttâ'u't-tarîk olan Receb nâm şakînün ve iki nefer refîklarınun dahı haklarından gelinüp ve sâyir ehl-i fesâddan bi-inâyeti'llâhi'l-Meliki'l-Kadîr vilâyeti pâk ü tathîr idüp lâkin zikrolunan kazâların eşkıyâsı yedi-sekiz seneden berü teftîş ü tefahhus olunmamağla küllî eşkıyâ vü sühtevât zuhûr idüp yollara ve billere inüp katl-i nüfûs ü gâret-i emvâl olmakdan hâlî olmayup fermân-ı hümayûn mücebince mûmâ-ileyh varup eşkıyâyı ve dahı sühtevâtı ve sâyir eşkıyâyı teftîş itmek murâd idindükde; "Biz mirîye tavuk virüriz; min-ba'd sancakbeğlerinün yedi-sekiz seneden berü bizümle alâkası kalmamışdur." ve; "Eşkıyâmuzdan teftîş itdürmezüz." diyü emr-i şerîfe ve mûmâ-ileyhe itâ'at itmedüklerin" arzitmeğîn imdi; mirîye tavuk virilmekle eşkıyâyâ ruhsat virilmek olmaz. Mezbûrlar dahı şer'le teftîş olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda bi'z-zât cümleñüz mukayyed olup mûmâ-ileyh mübâşeretiyile taht-ı kazânuzda olan eşkıyâyı hüsn-i tedbîr ü tedârükle elegetürüp dahı da'vâ-yı hakk u ta'yîn-i mâdde iden hasımları muvâcehesinde bir def'a şer'le faslolmayup üzerinden on beş yıl mürûr itmeyen husûsların teftîş eyleyüp ba'de's- sübût ashâb-ı hukûka şer'le müteveccih olan hakların alıvirdükden sonra ehl-i fesâd olanların muhtâc-ı arz olanların muhkem habsidüp üzerlerine sübût bulan mevâdların sûret-i sicilleriyile yazup arzeyelesiz ki, sonra haklarında ne vechile emrüm olursa amel eyleyesiz; değiller ise şer'le lâzım geleni icrâ eyleyesiz. Ammâ umûm teftîşi memnû'dur; bu bahâne ile kendü hâllerinde olanlara dahlolunmaktan ziyâde hazer eyleyesiz.

[Yev]mü'l-Cum'a, fî 19 L., sene:1026

11

[354]

İznikmid kazası dâhilinde bulunan yeniçerilerin serdarı olan kişinin görevden alındığı ve yeniçeri kıyafetinde gezerek halka zulmeden leventleri yakalayıp sefere gitmeyen yeniçerileri bildirmek üzere, yerine

Yedinci Bölük'den Mustafa'nın tayin edildiği; adı geçenin belirtildiği şekilde serdarlık hizmetinde istihdam olunması ve emre uymayanların haklarından gelinmesi.

Mektûb üzerindedür.

Bâ-hatt-ı Hüseyin Efendi.

İznikmid kâdîsına hüküm ki:

"Kazâ-i mezbûrda vâkı' olan Dergâh-ı Mu'allâm yeniçerilerine serdâr olan ref' olunup yirine zümre-i mezbûreden Yedinci Bölük'de yevmî () akça ulûfeye mutasarrıf olan kıdvetül-emâsil ve'l-akrân Mustafâ nasb u ta'yîn olunup kazâ-i mezbûrede sâkin olup sefere varmayan kendü hevâsında olan Dergâh-ı Mu'allâm yeniçerilerin vukû'ı üzre yazup arzidüp ve levendât tâyifesinden olup burma astar ve yakalu tolama ve yağmurluk giyüp ve kürde vü varsak u tüfenk taşıyup yeniçeri vü acemî-oğlanı nâmında ve şeklinde gezüp fukarâya zulm ü te'addî idenleri ahz ü habs ve şer'le haklarında lâzım geleni icrâ itmek" için bi'l-fi'l Dergâh-ı Mu'allâm Yeniçerileri Ağası olan iftihâru'l-ümerâ' ve'l-ekâbir Hüseyin *dâme ulüvvühû* tarafından mühürlü mektûb virilmeğin, mücebince amel olunmak emrüm olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mûmâ-ileyhi ağaları tarafından virilen mühürlü mektûb mücebince taht-ı kazânda sâkin olan Dergâh-ı Mu'allâm Yeniçerileri Serdârlığı hizmetinde istihdâm idüp ağaları tarafından virilen mühürlü mektûba muhâlif bir ferde te'allül ü inâd ü muhâlefet itdürmeysin. Şer'-ı şerîfe ve emr-i hümâyûnuma ve ağaları mektûbına mugâyir kimesneye iş itdürmeysin.

12

[355]

Bolu sancağında timara mutasarrıf iken ehl-i fesat olup halka zulmetmesinden dolayı timarı elinden alınan Mehmed'in, halen söz konusu timarı zorla zaptetmeye devam ettiği bildirildiğinden, timara müdahalesinin önlenmesi.

Bâ-hatt-ı Hüseyin Efendi.

Bolı beğine ve Avlak ve Mengen ve () kâdîlarına hüküm ki:

Bolı sancağında ve () nâhyesinde () bin akça tîmârı olan Mehmed nâm şakî dâ'imâ fesâd üzre olup re'âyânun cebren emvâl ü erzâkın gâret ü hasâret ve emred oğlanların çeküp küllî şekâvet üzre olup şöyle ki; "Mezbûrun hakkından gelinmeye, cümlemüz perâkende vü perîşân olmamız mukarrerdür." diyü re'âyâ ibrâm u ilhâh eyledüklerinde Avlak kâdîsı arzitmekle, tîmârı alınup düstûr-ı mükerrerrem Vezîr-i Sâni ve Kâyim-makâm Mehmed Paşa *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehûnun* âdemlerinden Pervîz'e virilüp zabtıçün âdem gönderildükde; "şakî-ı mezbûr fuzûlî tîmâr-ı mezbûrî zabtidüp şer'-ı şerîfe itâ'at itmedüğün" bildürüp hâlâ zabtıçün emr-i şerîfüm virilmeğin şöyle ki; şakî-ı mezbûr bu def'a dahı şekâvet üzre olup tîmâr-ı mezbûra müdâhale eyleye, sen ki mîr-livâsın, mezbûrî ahz ve şer'-ı şerîfe ihzâr idüp dahı üzerine sübût bulan mevâddı sûret-i sicilleri ile yazup arzeyelemen emrüm olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı şöyle ki; şakî-ı

mezbûr bu def'a dahı emrime muhâlif tîmâr-ı mezbûra müdâhale eyler ise sen ki mîr-livâsın, mezbûrı ahz ve üzerine sübût bulan mevâddı sûret-i sicilleri ile yazup arzeyelesin ki, itâ'at-i emr ü şer' itmedüğüçün getürdilüp hakkından geline.

13

[352]

Narda'da bulunan Fâik Paşa Evkafı'nın Selânik kazası dâhilindeki köylerinin mahsulüne müdahale ve reâyasına zulmettiği bildirilen Selânik sakinlerinden Abdülvahhab'ın teftiş olunması ve zimmetinde vakfa ait zuhur eden borçlarının tahsil ve vakfa teslim edilmesi; bundan sonra da vakıf mütevellileri tarafından tayin edilen kişiler dışında hiç kimsenin bu köylere müdahale ettirilmemesi.

Selanik mollâsına hüküm ki:

Narda'da vâkı' Fâyıķ Paşa Evkâfı'na hasbî Nâzır olan kıdvetü'l-emâcid ve'l-ekârim Mehmed *zîde mecdühû* Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl sunup; "vâkıf-ı mezbûrun Selanik kazâsına tâbi' ba'zı vakıf karyeleri olup her sene mütevellî olanlar gâh kendüler varup mahsûlin cem' idüp ve gâh âdem gönderüp cem' itdürürler iken ve vakıf-nâmesinde ol karyelere müstekıl câbî ta'yîn olunmamışken hâliyâ Selanik sâkinlerinden Abdülvehhâb nâm kimesne birkaç seneden berü zikrolunan vakıf karyeleri fuzûlî zabt ve mahsûlin kabzidüp cânib-i vakfa cüz'î nesne virüp vakfa küllî gadritdüğinden gayri re'âyâya dahı tecâvüz itmekle vakfun re'âyâsı perîşân olmak üzre olduğın" bildürüp; "min-ba'd şart-ı vâkıfa muhâlif mezbûr vakıf karyelere dahlitdürilmeyüp ve zimmetinde zuhûr iden mâl, vakf için alıvirilmek" bâbında emr-i şerîfüm recâ olunmağın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mezbûr Abdülvehhâb'ı meclis-i şer'-ı şerîfe ihzâr ve nâzır-ı mûmâ-ileyh ile berâber idüp dahı zikrolunan vakıf karyelere zamân-ı mübâşeretinden müfredât defterleri mücebince ve re'âyâ takrîri üzre onat vechile teftiş ü tefahhus idüp zimmetinde mâl-i vakfdan nesne zuhûr ider ise ba'de's-sübût hükmidüp nâzır-ı mûmâ-ileyhe vakf için kabzitdüresin ve şart-ı vâkıfa muhâlif min-ba'd vakıf karyelere mezbûr Abdülvehhâb'ı ve hâricden bir ferdi dahl ü ta'arruz itdürmeyüp kadîmden olgeldüğü üzre mütevellîlere ve mütevellîler tarafından varanlara zabt u kabz itdürüp şart-ı vâkıfa muhâlif bir ferde inâd ü muhâlefet itdürmeylesin; inâd ü muhâlefet idenleri yazup arzeyelesin.

14

[353]

Toma adlı zimmîye olan borcunu ödemededen firar ettiği ve Eflak'ta olduğu bildirilen Kürkçü Nikola isimli zimmînin bulunarak Toma ile yüzleştirilmesi ve gerçekten borçlu olduğu sâbit olursa borcun tahsil edilip Toma'ya teslim olunması.

Çavuşbaşı.

Bâ-hatt-ı Hüseyin Efendi.

Vech-i meşrûh üzre buyurulmuşdur.

Eflak Voyvodası Aleksandra Voyvoda'ya hüküm ki:

Toma nâm zimmî Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl sunup; "Niko[la] Kürkci nâm

zimmînün zimmetinde yiğirmi altı bin akça hakkı olup bunun hakkın virmedin firâr idüp varup ile'l-ân Eflak'da olup hakkın virmeyüp kendüye ziyâde gadrolduğın" bildürüp; "meblağ-ı mezbûr mezkûr zimmîden alıvirilüp virmekte inâd iderse Âsitâne-i Sa'âdetüm'e ma'an havâle olunmak" için emr-i şerîfüm recâ eylediği ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda onat mukayyed olup mezbûr Nikola'yı yanuna getürdüp bunun ile muvâcehe idüp göresin; bunun mezkûr zimmîde ol mikdâr hakkı olduğu mukarrer olup yanunda zâhir olursa âyîninüz üzre mezbûrun hakkın bî-kusûr alıviresin. Şöyle ki; mezbûrun hakkın virmekte te'allül iderse merkûm Niko[la] Kürkci bunun ile ma'an Âsitâne-i Sa'âdetüm'e havâle eylesesin ki, geldüklerinde ahvâlleri hakk üzere görölüp icrâ-yı hakk oluna.

[Yev]mü'l-İsneyn, fi 22 L., sene: 1026

15

[351]

Selânik'te Ester adlı Yahudi kadının evlerini basarak erzakını gasbedip emlâkini zapteden isimleri yazılı Yahudilerin çeşitli bahanelerle davalarının görülmesini engelledikleri şikâyet olduğundan, bu defa ileri süreceklere hiç bir bahänenin dikkate alınmaması ve davalarının Divan-ı Hümayun'da görülebilmesi için Âsitâne-i Saadet'e gönderilmeleri.

Bâ-hatt-ı Ulyâ Çelebî.

Selanik kâdîsına ve beğine hüküm ki:

Nefs-i Selanik'de Ester nâm Yehûdiyye arz-ı hâl sunup; "bundan akdem ba'zı ashâb-ı ağrâz Yehûdîler bunun evlerin ve mahzenlerin basup emlâkin zabt ve erzâkın gâret ü hasâret idüp içlerinden Yasef Ayntavel ve Elya Rosano ve Şemoyil Şefî ve Yuda Koda nâm Yehûdîlerin ol cânibden ba'zı kimesnelere istinâd itmekle icrâ-yı hakk olmağa mümkün olmamağın mezbûre Yehûdiyye Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gelüp ızhâr-ı tezallüm itmekle ahvâli şer'le Dîvân-ı Hümayûnum'da görilmek fermânüm olmağla zikrolunan dört nefer Yehûdî[yi] Selanik'den kaldurup Südde-i Sa'âdetüm'e getürmek için serdâr-ı âlî-mikdârüm tarafından üç def'a on nefer kapucılaruma ve bir def'a dahı Âsitâne-i Sa'âdetüm'den mü'ekked evâmîr-i şerîfe gönderilmişken mezbûr Yehûdîler itâ'at-i emr eylemeyüp avk u te'hîre koyup hâlâ bir tarîkla Mâliyye tarafından çuka bahânesiyle emr ihrâc eylemek üzere olmağla yine gelmekte te'allül ü inâd eylemekle bunun hakkı icrâ olunmağa mâni' olmağla mezbûre Yehûdiyyeye ziyâde gadr ü hayf olduğın" bildürüp; "anun gibi bir tarîkla ol bahâne ile emr-i şerîf ihrâc u ibrâz iderlerse kat'â te'allül ü inâd itdürilmeyüp bu def'a Âsitâne-i Sa'âdetüm'e irsâl olunmak" için emr-i şerîfüm recâ eylediği ecilden, mukaddemâ ihzârî lâzım olan mezkûrün Yehûdîler anda olan kapucılaruma bu def'a teslîm olunup Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gönderilmek emrüm olmışdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzere amel idüp dahı bir ân te'hîr u tevakkuf itdürmeyüp mezkûrün Yehûdîleri mukaddemâ ol cânibe irsâl olunan kapucılaruma teslîm idüp Südde-i Sa'âdetüm'e gönderesiz ki, ahvâlleri Dîvân-ı Hümayûnum'da

kâdî-askerlerüm huzûrlarında hakk üzere görülüp icrâ-yı hakk oluna. Anun gibi mücerred avk için ol bahâne ile emr-i şerîf dahı ibrâz iderlerse te'hîre koyup ahvâlleri Südde-i Sa'âdetüm'de görilmek için zikrolunan dört nefer Yehûdîleri Âsitâne-i Sa'âdetüm'e göndermekde her biriniz ikdâm u ihtimâm eylesiniz. Eyyâm-ı sa'âdet-encâmumda bu makûle zulmidenlere himâyet olduğına kat'â rızâ-yı hümâyûnum yokdur; ana göre mukayyed olasız.

[Yev]mü'l-Erbi'â, fî gurre-i Za., sene: 1026

16
[349]

Hamid sancağının muhafazası sâbık Karaman Beylerbeyi Musa Bey'e emrolunduğu halde, Anadolu beylerbeyi müselliminin, eşkıya teftişinin kendisine emrolunduğu gerekçesiyle Hamid sancağına atlılar göndererek halka zulmettiği ve eşkıyadan mal alarak haklarından gelmediği bildirildiğinden, söz konusu müsellimin eşkıya teftişine karıştırılmaması ve eşkıyanın Musa Bey tarafından yakalanıp kadılar tarafından teftiş olunarak haklarından gelinmesi.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Sâbıkâ Karaman Beğlerbeğisi olup ber-vech-i arpalık Hamîd sancağına mutasarrıf olan Mûsâ dâme ikbâlühûya ve livâ-i mezbûrda vâkı' olan kâdîlara hüküm ki:

Sen ki mûmâ-ileyh Mûsâ dâme ikbâlühûsın, Südde-i Sa'âdetüm'e âdem gönderüp; "Bu sene-i mübârekede serdâr-ı zafer-şi'ârum tarafından emr ile livâ-i mezbûr muhâfazasına ta'yîn olunup yarar âdemlerinle leyl ü nehâr muhâfaza-i memleketde sa'y ü ikdâm ve zuhûr iden eşkıyânun elegetürülüp haklarından gelinmesi bâbında ihtimâm üzere olup re'âyâ vü berâyâ eyyâm-ı devlet-encâmumda huzûr u ârâm üzere iken hâliyâ Anatoli beğlerbeğisi müsellimi; "Umûmen Anatoli eyâletinin eşkıyâ teftîşi bana fermân olunmuşdur." diyü livâ-i mezbûra iki-üç yüz atlı gönderüp karye be-karye gezüp re'âyâya te'addî vü tecâvüz itdüğinden gayri sana mürâca'at iden re'âyâya mâni' olup ve fesâd üzere olup elegetürülecek ve hakkından gelinecek eşkıyâdan ahz ü celb itmekle eşkıyâ ruhsat bulup yollara ve billere inüp katli nüfûs ü gâret itmekden hâlî olmadukların" i'lâm eyledüğün ecilden, serdâr-ı zafer-şi'ârum tarafından virilen emr-i şerîf mücebince amel eylemek bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmışdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda serdâr-ı zafer-şi'ârum tarafından virilen emr-i şerîf mücebince sancağının muhâfazasında olup livâ-i mezbûrda zuhûr iden eşkıyâyı ve sûhtevât tâyifesin hüsn-i tedbîr ü tedârükle ele[getürüp] kuzât ma'rifetiyle şer'le haklarından gelmek bâbında ikdâm u ihtimâm üzere olasın ve siz ki kâdîlarsız, siz dahı bu bâbda onat vechile mukayyed olup taht-ı kazânuzda zuhûr iden eşkıyâyı mûmâ-ileyh Mûsâ dâme ikbâlühû mübâşeretiyile elegetürüp şer'le haklarından gelmek bâbında her biriniz mu'âvenet ü muzâheret idüp min-ba'd Anatoli beğlerbeğisi müsellimini ve âdemlerin müdâhale itdirmeyesiz.

17

[350]

Yenişehir kazasının Karı köyü sakinlerinden ve Dergâh-ı Muallâ yeniçerilerinden müteveffa Ali'nin, kayınları Sefer ve Nasuh'un yaralaması sonucu öldüğü bildirildiğinden vârisler ile kayınlarının davalarının görülüp katl hususu üzerlerine sabit olursa şer'an gerekenin yapılması.

Bâ-hatt-ı Ulyâ.

Huccet üzerindedür.

Yenişehir kâdîsına hüküm ki:

Karı nâm karye sâkinlerinden olup Dergâh-ı Mu'allâm yeniçerilerinden olan müteveffâ Alî'nün muhallefâtı, oğulları Mehmed ve Eyyüb'a intikâl idüp kâ'ideleri üzre odasına getürdülüp hıfzolunmak için yeniçeri ağası tarafından Hasan nâm yeniçeri mektûbla irsâl olundukda mezbûr, yeniçeri Alî için, kapısı öninde kayınları Sefer ve Nasûh urup mecrûh idüp mezbûr Alî; "Beni merkûmân Sefer ve Nasûh urup mecrûh eylediler." diyü hayâtda iken ıkrâr idüp mezbûrlar inkâr idüp verese hâzır olmamağla da'vânun istimâ'ı mümkün olmayup hâli üzre kalmağın mezbûrân sağırler babalarının demin taleb itmekle emr-i şerîfüm taleb eyledükleri ecilden **buyurdum ki:**

Vardukda, mezbûrân Sefer ve Nasûh'ı ihzâr idüp müteveffânun vârisleriyle muvâcehe eyleyüp bir def'a faslolunmayup on beş sene mürûr itmiş değil ise hakk üzre göresin; katl husûsı mezbûrlarun üzerlerine sâbit olursa ba'de's-sübût mezbûrlar muhtâc-ı arz olanlardan ise habs ü arz eylesesin; değıller ise şer'le lâzım geleni icrâ eylesesin. Hılâf-ı şer'-ı şerîf kimesneye te'allül ü inâd itdürmeyesin.

18

[346]

Matbah-ı Âmire'ye tavuk ve piliç verdikleri için tekâliften muaf olan Gölpazarı halkına, beylerbeyi, sancakbeyi vs. görevliler tarafından salgın vs. salınmaması hususunda Maliye tarafından verilen emre uyulması.

Bâ-hatt-ı Ulyâ.

Eski emr üzerindedür.

Gölbâzârı kâdîsına hüküm ki:

"Kazâ-i mezbûre halkı Matbah-ı Âmirem'e tavuk u piliç virüp maktû'ıyyet üzre mu'âf olmağla beğlerbeği vü sancakbeği ve kuzât u nüvvâb ve sâyirler dahlitdürilmeyüp ve müft ü meccânen kereste vü yim ü yiyecek ve sâyir salgınlar salmayup, tavuk hıdmetin edâ eyledüklerince gayri nesne ile rencîde olunmaya." di[y]ü Mâliyye tarafından emir virilmeğın **buyurdum ki:**

Vardukda, Mâliyye tarafından virilen emir mücebince amel idüp hılâfına cevâz göstermeyesin.

19

[347]

Mardin'den gelecek olan hazinenin, güzergâh boyunca güvenliğinin sağlanarak Âsitâne-i Saadet'e ulaştırılması.

*Bâ-hatt-ı Ulyâ.
Hükm-i sâbık üzerinde.*

Mardin'e varınca yol üzerinde olan kâdîlara hüküm ki:

Hâlâ Mardin'den Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gelecek hazînenün hıfz u hırâseti mühimmâtdan olmağın hıfz u hırâset idüp emîn ü sâlim birbirinize ulaştırup Âsitâne-i Sa'âdetüm'e vâsıl eylemek emrüm olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vardukda, her birinizün taht-ı kazâsına dâhıl oldukda hıfz u hırâset idüp emîn ü sâlim birbirinize ulaştırup ihmâl ü müsâheleden ihtirâz eyleyesiz.

20 *Hersek'in Taşlı kasabasındaki Hüseyin Paşa Camii'nin Evkâfi Kâtibi ve Müezzini Mehmet Halife, zimmetinde zuhur eden vakıf akçesini ödemeyip firar ettiğinden, her nerede bulunursa yakalanıp hapsedilerek vakfa olan borcunun tahsil edilmesi.*

[348]

Ulyâ.

Hersek sancağında vâkı' olan kâdîlara hüküm ki:

Sâbıkâ Eğri Beğlerbeğisi olup hâliyâ ber-vech-i arpalık Hersek sancağına mutasarrıf olan İbrâhîm dâme ikbâlühü Dergâh-ı Mu'allâm'a mektûb gönderüp; "Livâ-i mezbûrda Taşlı nâm kasabada vâkı' Hüseyin Paşa Câmî'ı'nun Evkâfi Kâtibi ve Mü'ezzini olan Muhammed Halife haylî zamândan berü kitâbet-i mezbûre hıdmetinde olmağla zimmetinde vakf-ı mezbûrun küllî akçası olup teftîş olundukda üzerinde küllî akça zuhûr eylemekle edâsına kudreti olmamağla firâr eylediğün" bildürüp; "mezbûr Muhammed Halife her kankınızın taht-ı kazâsında eleğirürse ahz ü habs olunup vakfun hakkı tahsîl olunmak" recâsına arzitmeğün, vech-i meşrûh üzre mezkûr Muhammed Halife ahz olunup vakfun hakkı şer'le tahsîl olunmak emrüm olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mezkûr Muhammed Halife her kankınızın taht-ı kazâsında eleğirürse ahz ü habs idüp muhkem teftîş ü tefahhus eyleyesiz; vakf-ı mezbûrun ne mikdâr hakkı zuhûr iderse ba'de's-sübût hükmidüp şer'le cânib-i vakfa alıviresiz. Bu bâbda onat vechile mukayyed olup vakıf akçasından bir akça ve bir habbesin zâyî' u ketm itdürmeyüp ta'rik-ı hakdan udûl ü inhirâf eylemeyesiz.

el-Yevmü Cum'a, fî 2 Z[a]., [sene: 10]26

21 *Dergâh-ı Muallâ çavuşlarından Mahmut Çavuş'un evini basıp kardeşi ve bir hizmetçisini öldürdükten sonra para, eşya ve atlarını gasbedip evini yakan Atranos kazasından isimleri yazılı şakîlerin daha önce Atranos*

[344]

kadısı tarafından himaye edildikleri için hakkının alınmadığı adı geçen çavuş tarafından şikâyet edildiğinden, söz konusu şakîlerin teftiş olunarak üzerlerine sabit olan haklar alındıktan sonra haklarından gelinmesi.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Huccet üzerinde kalmışdur.

Cânib-i Çeşmî Efendi.

Balıkesri ma'a-Balya ve Atranos kâdîlarına hüküm [ki]:

Dergâh-ı Mu'âllâm çavuşlarından Mahmûd Çavuş *zîde kadruhû* Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl sunup; "Atranos kazâsı sâkinlerinden olup sùhtelikdan ferâgat eyleyen Abdülganî ve Kara Maksûd ve Mürüvvet nâm şakîler bundan akdem on beş nefer eşkıyâ ile gice bunun evin basup ihrâk eyleyüp ve dört re's atın ve iki seyis- hânesin ve elli bin nakd akçalık esbâbın yağmâ vü gâreç ve karındaşı Abdülkâdir'i ve bir hıdmetkârın katlidüp; "Şer'le görülüp hakkında lâzım gelen icrâ olunsun." diyü da'vâ eyledükde hâlâ Atranos Kâdîsı Mevlânâ Receb şakî-ı mezbûrlara mu'âvenet itmekle hakkı icrâ olunmaduğın" bildürdüğü ecilden, ahvâlleri şer'le görülüp haklarında lâzım gelen icrâ olunmak fermânım olmuşdur.

Buyurdum ki:

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrüm üzre amel idüp gaybet iderler ise buldurması lâzım olanlara buldurdup getürdüp bir def'a şer'le faslolunmayup on beş yıl mürûr itmeyen husûsların teftîş ü tefahhus idüp ba'de's- sübût müteveccih olan hakkın mezbûrlardan hükmidüp alıvirdükden sonra bu fesâdı iden muhtâc-ı arz olanlardansa muhkem habsidüp arzeyelesiz; değiller ise şer'le haklarından gelesiz. Hılâf-ı şer'-ı şerîf te'addîden ve ehl-i fesâda himâyet ü sıyânetden hazer eyleyesiz.

22

[345]

Edirnekapı'daki mirî mûmcılardan olup hizmeti karşılığında, Çengelköy'deki bağlarından alınması gereken resmlerin bazularından muaf olan Yorgi isimli zimmîden, elinde bulunan muafnâme ve temessüke aykırı olarak resm talep edilmemesi.

Hükm-i sâbık mücebince.

Üsküdar kâdîsına hüküm ki:

Edirnekapısı'nda mîrî mûmcılardan olup düstûr-ı ekrem, müşîr-i efham, nizâmü'l-âlem Vezîr-i A'zamum ve Serdâr-ı Ekremüm Halîl Paşa *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehûnun* re'âyâsından olan Yorgi nâm zimmî; "mukaddemâ Yenişehir'de olup hâlâ kazâ-i mezbûra tâbi' Çengel nâm karyeye gelüp sâkin olup karye-i mezbûrede bağlarından hâsıl olan resmin müşârun-ileyhün voyvodasına edâ idüp ve leyl ü nehâr mîrî mûm işleyüp hıdmeti mukâbelesinde funda vü fuçı vü şıra vü kintâriyye vü masdariyye resmlerinden mu'âf olup elinde Mâliyye tarafından ve Dîvân-ı Hümâyûnum cânibinden evâmîr-i şerîfe ve ma'mûlün-bih temessük virilmişken ümenâ resm-i şıra ve sâyir rüsûm taleb idüp dâyimâ dahl ü rencîde idüp gadreylemekden hâlî olmamağla bu bâbda Mâliyye tarafından virilen mu'âf-nâme vü temessüğü mücebince amel olunup min-ba'd ol vechile dahl ü rencîde

olunmamak" recâ eylediği ecilden, vech-i meşrûh üzere Mâliyye tarafından virilen emr-i şerîf ve temessüğü mûcebince amel olunmasın emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm ve Mâliyye tarafından ve mûcebince Dîvân-ı Hümâyûnum cânibinden virilen evâmîr-i şerîfe ve ma'mûlün-bih temessükleri mûcebince amel idüp min-ba'd elinde olan emirleri ve temessüğüne muhâlif ol vechile nesne teklîf ve sâyir tekâlîf-i şâkka ile rencîde itdürmeyüp men' u def' eylesesin. İnâd üzere olanları yazup arzeyelesin.

23

[342]

Daha önce bazı önemli işler için Beç tarafından Âsitâne-i Saadet'e gelmiş olup hâlen geri dönmekte olan Beçlilerin, İstanbul'dan Budun'a kadar yiyecek vs. ihtiyaçlarının tedarikinde kendilerine yardımcı olunup sâlimen Beç'e ulaştırılmaları.

Südde-i Sa'âdetüm'den Budun'a varınca yol üzerinde vâkı' olan kâdîlara hüküm ki:

Hâlâ ba'zı masâlih-ı mühimme ile Beç tarafından gelen bir beğ-zâde ile yedi nefer âdemleri girü icâzet-i hümâyûnum ile ol cânibe müteveccih ü revâne olmağın; "her kankı[nu]zun taht-ı kazâsına dâhıl olurlar ise lâzım olan zâd ü zevâdelerin ve sâyir mühimmâtların kifâyet mikdârı, akçalarıyla narh-ı cârî ve olıgeldüğü üzere tedârük ü ihzâr eyleyüp bir nesneye muzâyaka çekdürmeyüp emîn ü sâlim ol cânibe irsâl ü îsâl eylemenüz" bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu husûsa mukayyed olup mezbûrlar her kankınızun taht-ı kazâsına dâhıl olurlar ise kifâyet mikdârı lâzım olan zâd ü zevâde ve sâyir mühimmâtların akçalarıyla narh-ı cârî ve olıgeldüğü üzere tedârük eyleyüp bir nesneye muzâyaka çekdürmeyüp emîn ü sâlim ol cânibe irsâl ü îsâl eylemek bâbında hüsn-i ihtimâm eylesesiz.

24

[343]

Dergâh-ı Muallâ sipahlarından Hüseyin'in Nazilli'deki değirmenlerine, müderris Mevlânâ Mustafa tarafından yapılan müdahalenin önlenmesi.

Bâ-hatt-ı Ulyâ Efendi.

Aydın ve Saruhan sancaklarında Muhassıl-ı Emvâl olan Şems Paşa'ya [ve] Geneviş (?) kâdîsına hüküm ki:

Dergâh-ı Mu'allâm sipâhlarından Hüseyin arz-ı hâl sunup; "Kasaba-i Nazilli'de satun alduğı iki göz mülk değirmenlerin müderrisinden Mevlânâ Mustafâ tegallüben dahlidüp fuzûlen zabteyledüğinden gayri kasaba-i mezbûrda tasarrufında olan mülk bâğçesi içinde binâ itdüğü değirmenün kimesneye zarar-ı şer'îsi yok iken bunun değirmenün üsti yanında mevlânâ-i mezbûrun değirmenleri olmağla; "Benüm değirmenlerime zararı vardır; meyilli (?) iderüm." diyü te'addî yü teşâvüz eylediğün" bildürüp; "şer'le görölüp men' olunup, memnû' olmaz ise Âsitâ[ne]-i Sa'âdetüm'e havâle olunmak" bâbında emr-i şerîfüm recâ eylemeğün **buyurdum ki:**

Vardukda, husûs-ı mezbûr mukaddemâ şer'le görilüp faslolmamış ise mahall-i hâdisede husamâ muvâcehesinde hakk üzre teftîş idüp göresiz; hılâf-ı şer' te'addî eylediği vâkı' ise mezbûrun değirmenlerine mevlânâ-i mezbûrî ve âharı dahl ü ta'arruz itdürmeyüp men' u def' eylesesiz. Memnû' olmazsa Âsitâne-i Sa'âdetüm'e havâle eylesesin ki, Dîvân-ı Hümâyûnum'da kâdî-askerlerüm huzûrında şer'le görilüp icrâ-yı hakk oluna.

25

[339]

Aydos kazasına tâbi Musa köyü ahalisi, Yeniçeri Bâyezîd'den bin dört yüz akçe borç alıp daha sonra borçlarını eksiksiz olarak geri ödeyip huccet-i şer'iyye aldıkları halde, adı geçen yeniçerinin kendilerinden kırk bin akçe daha istediği hususunda şikâyetle bulduklarından, köylülerin elindeki huccet iddialarını ispata kâfi ise yeniçerinin bu konudaki davasının görülmeyip, reâyanın rencide ettirilmemesi.

Hazret-i efendi.

Aydos kâdîsına hüküm ki:

Düstûr-ı ekrem, müşîr-i efham, nizâmü'l-âlem Vezîr-i A'zamum ve Serdâr-ı Ekremüm Halîl Paşa *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehûnun* kazâ-i mezbûra tâbi' Mûsâ nâm karye ahâlîsi Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl sunup; "Dergâh-ı Mu'allâm yeniçerilerinden Bâyezîd nâm yeniçeri mezbûrlara bin dört yüz akça karz virüp bir mikdâr zamândan sonra mezbûrlar meblağ-ı mezbûrî bî-kusûr edâ idüp ellerine huccet-i şer'iyye virilmişken mezbûr yeniçeri hâliyâ mezbûrlardan kırk bin akça taleb idüp rencide itdüğün" i'lâm eylediler. İmdi; bir def'a şer'le faslolunan da'vânun istimâ'ı memnû'dur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu husûsı husamâ muvâcehesinde hakk üzre göresin; husûs-ı mezbûr bir def'a şer'le faslolunup huccet-i şer'iyye virilmiş ise ve ol huccetün mazmûnı muvâfık-ı şer'-ı şerîf olup alâ-vechi'l-hasım sâbit olur ise -bir def'a şer'le faslolunan da'vânun istimâ'ı memnû'dur- min-ba'd mezkûr yeniçerinin bu bâbda olan da'vâsın istimâ'ı itmeyüp hılâf-ı şer'-ı şerîf re'âyâyı rencide vü remide itdürmeysesin; memnû' olmaz ise yazup arzeyesin.

26

[340]

Kefe Defterdarı Hüseyin ihmalkârlığı sebebiyle görevinden alındığından, Kefe aklâmına tâbi emin, nazır, amil ve mültezimlerin zimmetlerindeki mal-ı mirînin tahsili işinin Kefe kadısı tarafından yürütülmesi.

Ulyâ.

Keçe beğlerbeğisine ve Kefe Kâdîsı olup Müfettiş-i Emvâl olan Mevlânâ () zîde *fazlühûya* hüküm ki:

Kefe Defterdarı olan Hüseyin Matbah-ı Âmire'ye gönderilecek yağı ta'ahhüd eylediği üzre zamânıyla göndermeyüp ihmâli zâhir olmağla defterdârlıktan ref' olunup; ber-vech-i iltizâm nâzır olmağla Kefe aklâmında olan ümenâ vü nuzzâr ve ummâl ü mültezimînün zimmetlerinde atık u cedîd mîrî mâldan ne mikdâr akça var ise sen ki müfettiş-i mûmâ-ileyhsin, taleb ü tahsîl idüp tahsîle mûte'allik umûr-ı külliyye vü cüz'iyede sipâh u

yeniçeri ve azeb ağaları ve kılâ' neferâtı sana mürâca'at idüp min-ba'd müşârun-ileyh Hüseyin ve âhardan kimesne müdâhale eylememek fermânım olmağla Mâliyye tarafından vech-i meşrûh üzere emr-i şerîf virilmeğın, mücebince amel olunmak emrüm olmışdur.

Buyurdum ki:

Vusûl buldukda, bu bâbda Mâliyye tarafından virilen emr-i şerîf mücebince amel idüp mezkûrların zimmetlerinde olan atık u cedîd mâl-i mîrîyi şer' u kânûnla sen taleb ü tahsîl eyleyüp mûmâ-ileyh Hüseyin'i ve âharı dahl ü ta'arruz itdürmeyesin.

27

[341]

İstanbul'da bulunan Ermenilerin, mezarlıklarının yanında Sultan Bâyezîd Evkâfı'na ait olan bir tarlanın, karşılığında bir akar vermek şartıyla kendilerine mezarlık olarak verilmesi yolundaki taleplerinin mütevellî tarafından incelenmesi ve vakfa faydalı ise arzedilmesi.

Hüseyin Efendi.

Sultân Bâyezîd mütevellîsine hüküm ki:

Mahrûse-i İstanbul'da vâkı' Ermenî keferesi Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl sunup; "feth-ı hâkânîden berü İstanbul hâricinde mürdelerin defnidüğü yirler cem'an tolup yir kalmayup küllî zarûretleri ve muzâyakaları olmağla merhûm Sultân Bâyezîd Hân *tâbe serâhü* Evkâfı'ndan mezârlıklarına muttasıl yılda iki yüz akça mukâta'a virdükleri tarlalarına mürdelerin defnidüp ol mukâbelede her sene iki bin akça hâsıl olur, vakfa bir akâr virmek üzere" emr-i şerîfüm recâ itdükleri ecilden, vakfa enfa' ise arz olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmışdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu husûsa mukayyed olup göresin; fi'l-vâkı' vakfa enfa' ise vukû'ı üzere yazup arzeyleyesin ki, emr-i şerîfüm virile.

[Yev]mü'l-Erbi'â fi 9 Za., sene: [10]26

28

[337]

Vidin sancağında bulunan kalelerdeki fâris, müstahfız, azeb, topçu vs. neferâta sancakbeyi tarafından görevleri haricinde sefer vb. hizmet teklîf olunmaması.

Hazret-i efendi.

Vidin kâdîsına ve müfettişine hüküm ki:

Hâlâ Vidin Nâzırı olan Hüseyin, Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Vidin sancağında vâkı' olan kılâ' neferâtının fârisleri ve müstahfızân u azebân u topçuları mâ-tekaddemden kal'alarının taşrasın ve içerüsünde olan neferâtın ve sâyir ahâlîsin zabt u sıyânet ve hıfz u hırâset idegelmişler iken vâlî-i vilâyet olanlar mücerred celb ü ahz için mezbûrları sefere teklîf itmekle nicesi dirliklerinden ferâgat idüp yirleri hâlî ve kal'a hıdmetleri mu'attal kalmağın; "min-ba'd sancakbeği tarafından mezbûrlara sefer teklîf

olunmayup ol vechile rencide olunmamaları" bâbında emr-i şerîfüm virilmek" recâsına arzitmeğin, ol vechile rencide olunmamaları emrüm olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emr-i celîlü'l-kadrüm üzre zikrolunan kılâ' neferâtı mu'tâd-ı kadîm üzre kendü hıdmetlerinde olup sancakbeği tarafından olıgelmiş muhâlif bir vechile sefer hıdmeti teklif olunmağla rencide vü remîde itdürmeyesiz ve bi'l-cümle livâ-i mezbûrda vâkı' olan kılâ'un hıfz u hırâseti mühimmât-ı umûrdandır. Her birinin neferâtına muhkem tenbîh ü te'kîd eylesesin ki, kendü hıdmetlerinde mücidd ü sâ'î olalar.

29 *Budun ve Belgrad serhaddinde görevli neferlerin mevâcibleri için*
[338] *Vidin mukâtaâtından tayin olunan hazinenin, zamanı gelmeden tahsil edilmek istendiği ve emin, amil ve reâyanın rencide edildiği şikâyet olunduğundan, zamanı gelmeden tahsilat yaptırılmaması.*

Ulyâ Efendi.

Müşârun-ileyhe hüküm ki:

Hâlâ Vidin Nâzırı Hüseyin Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Bundan akdem serhadd-i mansûre neferâtı mevâcibleri için Vidin mukâta'âtı mâlından havâle olunan hazînelerinün zamânı gelmedin re'âyâdan def'aten alınmak mümkün değil iken üzerlerine ziyâde atlu ile havâleler gelüp küllî te'addîleri olduğundan gayri Budun ve Belgrad câniblerinden ba'zı kimesneler kayd [ü] bend emirleri ile gelüp nâzır-ı mezbûrun kendüsün dahı ziyâde rencide eyledüklerin" bildürüp; "Zikrolunan hazînenün zamânı hulûl eyledükde virile. Mâdâm ki, zamânı gelmeye, anun gibi kayd [ü] bend emriyle gelen havâleler ümenâ vü ummâli ve re'âyâ vü fukarâyı min-ba'd rencide eylemeyüp te'hîre konılmak" için emr-i şerîfüm virilmek" recâsına arzitmeğin, olıgelmiş muhâlif rencide olunmayup ve etrâfdan emr ile gelen havâleler Âsitâne-i Sa'âdetüm'e havâle olunmak emrüm olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emr-i celîlü'l-kadrüm üzre mukayyed olup, zikrolunan mukâta'ât mâlından serhadd-i mansûremün kılâ'ı neferâtının mevâcibleri için ta'yîn olunan hazînenün zamânı hulûl itmedin ümenâsın ve sâyir re'âyâsın rencide vü remîde itdürmeyesin ve anun gibi Budun ve Belgrad câniblerinden emr ile havâleler gelür ise zamânı gelince te'hîre kodurup emr-i hümayûnuma muhâlif ve olıgelmiş mugâyir iş itdürmeyesin.

30 *İstanbul'daki şîrugancı taifesinin kethüda, yiğitbaşı, dîdebân ve*
[335] *kâtipleri eskiden beri kendi aralarından seçildiği halde, son zamanlarda bu*

görevlerin yeniçeri vs. askerî taifesinden olan kişilerce yürütüldüğü bildirildiğinden, bu görevlere yeniçeri vs. askerî taifesinin karıştırılmayıp eskiden olduğu gibi kendi içlerinden ve rençber taifesinden olan kişilerin tayin edilmesi.

Hükm-i şerîf mûcebince.

İstanbul kâdîsına hüküm ki:

Mahrûse-i İstanbul'da vâkı' şîrûğancı tâyifesinden Hâcî Mehmed arz-ı hâl sunup; "kadîmden kethudâ vü yiğitbaşı vü dîdebân u kâtibleri içlerinden ihtiyâr ve rençber tâyifesi olup gelen metâ'ı berâber alup tekâlîf vâkı' oldukda berâber çekegelmişler iken hâlâ kethudâ vü yiğitbaşları ve dîdebân u kâtibleri yeniçeri tâyifesinden ve askerî makûlesinden olmağla gelen metâ'un ekserin onlar alduğundan gayri vâkı' olan tekâlîfi dahı berâber çekmeyüp kendülere gadr ve kâr u kisblerine noksân müterettib olduğın" bildürdükde; "Olıgeldüğü üzre kethudâ vü yiğitbaşları ve dîdebân u kâtibleri içlerinden ihtiyâr u ehl-i vukûf rençber tâyifesi olup kadîmden olıgelene ile amel oluna." diyü mukaddemâ emri şerîfüm virildüğü" bildürüp hâlâ mûcebince hükm-i hümâyûnum recâ itmeğın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu husûsa tekayyüd idüp göresin; kadîmden kethudâ vü yiğitbaşları ve dîdebânları içlerinden ihtiyâr u ehl-i vukûf rençber tâyifesi olıgelmişler ise olıgeldüğü üzre kethudâ vü yiğitbaşların ve dîdebânların girü içlerinden ihtiyâr u ehl-i vukûf olan rençber tâyifesinden nasb u ta'yîn idüp kadîmden olıgelene muhâlif yeniçeri ve sâyir askerî[yi] ta'arruz itdürmeyüp men' u def' eylesesin.

31 *Dergâh-ı Muallâ çavuşlarından Tatar Ali Çavuş'un Ayaş nahiyesinin Aşakanye (?) köyünde bulunan değirmenini basarak*
[336] *kölesini katledip eşya, para ve değirmende bulunan buğdaylarını gasbettiği bildirilen isimleri yazılı şahısların yakalanarak davalarının görülmesi.*

Bâ-hatt-ı Ulyâ.

Anatolı beğlerbeğisine ve Beğbâzârı ve Korıbâzârı kâdîlarına hüküm ki:

Dergâh-ı Mu'allâm çavuşlarından kîdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Tatar Alî Çavuş *zîde kadruhû* arz-ı hâl sunup; "Ayaş nâhıyesine tâbi' Aşakanye (?) nâm karyede bir mülk değirmeni olmağla değirmen üzerinde olan () nâm abd-i memlûkin yine karye-i mezbûreden Çalıkaş ve Dervîş Alî ve Hâcî Mehmed oğlı Mûsâ ve Dâvûd nâm kimesneler âlet-i harb ile basup mezbûr kulın katleyledüklerinden gayri elli bin nakd akçasın ve on müd buğdayın ve sâyir emvâl ü erzâkın gâret ü hasâreç idüp ziyâde zulm ü te'addî eyledüklerin" bildürüp ol bâbda emri şerîfüm recâ eyledüğü ecilden, şer'le görölüp icrâ-yı hâkk olunmasın emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı mezbûrları şer'-ı şerîfe [da'vet] idüp gaybet iderlerse şer'le buldurması lâzım olan kefillerine buldurup

getürdüp mûmâ-ileyh ile berâber idüp bir def'a şer'le görülüp faslolmayup on beş yıl mürûr itmeyen husûsların hakk üzre göresiz; mezbûrlarun fesâdları muhakkak ise ba'de's-sübût gâret olunan her ne ise hükmidüp bî-kusûr alıvirdükden sonra mezbûrlar muhtâc-ı arz olanlardan ise muhkem habsidüp arzeyeleyesiz; değıller ise şer'le haklarında lâzım geleni icrâ idüp şer'-ı şerîfe muhâlif kimesneye iş itdürmeyesiz.

32

[333]

Edirne'de bulunan Nazır Mehmet Evkafı'nın gelirlerini zimmetine geçirdiği ve adı geçen vakıfta vazifeye mutasarrıf olanlara vazifelerini vermediği bildirilen mütevellî İbrahim'in teftiş edilip zimmetinde zuhur edecek vakıf malının tahsil edilmesi ve mürtezikanın ödenmemiş istihkaklarının ödenmesi.

Hazret-i efendi.

Edirne kâdısına hüküm ki:

"Mahrûse-i mezbûrede vâkı' Nâzır Mehmed Evkâfı'nun mütevellîsi mâl-i vakfı ekl ü bel' idüp mürtezıkaya ve sâyir erbâb-ı vazâyife vazîfelerin vermeyüp kendüsi ekl ü bel' idüp ve vakfa dâyimâ gadr ü hıyânet üzre olduğu" evlâd-ı vâkıf tarafından i'lâm olunmağın, evlâd-ı vâkıf akribâsından İbrâhîm *zîde kadruhû* mübâşeretiyile mütevellî-i mezbûr teftîş olup muhâsebesi yirlü yirinden görilmek bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur.

Buyurdum ki:

Vusûl buldukda, vakf-ı mezbûr mütevellîsin meclis-i şer'-ı şerîfe ihzâr idüp dahı mezbûr mübâşeretiyile bir def'a görilmeyen muhâsebesin yirlü yirinden müfredât defteri mücebince muhâsebesin görüp zimmetinde mâl-i vakf zuhûr ider ise şer'le bî-kusûr vakf için alıviresin. Zimmetinde bir akça ve bir habbe bâkî kodurmayasın ve mürtezika vü erbâb-ı vazâyifün dahı bir def'a kendülere vâsıl olmayan vazîfelerin berâtları mücebince virdürüp inâd ü muhâlefet itdürmeyesin.

33

[334]

Filibe'de müteveffa Vezir-i Âzam Ali Paşa Evkafı'ndan olup Reisülküttap Mecd Muhammed'in tapu ile tasarrufunda bulunan Karagözlü ve Müderris diye bilinen vakıf yaylağa, etraf köyler ahâlîsinden bazı kimseler tarafından yapılan müdahalenin önlenmesi.

Bâ-takrîr-i hazret-i efendi.

Filibe kâdısına hüküm ki:

Sâbıkâ Tuğrâ-yı Şerîfüm hıdmetinde olup hâlâ Re'îsü'l-küttâbum olan iftihârul-ümerâ' ve'l-ekâbir *ilh.* Mecd Muhammed *dâme ulüvvühû* âdem gönderüp; "sâbıkâ Vezîr-i A'zam iken fevtolan Alî Paşa'nun evkâfından taht-ı kazânda vâkı' Karagözlü ve Müderris dimekle ma'rûf olan vakıf yaylaka mutasarrıf iken fevtolan Hasan'un evlâdı ve baba bir er karındaşı kalmayup ol yaylak tapuya müstehakk oldukda vakf için resm-i tapusın mütevellîsine virüp tapu ile alup eline mühürlü temessük virilüp koyunları yaylayup âhardan

kimesnenün alâkası yoğiken zikrolunan yaylağınun etrâfında olan Laskon ve Mestân ve Ilıca nâm karyelerden Kurd ve Velî ve ba'zı kimesneler hîleye sülûk idüp ol yaylakun ba'zı yirleriyçün; "Bizüm zirâ'at olunan yirlerimizden ve çayırlarımızdandır." diyü bî-vech dahlidüp kimisin zirâ'at ve nice yirlerin çayır itmekle müşârun-ileyhün koyunların yaylağına çıkmağa mâni' ve muzâyaka virdüklerin" bildürmeğın imdi; kadîmî yaylak zirâ'at olunmak hılâf-ı kânûndur. Min-ba'd müşârun-ileyhün tapu ile alduğı yaylağına kat'â mezbûrları ve karyeleri ahâlîsin dahlitdürilmeyüp mûmâ-ileyhün koyunları yaylayup ol makûleler men' olunmaların emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı mûmâ-ileyhün vech-i meşrûh üzre tapu ile alduğı yaylağına min-ba'd mezbûrları ve karyeleri ahâlîsin aslâ vü kat'â dahl ve yaylak yirlerinden bir mahallin zirâ'at itdürmeyüp ve çayır itmeğe komayup müşârun-ileyhün âdemleri ellerinde olan temessükleri ve sâyir emirleri mûcebince kemâ-kân zabt ve koyunların yayladup hâricden bir ferde te'allül ü mîad itdürmeyesin. Bu bâbda mîad üzre olanları ism ü resmleriyle yazup arzeyelesin.

Yevmü's-Sebt, fi 18 Za., sene: 1026

34

[331]

Daha önce Mihaliç, Kirmasti ve Manyas kazalarında ortaya çıkıp çeşitli öldürme, yaralama ve gasb olaylarını işledikten sonra bir kısmı yakalanıp bir kısmı da tövbekar olan eşkıyadan yakalanamayıp dağlara sığınanların kuvvet bulup tekrar ahâlîye zulmedeceklerinden korkulduğu bildirildiğinden, şayet eşkıya yeniden ortaya çıkarsa, bu işe daha önce memur edilmiş olan Yeniçeri Zabiti Halil'in ahâlî ile işbirliği yaparak söz konusu eşkıyayı ele geçirip haklarından gelmesi.

Bâ-hatt-ı hazret.

Mihaliç kâdîsına ve Kirmasti kazâsında hâlâ Dergâh-ı Mu'allâm Yeniçerileri Zâbıtı olan Halil'e hüküm ki:

Sen ki kâdîsın, Dergâh-ı Mu'allâm'a mektûb gönderüp; "Mihaliç ve Kirmasti ve Manyas kazâlarında sûhte vü çobân nâmlarında ba'zı eşkıyâ zuhûr idüp katl-i nüfûs ü gâret-i emvâl idüp ba'dehû cebel-i Sincâb'a varup tahassun idenleri hüsn-i tedbîr ü tedârûkle sen ki Yeniçeriler Zâbıtı Halil'sin, ahâlî-i memleket mu'âveneti ile ahz ü def' etmek için bundan akdem emr-i şerîfüm vârid oldukda eşkıyâya re'îs olanlarından ba'zın ahz ve ba'zısı dahı istiğfâr u tevbe eyledüklerin" i'lâm ve; "Ahâlî-i vilâyet, mazarratlarından âsûde-hâl olup lâkin cebel-i mezbûr azîm olup Atranos ve Gökçetağ ve Kepsud kazâları semtinde olan eşkıyâ cebel-i mezbûrun ol cânibine tahassun itmekle yine kuvvet bulup fesâd ü şenâ'atlerinden havfolunur." diyü ahâlî-i vilâyet inhâ itmeğın, zikrolunan Atranos ve Gökçetağ ve Kepsud kazâları semtinde olan ehl-i fesâd ü eşkıyâ elegetürilüp şer'le haklarından gelinmesi lâzım olmağla kendü ma'rifetünle ve münâsib gördüğün üzre sen ki Halil'sin, ahâlî-i vilâyet ittifâkıyla lâzım geldükde üzerlerine varup mazarratların def' u ref' eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmışdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm mücebince amel idüp anun gibi bu makûle eşkiyâ zuhûr idüp ahâlî-i vilâyete te'addî vü tecâvüz üzre olurlar ise ahâlî-i vilâyet ile ma'an üzerlerine varup, hüsn-i tedbîr ü tedârûkle elegetürüp lâzîmü'l-arz olanları arz u i'lâm, olmayanların şer'le haklarından gelesin ki, sâyir eşkiyâyâ mûcib-i ibret vâkı' ola.

35 *Dergâh-ı Muallâ müteferrikalarından Murad'ın, Gelibolu*
[332] *Gümrüğü iltizamından dolayı Gelibolu Kalesi rüesa, azebân ve kalafatçılarında olan alacağıının tahsil edilmesi.*

Hazret-i efendi.

Gelibolî kâdîsına hüküm ki:

Mahrûse-i İstanbul Gümrüğü ve tevâbi'ı mukâta'âtına ber-vech-i iltizâm Emîn olan Dergâh-ı Mu'allâm müteferrikalarından kıdvetü'l-emâcid ve'l-ekârim Murâd *zîde mecdühû* Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl sunup; "zikrolunan gümrüğe tâbi' Gelibolî Gümrüğü'n bin yiğirmi beş Zi'l-hiccesi'nün guresinden bir sene tamâmına değin Gelibolî Kal'ası'nun rü'esâ vü azebân u kalafatçıyânına ber-vech-i maktû' on yedi yük akçaya der-uhde idüp vech-i meşrûh üzre huccet-i şer'ıyye olunup her üç ayda haklaşmak üzre müte'ahhid olmuşlar iken hâlâ zimmetlerinde yedi yük akça kalup sene âhırinde taleb olundukda, tahsîli mümkün olmayup mezbûrlar te'allül ü bahâne eylemekden hâlî olmayup; "hâlâ mûmâ-ileyhün tarafından varan vekîline bi't-tamâm alıvirilmek" bâbında emr-i şerîfüm virilmesin" recâ eylediği ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, tâyife-i mezbûreyi şer'-ı şerîfe ihzâr ve mukaddemâ bir def'a şer'le görölüp faslolmuş değil ise hakk üzre göresin; mûmâ-ileyhün mukâta'asından ol mikdâr akça hakkı mezkûrların zimmetinde kaldığı vâkı' [ise] ol bâbda elinde olan huccet-i şer'ıyyenün mazmûnı muvâfık-ı şer' olup alâ-vech-i'l-hasım sâbit olur ise mücebi ile amel idüp ba'de's-sübût mezbûr vekîline hükmidüp alıviresin ve eger virmekte te'allül ü inâd iderlerse Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gönderesin ki, Dîvân-ı Hümâyûnum'da şer'le görölüp icrâ-yı hakk oluna.

Yevmü's-Sülâsâ, fi 21 Za., sene: 1026

36 *İstanbul zahiresi için gelen kesimlik hayvanların İskender Çelebi*
[329] *Çiftliği, Büyükçekmece, Silivri ve Ereğli ile civar sahillerden Anadolu taraflarına geçirildiği bildirildiğinden, buralardaki emin vs. görevlilere, İstanbul'un ihtiyacı olan kesimlik hayvanların Anadolu taraflarına geçirilmesine izin vermemeleri hususunda tenbihte bulunulması.*

Bâ-hatt-ı hazret.

Hâslar kâdîsına hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'de bi'l-fi'l Koyun Emîni olup Dergâh-ı Mu'allâm çavuşlarından

olan kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Ahmed Çavuş *zîde kadruhû* Dergâh-ı Mu'allâm'a şöyle arzyledi ki; "Mahrûse-i İstanbul koyun u keçi vü sığır zahîresi bâbında ziyâde muzâyaka üzre iken taht-ı kazâna tâbi' İskender Çelebî Çiftliği ve Büyük Çekmece ve Silivri ve Ereğli ve ol etrâfda olan yalılar taraflarından İstanbul zahîresiyçün gelen koyun u sığır u keçi vü inek kısmını dâ'imâ Anadolu cânibine geçürmeleri ile mahrûse-i mezbûrede et bâbında ziyâde muzâyaka olduğın" i'lâm itmeğın, bu makûle zahîre için gelen tavar kısmından eger koyun u keçi vü inek ü sığır kısmından bir re's Anadolu cânibine geçürtmemek bâbında fermân-ı şerîfüm sâdır olmışdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm mücebince amel idüp ol etrâflara İstanbul zahîresiyçün gelen eger koyun u keçi vü sığır u inek kısmından Anadolu cânibine bir re's tavar geçürtmeyüp ol etrâflarda olan ümenâ ve sâyir iş-erlerine muhkem tenbîh ü te'kîd eylesesin ki, şöyle ki; bu emr-i hümayûnuma muhâlif ol etrâflardan Anadolu yakasına bu makûle İstanbul zahîresinden bir [re]'s tavar geçürtmek murâd eyledükleri istimâ' oluna veyâhûd; "Geçürtmek için elimüzde emîn-i sâbıkdan veyâ hâlâ olan emînden elimüzde mühürlü tezkirelerimiz var." diyü hılâf-ı emr tecâvüz idenleri ve gemilere tahmîl idüp öte yakaya geçürmek murâd idenleri elegetürüp ellerinden temessüklerin alup ve geçüren gemilerin mîrî için girift idüp vâkı' olan ahvâli vukû'ı üzre yazup bildüresin ki, haklarında sonra emrüm ne vechile sâdır olursa mücebiyle amel eylesesin. İstanbul zahîresi husûsî umûr-ı mühimmedendür; bir vechile tekayyüd eylesesin ki, et bâbında muzâyaka çekilmek ihtimâli olmaya.

37
[330]

Kastamonu'nun Güney kazasının Beğ kasabası sakinlerinden olup Güney kadısına sövdüğü ve şer'-i şerife ihanet ettiği bildirilen yeniçeri Ahmed ve halka zulmettiği bildirilen Mahmut adlı şakinin teftiş edilmeleri; suçları sabit olup kendileri de gerçekten yeniçeri iseler, şer'an gerekenin yapılması için neticenin arzedilmesi.

Bâ-hatt-ı Hüseyin Efendi.

Sâbıkâ () beğlerbeğisi olup ber-vech-i arpalık Kastamonı sancağına mutasarrıf olan () *dâme ikbâlühûya* ve Kastamonı kâdısına hüküm ki:

"Güney kazâsında vâkı' kasaba-i Beğ sâkinlerinden yeniçeri nâmına olan Ahmed nâm şakî Güney kâdîsı olan mevlânâ () *zîde fazlühûy* şütüm-ı galîza ile şetmitdüğinden mâ'adâ şer'-ı şerife ihânet idüp ve Mahmûd nâm şakî dahı kendü hâlinde olmayup küllî zulm ü te'addîsi olmağla mezbûrlar zâbitları mübâşeretiyile meclis-i şer'a ihzâr ve hakk üzre teftîş ü tefahhus olunup sahîh yeniçeriler ise ism ü resmi ve bölükleriyle arz olunmak" için Südde-i Sa'âdetüm'de Sekbânbaşı olup Yeniçerilerüm Ağası Kâyim-makâmı olan kıdvetü'l-emâcid ve'l-ekârim Hasan *dâme mecdühû* mühürlü mektûb virmeğın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mûmâ-ileyh tarafından virilen mühürlü mektûb mücebince mezbûrları meclis-i şer'a ihzâr ve hakk üzre teftîş ü tefahhus idüp göresiz; mezkûrân şakîler kâdî-ı mûmâ-ileyhe hılâf-ı şer'-ı mutahher şütüm-ı galîza idüp ve fukarâyâ dahı zulm ü te'addîleri vâkı' ise ve eger sahîh yeniçeriler ise ism ü resmiyle ve bölükleriyle arz eylesesiz

ki, dirlikleri kat' olunup şer'le haklarında lâzım gelen icrâ oluna.

[Yev]mü'l-Erbi'â, fi 23 Za., sene: [1026]

Yevm-i mezbûrda cülûs-ı hümayûn vâkı' olmuştur.

38

[327]

Manyas kazasının Çatal köyü sakinlerinden olup vârisi bulunmadan vefat eden Üçüncü Cemaat'den Arslan isimli yeniçerinin muhallelât ve metrûkâtının satılması ve elde edilen paranın, müfredât defterleri ile birlikte Südde-i Saadet'e gönderilmesi.

Bâ-hatt-ı Ulyâ.

Manyas kâdîsına hüküm ki:

"Kazâ-i mezbûra tâbi' Çatal nâm karyede sâkin olup Üçüncü Cemâ'at'den Arslan nâm yeniçeri fevtolup vâris-i ma'rûfı olmamağla muhallelât u metrûkâtı mîrîye âyid ü râci' olmağın müteveffâ-yı mezbûrun metrûkâtı varan () nâm gedüklüye kabzidürilüp ma'rifet-i şer'le sûk-ı sultânîde fûrûht olunup nukûd her ne hâsıl olursa cem' olunup der-kîse, müfredât defterleriyle mezbûra teslîm ve Şüdde-i Sa'âdetüm'e irsâl olunup bu bâbda yeniçeri serdârı dahı mu'âvenet idüp min-ba'd mümâna'at eylememek" için kıdvetü'l-emâcid ve'l-ekârim bi'l-fi'l Şekbânbaşı olan Hasan *dâme mecdühû* tarafından mühürlü mektûb virilmeğın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda onat mukayyed olup göresin; müteveffâ-yı mezbûrun vâris-i ma'rûfı yoğısa muhallelât u metrûkâtın mezbûra teslîm ve sûk-ı sultânîde fûrûht itdürüp müfredât defteriyle nukûdı der-kîse idüp mezbûr ile Südde-i Sa'âdetüm'e gönderesin.

39

[328]

Halka zulmettiği, zorla mal, erzak, ev ve çiftliklerini zaptettiği, kadın ve kızların nikâhına müdahale ettiği şikâyet olunan Peçin kazasının Milas kasabası sakinlerinden Ömer Çavuş'un, hasımlarıyla bir araya getirilip teftiş olunarak sâbit olan suçlarıyla ilgili sicil suretlerinin gönderilmesi ve hakkında gelecek emre göre hareket olunması.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Menteşe beğine ve Rodos Müftîsi Abdülazîz ve Peçin ve Karaova kâdîlarına ve sâbıkâ Peçin Kâdîsı olan Abdülazîz'e hüküm ki:

Sen ki Peçin kâdîsısın, mektûb ve Peçin kazâsına tâbi' nefsi Milas'da vâkı' olan a'yân-ı memleket ve ulemâ vü sulehâ Südde-i Sa'âdetüm'e mahzar gönderüp; "Yine kasaba-i mezbûre sâkinlerinden Ömer Çavuş nâm kimesne kendü hâlinde olmayup muttasıl re'âyâyı rencîde itdüğünden gayri bundan akdem Alî nâm kâdînun üzerine varup sühtevât eşkiyâsıyla

esbâb u erzâkın yağmâ vü gâret itdüğinden gayri kızını cebren çeküp bir harbendesine nikâh itdürüp mezbûr Kâdî Alî fevtolmağla irs-i şer'le oğlu Pîr Mehmed'e intikâl iden evlerin fuzûlî zabtidüp taleb itdükde *hâşâ* dîn ü îmânına şetmidüp ve bir emred gulâmın çeküp alup ve ulemâdan Ömer nâm kimesnenün fuzûlî beş harmenin *kal*durup ve kuzâtdan Sinân nâm kâdînun dahı on beş bin akçasın aldurup ve ulemâdan Muslihuddîn'ün dahı ata vü dede [vü] babasından intikâl iden yaylak u evini fuzûlen ve cebren zabtidüp ve sâdât-ı ızâmdan Seyyid Mustafâ'nun üç çiftlik mezra'asın fuzûlî zabtidüp ve Seyyid Abdülcebbâr nâm kimesnenün nikâhlu hâtûnun bir hıdmetkârına alıvirüp ve Mustafâ nâm kimesnenün dahı on beş bin akça mikdârı erzâkın alup ve Sefer nâm sipâhînin yigirmi seneden berü taht-ı tasarrufında olan üç çiftlik yirine altı def'a saban urup üzerine tohm eküp ve Abdülazîz nâm kâdînun dört çiftlik yirin cebren zabtidüp ve Velî nâm kimesnenün dahı fuzûlî yirlerin kabzidüp bu makûle zulminün nihâyeti olmamağla hakkında emr-i şerîf vârid olup murâfa'a-i şer'-ı şerîf için da'vet olundukda varan âdemlere şetmidüp ve bi'l-cümle bu makûle zulm ü te'addîsinün nihâyeti olmayup mezbûrun şerr u fesâdından nice kimesneler celâ-yı vatan itmişlerdür. Şöyle ki; mezbûrun zulmi def' u ref' olunmaya, çok kurâ perâkende vü perîşân olmak mukarrerdür." diyü bildürdüklerinden mâ'adâ mezbûrun hakkında birkaç hucet ibrâz olunmağın, şer'le ahvâli görölüp ihkâk-ı hakk olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmışdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mezbûrı meclis-i şer'-ı şerîfe ihzâ[r] ve da'vâ-yı hakk u ta'yîn-i mâdde iden hasımlarıyla berâber idüp bir def'a şer'le faslolmayup üzerinden on beş yıl mürûr itmeyen da'vâların onat vechile hakk üzre tefîş ü tefahhus idüp göresiz; mezbûrun vech-i meşrûh üzre fesâdı mukarrer ise üzerine sübût bulan mevâddun sûret-i sicilleriyle yazup arzuleyesin ki, sonra hakkında ne vechile emrüm sâdır olur ise mücebince amel oluna. Ammâ hîn-i tefîşde hakk üzre olup ahz ü celb sebebi ile ehl-i fesâda himâyet olunmaktan ve garaz u ta'assub sebebi ile hılâf-ı şer'-ı şerîf iş olmakdan ziyâde hazer idüp câdde-i hakdan udûl ü inhirâf eylemeyesiz.

[Yev]mü's-Sülâsâ, fî 14 Zi'l-hicce, sene: 1026

40
[325]

Burdur'daki Hacı Bayram Zâviyesi'nin nukûd evkafına borcu olan şahıslardan, borçlarının tahsil edilmesi.

Bâ-hatt-ı Ulyâ Efendi.

Hamîd sancağı beğine ve Burdur kâdîsına hüküm ki:

Meşâyıhdan kıdvetü's-sulehâ'i's-sâlikîn Şeyh Abdülganî *zîde takvâhü* Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl sunup; "nefs-i Burdur'da vâkı' Hâcî Bayram Zâviyesi'nün şeyhi ve hasbî nâzırı olup zâviye-i mezbûrenün vakfı nukûd olmağla kazâ-i mezbûr sâkinlerinden Alî Çavuş nâm kimesnede otuz bin akça ve Muslî nâm kimesnede on beş bin akça ve Bayrakçı nâm kimesnede on bin akça ve Serrâc-oğlı'nda altı bin akça ve ba'zı yirlerde dahı haylî akçası olmağla virmekte te'allül itdükleri ecilden vakfun mâlî zâyi' olup erbâb-ı cihâta

vazîfelerin virilmediğın" bildürüp şer'le tahsîl olunmak bâbında emr-i şerîfüm recâ itmeğın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mezbûrları meclis-i şer'-ı şerîfe ihzâr ve müşârun-ileyh ile muvâcehe idüp dahı onat vechile ve dikkat ü ihtimâm ile teftîş ü tefahhus idüp göresiz; zikrolunan zâviyenün vakfından mezbûrlarun zimmetinde ol mikdâr akça olduğı şer'le sâbit ü zâhir olurise ba'de's-sübût bî-kusûr cem' u tahsîl ve nâzır-ı müşârun-ileyhe ahz ü kabz itdürüp hılâf-ı şer'-ı şerîf kimesneye te'allül ü inâd itdürmeyesiz.

41 *Tırhala kazasının Filibe (?) köyü sakinlerinden Panayot'un, Tırhala'da Yeniçeri Serdarı olan Ali tarafından on beş sene önce, bir yayabaşının kırmızı abasının bunun evinde kaldığı bahane edilerek rencide edildiği şikâyet olunduğundan, şer'an üzerinde bir suç sabit olmazsa adı geçen zimmînin haksız yere rencide ettirilmemesi.*

[326]

Bâ-hatt-ı Ulyâ.

Sâbıkâ Bosna Beğlerbeğisi olup hâlâ ber-vech-i arpalık Tırhala sancağına mutasarrıf olan Arslan dâme ikbâlühûya ve Tırhala kâdîsına hüküm ki:

Kazâ-i mezbûra tâbi' Filibe (?) nâm karyeden Panayot nâm zimmî arz-ı hâl sunup; "karye-i mezbûre kadîmden emr-i şerîf ile derbendci olduğundan gayri menzîlciler olmağla menzîl bârgîrleri besleyüp ve oğlan devşürmekden ve sâyir tekâlîfden mu'âflar iken hâlâ Tırhala'da Yeniçeri Serdârı olan Alî nâm kimesne hîleye sülûk idüp; "on beş seneden mütecâviz, bir yayabaşı oğlan cem' itmekle ol zamân süri ile senün evüne* uğradukda bir kırmızı abâ evünde kalmış idi." diyü hılâf-ı şer'-ı şerîf bunu ahz ü çelb için rencide eylemekden hâlî olmadukların" bildürüp ol bâbda emr-i şerîfüm recâ eyledüğü ecilden, şer'-ı şerîfe muhâlif min-ba'd ol vechile dahl ü rencide olunmamak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı mâdâm ki, bunun üzerine şer'le günâh sâbit olmaya, min-ba'd şer'-ı şerîfe muhâlif bunu mezbûra ve hâricden bir ferde dahl ü rencide itdürmeyüp men' u def' eyleyesiz. İnâd ü muhâlefet üzre olanları yazup arzeyelesiz.

42 *Mirî kadirge kerestesi kesiminde görevli Bıçkıcıbaşı İbrahim'in, kereste tevziine gittiği esnada İznikmid ile Sapanca arasında yolunu kesen eşkiyadan yakalanamayıp etraf kazalara kaçanların, Kocaeli ve Hüdavendigâr kadıları tarafından, adı geçen vasıtasıyla ele geçirilip üzerlerine sabit olan suçlarının sicil suretleriyle birlikte Divan-ı Hümayun'a gönderilmeleri.*

[322]

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Kocaeli ve Hudâvendigâr sancaklarında olan kâdîlara hüküm ki:

Hâlâ İznikmid Kâdîsı olan Mevlânâ Şerîf Ahmed mektûb gönderüp; "Hâssa

bostâncılardan olup mîrî kadirğa kerestesi kat'ına ta'yîn olunan Bıçkıcıbaşı İbrâhîm bundan akdem kereste tevzî'ına gider iken İznikmid ile Sabancı mâbeyninde bir nice kuttâ'-ı tarîk yolına inüp mezbûr İbrâhîm galebe idüp bir-ikisini elegetürüp şer'le haklarından gelinmekle yollar emn ü emân üzre olup lâkin zikrolunan eşkiyâdan bir kaçı taht-ı kazânuзда ba'zı yirlerde şâkin olmağla mezbûr bıçkıcıbaşı mübâşeretiyile elegetürilmek için emr-i şerîfüm virilmek" bâbında arzitmeğın **buyurdum ki:**

Vardukda, mukaddemâ mezbûr bıçkıcıbaşının yolına inüp katl kasdında olan eşkiyâdan her kankınuzun taht-ı kazâsında sâkin olmuş var ise mezbûr İbrâhîm mübâşeretiyile elegetürüp üzerlerine sübût bulan mevâddı sûret-i sicilleriyile kendülerini Dîvân-ı Hümâyûnum'a gönderesiz. Ammâ hakk üzre olup bu bahâne ile kendü hâlinde olanlara te'addî olunmakdan ihtirâz eylesesiz.

43

[323]

Çayniçe'de Hüseyin Paşa Camii'ne vakfedilmiş olan Dolne Aşaka diye bilinen çiftliğin vakfiyetinin geçersiz ve sahibinin de vâris bırakmadan vefat ettiğinden bahisle tapuya verilmesinin uygun olacağı hususu Bosna defterdarı tarafından arzedildiğinden, konunun araştırılması ve durum arzedildiği gibi ise buranın tapuya verilmesi.

Bâ-hatt-ı Ulyâ.

Çayniçe kâdîsına hüküm ki:

Bosna Defterdârı Osmân mektûb gönderüp; "Dolne Aşaka dimekle ma'rûf çiftlik bundan akdem Hüseyin Paşa Câmî'ına vakfidüp kırk yıla karîb vakfa mahsûli alınıp lâkin temlîk olunmuş olmamağla vakfiyyeti gayr-i sahîh olup hâlâ ol yirlerün sâhibi âhar diyârda fevtolup evlâd-ı zükûrî kalmayup yirler tapuya müstehakk olmağla tâlib olanlara virilmek bâbında emr-i şerîfüm virilmek" recâsına arzitmeğın **buyurdum ki:**

Vardukda, bu husûsa hakk üzre mukayyed olup göresin; fi'l-vâkı' zikrolunan yirlerün vakfiyyeti gayr-i sahîh olup sâhibi fevtolup evlâd-ı zükûrî kalmayup tapuya müstehakk olmuş ise şer'-ı şerîf ve kânûn-ı münîf mücebince tapuya virdüresin. Ammâ ziyâde dikkat ü ihtimâm üzre olasin ki, vakfa gadrolmak ihtimâli olmaya.

44

[324]

Kandıra'da, halkı ifsad ederek mirî tekâlîfin yerine getirilmesine mâni olduğu bildirilen Hacı Emir adlı şahsın yakalanarak Âsitâne-i Saadet'e gönderilmesi.

Bâ-hatt-ı Ulyâ.

Üsküdar kâdîsına hüküm ki:

İznikmid Kâdîsı Şerîf Ahmed mektûb gönderüp; "Kandıra sâkinlerinden Hâcî Emîr şerîr ü şakî olup mîrî tarafından vârid olan tekâlîf için re'âyâyı ıdlâl idüp; "Ben men' u def' iderüm." diyü virdürmeyüp mühimmâtun avkına bâ'ıs olup ve re'âyâyı kendüsi haklayup ve mahkemede zûr şehâdet idüp kürekci bedeli ve kereste husûsı ve sâyir umûrî men'ına

sa'yidüp mâl-i mîrîye küllî gadri olduğın" i'lâm itmeğın, hâlâ Bostâncılarumbaşı olan kıdvetü'l-emâcid ve'l-ekârim () zîde mecdühû mübâşeretiyle mezbûr Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gönderilmek emrüm olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vardukda, emrüm üzre mezbûrî müşârun-ileyh mübâşeretiyle Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gönderesın.

[Yev]mü'l-Hamîs, fi 15 Z., sene: 1026

45

[320]

Cülûs-ı hümayunun i'lâmı için görevlendirilen İbrahim Çavuş'un Âsitâne-i Saadet'ten Lahsa'ya kadar olan güzergâhtaki sancakbeyi, kadı, dizdar vs. görevlilerce yol güvenliğinin sağlanması.

Âsitâne-i Sa'âdetüm'den Bağdâd ve Şehrezol ve Musul ve Basra ve Lahsâ'ya varınca yol üzerinde vâkı' olan sancakbeğlerine ve kâdîlarına ve kılâ' dizdârlarına ve kal'a kethudâlarına ve neferât ağalarına hüküm ki:

Devlet ü ikbâl ve sa'âdet ü iclâl ile cülûs-ı hümayûnum vâkı' olmağla i'lâmı için Dergâh-ı Mu'allâm çavuşlarından kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân İbrâhîm Çavuş zîde kadruhû ulağla gönderilmeğın; "her kankınızın sancağına ve kazâsına dâhıl olur ise mahûf u muhâtara olan yirlerden emîn ü sâlim geçürüp birbirinize ulaştırmanız" bâbında fermân-ı şerîfüm sâdir olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdir olan fermân-ı şerîfüm üzre her biriniz mukayyed olup mezbûr her kankınızın livâsına ve kazâsına dâhıl olur ise eğlendürmeyüp ve mahûf u muhâtara olan yirlerden yanına âdem koşup emîn ü sâlim geçürüp birbirinize ulaştırup avk u te'hîrden ziyâde ihtirâz üzre olasız.

46

[321]

Mustafa Çavuş'un, Eflaklı firarî esirleri tarafından çalınan mallarının buldurulup kendisine teslim olunması hususunda Sultan I. Ahmed zamanında Eflak voyvodasına hitâben çıkarılan hüküm-i şerîfin tecdit olunduğu.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Hüküm-i sâbık üzerinde havâle ile tecdîd buyurulmuştur.

Eflak Voyvodası () Voyvoda'ya hüküm ki:

Dergâh-ı Mu'allâm çavuşlarından Mustafâ Çavuş zîde kadruhû Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl sunup; "mukaddemâ Eflak ısyân itdükde esîr olmak fermân olunmağla bu dahı bir mikdâr esîr satun alup getürdükde yedi nefer esîri firâr ve () filorilik esbâbın sirka idüp () sefînesine koyup Koş nâm karyeden sâbıkâ Boğdan Voyvodası olan () virmeyüp ve yine Ken'ân ve Saban ve Kırklı nâm üç nefer oğlanları altmışar altun bahâlu üç re's atın götürüp anlar dahı karye-i mezbûreye varup ve geçen sene kendüsi Şark Seferi'nde iken Kaytâs nâm hıdmetkârı mezbûr karyeden gelüp koyunları sürüsinden elli bin akçalık koyunun satup yine mezbûr karyeye varup kendüye gadr ü hayf itmekle; "da'vâ-yı hakk

itdüğü kimesneleri getürdüp zikrolunan esbâb u at u koyunların bî-kusûr buldurup kendüye teslîm eylesin." diyü sitte ve işrîn ve elf Cemâziye'l-evveli'nün evâhırinde merhûm ve mağfûrun-leh karındaşum Sultân Ahmed Hân *tâbe serâhü* zamânında hükm-i şerîf virildüğün" bildürüp tecdîd olunmak recâ itmeğün **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda bi'z-zât mukayyed olup dahı müşârun-ileyh zamânında virilen hükm-i şerîf mücebince mezbûrun da'vâ-yı hakk itdüğü kimesneleri bi-eyyi vechin kân getürdüp ahvâllerin göresin; i'lâm olunduğı üzre zikrolunan esbâb u at u koyunları sirka olunduğı muhakkak ise bî-kusûr buldurdup kendüye alıviresin; müşârun-ileyh zamânında virilen hükm-i şerîfe muhâlif te'allül itdürmeyesin.

47 *Akhisar kasabasında, imam Hacı İhtiyar Halife'yi öldürmekten dolayı şer'an üzerine lâzım gelen diyetin bir kısmını ödeyip kalan kısmını ödemediği bildirilen ve Yorucu-oğlu diye bilinen Müderris İbrahim'den diyetin kalan kısmının da tahsil edilmesi.*
[317]

Anatolı beğlerbeğisine ve Akhısâr Müftüsü Mevlânâ Hasan'a ve Kızılıhsâr Kâdîsı Mevlânâ Mehmed *zîde fazlühümâya* hüküm ki:

Akhısâr kasabasında İmâm u Hatîb iken katlolunan Hâcî İhtiyâr Halife'nün eytâmına vasî olan Müderris Alî *zîde fazlühû* Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl sunup; "kasaba-i mezbûre sâkinlerinden Yorucu-oğlu dimekle ma'rûf İbrâhîm nâm müderris mezkûr İhtiyâr Halife'yi zulmen katleylediğı mukaddemâ meclis-i şer'de sâbit olup bi-hasebi-ş-şer'î-ş-şerîf diyet lâzım gelmekle maktûl-i mezbûrun diyetinden eytâmı için bu, on bin akça alup bâkîsin dahı virmek üzre iken hâlâ kendü inhâsı ile bir emr almağla maktûl-i mezbûrun katlinde ma'an bulunanlardan Rûmî Ahmed ve Remmâl Hamdî ve kuzâtdan Abdülkâ[di]r'e ve gayri kimesnelere istinâd itmekle eytâmın, babaları diyetinden bâkî kalan hakk-ı şer'îleriñ virmeyüp inâd ü muhâlefet eylediğün" bildürüp; "elinde olan huccet-i şer'ıyye mücebince alıvirilmek" bâbında emr-i şerîfüm recâ itmeğün **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, ba'de-sübûti'l-vekâle ihzâr-ı husamâ kılup mukaddemâ bir def'a şer'le görölüp on beş yıl mürûr itmemiş ise hakk üzre teftîş idüp onat vechile göresiz; arzolunduğı gibi ise ol bâbda muktezâ-yı şer'-ı kavîmle amel idüp ba'de's- sübût eytâmın şer'le teveccüh eyleyen hakların elinde olan huccet-i şer'ıyyesi mücebince şer'le mezbûrdan hükmidüp bî-kusûr alıvirüp hılâf-ı şer'-ı şerîf kimesneye iş itdürmeyesiz.

48 *Çankırı'da bulunan Kasım Bey Evkafı Mütevellisi Kapıcı Üveys'in muhasebesinin görülmesi neticesinde, zimmetinde vakfın alacağı zuhur etmediği gibi vakfa fazladan yirmi sekiz bin akçesinin geçtiği ortaya*
[318]

çıkmasına rağmen, bazı müderris, kadı ve sipahilerin Çankırı kadısı ile işbirliği yapıp, vakfa müdahale ettikleri bildirildiğinden, bundan böyle adı geçen vakıfla ilgili hususların Tosya ve Tuht kadıları tarafından görülüp adı geçen mütevellie ve vakfa dışardan kimsenin müdahale ettirilmemesi.

Bâ-hatt-ı Hüseyin Efendi.

Kengırı beğine ve Kengırı müftüsine ve Tosya ve Tuht kâdîlarına hüküm [ki]:

Nefs-i Kengırı'da vâkı' Kâsım Beğ Evkâfı Mütevellîsi olan Kapucu Üveys arz-ı hâl sunup; "Bi'l-fi'1 evkâf-ı mezbûrenün tevliyeti üzerinde iken zamân-ı tevliyetinde ma'rifet-i şer'le muhâsese görölüp vakfa yiğirmi sekiz bin akça ziyâdesi geçüp bunun zimmetinde bir akça kalmayup vakf-ı mezbûrun müsâ'adesi yoğiken, Kâdî olan Mevlânâ () buna garazı olmağla mücerred celb-i* mâl için gâh; "vakfun harâbe olan yirlerin ta'mîr" ve gâh "etmek ü şorbâsin tedârük eyle." diyü bî-vech rencîde eylemekden hâlî olmayup ve kasaba-i mezbûrda sâkin kuzât u müderrisîn ve sipâhiyândan Kara Alî ve Hâcî Halîl ve ba'zı kimesneler kendü hevâlarına tâbi' ba'zı ma'zûl kâdîlara hitâben emr almağla mezbûr Kengırı kâdîsı ile yek-dil olup vakf-ı mezbûra vaz'-ı yed eyledüklerin" bildürüp; "vakf-ı mezbûra müte'allik husûslarında mezbûrlar karışmayup vakf-ı mezbûrun ekser karyeleri taht-ı kazânuзда olmağla min-ba'd vâkı' olan umûr-ı şer'ıyyelerin siz görmenüz" bâbında hükm-i şerîfüm recâ eyledüğü ecilden, vech-i meşrûh üzre amel olunmak emrüm olmuştur.

Buyurdum ki:

Vusûl buldukda, bu bâbda her biriniz mukayyed olup göresiz; vakf-ı mezbûrun mâlından bunun zimmetinde akça kalmış olmayup bunun vakfa geçmiş ol mikdâr akçası var ise vakf-ı mezbûrun husûsların muktezâ-yı şer' üzre siz görüp icrâ-yı hakk idüp mütevellî-i mezbûra* şart-ı vâkıfa ve şer'-ı şerîfe muhâlif bir ferdi dahl ü ta'arruz itdürmeyesiz. Vakf-ı mezbûrun ihyâ vü âbâdân olması ile mukayyed olasız. Ammâ vakf-ı mezbûra vaz'-ı yed itmekle vakfun akçası zâyî' u telef olmakdan be-gâyet hazer eyleyesiz.

49

[319]

Bınarhisar kazasının Sereğen köyü sakinlerinden Mallı Mustafa, İskender ve Mustafa oğlu Mehmed'in, on beş yıl önce Ergiri adlı zimmî kasaba verdikleri koyunlar için kefil olduğu bahanesiyle kendisini rencide ettiklerini bildiren Makri adlı zimmînin şikâyetinin incelenmesi; söz konusu iddianın üzerinden on beş yıl geçmiş ise davanın görülmemesi ve adı geçen kimseye rencide ettirilmemesi.

Bâ-hatt-ı Ulyâ.

Bınarhisâr kâdîsına hüküm ki:

Kazâ-i mezbûra tâbi' Yenice nâm kasabada sâkin Makri nâm zimmî Dergâh-ı Mu'allâm'a arz-ı hâl sunup şöyle arzyledi ki; "Yine kazâ-i mezbûra tâbi' Sereğen nâm karye sâkinlerinden Dergâh-ı Mu'allâm yeniçerilerinden Mâllı Mustafâ ve İskender ve Kara Mustafâ oğlu Mehmed bundan akdem Ergiri nâm zimmî kassâba koyun virüp mezkûr Makri

zimmî nâ-bâliğ olup vekâletden haber ü âgâhı yoğiken mezkûr kassâba bunu kefil bi'l-mâl yazdurup mezbûr kassâb mürdolup mâbeynde on beş yıl mürûr itmiş iken; "Sen mezbûra kefil idün." diyü bunu tutup ziyâde zulm ü te'addî eyledüklerin" bildürüp Südde-i Sa'âdetüm'de Kassâblarumbaşı olan kıdvetü'l-emâcid ve'l-ekârim Hasan *zîde mecdühû* tarafından virilen mektûb mücebince emr-i şerîfüm recâ itmeğın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, müşârun-ileyh tarafından virilen mektûb mücebince amel idüp mezkûrları meclis-i şer'a ihzâr idüp dahı hakk üzre teftîş ü tefahhus idüp göresin; kazıyye i'lâm olunduğı gibi [ise] -ol mikdâr zamân mürûr iden da'vânun istimâ'ı memnû'dur- hâli üzre ibkâ idüp hılâf-ı şer'-ı şerîf kimesneye iş itdirmeyüp mezkûr zimmîyi ol vechile bir ferde rencîde vü remîde itdirmeyüp bu husûs için tekrâr emrüm göndermelü eylemeyesin. Şöyle ki; mezkûrlar tegallüben mezbûr zimmîye te'addî vü tecâvüzden hâlî olmazlar ise Âsitâne-i Sa'âdetüm'e havâle eylesin ki, ahvâlleri Dîvân-ı Hümâyûnum'da görölüp icrâ-yı hakk oluna.

[Yev]mü'l-Hamîs, fî 22 Z., sene: 1026

50

[315]

Bozöyük civarında, Vezîr-i Âzam Şehit Mehmet Paşa'dan oğlu sâbık Bosna Beylerbeyi İbrahim'e intikal eden değirmenlerin etrafında sakin iken Celâlî eşkiyasından kaçıp yerlerini terkeden reâyadan, şimdiki halde buraların mamur olması üzerine tekrar eski yerlerine dönmek isteyenlere kimsenin müdahale ettirilmemesi.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

İnöni ve Bozöyük kâdîlarına hüküm ki:

Sen ki İnöni kâdîsısın, Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Bozöyük civârında derbend ağzında vâkı' mukaddemâ Vezîr-i A'zam iken şehîd olan Mehmed Paşa'nun on göz değirmeni olup oğlı olan emîru'l-ümerâ'i'l-kirâm sâbıkâ Bosna Beğlerbeğisi olan İbrâhîm *dâme ikbâlühûya* intikâl idüp zikrolunan değirmenler ma'mûr iken etrâfında babasınınun kulları ve gayri müslimânlar sâkin olup rüsûm-ı ra'ıyyetlerin toprakları* sipâhîlerine edâ iderler iken celâlî eşkiyâsı te'addîsinden zikrolunan değirmenler harâb olmağla sâkin olanlar dahı perâkende olup celâ-yı vatan idüp hâliyâ değirmenler girü ma'mûr olmak üzre olmağla mukaddemâ etrâfında sâkin olanlar girü kadîmî yirlerine gelmek murâd idinüp hâricden dahlolmamak bâbında emr-i şerîfüm virilmek" recâsına arzitmeğın, hılâf-ı şer' u kânûn rencîde olunmamak bâbında fermân-ı âlî-şânüm sâdır olmışdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, zikrolunan değirmenler etrâfında olanlar hâlâ girü gelüp sâkin olmak murâd iderler ise kimesneye hılâf-ı şer' u kânûn dahl ü rencîde itdirmeyüp girü kadîmî yirlerinde iskân itdürüp hâricden bir ferde te'allül ü nizâ' itdirmeyesiz.

51

[316]

Vezir Mehmet Paşa'nın, Hâslar kazasının Cebeci köyü civarında çıkarttığı üç masura suyun, İstanbul'daki evine ve hayrat olarak yaptırdığı çeşmesine akıtmak üzere Sultan Süleyman Han Camii'ne gelen su yoluna katılmasına, Süleymaniye Vakfı'na hakk-ı mecrâ ödenmek şartıyla izin verildiği.

Bâ-hatt-ı hümayûn.

Hâslar kâdîsına ve Su-yolu nâzırına hüküm ki:

Sen ki nâzır-ı mûmâ-ileyhsin, Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "düstûr-ı mükerrem, müşîr-i mufahham, nizâmü'l-âlem Vezîrüm Mehmed Paşa *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehû* kazâ-i mezbûrda vâkı' Cebeci nâm karye kurbinde İstanbul'da sâkin olduğu hânesine ve fî-sebîli'llâh müceddeden binâ itdüğü çeşmesine cârî itmek için hafritdüğü sunun cânib-i şer'-ı şerîfden ta'yîn olunan kimesneler ve ehl-i vukûf ile üzerine varılıp keş ü takdîr olundukda kâmil üç masura su takdîr olundukdan sonra zikrolunan su merhûm Sultân Süleymân Hân *tâbe serâhünün* Câmî-i'na cereyân iden su-yolına ilhâk ve cânib-i vakfa hakk-ı mecrâ alınmak üzere hucet-i şer'ıyye virildüğü" arzyledüğü Pâye-i Serîr-i A'lâm'a arz u telhîs olundukda; "İlhâk olunsun." diyü hatt-ı hümayûn-ı sa'âdet-makrûnumla fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, sâdır olan hatt-ı hümayûnum mücebince mûmâ-ileyhün hafritdüğü sunun hakk-ı mecrâsın cânib-i vakfa alıvirdükden sonra mâ'adâsı kendü hânesine ve murâd itdüğü yire icrâ itdüresiz.

52

[312]

Dârüssaâde Ağası Hacı Mustafa Ağa'nın arzı üzerine, Filibe'nin Gökören köyünde, masrafları Vezir-i Âzam İbrahim Paşa Evkâfı'ndan karşılanmak üzere bir cami inşa ettirilmesine izin verildiği.

Hüseyin Efendi.

Filibe kâdîsına ve Müteferrika olup İbrâhîm Paşa Mütevellîsi olan Sefer'e hüküm ki:

Dâru's-sa'âde Ağası Hâcî Mustafâ Ağa mektûb gönderüp; "Filibe kazâsına tâbi' Gökören nâm karye orta yirde vâkı' olup karîb yirde câmi' olmamağla, câmi'-ı şerîf binâsı mühimm olup tahmînen on bin akça ile binâ olunması mümkün olduğu iş'â[r] olundukda Vezîr-i A'zamum İbrâhîm Paşa'nun Evkâfı mahsûlinden meblağ-ı mezbûr zikrolunduğu üzere virilüp mahall-i mezkûrda *câmi'*-ı şerîf binâ itdürilmek" recâsına arzitmeğin, müşârun-ileyhün arzı mücebince mahall-i mezbûrede vakf-ı mezbûre mahsûlinden meblağ-ı mezbûr mikdârı akça ile bir câmi'-ı şerîf binâ olunmasın emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emrüm üzere müşârun-ileyhün evkâfı mahsûlinden arzolunduğu üzere mahall-i mezbûrede bir câmi'-ı şerîf binâ itdürdesin.

53

[313]

Tire kazasında Resm-i Kantar ve Şemhane Emîni olan Şaban'ın, haksız yere hayli akçesini aldığı yolunda kendisinden şikâyetçi olduğu Tire sakinlerinden Müteferrika-oğlu Dervîş adlı sipahinin teftîş olunması ve üzerine hak sâbit olursa alınıp Şaban'a verildikten sonra durumun arzedilip hakkında gelecek emre göre hareket edilmesi.

Ağa mektûbı mücebince.

Muhassıl-ı Emvâl Şems Paşa'ya ve Tire kâdîsına hüküm ki:

Hâlâ taht-ı kazânda Resm-i Kıntâr ve Şem'-hâne Emîni olan Şa'bân nâm kimesne Dergâh-ı Mu'allâm'a gelüp şöyle arz-ı hâl eyledi ki; "Tire sâkinlerinden Müteferrika-oğlu Dervîş nâm sipâhî bunun bi-gayri hakkın haylî akçasın alup ziyâde zulm ü te'addî eylediğin" bildürüp; "ağası tarafından virilen mektûb mücebince hılâf-ı şer'-ı şerîf alınan hakkı girü mezbûrdan alıvirilmek" bâbında emr-i şerîfüm recâ itmeğin **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, ol cânibde Kethudâyiri olan () mübâşeretiyile mezkûrî meclis-i şer'a ihzâr ve da'vâ-yı hakk u ta'yîn-i mâdde iden mezbûr ile meclis-i şer'a berâber idüp husûs-ı mezbûrdan akdem bir def'a şer'le faslolmayup on beş yıl mürûr itmeyen husûsların tamâm hakk u adl üzre dikkat ü ihtimâm ile teftîş ü tefahhus idüp göresiz; arzulunduğu gibi olup hılâf-ı şer'-ı şerîf akçasın aldığı şer'le sâbit ü zâhir olursa ağası tarafından virilen mektûb mücebince bî-kusûr sübût u zuhûr iden hakkın alıvirdükden sonra üzerine sübût u zuhûr iden mevâddun sûret-i sicilleri mücebince ahvâlin vukû'ı üzre yazup bildüresiz ki, sonra hakkında emrüm ne vechile sâdir olursa mücebiyle amel oluna.

54

[314]

Sâbık Aydıncık Kâdîsı Abdullah'dan üzerine şer'an birşey sabit olmadığı halde kendilerinden haksız yere akçe aldığı iddiasıyla davacı olan şahısların, davaları kazaskerler huzurunda görülme üzere Divan-ı Hümayun'a havale edilmesi.

Bâ-hatt-ı Hüseyin Efendi.

Aydıncık ve mukaddemâ Bergama Kâdîsı olan Mustafâ'ya hüküm ki:

Sâbıkâ Aydıncık Kâdîsı olan Mevlânâ Abdullâh *zîde fazlühû* tarafından Südde-i Sa'âdetüm'e arzulundu ki; "kazâ-i mezbûr üzerinde iken ba'zı kimesneler buna yapışup; "Sen bizüm bi-gayri hakkın küllî akçamız aldun." diyü iftirâ idüp şer'le üzerine sâbit ü zâhir nesne yoğiken hılâf-ı şer' zulm ü hayf eyledüklerin" bildürüp; "bu makûle da'vâ idenleri Dîvân-ı Hümayûnum'a havâle olunmak" bâbında emr-i şerîfüm taleb itmeğin, Dîvân-ı Hümayûnum'da görilmek emrüm olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu makûle da'vâ idenleri emrüm üzre Südde-i Sa'âdetüm'e havâle eylesin ki, gelüp Dîvân-ı Hümayûnum'da kâdî-askerlerüm huzûrlarında görüle.

55

[311]

Nişancı Hasan Hükmî Efendi'nin, Teke sancağında bulunan Nişancı hâslarından Cemaat-i Yörükân-ı Türk mahsulünü zaptetmeye gönderdiği adamlarına, bu görevin kendilerine ait olduğu gerekçesiyle karşı çıkıp bir yıllık mahsulü kendileri zapteden Dergâh-ı Muallâ çavuşlarından Hamza Çavuş ve kardeşi Abdurrahman ile yine aynı mahsulden taahhüt ettikleri akçeyi vermeyen Cemaat Kethüdası Şeyh Mirza ve diğerlerinin davalarının görülüp zimmetlerinin tahsil edilmesi; şayet muhalefet ederlerse Âsitâne-i Saadet'e gönderilmeleri.

Aydın ve Saruhan sancaklarında Muhassıl-ı Emvâl ve vezâretten mütekâ'id Şems Ahmed Paşa'ya ve Antâliyye ve Karahısâr-ı Teke kâdîlarına hüküm ki:

Bi'l-fi'l Südde-i Sa'âdetüm'de Nişancı olan iftihâru *ilâ-âhrihî*. Hasan Hükmî *dâme uliüvvühû* tarafından Der-i Devlet-me'âbum'a şöyle arzolundu ki; "Mukaddemâ nişancı iken sene: erba'a ve ısrîn ve elf Zi'l-hıccesi'nün onuncu gününden sene: hamse ve ısrîn ve elf Zi'l-hıccesi'nün onına varınca Teke sancağında vâkı' olan Nişancı hâslarından Cemâ'at-i Yörükân-ı Türk mahsulü zabtına âdem gönderdükde cemâ'at-i mezbûre içinde sâkin olan Dergâh-ı Mu'allâm çavuşlarından Hamza Çavuş ve karındaşı Abdurrahmân; "Havâss-ı mezbûre zabtını sâbık Anadolu Beğlerbeğisi olan müteveffâ Mehmed Beğ ol zamânda Teke sancağı beği olmağla bize ısmarlamışdur." diyü müşârun-ileyhün emr-i şerîf ile varan âdemini dahlitdurmeyüp mezbûrân karındaşlar bir yıllık mahsulünü fuzûlen zabt ve re'âyâdan kabzitmekle defe'ât ile evâmîr-i şerîfe alup mahsul-i mezbûrı merkûmândan taleb eyledükde itâ'at-i emr itmeyüp inâd idüp ve Âsitâne-i Sa'âdetüm'e taleb olunduklarında dahı gelmeyüp müşârun-ileyhün bir sene mahsulü ile'l-ân zimmetlerinde kalmağla alıvrılması" bâbında emr-i şerîfüm recâ itmeğın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mezbûrânı meclis-i şer'a ihzâr, dahı re'âyâ ile muvâcehe idüp onat vechile hakk üzere teftîş ü tefahhus eylesesiz. Müşârun-ileyhün mahsulünden mezbûrlar her ne almışlar ise mezbûrlardan ve re'âyâ zimmetinde kaldı didüklerin re'âyâ muvâcehesinde isbât iderlerse re'âyâdan hükmidüp bî-kusûr alıviresiz ve arzeyledi ki; "Müşârun-ileyhün zikrolunan hâslarınun () ve ısrîn ve elfde vâkı' olan mahsulün cemâ'at-i mezbûre kethudâlarından Şeyh Mîrzâ ve gayriler seksen bin akçaya alup mahmiyye-i İstanbul'da Mahmûdpaşa Mahkemesi'nde sicill olunmuşken yigirmi sekiz bin akçadan gayri göndermeyüp bâkîsi zimmetlerinde kalup taleb olundukca inâd eyleyüp edâsında te'allül iderler imiş." Anı dahı re'âyâ muvâcehesinde hakk üzere göresiz; ba'de's-sübût sene-i mezbûre mahsulünden müşârun-ileyhe âyid olan her ne ise elinde olan huccet mücebince müteveccih olanlardan hükmidüp bî-kusûr alıviresiz. İnâd ü muhâlefet iderler ise mezbûrân Hamza Çavuş ve karındaşı Abdurrahmân ve merkûm Şeyh Mîrzâ'yı mu'temed kimesneler ile Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gönderesiz.

56

[308]

Dergâh-ı Muallâ Yeniçerileri Ağası müteveffa Mustafa'nın hanımı Hatice Sultan'a paşmaklık olarak hâs tayin olunmuşken, havâss-ı hümayuna ilhak olunan İvranya kazasında İvlasne (?) ve Kovanes (?) hâslarının, Hatice Sultan'a tekrar hâs tayin olunduğu.

Mâliyye emri mücebince.

Vulçitrın Beği olup bi'l-fi'1 Üsküb ve Kratova Nâzırı olan Mehmed *dâme izzühûya* ve İvranya kâdîsına hüküm ki:

"Kazâ-i mezbûrda vâkı' İvlasne (?) ve Kovanes (?) hâsları mukaddemâ Dergâh-ı Mu'allâm Yeniçerileri Ağası olup vefât iden Mustafâ'nun zevcesi seyyidetü'l-muhadderât Hadîce Sultân *dâmet ismetühâya* ber-vech-i paşmaklık hâs ta'yîn olunup zabt üzre iken girü havâss-ı hümâyûnuma ilhâk olunup kendüye gadrolduğun" Rikâb-ı Hümâyûnum'a arz-ı hâl sunup girü; "Bin yiğirmi altı Zi'l-hıccesi'nün yiğirmi birinci gününden havâss-ı hümâyûnumdan ifrâz olunup müşârun-ileyhâya ibkâ'en mukarrer ola." diyü hatt-ı hümâyûn-ı sa'âdet-makrûnum ile fermân-ı âlî-şânım sâdır olmağla Mâliyye tarafından dahı emir virilüp mücebince Dîvân-ı Hümâyûnum'dan dahı hükm-i hümâyûnum recâ itmeğın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, Mâliyye tarafından virilen emir mücebince amel idüp min-ba'd hılâfına ceyâz göstermeyesiz.

57

[309]

Anadolu eyâleti dâhilindeki kasaba ve köylerde reâyaya kanuna aykırı olarak kışlak akçesi adı altında akçe salınmaması ve zahireye ihtiyaç duyulduğunda kendi isteğiyle satanlardan, geçerli narh üzerinden satın aldırılması; aksi halde mesuliyetin beylerbeyine ait olacağı.

Bâ-hatt-ı Hüseyin Efendi.

Anatoli beğlerbeğisine hüküm ki:

Eyâletüne müte'allik kasabât u kurâyaya kışlak nâmıyla re'âyâyaya zulm ü te'addî olunduğı mesâmi'-ı aliyyeme ilkâ* olunmağla bu bâbda ziyâde mes'ûl ü mu'âteb olmışındur. İmdi; kışlak zamânında re'âyâ vü berâyâyaya kışlak akçası salmak kânûn değıldür; min-ba'd kışlak nâmıyla kimesneye te'addî olunduğına rızâ-yı hümâyûnum yokdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, eyâletüne tâbi' olan kasabât u kurâda eger sen ve eger sâyir kim ise kışladukları zamânda re'âyâyaya "kışlak akçası" diyü bir akça ve bir habbe saldurmayup zahîre lâzım geldükde rızâlarıyla bey' idenlerden narh-ı rûzî üzre aldurup kışlak nâmıyla re'âyâyaya eger sen ve eger âhardan bir ferde zulm ü te'addî itdürmeyesin. Şöyle ki; emr-i şerîfûme muhâlif re'âyâyaya kışlak zamânında akça salınduğı i'lâm oluna, mes'ûl ü mu'âteb olursın; ana göre mukayyed olasın.

58

[310]

Dergâh-ı Muallâ müteferrikalarından Ahmed ve Mahmud'un sâbık Çanad Sancağı Beyi Mahmut Bey'de bulunan ve talep ettikleri halde alamadıkları yüz bin akçe alacaklarının tahsil edilerek adı geçenlere teslim edilmesi.

Bâ-hatt-ı Mustafâ Çelebî.

Hâlâ Semendire sancağına ber-vech-i arpalık mutasarrıf olan İbrâhîm Paşa'ya ve

Semendire kâdîsına hüküm ki:

Müteveffâ Mehmed Paşa oğullarından Dergâh-ı Mu'allâm müteferrikalarından Ahmed ve Mahmûd *zîde mecdühümâ* Dergâh-ı Mu'allâm'a arz-ı hâl sunup; "sâbıkâ Çanad* Sancağı Beği olan Mahmûd Beğ'de yüz bin akça hakları olup taleb eyledüklerinde virmeyüp te'allül ü bahâne eyledüğün" bildürüp alıvrilmek bâbında emr-i şerîfüm recâ eyledükleri ecilden **buyurdum ki:**

Hükm-i şerîfüm vardukda, müşârun-ileyhi şer'-ı şerîfe da'vet idüp hasmıyla murâfa'a idüp bundan akdem bir def'a görölüp faslolmuş olmayup on beş yıl mürûr itmiş değil ise şer'le tefîş idüp göresiz; fî'l-hakîka şer'le ol mikdâr hakları olduğu sâbit olursa inâd ü muhâlefet itdirmeyüp bî-kusûr alıviresin. Şöyle ki; ba'de's-sübût girü inâd ü muhâlefet iderse Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gönderesin ki, ahvâlleri görölüp icrâ-yı hakk oluna. Ammâ hîn-i tefîşde hakk üzre olup telbîsden ve tezvîrden ve şühûd-ı zûrdan hazer idüp câdde-i hakdan udül itmeyesin.

[Yev]mü's-Sebt, fi 2 M., sene: 1027*

59

[306]

Arnavud Belgradı kazasında Dergâh-ı Muallâ yeniçerilerinden Mehmed'in kardeşi Yeniçeri Mustafa'yı, yolunu keserek öldürüp eşya ve silahlarını gasbeden Malkine köyünden Hızır ve Ahmed'in yakalanarak davalarının görülmesi; suçları sabit olursa yağmaladıkları eşyaların alınıp şer'an gerektiği şekilde cezalandırılmaları.

Bâ-hatt-ı Hüseyin.

Avlonya sancağına ber-vech-i arpalık mutasarrıf olan Rıdvân Paşa'ya ve Arnavud Belgradı kâdîsına hüküm ki:

Dergâh-ı Mu'allâm yeniçerilerinden Mehmed nâm yeniçeri ile karındaşı Alî Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl sunup; "bunların karındaşları olan Mustafâ nâm yeniçeri kendü evine giderken kazâ-i mezbûra tâbi' Malkine nâm karyeden Hızır ve Ahmed nâm şakîler yolın basup bunların mezbûr karındaşların urup katlidüp yanında bulunan esbâb u tavar u yarağın gâret ü hasâret idüp ziyâde zulm ü te'addî eyledüklerin" bildürüp; "mezbûrlar elegetürölüp şer'le haklarından gelinmek" bâbında emr-i şerîfüm recâ eyledükleri ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda her biriniz bi'z-zât mukayyed olup dahı mezbûrân şakîler her kande bulunurlarsa elegetürüp gaybet iderlerse şer'le buldurması lâzım olan kefillerine buldurup getürdüp bunlar ile berâber idüp bir def'a şer'le görölüp faslolmayup on beş yıl mürûr itmeyen husûsların onat vechile hakk üzre tefîş idüp mezbûrların fesâd ü şenâ'atleri mukarrer ise ba'de's-sübût gâret olunan her ne ise hükmidüp bî-kusûr alıvirdükden sonra zikrolunan şakîler muhtâc-ı arz olanlardan ise muhkem habsidüp arzeyelesiz; değiller ise şer'le haklarında lâzım geleni icrâ idüp şer'-ı şerîfe muhâlif kimesneye iş itdirmeyesiz. Ammâ bu bâbda onat mukayyed olup ahz ü celb sebebi ile ehl-i fesâda hımâyetden ihtirâz

eyleyesiz.

60

[306
Mükerrer]

İnöz kazasında Dergâh-ı Muallâ çavuşlarından Hasan Çavuş'un, miras konusunda anlayamadığı ve kendisini zehirlemeye teşebbüs ettiği bildirilen kardeşi Manol'un her nerede ise bulunarak davası Divan-ı Hümayun'da görülmek üzere Âsitâne-i Saadet'e gönderilmesi.

Kâtibde (?) buyurıldı yokdur.

İnöz kâdîsına hüküm ki:

"Dergâh-ı Mu'allâm çavuşlarından kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Hasan Çavuş *zîde kadruhûn*un mîrâs husûsında karındaşı Manol zimmî ile nizâ'ları olup bundan akdem; "şer'le görülüp ihkâk-ı hakk olunmak" bâbında nice def'a evâmir-i şerîfe virilüp ve fetvâ-yı şerîfe vârid olup emr-i şerîfümle ol cânibe vardukda zimmî-i mezbûr şer'-ı şerîfe ve emr-i münîfe itâ'at itmedüğünden gayri mahzâ hakkın virmemek için mezbûr Hasan Çavuş'a zehir* virüp mezbûra küllî gadrolduğu" i'lâm olunmağın, mezbûr zimmî Dîvân-ı Hümayûnum'a ihzâr olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdir olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mezbûr zimmîyi her kande ise buldurup dahı emr-i şerîfümle varan çavuşum ile Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gönderesin ki, gelüp Dîvân-ı Hümayûnum'da kâdî-askerlerüm huzûrında hakk üzere görülüp ihkâk-ı hakk oluna.

61

[307]

Dergâh-ı Muallâ çavuşlarından Hasan Çavuş'un bin akçesini alarak firar eden ve İnöz kazasında bir yeniçerinin yanında bulunduğu haber alınan Yusuf adlı hizmetkârının yakalanarak Dergâh-ı Muallâ'ya gönderilmesi.

Kâtibde (?) buyurıldı yokdur.

İnöz kâdîsına hüküm ki:

Dergâh-ı Mu'allâm çavuşlarından Hasan Çavuş'un hizmetkârı olan Yûsuf nâm kimesne mezbûr Hasan Çavuş'un bin akçasın şırka idüp ve firâr idüp hâliyâ kazâ-i mezbûrda () nâm yeniçerinin yanında olduğın haber almağla; "mezbûr Yûsuf ahz olunup Südde-i Sa'âdetüm'e gönderilmek" için hâliyâ Âsitâne-i Sa'âdetüm'de Sekbânbaşı olan kıdvetü'l-emâcid ve'l-ekârim Hasan *dâme mecdühû* tarafından mektûb virilmeğın, mûcebince amel olunmak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mûmâ-ileyh tarafından virilen mektûb mûcebince mezbûr Yûsuf'ı ahz idüp dahı yarar âdemlere koşup Südde-i Sa'âdetüm'e gönderesin ve koşup gönderdiğün âdemlere muhkem tenbîh ü te'kîd eyleyesin ki, menâzil ü merâhilde gaybet itdürmek ihtimâli olmaya.

62

[305]

Arnavud Belgradı kazasında yeniçeri kılığında gezip yanına topladığı birçok sekban ve eşkıya ile yol kesip adam öldüren, fesat çıkartan ve ahaliye zulmeden Ram-oğlu Ramazan ile yandaşlarının, Arnavud Belgradı'nda bulunan müsellemlerin de yardımlarıyla ele geçirilip haklarından gelinmesi.

Bâ-hatt-ı Hüseyin Efendi.

Sâbıkâ () Beğlerbeğisi olup hâlâ muhâfazada olan Sinân dâme ikbâlühûya ve Arnavud Belgradı kâdîsına hüküm ki:

Ram-oğlu Ramazân nâm şakî kendü hâlinde olmayup yeniçeri nâmına gezüp ve yanına sekban ve sâyir nice eşkıyâ alup yollara ve billere inüp fesâd ü şenâ'at eylediğinden gayri sipâhîlerün Kethudâyiri olan Mahmûd'ı ve oğlu Mehmed ve Avlonya Alaybeğisi olan Alî'yi üç nefer âdemi ile katleyedüklerinden mâ'adâ erbâb-ı tîmârdan Mehmed'ün oğlu Murtazâ'yı dahı urup katlidüp ve maktûl-i mezbûr Mahmûd'un evin âteşe urup ihrâk idüp ve mezbûr Mehmed'i dahı katleyemek istedikde güçle halâs olmağla şakî-ı mezbûrun havfından vilâyete varmağa mecâl olmamağla mukaddemâ ba'zı hıdmet ile ol cânibe varan kapucibaşilarumdan Kurd Alî ve Mehmed zîde mecdühümâ ve ba'dehû ber-vech-i arpalık Avlonya sancağına mutasarıf Hasan dâme ikbâlühûyı mübâşir alup aslâ elegetürilmek mümkün olmayup mezbûr Mehmed'ün ve zulmen katlolunan müslimânların vârislerinün hakları icrâ olunmayup ziyâde gadr ü hayf olmakla ve mezbûr yeniçeri zümresinde alâkası kalmaduğuna sekbanbaşı mektûbı mücebince şakî-ı mezbûr hüsn-i tedbîr ü tedârükle elegetürilüp hakkından gelinmek için emr-i şerîf virilüp anun gibi şakî-ı mezbûr cenge mübâşeret iderse şakî-ı mezbûrun demi heder olmak üzere hakkından gelinmek için vârislerinün tarafından emr-i şerîfüm recâ olunmağın, Arnavud Belgradı'nda sâkin olan müsellemlerün mu'âveneti ile bi-eyyi vechin kân elegetürilüp bu bâbda mukaddemâ virilen emr-i şerîf mücebince hakkından gelinmesin emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda mukaddemâ ve hâlâ sâdır olan emrüm üzere amel idüp dahı şakî-ı mezbûrı mukaddemâ virilen emr-i şerîf mücebince hüsn-i tedbîr ile elegetürilmek murâd olundukda anun gibi cenge mübâşeret iderse zikrolunan müsellemlerün mu'âveneti ile her ne vechile elegetürilmek mümkün ise bi-eyyi vechin kân elegetürüp bu bâbda mukaddemâ virilen emr-i şerîf mücebince hakkından gelesiz ve bi'l-cümle bu makûle kâtil ü ehl-i fesâdun elegetürilmesi mühimmât-ı umûrdandır. Bu bâbda her biriniz bi'z-zât mukayyed olup icrâ-yı hakk eylemekde bezl-i maktûr eyleyesiz. Şöyle ki; şakî-ı mezbûrı elegetürmekde ihmâl ü tekâsül eyleyesiz, sonra cevâbın virmek müşkil olur; ana göre basîret üzere olasız.

63

[305]

Mükerrer]

Arnavud Belgradı kazası dâhilinde, şakî Ramo-oğlu Ramazan ile birlikte gezip fesat çıkartan suç ortaklarından, isimleri belirtilen şakîlerin yakalanıp teftiş olunmaları ve suçları sâbit olanların üzerlerine sâbit olan haklar alınıp sahiplerine verildikten sonra şer'an gerektiği şekilde cezalandırılmaları.

Bâ-hatt-ı Hüseyin Efendi.

Mûmâ-ileyh Sinân Paşa'ya ve Arnavud Belgradı ve Depedelen kâdîlarına hüküm ki:

Belgrad kazâsına tâbi' Cirşitek (?) nâm karyeden Ca'fer ve Arnavud Belgrad'dan Bekir ve İslâm ve Kazzâz Abdî ve Yûsuf ve Mehmed ve Hakkî ve Rabiga (?) nâm karyeden Alî Yazıcı'nun oğlu Mehmed dört nefer şakîler Ramo-oğlu Ramazân nâm şakî ile bile gezüp katl-i nüfûs ü gâret-i emvâl eylemekden hâlî olmamağla mezbûr Ramazân'un hakkından gelinmek için emr-i şerîfüm gönderilmiştir. Fesâd ü şenâ'atde bile gezen mezbûrların ahvâlleri şer'le görülüp icrâ-yı hakk olunmasın emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda her biriniz mukayyed olup mezbûrları şer'-ı şerîfe ihzâr idüp gaybet iderlerse şer'le buldurması lâzım olan kefillerine buldurup getürdüp da'vâ-yı hakk u ta'yîn-i mâtde idenler ile berâber idüp bir def'a şer'le görülüp faslolmayup on beş yıl mürûr itmeyen husûsların onat vechile hakk üzere teftîş idüp göresiz; mezbûrların fesâd ü şenâ'atleri mukarrer ise ba'de's-sübût ashâb-ı hukûka şer'le müteveccih olan hakların hükmidüp bî-kusûr alıvirdükden sonra mezbûrlar muhtâc-ı arz olanlardan ise muhkem habsidüp arzeyelesiz; değiller ise şer'le haklarında lâzım geleni icrâ idüp şer'-ı şerîfe muhâlif kimesneye iş itdirmeyesiz. Hakk üzere olup garaz u ta'assub ile kendü hâllerinde olanlara hılâf-ı şer' zulm ü te'addîden ve ahz ü celb sebebi ile ehl-i fesâda hmâyetden ihtirâz eyleyesiz.

[Yev]mü'l-Hamîs, fî 7 Muharrem sene: 1027

64

[303]

Dergâh-ı Muallâ çavuşlarından Mehmet Çavuş'un, Bayındır kazasından Hacı Mustafa isimli şahısta olan alacağını, onun ölümü üzerine vârislerinden talep ettiği halde vârislerin ödemediği bildirildiğinden, şer'an sâbit ise alacağının vârislerinden talep ve tahsil edilmesi.

Hazret-i efendi.

Bayındır kâdîsına hüküm ki:

"Dergâh-ı Mu'allâm çavuşlarından kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Mehmed Çavuş *zîde kadruhûn*un kazâ-i mezbûra tâbi' () nâm karyede sâkin Hâcî Mustafâ nâm kimesne zimmetinde yiğirmi bin akça hakkı olup edâ itmedin hâliyâ fevtolup bu, meblağ-ı mezbûrı vârislerinden talep eyledükde virmekde te'allül ü inâd üzere oldukları" i'lâm olunmağın, şer'le bî-kusûr hakkı alıvirilmek bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu husûs bundan akdem bir def'a şer'le görülüp faslolmuş olmayup üzerinden on beş yıl mürûr itmiş değil ise onat vechile hakk üzere göresin; fi'l-vâkı' mezbûr Hâcî Mustafâ'nun zimmetinde mezbûr Mehmed Çavuş'un ol mikdâr hakkı var iken edâ itmedin fevtolmuş ise ba'de's-sübût müteveffâ-yı mezbûrun metrûkâtı intikâl iden vârislerinden bî-kusûr hükmidüp alıvirüp hılâf-ı şer'-ı şerîf bir ferde te'allül ü inâd itdirmeyesin; inâd ü muhâlefet idenleri yazup arzeyelesin.

65

[304]

Dergâh-ı Muallâ müteferrikalarından Ferruh Kethüda'nın zeameti köylerinden Kiremidli (?) köyü ahalisinden olup adı geçenin raiyyeti oldukları defterde kayıtlı bulunan isimleri yazılı şahıslardan, ellerinde huccet-i şer'îye olmasına rağmen Selânik ve Ofçabolı Yörükleri Beyi Abdülcélil tarafından yörük oldukları iddiasıyla yörükler harcı talep edildiği bildirildiğinden, söz konusu şahısların bu hususta ellerinde huccet varsa yörükler beyine rencide ettirilmemeleri.

Bu dahi.

Ermîye kâdîsına hüküm ki:

"Kazâ-i mezbûra tâbi', Dergâh-ı Mu'allâm müteferrikalarından Ferruh Kethudâ zîde mecdühûnun ze'âmeti karyelerinden Kiremidli (?) nâm karye ahâlîsinden Bedir ve İdrîs ve Osmân ve Hısâr ve Nazar ve Turhân ve Halîl ve Hasan ve Hudâvirdi ve Zülfikâr ve Hâcât nâm kimesneler mûmâ-ileyhün defterde mukayyed ra'ıyyetlerinden olup öşr ü resmlerin şer' u kânûn üzre mûmâ-ileyhe edâ iderler iken hâliyâ Selânik ve Ofçabolı Yörükleri Beği olan Abdülcélîl nâm kimesne mezbûrlar için; "Kadîmü'l-eyyâmdan eben an-ceddin yörükler olmağla bu âna gelince eşküncileri sefer-i hümâyûna gidüp yamakları kânûn üzre harcların viregelmişlerdür." diyü bunlardan dahi yörükler harcı talep idüp lâkin mezbûrlar yörükler olmayup mûmâ-ileyhün sûret-i defterinde mukayyed ra'ıyyetleri olduğına Âsitâne-i Sa'âdetüm'den sûret-i defter virilüp murâfa'a-i şer'-ı şerîf olduklarında mezbûrlar yörüklerden olmayup ra'ıyyet-oğlı ra'ıyyet oldukları defterde mukayyed bulunmağla yörük beğleri men' u def' olunmak bâbında cânib-i şer'-ı şerîfden tenbîh olunup huccet-i şer'îye virildüğü" i'lâm olunmağın, ol huccet mücebince amel olunup ol huccete muhâlif mezbûrlar rencide vü remîde olunmamak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmışdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu husûsa onat vechile mukayyed olup göresin; fi'l-vâkı' mezbûrlar yörük-oğlı yörük olmayup defterde mukayyed ra'ıyyet-oğlı ra'ıyyet olmağla yörük beğleri rencide itmek bâbında huccet-i şer'îye virilmiş ise ol huccet mücebince amel idüp min-ba'd ol huccete ve sûret-i deftere muhâlif mezbûrları yörük beğlerine dahl ü rencide itdürmeyesin. Memnû' olmayanları yazup arzeyelesin.

66

[301]

Bosna'da müteveffa Vezir Hasan Paşa Evkaflı mütevellisi iken vefat eden şahsın zimmetinde haylice vakıf malı kaldığı bildirildiğinden, muhasebesinin görülmesi ve zimmetinde zuhur edecek vakıf malının vârislerinden tahsil olunması.

Hazret-i efendi.

Vezâretle Bõsna Beğlerbeğisi olup müteveffâ Vezîr Hasan Paşa'nun Evkâfı Nâzırı olan İskender Paşa'ya ve Peçuy kâdîsına hüküm ki:

Bundan akdem mütevellî iken fevtolan () nâm kimesnenün zimmetinde küllî mâl-i yaqf olduğu i'lâm olunmağın, mezbûrun bir def'a şer'le görilmeyen muhâsebeleri yirli yirinden görilüp zimmetinde zuhûr iden mâl, vakf için alıvirilmek bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmışdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda bi'z-zât mukayyed olup dahı mezbûrun tevliyet-i mezbûreye mübâşeret itdüğü eyyâmdan bir def'a şer'le görilmeyen muhâsebelerin ve îrâd u masrafın müfredât defteri mücebince yirlü yirinden görüp dahı zimmetinde zuhûr iden mâl-i vakfı ba'de's-sübût mezbûrun şer'le metrûkâtı intikâl iden vârislerinden hükmidüp bî-kusûr vakf için alıviresin; bir akça ve bir habbe mâl-i vakfdan bâkî kodurmayasın. Ammâ hakk üzere olup garaz u ta'assub ile mezbûrun eytâmına gadrolmakdan ve himâyet ü sıyânet sebebiyle mâl-i vakf dahı zâyi' u telef olmakdan ihtirâz üzere olasın.

67

[302]

Arnavud Belgradı Kalesi'ndeki müstahfız gedikleri ilgisiz kişilerce ve birden fazla tasarruf edildiği için kale muhafazasına adam bulunamadığı bildirildiğinden, kale neferlerinden nâ-mevcut-mevcut ve beratlı-beratsız olanların defterinin çıkartılıp Âsitâne-i Saadet'e gönderilmesi; ayrıca müstahfızlara kale haricinde oturmamaları, beratı olmayanlara da altı ay içerisinde berat çıkartmaları hususlarında tenbihte bulunulması.

Hüseyin Efendi.

Sâbıkâ Kefe Beğlerbeğisi olup ber-vech-i arpalık Avlonya sancağına mutasarrıf olan Rıdvân dâme ikbâlühûya ve Belgrad kâdîsına hüküm ki:

"Livâ-i mezbûrda vâkı' Arnavud Belgradı Kal'ası müstahfızları yüz nefer olup kadîmü'l-eyyâmdan gice vü gündüz kal'a-i mezbûreyi hıfz u hırâset iderler iken ba'zı kimesneler kuvvet-i mâliyye ile üç-dört gedük tasarruf idüp ve Ram-oğlı nâm şakî altı gedük ve Mehmed nâm yeniçeri beş gedük ve Alî nâm yeniçeri dahı beş gedük ve kâdînun nâ'ibi Emîr nâm kimesne dahı iki gedük zabtidüp ve imâm u mü'ezzinlerden ve ehl-i cihâtdan nice kimesneler dahı gedükler tasarruf itmekle kal'anun hıfz u hırâsetinde kimesne kalmayup ve hıdmet vâkı' oldukda mevcûd kimesne bulunmayup neferâtdan kal'a hâlî kalduğu" i'lâm olundu. İmdi; kal'alar neferâtdan hâlî olduğına rızâ-yı hümâyûnum yokdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda bi'z-zât mukayyed olup dahı kal'a-i mezbûrenün neferâtı bu âna gelince kaç neferdür, dahı mevcûdların ve nâ-mevcûdların ve ellerinde berâtları olanları ve olmayanları başka defter idüp ve sâhibi olmayup âhardan gedük tasarruf idenleri başka defter itdükden sonra bir sûretin yazup ve mühürleyüp Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gönderesin ki, arzun mücebince kal'ada hıdmetde mevcûd olanlara tevcih oluna ve mevcûdlarına muhkem tenbîh eylesesin ki, her biri kal'ada sâkin ve hıdmetlerinde mevcûd olup hâric yirlerde sâkin olmayalar ve ellerinde berâtları olmayanlara dahı muhkem tenbîh eylesesin ki, her biri gelüp berâtların ihrâc eyleseler. Şöyle ki; altı aya dek gelüp gedüklerin berât ve tecdîd-i berât itdürmeyeler, gedükleri âhara virilmek mukarrerdür; ana göre her birine i'lâm eylesesin ve ammâ nâ-mevcûdı mevcûd yazmakdan ve bî-berât olanları berâtlı yazmakdan ve sâhibleri olmayanlara himâyet olunmakdan ziyâde hazer eylesesin.

[Yev]mü's-Sebt, fî 9 Muharremi'l-harâm, sene: 1027

68

[300]

Cülûs-ı hümayun münasebetiyle umumen beratların tecdidi ferman olunduğundan, Bosna eyâleti ile Hersek, Klis, İzvornik ve Kırka sancakları dâhilinde bulunan kalelerdeki müstahfız, dizdar, kethüda, bölükbaşı, imam, hatip, erbâb-ı timar vs. ehl-i beratın, gönderilen icmâl defterine göre tecdid-i berat resmlerinin tahsil edilip Hazine-i Âmire'ye teslim edilmek üzere Südde-i Saadet'e gönderilmesi.

Mâliyye emri mücebince.

Bâ-hatt-ı Hüseyin Efendi.

Sarây kâdîsına ve Bosna eyâletinde ve Hersek ve Klis ve İzvornik ve Kırka sancaklarında vâkı' olan kâdîlara hüküm ki:

Hâlâ serîr-i saltanat cenâb-ı celâlet-me'âbuma müyesser olmağla Memâlik-i Mahrûsem'de vâkı' ehl-i berâtun umûmen berâtları tecdîd olunmak fermânım olmağın, eyâlet-i mezbûrede ve zikrolunan sancaklarda vâkı' olan kılâ' müstahfızlarına ve dizdârları ve kethudâlarının ve bölükbaşlarının ve eyimme vü hutabâsının tûmâra mutasarrıf olan () neferâtun hâlâ tecdîd-i berâtları için lâzım gelen () akça, irsâl olunan nişânlu vü mühürlü icmâl defteri sûreti mücebince taleb ü tahsîl itdürilüp rûsûm-ı mezbûreden kimesne zimmetinde bir akça ve bir habbe bâkî kodurmayup ve hâsıl olan akçayı yanınızda add ü vezn ü der-kîse idüp ve mühürleyüp müşârun-ileyh ile ve yarar u mu'temedün-aleyh âdemlerinüz ile Südde-i Sa'âdetüm'e irsâl ve Hazine-i Âmire'm'e îsâl ü teslîm itdüresiz ve selâtîn-ı mâziyenün zamân-ı cülûslarında tâyife-i mezbûreden berâtların tecdîd itdürmeyenlerün dahı kezâlik kânûn u defter mücebince taleb ü tahsîl itdürilmek için Mâliyye tarafından mufassal ü meşrûh emr-i şerîf virilmeğın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda Mâliyye tarafından virilen mufassal ü meşrûh emr-i şerîf mücebince amel idüp min-ba'd hılâfına cevâz göstermeyesiz.

69

[300

mükerrer]

Hüdavendigâr ve Karesi sancaklarında bulunan Mütekâidîn Mukâtaası'nın, geliri Fırın-ı Hâssa mühimmâtına sarfedilmek üzere, yüz müd buğday peşin vermek ve muhassıl, müfettiş ve nazırların müdahale etmemeleri şartıyla İsmail ve Mustafa isimli şahıslara tevcih olunduğu.

Mâliyye emri mücebince.

Bursa kâdîsına ve Hudâvendigâr ve Karesi sancaklarında vâkı' olan kâdîlara hüküm ki:

Bundan akdem Furun-ı Hâssa mühimmâtıyçün iştirâsı fermân olunan beyâz unun bahâsına ta'yîn olunan akçalar ba'zı masârife harc u sarf olduğundan gayri bir-iki mukâta'a fesholunup mühimmât-ı mezbûrenün akçası kifâyet itmemekle muzâyakaya bâ'ıs olduğu

ecilden Hudâvendigâr ve Karesi sancaklarında vâkı' Müttekâ'idîn Mukâta'ası senede yüz bin akçaya Mehmed ve Yahyâ nâm kimesnelere uhdesinde iltizâmda olup lâkin muhassıl ü müfettiş ü nâzır olanlar dahl ü ta'arruz eylememek üzere ber-vech-i maktû' ocaklık ta'yîn olunup ve min-ba'd tebdîl ü tağyîr olmamak bâbında hatt-ı hümâyûn-ı sa'âdet-makrûnumla fermân-ı âlî-şânım sâdır olduğu ecilden vech-i meşrûh üzere fermân-ı şerîfüm mücebine mukâta'a-i mezbûre yüz müd buğday pîşîn ile İsmâ'îl ve Mustafâ nâm kimesnelere ber-vech-i ocaklık ta'yîn olunup emr-i şerîfüm virilmek recâsına bi'l-fi'l Matbah-ı Âmirem Emîni olan Mustafâ *zâde mecdühû* arzyledükde; "Mukâta'a-i mezbûreyi merkûmân İsmâ'îl ve Mustafâ'ya zabt u tasarruf itdürüp min-ba'd muhassıl ü müfettiş ü nâzır olanları dahl ü ta'arruz itdürmeyesiz ve hâsıl olan mâlî dakîk-ı hâssa bahâsına harc u sarf itdürüp itmâm-ı hıdmet itmekte bezl-i dikkat eyleyesiz." diyü Mâliyye tarafından mufassal ü meşrûh emr-i şerîf virilmekle mücebiyle amel olunmasın emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda Mâliyye tarafından virilen mufassal ü meşrûh emr-i şerîf mücebine amel idüp hılâfına cevâz göstermeyesiz.

Yevmü'l-İsneyn, fi 11 M., sene: 1027

70
[299]

İstanbul'da, kayıtlı mumcu taifesinin dışında kimsenin mum işlememesi ve mumyağı satın almaması hususunda Sultan I. Ahmed zamanında mumcu taifesine verilen emr-i şerîfin cülûs-ı hümayun münasebetiyle tecdit olunduğu.

Tecdîddür.

İstanbul kâdîsına hüküm ki:

Mahrûse-i İstanbul'da yazılı mûmcı tâ'ifeşi bundan akdem Dergâh-ı Mu'allâm'a arz-ı hâl sunup; "Kış u yazda Sarây-ı Âmirem'e ve vüzerâ-yı ızâmum sarâylarına ve Yeniçeri Meydânı'na ve sâyir şehir halkına narh-ı rûzî üzere mûm yitişdürüp müstevfî bulunur iken olıgelmişe muhâlif Tahte'l-kal'a'da Hâcî Mehmed ve Irgad Bâzârı'nda Berber Hasan ve Eski Odalar kurbinde Mehmed ve Yeniçeri Mustafâ [ve] koltukçılar ve matrabâzlar ve hâtûnlar ve câriyeler mu'ayyen mûmcı değil iken taşradan gelen ve İstanbul'da ve etrâfında hâsıl olan mûmyağın alup evlerinde ve dükkânlarında hılâf-ı kânûn murâdları üzere mûm döküp dükkânlar peydâ idüp bunlara gadreyledüklerinden gayri *ıyâzen bi'llâhi te'âlâ* şehre âteşden zarar irişmek ihtimâli olup mukaddemâ hâricden kimesne mûmyağı almayup ve mûm işlemeyüp ve ellerinde bulunan yağları mîrî için girift olunup men' olunmaları için mukaddemâ evâmîr-i şerîfe virilüp; muhkem tenbîh ü te'kîd ve "Min-ba'd işlemeyeler." diyü huccet-i şer'ıyye virilmişken itâ'at-i şer'-ı şerîf ve emr-i hümâyûn itmeyüp mezbûrlar ve gayriler ile'l-ân mûmyağı alup işleyüp mahallât u çârsûlarda bey' itmekle mezbûrlara gadridüp vakt-i muzâyakada mûm bulunmayup kâr-hâneler battâl olmak mukarrerdür. Şöyle ki; "mu'ayyen mûmcı olmayanların ellerinde bulunan mûmyağı vü mûmları her kande bulunursa mîrî için kabzolunup kendülerün haklarından gelinüp ve ihdâs eyledükleri kâr-hâneleri hedmolunmaz ise mûm husûsında muzâyaka çekilmek mukarrerdür." diyü i'lâm

eyledüklerinde husûs-ı mezbûr görölüp; "mu'ayyen mûmcı olmayanlarından gayri men' olunmak" için ve; "mûmcı olmayup kendüler fuzûlî şehri içinde evlerinde ve dükkânlarında emrûme muhâlif mûm işleyüp taşradan gelen ve İstanbul'da hâsıl olan mûmyağın alup yazılı mûmcılara muzâyaka viren her kim olursa elegetürüp dahı ellerinde bulunan yağları ve mûmları mîrî için girift olundukdan sonra ihdâs eyledükleri kâr-hâneleri hedmolunup min-ba'd mûm işlemeyüp men' u def' olunmak" bâbında mufassal emr-i şerîf virilmişken yine memnû' olmayup mûmyağı alup işledükleri ecilden merhûm ve mağfûrun-leh karındaşum hudâvendigâr *tâbe serâhü* zamânında emir virilüp hâlâ cülûs-ı hümayûnum vâkı' olmağla, tecdîd olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmışdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda bi'z-zât onat vechile mukayyed olup dahı vech-i meşrûh üzere mukaddemâ virilen evâmîr-i şerîfe mücebince amel idüp hılâfına cevâz göstermeyesin. Memnû' olmayup şer'-ı şerîfe ve emr-i hümayûnuma muhâlif girü âhardan mûm işleyenleri ism ü resmleri ile yazup arzeyelesin ki, sonradan haklarında emrüm ne vechile sâdır olursa mücebiyle amel oluna.

Yevmü's-Sülâsâ, fî 18 Ramazâni'l-mübârek, sene: [10]26

71

[298]

Hayrabolu'nun Bedaşe (?) köyünde ikamet eden ve Kır Baba adlı şakî olduğu zannıyla habsolunan şahsın gerçekten Kır Baba olup olmadığı vs. hususların etraflıca araştırılarak bildirilmesi.

Bâ-hatt-ı hazret-i Hüseyin Efendi.

Edirne ve Hayrabolu kâdîlarına hüküm ki:

Hayrabolu kazâsına tâbi' Bedaşe (?) nâm karyede sâkin Kır Baba dimekle ma'rûf mukaddemâ imâm nâmında olan İdrîs nâm kimesne şakî vü ehl-i fesâd olmağla hâlâ ahz ü habs olunduğı i'lâm olundu. İmdi; Kır Baba didükleri şakî sahîh bu mıdır; konşuları olan Ahmed Bölükbaşı ve Turalı ve Imrân nâm kimesnelerden ve bî-garaz müslimânlardan mezbûrun ahvâlin teftîş ü tefahhus idüp sahîh Kır Baba didükleri şakî bu mıdır, değil midür; fesâd ü şekâsına müte'allik şer'le üzerine nesne sâbit olmuş mıdır; aslı nedür; cümle ahvâlin sıhhati ve hakîkati üzere yazup arz olunmasın emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu husûsa mukayyed olup mezbûrun ahvâlin konşularından ve bî-garaz müslimânlardan teftîş ü tefahhus idüp Kır Baba didükleri şakî bu mıdır; fesâd ü şenâ'atine müte'allik üzerine şer'le nesne sâbit olmuş mıdır; aslı nedür; cümle ma'lûm idinüp dahı sıhhati ve hakîkati üzere ahvâlin yazup arzeyelesiz. Ammâ hîn-i teftîşde tamâm hakk-ı sarîha tâbi' olup garaz u ta'assubdan ve bühtândan ve hılâf-ı vâkı' kazıyye i'lâmından ve sahîh olan husûsı dahı ketmitmekden ihtiyât idüp câdde-i hakdan udûl itmeyesiz.

72

[296]

Üsküb'te Kimyâ Hatun tarafından yaptırılıp vakfedilen ve halen harap durumda olan mescit, muallimhane, dükkân ve odaların arsalarına ecr-i misliyle mukâtaa takdir olunup yeni bazı ilavelerle kendisi tarafından inşa ve ihyasına izin verilmesi talebinde bulunan hayır sahiplerinden Hacı Behram bin Abdullah'ın teklifinin uygun görüldüğü; bu hususta kimsenin kendisine müdahale etmemesi.

Hüseyin Efendi.

Üsküb kâdîsına hüküm ki:

Mahmiyye-i Üsküb'de yüz yıldan ziyâde Kîmyâ nâm hâtûn bir mescid ve bir mu'allim-hâne binâ idüp yevmî beş eczâ-yı şerîfe kırâ'et olunmak için dekâkîn ü odalar vakfidüp hâsıl olan icâresini imâm u mü'ezzine ve mu'allim ü halîfeye ve eczâhânlar vazîfe ta'yîn idüp lâkin mürûr-ı eyyâmıla mescid ü mu'allim-hâne ve vakfolan dekâkîn harâb olmağla ancak tokuz akça icâre hâsıl olup tokuz akça icâre ta'mîriyçün rakabe olursa otuz yılda hâsıl olmayup muhammin; "Bu cümle'nün ta'mîrine seksen bin akça lâzımdür." diyü tahmîn ve haber virüp ol takdîrce ol mikdâr akça rakabe ile hâsıl olmak mümkün olmamağla otuz yıldur ki mescid-i mezbûr ve mu'allim-hâne harâbe olup mu'attal kalup hâliyâ erbâb-ı hayrâtdan Hâcî Behrâm bin Abdullâh nâm kimesne; "zikrolunan harâbe dekâkîn ü odaların ecr-i misliyle arsalarına mukâta'a takdîr olunup kendü mâlından dekâkîn ü odaları müceddeden ta'mîr idüp ve mescid-i mezbûr ve mu'allim-hâneyi dahı vaz'-ı kadîmden vâsi' müceddeden mescid ü mu'allim-hâne binâ idüp ve ana muttasıl bir mikdâr yir dahı iştirâ vü vakf idüp bir zâviye ve şeyh sâkin olacak hâne ve dervîşân sâkin olmak için hucerât binâ vü vakf idüp mezbûre Kîmyâ Hâtûn'un şartyledüğü üzre imâm u mu'allim ü halîfe vü mü'ezzin ü eczâhânân vazîfeleri virilüp ziyâde kalan icâreye bir mikdâr akâr dahı iştirâ vü vakf olunup zâviye-i mezbûre şeyhına vazîfe ve dervîşâna ta'âmiyye ta'yîn idüp salevât-ı hamse edâ olunup yevm-i hamîs ve dûşenbe günlerinde zikru'llâha müdâvemet ve va'z u nasîhat olunmak üzre ol bâbda izn-i hümayûnum virilmek" recâsına arzitmeğın vech-i meşrûh üzre olmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emrüm mücebince vech-i meşrûh üzre zikrolunan dekâkîn ü odalar arsasına muktezâ-yı şer[']-ı mutahher üzre ecr-i misliyle mukâta'a takdîr idüp mezbûr Hâcî Behrâm kendü mâlıyla vech-i meşrûh üzre hayrât için zâviye vü hucerât binâ itmek murâd itdüğünde hılâf-ı şer'-ı şerîf bir ferdi dahlitdurmeyesin. Ammâ bu bahâne ile hılâf-ı şer'-ı şerîf vakfa müdâhale olunmak ihtimâli olmaya.

73

[297]

Hacı Mahmut isimli hayır sahibi tarafından, ölümünden sonra ulemâdan birinin tasarruf etmesi şartıyla vakfedilen Edirne'de Koğacılar Çarşısı'ndaki ekmek fırınının, şart-ı vâkıfa aykırı olarak halası Tayyibe Hatun tarafından zaptedildiği bildirildiğinden, söz konusu fırının Müderris Mevlânâ İbrahim'e zabt ve tasarruf ettirilmesi.

Bâ-hatt-ı efendi hazretleri.

Edirne kâdîsına hüküm ki:

Mahmiyye-i mezbûrede Koğacılar Çârşûsı'nda vâkı' etmekci furûnunun Vâkıfı olan Hâcî Mahmûd zikrolunan furûnı evvelâ kendü neufsine, vefât eyledükden sonra ulemâdan bir sâlih u müteyeyin kimesne tasarruf eylemek şartıyla vakfidüp vefât eyledükde şart-ı vâkıf mücebince bir nice zamân ulemâdan İpekci-zâde dimekle ma'rûf olan Mevlânâ Mustafâ mutasarrıf olup ba'dehû vefât eyledükde hâletesi Tayyibe vakfiyyeyi bir tarıkla alup ile'l-ân zikrolunan dükkâna mezbûre hâtûn mutasarrıfa olup bu husûs şart-ı vâkıfa muhâlif olmağla; "zikrolunan furûna şart-ı vâkıf mücebince müderrisinden kıdvetü'l-ulemâ'i'l-muhakkıkîn Mevlânâ İbrâhîm *zîde fazlühû* mutasarrıf olup âhardan kimesneyi dahl ü ta'aruz itdürmemek" emrüm olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, sâdır olan fermân-ı celilü'l-kadrüm üzre amel idüp dahı bu bâbda şart-ı vâkıf mücebince amel idüp hılâf-ı şart-ı vâkıf zikrolunan furûna hâricden kimesneyi dahlitdürmeyesin.

Yevmü'l-Hamîs, fî 20 şehri Ramazân, sene: [10]26

74
[294]

Kestel, Arpaz, Kuyucak ve Bozdoğan kazalarında kesilen koyunların baş ve ayakları müteveffa Defterdar Abdüsselâm'ın evkâfî imâretine gelen yolculara yedirilmek üzere vakıf başhanesine verileğeldiği halde kasapların, kestikleri koyunların baş ve ayaklarını başhaneye göndermeyip başkalarına satmaları yüzünden imârette konaklayan misafirlerin yemek ihtiyaçlarının karşılanmasında güçlük çekildiği bildirildiğinden, kasaplara gerekli tenbihte bulunularak kestikleri koyunların baş ve ayaklarını Kestel'de bulunan vakıf başhaneye vermelerinin sağlanması.

Bâ-hatt-ı Hüseyin Efendi.

Kestel ve Arpaz ve Kuyucak ve Bozdoğan kâdîlarına hüküm ki:

Mukaddemâ defterdâr iken fevtolan Abdüsselâm'un evkâfî mütevellîsi mektûb gönderüp; "müteveffâ-i mezbûrun () nâm kasabada vâkı' binâ eyledüğü imâretine konan müsâfirîne it'âm için vakfeyledüğü evkâfdan Kestel nâm kasabada vâkı' vakıf baş-hânesinde tabholunup yine kasaba-i mezbûrede bey' olunmak için taht-ı kazânuzda zebholunan ağnâmın baş [u] ayakların şart-ı vâkıf mücebince kadîmden zikrolunan vakıf baş-hâneye virilüp bişüp imâret-i mezbûreye konan müsâfirîn it'âm olunup hâricden kimesne[ye] virilügelmiş değil iken kasaba-i mezbûrede olan kassâbların kimi sipâhî, kimi yeniçeri olmağla zebheyledükleri koyunun baş u ayakların vakıf tarafına virmeyüp hılâf-ı şart-ı vâkıf âhara bey' eylemekle imâret-i mezbûreye konan müsâfirînün ta'âmına küllî muzâyaka virüp ve vakfa gadr ü te'addî eyledüklerin" bildürüp; "hâricden vech-i meşrûh üzre dahlidenler men' olunup şart-ı vâkıf mücebince ve kadîmden olığeldüğü üzre amel olunmak" bâbında emr-i şerîfüm recâ itmeğîn; "husûs-ı mezbûr görölüp arzolunduğı gibi ise ber-müceb-i şart-ı vâkıf kadîmden olığeldüğü üzre amel olunmak" bâbında fermân-ı şerîfüm

sâdır olmuşdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu emr-i celîlü'l-kadrüm mücebince amel idüp siz ki kâdîlarsız, vech-i meşrûh üzere taht-ı kazânuzda vâkı' kassâb tâyifesine muhkem tenbîh ü te'kîd eylesiz ki, şart-ı vâkıfa ve kadîmden olıgelmişe muhâlif min-ba'd ol vechile te'addî eylemeyüp zikrolunan kazâlarda zebholunan ağnâmun baş u ayakların şart-ı vâkıf mücebince ve kadîmden olıgeldüğü üzere Kestel nâm kasabada vâkı' vakıf baş-hâneye virdürüp min-ba'd şart-ı vâkıfa ve kadîmden olıgelmişe muhâlif hâricden kimes[ne]ye dahlitdürmeyez.

75

[295]

Eskihisar kazasında bulunan Sultan Bâyezîd Han Evkâfı reâyası eskiden beri serbest olup bütün tekâlîften muaf oldukları ve buna dair ellerinde serbest-nâme ve muâf-nâmeleri bulunduğu halde mîr-i mîrân ve mirliva adamları vs. ehl-i örf taifesi tarafından devr vb. adlar altında para talep olunarak rencide edildikleri, ellerindeki yiyecek, akçe ve eşyalarının alındığı ve kanuna aykırı olarak tekâlîf teklîf olunduğu şikâyet edildiğinden, mîr-i mîrân ve mirliva adamları vs. ehl-i örf taifesine bu konuda gerekli tenbihte bulunularak reâyanın, ellerindeki muâf-nâmelere aykırı olarak rencide ettirilmemesi.

Bu dahi.

Eskihîsâr kâdîsına hüküm ki:

Kazâ-i mezbûrda vâkı' merhûm ceddüm Sultân Bâyezîd Hân Evkâfı re'âyâsı tarafından Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl sunulup; "bunlar kadîmden serbest olup cemî' tekâlîfden mu'âf olduklarına selâtîn-ı mâzıyeden ellerinde serbest-nâme ve müte'addid mu'âf-nâmeleri ve mücebince Mâliyye tarafından dahi mükerrer ü mücedded evâmîr-i şerîfeleri olmağla bunlar vech-i meşrûh üzere tekâlîfden mu'âf olup min-ba'd ehl-i örf tâyifesi tarafından rencîde olunmuş değiller iken hâlâ mîr-i mîrân u mîr-livâ âdemleri; "Devr-i livâ iderüz." diyü iki yüz atlu levendât ile evkâf-ı mezbûre karyelerine varup vakıf re'âyâsının ehl* [ü] ıyâlleri ile sâkin oldukları evleri üzerlerine konup kendülere ve tavarlarına lâzım olan me'kûlât kısmını bunlara yoldurup müft ü meccânen çekdürüp şer'-ı şerîfe ve bu bâbda ellerinde olan serbest-nâme vü mu'âf-nâmelerine muhâlif envâ'-ı tekâlîf teklîf eyledüklerinden gayri; "düzenlik (?) ü selâmlık u konak akçası" diyü hılâf-ı şer' [u] kânûn bunların küllî akçaların alup envâ'-ı te'addî eyledüklerin" bildürüp; "mezbûrların bu bâbda ellerinde olan serbest ü mu'âf-nâmeleri mücebince Mâliyye tarafından virilen evâmîr-i şerîfeleri mücebince mezbûrlar cemî' tekâlîfden mu'âf olup mîr-i mîrân u mîr-livâ tarafından min-ba'd ol vechile rencîde olunmayup men' olunmak" bâbında emr-i şerîfüm recâ eyledükleri ecilden, hâlâ ellerinde olan mu'âf-nâme vü serbest-nâme ve mücebince Mâliyye tarafından virilen evâmîr-i şerîfe mücebince amel olunmak bâbında fermân-ı şerîfüm sâdır olmuşdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrüm mücebince amel idüp dahi evkâf-ı mezbûre re'âyâsının vech-i meşrûh üzere cemî' tekâlîfden mu'âf olduklarına,

ellerinde olan serbest-nâme vü mu'âf-nâmeleri mücebince Mâliyye tarafından virilen mü'ekked ü mükerrer evâmîr-i şerîfeleri var iken hâlâ mîr-i mîrân u mîr-livâ ve sâyir ehl-i örf tâ'ifesi tarafından ol vechile rencîde olu[n]dukları vâkı' ise men' u def' idüp evkâf-ı mezbûre re'âyâsını bu bâbda ellerinde olan mu'âf-nâmeleri mücebince Mâliyye tarafından virilen evâmîr-i şerîfelerine muhâlif min-ba'd mîr-i mîrân u mîr-livâ ve sâyir ehl-i örf tâ'ifesine ol vechile rencîde itdürmeyesin; men' eylesin.

76 *Müteveffa Vezir Pertev Paşa'nın İznikmid'de bulunan cami vs. nukûd vakfı mütevelliyesi Râbia Hanım'ın şikâyeti üzerine, vakıfla alâkası olmayanların vakfa müdahale ettirilmemesi ve zimmetinde vakıf malı bulunan Hasan'ın zimmetinin tahsil edilmesi.*

[292]

Hüseyin Efendi.

Kocaili sancağı beğine hüküm ki:

Hâlâ müteveffâ Vezîr Pertev Paşa'nun eylâdından oğlı kızı olan Râbi'a nâm hâtûn Südde-i Sa'âdetüm'e gelüp; "İznikmid kazâsında olan câmi'-ı şerîf ve sâyir nukûdun mütevelliyesi olup ve vezîr-i a'zam olanlar dahı hasbî nâzır olmağla kendü câniblerinden vakf-ı mezbûrun emvâli görilmek sana tefvîz olunmağla sen dahı teftîş idüp görmek üzre iken müteveffâ-yı müşârun-ileyhün evlâdından olan a'mâ Abdî'nün (vakf-ı mezbûrdan yevmî otuz akça vazîfesi olmağla mâh be-mâh virilüp gayri ahvâlde alâkası yoğiken, vakıf (——) câbîsi (?) olan Hasan'un zimmetinde mâl-i vakfdan on beş bin akça olmağla taleb itdükde mezbûr Abdî hevâsına tâbî' olmağla size (?) mâni' olup vakfa gadritmekden hâlî olmadukların" bildürüp vakıfda alâkası olmayan men' u def' olmak emrüm olmışdur.)* Vakf-ı mezbûrun zimemde olan [akçasın tahsîle]** câbîleri varup cem' u tahsîl itmek istediklerinde mezbûr Abdî mâni' olduğu i'lâm olunmağın, vakf-ı mezbûrda alâka-i şer'ıyyesi olmayanları men' u def' itdürilmek bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmışdur.

Buyurdum ki:

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emr-i celîlü'l-kadrüm üzre onat vechile mukayyed olup, hakk üzre göresin; fi'l-vâkı' evkâf-ı mezbûrede mezkûr Abdî'nün ve âharun alâkası* yoğiken vakf-ı mezbûrun mâlından mezbûr Câbî Hasan'un üzerinde olan meblağ-ı mezbûr taleb ü tahsîl ve mezkûr Abdî mâni' olur ise mâlın huddâmı olan câbîlere cem' itdürmesi câyız değıldür; men' u def' idüp vakfun tevliyetin şart-ı vâkıf mücebince mezkûreye zabt ve mezkûr Hasan'un ve gayrinün zimmetlerinde olan mâl-i vakf ba'de's-sübût cem' u tahsîl ve cem'ına me'mûr olanlara alıvirüp mezbûr Abdî'yi vazîfesinden gayri ahvâlde kat'â dahlitdürmeyüp müşârun-ileyhün vakfınun ihyâsıyla mukayyed olasın.

* Bu kısım Metin'de, satır aralarına sonradan ilave edilmiş olup, işaret edilmediği takdirde cümlelerin anlamını bozduğu için parantez içerisine alınmıştır.

** Bu kısım Metin'de, daha önce var iken sonradan iptal edilmiş olup ilave edilmediği takdirde cümlede düşüklük meydana geldiği için tekrar ilave edilmiştir.

77

[293]

Berkofça sakinlerinden Mustafa Çavuş'dan yedi yüz elli bin akçe alacağı olduğuna dair daha önce açtığı davalar defalarca görülüp reddedilen İstanbul sakinlerinden Pencikçi-kızı diye bilinen Fatma Hatun'un, bundan sonra davasının tekrar görülmesi hususunda emr-i şerif getirirse dahi başvurusunun kabul edilmeyip davasının görülmemesi.

Südde-i Sa'âdetüm'den Berkofça'ya varınca yol üzerinde vâkı' olan kâdîlar ve Berkofça kâdîsına hüküm ki:

Mahrûse-i İstanbul sâkinelerinden Peçikçi-kızı demekle ma'rûf Fâtîma nâm hâtûn Dergâh-ı Mu'allâm çavuşlarından Berkofça'da sâkin Mustafâ Çavuş'dan bundan akdem yedi buçuk yük akça taleb idüp mukaddemâ müteveffâ Nasûh Paşa zamânında çavuş-ı mezbûr merkûmenün da'vâ-yı şer'ıyyesine Dîvân-ı Hümâyûn'dan buyurıldı ile mübâşir ta'yîn olunmağla mübâşeret-i hasebiyle tahsîl itdüğü akçayı mezbûre hâtûna teslim itdüğüne huccet-i şer'ıyye virilmişken mezkûre hâtûn memnû'a olmayup meblağ-ı mezbûrî bundan da'vâ vü taleb idüp birkaç def'a Dîvân-ı Hümâyûnum'da kâdî-askerlerüm huzûrında ikâmet-i beyyineden âcize olup da'vâsı lağv ve mahz-ı* şirret olmağla cevâbı virilüp Dîvân-ı Hümâyûnum'dan çevrilmişken tekrâr memnû'a olmayup Rikâb-ı Hümâyûnum'a ruk'a sunmağla sunduğu ruk'anun üzerinde da'vâsı telhîs ve Pâye-i Serîr-i A'lâm'a arzolandukda da'vâsına ikâmet-i beyyineden âcize olup şirretten olduğuna ilm-i hümâyûnum muhît olmağla; "Mezkûrenün da'vâsı min-ba'd inde'l-hukkâm mesmû'a olmayup merkûm Mustafâ Çavuş'un elinde olan huccet-i şer'ıyye mücebince amel oluna." diyü hatt-ı hümâyûn-ı sa'âdet-makrûnumla sâdır olan fermân-ı âlî-şânnum muktezâsınca mufassal ü meşrûh emr-i şerîfüm virilmekle mezkûre hâtûn bundan sonra dahı kanâ'at itmeyüp takrîrine muvâfık emr-i şerîf alup varup husûs-ı mezbûrî istimâ' idürmek sadedinde olursa siz ki kâdîlarsız, istimâ' eylemeyüp hatt-ı hümâyûnumla virilen emr-i şerîfüm mücebince amel ve hâli üzre ibkâ eylemeniz bâbında fermân-ı âlî-şânnum sâdır olmuşdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm mücebince amel idüp dahı mezbûre hâtûn da'vâsıyçün hufyeten bir tarîkla emr alup nizâ'a mütesaddî olursa hatt-ı hümâyûn ve emr-i şerîfüm mücebiyle amel idüp husûs-ı mezbûrî hâli üzre ibkâ idüp da'vâsın istimâ' itmeyüp şer'-ı şerîfe muhâlif iş itdürilmekten hazer eyleyesiz.

[Yev]mü'l-Erbi'â, fî 26 N., sene: 1026

78

[290]

Sâbık Vezir-i Âzam Mehmet Paşa'nın oğlu Müteferrika Ali'nin Başgelembek'deki zeameti mahsulüne ve reâyasına isimleri yazılı eski suhteler tarafından yapılan müdahalenin önlenmesi ve bunların murâfaa olunup adı geçen mahsulünden üzerlerine sâbit olan hakların aliverilmesi; ayrıca bunların yol kesip adam yaraladıkları da bildirildiğinden, bu hususun da görülüp suçları sâbit olursa şer'an gerektiği şekilde cezalandırılmaları.

Anatoli beğlerbeğisine ve Başgeleme ve Sındırgı kâdîlarına hüküm ki:

İftihârul-e'âlî ve'l-e'âzım sâbıkâ Vezîr-i A'zam olan Mehmed Paşa *dâmet ma'âlihînin* oğlı olup Dergâh-ı Mu'allâm müteferrikalarından Alî *zîde mecdühû* gelüp; "Başgeleme ve gayriden berât-ı hümayûnumla tasarrufında olan icmâllü ze'âmet, kadîmden serbest ve icmâllü ze'âmet olup sûret-i defter-i cedîd-i hâkânîde beytü'l-mâl-i âmme vü hâssa ve yava vü kaçgun ve mâl-i mefkûd ve sâyir cürm ü cinâyet-i ra'ıyyet kendüye mahsûl kaydolunup ve serbestiyyet husûsına emr-i şerîfüm dahı virilmişken mukaddemâ sûhte eşkıyâsından olup gemiye konılan Kara Mehmed ve Ma'den nâm kimesneler fuzûlî dahl ve; "Beytü'l-mâli biz kabziderüz." ve; "Re'âyâda sûhte rızkı vardır." [diyü] re'âyâsın ve âdemlerin bî-vech rencîde itmekden hâlî olmayup ve mûmâ-ileyhün âdemi Kara Yûsuf nâm kimesnenün beytü'l-mâlinden bir katır alup şer'a murâfa'a mümkün iken mezkûrân Kara Mehmed ve Ma'den, Alî Ağa nâmında kimesne ile yetmiş-seksen nefer sekbân ile varup müşârun-ileyhün re'âyâsından küllî akça alup te'addî ve müşârun-ileyhün ze'âmeti mahsûline gadreyledüklerin" bildürüp; "elinde olan berâtı ve serbest-nâmesi ve sûret-i defter-i hâkânî mücebince kendüye âyid olan hakkı şer'le alıvırılıp ve ze'âmeti re'âyâsına bî-vech dahl ve serbestiyyeti husûsına dahl ü ta'arruz itdürilmeyüp re'âyâsı rencîde itdürilmemek" bâbında emr-i şerîfüm arz u i'lâm itmeğın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan fermân-ı şerîfüm üzre mezkûrları şer'-ı şerîfe ihzâr ve gaybet iderse şer'le buldurması lâzım olanlara buldurup getürdüp mûmâ-ileyhün âdemisiyle murâfa'a vü muvâcehe idüp göresiz; arzolunduğı gibi ise ba'de's-sübût müşârun-ileyhün ze'âmeti mahsûlinden aldıkları akçayı şer'le mezbûrlardan hükmidüp bî-kusûr alıviresiz ve arzyledi ki; "Mezbûr, mûmâ-ileyhün âdemlerinün yolın basup bir-iki âdemlerin mecrûh itmişler." Husûs-ı mezbûrı dahı göresiz; vech-i meşrûh üzre fesâdları mukarrer ise ve ehl-i fesâd muhtâc-ı arz olanlardan ise habsidüp arzyleyesiz; değıller ise şer'le haklarında lâzım geleni icrâ idüp mûmâ-ileyhün ze'âmeti re'âyâsınun serbestiyyesine ve sâyir bâd-ı hevâsına bir ferdi dahl ü ta'arruz itdürmeyüp re'âyâsın bî-vech rencîde vü remîde itdürmeyesiz.

79

[291]

Yenişehir, Fener, Tırhala ve Cuma kazalarına tâbi Dergâh-ı Muallâ yeniçerilerine baş olan şahsın görevden alınarak yerine Yirmiyedinci Bölük'ten Korucu Ali'nin tayin olunduğı; gerekli durumlarda ona müracaat olunması, levent taifesinden yeniçeri ve acemi oğlanı kılığında gezip fukaraya zulmedenlerin onun mübaşeretini ile yakalanıp haklarında gerekenin yapılması.

Ağa mektûbı mücebince.

Yenişehir ve Fenar ve Tırhala ve Cum'a kâdîlarına hüküm ki:

"Taht-ı kazânuza tâbi' Dergâh-ı Mu'allâm yeniçerilerine baş olan ref' olunup yirine Yigirmiyedinci Bölük'de kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Korıcı Alî *zîde kadruhû* baş ta'yîn olunup lâzım gelen umûrlarında ana mürâca'at idüp itâ'at ü inkıyâd üzre olup şer'-ı şerîfe mugâyir vaz' idenleri ism ü resmleri ve bölükleri ile yazup bildürile ki, bu makûlelerin dirlikleri kat' olunup haklarından geline ve levend tâyifesinden ba'zı eşkıyâ burma astar ve

yakalu tolama giyüp ve yağmurluk ve kürde vü varsak u tüfenk taşıyup yeniçeri vü acemî-oğlanı zümresinden eger mukîm ve eger âhar diyârdan gelüp yeniçeri nâmında ve şeklinde gezüp fukarâya zulm ü te'addî iden eşkıyâyı dahı müşârun-ileyhe ahzidürüp şer'le haklarında lâzım gelen icrâ oluna ve bu makûleler dahı âhar diyârdan gelüp ol câniblerde fevtolup mîrîye âyid ü râcî' olan muhallefâtların dahı mezbûra zabt u kabz itdürüp dahı fûrûht itdürüp der-kîse idüp müfredât defteriyle mumzâ vü mahtûm mûmâ-ileyhe teslîm ve Âsitâne-i Sa'âdetüm'e irsâl ü îsâl itmek" için Südde-i Sa'âdetüm'de Yeniçerilerüm Ağası Kâyim-makâmı olup Sekbânlarumbaşı...olan...kıdvetü'l-emâcid ve'l-ekârim Hasan *zîde mecdühû* tarafından mühürlü mektûb virilmekle, mûcebince hükm-i hümayûnum virilmek bâbında fermân-ı şerîfüm sâdır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, müşârun-ileyh tarafından virilen mektûb mûcebince müşârun-ileyhi hıdmet-i mezbûrede istihdâm eyleyüp hılâf-ı şer'-ı şerîf bir ferde te'addî vü tecâvüz itdürmeyesiz.

[Yev]mü'l-İsneyn, fî gurre-i Şevvâli'l-mükerrem, şene: [10]26

80

[289]

Mısır'da kendi yerlerinden kalkıp Deşîşe Evkafı'na tâbi yerlere yerleşen Zengelûn köyü ahâlîsinin evlerini basarak kırk kişiyi katledip mal ve erzâklarını gasbeden isimleri yazılı eşkıya ve işbirlikçilerinin yakalanarak davalarının görülüp suçu sâbit olanların haklarından gelinmesi; arza muhtaç olanların hapsedilip arzedilmesi.

Ulyâ Efendi.

Mısır muhâfazasında olan Vezîr Ahmed Paşa'ya ve kâdîsına hüküm ki:

Mahrûse-i mezbûre muzâfâtından Zengelûn nâm karye ahâlîsi yirlerinden kalkup Deşîşe Evkâfı'na tâbi' Sa'dûnü'l-kübrâ'ya gelüp tavattun itmişler iken Hâtır (?) bin Necmüddîn ve Sultân ibn-i Hilâl ve Bedr ibn-i Hilâl ve Heykel bin Selâm el-Battâvî ve Süveydân ibn-i Seyfüddîn ve Emîr Mustafâ ve Emîr Süleymân nâm kimesneler nice eşkıyâ ile gelüp mezbûrların evlerin basup ehl-i karyeden kırk nefer kimesneyi katlidüp ve emvâl ü erzâkların gâret idüp ve deşîşe-i mezbûrede Şeyh olan Lâmîr (?) Alî ve Sultân ve Şerbaşı (?) Kıbtî ve Uneyme (?) Kıbtî ve Haşşân Kıbtî ve Hasan Alî bin Rîh ve Mukaddem Haffâce nâm kimesneler dahı mezbûrân eşkıyâ ile ittifâk u ittihâd üzre oldukları" i'lâm olunmağın, şer'le görülüp ihkâk-ı hakk olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda bi'z-zât mukayyed olup bu fesâdı idenleri hüsn-i tedbîr ü tedârük ile elegetürüp dahı hakk üzre tefîş ü tefahhus idüp göresiz; fi'l-vâkı' mezbûrların evleri basılıp ve ol mikdâr âdemleri katl ve esbâb u erzâkları gâret olunduğı vâkı' ise ba'de's-sübût gâret olunan esbâb u erzâkların şer'le bî-kusûr ashâbına alıvirdükden sonra ehl-i fesâdun muhtâc-ı arz olanların habs ü arz eyleyesiz; olmayanların emân u zamân virmeyüp şer'le haklarında lâzım geleni icrâ eyleyesiz.

81

[287]

Dergâh-ı Muallâ solaklarından Arslan'ın Mihaliç kazasının Tepecik köyünde sakin kardeşi Yeniçeri Ali'nin evini basarak kendisini katledip eşyalarını gasbeden Bektaş ve Kara Sefer adlı şakîler ile suç ortaklarının yakalanıp teftiş olunmaları; suçları sâbit olursa şer'an gerektiği şekilde cezalandırılmaları.

Bâ-hatt-ı Ulyâ.

Mihaliç kâdîsına hüküm ki:

Dergâh-ı Mu'allâm solaklarından kıdvetül-emâsil ve'l-akrân Arslan *zîde kadruhû* Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl sunup; "Kazâ-i mezbûra tâbi' Depecik nâm karyede sâkin olan karındaşı Yeniçeri Alî nâm kimesne kendü hâlinde olup kimesneye te'addîsi yoğiken karye-i mezbûre sâkinlerinden olup kul-oğlı nâmında olan Bektaş ve Makri nâm karye sâkinlerinden Kara Sefer nâm şakîler hevâlarına tâbi' otuz-kırk nefer harâm-zâdeler ile bunun üzerine gelüp Şa'bân-ı şerîfün yigirmi üçüncü gicesi gülbânk ile evin basup karındaşı mezbûr Yeniçeri Alî'yi katl ve yüz yigirmi bin akçalık esbâbın nehb ü gâret eyledüklerinde bundan akdem mezbûrlar meclis-i şer'â ihzâr olunup teftiş ü tefahhus olundukda kendü karyeleri halkından Velî Halîfe ve Süleymân ve Hasan ve Alî ve Mustafâ ve Hızır nâm kimesneler ve sâyir müslimânlar mezbûrân Bektaş ve Kara Sefer için; "Hadd-i zâtlarında şakî vü ehl-i fesâdlar olup dâyimâ san'atları harâmîlikdur; mukaddemâ dahı Alagöz-oğlı nâm kimesneyi ok ile urup katlidüp bunun emsâli fesâd ü şenâ'atlerine nihâyet yokdur." diyü şehâdet eyledükleri sicill ü huccet olunduğın" bildürüp; "şer'le görölüp ihkâk-ı hakk olunmak" bâbında emr-i şerîfüm recâ itmeğın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mezbûrları meclis-i şer'a ihzâr idüp firâr u gaybet iderler ise şer'le buldurması lâzım olanlara buldurup getürdüp husûs-ı mezbûr mukaddemâ bir def'a şer'le faslolup üzerinden on beş yıl geçmemiş ise husamâ muvâcehesinde onat vechile dikkat ü ihtimâm ile teftiş ü tefahhus idüp göresin; mezbûrlar vech-i meşrûh üzre eşkıyâdan olup müteveffâ-yı mezbûrun evin basup kendüsin katl ve esbâbın gâret eyledükleri şer'le sâbit ü zâhir olursa mezbûrlar muhtâc-ı arz olanlardan ise muhkem habs ü arz eylesin; değiller ise haklarında şer'le lâzım gelen[i] icrâ idüp şer'-ı şerîfe ve emr-i hümâyûnuma muhâlif kimesneye te'allül ü inâd itdürmeyesin. Ammâ hîn-i teftîşde hakk üzre olup ehl-i fesâdı hımâyet ve kendü hâllerinde olanları hılâf-ı vâkı' inhâ ile rencide itdürmekden ziyâde hazer eylesin.

82

[288]

Sâbık Karahisâr-ı Nallı Kadısı Muhammed'in ahâlîden emr-i şerifte belirtilen miktardan fazla kürekeçi bedeli topladığı şikâyeti üzerine, davaya mübaşir tayin olunan Dergâh-ı Muallâ çavuşlarından İbrahim Çavuş, adigeçen kadî'nun söz konusu davadan dolayı kendisine garaz edip hakkında asılsız suçlamalarla emr-i şerif çıkarttığını bildirdiğinden, davalarının görülüp şayet çavuş üzerine herhangi bir şey sâbit olmaz ise kimseye rencide ettirilmemesi.

*Temessüği üzerindedür.
Bâ-hatt-ı Ulyâ.
An-yedi (?) Mahmûd (?) Halîfe (?)*

Karahısâr-ı Na'ıllu ve Korıbâzârı kâdîlarına hüküm ki:

Dergâh-ı Mu'allâm çavuşlarından kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân İbrâhîm Çavuş *zîde kadruhû* Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl gönderüp; "Bundan akdem Karahısâr-ı Na'ıllu kazâsı ahâlîsi; "emr-i şerîfle bedel-i kürekci tahsîli fermân olundukda mukaddemâ kazâ-i mezbûre kâdîsı olan Muhammed ve âdemi dîger Muhammed emr-i şerîfde ta'yîn olunandan ziyâde re'âyâ vü fukarâdan ziyâde akça alup küllî zulm ü te'addî eyledüklerin" bildürdüklerinde; "fermân olunandan ziyâde her ne mikdâr nesnelere alınmış ise kâdî-ı mezbûr ve âdemisi dîger Muhammed'den şer'le hakları alıvirilmek" için kazâ-i mezbûr re'âyâsı bunu emr-i şerîfile mübâşir alup varduklarında kâdî-ı mezbûr gaybet idüp âdemisi mezkûr dîger Muhammed'i şer'-ı şerîfe ihzâr idüp ashâb-ı hukûk mezbûr Muhammed'ün üzerine sâbit olmağla re'âyâyâ hakları hükmolundukdan sonra bunun mübâşeretiyile fukarânun hakları şer'le mezbûrdan alıviri[l]mekle eline sûret-i sicil virilüp buna bir vechile rencîde olunmak* îcâb eylemez iken kâdî-ı mezbûr hâlâ şirrete sülûk idüp buna garaz eylemekle üzerine şer'le nesne sâbit olmuş değil iken kendü takrîri ile; "Mücerred âdemüm habsidüp ve evüm basup bin guruşum aldı." diyü bunun hakkında emr-i şerîf alup ve Anadolu beğlerbeğisini mübâşir ta'yîn itdürmekle mücerred celb [ü] ahz için; "Üzerüne* bölük gönderirin." diyü tahvîf ü rencîde eylemekden hâlî olmadukların" bildürüp; "mâdâm ki bunun üzerine şer'le nesne sâbit ü zâhir olmaya, şer'-ı şerîfe muhâlif dahl ü rencîde olunmamak" bâbında emr-i şerîfüm recâ eyledüğü ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda her biriniz bi'z-zât mukayyed olup bunun üzerine şer'añ nesne sâbit olmuş değil iken kâdî-ı mezbûr şirrete sâlik* olup buna garaz itmekle ol vechile hakkında isnâd idüp emr-i şerîf ibrâz itmekle dahlolunursa mukaddemâ bir def'a şer'le görülp faslolunmuş değil ise hakk üzre göresin; mâdâm ki bunun üzerine şer'le isnâd olunan husûs sâbit ü zâhir olmaya, min-ba'd şer'-ı şerîfe muhâlif bunu kâdî-ı mezbûr ve âhardañ bir ferd[e] dahl ü ta'arruz ve rencîde vü remîde itdürmeyüp men' u def' eyleyesiz.

83

[286]

Seferihisar kazasında Rumeli beylerbeylerinin hâssı olan Çukurcuk ve Küçük Haymâne hâsları reâyası, bin yirmi altı senesinin âdet-i ağnâm vs. resmlerini, önceki beylerbeyi Vezir Davud Paşa'nın voyvodasına ödedikleri halde, şimdiki beylerbeyinin voyvodası tarafından tekrar tahsil edilmek istendiğine dair şikâyette bulduklarından, durum arzedildiği gibi ise haksızlığın önlenmesi ve reâyanın bu konuda rencide olunmaması.

Bâ-hatt-ı Receb Efendi.

Seferihısâr kâdîsına hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Taht-ı kazânda sâkin Çukurcuk ve Küçük Haymâne hâsları re'âyâsı meclis-i şer'a varup; "tâyife-i mezbûre Rûmili beğlerbeğilerinin

hâssı olup bin yiğirmi altı senesinin vâkı' olan âdet-i ağnâm ve sâyir rüsûmların üzerlerine lâzım gelen mahsûli her ne ise kânûn u defter mücebince bundan akdem eyâlet-i mezbûreye mutasarrıf olan düstûr-ı mükerrerem Vezîrüm Dâvûd Paşa *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehûn*un voyvodasına bi't-tamâm edâ vü teslîm idüp ellerine mühürlü ve ma'mûlün-bih temessük virilüp min-ba'd âhardan dahlolunmak îcâb eylemez iken hâlâ Rûmili beğlerbeğisi tarafından zikrolunan hâslara voyvoda olan Dergâh-ı Mu'allâm çavuşlarından Süleymân Çavuş sene-i mezbûre mahsûli için; "Bizüm tahvîlimüze düşmüşdür." diyü re'âyâdan cebrile tekrâr almak ister, hayfdur." diyü; "men' u def' olunup tekrâr alınmamak" bâbında emri şerîfüm virilmek" recâsına arzitmeğın, bir def'a edâ vü teslîm itmekle tekrâr hılâf-ı şer' u kânûn dahlolunmamak emrüm olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan fermân-ı sa'âdetüm mücebince amel idüp zikrolunan karyelerde sâkin olan haymâne tâyifesi sene-i mezbûrda üzerlerine lâzım gelen âdet-i ağnâm ve sâyir rüsûmların kânûn u defter mücebince bi't-tamâm mûmâ-ileyhün voyvodasına edâ vü teslîm idüp ellerine mühürlü temessük alup min-ba'd dahlolunmak îcâb eylemez iken hâlâ beğlerbeğisi olan mûmâ-ileyh tarafından voyvoda olan mezbûr çavuşa bunlardan tekrâr nesne taleb itdürmeyüp min-ba'd dahl ü rencîde itdürmeyesin. Eslemeyenleri ism ü resmleri ile yazup arzyleyüp min-ba'd hılâf-ı şer' u kânûn ve mugâyir-i emri hümâyûn re'âyâyı kimesneye rencîde vü remîde itdürmeyüp men' u def' eylesin.

84

[284]

İstanbul'un fethinden bu yana, İstanbul'un ihtiyacı için gelen kesimlik hayvanlar Ayasofya-i Kebîr Vakfı'na ait Yedikule ve Edirnekapı'da bulunan mezbahalarda kesilip diğer yerlerde kesim yasaklandığı halde, bazı kimselerin Eyüpkapısı'ndaki İskele-i Cedîd ve Topkapı'da mezbahalar ve mumhaneler ihdas ederek hayvanları buralarda kestikleri, bu nedenle Yedikule ve Edirnekapı'da bulunan mezbahaların boş ve işlemez duruma gelip harap olduğu bildirildiğinden, bundan böyle Yedikule ve Edirnekapı'da bulunan mezbahalar dışında kesim yaptırılmaması ve sonradan ihdas olunan mezbaha ve mumhanelerin yıktırılıp emre uymayanların bildirilmesi.

Zâyi'dan virilmişdür. Fî 7 Z., sene: [102]6

Bâ-hatt-ı Receb Efendi.

Buyurıldı hükm-i sâbık üzerindedür.

İstanbul kâdîsına hüküm ki:

Mahmiyye-i İstanbul'da feth-ı hâkânîden berü koyun u keçi vü kuzı vü sığır ve gayri, Ayasofya-i Kebîr Vakfı'ndan Yedikulle ve Edirnekapısı'nda olan selh-hânelerde zebholunup âhar yirde zebholunmamağla şehrin zahîresi mazbût olup ve yeniçeri tâyifesine ta'yîn olunan et ü mûm* andan tevzî' olduğundan mâ'adâ; "Min*-ba'd zikrolunan selh-hânelerden gayri yirde zebholunmaya." diyü mü'ekked ahkâm-ı şerîfe virilüp men' olunmuşken ba'zı kimesneler birer tarîkla İstanbul içinde deryâ kenârlarında selh-hâneler

ihdâs itmekle Yedikule selh-hâneleri hâlî vü mu'attal kalup mürûr-ı eyyâm ile yıkılıp bi'l-külliyeye harâb olup mukaddemâ Koyun Emîni Hüseyin Çavuş ve Kethudâsı Mustafâ ve Kassâbbaşı Süleymân ve Vakf'un Mütevellîsi Yûsuf, mi'mârlarum ve sâyir ahâlî-i vukûf ve bî-garaz kimesneler ile üzerine varılıp harâblığı müşâhede olundukda; " "Ta'mîri beş yük akça ile ancak olur." diyü tahmîn olunup lâkin ihdâs olunan selh-hâneler bi'l-külliyeye ref' olunmaz ise ta'mîr olduğu takdîrce dahı, rağbet munkatı'a olmağla yine harâba müşrif olmak mukarrer olmağla üslûb-ı sâbık üzre Yedikulle [ve] Edirnekapusundan mâ'adâ ref' olunmak cânib-i vakfa ve şehrin zehâyiri cem'ına ve zabtına her vechile evlâ vü enfa' olduğın" ihbâr itdiklerinde; "ihdâs olunan selh-hâneler ve mûm-hâneler ref' olunup münhedim olan selh-hâneler ta'mîr olunup olıgeldüğü üzre amel olunmak" bâbında emr-i şerîfüm recâsına sâbıkâ İstanbul Kâdîsı Mevlâna Mehmed *zîdet fazâyilühû* arzyledükde; "Vech-i meşrûh üzre huccet olunmağla Yedikule ve Edirnekapusında olan selh-hânelerden gayri ihdâs olunmuş ise bi'l-külliyeye ref' idüp min-ba'd koyun u keçi vü sığır ve sâyir zebholunacak her ne ise zikrolunan Yedikule ve Edirnekapusı selh-hânelerinde zebhitdürüp min-ba'd muhdes olan selh-hânelerde aslâ zebhitdurmeyüp mukaddem ü mu'ahhar târîhla bu bâbda ibrâz itdikleri temessükâtı ellerinden alup der-kîse idüp Südde-i Sa'âdetüm'e gönderüp ba'de't-tenbîh memnû' olmayanları ism ü resmleriyle yazup bildüresin ki, emrüm imtisâl itmedükleri için haklarından geline." diyü sene seb'a aşer ve elf Saferi'nün evâyilinde Südde-i Sa'âdetüm'den emr-i şerîf virilmişken; "Hazret-i Ebî-Eyyûb-ı Ensârî *aleyhi rahmetü'l-Bârî* 'nün tarafına gidecek kapunun yanında İskele-i Cedîd kurbinde ve Topkapusında ba'zı kimesneler selh-hâne ve mûm-hâne ihdâs itmekle vakf-ı mezbûra ziyâde gadr ve zahîre telef olduğu" i'lâm olunmağın, vech-i meşrûh üzre virilen emr-i şerîf ve huccet-i şer'ıyyeye muhâlif sonradan ihdâs olunmuş ise ref' olunmasın emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm ve vech-i meşrûh [üzre] virilen emr-i şerîf ve huccet-i şer'ıyyeye muhâlif mahall-i mezbûrda sonradan selh-hâne ihdâs olunmuş ise mukaddemâ virilen emr-i şerîf ve huccet-i şer'ıyyeye mücebince ref' olunup aslâ koyun u kuzı vü sığır ve sâyir zebholunacak her ne ise zebhitdurmeyüp men' u def' eylesin. Kadîmî selh-hâne ve mûm-hânelerde zebhitdüresin. Şer'-ı şerîfe ve evâmîr-i hümayûnuma ve huccet-i şer'ıyyeye muhâlif kimesneye te'allül itdirmeyesin; inâd üzre olanları yazup arzyleyesin.

85

[285]

Fatma Hatun'un müteveffa babası Cafer'den kendisine intikal eden Görele'deki çiftliğinin sınırı hususundaki anlaşmazlığın mahallinde görülmesi ve tespit olunan sınıra ait sicil suretinin gönderilmesi.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Görele kâdîsına ve sâbıkâ () Kâdîsı olan Mevlânâ () hüküm ki:

Fâtıma nâm hâtûn arz-ı hâl sunup; "Görele kazâsında müteveffâ babası Ca'fer tahvîlinden intikâl iden çiftliğine Ârif Mehmed ta'arruz idüp Ârif Mehmed fevtolmağla sağîresinün vasîsi Sâliha Hâtûn'un vekîli Ahmed Çavuş ile Dîvân-ı Hümayûnum'da

kâdî-asker huzûrında murâfa'a olduklarında hak bunun olduğu zuhûr idüp isbât olunduktan sonra hudûdında nizâ' olmağın kâdî-asker tarafından âdem ta'yîn olunup mahallinde görülmek" için emr-i şerîfüm taleb itmeğın **buyurdum ki:**

Vardukda, kâdî-askerüm istimâ' eylediği üzre mahallinde teftîş ü tefahhus idüp göresiz; hudûdı ma'lûm olup sâbit olduktan sonra vukû'ı üzre yazup sûret-i sicilli ile arzeyelesiz.

86

[282]

Osmanlı Devleti ile Venedik ve Fransa devletleri arasındaki anlaşma gereğince, bunların İstanbul'daki bayloslarının yanında istihdam edilen üçer adet tercümanlarının cizyeden muaf olmaları gerektiğinden, Galata'da sakin kefare taifesinin müceddeden tahriri sırasında cizye defterlerine kaydedilen isimleri yazılı üç tercümandan cizye talep olunmaması ve muafiyetlerinin defterdeki isimlerinin üzerine kaydedilmesi.

Galata kâdîsına hüküm ki:

Câmi'-ı şerîfümün Evkâfı Mütevellîsi olan Süleymân bundan akdem Galata'da sâkin olan kefare tâ'ifesinün müceddeden tahrîr ü defter olunması lâzım olmağla sâbıkâ Edirne Kâdîsı olan akdâ kuzâti'l-müslimîn, evlâ vülâti'l-muvahhidîn Mevlânâ Alî *zîdet fazâyilühû* tahrîr eylemek için hatt-ı hümayûn-ı sa'âdet-makrûnumla fermân-ı âlî-şânım sâdır olmağla müşârun-ileyh dahı mahmiyye-i Galata'yı tahrîr ü defter eyledükde Südde-i Sa'âdetüm'de olan Venedik ve Françe () tercemânların ve bâzergânların ve sâyir âdemlerin dahı cizye defterine ma'an kaydidüp lâkin mezbûrûn ilçiler Rikâb-ı Hümayûn-ı Sa'âdet-makrûnum'a arz-ı hâl su[nu]p istid'â-yı inâyet recâ eyledüklerinde; "Mâbeynde mün'akıd olan sulh u salâha* ri'âyeten zikrolunan baylosların hıdmetinde olan üçer nefer tercemânlarından min-ba'd cizye talep olunmayup ve defterde dahı isimleri üzerine vech-i meşrûh üzre kayd ü işâret ola." diyü fermân-ı âlî-şânım sâdır olmağla vech-i meşrûh üzre nişân-ı hümayûnum virilmeğın, zikrolunan tercemânlardan () Baylosı'nun Baştercemânlığı hıdmetinde olan a'yânü'l-milleti'l-mesîhiyye Markovanin *zîde kadruhû* ve Tırmazaki veled-i Paska ve Solnan veled-i Matka nâm üç nefer müzevec tercemân; "sâdır olan nişân-ı hümayûnum mücebince emr-i şerîfüm virilmek" bâbında inâyet recâ itmeğın, zikrolunan üç nefer tercemândan min-ba'd cizye talep olunmayup ve defterinde dahı mu'âfiyyetleri kaydolunmak bâbında fermân-ı şerîfüm sâdır olmışdur. **Buyurdum ki:**

Hükm-i şerîf-i vâcibü'l-ittibâ' ve'l-inkıyâdumla vusûl bulduklarında mezbûrûn üç nefer tercemânlardan min-ba'd, sâdır olan emrüm üzre aslâ vü kat'â cizye talep olunmayup ve ol defterlerde isimleri üzerlerine mu'âfiyyetlerin kaydtdüresin ki, bir dahı ol vechile emrüm muhâlîf vechen mine'l-vücûh dahl ü ta'arruz ve rencîde vü remîde eylemeyeler ve [bu hükm-i şerîfümü] sicill-i mahfûza ve defter-i mezbûra kaydeyledükden sonra yedlerinde ibkâ eylesin.

87

[283]

Boğdan'da bulunan vladika, metropolid vs. papazların işlerine Rum patrikleri ve dışardan bazı şahıslar tarafından yapılan müdahalelerin önlenmesi.

Buyurıldığı emri üzerindedir; kendülere virilmiştir.

Boğdan voyvodasına hüküm ki:

Vilâyet-i Boğdan'da vâkı' olan vladika ve metropolid ve sâyir papasları; "kadîmden âyîn-i bâtılları üzere kenîselerinde ve ol cânibün re'âyâlarına vâkı' olan husûsların [kendüleri] göregelmışken ve manastırları dahı zabtidüp âharun alâkası ve müdâhalesi yoğiken hâliyâ âyînleri üzere mâbeynlerinde olan ruhbânlıklarına hâricden dahlolunduğın" bildürüp mukaddemâ emrüm dahı virilmekle istid'â-yı inâyet eyledükleri ecilden, min-ba'd kadîmden olıgelene muhâlif re'âyâ vü berâyâyâ zulm ü te'addî olunduğına rızâ-yı hümâyûnum yokdur; olıgeldüğü üzere amel olunmak emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, emrüm üzere âmil olup min-ba'd vilâyet-i mezbûrda olan kenîselerdeki vladika ve metropolid ve sâyir papasları âyîn-i bâtılları üzere* düşen husûsların görüp min-ba'd olıgelene muhâlif mâbeynlerinde olan umûrlarına hâricden kimesneyi müdâhale itdirmeyesin ve Rûm patrikânı tarafından dahı dahlolunup rencîde iderler imiş; anlar dahı kadîmden müdâhale itmemekle min-ba'd olıgelmişe muhâlif kimesneye iş itdirmeyesin.

88

[280]

Sâbık Boğdan Voyvodası İstefan'ın, kasap taifesi vs. şahıslardan borç olarak aldığı akçe ve esbâbın, alacaklılar tarafından İstefan'ın tezkireleri ve bazı sahte tezkirelerle kendisinden ve reâyânın mahsulünden talep edildiğini bildiren şimdiki Boğdan voyvodasının, bu borçlar kendisine ait olmadığı için bu talepleri dikkate almaması ve reâyasını rencide ettirmemesi.

Bâ-hatt-ı Receb Efendi.

Boğdan voyvoda[sına] hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Bundan akdem Boğdan Voyvodası olan İstefan Voyvoda* kendünün mühimmâtı için kassâb tâyifesinden ve gayriden karz tarîkıyla nice akça vü esbâb alup ba'dehû zikrolunan voyvodalık sana virilmekle ol deyn sâhibleri mezbûr İstefan'un tezkireleriyle ve ba'zı müzevver ü sâhte tezkireleriyle gelüp akçaların senden ve Boğdan re'âyâsı mahsûlünden talep itmeleriyle re'âyâyâ ve sana gadrolup bundan akdem bir-iki def'a emr-i şerîf dahı gönderilmişken mezbûrlar birer tarîkla ol tezkireler mücebince emr alup ibrâz itmeleriyle te'addî eyledüklerin" i'lâm idüp bu makûle âhar kimesnenün deyni için bir ferdi rencîde itdürilmemek emrüm olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vardukda, sâdır olan emrüm üzere amel idüp dahı zikrolunan akçayı gelüp o makûle senden ve Boğdan ra'ıyyetlerinden talep [id]üp hılâf-ı şer' u kânûn dahliderler ise min-ba'd o makûle sâhte tezkire ile fukarâyâ zulm ü te'addî itdirmeyüp müte'ahhid olduğun tezkirelerden gayri o makûle uhdene lâzım olmayan tezkire sâhiblerin min-ba'd dahlitdirmeyesin.

89

[281]

Serdar-ı Ekrem Halil Paşa Şark cânibine sefere çıktığından, Südde-i Saadet'ten Konya'ya varıncaya kadar yol üzerinde bulunan derbendlerin ve yolların bozulan yerlerinin tamir ettirilmesi.

Mefâhıru'l-kuzât Südde-i Sa'âdetüm'den Konya'ya varınca yol üzerinde olan kâdîlara hüküm ki:

Hâliyâ düstûr-ı ekrem *ilh.* Vezîr-i A'zamum ve Serdâr-ı Ekremüm Halîl Paşa *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehü* işbu mâh-ı Cemâziye'l-âhır'ün evâhırinde Üsküdar sahrâsından kalkup Şark cânibine teveccüh ü azîmet idüp lâkin Konya[ya] varınca yol üzerinde ba'zı derbendler bozulup top arabaları ve asker-i İslâm mürûr itmekte su'ûbet çekmekle o makûle bozulmuş yollar olıgeldüğü üzre ta'mîr olmak emrüm olmışdur. **Buyurdum ki:**

Vardukda, emrüm üzre yol üzerinde o makûle bozulmuş yirler var ise olıgeldüğü üzre ta'mîr itdürüp top arabaları ve asâkir-i nusret-me'serüm geçmekte su'ûbet çekmek ihtimâli olmaya.

[Yev]mü'l-Ahad, fî 21 C., sene: 1026, Üsküdar

90

[277]

Mekke-i Mükerrerme'de vefat eden Dergâh-ı Muallâ müteferrikalarından Hüseyin'in vârisi olmadığından, Muallâ'daki mülk evinin, mirî kârhaneye ilhak edilip Arafat suyollarına nazır olanlara mesken olarak tasarruf ettirilmesi.

Bu bâbda Şerîf hazretlerine başka nâme lâzımdür.

Bâ-hatt-ı Abdullâh Çelebî.

Mısır muhâfazasında olan Vezîr Ahmed Paşa'ya ve Ka'be-i Mükerrerme kâdîsına hüküm ki:

Mekke-i Mükerrerme'de mücâvir olan Dergâh-ı Mu'allâm müteferrikalarından Hüseyin mukaddemâ fevtolup vâris-i ma'rûfî olmamağla muhalledâtı mîrî için zabt u kabz olundukda Mu'allâ'da vâkı' Birke-i Şâmî kurbinde mülk hânesi, mîrî kireç ocağı ve Ubeyd-i (?) Uyûn K[â]r-hânesi'ne muttasıl olmağın fûrûht olunmayup mîrî kâr-hâneye ilhâk ve Arafât-ı Şerîf'ün su-yollarına nâzır olanlar tasarrufında olmak üzre bundan akdem Haremeyn-i Şerîfeyn ta'mîrine me'mûr olan Kıbrus Beğlerbeğisi Hasan *dâme ikbâlühü* münâsib görüp ve ta'yîn eylemekle min-ba'd vech-i meşrûh üzre amel olunup zikrolunan hâne kemâ-kân mîrî kâr-hâneye ilhâk olunup ve su-yollarına nâzır olanlar sâkin ve tasarruf etmek için emr-i şerîfüm recâ olunmağın vech-i meşrûh üzre amel olunmasın emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp mûmâ-ileyh Hasan *dâme ikbâlühü* vech ü münâsib gördüğü [üzre mezkûr] hâne müteveffâ-yı mezbûrun olup vâris-i ma'rûfî yoğısa min-ba'd mîrî kâr-hâneye ilhâk olunmak üzre su-yollarına nâzır olanlar sâkin olup mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyh ta'yîn eyledüğü üzre tasarruf itdürüp min-ba'd emrüm muhâlif bir ferde te'allül itdürmeyesiz.

91

[278]

Ka'be-i Mükerrerme'de Arafat suyollarına nazır tayin olunan Dergâh-ı Muallâ müteferrikalarından Süleyman'ın, bu görevde bulunduğu sürece müteferrikalık ulûfesinin Mısır Hazinesi'nden ödenmesi.

Bâ-hatt-ı Abdullâh Çelebî.

Mısır muhâfazasında olan Vezîr Ahmed Paşa'ya hüküm ki:

Dergâh-ı Mu'allâm müteferrikalarından yevmî otuz akça ulûfeye mutasarrıf olan Süleymân *zîde mecdühû* Ka'be-i Mükerrerme'de Arafât-ı Şerîf'ün su-yollarına emr-i şerîf ile nâzır ta'yîn olunmağın; "mâdâm ki nezâret hıdmetinde ola, mutasarrıf olduğu müteferrikalık ulûfesi mahrûse-i Mısır Hazînesi'nden virilmek" recâ olunmağın, virilmesin emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı mezbûr mâdâm ki nezâret-i mezbûre hıdmetinde ola, mutasarrıf olduğu müteferrikalık ulûfesin Mısır Hazînesi'nden virdüresin.

92

[279]

Kudüs'te kale inşası ve suyollarının tamiri hizmetinde görevlendirilen Dergâh-ı Muallâ müteferrikalarından Salih, silahdarlardan Ahmed ve ebnâ-i sipahiyândan Üstat Osman'ın ulûfelerinin, hizmetlerini tamamlayınca kadar Şam Hazinesi'nden ödenmesi.

Bâ-hatt-ı Abdullâh Çelebî.

Şâm beğlerbeğisine ve defterdârına hüküm ki:

Kudüs-i Şerîf'de müceddeden binâsı fermânım olan kal'anun ve su-yollarının ta'mîr ü termîmi için Dergâh-ı Mu'allâm müteferrikalarından kıdvetül-emâcid ve'l-ekârim Sâlih *zîde mecdühû* emîn ve silahdârlar zümresinden Ahmed teberdâr kitâbet hıdmetine ve ebnâ-i sipâhiyândan Üstâd Osmân su-yolcu hıdmetine emr-i şerîf ile ta'yîn olunmağın; "tekmîl-i hıdmet oluncaya değın müstehikk oldukca ulûfelerin Şâm Hazînesi'nden virilmek" için emr-i şerîfüm recâ olunmağın, vech-i meşrûh üzre virilmesin emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı tekmîl-i hıdmet oluncaya değın müstehikk oldukca ulûfelerin Şâm Hazînesi'nden virüp emr-i şerîfüme muhâlif te'allül ü inâd eylemeyesiz.

93

[274]

İsimleri yazılı kimselerin, bahçelerine su akıtmak maksadıyla Medîne-i Münevvere ile Cürf adlı menzîl arasındaki suyolu üzerine sedler kurup suyollarının zarar görmesine sebep oldukları bildirildiğinden, adı geçenlere ihtiyaç duydukları suyu kova veya dolaplarla çekip kullanmaları ve suyolu üzerine sed kurmamaları hususunda tenbihte bulunulması.

Bâ-hatt-ı Abdullâh Çelebî.

Mısır muhâfazasında olan Vezîr Ahmed Paşa'ya ve Medîne-i Münevvere kâdîsına ve

Şeyhu'l-Haremi'ne hüküm ki:

Medîne-i Münevvere'den Cürf nâm menzile varınca cârî olan su-yollarının Medîne-i Münevvere'de sâkin Seyyid Acel (?) ve Seyyid Alî bin Seyyid Mem (?) el-Hatîb Ebü'l-lutf ve Şeyh el-Berâ ve Seyyid Mes'ûd ibn-i Hamîs (?) ve Mansûr-ı Mısrî (?) ve Seyyid Gâzî ve Şerîfe Buhlâ ve Emîr-i Mîrân ve Seyyid Muhammed Sâlih ve Seyyid Bedevî ibn-i Sâlih ve Seyyid Hibrî (?) ve Şerîfe Ziyâre (?) ve Seyyid Muhsin bin Seyyid Mem (?) nâm kimesneler mücerred bâğçelerine su akıtmak için su-yollarını dâyimâ sedditmeleriyle su-yolları girüye depüp ve kârîze dıyk olmağla ekser su-yolları harâba müşrif olmağa bâ'ıs olup; "min-ba'd su-yollarını mezkûrûn tâyife ve eger sâyir kimesneler sedditmeyüp ancak herkes cârî olduğu mekândan koğa vü dolâb ile çeküp müntefi' olalar ve illâ su-yolları kat'â seddolunmamak" bâbında emr-i şerîfüm recâ olunmağın, vech-i meşrûh üzre amel olunmasın emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdir olan emrüm üzre amel idüp dahı mezbûrlara muhkem tenbîh ü te'kîd eylesesiz ki, min-ba'd su-yolların sedditmeyüp ve bâğ u bâğçelerine su akıtmayüp ancak herkes cârî olduğu mekândan koğa vü dolâb ile çeküp müntefi' olup su-yollarına zarar itmeyüp ve itdürmeyesiz. Anun gibi memnû' olmayanları ism ü resmleri ile yazup arzeyesiz ki, sonradan haklarında emrüm ne vechile sâdir olursa mücebiyle amel oluna.

94 *Bursa'da, Hüma Hatun ile Hatice Hatun arasındaki vakıf ev davasında şahitlik yapmak üzere, isimleri yazılı şahısların Divan-ı Hümayun'a gönderilmesi.*
[275]

Bursa kâdîsına hüküm ki:

Hümâ nâm hâtûn Ordu-yı Hümâyûnum'a gelüp; "nefs-i Bursa sâkinelerinden Hadîce nâm hâtûn ile mezbûrenün vakıf ev da'vâsıyçün şehâdet iden Çelebî oğlı Hâcî Muhammed ve Abdünnebî oğlı Hâcî Ahmed ve Hamîd ve Bâlî oğlı Hâcî ve Alî oğlı Mustafâ nâm kimesneler Dîvân-ı Hümâyûn'a ihzâr olunmak" bâbında [emr-i şerîfüm recâ itmeğın,] mezbûrlar mezkûre hâtûn ile Dîvân-ı Hümâyûnum'a ihzâr olunmak emrüm olmuşdur.

Buyurdum ki:

Vardukda, mezbûre hâtûn ile mezkûrları Dîvân-ı Hümâyûnum'a gönderesin ki, şer'le ahvâlleri kâdî-askerlerüm huzûrlarında görölüp icrâ-yı hakk oluna.

95 *Otuz-kırk adamı ile Akhisar yakınlarındaki Salur köyünde ebnâ-i sipahiyândan Ömer'in çiftliğini basıp kardeşi ve hizmetkârlarını yakalayıp hayvan ve eşyalarını gasbedip Adala taraflarına alıp götürdüğü bildirilen Güre sakinlerinden Pîr Mehmed'in yakalanarak teftiş olunması ve üzerine sâbit olan haklar alındıktan sonra şer'an gerektiği şekilde cezalandırılması.*
[276]

Bâ-hatt-ı Abdullâh Çelebî.

Akhısâr ve Gördük kâdîlarına ve Dergâh-ı Mu'allâm müteferrikalarından olup Kütâhiyye'de Müsellim olan Süleymân zîde mecdühûya hüküm ki:

Güre sâkinlerinden Pîr Mehmed nâm kimesne otuz-kırk nefer atlu ile Akhısâr kurbinde Salu[r] nâm karyede ebnâ-i sipâhiyândan Ömer nâm kimesnenün çiftliğin basup karındaşın ve hıdmetkârların ahzidüp iki yüz kırk re's koyunun ve yigirmi beş aded kara sığır ve dört aded su sığır ineğin ve on iki re's öküzlerin ve on iki mehâr deve ve sekiz re's taylu kısrağın ve sekiz re's atın ve üç sâyis-hânesin sürüp ve bir kemer kılıcın ve iki kürdegî ve bir yağmurluk ve üç dellâlî (?) ve üç kürdesin gâret ü hasâret idüp kıbel-i şer'den âdem gönderildükde itâ'at-i şer' itmeyüp Adala tarafına alup gidüp ziyâde zulm ü te'addî eyledüğü" i'lâm olunmağın, mahallinde şer'le görülüp icrâ-yı hakk olunmasın emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı mezbûr Pîr Mehmed her kande ise elegetürüp gaybet iderse şer'le buldurması lâzım olan kefillerine buldurup getürdüp bunun ile berâber idüp bir def'a şer'le görülüp faslolmayup on beş yıl mürûr itmeyen husûsları onat vechile mahallinde hakk [üzre] teftîş idüp mezbûrun fesâd ü şenâ'ati mukarrer ise ba'de's-sübût gâret olunan her ne ise hükmidüp bî-kusûr alıvirdükden sonra mezbûr muhtâc-ı arz olanlardan ise muhkem habsidüp arzeyelesiz; değil ise şer'le hakkında lâzım geleni icrâ idüp şer'-ı şerîfe muhâlif kimesneye iş itdürmeyesiz.

Yevmü's-Sülâsâ, fî 23 C., sene: 1026

96

[273]

Elçi olarak Südde-i Saadet'e gelen ve Ka'be'yi ziyaret ettikten sonra Mâverâünnehr'e dönmek üzere yola çıkan Buhâra Hanı İmâmkuhu Hân'ın elçisi Hacı Abdülbâki ve Belh hâkiminin adamlarından Hacı Ömer'in, Mısır'dan Mekke'ye gidişleri esnasında ihtiyaç duyacakları erzak ve yol mühimmâtlarının tedarik edilip bir an önce Ka'be'ye, oradan da Yemen ve Hindistan'a ulaştırılmaları.

Dahı.

Mısır muhâfazasında olan Vezîr Ahmed Paşa'ya hüküm ki:

Hâliyâ Buhârâ Hânı olan İmâmkuhu Hân tarafından ilçilik tarîkiyle Südde-i Sa'âdet-me'âbum'a gelen iftihâru züvvârı Beyti'llâhi'l-harâm Hâcî Abdülbâkî ve Belh hâkimi tarafından gelen Hâcî Ömer zîde kadruhimâ girü nâme-i hümayûn-ı sa'âdet-makrûnumla mahrûse-i Mısır'dan Mekke-i Mükerreme ve andan Mâverâ'ü'n- nehr'e revâne olmak tasmiimle irsâl olunmağla inşâ'a'llâhü te'âlâ Mısır'a vardukda müşârun-ileyhimâ kara tarafından mı veyâhûd deryâdan mı olur, her ne tarafdan sür'at ü isti'câl ile irsâli mümkün ise aslâ te'hîr u tevakkuf eylemeyüp lâzım olan zâd ü zevâdelerin ve yol mühimmâtın tedârük idüp mu'accelen Ka'be-i Mükerreme'ye irsâl ü îsâl eylemek emrüm olmuşdur.

Buyurdum ki:

Vardukda, sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrüm üzre amel idüp dahı müşârun-ileyhimâ Hâcî Abdülbâkî ve Hâcî Ömer'ün lâzım olan zâd ü zevâdelerin ve yol mühimmâtının eger

kendülerün ve eger tavarlarına lâzım olacak harc-ı râhların virüp bir nesneye muzâyaka çekdürmeyüp eger müşârun-ileyhimâ karadan gitmesi lâzım olursa kifâyet mikdârı deve ve cümle alfıki ve mühimmâtıyla ta'yîn idüp ve eger gemi ile Süveys'den gitmek evlâ ise ol bâbda dahı yanına âdemler koşup gemiden lâzım olan mühimmâtların bî-kusûr görüp ber-vech-i isti'câl Ka'be-i Mükerreme cânibine irsâl ü îsâl eylesin ve bi'l-cümle mûmâ-ileyhimâ sür'at ü isti'câl üzre gitmeleri aksâ-yı murâd-ı hümâyûnumdur; aslâ bir ân ve bir sâ'at te'hîr u tevakkuf itdürmeyüp mu'accelen mahall-i mezbûra irsâlde bezl-i ikdâm eylesin ve Ka'be-i Mükerreme'ye varınca yol üzerinde olan hukkâma dahı tarafundan mektûblar gönderesin ki, her ne mahalle varup vâsıl olur[lar]sa kifâyet kadarı* zâd ü zevâdelerin tedârük idüp bir yirde muzâyaka çekmek ihtimâli olmaya.

Bir sûreti, Ka'be-i Mükerreme kâdîsına ve Cidde emînine.

Bir sûreti, Yemen Beğlerbeğisi Hâcî Mehmed Paşa'ya; "... Yemen'den Hindistân taraflarına kankı benderden gitmesi..."

97 *Mezistre kazasına bağlı iken Barduna kazasına ilhak olunan*
[270] *Ovacık köyünün, halkın şikâyeti üzerine tekrar Mezistre kazasına*
ilhak olunduğu.

Receb Efendi.

Mezistre kâdîsına hüküm ki:

"Kazâ-i mezbûre muzâfâtından olup havâss-ı hümâyûnum karyelerinden olan Ovacık nâm karye halkı meclis-i şer'a gelüp; "Karye-i mezbûre bir tarîkla Barduna* kazâsına ilhâk olunmağla zalemenün zulm ü te'addîsinden âciz kalup Mezistre'ye mülhak iken her vechile âsûde-hâl olup şöyle ki; girü Mezistre'ye ilhâk olunmaya, perâkende vü perîşân oluruz; ahvâlümüz arzeye." diyü ilhâh eyledüklerin" arzitmeğın, girü Mezistre'ye ilhâk olunmuşdur.

Buyurdum ki:

Vardukda, emrüm üzre karye-i mezbûreye sen mutasarrıf olup Barduna kâdîsı tarafından kimesneyi dahlitdürmeyesin.

98 *Mezistre'nin Ovacık köyü halkı, mirlivanın haylice adamı ile devre*
[271] *çıkıp haksız yere akçe ve yiyeceklerini aldıklarından şikâyetçi*
olduklarından, mirlivaya ve adamlarına, devre çıkmamaları ve
ahaliden haksız yere akçe ve yiyecek almamaları hususunda
tenbihte bulunulması.

Receb Efendi.

Mezistre kâdîsına hüküm ki:

Ovacık nâm karye halkı âdem gönderüp; "havâss-ı hümâyûnum karyelerinden iken mîr-livâ tarafından ta'arruz olunup* bir-iki yüz âdemleriyle üzerlerine konup yim ü yiyeceklerin ve haftân-bahâ nâmıyla ve sâyir tarîkla akçaların alup te'addî eyledüklerin" i'lâm eylediler. İmdi; ümerâ devre çıkmak memnû'dur. Kat'â devre çıkmayup, ol vechile

nesne salduklarına kat'â rızâ-yı hümâyûnum yoktur. **Buyurdum ki:**

Vardukda, mîr-livâya ve âdemlerine muhkem tenbîh ü te'kîd eylesin ki, devre çıkmayup ve yim [ü] yiyeceklerin müft ü meccânen almayup ve; "haftân-bahâ" diyü nesne salmayup hılâf-ı şer'-ı şerîf bir nesnelere almayalar ve aldurmayasın. Memnû' olmayup girü kurâya çıkup salkun salup te'addî iderler ise yazup arzeyesin ki, tedârükleri görüle.

99

[272]

Mısır'daki bazı vakıfların, nazırlarının hıyânetinden dolayı harap olduğu ve nazırların zimmetinde haylice vakıf malı bulunduğu bildirildiğinden, nazırların görevlerinden alınarak zimmetlerinde bulunan vakıf mallarının tahsil edilmesi ve Hacı Velid bin Abdâniye'nin (?) adigeçen vakıflara nazır tayin edilmesi.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Mısır muhâfazasında olan Vezîr Ahmed Paşa'ya ve Mısır kâdîsına hüküm ki:

Hâcî Velid bin Abdâniye (?) arz-ı hâl sunup; "mahrûse-i Mısır'da vâkı' olan Eklimeş el-Le'âlî ve Yâkûtî el-İftihârî nâm vakıfların nâzırları evlâd-ı Arab'dan olmağla harâba müşrif olup mâl-i vakf ekl ü bel' ve zâyî' [u] telef olmağla zikrolunan vakıfların müsâ'adesi kalmayup ol makûle vakıfların nâzırları ref' olunup bu nâzır ta'yîn olunup zimmetlerinde zuhûr iden mâl-i vakf, kabzına me'mûr olanlara alıvirilmek" recâ eylediği ecilden, zikrolunan evkâfa* mezbûr* nâzır ta[']yîn ve ol nâzır-ı sâbık olan evlâd-ı Arablar'un zimmetlerinde zuhûr iden mâl-i vakf, kabzına me'mûr olanlara alıvirilmesin emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı ol nâzır-ı sâbık olanların hıyânetleri mukarrer ise ol vakıflara gadr ve ekl ü bel' idenleri nezâretlerinden ref' idüp sadâkat u istikâmetle bunı zikrolunan evkâfun nezâretleri hıdmetinde istihdâm eylesin ve zimmetlerinde zuhûr iden mâl-i vakfı ba'de's-sübût hükmidüp kabzına me'mûr olanlara alıvirüp mâl-i vakfdan kimesnenün zimmetinde bir akça ve bir habbe bâkî komayasız.

Bu dahı.

Bir sûreti dahı, Mısır muhâfazasında olan Vezîr Ahmed Paşa'ya ve Mısır kâdîsına hüküm ki: Osmân bin Hüseyin nâm kimesne arz-ı hâl sunup; " mahrûse-i Mısır'da vâkı' Altanmış Hâtûn Sultân (?) ve Hubziyye (?) nâm vakıfların nâzırları evlâd-ı Arab'dan olmağla..." *Yukaruda olan sûret müsveddesi gibi yazıla.*

100

[269]

Vize ve Kırkkilise sancakları dâhilinde ortaya çıkan ehl-i fesadın yakalanmaları için Dergâh-ı Muallâ çavuşlarından Mustafa Çavuş'un görevlendirildiği; Kırkkilise kadısının adı geçen çavuş ve il erleriyle ehl-i fesadı ele geçirerek şer'an gerektiği şekilde cezalandırması.

Kırkkilise kâdîsına ve Dergâh-ı Mu'allâm çavuşlarından Mustafâ Çavuş'a hüküm ki:

Sen ki kâdîsın, mektûb gönderüp; "Vize ve Kırkkilise sancaklarında elli-altmış nefer

zimmî eşkıyâsı ile ba'zı ehl-i fesâd tâyifesi cem'ıyyet idüp ebnâ-i sebîlün yollarına çıkup katl-i nüfûs ü gâret-i emvâl eyledüklerinden gayri ahâlî-i vilâyetden nice müslimânların evlerin basup mâlların ve esbâbların ve erzâkların yağmâ vü gâret eyleyüp fesâd ü şenâ'atleri gündün güne ziyâde olmağın, mezkûrlar elegetürilmek için Dergâh-ı Mu'allâm çavuşlarından olup ol cânibde ehl-i vukûf olan Mustafâ Çavuş, mübâşir ta'yîn olunmak" bâbında hükm-i hümayûnum recâsına i'lâm itmeğın, sen ki mezbûr Mustafâ Çavuş'sın; "lâzım geldükde il-eri ile zikrolunan eşkıyânun üzerlerine varup bi-eyyi vechin kân elegetürilüp şer'le hakkından gelinmek" bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur.

Buyurdum ki:

Vusûl buldukda, bu bâbda her biriniz gereği gibi mukayyed olup dahı zikrolunan eşkıyâ tâyifesi zuhûr idüp fesâd ü şenâ'atleri zâhir olursa sen ki kâdîsın, mûmâ-ileyh Mustafâ Çavuş mübâşeretiyle il-eriyle eşkıyâ üzerlerine varup bi-eyyi vechin kân eşkıyâyı elegetürilüp şer'le haklarında lâzım geleni icrâ idüp hılâf-ı şer'-ı şerîf iş olmakdan ve ehl-i fesâda himâyet olmakdan hazer eylesesin.

101
[267]

Pîr Mehmet isimli şahsın müteveffa Vezir Kalender Paşa'nun Hudâvendigar ve Saruhan sancakları dâhilindeki hâsları iltizamından dolayı Ömer ve kardeşi Davud zimmetlerinde bulunan alacaklarının tahsil edilmesi.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Serdâr emri üzre mücebince işâret olunmuştur.

Anatolî beğlerbeğisine, Bergama ve nevâhî-i Bergama ve Tarhala ve Güzelhısâr ve Ayazmend kâdîlarına hüküm ki:

Bundan akdem vefât iden Vezîr Kalender Paşa'nun Hudâvendigâr ve Saruhan sancaklarında taht-ı kazânuzda olan hâsların altı yük akçaya Pîr Mehmed nâm kimesne iltizâm idüp varup zabteylemek istedikde Ömer ve karındaşı Dâvûd nâm kimesneler bunun için; "Re'âyâyâ zulmi vardır." diyü hılâf-ı vâkî' inhâ ile zikrolunan hâsları alup zabtına varduklarında; "Senünle iştirâk üzre zabtidelüm." diyü nice zamân kendüleri zabt ve cüz'î vü küllî ebvâb-ı mahsûlâtın kabzidüp ve mukâta'a-i mezbûrenün mîrî için virilmesi lâzım olan meblağı mezbûr Pîr Mehmed, Bâzergânbaşı olan Mehmed *zîde mecdühû* eliyle bi't-tamâm dâhıl-i Hazîne idüp mezbûrların kabzidükleri meblağ bunun hakkı olup taleb eyledükde virmekde te'allül ü inâd itmekle üç def'a emr-i şerîf ve kibel-i şer'den da'vet olundukda firâr idüp itâ'at-i emr-i şerîf eylemeyüp inâd ü muhâlefet üzre olmağla; "Mezbûr Ömer'ün kabzidüğü yüz otuz beş bin akçayı ve karındaşı Dâvûd kabzidüğü yüz seksen bin akçayı ve Bergama ve Ayazmend kazâlarından aldıkları akçayı mezbûrlardan bî-kusûr alıviresiz." diyü Mâliyye tarafından ve vezîr-i a'zamum cânibinden evâmîr-i şerîfe virilmeğın, mücebince amel olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda Mâliyye tarafından ve mûmâ-ileyh vezîr-i a'zamum cânibinden virilen emr-i şerîf mücebince amel idüp hılâfına cevâz göstermeyesiz.

102

[268]

Galata Darphanesi'nde altın üstadı olarak çalışan ve hizmetleri karşılığında tekâlîf-i örfiyyeden muaf olup bu hususta ellerinde muafnâme bulunan Sultan Ahmed Han Evkaftı re'âyasından isimleri yazılı zimmîlerin, kendi bağlarından elde ettikleri şaraplarından, hamr emînleri tarafından resm-i hamr talep edilmek suretiyle rencide edilmemeleri.

"Galata kâdîsına hüküm ki:

Merhûm Sultân Ahmed Hân *tâbe serâhînün* Evkâfı re'âyasından Herz (?) veled-i Kostantin ve Yorgo veled-i Aleksî (?) ve Hristo (?) veled-i Aleksî nâm zimmîler şöyle arz-ı hâl eylediler ki; "Mahmiyye-i mezbûrede vâkî darb-hânede altın üstâdları olup lâzım olan hıdmetlerin edâ idüp kusûrları yoğiken ve; "hıdmetleri mukâbelesinde tekâlîf-i örfiyyeden mu'âf u müsellemler olup tekâlîf-i örfiyyeden nesne teklîf olunmamak" için mukaddemâ ellerine emr-i şerîf virilmişken, bâğlarından hâsıl eyledükleri hamrlarından hamr emînleri bî-vech resm-i hamr talep idüp rencide eyledükleri ve bu bâbda tekâlîf-i örfiyyeden mu'âf u müsellemler olmağla evkâf-ı mezbûre voyvodası mühürlü temessük virüp; " "Vech-i meşrûh üzere rencide olunmayup kendü bâğlarından sıkdukları hamrdan resm-i hamr talep olunmaya." diyü ellerine virilen mu'âf-nâmeleri mûcebince min-ba'd rencide olunmayalar." diyü Mâliyye tarafından emr-i şerîf virildüğün" bildürüp; "mûcebince amel olunup rencide olunmamak" bâbında emr-i şerîfüm talep itmeğün, ellerinde olan Mâliyye emr[i] mûcebince amel olunmak emrüm olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda zimmî-i mezbûrların ellerine virilen Mâliyye emr[i] mûcebince amel idüp min-ba'd hılâfına cevâz göstermeyesin." diyü emr-i şerîf virilmişdür.

Yevmü's-Sülâsâ, fî 18 N., sene: 1026

103

[264]

Sâbık Bender Beyi Bâlî Bey'in oğlu Mehmed'i, Çardaklı kazasının Halîfelî köyünde tutup üç gün ayaklarından asan ve daha sonra ayaklarını kesmek suretiyle işkence yapan Turgut adlı şakînin yakalanıp teftiş olunması ve şer'an gerektiği şekilde cezalandırılması.

Bâ-hatt-ı hazret.

Özi beğlerbeğisine ve Çardaklı kâdîsına hüküm ki:

Sâbıkâ Bender Beği olan Bâlî Beğün sulbî oğlu olan Mehmed Dergâh-ı Mu'allâm'a gelüp şöyle arz-ı hâl eyledi ki; "Bundan Akdem Leh kralına altı nefer hıdmetkârı ile esîr olup hâlâ halâs oldukda livâ-i mezbûra tâbî Halîfelü nâm karyede sâkin Turgud nâm şakî bunı ayaklarından üç gice asup ba'dehû ayakların kesüp küllî zulm ü te'addî eyledüğün" bildürüp; "şer'le görülüp icrâ-yı hakk olunmak" bâbında inâyet recâ itmeğün, bu zulmi iden her kim ise elegetürüp şer'le hakkından gelinmek bâbında fermân-ı şerîfüm sâdır olmuştur.

Buyurdum ki:

Vusûl buldukda, mezkûrı bi-eyyi tarîkın kân elegetürüp gaybet ider ise şer‘le buldurması lâzım olanlara buldurup getürdüp mezkûr ile berâber idüp bundan akdem bir def‘a şer‘le görölüp faslolmayup on beş yıl mürûr itmiş değıl ise tamâm hakk u adl üzre dikkat ü ihtimâm ile teftîş ü tefahhus idüp göresiz; mezkûrı hılâf-ı şer‘-ı şerîf ayaklarından asup ba‘dehû ayağın kesüp te‘addî vü tecâvüz eyledüğü şer‘le sâbit ü zâhir olursa ol bâbda muktezâ-yı emr-i şer‘-ı kavîmle amel idüp bu fesâdı iden muhtâc-ı arz olanlardan ise muhkem habs ü arz eyleyesiz; değıl ise hakkında şer‘le lâzım geleni icrâ eyleyesiz. Ammâ hîn-i teftîşde hakk üzre olup celb ü ahz sebebi ile bu makûle ehl-i fesâda hımâyet idüp hılâf-ı vâkı‘ kazıyye i‘lâmından ziyâde hazer idüp câdde-i hakdan udûl eylemeyesiz.

104
[265]

Hâsköy'ün Ahâddede (?) köyü sakinlerinden Kulgaç-oğlu diye bilinen Yunus'un fesat çıkarttığı, yol kesip yolcuların mallarını ve paralarını gasbettiği, akrabalarından Mehmet, Bâlî ve Kurt Ali'nin de kendisine yataklık yaptıkları bildirildiğinden, adı geçenlerin yakalanarak teftiş edilip üzerlerine sâbit olan suçlarının sicil suretlerinin arzolanması ve haklarında gelecek emre göre hareket edilmesi.

Bâ-hatt-ı Hüseyin Efendi.

Hâsköy ve Uzuncaova kâdîsına hüküm ki:

"Kazâ-i mezbûra tâbî‘ Ahâddede (?) nâm karye sâkinlerinden Kulgaç-oğlu dimekle meşhûr olan Yûnus nâm kimesne şakî vü ehl-i fesâd ve kuttâ‘u‘t-tarîk olup ebnâ-i sebîlün emvâl ü erzâkın nehb ü gâret ve kendülerin katlidüp akribâsından Mehmed ve Bâlî ve Kurd Alî nâm kimesnelerün evinde saklanup ve mezbûrlar dahî hırsuz u harâmî yatağı olup ve bi‘l-cümle mezbûr Yûnus'un fesâd ü kabâhati mukarrer olmağla meclis-i şer‘a ihzâr olunmak için âdem irsâl olundukda firâr u gaybet idüp itâ‘at-i şer‘ eylemedüğü" i‘lâm olunmağın, mezbûrun ahvâli şer‘le görölmek emrüm olmışdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mezbûrı meclis-i şer‘a ihzâr ve firâr u gaybet iderise şer‘le buldurması lâzım olanlara buldurup getürdüp hakk u adl ve dikkat ü ihtimâm ile teftîş ü tefahhus idüp göresin; mezbûrun ol vechile fesâd ü şenâ‘ati şer‘le sâbit ü zâhir olursa hakkında sübût bulan mevâddun sûret-i sicilleri ile yazup arz eyleyesin ki, sonra emrüm ne vechile sâdır olursa mücebiyle amel eyleyesin. Ammâ hîn-i teftîşde hakk üzre olup ehl-i fesâdı hımâyet ve kendü hâllerinde olanları hılâf-ı şer‘ rencîde itmekden ziyâde hazer idüp câdde-i hakdan udûl ü inhirâf eylemeyesin.

105
[266]

Divan-ı Hümayun kâtiplerinden Hüseyin'in, Edirne sakinlerinden Mehmetşah isimli mücellidde olan alacağının tahsil edilmesi.

Bâ-hatt-ı Alî Efendi.

Edirne kâdîsına hüküm ki:

Dîvân-ı Hümayûn kâtiblerinden Kâtib Hüseyin arz-ı hâl idüp; " Edirne sâkinlerinden Mücellid Mehmedşâh nâm kimesneye Mü‘ezzin-zâde İbrâhîm nâm kimesne eliyle iki bin beş yüz akça karz virüp hâlâ taleb eyledükde virmekte mâd eyledüğün" bildürüp şer‘le

görilmek bâbında emr-i şerîfüm recâ itmeğin **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bir def'a şer'le faslolmayan husûsların hakk üzre görüp ba'de's-sübût hakkın alıviresin; te'allül ider ise Âsitâne-i Sa'âdetüm'e arzeyelesin.

106

[262]

Vezîr-i Sâni Mehmet Paşa'nın, Lazkiye kazasında bulunan hâslarının önceki seneye ait mahsulünün zaptını ismarladığı sâbık Hudâvendigar Sancağı Beyi Ahmed Bey'in zaptetmesi gereken Mart mahsulünün, bu seneki mahsulü zaptetmekle görevlendirdiği Mahmut ve Abdî Çavuşlar tarafından kabzedildiği bildirildiğinden, Ahmed Bey'e ait olan Mart mahsulünün adı geçen çavuşlardan alınıp kendisine iade edilmesi.

Bâ-hatt-ı Ulyâ.

Kethudânun mektûbı.

Anadolu beğlerbeğisine ve Lâzikıyye kâdîsına hüküm ki:

Kazâ-i mezbûrda düstûr-ı mükerrem, müşîr-i mufahham, nizâmü'l-âlem Vezîr-i Sâni ve Kâyim-makâm olan Mehmed Paşa *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehûnun vâkı'* olan hâslarının bin yiğirmi beş târîhinde mahsûli zabtı sâbıkâ Hudâvendigar Sancağı Beği olan Ahmed *dâme izzühûya* sifâriş olunmağla sene-i mezbûrede olan hâsları mahsûlin kabzidüp lâkin ol senede vâkı' olan Mart mahsûlinün nisfın bu sene-i mübârekede müşârun-ileyh tarafından zikrolunan hâsları zabtına [me'mûr olan] Mahmûd ve Abdî Çavuş kabzitmekle mîr-i mûmâ-ileyhün tahvîline düşen mahsûline gadrolmağın, geçen senenün Mart mahsûli mîr-i mûmâ-ileyhün ve bu senenün mahsûli mezbûrân Mahmûd ve Abdî Çavuş'un olmak üzre mîr-i mûmâ-ileyhün tahvîline düşenden her ne mikdâr Mart mahsûli alınmış ise mîr-i mûmâ-ileyhe virilmek için vezîr-i müşârun-ileyhün kethudâsı olup Dergâh-ı Mu'allâm müteferrikalarından kıdvetü'l-emâcid ve'l-ekârim Yahyâ Kethudâ *dâme mecdühû* tarafından mühürlü mektûb virilmeğin **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda mukayyed olup göresiz; fi'l-vâkı' sene-i mezbûrenün Mart mahsûli mîr-i mûmâ-ileyhün tahvîline düşmüş iken bu sene-i mübârekenün hâsları mahsûlinün zabtı u kabzı sifâriş olunan mezbûrân Mahmûd ve Abdî Çavuş nisfın alup kabzitmişler ise mûmâ-ileyh kethudâ tarafından virilen mektûb mücebince mîr-i mûmâ-ileyhün tahvîline düşen Mart mahsûlin hükmidüp mîr-i mûmâ-ileyhe alıviresiz. Şer'-ı şerîfe ve emr-i hümayûnuma ve mûmâ-ileyh tarafından virilen mektûbına muhâlif kimesneye iş itdürmeyesiz. Ammâ bu bahâne ile re'âyâdan bir senede iki def'a mahsûl almak ihtimâli olmaya.

107

[263]

Bir şahıstan aldığı doksan altı bin dört yüz akçelik çuka, dikilmiş dolama ve çakşırı Karahisâr-ı Sâhib'de satarken vefat eden Bursalı Angelaki adlı tacirin birçok yerde alacağı bulunduğu bildirildiğinden, bu hususun teftiş edilerek şer'an üzerine hak sâbit olanlardan alacaklarının tahsil edilmesi.

Karahısâr-ı Sâhib beğine ve kâdîsına hüküm ki:

() nâm kimesne Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl sunup; "bundan akdem Burusalı Angelaki nâm zimmiye toksan altı bin dört yüz akçalık çuka ve dikilmiş tolama vü çakşır virüp ol dahı ticâret idüp bir mikdârın satdu[kda]n sonra taht-ı hükûmetinüzde bey' u şîrâ üzere iken mürdolup erzâkından yigirmi bir pâre esbâb bezzâ[zi]stâncıda emânet koyup ve Alî Ağa nâm kimesnede dahı yedi bin akça ve Beğ'de dahı yigirmi bir pâre esbâb olup ve Beğ-zâde'de dahı beş bin dört yüz akçası olup ve ba'zı yirlerde dahı nice akçası kalup şer'le alıvirilmek" bâbında emr-i şerîfüm recâ itmeğin **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mezkûrları meclis-i şer'a ihzâr idüp husûs-ı mezbûr bir def'a şer'le görülüp faslolmuş olmayup üzerinden on beş yıl mürûr itmiş değil ise hakk üzere şer'le onat vechile teftîş ü tefahhus idüp göresin; arzulunduğı gibi ise -ki, şer'le sâbit ü zâhir ola-ba'de's-sübût şer'le müteveccih olanlardan bî-kusûr alıvirüp hılâf-ı şer'-ı şerîf kimesneye zulm ü te'addî olunmakdan hazer eyleyesin. Mütemerridi sekidüp muhtâc-ı arz olanı yazup bildüresin.

[Yev]mü'l-İsneyn, fî 24 N., sene: 1026

108

[259]

Avlonya'da Musa ve Maksud reisler ile yirmi yedi tüccarın Trablusgarb'dan gelirken gemilerinin su alması nedeniyle karaya çıkmalarını fırsat bilen kadı, nâib, yeniçeri ve askerî taifesinden bazı kişilerin, içindeki mallarla birlikte bunların gemilerine el koyup zulmettikleri, gemi ve malların kendilerine ait olduğunu ispat ettikleri halde gemilerini ve mallarını geri alamadıkları şikâyet olduğundan, durum arzedildiği gibi ise gemi ve mallarının iade ettirilmesi.

Bâ-hatt-ı Hüseyin Efendi.

Sâbıkâ () Beğlerbeğisi olup Avlonya sancağından munfasıl olan Sinân dâme ikbâlühûya hüküm ki:

"Mûsâ Re'îs ve Maksûd Re'îs nâm kimesneler [arz-ı hâl sunup;] "tüccârdan yigirmi yedi nefer kimesneler ile Trablusgarb'dan gelürken gemileri sulanup karaya çıkmağla Avlonya'da kuzât u nüvvâb u yeniçeri ve ba'zı asker tâyifesi ve emîn ve gayriler gemileri içinde olan emvâl ü erzâkı gâret ü hasâret ve gemilerin ahzidüp ziyâde zulm ü te'addî eyleyüp mezbûrlar gemilerin ve esbâb u erzâkın isbât idüp sicill ü huccet olunmuşken alanlar* virmekde te'allül ü bahâne eyledüklerin" bildürüp hakları alıvirilmek bâbında emr-i şerîfüm recâ eyledükleri ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu husûsa sen mukayyed olup göresin; bunlar gemilerin ve emvâl ü erzâkın isbât idüp sicill ü huccet olunup taleb eyledüklerinde virmekde te'allül iderlerse ellerinde olan huccet-i şer'iyye mücebince şer'le müteveccih olan hakların hükmidüp alıviresin; hılâf-ı şer'-ı şerîf kimesneye inâd ü muhâlefet itdürmeyesin. Emrûme muhâlif

inâd ü muhâlefet idenleri ism ü resmleriyle yazup arzeyelesin.

109

[260]

Vezir-i Âzam Halil Paşa tarafından bazı önemli işler için Âsitâne-i Saadet'e gönderilen Ömer ve Bâlî çavuşların Beypazarı'nda yollarını kesip atlarını alan Hüsvrev adlı şakînin yakalanarak teftiş olunup suçu sâbit olursa şer'an gerektiği şekilde cezalandırılması.

Bâ-hatt-ı Hüseyin Çelebî.

Beğbâzârı kâdîsına hüküm ki:

Dergâh-ı Mu'allâm çavuşlarından Ömer Çavuş ve Bâlî Çavuş Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl sunup; "Hâlâ ulaklıkla düstûr-ı ekrem, müşîr-i efham, nizâmü'l-âlem Vezîr-i A'zam ve Serdâr-ı Ekremüm Halîl Paşa *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehû* tarafından ba'zı umûr-ı mühimme ile Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gelürken kazâ-i mezbûra tâbî' () nâm karye sâkinlerinden Husrev nâm şakî yollarına inüp ellerinden atların alup hıdmet-i lâzimeleri avkolunup fesâd ü şenâ'at eyledüklerin" bildürüp haklarından gelinmek bâbında emr-i şerîfüm recâ eyledükleri ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, husûs-ı mezbûra mukayyed olup hakk üzre teftîş idüp göresin; arzolunduğu üzre ise ol bâbda muktezâ-yı şer'-ı kavîmle amel idüp muhtâc-ı arz ise ha[b]s ü arz eyleyesin; değil ise şer'le hakkında lâzım geleni icrâ eyleyesin ki, sâyir eşkıyâyâ mûcib-i ibrat ve bâ'ıs-i nasîhat olup min-ba'd bu makûle evzâ'ı irtikâb eylemeyüp kendü hâllerinde olalar.

110

[261]

Müteveffa Ali Paşa Evkâfı köylerinden Zihne kazasının Encesne (?) köyü mahsulünden yirmi dört bin akçe aldığı ve geri ödememek için çeşitli yollara başvurduğu bildirilen Kıracova sâkinlerinden Hasan isimli kapıcının buldurularak vakfın alacağına tahsil edilmesi.

Ulyâ.

Zihne kâdîsına hüküm ki:

Bi'l-fi'l Bâb-ı Sa'âdetüm Ağası olup müteveffâ Alî Paşa Evkâfı'na Nâzır olan iftihâru'l-havâs ve'l-mukarrebîn Mehmed *dâme ulüvvühû* Südde-i Sa'âdetüm'e tezkire gönderüp; "evkâf-ı mezbûre karyelerinden taht-ı kazânda Encesne (?) nâm vakıf karyenün mahsûlünden Kalender Çavuş-oğlu Mustafâ nâm kimesne yedinden Kıracova sâkinlerinden Hasan nâm kapıcı yigirmi dört bin akça alup zimmetinde olmağla cânib-i vakfdan birkaç def'a âdem varup taleb eyledükde gâh firâr idüp ve gâ[h] müzevver tezkire ibrâz itmekle virmekde te'allül idüp vakfa küllî gadri olduğın" bildürüp tahsîli için emr-i şerîfüm virilmesin recâ itmeğın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mezkûr Hasan'ı buldurması lâzım olana buldurup getürdüp dahı cânib-i vakfdan varanlar ile murâfa'a-i şer' idüp hakk üzre göresin; fi'l-vâkı' meblağ-ı mezbûrî alup üzerinde olduğu bi-hasebi's-şer'î's-şerîf sâbit olur ise ba'de's- sübût cânib-i

vakfa hükmidüp bî-kusûr aliviresin ve eger virmekte te'allül ü inâd ider ise Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gönderesin ki, gelüp Dîvân-ı Hümâyûnum'da kâdî-askerlerüm huzûrında murâfa'a olup icrâ-yı hakk oluna.

[Yev]mü'l-İsneyn, fî gurre-i Şevvâli'l-mükerrem, sene: [10]26

111

[258]

Varna İskelesi ile Kapan, Galata ve Bağlar mahallerindeki zabıtlık ve yasakçılık hizmeti Yeniçeri Kethüdası Nasuh'un arzı üzerine Dergâh-ı Muallâ yeniçerileri çorbacılarından Hasan Subaşı'ya tevcih edildiği halde, aynı görevin sekbanbaşı tarafından gediklilerden Hasan'a verildiği bildirildiğinden, söz konusu hizmetin Çorbacı Hasan Subaşı'ya zaptettirilip Gedikli Hasan veya diğer şahısların müdahalesine meydan verilmemesi.

Mektûb üzerindedür.

Ulyâ hattıyla.

Sâbıkâ Edirne Kâdîsı olup ber-vech-i arpalık Varna Kâdîsı olan Mevlânâ Yûsuf Bahşı *zîdet fazâ'ilühûya* hüküm ki:

Kazâ-i Varna İskelesi ma'a-Kapan ma'a-Galata ma'a-Bâğlar nâm mahallerde zâbit u yasakçılık hıdmetinde olanlar ref' olunup yirlerine Dergâh-ı Mu'allâm yeniçerileri şorbâcılarından olan kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Hasan Sübaşı *zîde kadruhû* zâbit u yasakçı ta'yîn olunup zümre-i mezbûre Kethudâsı olan iftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim Nasûh *dâme mecdühû* tarafından mühürlü mektûb virilüp Âsitâne-i Sa'âdetüm'e geldükde hıdmet-i mezbûre Âsitâne-i Sa'âdetüm'den sekbânbaşı tarafından gedüklülerden diğer Hasan'a virildiği arzolandukda kethudâları tarafından virilen [mektûb mücebince] merkûm Şorbacı Hasan[a] zabıtdürilmek bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmışdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emrüm üzre kethudâları tarafından virilen mektûb mücebince mezbûr Şorbacı Hasan'a zabıtdürüp min-ba'd Âsitâne-i Sa'âdetüm'den sekbânbaşı tarafından virilen mezbûr Gedikli Hasan'ı ve âhardan bir ferdi dahl ü ta'arruz itdürmeyesin ve mezbûra muhkem tenbîh eylesin ki, fukarâyı her vechile hımâyet ü sıyânet idüp şer'-ı şerîfe ve oligelene muhâlif re'âyâ vü berâyâyı ve ahâlî-i memleketi rencîde vü remîde eylemeye ve itdürmeyesin.

[Yev]mü'l-İsneyn, fî 7 L., sene: 1026*

112

[257]

Mustafa Çavuş'un, Mentеше sancağının Tatya nahiyesinin Bediye ve diğer köylerindeki yirmi altı bin akçelik zeameti, onun vefat etmesiyle mahlûl kalınca mütekâid beylerbeyi Mahmut Paşa'ya tevcih olunup beratı verildiği halde Sinan isimli müteferrika tarafından, bu zeametın kendisine tevcih edildiği gerekçesiyle haksız yere müdahale edildiği ve reâyaya zulmedildiği bildirildiğinden, durum arz edildiği gibi ise zeametın Mahmut Paşa'nın adamlarına zaptettirilip Müteferrika Sinan'ın adamlarının yakalanarak hapsedilmeleri.

Bâ-hatt-ı Ulyâ Efendi. Fî 7 L., sene: [10]26

Kapudân paşaya ve () kâdîsına hüküm ki:

Sâbıkâ () Beğlerbeğisi olup mütekâ'id olan Mahmûd Paşa [tarafından] Dergâh-ı Mu'allâm'a [şöyle] arz olundu ki; "Menteşe sancağında Tatya nâhiyesinde Bediye nâm karye ve gayriden yigirmi altı bin akça ze'âmet bundan akdem müteveffâ Mustafâ Çavuş tahvîlinden mahlûl oldukda hatt-ı hümâyûn-ı sa'âdet-makrûnumla ber-vech-i tekâ'ud kendüye tevcih olunup berât itdürüp tasarrufında iken Müteferrika Sinân nâm kimesne şirrete sülûk idüp; "Ze'âmet-i mezbûre müteveffâ-yı mezbûr ferâğından bana dahı virildi." diyü bir tarîkla emr almağla dahl ü nizâ' idüp lâkin ze'âmet-i mezbûre bunun hakkı olmağla defe'âtle buna mukarrer kılınup mezbûr Sinân'un rûz-nâmçede olan kaydına ve berâtına şerh virilüp bir vechile alâkası kalmamışken kanâ'at itmeyüp girü bir tarîkla emirler ibrâz idüp ve kendü tarafından Mehmed Çavuş ve Süheyl nâm şakîleri gönderüp ze'âmet-i mezbûrenün vâkı' olan mahsûlin bunun âdemisine zabtitdürmeyüp ve emr-i şerîfûme muhâlefet [ve] adem-i itâ'atden gayri re'âyâyâ dahı zulm ü te'addî üzre oldukların" bildürüp; "ze'âmet-i mezbûre bunun âdemlerine zabtitdürilüp ve mezbûrân şakîlerin haklarından gelinmek" bâbında emr-i şerîf virilmek recâ eyledüğü ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emr-i celîlü'l-kadrüm üzre mukayyed olup hakk üzre göresiz; ze'âmet-i mezbûre müşârun-ileyh Mahmûd *dâme ikbâlühûya* mukarrer kılınup kat'î mukarrer emri virilüp kat'-ı alâka olmuşken şer'-ı şerîfe ve emr-i münîfe muhâlif girü te'addî üzre oldukları vâkı' ise câyiz değıldür; ze'âmet-i mezbûreyi bunun elinde olan mukarrer emirleri mücebince zabt ve mahsûlin varan âdemlerine kabzittürdükden sonra mezkûr Müteferrika Sinân tarafından varan mezbûrân şakîleri elegetürdüp muhkem habsidüp vukû'ı üzre arzeyelesiz ki, mezbûr emrûme itâ'at eylemedükleri ecilden getürdilüp haklarından geline.

113
[255]

Kastamonu'nun Ginolî kazasının Nanya köyünde sakin Muharrem isimli kadıyı, evini basarak katlettiği bildirilen isimleri yazılı şahısların teftiş olunup suçları sâbit olursa şer'an gerektiği şekilde cezalandırılmaları.

Bâ-hatt-ı Ulyâ.

Vech-i meşrûh üzre buyurulmuşdur.

Kastamonî sancağına ber-vech-i arpalık mutasarrıf olup sâbıkâ Kanije Beğlerbeğisi olan İbrâhîm *dâme ikbâlühûya* ve Kastamonî ve Devrekânî kâdîlarına hüküm ki:

Sen ki mîr-i mîrân-ı müşârun-ileyhsin, Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Livâ-i mezbûrda vâkı' Ginolî kazâsına tâbî' Nanya nâm karyede sâkin olup kuzâtdan olan Muharrem nâm kâdî evinde kendü hâlinde iken işbu sene-i mübâreke Ramazânı'nun üçüncü gicesi Mustafâ ve Sa'dî ve Müstecâb ve Hüseyin Başa nâm cebeci nâmında eşkıyâ cem' olup varup evine girüp kâdî-ı mezbûrî bî-vech ü bilâ-sebeb kılıc u hançer ile urup katlitmekle maktûl-i mezbûrun kızı ve evlâdına vekîl ü vasî olan mülâzimînden Süleymân nâm kimesne ile mezkûrûn eşkıyâ meclis-i şer'a ihzâr olunup şer'le teftiş ü keşf olundukda zikrolunan şakîlerden mezkûr Müstecâb; "Mezkûrlar ile ve yoldaşlarından Hızır Bâlî ve mezkûr Hüseyin Başa ile cem' olup ma'ıyyet ü ittifâk üzre varup evine girüp katlitdik." diyü mukırrı u mu'terif olup kibel-i şer'den hucet-i şer'ıyye virilmekle mûcebince haklarından gelinmek" bâbında emr-i şerîfüm recâsına arz u i'lâm eylediğün ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, zikrolunan eşkıyâyı arzyledüğün üzre maktûlün veresesiyile meclis-i şer'a ihzâr ve gaybet iderlerse şer'le buldurması lâzım olan kefillerine buldurup getürdüp bir def'a görölüp şer'le faslolunmayup üzerinden on beş yıl mürûr itmeyen husûsların ve maktûl-i mezbûr husûsın onat vechile hakk üzre teftiş ü tefahhus idüp göresiz; vech-i meşrûh üzre kâdî-ı mezbûrî ittifâk ile katleyledükleri şer'le sâbit olursa ve mezkûrlar muhtâc-ı arz olanlardan ise muhkem habs ve üzerlerine sübût bulan mevâddı yazup sûret-i sicilleriyle Südde-i Sa'âdetüm'e arzyleyesiz ki, sonra haklarında ne vechile emrüm sâdır olursa mûcebince amel oluna ve bu fesâdı iden eşkıyâ muhtâc-ı arz olanlardan değil ise haklarında şer'le lâzım geleni icrâ eylesesiz. Ahz ü celb sebebi ile eşkıyâyâ ruhsat u hımâyet olunmakdan ve hılâf-ı şer' vaz' irtikâbından ihtirâz üzre olasız.

Sâbık Karlılı Sancağı Beyi Mahmut ve vekilinin, ahalinin haksız yere para, yiyecek ve hayvanlarını aldıkları, kendi başına vergiler ihdas edip, çeşitli bahanelerle ahaliden para topladıkları, urza tecavüz ettikleri, karşı gelenleri ve şikâyetçi olanları hapsedtikleri ve daha nice zulümler işledikleri bildirildiğinden, kendilerinden davacı olanlarla davalarının görülüp üzerlerine sâbit olan hakların, sancakbeyliği dönemine ait hasları mahsulünden alınıp hak sahiplerine verilmesi; inat edip karşı gelirse tedarikinin görülmesi için durumun Âsitâne-i Saadet'e bildirilmesi.

Bâ-hatt-ı Ulyâ Efendi.

Selâm Çavuşı Hasan Çavuş mübâşir buyurulmuşdur.

Karlılı Beği Hasan Beğ'e ve Karlılı kâdîsına hüküm ki:

Angelikasrı Kâdîsı Mevlânâ Süleymân *zîde fazlühû* mektûb gönderüp; "Bundan akdem Karlılı Sancağı Beği olan Mahmûd re'âyâ vü berâyâyâ zulm ü te'addî üzere olup hılâf-ı şer'-ı şerîf emvâl ü erzâkların nehb ü gâret idüp ve selâmlık u na'l-bahâ* vü hıl'at-bahâ nâmıyla her karyeden nice bin akça alup ve re'âyâyı tutup kendü gemisine küreğe koyup küffâr esîrine tebdîl için Mağrib tarafına gidüp ve Kâyim-makâmı Mehmed dahı kezâlik nice zulm ü te'addî idüp hadden ziyâde zulm ü te'addîleri olduğın" bildürdüğinden gayri; "Angelikasrı sâkinlerinden Piskopoz nâm râhibün, lewendlerine kenîsesin basdurup iki at ve emvâl ü erzâkın yağmâ itdürüp mezbûr şekvâya müteveccih olmağla tutup yiğirmi gün habs ve azîm darbidüp yiğirmi iki bin akçasın alup ve Papa Mihâl ve Papa Anderye ve Anderiha ve Yorgo ve Drakoviç ve Nikola ve Hristo nâm zimmîler menzilci olup yiğirmi beş akça ispençe bağlanmış iken toksanar akça alup ve sağîr oğlancıklarından dahı ale'l-esâmî ispençe alup ve hâsıl olan şıralarına beşde bir gurus alup ve alduğı şırayı on ikişer akça destîlere koyup yine her destîyi kırkar akçaya kendülere bırağup ve kasabada ehl-i sanâyi'dan alduğı emti'anun bahâların virmeyüp ve; "Kasabada zindân yapdursam gerek." diyü cebren on bin kîle kireç bahâsın cem' idüp ve kaftân-bahâ nâmına on iki bin akçaların alup bu makûle nice te'addîsi olup ve Papa Anderco nâm zimmînün evine Mehmed Voyvoda nâm âdemisin gönderüp basdurup kız karındaşı Hristine'yi çekdürüp odasına getürdüp bütün gice tasarruf itdükden sonra karındaşı mezbûr Anderco'yı; "Sen şikâyete vardun." diyü ahz ü habs idüp sekiz bin akçasın alup ve Dorinje nâm karyeye bir hıdmetkârıyla beslemek için bir at gönderüp üç ay mikdârı müft ü meccânen besledüp ba'dehû yine hıdmetkârıyla kendüye gönderüp giderken at derede boğılmağla mezbûrları ahz ü habs idüp at bahâsı diyü zulmen otuz iki bin akçaların alup ve "yemlik" diyü kırk kîle buğday ve kırk kîle arpaların alup ve öşri dörtde bir alup ve kîlesi yiğirmişer akça eyleyen gallâtı kırkar akçaya tahmîn idüp ve müslimânlardan alduğı öşri dahı iki bahâsına mezbûrlara yükledüp ve; "İznüm yoğiken bir kız tezvîc itmişsiz." diyü sekiz bin akçaların alup ve forsalarına sirke-bahâ vü peksimad-bahâ diyü salgunlar salup te'addî vü tecâvüz idüp zikrolunan mevâdd, üzerine sâbit olup her biri müstekıl sicill ü huccet olunup hâlâ* zikrolunan mevâdd için dört kıt'a huccet ibrâz olunup re'âyâ feryâd ü şekvâ idüp ziyâde zulm ü te'addî eylemekle mîr-i sâbıkun ol cânibde sancağı mahsulünden hakları alıvırmek" bâbında emr-i şerîfüm taleb eyledükleri ecilden **buyurdum ki:**

Vardukda, mîr-i mûmâ-ileyhle ve kethudâsıyla da'vâ-yı hakk u ta'yîn-i mâdde iden hasımlarını muvâcehe idüp bir def'a şer'le faslolunmayan da'vâların hakk üzre yirlü yirinden teftîş ü tefahhus idüp göresiz; vech-i meşrûh üzre re'âyâyâ zulm ü te'addî idüp akçaların alduğı vâkı' ise ba'de's-sübût ashâb-ı hukûka şer'le müteveccih olan hakların ol cânibde tahvîlinde vâkı' olan sancağı mahsûlinden hükmidüp bî-kusûr ashâbına alıvirüp mezbûra bir vechile te'allül ü bahâne ve inâd ü muhâlefet itdürmeyesiz; inâd ü muhâlefet iderse yazup Âsitâne-i Sa'âdetüm'e arzeyelesin ki, tedârüki görüle.

* Metinde bu kelimenin başına hüküm numarası olarak verilmiş olan numara [252], sehven verilmiştir. Bu kısım, müstakil hüküm olmayıp 114 [256] numaralı hükmün devamıdır.

115

[253]

Arslan isimli solağın Bursa'nın Tepecik kazasında sakin kardeşi Ali'yi evini basarak katlettikleri bildirilen isimleri yazılı yeniçerilerle suç ortaklarının yakalanarak, suçları sabit görülürse davalarının Divan-ı Hümayun'da kazaskerler huzurunda görülmesi için sicil suretleri ile birlikte Âsitâne-i Saadet'e gönderilmeleri. (Bkz. hkm. 81 [287])

Bâ-hatt-ı Hüseyin Efendi.

Sekbânbaşı mektûbı üzre buyurulmuşdur.

Bursa kâdîsına ve sâbıkâ Üsküdar Kâdîsı olup hâlâ Mihaliç kazâsına mutasarrıf olan Mevlânâ Muslihuddîn'e ve Kite ve Depecik kâdîlarına ve zikrolunan kâdîlıklarda olan yeniçeriler serdârlarına hüküm ki:

Arslan nâm solak Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl sunup; " "Depecik kazâsında sâkin olup bunun karındaşı olan Alî nâm kimesne kendü hâlinde iken kul-oğlı nâmında olup dirliğı olan Bekdaş nâm şakî hevâsına tâbî' Mihaliç kazâsında Makri nâm karyede sâkin Kara Sefer nâm yeniçeri ve Kite kazâsında Muslî ve Süleymân ve Alî ve [Z]ekeriyâ [ve] diğer Alî nâm yeniçeriler ve Bursa kazâsında Mehmed nâm yeniçeri ve Keşkekci nâm yeniçeriler otuz-kırk nefer eşkiyâ ile yek-dil olup bunun karındaşı mezkûr Alî'nün evin basup yiğirmi bin akçalık mikdârı metâ'ın alup yağmâ vü gâret eyledüklerinden gayri mezkûr Alî'yi hılâf-ı şer'-ı şerîf katlidüp zulm ü te'addî eyledükleri" sicill ü huccet olunup ve; "zikrolunan harâmî eşkiyâsı her kande bulunurlar ise elegetürilüp şer'le üzerlerine sübût bulduktan sonra gedüklülerden () nâm kimesne ile Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gönderilmek" için bi'l-fi'l Sekbânbaşı olan Hasan *zîde mecdühû* tarafından mühürlü mektûb virildüğü" bildürüp mücebince hüküm-i hümayûnum taleb eyledüğü ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda mukayyed olup dahı müşârun-ileyh tarafından virilen mektûb mücebince mezbûrları bi-eyyi vechin kân elegetürüp gaybet iderler ise şer'le buldurması lâzım olanlara buldurdup getürdüp bir def'a şer'le görölüp faslolunmayan husûsların tamâm hakk üzre görüp üzerlerinde sübût u zuhûr iden mevâddun sûret-i sicillerin ve müşârun-ileyh tarafından virilen mektûb mücebince mezbûrları Âsitâne-i Sa'âdetüm'e irsâl eyleyesiz ki, ahvâlleri şer'le Dîvân-ı Hümayûnum'da kâdî-askerlerüm huzûrında görölüp şer'le lâzım gelen icrâ oluna. Şer'-ı şerîf ve ağaları tarafından virilen mektûb ve emr-i hümayûnuma muhâlif kimesneye iş itdürmeyesiz.

116

[254]

Müteveffa Vezir Mustafa Paşa'nun Narda'daki hâsları mahsulünden zevcesi Şah Sultan ve evlâdına intikal eden meblağ, söz konusu hâslar mahsulünü toplamakla görevli ebnâ-i sipahiyândan Muhammed tarafından müteveffanın zevcesine ve yetimlerinin vasîsine teslim olunduğundan, bu hususta kendisinin rencide edilmemesi.

Dürrî Efendi yazdurmışdur.

Narda kâdîsına hüküm ki:

Müteveffâ Vezîr Mustafâ Paşa'nun hâl-i hayâtında Narda hâsları bin on tokuz senesinde ebnâ-i sipahiyândan kıdvetül-emâsil ve'l-akrân Muhammed *zîde kadruhûnun* tokuz yük akçaya uhdesinde iken mûmâ-ileyh vezîrüm fevtolup muhallefâtı zevcesi olan hemşîrem Şâh Sultân'a ve evlâdına intikâl idüp meblağ-ı mezbûr merkûm Muhammed'den talep olundukda zikrolunan tokuz yük akçanın yedi yük iki bin dört yüz elli beş akçasın mûmâ-ileyh vezîrümüne kemâl-i sıhhatinde teslim olunduğuna defterde mastûr u mukayyed bulunup ve sene-i mezbûre mahsûlâtından bâkî kalan iki yüz toksan yedi bin beş yüz kırk beş akçayı dahı mûmâ-ileyhâ sultâna teslim idüp ve bin yigirmi senesinin mûmâ-ileyh vezîrümün tahviline düşen ispençesinden yüz elli bin akçayı dahı bî-kusûr mûmâ-ileyhâ sultâna teslim itdüğüne mûmâ-ileyhâ sultândan ve eytâmına vasî* olan Müteferrika Halîl *zîde mecdühû* tarafından me[m]hûr temessük virilmeğın, mücebince amel olunup ol temessüğe muhâlif mezbûr Muhammed rencide olunmamak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmışdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda göresin; mûmâ-ileyh vezîrümün hâsları mahsûlinden fi'l-vâkı' zikrolunan mikdârı akça, mezbûr Muhammed tahvîlinden teslim olunduğuna mûmâ-ileyhâ sultân ile eytâmına vasî* olan mezbûr Halîl *zîde mecdühû* tarafından memhûr temessük virilmiş ise mücebince amel idüp min-ba'd ol temessüğe muhâlif mezbûrî rencide vü remîde itdürmeyesin.

117

[250]

Fener kazası dâhilinde yol kesip adam öldüren ve Nikola isimli mirî koyun sürücüsünün evini basarak annesine eziyet edip mal ve eşyalarını yağmalayan ve daha birçok fesat işleyen eşkıya ile onlara elebaşılık yapan Tırhalalı Kazancı-oğlu Ahmed'in yakalanarak teftiş edilmeleri ve üzerlerine sâbit olan haklar alındıktan sonra şer'an gerektiği şekilde cezalandırılmaları.

Bâ-hatt-ı Ulyâ Çelebî.

Dergâh-ı Mu'allâm müteferrikalarından otuz nefer Rikâb-ı Hümayûnum'la eşmeğ me'mûr olup İnebahtı ve Tırhala sancaklarında eşkıyâ teftîşine irsâl olunan Lutfî *zîde mecdühûya* hüküm ki:

Fenar kazasına tâbi' Ustunko nâm karye sâkinlerinden Nikola nâm zimmî Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl sunup; "mirî koyun-sürücülerinden olmağla leyl ü nehâr sürücilik hıdmetinde mücidd ü sâ'î iken kazâ-i mezbûrda vâkı' zimmî ve sâyir levendât* tâyifesinden

kırk-elli eşkıyâ zuhûr idüp yollarda ebnâ-i sebîli basup katl-i nüfûs ü gâret-i emvâlden hâlî olmaduklarından gayri nefis-i Tırhala'dan Kazancı-oğlı Ahmed nâm kimesne dâyimâ fesâd ü şenâ'at üzre olan eşkıyânun çetebaşları olmağla, bu evinde olmayup İstanbul'da me'mûr olduğu koyun-sürücilik hizmetinde iken mezbûr Ahmed hevâsına tâbi' kırk-elli nefer ehl-i fesâd ile bu sene-i mübârekede mezbûr Nikola'nun evin basup anasına örf ve muhkem darbidüp evinde mevcûd bulunan emvâl ü erzâkın gâret ü hasâret ve ziyâde zulm ü te'addî eyledüklerinden mâ'adâ karye-i mezbûreden bir zimmîyi tüfenk ile urup katlidüp şer'-ı şerîfe muhâlif nice fesâd ü şenâ'at eyledüklerin" bildürüp; "mezbûr Ahmed ve fesâd üzre olan eşkıyâ elegetürilüp gâret olunan emvâl ü erzâkı alvirildükden sonra haklarından gelinmek" için emr-i şerîfüm recâ eyledüğü ecilden, mezbûr Ahmed ve hevâsına tâbi' eşkıyâ hüsn-i tedbîr ü tedârükle elegetürilüp toprak* [kâdîları] ma'rifetleriyle icrâ-yı hakk olunmasın emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp mezbûr Ahmed ve hevâsına tâbi' eşkıyâ vü ehl-i fesâdı her kande ise bi-eyyi vechin kân elegetürüp gaybet iderlerse şer'le buldurması lâzım olanlara buldurup getürdüp mezbûr zimmî veyâ vekîli ile berâber idüp bir def'a şer'le görölüp faslolunmayan husûsların hakk üzre toprak kâdîları ma'rifetleriyle ahâlî-i kurâdan teftîş idüp göresin; mezbûr Ahmed'ün ve hevâsına tâbi' eşkıyâ ile mezbûr zimmînün evin basup fesâd eyledükleri mukarrer ise ba'de's-sübût gâret olunan her ne ise toprak kâdîları ma'rifetiyle hükmidüp bî-kusûr alvirildükden sonra mezbûrlar muhtâc-ı arz olanlardan ise muhkem habs ü arz eylesin; değiller ise şer'le haklarında lâzım geleni icrâ eylesin. Hakk üzre olup bu bahâne ile kendü hâllerinde olanlara hılâf-ı şer'-ı şerîf bir ferde zulm ü te'addîden ve ahz ü celb sebebi ile ehl-i fesâda hımâyet ü sıyânetden ihtirâz eylesin ve bi'l-cümle bu makûle eşkıyâ vü ehl-i fesâdun elegetürilmesi aksâ-yı murâd-ı hümayûnumdur; bu bâbda onat basîret üzre olasın.

Bir sûreti, Yenişehir ve Fenar monlâsına ve Tırhala kâdîsına dahı vech-i meşrûh üzre yazıla.

118

[251]

Kastamonu'da Muharrem isimli müteveffa kadı'nın yetimlerine ait anbarların içindeki buğday ve arpalar ile ceviz ağaçlarındaki cevizleri alan yeniçeri ve cebecilerin davalarının görülerek üzerlerine sâbit olan hakların alınıp sahiplerine verilmesi.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Sâbıkâ Kaniye Beğlerbeğisi olup hâlâ ber-vech-i arpalık Kastamonı sancağına mutasarrıf olan İbrâhîm dâme ikbâlühûya ve Kastamonı kâdîsına hüküm ki:

Kuzâtdan müteveffâ Muharrem nâm kimesnenün eytâmı âdem gönderüp; "Yeniçeri tâyifesinden Kerîm ve Hüseyin ve sipâhdan Mehmed ve cebecilerden Şemsî ve Abdülkerîm nâm kimesneler anbârların kırıp içinde mevcûd bulunan buğday u arpaların ve ceviz ağaçlarından cevizlerin alup ziyâde zulm ü hayf eylemeğin bu bâbda ağalarınun tarafından mühürlü mektûblar virildüğün" bildürüp mücebince icrâ-yı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfüm recâ itmeğin, şer'le amel olunmasın emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı onat vechile mukayyed olup husûs-ı mezbûr bir def'a şer'le görölüp faslolunmayup üzerinden on beş yıl mürûr itmemiş ise husamâ muvâcehesinde hakk u adl üzre teftîş ü tefahhus idüp göresiz; kazıyye arzolunduğı gibi ise ol bâbda muktezâ-yı emr-i şer'-ı kavîmle amel idüp ba'de's-sübût anbârlarının içinden aldıkları buğday u arpa vü cevizlerin ve sâyir her ne alınmış ise şer'le müteveccih olanlardan hükmidüp ağaları mektûbı mücebince bî-kusûr alıvirüp şer'-ı şerîfe ve ağaları tarafından virilen mektûblara muhâlif bir ferde te'allül ü inâd itdürmeysesiz.

119

[249]

Bihke Sancağı Beyi Murat Bey oğlu Mehmet Bey'in yolunu keserek adamlarını katledip eşya ve erzaklarını yağmaladıkları, Klis beyinin kethüdası ile bir olup çiftlik ve evlerini yaktıkları, ahaliden birçok kimseyi katledip, yaralayıp, esir ettikleri ve daha nice zulümler işledikleri şikâyet olunan sâbık Kırka Beyi Sefer Bey oğlu Mustafa ve adamlarının ele geçirilerek Bosna Divanı'nda teftîş olunup üzerlerine sâbit olan haklar alınıp sahiplerine verildikten sonra haklarından gelinmesi.

Bâ-hatt-ı Hüseyin Efendi.

Bosna eyâletine mutasarrıf olan Vezîr İskender Paşa'ya hüküm ki:

Eyâlet-i mezbûrede olan ümerâ vü alaybeğileri ve zü'amâ vü müteferrika vü çavuş ve kılâ' ağaları ve sâyir a'yân-ı vilâyet mahzar gönderüp; "Bihke Sancağı Beği Murâd Beğ oğlu Mehmed serhadd-i mansûrenün emekdârı olup a'yân-ı vilâyet kendüden rızâ vü şükran üzre olup babası mezbûr Murâd Beğ, merhûm ve mağfûrun-leh ceddüm Sultân Süleymân Hân *tâbe serâhü* ile Tebrîz ve Nahçıvan ve Belgrad ve Budun ve Usturgon fethlerinde nice hıdmetlerde ve yoldaşlıklarda bulunup dîn ü devlet uğurında mesâ'î-i meşkûresi zuhûra gelmekle ba'zı yirler temlik olunup bu âna dek tasarrufında iken hâlâ Klis Sancağı Beği olan Mustafâ merkûm Mehmed Beğ'ün ba'zı çiftliklerine ve yirlerine tama' idüp bir tarîkla almak için hakkında arzlar ve mahzarlar peydâ idüp hılâf-ı vâkı' inhâ ile Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gönderüp anunla nesneye kâdir olmamağla sâbıkâ Kırka Beği olan Sefer Big oğlu dîger Mustafâ ile yek-dil ü yek-cihet olup mûmâ-ileyh Mehmed sancağına giderken yolın basup âdemlerin katl ve esbâb u erzâkların gâret idüp ve mezbûrân Kazak eşkiyâsı üzerine me'mûrlar olmağla üç bin mikdârı tüfenkci ihrâc idüp her tüfenkciden sekizer yüz akça bedeliyye alduktan sonra zikrolunan tüfenkciyle Sefer Big oğlu Mustafâ ve Klis Beği Mustafâ'nun kethudâsı merkûm Mehmed Big'ün dört yirde çiftliklerini ihrâk ve esbâb u erzâkın gâret idüp ol etrâfda bulunan müslimânların kimisin katl ve kimisin esîr idüp nicesi tağlara düşüp iki yüz mikdârı müslimân evi ihrâk olunup ve nice hâtûnların saçlarının kesüp ve barmaklarından yüzüklerin çıkarurken barmakların kesüp ve mezbûr Mehmed Big'ün iki oğlı[n]ı katlidüp ve harâc-güzâr re'âyânun karyelerinden yiğirmiden ziyâde karyeyi âteşe urup hadden ziyâde zulm ü fesâd ve bağı ü inâd eyledüklerin" bildürüp; "şöyle ki; mezbûrlar elegetürölüp haklarından gelinmeye, bi'l-külliyeye celâlî olup te'addîlerinden re'âyâ vü berâyâ perâkende vü perîşân olmaları mukarrerdür." diyü arz u i'lâm eyledükleri ecilden ve bu bâbda huccet dahı olmağla mezbûr Sefer Beğ* oğlı elegetürölüp haklarından gelinmek bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mezbûr Sefer Beğ oğlu Mustafâ['y1] elegetürüp mezbûr Mehmed Big ile berâber idüp göresin; vech-i meşrûh üzre buna zulmidüp fesâd ü şenâ'at eylediği vâkı' ise ba'de's-sübût emrüm üzre şer'le hakkından gelüp bu makûle ehl-i fesâda bir vechile hımâyet ü sıyânet itmeyesin.

Bu dahi.

Bir sûreti, Bosna serhaddinde olan kul ağalarına ve kapudânlara hitâbendür ki; "... mezbûr Sefer Beğ oğlu ihtiyârıyla İskender Paşa huzûrında hasmıyla murâfa'aya giderse fe-bihâ; gitmezse alup götürsüz." diyü yazılmışdır.

Bu dahi.

Bir sûreti dahi; "yanında olan eşkiyâ ile ma'an tefîş olunup hukûk-ı nâs alıvirilmek." için Bosna beğlerbeğisine ve Sarây ve Banaluka ve Klis ve Yayçe ve Yakova ve Kamengrad kâdîlarına şer'le yazılmışdır.

Bu dahi.

Bir sûreti; "... mezbûr Sefer Beğ oğlu yanınca serhadd ağalarından ba'zı kimesne var imiş; fesâd eylemişler. Anların tefîşi..." için Bosna beğlerbeğisine yazılmışdır.

Bu dahi.

Bir sûreti, "...Bosna ve Klis ve Kırka ve Zaçesne sancaklarında esbâb u erzâkları her kimde bulunursa şer'le alıvirile." diyü Bosna beğlerbeğisine yazılmışdır.

Bu dahi.

Bir sûreti, "... Klis'de olan hasımları Bosna Dîvânı'na gönderilüp şer'le faslolmaları" için Klis beğine hitâben emir yazılmışdır.

Bu dahi.

Bir sûreti, Kapucıbaşı Ömer Ağa'ya; "Sefer Beğ oğlını ve âdemlerini Dîvân-ı Bosna'ya ihzâr" için yazılmışdır.

[Yev]mü's-Sülâsâ, fî 15 Şevvâl, sene: sitte ve işrîn ve elf.

120

[247]

Kerkük kazasının Evcûş köyüne Şad ırmağından gelen suyun kesilmesi ve açılan kuyuların da kuruması üzerine su sıkıntısının had safhaya ulaştığı ve ahalinin yerlerini terketmeye başladıkları bildirildiğinden, daha önce Şad ırmağından su nasıl getirilmişse yine aynı şekilde getirilerek su sıkıntısının giderilmesi.

Tâbi'-ı ağa-i Dâru's-sa'âde.

Şehrizol beğlerbeğisine ve Kerkük kâdîsına hüküm ki:

Kerkük kâdîsı ile () kâdîsı Südde-i Sa'âdetüm'e mektûblar gönderüp; "Kerkük kazâsına tâbi' Evcûş nâm karye ahâlîsi meclis-i şer'a varup; "Kadîmü'l-eyyâmdan karye-i

mezbûreye Şâd ırmağından cârî olan su bi-izni'llâh kesilüp karyeleri susuz kaldukda ahvâlleri mukaddemâ arz u i'lâm olundukda mukaddemâ olan beğlerbeğiye hitâben emr-i şerîf virilüp ol zamânda olan beğlerbeği hafridüp kifâyet mikdârı su çıkarup ba'dehû olan beğleri zamânında tekrâr su kurıyup envâ'-ı zarûret ile bu âna dek geçinüp hâlâ susuzlukdan geçinmeğe kudretleri olmayup ahâlîsinün ekseri terk-i diyâr idüp bâkî kalanları dahı susuzlukdan helâk olmak mertebesine varup; "ahvâlimüzi Âsitâne-i Sa'âdet'e i'lâm idivirün." diyü ilhâh idüp" fî-nefsi'l-emr mezbûrlarun susuzlukdan hâlleri dîger-gün olup ekseri perâkende oldukları bizüm dahı ma'lûmumuz olmağın, suları girü icrâ olunmak" için emr-i şerîf recâsına arzitmeğın, mukaddemâ olan beğlerbeğiler zamânlarında olduğı üzre icrâ olunmak emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, karye-i mezbûreye Şâd ırmağından kadîmden icrâ olunageldüğü su, mukaddemâ olan beğlerbeğiler zamânlarında ne vechile icrâ olunmuş ise girü ol vechile icrâ itdüresiz. Emr-i şerîfümü muhâlif kimesneye zulm ü te'addî itdürmeyüp ve bu bahâne ile fukarâya ve re'âyâya hılâf-ı şer'-ı şerîf zulm ü te'addîden hazer eyleyesiz.

121

[248]

Müteveffa İbrahim Paşa Evkafı'ndan Hezargrad'da bulunan cami-i şerifin harap olan suyollarının tamiri için vakfın yeterli parası olmadığı ve sâbık mütevelliler Mustafa ve Çeribaşı-oğlu Abdullah Çavuş'un zimmetlerinde vakfın alacağı bulunduğu bildirildiğinden, adı geçenlerin muhasebelerinin görülerek zimmetlerinde ortaya çıkacak vakıf alacaklarının tahsil edilip suyollarının tamir ettirilmesi.

Bâ-hatt-ı Safî.

Tuna defterdârına ve Hezargrad kâdîsına hüküm ki:

Müteveffâ İbrâhîm Paşa Evkâfı'nun Mütevellî-i kebîri olan Seyyid Yahyâ Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl sunup; "müteveffâ-i mezbûr İbrâhîm Paşa'nun Hezargrad'da vâkı' câmi'-ı şerîfinün su-yolları harâb olup vakfun ta'mîr* ü termîm itmeğe müsâ'adesi olmayup vakf-ı mezbûrun sâbıkâ mütevellîleri olan Mustafâ ve Çeribaşı-oğlu Abdullâh Çavuş'un muhâsabeleri görilmeyüp bu âna dek üzerlerinde ziyâde mâl-i vakf olmağın yirlü yirinden muhâsabeleri görülüp zimmetlerinde zuhûr iden mâl-i vakf ile mütevellîsi ma'rifetiyle su-yolları ta'mîr ü termîm olunmak" bâbında emr-i şerîfüm recâ eyledüğü ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, husûs-ı mezbûra mukayyed olup mütevellî-i mezbûrân Abdullâh Çavuş ve Mustafâ'yı şer'-ı şerîfe ihzâ[r] ve hâlâ olan mütevellî ma'rifetiyle berâber idüp dahı mütevellî oldukları eyyâmdan bir def'a şer'le görilmeyen muhâsabelerin müfredât defteri mûcebince yirlü yirinden hakk üzre görüp dahı zimmetlerinde zuhûr iden mâl-i vakfı* şer'le tahsîl idüp vakf-ı mezbûr mütevellîsine teslim eyleyesiz ki, ol vakıf akça ile su-yolların ta'mîr ü termîm itdüresiz. Ammâ; mâl-i vakf zâyi' olmakdan ziyâde hazer eyleyesiz.

122

[245]

Havâss-ı hümayun köylerinden Dergâh-ı Muallâ Müteferrikası Mustafa'nın deruhte ettiği Balçık kazasının Kavarniye ve Söğüdcük köyleri mahsulü olan buğdayı gemilerle İstanbul'a getiren reislerin, büyük kile ile alıp küçük kile ile teslim etmelerinden dolayı o taraflarda kalan kile fazlası buğday ile Tuna defterdarının mübaşiri Mehmed'in söz konusu mahsulden bir miktarını satıp parasını almasından dolayı zimmetinde bulunan meblağın yerinde iyice araştırılıp ne kadar olduğunun defter edilip adı geçenin adamlarına teslim olunması.

Bâ-hatt-ı Ulyâ.

Defterdâr paşa mektûbı üzerindedir.

Balçık kâdîsına hüküm ki:

"Taht-ı kazânda vâkı' olan havâss-ı hümayûnumdan Kavarniye ve Söğüdcük nâm karyelerün vâkı' olan buğdayı gemilere tahmîl ve re'îsler ile İstanbul'a irsâl olunup lâkin havâss-ı mezbûre Dergâh-ı Mu'allâm müteferrikalarından kıdvetü'l- emâcid ve'l-ekârim Mustafâ zîde mecdühûya Mâliyye tarafından der-uhde olunmağla berât ve mufassal emr-i şerîf virilüp bî-kusûr mahsulünü Âsitâne-i Sa'âdetüm'de teslîm-i Hazîne eylemekle cümle mahsulât mûmâ-ileyh Mustafâ'nun hakkı olmağın gönderilen buğday girü mezbûr Mustafâ zîde mecdühûya virilüp ve buğday getiren re'îsler ol cânibde büyük kile ile alup bu tarafa küçük kile ile teslîm eyledükleri ecilden ol cânibde kile fazlası haylî buğday kalmışdur ve Tuna defterdârı tarafından mübâşir olan Mehmed dahı bir mikdâr buğdayın satup akçasın kabzidüp küllî gadrolmağla eger kile fazlası ve eger mezkûr Mehmed ahzeyledüğü akçadır; yirlü yirinden tefahhus idüp ne mikdâr olursa defter olunup ve imzâlanup mûmâ-ileyh Mustafâ zîde mecdühûnun varan âdemlerine teslîm olunmak" için sâbıkâ Bosna Beğlerbeğisi olup hâlâ Âsitâne-i Sa'âdetüm'de Başdefterdârımın Kâyim-makâmı olan emîru'l-ümerâ'i'l-kirâm Mehmed dâme ikbâlühû tarafından mühürlü mektûb virilmeğın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda onat mukayyed olup dahı zikrolunan karyeleri vech-i meşrûh üzre Mâliyye tarafından virilen emr-i şerîf ve berâtı mücebince mûmâ-ileyhe der-uhde olunmuş ise müşârun-ileyh tarafından virilen mühürlü mektûb mücebince zikrolunan buğdayun eger fazlası ve eger mezkûr Mehmed'ün ahzeyledüğü akçadır; yirlü yirinden tefahhus idüp ne mikdâr olursa defter idüp imzâlayup mûmâ-ileyh Mustafâ zîde mecdühûnun varan âdemlerine teslîm idüp şer'-ı şerîfe ve emr-i hümayûnuma ve müşârun-ileyhün mektûbına muhâlif kimesneye iş itdürmeyesin.

123

[246]

Belgrad-Sofya arasındaki kazalarda mukîm veya başka yerden gelmiş olup orada vefat eden yeniçeri ve acemi oğlanların metrûkâtlarının bu iş için görevlendirilen gedüklülerden Yumcu Süleyman'a zaptettirilerek sattırılıp hâsıl olan paranın imzalı defterleriyle birlikte Âsitâne-i Saadet'e gönderilmesi.

Bâ-hatt-ı Hüseyin Efendi.

Belgrad ve Sofya kâdîlar[ına] ve Sofya'dan Belgrad'a varup gelince yol üzerinde vâkı' olan kâdîlara hüküm ki:

"Nefs-i Belgra[d]'da () nâm yeniçeri fevtolup vâris-i ma'rûfî olmamağla metrûkâtı zabtına ve taht-ı kazânuzda vâkı' olan metrûkât zabtı[na] gedüklülerden kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Yumcı Süleymân nâm kimesne nasb u ta'yîn olunup Belgrad'da vefât iden mezbûrun metrûkâtı kabzidürilü[p] ve ma'rifet-i şer'le sûk-ı sultânîde fûrûht kılup nukûd her ne hâsıl olur ise der-kîse olunup müfredât defteriyle mumzâ vü mahtûm* mezkûra [teslîm] ve Âsitâne-i Sa'âdet'e irsâl idüp ve taht-ı kazânuzda yeniçeri vü acemî*-oğlanı* tâyifesinden eger muk[î]m ve eger âhar yirden gelüp anda* fevtolanların* muhalledâtların dahı merkûm gedüklüye kabz [ve] vech-i meşrûh üzre fûrûht i[t]dürilüp imzâlu müfredât defteriyle nukûdın teslîm idüp irsâl eylesin." diyü Yeniçerilerüm Ağası Kâyim-makâmı olup Sekbânbaşı olan Hasan* *zîde mecdühû* tarafından mektûb virilmeğın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda müşârun-ileyh tarafından virilen mektûb mücebince maktûl-i mez[bûru]n ve taht-ı kazânuzda yeniçeri vü acemî-oğlanı zümresinden eger muk[î]m ve eger âhar diyârdan gelüp ol cânibde fevtolanların metrûkâtların mezkûr gedüklüye zabt ve vech-i meşrûh üzre ma'rifet-i şer'le alup ve her ne hâsıl olursa imzâlu müfredât defteriyle mumzâ vü mahtûm* Âsitâne-i Sa'âdetüm'e irsâl ü îsâl i[t]dürüp şer'-ı şerîf ve müşârun-ileyh tarafından virilen mektûba muhâlif kimesne[ye] iş itdürmeyesiz.

124

[243]

Bolu Beyi Muhammed Bey'in, sancağı dâhilindeki ehl-i fesat ve suhte taifesini yakalayıp haklarından gelmek üzere yaptığı faaliyetler esnasında Samakov kazasına kaçıp saklanan ve ahali tarafından korunan suhte vs. eşkıyanın yakalanarak teftiş olunup şer'an gerektiği şekilde cezalandırılması.

Bâ-hatt-ı Ulyâ.

Samakov ve Gölbâzârı kâdîlarına hüküm ki:

Konrapa ve Amasrı ve Onikidîvân ve Yedidîvân ve sâbıkâ Konrapa kâdîları ulemâdan beş nefer kimesne ile; sen ki Gölbâzârı kâdîsısın, a'yân-ı vilâyet ile Südde-i Sa'âdetüm'e arz u mahzar gönderüp; "Bolu Beği Muhammed Beğ'e; "Vâkı' olan ehl-i fesâd ü eşkıyâ olanların haklarından gelesin." diyü fermân olunmağla, müşârun-ileyh dahı emr-i şerîf mücebince baş u cân ile dâmen-i dermiyân kılınup vilâyet harâm-zâdelerinden nice nefer eşkıyânun haklarından gelüp ve sûhtevât eşkıyâsından olup Samakov kazâsı sâkinlerinden olan Kara Muhyiddîn ve Kel Muharrem nâm şakîler elegetürilüp başların kesüp ve yine kazâ-i mezbûrdan Gedük İbrâhîm ve Alî Kâdî-oğlı Kâsım nâm şakîler bakıyyetü's-süyûf bir nice sûhte eşkıyâsıyla firâr itdüklerinde âdemlerinden Mehmed Çavuş ardından kovarak Samakov kazâsına dâhil olduklarında kazâ-i mezbûr ahâlisi yedi-sekiz seneden berü tavukçılar olmağla mu'âflar olup aralarına sancakbeğlerin ve âdemlerin komamak ile cümle sûhtevât u ehl-i fesâd anda sâkin olup min-ba'd şakîleri teftiş olunmayup ve zikrolunan şakîlerün dahı kimi akribâ vü ta'allukâtı ve kimi mu'în ü yatakları olmağla elevir-

medüklerinden gayri cem'ıyyet ile müşârun-ileyh âdemimüzün üzerine gelüp iki nefer yoldaşların katl ve nicesin mecrûh eyleyüp emr-i şerîfe imtisâl ü itâ'at itmeyüp ısyân u tuğyânları mukarrerdür." diyü arzyledükleri ecilden, mezbûrların ahvâlleri ol cânibde şer'le görülüp vukû'ı üzre arz olunmak fermânım olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mezbûrları şer'-ı şerîfe ihzâr idüp gaybet iderlerse şer'le buldurması lâzım olanlara buldurup getürdüp bir def'a şer'le görülüp faslolunmamış ise onat vechile hakk üzre göresiz; arzitdükleri [gibi] ise ol bâbda muktezâ-yı şer'le amel idüp bu fesâdı iden muhtâc-ı arz olanlardan ise habsidüp üzerlerine sübût bulan mevâddınun sûret-i sicilleriyle yazup arzyleyesin ki, emr-i şerîfüm gönderilüp getürdülüp haklarından geline; değıller ise şer'le haklarında lâzım geleni icrâ eyleyesiz.

125
[244]

Karahısâr-ı Timur'da bulunan Cemâleddin ve Hüsameddin medreseleri harap olduğundan, vakıf gelirlerinden beş yıl süreyle hiç bir yere harcama yapılmayıp hasıl olacak akçe ile söz konusu medreselerin yerine İskilip'te yeniden medrese yapıp vakfın ihya edilmesi.

Bâ-hatt-ı Hüseyin Efendi.

Karahısâr-ı Timür kâdîsına hüküm ki:

() Kâdîsı Mevlânâ Abdülhâlık mektûb gönderüp; "Karahısâr-ı Timür'de vâkı' Cemâleddîn ve Husâmeddîn nâm medreseler yüz elli seneden berü harâb olup evkâfından olan kurâ vü mezârî'inun ahâlîsi dahı terk-i diyâr ve celâ-yı vatan itmekle bi'l-fi'l hâl vü mu'attal olup ancak mesâfe-i ba'idede bir-iki pâre karyesi kalup anları dahı kuzât tâyifesi; "Kazâmuza mülhakdur." diyü müdâhaleden hâlî olmayup ve ba'zı müderrisler mücerred kat'-ı pâye için alup lâkin gelmeyüp ifâde vü istifâde olunmadığından gayri gılâl-i vakf zâyi' u telef olup vakf-ı mezbûreye ziyâde gadrolup nefsi-i kasaba-i İskilib[de] müceddeden vakf-ı mezbûrun mahsûlâtından olup bir kimesneye bir akça virilmeyüp kendü kendü akçasıyla kasaba-i mezbûrede medrese binâ olunması münâsibdür." diyü [arzitdükde]; "A'lemü'l-ulemâ'i'l-mütebahhırîn bi'l-fi'l Rûmili Kâdî-askerüm olan Mevlânâ Yahyâ *edâma'llâhü te'âlâ fazâyilehü* göre ve iktizâ eyledüğü üzre arzyleye." diyü fermânım olmağın beş sene rakabe olmak şartıyla kasaba-i mezbûrda medrese binâ olunmak [bâbında] fermân-ı* âlî-şânım sâdır olmağın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı kasaba-i mezbûrede mücedded[en] medrese binâ itdürüp mâdâm ki tamâm oldukca bin yığirmi yedi târîhından kâmil beş sene hısâbı üzre otuz bir târîhına varınca bir ferde bir akça ve bir habbe virdürmeyüp harâb olan medreselerün yirine mahsûl akçasından beş senede her ne hâsıl olur ise medrese binâ idüp vakf-ı mezbûrları ihyâ itdürüp bir ferdi dahl ü nizâ' itdürmeyesin.

126

[241]

Dergâh-ı Muallâ müteferrikalarından Hasan'ın, Lofça kazasında bulunan zeametinin iki senelik mahsulünü toplamakla görevlendirdiği Lofça sakinlerinden Yusuf adlı sipahi ve İbrahim Çavuş'un, reâya zimmetinde kaldığını iddia ederek mahsulü teslim etmedikleri şikâyet olduğundan, adigeçenlerin reâya ile yüzleştirilip davalarının görülmesi ve mahsulün kimin zimmetinde olduğu ortaya çıkar ise ondan tahsil edilmesi.

Hüseyin Efendi.

Lofça kâdîsına ve Lofça'da Kethudâyiri olan () *zîde kadruhûya* hüküm ki:

"Dergâh-ı Mu'allâm müteferrikalarından kıdvetü'l-emâcid ve'l-ekârim Hasan *zîde mecdühû* kazâ-i mezbûrda vâkı' olan ze'âmetin bin yigirmi beş senesinde Lofça sâkinlerinden Yûsuf nâm sipâhîye sipârîş idüp ve bin yigirmi altı senesin dahı yine Lofça sâkinlerinden (İbrâhîm Çavuş nâm)* kimesneye tefvîz idüp mezbûrlar dahı varup iki senenün mahsulün kabzidüp hâliyâ bu, âdem gönderüp taleb eyledükde; "Biz kabzitetmedük, re'âyâ zimmetindedür." diyü inâd ü muhâlefet eyledükleri" i'lâm olunmağın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mezbûrları ihzâr ve mûmâ-ileyhün âdemi muvâcehesinde re'âyâ ile berâber idüp dahı hakk üzre tefîş ü tefahhus idüp göresin; fi'l-vâkı' re'âyâ tâyifesi, üzerlerine lâzım olan hukûk-ı şer'ıyye vü örfiyyelerin mezbûrlara virdüklerin bi'l-muvâcehe isbât iderler ise şer'le bî-kusûr hükmidüp mûmâ-ileyhün âdemlerine alıvirüp zimmetlerinde bir akça ve bir habbe bâkî kodurmayasın. Re'âyâ mezbûrlara virdüklerin isbât idemezler ise şer'le bî-kusûr re'âyâdan alıvirüp şer' u kânûna muhâlif inâd itdürmeyesin. Ammâ; bu bahâne ile bir senede iki def'a mahsul alınmakdan* hazer eyleyesin.

* Metinde (İbrâhîm nâm Çavuş) şeklindedir.

127

[242]

Bursa'daki Asporce Hâtûn Evkafl'nın sâbık mütevellisi Serrâc Hasan'ın, vakfı zarara uğratarak harap olmasına yol açtığı, vakıf zevâyidinden zimmetinde otuz bin akçe bulunduğu ve vermemekte direndiği için görevden alındığı halde hâlâ vakfın tevliyetine müdahale ettiği bildirildiğinden, vakfa müdahalesine meydan verilmemesi; ısrar ederse müteveli ile murâfaa olunup davasının görülmesi.

Sâcidî (?) Efendi.

Bursa kâdîsına hüküm ki:

Sarây-ı Âmirem Ağası olan Süleymân mühürlü tezkire gönderüp; "Bursa'da vâkı' Asporce Hâtûn Evkâfı'na bundan akdem Mütevellî olan Serrâc Hasan vakf-ı mezbûrı ekl ü bel' idüp vakıf harâba müşrif olduğundan gayri zevâyidinden zimmetinde otuz bin akça zimmetinde kalup vakf için taleb olundukda virmeyüp te'allül itmekle nezâreti hasebiyle tevliyet-i mezbûrı Murâd nâm kimesneye arzitmekle mezbûr Murâd'a virilmişken mezkûr Serrâc Hasan; "Vâkıfun evlâdından tevliyet evlâda meşrûtdur." diyü nizâ' eyledükde, mezbûr Serrâc Hasan evlâ[d]dan olmayup kizbi sâdır olup Hasan[un] evkâf-ı mezbûrda

medhali* olmayup dahı (?) Mütevellî Murâd ve v[â]kifun evlâdından olan () nâm kimesne ile murâfa'a olup mâdâm ki, müşârun-ileyhün arzı olmağla mezbûr Serrâc Hasan'ı vakf-ı mezbûra dahl ü ta'arruz itdürilmemek" bâbında emr-i şerîfüm virilmek recâ itmeğın, vech-i meşrûh [üzre] amel olunmak emrüm olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vardukda, mezbûr Hasan bir tarıkla emr ihrâc idüp vakfa müdâhale ider ise hâlâ Mütevellî olan Murâd ve v[â]kifun evlâdı mezbûr ile murâfa'a idüp dahı hakk üzre gö[re]sin;..." [diyü] şurûtıyla emri yazılmışdur.

128 *Sadaret Kaymakamı Mehmet Paşa'nın Lazkiye, Ezine, Çarşamba ve Gököyük kazalarında bulunan hâslarına, kendi voyvodası haricinde kimsenin karıştırılmaması, karışanların menedilmesi.*

[238]

Bâ-hatt-ı Hüseyin Efendi.

Lâzikiyye ve Ezine ve Çehârşenbe ve Gököyük kâdîlarına hüküm ki:

Nefs-i Lâzikiyye ve gayrileri düstûr-ı mükerrem, müşîr-i mufahham, nizâmü'l- âlem Vezîr-i Sâni vü Kâyim-makâmum Mehmed Paşa *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehûnun* hâsları olup hâricden kimesne dahlitmeyüp zabt u kabzı voyvodasına sipâriş olunmuşken hâliyâ Çehârşenbe kazâsında sâkin Velî nâm kâdî ve Lâzikiyye kazâsında Mehmed nâm () ve Ezine kazâsında sâkin Mehmed nâm () ve Yûsuf ve Abdülbâkî nâm dânişmendler kendü hâllerinde olmayup müşârun-ileyhün voyvodasının husûslarına karışup ve cürmi sâdır olup cerîmeye müstehakk olanları himâyet ü sıyânet itmekle müşârun-ileyhün voyvodası zabt u rabtına mâni' oldukları i'lâm olundu. İmdi; müşârun-ileyhün hâsları min-küllî'l-vücûh serbest olup zabt u rabtı voyvodasına müfevvazdur; hâricden dahlolunduğına kat'â rızâ-yı şerîfüm yokdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mezbûrlara muhkem tenbîh ü te'kîd eylesesiz ki, min-ba'd müşârun-ileyhün hâsları karyelerine ve voyvodasına cüz'î vü küllî umûrına ve husûslarına karışmayup kendü hâlinde olalar. Şöyle ki; ba'de't-tenbîh mütenebbih olmayup girü bir vechile karışurlar ise ism ü resmleri ile vukû'ı üzre yazup arzeyesesiz ki, sonradan emr-i şerîfüm ne vechile sâdır olursa mücebiyle amel oluna.

129 *Bahotar (?) kazasında Mehmet adlı kimsenin evini basıp kardeşini ve Bekir isimli başka birisini öldürüp mal ve eşyalarını yağmaladığı bildirilen Kara Mehmet isimli suhte ile suç ortaklarının yakalanarak davalarının görülüp şer'an gerektiği şekilde cezalandırılmaları.*

[239]

Bahotar (?) kâdîsına hüküm ki:

Kazâ-i mezbûra tâbi' () nâm karye sâkinlerinden Mehmed nâm kimesne Dergâh-ı Mu'allâm'a şöyle arz-ı hâl eyledi ki; "Yine kazâ-i mezbûreden Hosik (?) Cemâ'ati'nden Kara Mehmed nâm kimesne sûhte, hevâsına tâbi' on beş nefer eşkıyâ ile gelüp mezbûr Mehmed'ün* evin basup karındaşı Mehmed nâm sipâhîyi ve Bekir* nâm [kimesneyi]

katlidüp yedi re[']s at ve ferrâce ve y[ü]z b[i]n akçalık em[v]âl [ü] erzâkın nehb* [ü] gâret ve küllî kasâ'at (?) eyledüklerin" bildürüp; "mezbûrlar elegeldürilüp şer' ile hakları alıvirildükden sonra kâtillerün haklarından gelinmek" bâbında emr-i şerîfüm virilmek" recâ itmeğın, şer'le ihkâk-ı hakk olunmak emrüm olmışdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mezbûr Mehmed sûhteyi bi-eyyi vechin kân elegetürüp dahı meclis-i şer'a ihzâr ve hasımları ile berâber* idüp bir def'a şer'le görilüp faslolmayup on beş yıl mürûr itmeyen husûsların tamâm hakk üzre dikkat ü ihtimâmla tefahhus idüp bunun karındaşı mezbûr Mehmed'i ve Bekir'i mezbûr* sûhte Mehmed katlidüp emvâl gâret eyledüğü üzerine sâbit ü zâhir olduktan sonra şer'le sübût bulan erzâkın hükmidüp alıvirüp kâtiller muhtâc-ı arz olanlardan ise muhkem habsidüp arzeyeleyesin; değil ise şer'le haklarında lâzım geleni bir mertebede icrâ eyleyesin ki, sâyire mûcib-i ibret ola.

130

[240]

Kendi hevâsına tâbi bazı eşkıyaya önderlik yaparak görevlilerin işlerine karıştığı, tekâlîf-i mirînün tahsiline engel olduğu ve fesat çıkarttığı şikâyet olunan Bilecik kazasının Yenice köyü sakinlerinden Kara Ahmed'e bu şekilde davranmayıp kendi halinde olması hususunda tenbihte bulunulması; tenbihe uymayıp yaptıklarına devam ederse hakkında gelinmesi.

Bilecik kâdîsına hüküm ki:

Mektûb gönderüp; "Taht-ı kazâna tâbi' Yenice nâm karyede sâkin Kara Ahmed nâm şakî hevâsına tâbi' ba'zı eşkıyâya baş u buğ olup dâyimâ umûr-ı kazâyâ karışup (kimine vekîl ve kimine şâhid)* olup erbâb-ı masâlihun îsâline (?) bâ'ıs olduğundan gayri kazâ-i mezbûreden ihrâcî fermânım olan tekâlîf-i mirînün tahsîli[ne] mâni' ve mâl-i mirînün avk u te'hîrine bâ'ıs olup re'âyâ vü berâyânun önlerine düşüp fitne vü fesâddan hâlî değildir. Şöyle ki; mezbûrun hakkından gelinmeye, masâlih-ı müslimîn görilmekten kalup icrâ-yı şer' olmaz." diyü ahvâlin arzeyelediğün ecilden **buyurdum ki:**

Vardukda, mezbûra muhkem tenbîh ü te'kîd eyleyesin ki, min-ba'd umûr-ı kazâyâ ve ahvâl-i re'âyâ vü berâyâyâ karışmayup fermân olan tekâlîfün avk u te'hîrine bâ'ıs ü bâdî olmayup kendü hâlinde ola. Şöyle ki; ba'de't-tenbîh müttenebbih olmayup girü kazâ husûsına karışup fesâd üzre olur ise üzerine sübût bulan mevâddı sûret-i sicilleriyle, lâzımü'l-arz olanlardan ise vukû'ı üzre arzeyeleyesin; değil ise ashâb-ı hukûka [hakların] alıvirdükden sonra şer'le hakkında lâzım geleni bir mertebede icrâ eyleyesin ki, eşkıyâya dahı mûcib-i ibret ola.

*Metinde (kimine kimine vekîl ve şâhid) şeklindedir.

131

[236]

Müteveffa Gazi Yahya Paşa Evkafı'nın malî sıkıntı içerisinde olduğu, buna rağmen bazı kimselerin vâkıfın şartlarına ve emr-i hümayuna aykırı olarak çeşitli görevler ihdas ettiklerinin bildirilmesi üzerine, bunun câiz olmadığı ve buradan alınacak ücretin helâl olmayacağına dair fetva ve bu gibi görevlerin ref'ine dair emr-i şerif çıktığı halde buna uyulmadığı bildirildiğinden, İstanbul kadısının bu husus üzerinde önemle durup sonradan ihdas edilen bu tür görevleri ref etmesi.

Buyurıldıysa emr üzerindedür.

Hüseyin Efendi.

İstanbul kâdîsına hüküm ki:

"Müteveffâ Gâzî Yahyâ Paşa'nun imâret ü câmi' u mektebi ve evkâfı olup müsakkafâtı ihrâk olunmağla imâretinde ta'âm tabholunmayup ve mürtezika dahı vazîfelerin almakda muztarib olup vâkıf-ı mezbûrun İstanbul'da dahı hammâm u mekteb ve ba'zı müsakkafâtı olup hâsıl olan icâresinden mektebün masârifi virilüp ve her sene Medîne-i Münevvere'ye on bin kırk akça irsâl olunup ziyâdesi Üsküb'e irsâl olunagelmişken vakfun kemâl mertebe muzâyakası var iken şart-ı vâkıfa muhâlif Turmuş nâm kimesne dört akça ile nezâret ve ba'zı kimesneler huzûr cüzleri ve İyâbcı Muhammed nâm kimesne dahı mahzencilik ve dahı ba'zı vazîfeler ihdâs idüp husûs-ı mezbûr istiftâ olundukda; "Vakfun vech-i meşrûh üzre muzâyakası var iken ihdâsât câyiz degıldür; aldıkları vazîfe halâl olmaz." diyü fetvâ-yı şerîfe virildüğün evkâf-ı mezbûreye nâzır olup mukaddemâ Medîne-i Münevvere'de Şeyhu'l-harem iken vefât iden Seyyid Abdülkerîm i'lâm idüp Pâye-i Serîr-i A'lâm'a arz u telhîs olundukda hatt-ı hümayûn-ı sa'âdet-makrûnumla o makûle ihdâsât ref' olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olup emr-i şerîfüm virilmişken; memnû' olmayup hâlâ vakfa küllî za'f gelüp kapanmak mahalline varmışdur." diyü mütevellî vü nâzır tarafından i'lâm olunmağın, fetvâ-yı şerîfem ve mukaddemâ virilen emr-i hümayûnum mücebince amel olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmışdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan fetvâ-yı şerîfe ve mukaddemâ hatt-ı hümayûnumla virilen emrüm mücebince amel idüp hılâf-ı şart-ı vâkıf ihdâs olunan eger nezâret ü mahzencilik ü eczâ ve sâyir cihâtun cümlesin şer'le ref' idüp hılâf-ı şart-ı vâkıf ve mugâyir-i emr-i hümayûn kimesneye inâd ü muhâlefet itdürmeyesin. Memnû' olmayanları yazup arzyleyesin ve bi'l-cümle bu husûsa bi'z-zât mukayyed [olup] bu emr-i şerîfümün icrâsında dakîka fevteylemesin.

132

[237]

Harbî kâfir gemilerine harp aleti ve zahire verdiği ve ehl-i fesat olduğu bildirilen Sikinoz adası reâyasından Anderye isimli zimmînin hakkundan gelinmesi.

Bâ-hatt-ı Hüseyin Efendi.

Nakşa kâdîsına hüküm ki:

Mektûb gönderüp; "Cezîre-i Sikinoz re'âyâsı meclis-i şer'a gelüp Anderye nâm zimmîyi ihzâr idüp; "mezbûr zimmî harbî kâfir gemilerine tüfenk ve sâyir âlât-ı harb u zahîre virüp fesâd ü şenâ'at üzere olduğın" muvâcehesinde takrîr idüp fi'l-vâkı' mezbûrun vech-i meşrûh üzere fesâd ü şenâ'ati mukarrer olup re'âyâ elinden âciz kalduğın ve her vechile izâlesi lâzım olduğın ve zimmî-i mezbûrun hakkından gelinmek" için emr-i şerîfüm recâsına i'lâm eyledüğün ecilden, şer'le ref' olunmak emrüm olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vardukda göresin; arzeyledüğün üzere mezbûr zimmînün fesâd ü şenâ'ati ve harbî kâfir gemilerine âlât-ı harb u zahîre virdüğü, muvâcehesinde sâbit olursa ba'de's-sübût şer'le zimmî-i mezbûrı ref' eylesin.

Fî [Yev]mi's-Sebt, fî 26 L., sene: 1026

133

[233]

Tepedelen kazasının Loha (?) köyü sakinlerinden Sûfî Ahmed'in oğlu Ali Hâce'yi öldürdüğü bildirilen kimselerin yakalanarak davalarının görülmesi.

Avlonya beğine ve Depedelen kâdîsına hüküm ki:

Depedelen kazâsına tâbi' Loha (?) nâm karye sâkinlerinden Sûfî Ahmed nâm kimesne Dergâh-ı Mu'allâm'a gelüp arzeyledi ki; "Bundan akdem bunun oğlu Alî Hâce nâm kimesneyi yine kazâ-i mezbûreden Mehmed bin Mustafâ ve İskender bin Mustafâ ve İlyâs bin Mustafâ ve Hasan bin Mehmed ve Mustafâ bin Mecîd ve Sinân [bin] Mehmed nâm şakîler hevâlarına tâbi' nice eşkiyâ ile mezbûr Alî Hâce'yi mecrûhan katlidüp küllî fesâd ü şenâ'at idüp bu bâbda huccet-i şer'ıyye virilüp ve bi'd-defe'ât evâmir-i şerîfe vârid oldukda mezbûrlar firâr idüp ile'l-ân elegirmemekle icrâ-yı hakk olmayup kendüye küllî gadr ü hayf olduğın" bildürüp bu bâbda icrâ-yı hakk olup hakkı bî-kusûr alıvirilmek emrüm olmuştur.

Buyurdum ki:

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan fermânum üzere emrüm üzere amel idüp dahı mezkûr mecrûhan maktûl bulunup verâset buna münhasır ise bi-eyyi vechin kân meclis-i şer'a ihzâr idüp gaybet iderler ise şer'le buldurması lâzım olan kefillerine buldurup getürdüp...*

*Hüküm metni eksiktir.

134

[234]

Şam'da Yezîd nehri üzerinde değirmeni bulunanların, hakları kadar su kullanmaları, perşembe ve cuma geceleri nehrin suyunu tutmamaları ve diğer hak sahiplerinin haklarına tecavüz etmemeleri hususunda uyarılmaları; emre uymayanların isimlerinin bildirilmesi.

Şâm beğlerbeğisine ve kâdîsına hüküm ki:

Şâm-ı Şerîf re'âyâsı Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl gönderüp; "nehr-i Yezîd dimekle ma'rûf nehrün üzerinde ba'zı kimesnelerün değirmenleri olup her kişi istihkâki ve kadîmden olıgeldüğü üzre suya mutasarrıflar iken hâliyâ bir mikdâr zamândur ki, değirmen sâhibleri haklarına kanâ'at itmeyüp kadîmden olıgelene muhâlif hamîs ve cum'a gicelerinde nehr-i mezbûrun suyun tutup değirmenlerine almağla re'âyâ fukarâsına ve mahsûllerine küllî gadritdüklerin" i'lâm idüp tezallüm itdükleri ecilden, kadîmden olıgeldüğü üzre amel olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânüm sâdır olmışdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda onat vechile mukayyed olup göresiz; fi'l-vâkı' re'âyâ vü fukarâyâ vech-i meşrûh üzre zulm ü te'addî olunduğı vâkı' ise nehr-i mezbûr üzre değirmenleri olanlara muhkem tenbîh eylesin ki, kadîmden olıgeldüğü üzre her kişi istihkâkına göre suya mutasarrıf olup kadîmden olıgelene muhâlif hamîs ve cum'a gicelerinde nehr-i mezbûrun suyun tutmayup fukarâ vü re'âyâyâ ol vechile te'addî eylemeyeler ve itdürmeyesiz. Memnû' olmayanları yazup arzeyelesiz.

135

[235]

Havâss-ı hümayun hâsırlarından iken ifrâz olunup Selânik sancağı hâsırlarına ilhak edilmiş olan Siroz kazasının niyâbet, ser-asesân ve resm-i arûsâne-i Yahudiyân mahsulünün hâlâ Selânik Sancağı Beyi olan Gazi Evranos Bey evlâdından Mustafa Bey'e zabt ve tasarruf ettirilip hariçten kimsenin müdahale ettirilmemesi.

Pusulaya geçmişdür.

Siroz kâdîsına hüküm ki:

Gâzî Evranos Beğ evlâdından olup bi'l-fi'l Selânik Sancağı Beği olan kıdvetül-ümerâ'i'l-kirâm Mustafâ dâme izzühû âdem gönderüp; "mahsûl-i niyâbet ve resm-i arûsâne-i Yehûdiyân ve mahsûl-i ser-asesân-ı nefsi Siroz bâ-sene-i kâmile" diyü otuz bir bin beş yüz akçalık üzre mukaddemâ havâss-ı hümayûnumdan iken ifrâz ve livâ-i mezbûr hâsırlarına ilhâk olunmağla mîr-livâ olanların berâtlarında zikrolunan otuz bir bin beş yüz akça hâs mastûr u mukayyed olmağla şimdiye değin mîr-livâ olanlar tasarruf idegelüp hâricden kimesnenün alâkası yoğiken hâliyâ ba'zı kimesneler dahlidüp rencide itmekle elinde olan berâtı mücebince kendüye zabttdürilmek" recâsına i'lâm itmeğın **buyurdum ki:**

Zikrolunan hâsırlar vech-i meşrûh üzre berâtında mukayyed ise kemâ-kân kendüye zabttdürüp hâricden kimesneyi dahl ü ta'aruz itdürmeyesin.

136

[231]

Sultaniye Kalesi Dizdarı Hızır'ın, Çankırı köyü sınırları dâhilinde dizdarlık timarı olarak tasarruf ettiği toprağı hususunda, Sinekçiler köyü sipahisi Kâtip Mustafa ile arasında ortaya çıkan anlaşmazlığın on beş yıl önce davası görülüp karara bağlandığı halde adigeçen Mustafa'nın söz konusu anlaşmazlığın halli için tekrar kadı getirttiği bildirildiğinden, bu dava bir defa görülüp üzerinden on beş yıl geçmişse tekrar görülmemesi ve yapılan müdahalenin önlenmesi.

Bâ-hatt-ı Hüseyin Efendi.

Lapseki kâdîsına hüküm ki:

Sultâniyye Kal'ası Dizdârı Hızır *zîde kadruhû* âdem gönderüp; "Kangırı nâm karyeden dizdârlık tîmârının sınırı dâhlinde olan ba'zı yirlerine Sinekciler nâm karye Sipâhîsi Kâtib Mustafâ; "Tîmârımın toprağındadır." diyü dahlidüp mukaddemâ emrile mahall-i nizâ'un üzerine varılıp bî-garaz kimesnelerden sü'âl olunup görüldükde nizâ' olunan yirler kadîmden dizdârların tasarrufunda olup dizdâr tîmârının sınırı içinde olduğu sâbit olup sicill ü huccet olunup şeyhu'l-İslâm ve müftî'l-enâm ve kâdî-askerüm imzâ idüp kat'-ı nizâ' kılınup on beş sene mürûr idüp bu makûle bir def'a görölüp faslolunan da'vâ istimâ' olunmamak için emr-i şerîf ve bu bâbda fetvâ-yı şerîfe dahı virilmiş iken mezbûr Kâtib Mustafâ kanâ'at itmeyüp tekrâr emr-i şerîf almağla âhır, kâdî-ı müvellâ (?) alup bunu taşra da'vet idüp bu, kal'adan taşra çıkmak hılâf-ı kânûn olmağla oğlın ve karındaşı ve dâmâdın vekîl idüp göndermeğın mezbûr hasmı vekîl istemeyüp bunu isteyüp rencîde idüp tekrâr nizâ' eyledüğün" bildürmeğın **buyurdum ki:**

Vardukda, anun gibi mezbûr Kâtib Mustafâ nizâ' iderse göresin; bu husûs mukaddemâ görölüp şer'le faslolunup üzerinden on beş sene mürûr itmiş ise ve ol huccetün mazmûnı muvâfık-ı şer' olup alâ-vechi'l-hasm sâbit olursa mukarrer tutup -bir def'a şer'le faslolunan da'vânun istimâ'ı memnû'dur; husûsan üzerinden on beş sene mürûr itmiş ola-aslâ da'vâsın istimâ'ı itmeyüp hâli üzerine ibkâ idüp nizâ' olunan yirleri mezbûr dizdâr tarafına zabtitledüresin. Şer'-ı şerîfe ve emr-i hümâyûnuma ve huccet-i şer'ıyyeye muhâlif kimesneye te'allül ü nizâ' itdirmeyesin.

137

[232]

Biga sancağının Güvercinlik kazasında ortaya çıkan ve Bursa'dan gelen kervanların yolunu keserek, yolcuları öldürüp mallarını gasp ettikleri bildirilen kara levent, suhte ve firkateci eşkıyasının yakalanarak teftiş olunup şer'an gerektiği şekilde cezalandırılmaları.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Biga Sancağı Beği Ahmed Beğ'e hüküm ki:

Gelibolı Kâdîsı Mevlânâ Şerefüddîn *zîdet fazâyilühû* ve Avinye Kâdîsı Mevlânâ Mustafâ ve Güvercinlik Kâdîsı'nun Nâyibi Mustafâ *zîde fazlühümâ* Südde-i Sa'âdetüm'e mektûblar gönderüp; "Livâ-i mezbûra tâbi' Güvercinlik kazasında kara levent ve suhte ve firkateci eşkıyâsı zuhûr itmekle tuğyân üzre olmağla ebnâ-i sebîl mürûr u ubûrdan kalup ve Burusa'dan gelen kârbânların Karagöz nâm mahalde yollarına gelüp emvâl ü erzâkların gâret ü hasâret eyledüklerinden gayri nice kimesneleri katlidüp fesâd ü şenâ'at idüp şöyle ki; ol makûle eşkıyânun haklarından gelinmeye, fesâdları ziyâde olup kârbân ve sâyir âyende vü revende mürûrdan kalmaları mukarrer olduğın a'yân-ı vilâyet alâ-tarîki'-ş-şehâde haber virdüklerin" arzyledükleri ecilden, hemân kendü sancağında olan eşkıyâ vü sûhtevât ve sâyir firkatecileri hüsn-i tedbîr ü tedârûkle elegetirilüp kuzât ma'rifetleriyle şer'le haklarından gelinmek bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmışdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı livâ-i mezbûrda anun gibi zuhûr idüp fesâd ü şenâ'at üzre olan sũhtevât u firkateciler ve sâyir levendât eşkiyâsı sancağuna tâbi' her kande haberleri alınup bulunursa bi-eyyi vechin kân elegetürüp da'vâ-yı hakk u ta'yîn-i mâdde idenler ile berâber idüp ve gaybet iderlerse şer'le [buldurması] lâzim gelen kefillerine buldurup bir def'a şer'le görölüp faslolmayup on beş yıl mürûr itmeyen husûsların onat vechile hakk üzre teftîş idüp ba'de's-sübût ashâb-ı hukûka şer'le müteveccih olan hakların toprak kâdîları ma'rifetleriyle hükmidüp bî-kusûr alıvirdükden sonra ehl-i fesâd muhtâc-ı arz olanlardan ise muhkem habsidüp arzeyeleyesin; değiller ise şer'le haklarında lâzim geleni icrâ idüp şer'-ı şerîfe muhâlif kimesneye iş itdirmeyesin. Ammâ; bu bâbda hakk üzre olup eşkiyâ vü ehl-i fesâddan olmayup bu bahâne ile kendü hâllerinde olan re'âyâ vü fukarâya hılâf-ı şer' zulm ü te'addîden ve ahz ü celb sebebi ile eşkiyâ vü ehl-i fesâda ruhsat yırüp himâyet eylemekden ihtirâz eylesesin.

138
[229]

Klis sancağının Prozor kasabası yakınlarındaki Duga köyünde sakin Dugalı Ahmed Paşa'nun kardeşi Cafer Ağa'nın, timar olarak tasarrufunda bulunan köylerde sakin olan halktan haksız yere mal ve akçe alarak zulmettiği ve zulmünden ahâlîden bir çoğunun firar ettiği bildirildiğinden, adı geçenin, kendisinden davacı olanlarla davasının görülüp üzerine sâbit olan hakların alınup sahiplerine verilmesi.

Bosna beğlerbeğisine ve Sarây kâdîsına ve () kâdîlarına [hüküm ki]:

"Klis sancağında Prozor kasabası kurbinde Duga nâm karyede sâkin Dugalı Ahmed Paşa'nun karındaşı olan Ca'fer Ağa karye-i mezbûreye ber-vech-i tîmâr mutasarrıf olup mâldâr olmağla kimesneyi eslemeyüp yine Varvat nâm karye dahı tîmârı olmağla Lutfî nâm hâssa bostâncının babası hargelesinden* hâsıl olan yüz filori kıymetlü iki dâne atın hılâf-ı şer'-ı şerîf alup babası fevtolmağla zikrolunan atların akçaları taleb olundukda; "Baban bana hibe eyledi." diyüp ve bundan gayri babasının fevtinden evvel; "Senün koyunun ve sığırların () nâm kimesnenün çayırın çiğnetdi." diyü isnâd idüp hılâf-ı şer'-ı şerîf ol bahâne ile üç yüz guruş cerîmesin alup ve nice kimesnelerin bu minvâl üzre hılâf-ı şer'-ı şerîf akçaların alup mezbûrun zulm ü te'addîsinden nice kimesne firâr idüp ziyâde te'addî vü zulm eyledüğü" i'lâm olunmağın, mahallinde şer'le teftîş olunup âyid olan hakları alıvirilmek emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, mezbûr Ca'fer'i meclis-i şer'a ihzâr idüp da'vâ-yı hakk idenler ile murâfa'a eyleyüp bir def'a şer'le faslolmuş olmayup on beş yıl mürûr itmeyen husûsların hakk üzre mahallinde teftîş idüp göresiz; arzolunduğı üzre hılâf-ı şer'-ı şerîf zulm ü te'addîsî vâkı' ise ba'de's-sübût şer'le müteveccih olan hakların ashâbına alıvirüp şer'-ı şerîfe muhâlif te'allül ü inâd itdirmeyesiz.

139

[230]

Etrafına topladığı eşkıya ile sipahi adı altında Aydınçık ve Gönen kazaları dâhilinde yol kesip adam öldürdüğü, halkın mallarını gasbettiği, çoluk-çocuklarına tecavüz ettiği ve çeşitli iftiralar atarak zulmettiği bildirilen Hacilbeyi köyü sakinlerinden Celâlî Hüseyin ve suç ortaklarının yakalanarak teftiş olunup üzerlerine sâbit olan haklar alınıp sahiplerine verildikten sonra sicil suretlerinin Âsitâne-i Saadet'e gönderilmesi ve haklarında gelecek emre göre hareket edilmesi.

Bâ-hatt-ı Hüseyin Efendi.

Gügercinlik ve Gönen ve Aydınçık kâdîlarına hüküm ki:

Aydınçık ve Gönen kazâlarınınun a'yân u eşrafı ve sâyir fukarâsı Dergâh-ı Mu'allâm'a mahzar gönderüp; "Hâcîlbigi nâm karye sâkinlerinden Celâlî Hüseyin dimekle ma'rûf şakî, sipâhî nâmında olup hevâsına tâbi' yanına nice eşkıyâ cem' idüp mürûr u ubûr iden ebnâ-i sebîlün yollarına inüp katl-i nüfûs ü gâret-i emvâl idüp ve nice müslimânların ehl ü iyâllerin ve emred oğlanların cebren çeküp alup murâd itdüğü mikdârı akça alduktan sonra halâs idüp virmeyenleri alıkoyup zinâ vü fi'l-i şen' eyledüğünden gayri ba'zı müslimânların dahı anbârların bozup buğday u arpa ve sâyir terekelerin yağmâ idüp ve nice kimesnelerin koyun u kuzı ve sâyir tavarların ve sâyir erzâkların ekl ü bel' idüp te'addîsine nihâyet olmaduğundan gayri mahmiyye-i İstanbul sâkinlerinden () nâm sipâhînün oğlu Mehmed nâm emred ve bir kız karındaşı ile dahı âhar yirden gelürken Aydınçık kazâsına tâbi' Keçeli nâm karyede birkaç eşkıyâ ile yolların basup mezbûr Mehmed'i cebren alup gittüğünden gayri kendünün ve anasının mâ-melekin yağmâ idüp ol mahalde hemşiresi gâyibe olmağla âhır, hemşiresinün zevcesi Bayram nâm yeniçeri nice müslimânlar ile şakî-i mezbûrun evine varup mezbûr Mehmed'i halâs idüp hemşiresi gâyib olmağla şakî-i mezbûr şirrete sülûk idüp; "Benüm bir âdemüm katloldı; diyetin taleb iderin." diyü karye be-karye gezüp müft ü meccânen yim ü yimekle aldıklarından gayri salgunlar salup re'âyânun hılâf-ı şer'-ı şerîf nice akçaların alup fesâd üzre olmağla şer'le hakkında lâzım gelen icrâ olunmak" bâbında emr-i şerîfüm recâsına mahzar eyledükleri ecilden, ağa tarafından mektûb virilmekle mücebince şer'le mahallinde görölüp ashâb-ı hukûkun hakları bî-kusûr alıvirildükden sonra üzerine sübût bulan mevâddun sûret-i sicilli ile Âsitâne-i Sa'âdetüm'e arz olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdir olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdir olan fermân-ı şerîfüm üzre amel idüp dahı ağaları tarafından virilen mektûb mücebince mezbûrî bi-eyyi vechin kân meclis-i şer'-ı şerîfe ihzâr idüp gaybet ider ise şer'le buldurması lâzım olanlara buldurdup getürdüp da'vâ-yı hakk u ta'yîn-i mâdde iden ashâb-ı hukûkla murâfa'a-i şer' idüp bir def'a şer'le görölüp faslolmayup on beş yıl mürûr itmeyen husûsların hakk üzre göresiz; arzulunduğı üzre olup mezbûrun vech-i meşrûh üzre fesâdı mukarrer ise ashâb-ı hukûkun şer'le müteveccih olan hakların bî-kusûr alıvirildükden sonra üzerine sübût u zuhûr iden mevâddun sûret-i sicilli ile yazup arzeyleyesin ki, sonradan haklarında ne vechile emr-i şerîfüm sâdir olur ise mücebiyle amel oluna. Ammâ; hîn-i tefîşde tamâm hakk üzre olup ahz ü celb sebebi ile ehl-i fesâda hımâyet ve kendü hâllerinde olanlara dahlolunmakdan ve garaz u ta'assub ile hılâf-ı vâkı' kazıyye arz olunmakdan hazer idüp câdde-i hakdan udûl ü inhırâf göstermeyesiz.

140

[228]

Kefe'de yerleşik sipahi, yeniçeri vs. kapı halkının, ilkbaharda evleri ve çoluk-çocuklarıyla Karasu vs. yerlere göçmeleri sebebiyle Kefe Kalesi'nin korumasız kaldığı bildirildiğinden, düşman tarafından herhangi bir saldırı karşısında kalenin korumasız bırakılmaması için sipahi, yeniçeri vs. kapı halkına önceden sakin oldukları gibi Kefe'de sakin olmaları ve kaleyi boş bırakmamaları hususunda tenbihte bulunulması; emre uymayanların isimlerinin bildirilmesi.

Kefe'de bölük halkına kethudâyiri ve yeniçeriler zâbıtı olanlara hüküm ki:

Kefe Beğlerbeğisi olan emîru'l-ümerâ'i'l-kirâm Muhammed *dâme ikbâlühû* Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Kefe'de mütemekkin olan sipâhî vü yeniçeri ve sâyir kapu halkı evvel bahâr olduğu gibi evi ve ehl [ü] iyâliyle göçüp Karasu dimekle ma'rûf kasabaya ve âhar yirlere gidüp Kefe Kal'ası bi'l-külliyeye hâlî kalup ve mîr-i mîrân dahı gemiler ile taşra vilâyet muhâfazasına gitdükd kal'ada kimesne kalmayup *el-ıyâzü bi'llâhi te'âlâ* a'dâ tarafından hücum olursa hıfz u hırâseti müşkil olup kadîmden kal'a-i mezbûrede ve etrâfında sâkin olan sipâhî vü yeniçeri ve sâyir kapu halkı âhar yire gitmeyüp girü kal'a-i mezbûrede sâkin olup hıfz u hırâset olunmak mühimmâtdan olduğın" bildürdi. İmdi; kadîmden mahmiyye-i Kefe'de ve kal'asında sâkin olan sipâhî vü yeniçeri ve sâyir kapukulu âhar yire gitmeyüp kadîmden sâkin ü mütemekkin olduğu Kefe'de sâkin olmaları bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdir olmağın bu bâbda ağaları tarafından dahı mühürlü mektûblar virilmişdür. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu husûsı sâyire kıyâs itmeyüp her birinüz onat vechile mukayyed olup ağaları tarafından virilen mühürlü mektûb mücebince tâyife-i mezbûreye muhkem tenbîh ü te'kîd eylesesiz ki, kadîmden sâkin oldukları üzre girü Kefe'de sâkin olup âhar yire gitmeyüp kal'ayı hâlî komayalar. Ba'de't-tenbîh eslemeyüp âhar yire göçüp gidüp kal'ayı hâlî koyup itâ'at-i emr itmeyenleri ism ü resmiyle yazup arzeylesesiz ki, sonra haklarında emr-i şerîfüm ne vechile sâdir olursa mücebince amel oluna ve bi'l-cümle kal'a-i mezbûrenün hıfz u hırâseti mühimmâtdandır; sâyire kıyâs itmeyüp gereği gibi mukayyed olup tenbîh ü te'kîd eylesesiz ki, sonra *el-ıyâzü bi'llâhi te'âlâ* a'dâ müstevlî olup zarar u gezend irişdürmek ihtimâli olmaya. Şöyle ki; bu bâbda sizün dahı ihmâlinüz zuhûr eyleye, aslâ beyân olunacak özrinüz makbûl olmayup muhkem mu'âteb ü mu'âkab olmanız mukarrerdür, bilmiş* olasız.

[Yev]mü'l-Erbi'â, fi 8 Zâ., sene: [10]26

141

[226]

Yenişehir, Fener, Tırhala, Çatalca, Serfice, Ermiye, Girenye, Velesin ve Platamone kazalarından cizye, celeb koyunu akçesi, peksimed tabhı, avâriz, nüzüül ve eşkinci akçesi toplamak vs. hizmetlere memur olanların reâyadan fazla miktarda akçe aldıkları ve fukaraya zulmettikleri

bildirildiğinden, görevini suistimal eden memurların teftişi ve Tırhala sancağının muhafazası hizmetinin, bu kazaları iyi bilmesi ve görevindeki tecrübesine binaen sâbık Tımışvar Beylerbeyi mütekâid Muharrem Bey'e verildiği; adıgeçenin, haksızlık yapanların şer'-i şerif marifeti ile davalarını görmesi ve hak sahiplerine haklarını vermesi.

Ulyâ Efendi.

Sâbıkâ Tımışvar Beğlerbeğisi olup mütekâ'id olan Muharrem dâme ikbâlühûya ve Yenişehir ve Fenar mollâsına ve Tırhala sancağında vâkı' olan kâdîlara ve Tırhala ve Çatalca ve Serfice ve Ermiye ve Girenye ve Velesin ve Platamone kâdîlarına hüküm ki:

Zikrolunan kâdîlıklarda cizye cem'ına ve celeb koyunu akçasına ve peksimad tabhına ve avârız u nüzül ü eşkünci akçasına ve bu makûle hıdmetlere emr-i şerîfümle me'mûr olanlar fermân-ı vâcibül'imtisâlüm üzre cem' itmeyüp re'âyâdan küllî akçalar alup fukarâ-yı re'âyâya te'addî vü tecâvüz üzre olmalarıyla bu makûle te'addî vü tecâvüzün def' u ref'ı ehemmiyet ü elzem olup ve sen ki mîr-i mîrân-ı müşârun-ileyhsin, ol cânibün ehl-i vukûfi ve Südde-i Sa'âdetüm'ün emekdâr u ihtiyârı olup husûs-ı mezbûrun def' u ref'ına kâdir olduğun ecilden livâ-i mezbûrda muhâfaza hıdmetinde olup minvâl-i meşrûh üzre te'addîye tasaddî idenleri men' u def' eylemen emrüm olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlül-kadrüm üzre varup livâ-i mezbûrda muhâfaza hıdmetinde olup vech-i meşrûh üzre emr-i şerîfüme muhâlif re'âyâ fukarâsından ziyâde akça alup te'addî idenlerden da'vâ-yı hakk u ta'yîn-i mâdde ider fukarâ zuhûra geldükde hasımlarıyla berâber idüp bir def'a şer'le faslolmayup on beş yıl mürûr itmeyen husûsların hakk üzre ma'rifet-i şer'le görüp teftîş idüp ba'de's-sübût ashâb-ı hukûka müteveccih olan hakların alıvirüp ve o makûlelere muhkem tenbîh eylesin ki, min-ba'd emr-i şerîfümde ta'yîn ü tasrîh olunan her ne ise ol mikdâr akça alup zikrolunan mübâşirler emr-i şerîfümde ziyâde bir akça ve bir habbe almayalar ve aldurmayasız ve re'âyâ vü fukarâyı hımâyet ü sıyânet üzre olasız; inâd üzre olanları vukû'ı üzre yazup arz u inhâ eylesin ki, sonradan haklarında emrüm ne vechile sâdır olursa mücebiyle amel oluna.

142

[227]

Tırhala sancağı muhafazasına memur olan sâbık Tımışvar Beylerbeyi Muharrem Bey'in, ma'zul Tırhala ve Tatar sipahileri ile derbendli ve müsellemler olanları gerektiğinde muhafaza hizmetinde istihdam etmesi; ayrıca vilâyeti harap ve reâyayı rencide etmek için sekban adı altında yanlarına eşkıya toplayan zaimler ile Golos ve Platamone kalelerindeki hisareri ile azebelerinden, dizdarları marifetiyle yapılacak yoklamada görevi başında mevcut olmayanları bildirmesi.

Bâ-hatt-ı Ulyâ Efendi.

Sâbıkâ Tımışvar Beğlerbeğisi olup mütekâ'id olan Muharrem dâme ikbâlühûya hüküm ki:

"Me'mûr olduğun muhâfazada âdem lâzım gelmekle mu'âf olan ma'zûlât ve Tırhala

ve Tatar sipâhîlerinden ve derbendlü vü müsellemler olanlar muhâfaza hıdmetinde lâzım oldukca yanuna varmak ve Laspohor (?) ve Papas Köprüsi'nde ve Golos Kal'ası ve il-erleri ma'an hıdmetde bulunmaları için ve ba'zı kimesneler mücerred vilâyeti harâb eylemek için sekbân nâmına ba'zı zü'amâ, yanlarına nice eşkıyâ cem' idüp re'âyâyı rencîde eyledüklerinden mâ'adâ Golos ve Platamone Kal'aları'nda olan hısâr-erleri ve dizdâr u azeblerinün her biri yoklanup defter olunup hıdmetde olmayanların dirlikleri âhara arz olunmak lâzım olduğı" i'lâm olunmağın, vech-i meşrûh üzre amel olunmasın emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı anun gibi me'mûr olduğı muhâfaza hıdmetinde âdem lâzım oldukda mezbûrları yanuna getürdüp gereğı gibi hıfz u hırâset eylesin ve zü'amâdan mücerred vilâyeti harâb ve re'âyâyı rencîde için sekbân nâmına yanlarına eşkıyâyı cem' idenler her kimler ise vukû'ı [üzre] ism ü resmleriyle arz eylesin ve Golos ve Platamone kal'alarında olan hısâr-erleri ve azeblerini dizdârları ma'rifetleriyle yoklayup defter idüp hıdmetlerinde mevcûd bulunmayanlarını dahı arz u i'lâm eylesin. Ammâ; bu bahâne ile ahz ü celb ve garaz u ta'assub ile bir ferde zulm ü te'addîden ve hılâf-ı vâkı' kazıyye i'lâmından ihtirâz eylesin.

143

[224]

Mahlûl olan Rumeli eyâletinin hâlen Bosna eyâletine mutasarrıf olan Vezir İskender Paşa'ya tevcih edildiğı yolunda halk arasında yayılan söylentinin, karışıklığa ve adı geçen mahsulüne zarar verdiğı bildirildiğinden, paşanın eskiden olduğı gibi Bosna eyâletine mutasarrıf olmaya devam etmesi.

Vezâretle Bosna eyâletine mutasarrıf olan Vezîrüm İskender Paşa'ya hüküm ki:

"Hâlâ Rûmili eyâleti mahlûl olmağla; "Sana virildi." diyü halk mâbeyninde şâyi' olup ihtilâlâ bâ'ıs ve mahsulüne dahı gadrolmak ihtimâli olduğı" i'lâm olundu. İmdi; sen yarar u şecâ'at-şi'âr ve ol serhadlerün ehl-i vukûfı olup Bosna eyâleti üzerinde olmağın, girü kemâ-kân eyâlet-i mezbûreye mutasarrıf olman bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmışdur.

Buyurdum ki:

Vusûl buldukda, zikrolunan Bosna eyâletine kemâ-kân mutasarrıf olup dahı hıfz u hırâset-i memleket ve zabt u sıyânet-i ra'ıyyet bâbında mücidd ü sâ'î olasın.

144

[225]

Merkezefendi Mahallesi'nde harap halde iken Vezir Ahmed Paşa tarafından tamir ettirilen ve halk tarafından kullanılagelen hamamın, vakıf mütevellisi tarafından fazla kira istenmesi yüzünden tâlibi çıkmadığından işletilemediğı ve mahalle halkının hamamdan faydalanamadıkları şikâyet edildiğinden, hamamın olması gereken kirasının bilirkişilere tespit ettirilip tâlib olanlara işlettirilmesi.

Bâ-hatt-ı Alî Efendi.

Hâslar kâdîsına hüküm ki:

Taht-ı kazâna tâbi' Yenikapu kurbinde vâkı' meşâyih-ı ızâmdan Merkezefendi Mahallesi ahâlîsi Dergâh-ı Mu'allâm'a arz-ı hâl sunup şöyle arzylediler ki; "Mahalle-i mezbûrede olan hammâm bundan akdem harâba müşrif olup nice zamân battâl iken düstûr-ı mükerrerem, müşîr-i mufahham Vezîrüm Ahmed Paşa *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehü* hasbeten li'llâhi te'âlâ ta'mîr ü termîm idüp hâlâ isti'mâl olunurken, evkâf-ı mezbûrenün mütevellîsi olan () nâm kimesne kıst-ı yevmiyyesin ziyâde idüp senevî altı bin akçaya tahammüli yoğiken tokuz bin akçaya takdîr idüp tâlib zuhûr itmedüğünden gayri bârid olup ehl-i mahalle huzûr-ı hâl ile gaslitmeğe acz çeküp bu bâbda ziyâde ıztırâb üzere oldukların" i'lâm idüp; "ehl-i vukûf ma'rifetleri ile görülüp senevî kıstı tahammüline göre takdîr olunup ehl olanlara virilüp işletmek" bâbında emr-i şerîfüm recâ eyledükleri ecilden, vech-i meşrûh üzere amel olunmasın emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm mücebince amel idüp ehl-i vukûf ma'rifetleri ile görülüp senevî tahammüli ne ise kıstı ana göre takdîr olunup ziyâde takdîr olunmağla hammâm murâd üzere buhâr olmayup ahâlîsin ta'cîz itdürmeyesin.

145 *Hâssa Bostancılarbaşı Receb'in, Kastamonu, Çankırı ve tevabii Mukâtaaları Nazırı Mehmed'in zimmetinde bulunan alacağının tahsil edilmesi.*
[221]

Beğlerbeğidir.

Kastamonı sancağı beğine ve livâ-i mezbûrda olan kâdîlara hüküm ki:

"İftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim Hâssa Bostancılarumbaşı olan Receb *dâme mecdühü* hâlâ Kastamonı ve Kengırı ve tevâbi'ı mukâta'âtına nâzır olan Mehmed'e, âdemlerinden Ömer vâsıtasıyla dört yük yiğirmi bin akça karz virüp bu husûsda huccet-i şer'ıyye olup yiğirmi bin akçasın edâ idüp ve dört yük akçası zimmetinde olup haylî zamândur virmeyüp te'allül eyledüğü" i'lâm olunmağın, varan âdemlerine alıvirilmek emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, mezbûr nâzır zimmetinde olan dört yük akçayı müşârun-ileyhün emr-i şerîfümle varan âdemlerine teslîm itdüresin; min-ba'd te'allül ü inâd itdürmeyesin.

146 *Kadırlardan, Ayaş kazasının Evgir (?) köyünde sakin olan Muharrem'in, beylerden Gülâbî'nin, kendi evinin yanına han yaptırmak istediği, ancak bu takdirde evinin oturmaya elverişli olmaktan çıkacağı yolundaki şikâyetinin incelenmesi ve söz konusu han eve zarar verecekse yaptırılmasına izin verilmemesi.*
[222]

Bâ-hatt-ı Hüseyin Efendi.

Ayaş ve Beğbâzârı kâdîlarına hüküm ki:

Kuzâtdan Mevlânâ Muharrem Dergâh-ı Mu'allâm'a arz-ı hâl sunup şöyle arzyledi ki; "Ayaş kazâsına tâbi' Evgir (?) nâm karyede sâkin olup ümerâdan olan Gülâbî *dâme izzühü* bunun sâkin olduğu evi kurbinde hân binâ itmek murâd eyledüğün bildürüp eger ol mahalde hân binâ olunursa sâkin olduğu evine zararı olup ehl ü iyâliyle min-ba'd süknâya kâbil

olmaduğın" i'lâm idüp men' olunmak bâbında emr-i şerîfüm recâ itmeğin, şer'le zararı mukarrer ise men' u def' olunmasın emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm mücebince amel idüp müşârun- ileyh fi'l-vâkı' ol mahalde hân binâ itmekle sâkin olduğı evine zararı mukarrer ise men' u def' idüp ol mahalde min-ba'd hân binâ itdürmeyesiz. Eslemeyüp inâd ü muhâlefet iderse vukû'ı üzre yazup bildüresiz ki, sonra emrüm ne vechile sâdır olursa mücebiyle amel oluna.

147
[223]

Şorba kazasının Karavîrân köyü sakinlerinden Süleyman'ın oğlu Sohman'a tecavüz ettiği bildirilen İsiyin'in teftiş edilerek suçı sabit olursa şer'an gereken cezasının verilmesi.

Ankara beğine ve Ankara ve Şorba kâdîlarına hüküm ki:

Şorba kazasına tâbi' Karavîrân nâm karye sâkinlerinden Süleymân nâm kimesnenün oğlı Sohman nâm emred kuzı güderken, yine karye-i mezbûre sâkinlerinden İsiyin nâm kimesne Çoraklıbaşı dimekle ma'rûf mevzî'da *hâşâ* fi'l-i şeni' idüp meclis-i şer'-ı şerîfde üzerine şer'le sâbit olup huccet-i şer'ıyye virilüp sûret-i sicill ibrâz olunmağın, muktezâ-yı şer'le amel olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mezbûr İsiyin'i meclis-i şer'-ı şerîfe ihzâr idüp gaybet ider ise şer'le buldurması lâzım olanlara buldurup getürdüp dahı hakk üzre teftiş ü tefahhus idüp göresiz; fi'l-vâkı' mezbûr İsiyin, merkûm Süleymân'un oğlı Sohman nâm emrede fi'l-i şeni' itdüği şer'le sâbit ü zâhir olur ise ve bu husûs bir def'a şer'le görilüp faslolmayup üzerinden on beş yıl mürûr itmemiş ise ol bâbda muktezâ-yı şer'-ı mutahher ile amel idüp ba'de's-sübût şer'le mezbûrun hakkında lâzım geleni icrâ idüp yirine koyasız. Bu bâbda bi'z-zât mukayyed olup ahz ü celb sebebi ile ehl-i fesâda himâyet ve garaz u ta'assub ile hılâf-ı şer'-ı şerîf iş olmakdan hazer eylesesiz.

148
[219]

İstanbul'a gemilerle getirilen gümrüğe tâbi mallardan alınan ve Sultanahmet Camii'ne vakfedilen masdariyye resminin, bazı kimseler tarafından verilmek istenmediği, bundan da vakfın zarar gördüğü bildirildiğinden, bu gibi masdariyyesi verilmeyen malların, buldukları yerden, mahzenden ve gümrükhaneden çıkarılmaması.

Hüseyin Efendi.

İstanbul ve Galata ve Üsküdar ve Hâslar kâdîlarına hüküm ki:

"Mahrûse-i İstanbul'a metâ' getüren gemilerde gümrüği virilen emti'anun masdariyyeleri hâliyə cenâb-ı celâlet-me'âbum tarafından müceddeden binâ olunan câmi'-ı şerîfüme vakıf ta'yîn olunmuşken metâ' getirüp gümrük virenlerden âdet ü kânûn üzre masdariyye talep olundukda inâd ü muhâlefet üzre olmağla vakfa küllî gadrolduğı" i'lâm olundu. İmdi; gümrüği virilen emti'adan gümrük alındukdan sonra mâdâm ki, âdet ü kânûn u defter mücebince vakıf zâbitlarına masdariyyelerin edâ eylemeyeler, o makûle metâ'

min-ba'd mahallinden ve mahzenden ve gümrük-hânedan kaldırılmamak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emrüm üzre bi'z-zât mukayyed olup dahı İstanbul'a gelen emti'adan - ki, gümrük alına- mâdâm ki, vakıf zâbıtlarına masdariyyelerin edâ eylemeyeler, o makûle metâ'ı min-ba'd mahallinden ve mahzenden ve gümrük-hânedan kaldurmayup vakfa gadrolmakdan hazer eyleyesiz. Şöyle ki; bu bâbda emrüme muhâlif vaz' olup tekrâr vakfa gadrolunduğı i'lâm oluna, cümleüz mes'ûl olmanız mukarrerdür. Ana göre mukayyed olup emr-i şerîfümün icrâsında dakîka fevteylemeyesiz.

149

[220]

Taşköprü'de Muzafferüddin Hamamı'nı bastığı, bir sipahiye öldürmeğe teşebbüs ettiği, mahkemede kadıya kılıç çektiği ve ehl-i fesat olduğu bildirilen Bölük halkından Çakır-oğlu Ahmed'in teftiş edilerek durumunun bildirilmesi ve gelecek emre göre hareket edilmesi.

Kastamonu beğlerbeğine ve Taşköprü ve () kâdîlarına hüküm ki:

Sen ki mîr-i mîrânsın, Taşköprü kâdîsı ile mektûblar gönderüp; "Bölük halkından Çakır-oğlu Ahmed eşkıyâdan olup; "Avretüm bir eyyâm hammâma gitdüğü zamânda yollar ve hammâm halvet olunmak gerekdür." diyü Muzafferüddîn Hammâmı'nı basup altmış nefer avreti uryânen taşra çıkarup sekiz nefer sekbân ve sekiz re's atlu ile şehrin içine velvele virüp ve Murâd Çavuş'un tîmârın zabteyleyen Alî nâm sipâhîyi katleylemek isteyüp ve kâdîya mahkemede sell-i seyf idüp ehl-i fesâd ü kuttâ'-ı tarîk olduğına ahâlî-i vilâyet haber virüp def' u izâlesi lâzım olduğın" i'lâm eyledükleri ecilden Bölük ağası tarafından mühürlü mektûb virilmeğın **buyurdum ki:**

Vardukda, ağaları mektûbı mücebince mezbûrı meclis-i şer'-ı şerîfe getürdüp da'vâ-yı hakk u ta'yîn-i mâdde ider hasımlarıyla muvâcehe idüp bir def'a şer'le faslolunmayan da'vâların hakk üzre yirli yirinden tefîş ü tefahhus idüp göresiz; vech-i meşrûh üzre fesâd ü şenâ'ati ve hammâm basduğı vâkı' ise ba'de's-sübût kendüye habsidüp üzerine sübût bulan mevâddı sûret-i sicilleriyle yazup arzeyelesin ki, sonra hakkında ne vechile emrüm sâdır olur ise mücebince amel oluna.

150

[217]

Dergâh-ı Muallâ solaklarından Mehmet, adamı Mehmed'in, Üsküp'ten kervan ile gelirken konakladıkları Karacaoğlu köyünde kervanını basıp kırk bin akçelik çukasını çalan ve daha sonra yakalanıp hapsolunan çingenelerin bazı kimseler tarafından korundukları için

hakkının alınmadığından şikâyetçi olduğundan, söz konusu çingenelerin teftiş edilerek üzerlerine sabit olan hakkının alınması; hakkını vermezlerse davanın Divan-ı Hümayun'da görülmesi için mahbusların Âsitâne-i Saadet'e gönderilmeleri.

Bâ-hatt-ı Hüseyin Çelebî.

Gümülcine kâdîsına hüküm ki:

Dergâh-ı Mu'allâm solaklarından Solak Mehmed Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl sunup; "Bundan akdem âdemisi Mehmed nâm kimesne Üsküb'den kârvân ile gelürken kazâ-i mezbûra tâbi' Karacaoğlu dimekle ma'rûf karyede konduklarında Çingâne tâyifesinden () nâm şakîler kırk bin akçalık çukasın sirka idüp töhmet-i sâbıkaları olmağla ahz ü habs olunup; "Âyende vü revendenün esbâb u eskâllerin sirka itmekden hâlî değıllerdür." diyü bi-tarîki's-şehâde haber virmeleriyle sicill ü huccet itdürilüp şer'le haklarından gelinmek icâb itmiş iken ba'zı kimesneler mu'âvinleri olmağla ol cânibde icrâ-yı hakk olunmaduğın" bildürüp Âsitâne-i Sa'âdet'e gönderilmeleri bâbında emr-i şerîfüm recâ itmeğın, gönderilmeleri bâbında fermân-ı şerîfüm sâdır olmışdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mezkûrları meclis-i şer'a ihzâr idüp hakk üzre teftîş eyleyüp göresin; mezkûrlar vech-i meşrûh üzre âyende vü revendenün esbâb u eskâllerin sirka idüp ve hâlâ mezbûrun dahı çukası uğurlanup mezkûrlar sirka eyledükleri bi-hasebi's-şer'ı's-şerîf sübût bulup habsolundukları mukarrer ise ba'de's-sübût şer'le teveccüh eyleyen hakkın hükmidüp bî-kusûr alıviresin; inâd ü muhâlefet idüp hakkın virmeyüp anda fasla imkân yoğısa mahbûs olanların sûret-i sicilleriyle Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gönderesin ki, Dîvân-ı Hümayûnum'da kâdî-askerlerüm huzûrlarında şer'le ahvâlleri görilüp icrâ-yı hakk oluna.

151

[218]

İstanbul'da zahire sıkıntısı çekildiği için Yalakâbâd'da bulunan değirmenlerde öğütülen unların gemilere yüklenerek İstanbul'a gönderilmesi emredildiği halde emrin gereğinin yerine getirilmediği, ayrıca Musli isimli solağın gemilere un yüklenmesine engel olduğu haber alındığından, kadı'nın bu konuda ihmalkâr davranmayıp değirmenlerde öğütülen unları gemilere yükleterek İstanbul'a göndermesi ve bu hususta engel çıkaranları uyarması.

Hüseyin Efendi.

Yalak-âbâd kâdîsına hüküm ki:

Bundan akdem İstanbul'da zahîre* bâbında küllî muzâyaka olmağla; "Taht-ı kazânda olan değirmenlerde öğünen unları gemilere tahmîl idüp müte'âkıben İstanbul'a gönderesin." diyü tenbîh ü te'kîd olunmuşken hâlâ husûs-ı mezbûra tekayyüd eylemeyüp ihmâl üzre olduğun ecilden kifâyet mikdârı un gelüp irişmeyüp kemâ-kân muzâyaka kemâlinde olmağın mes'ûl ü mu'âteb olmuşsındur. İmdi; zikrolunan değirmenlerde öğünen unı gemilere tahmîl idüp ve her gemiye ne mikdâr çuval yükledüp ve ne zamânda gönderdiğünü gemi re'îsinün ismi ile ma'an yazup i'lâm eylemen emrüm olmuşdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu husûsa onat vechile bi'z-zât mukayyed olup fermân-ı celîlü'l-kadrüm üzre taht-ı kazânda olan değirmenlerde öğünüp çuvallara konılan unı her kimün gemisi olursa olsun tahmîl eyleyüp dahı çuvalun adedi ve unun vezni ve tahmîl olunan gemi re'îsinün ismi ile defter idüp bir sûretin bu cânibe ma'an irsâl eyleyesin. Ol cânibde gemi re'îslerinün mübâşiri olan Solak Muslî ba'zı gemilere un tahmîl olunmağa

mâni' olur imiş. Mezbûra muhkem tenbîh eyleyesin ki, bir dahı bu makûle mîrî hıdmete mâni' olmaya. Şöyle ki; mütenebbih olmayup girü müdâhale iderse yazup arzeyelesin ki, Südde-i Sa'âdetüm'e getürdilüp hakkından geline ve bi'l-cümle zahîre husûsı mühimmât-ı umûrdandır. Şöyle ki; bu def'a dahı ihmâl ve adem-i tekayyüdün i'lâm oluna, mansıbun âhara virilmekle iktifâ olunmayup gereği gibi mu'âteb olman mukarrerdür ve gemilere un tahmîl eylemeğe mâni' olan eger mezkûr solakdur ve eger gayrilerdür; her kim olursa olsun men' idüp memnû' olmayanları ism ü resmleri ile yazup arzeyelesin ki, haklarında fermân-ı şerîfüm ne vechile sâdır olursa mücebi ile amel oluna.

152

[216]

Limni Sancağı Beyi Mehmed'in, kendisi ve adamları Donanma-i Hümayun ile seferde iken Limni sancağını iltizam eden zimmînin zimmetinde bulunan alacağının tahsil edilmesi ve sancağın Mehmet Bey'e zaptettirilip başkasının müdahalesine izin verilmemesi.

Cezîre-i Limin kâdîsına hüküm ki:

Limin Sancağı Beği olan kıdvetü'l-ümera'î'l-kirâm Mehmed *dâme ızzühû* Südde-i Sa'âdetüm'e âdem gönderüp; "Livâ-i mezbûr bundan akdem bin yigirmi beş Cumâde'l-evveli'nün altıncı gününden kendüye tevcih olunup berât itdürüp yigirmi beş oturak beşer kat forsa ile donanmış gemi ve yarar âdemleri ile hâlâ Donanma-i Hümayûn seferinde ve sâyir hıdmetlerde küllî hıdmet üzere iken cezîre-i mezbûreden bir müflis ü medyûn zimmî nice def'a iltizâm idüp zimmetinde küllî mâl-i mîrî var iken girü bir tarıkla iltizâm idüp ve şart-ı iltizâmında mûmâ-ileyhe beş yük akça sâlyâne virmeğe müte'ahhid olmuşken Mart ibtidâsından bu âna değin ta'yîn olunan akçadan ancak elli beş bin akça teslîm idüp mâ'adâsı zimmetinde kalmağla taleb itdükde virmekte te'allül itmekle mûmâ-ileyhe gadrolup meblağ-ı mezbûr virildüğü takdîrce bedeline ve sâyir masârifine vefâ itmemeğin; "Livâ-i mezbûrî üslûb-ı sâbık üzere berâtı mücebince zabt u tasarruf itdürüp hâsıl olan mahsûlâtıdan olıgeldüğü üzere kal'a neferâtı mevâciblerini virdükden sonra bâkî kalan mahsûlâtı müşârun-ileyhe zabt itdürüp mezbûr mültezimi ve âharı dahlitdürmeyesin ve tahvîline düşen mahsûlinden zikrolunan mültezim ve dâyinleri Alî Çavuş ve gayrileri her nesin almışlar ise bî-kusûr alıviresin." diyü Mâliyye tarafından emr-i şerîfüm virildüğü" bildürmeğin, mücebince amel olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur.

Buyurdum ki:

Vusûl buldukda, bu bâbda Mâliyye tarafından virilen emrüm mücebince amel idüp hılâfına cevâz göstermeyesin.

[Yev]mü'l-Erbi'â, fî 23 Zi'l-ka'deti's-şerîfe, sene: 1026

Yevm-i mezbûrda cülûs-ı hümmâyûn vâkı' olmuşdur.

153

[214]

Limni adasında bulunan Ballıkasrı Kalesi müstahfız ve topçularından bazılarının kale dışında sakin oldukları, görevlerine gelmedikleri ve haksız yere ulûfe aldıkları bildirildiğinden, müstahfız ve topçulara kalede sakin olup görevleri başında bulunmaları hususunda tenbihte bulunulması; aksi halde gediklerinin hizmette mevcut olanlara arz edilmesi.

Limin kâdîsına hüküm ki:

Kâyim-makâmun Mustafâ zîde kadruhû Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Cezîre-i mezbûrede vâkı' Ballıkasrı Kal'ası müstahfızları ve topçularından ba'zıları kal'adan hâric yirde sâkin olup hıdmetiyle mukayyed olmayup kendü hevâsında gezüp ulûfe zamânında gelüp ulûfe taleb idüp; "o makûle hıdmetlerinde mevcûd olmayup kendü hevâsında olanlara ulûfe virilmeyüp ve yabanda sâkin olanların gedükleri hıdmetde mevcûd olanlara arz olunmak" bâbında emr-i şerîfüm virilmek" recâsına arzitmeğın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda bi'z-zât mukayyed olup dahı kal'a-i mezbûre neferâtına muhkem tenbîh eyleyesin ki, her biri kal'ada sâkin olup min-ba'd hâric yirde sâkin olmayup her biri hıdmetlerinde mücidd ü sâ'î olalar. Şöyle ki; ba'de't- tenbîh mütenebbih olmayup kal'adan hâric yirde olup hıdmetlerin edâ eylemeyeler, o makûlelerin gedüklerin hıdmetde mevcûd olanlara arz eyleyesin ve min-ba'd o makûlelerin ulûfelerin virmeyesin. Ammâ; bu bahâne ile hıdmetde mevcûd olanlara dahlolunmakdan hazer eyleyesin.

154

[215]

Galata'da, ayak berberi denilen bazı şahısların berber dükkânları yanında berberlik yapıp işlerine engel oldukları ve hiçbir tekâlif vermedikleri, ayrıca bazı berberlerin de birbirlerinin çıraklarını ayarttıkları bildirildiğinden, ayak berberlerine berber dükkânlarının yanında çalışmamaları, berberlere de birbirlerinin çıraklarını ayartmamaları hususunda tenbihte bulunulması.

Ulyâ Efendi.

Galata kâdîsına hüküm ki:

Galata'da vâkı' berber tâyifesi Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl sunup; "mezbûrlar her biri dükkân sâhibleri olup ordu ve sâyir tekâlif-i örfiyyeyi fermân olunduğı üzre bî-kusûr edâ iderler iken hâliyâ ayak berberi nâmında ba'zı kimesneler mezbûrların dükkânları yanında gelüp âdem tırâş itmekle bunlara müzâhame virüp ve ordu ve sâyir tekâlifi dahı virmedüklerin" tâyife-i mezbûre kethudâları dahı i'lâm idüp ve; "tâyife-i mezbûreden ba'zıları birbirinün şâgirdlerin ayar[d]up gadritdükleri" dahı i'lâm olunmağın, ehl-i hubreleri ma'rifetiyle olıgelene muhâlif vaz' olunmamak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdir olmuşdur.

Buyurdum ki:

Vusûl buldukda, emrüm mücebince amel idüp dahı ehl-i hibreleri ma'rifetiyle bu husûsda olıgeldüğü üzre amel idüp min-ba'd olıgelene muhâlif ayak berberlerin bunların dükkânları yanında iş işletdürmeyüp olıgelene muhâlif birbirlerinin şâgirdlerin ayartmayalar ve bi'l-cümle kadîmden olıgelene muhâlif iş olduğına rızâ-yı şerîfüm yokdur. Ana göre mukayyed olup emrüm ve kadîmden olıgelene muhâlif bir ferde iş itdürmeyesin. Memnû' olmayanları yazup arzeyelesin.

[Yev]mü'l-Erbi'â, fî 29 Za., sene: 1026

155

[212]

Dergâh-ı Muallâ Yeniçeri Ocağı'nda Yayabeyi ve Vezir-i Âzam Halil Paşa'nın Kapıkethüdası olan İbrahim'in, Hamid sancağının Bellüce vs. köylerdeki yayabeylik zeameti reâyasına mîr-i mîrân, ümerâ, voyvoda vs. tarafından müdahalede bulunulmaması, selâmiyye adı altında akçe alınmaması ve fukaraya zulmedilmemesi.

Bâ-takrîr-i hazret.

Bâ-hatt-ı

() kâdîlarına hüküm ki:

Hamîd sancağında taht-ı kazânuzda Bellüce nâm karye ve gayriden () bin akça ze'âmet ile Dergâh-ı Mu'allâm Yeniçeri Ocağı'nda Yaya beğlerinden düstûr-ı ekrem *ilh.* asâkir-i nusret-âsâruma Serdâr olan Vezîr-i A'zamum olan Halîl Paşa *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehûnun* Kapukethudâlığı hıdmetinde olan kıdvetü'l-emâcid ve'l-ekârim İbrâhîm *dâme mecdühûnun* yayabeğlik ze'âmeti kadîmden serbest olup Sultân Orhan zamânından berü mîr-i mîrân u ümerâdan ve voyvoda ve sâ'ir âdemlerinden bir ferde dahl ü ta'arruz itmiş değıller iken hâlâ mîr-i mîrân u ümerâ ve sâyir voyvoda vü sübaşları mûmâ-ileyhün yayabeğliği ze'âmeti karyeleri üzerine varup konup selâmiyye nâmına ve gayri tarîkla hılâf-ı şer'-ı şerîf nice akçaların alup dâyimâ serbest ze'âmeti karyeleri re'âyâ[sına] zulm ü te'addî eylemekden hâlî olmadıkları i'lâm olunmağın imdi; selâmiyye nâmı Memâlik-i Mahrûsem'den ref' olunup defe'âtle etrâfa evâmir-i şerîfe virildüğünden mâ'adâ mûmâ-ileyhün mutasarrıf olduğü yayabeğliği ze'âmeti dahı kadîmden serbest olmağın min-ba'd mîr-i mîrân u ümerâ vü sübaş vü voyvodalar ve sâyir âdemleri serbest ze'âmeti re'âyâsına dahl ve rencide olunmamak emrüm olmışdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı min-ba'd mûmâ-ileyhün serbest olan yayabeğlik ze'âmeti karyeleri re'âyâsına min-ba'd mîr-i mîrân u ümerâ ve sâyir voyvoda vü âdemlerin çıkartmayup bir akça ve bir habbelerin aldurmayup men' u def' eyleyesiz ve bi'l-cümle mîr-i mîrân u ümerâ vü voyvodaları ve sâyir âdemleri il üzerine devre çıkduklarına ve selâmiyye ve gayr[i] tarîkla hılâf-ı şer'-ı şerîf mûmâ-ileyhün ze'âmeti karyeleri re'âyâsından ve sâyir fukarânun bir akçaları alındüğüne rızâ-yı hümâyûnum yokdur. Bu bâbda her biriniz bi'z-zât mukayyed olup bir ferde zulm ü te'addîden ihtirâz eyleyesiz.

Bir sûreti; "() kâdîlarına hüküm ki: Hudâvendigâr sancağında taht-ı kazânuzda () nâm karyeler ve gayriden () bin akça ze'âmete mutasarrıf olan..." *vech-i meşrûh*.

156 *Südde-i Saadet'ten Acem vilâyetine dönmekte olan Acem bâzergânlarından Hâce Hızır ve hizmetçilerinin güzergâh boyunca kimse tarafından rahatsız edilmesine izin verilmemesi.*
[213]

Bâ-hatt-ı Hüseyin Efendi.

Südde-i Sa'âdetüm'den Erzurum'a varınca yol üzerinde vâkı' olan beğlerbeğlerine, sancakbeğlerine ve kâdîlarına hüküm ki:

Acem bâzergânlarından Hâce Hızır kendü hıdmetkârlarıyla vilâyet-i Acem'e teveccüh itmekle; "menâzil ü merâhilde kendüye ve hıdmetkârlarına ve esbâb u tavarlarına hâricden dahlolunmamak" için emr-i şerîfüm recâ eylediği ecilden, menâzil ü merâhilde hılâf-ı şer' dahl ü rencîde olunmamak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı mezbûr Hâce Hızır kendü âdemleri [ile] her kankınızın taht-ı hükûmetinize varup dâhıl olursa menâzil ü merâhilde kendüye ve hıdmetkârlarına ve esbâb u tavarlarına hılâf-ı şer'-ı şerîf dahl ü rencîde itdirmeyüp men' u def' eyleyesiz; inâd üzre olanları yazup arzeyelesiz.

157 *Tırhala'nın Balitnus köyü ahâlîsi, Tırhala sakinlerinden Nalbant Ali oğlu ve isimleri yazılı diğer şahıslardan aldıkları borç parayı birkaç defa geri ödedikleri halde kendilerinden hâlâ daha murabaha adı altında para talep edilmekte olduğunu bildirdiklerinden, davalarının görülüp muâmele-i şer'iyeden fazla para aldıkları sâbit olursa geri alınarak sahiplerine iade edilmesi.*
[209]

Bâ-hatt-ı Ulyâ.

Sâbıkâ Tımışvar Beğlerbeğisi olup mütekâ'id olan Muharrem dâme ikbâlühûya ve Tırhala kâdîsına hüküm ki:

Kazâ-i mezbûra tâbi' Balitnus nâm karye ahâlîsi Dergâh-ı Mu'allâm'a arz-ı hâl sunup; "Nefs-i Tırhala sâkinlerinden Na'lbend Alî oğlu () ve Alî yeniçeri ve Yağlubörk ve () ve Hâcî Rıdvân nâm kimesneler bundan akdem bunlara bir mikdâr akça karz virüp ba'dehû virdükleri akçaların aldıklarından gayri dört-beş def'a dahı mu'âmele nâmına ol mikdâr akçaların alup alâkaları ve bunlarda akçaları kalmamışken murâbaha bahânesiyle dâyimâ akça talep itmekden hâlî olmayup mezbûrların zulm ü te'addîlerinden karye-i mezbûre re'âyâsinun ekseri perâkende vü perîşân olup mâ'adâsı dahı terk-i diyâr itmek üzre olup ahvâlleri diğer-gün olmağla mezbûrların ahvâlleri şer'le görülüp men' u def' olunmak" bâbında emr-i şerîfüm recâ eyledükleri ecilden imdi; re'âyâ vü berâyâya bir vechile zulm ü te'addî olunduğuna kat'â rızâ-yı şerîfüm yokdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda mukayyed olup dahı mezbûrları meclis-i şer'-ı şerîfe ihzâr idüp re'âyâ muvâcehelerinde hakk üzre göresiz; arzolunduğu üzre mezbûrların mu'âmele-i

şer'ıyyeden ziyâde akça aldıkları vâkı' ise -onı on bir buçukdan ziyâde murâbahaya ruhsat yokdur- ziyâde aldıklarını asla zammidüp dahı ziyâde almışlar ise ba'de's-sübût ashâbına hükmidüp alıvirüp hılâf-ı şer'-ı şerîf kimesneye iş itdirmeyesiz. Şöyle ki; memnû' olmayup mu'âmele-i şer'ıyyeden ziyâde tekrâr akça talep idüp girü bunları rencîde iderler ise o makûleleri hasımları ile ma'an Âsitâne-i Sa'âdetüm'e havâle eyleyesin ki, geldüklerinde ahvâlleri Dîvân-ı Hümâyûnum'da hakk üzre görölüp icrâ-yı hakk oluna.

158

[210]

Dergâh-ı Muallâ sipahilerinden müteveffa Durmuş'tan aldığı malların bedeli olarak daha sonra kendisinden, üzerinde anlaşlan fiyattan daha fazla para alındığını iddia eden Baba kazası sakinlerinden Çakal Dimo isimli zimmînin davasının görülüp fazla parasının alındığı sâbit olursa müteveffanın vasîsinden tahsil ve kendisine iade edilmesi.

Baba kâdîsına hüküm ki:

Kazâ-i mezbûre sâkinlerinden Çakal Dimo nâm zimmî Dergâh-ı Mu'allâm'a gelüp şöyle arzyledi ki; "Dergâh-ı Mu'allâm sipâhîlerinden iken fevtolan Turmuş nâm kimesneden ba'zı metâ' alup ba'dehû aldığı metâ'ı takdîr eyledükleri bahâdan ziyâde bî-vech bundan yetmiş iki bin akça dahı ziyâde alup ziyâde zulm ü te'addî olduğın" bildürüp; "müteveffâ-i mezbûrun vasîsi olan () nâm kimesneden şer'le bundan aldığı ziyâde talep ve elinde olan fetvâ-yı şer'ıyye mücebince hakkı icrâ" olunmak bâbında emr-i şerîfüm recâ itmeğın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mezkûrı da'vâ-yı hakk iden mezbûr ile meclis-i şer'a ihzâr idüp husûs-ı mezbûr bundan akdem bir def'a şer'ile görölüp faslolunmayup on beş yıl mürûr itmiş değil ise tamâm hakk u ad[1] üzre dikkat ü ihtimâm ile tefâtüş ü tefahhus idüp göresin; kazıyye arzyledüğü gibi olup vech-i meşrûh üzre müteveffâ-i mezbûrdan aldığı metâ'ı takdîr eyledükleri bahâdan ziyâde ol mikdâr akçasın aldıkları şer'ile sâbit ü zâhir olursa ve elinde olan fetvâsı* takrîrine* muvâfık ise mücebince amel idüp bundan aldıkları ziyâdeyi teveccüh idenlerden hükmidüp alıviresin. Hılâf-ı şer'-ı şerîf ve mugâyir-i emr-i münîf kimesneye iş itdirmeyesin.

159

[211]

Trabolice kazasının Karatori(?) ve Piyana köylerinde timara mutasarrıf iken, ahaliye zulmettiği gerekçesiyle timarı alınıp başkasına verilen Şükrullah'ın, yanına topladığı eşkıya ile tekrar adı geçen köylere gelerek reâyaya zulmettiği, bin yirmi altı senesi mahsulünü zorla zaptettiği ve reâyanın hayvanları ile anbarlarında bulunan terekelerini aldığı şikâyet olduğundan, adı geçenin buldurularak kendisinden hak iddia

edenler ile davalarının görülüp üzerine sâbit olan haklar alınıp sahiplerine verildikten sonra üzerine sâbit olan suçların, sicil suretleri ile Dergâh-ı Muallâ'ya arz edilmesi.

Bâ-hatt-ı Hüseyin Efendi.

Sâbıkâ Karaman Beğlerbeğisi olup ber-vech-i arpalık Mora sancağına mutasarrıf olan Alî dâme ikbâlühûya ve Trabolice kâdîsına hüküm ki:

Sen ki mîr-i mîrân-ı müşârun-ileyhsin, Dergâh-ı Mu'allâm'a mektûb gönderüp; "Mora sancağında Trabolice kazâsına tâbi' Karatori (?) ve Piyana nâm karyeler ahâlîsi umûmen sana gelüp erbâb-ı tîmârdan Şükrullâh nâm kimesne için; "zâlim ü şakî vü ehl-i fesâd olduğın bundan akdem Trabolice Kâdîsı olan Mevlânâ Mehmed ve ol diyârun eşkiyâ tefîşine me'mûr olan Dergâh-ı Mu'allâm kapucıbaşlarından İskender dâme mecdühû olduğın Dersa'âdetüm'e arzyledükde tîmârı Mahmûd nâm kimesneye tevcih olunup üzerinde tîmâr yoğiken bin yiğirmi altı senesinün mahsûlin cebren fukarâdan alup te'addî eyledüğinden mâ'adâ hevâsına tâbi' ba'zı eşkiyâ ile karyelerine varup koyunların ve sığırların sürüp anbârlarında olan terekelerin nehb ü gâret idüp re'âyâ fukarâsın dâyimâ hılâf-ı şer'-ı şerîf rencide vü te'addî eylemekden hâlî olmaduğın [bildürdüklerin]" arzyledüğün ecilden imdi; re'âyâ vü berâyâyâ bir vechile zulm ü te'addî olunduğuna rızâ-yı hümâyûnum yokdur. Bu bâbda şakî-ı mezbûrun ahvâli şer'le görülüp icrâ-yı hakk olunmak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı mezbûrı şer'-ı şerîfe ihzâr idüp gaybet ider ise şer'le buldurması lâzım olan kefillerine buldurdup getürdüp da'vâ-yı hakk u ta'yîn-i mâdde idenler ile berâber idüp bir def'-a şer'le görülüp faslolunmayup üzerinden on beş yıl mürûr itmeyen husûsların şer'le onat vechile tefîş ü tefahhus idüp ba'de's-sübût ashâb-ı hukûkun hakların alıvirdükden sonra şakî-ı mezbûrun üzerine sâbit olan mevâddun sûret-i sicilleriyle yazup arzyleyesin ki, sonradan hakkında emrüm ne vechile sâdır olur ise mücebiyle amel oluna.

160

[208]

Selânik vs. yerlerden gelen bazı tüccarların, Köstendil'in Dolyan Panayırı pazarında mallarını sattıktan sonra geri dönerken, Ustrumca kazasının Kosterin adlı derbend köyü civarında yolları kesilerek katledilip mal ve yiyeceklerinin alınması olayının fâilleri olan eşkiyanın yakalanıp haklarından gelinmesi hususunda daha önce emir gönderildiği halde bunlardan bir kısmının ileri gelen kimseler ile yeniçeri ve sipahi çobanı olmaları, bir kısmının da serbest köylere sığınmaları sebebiyle yakalanamadıkları bildirildiğinden, bu hususun halli için Selanik ve Köstendil sancakları beyleri ile Koçizade Mehmet ve Selanik kadîsının nâibinin görevlendirildiği; adı geçenlerin söz konusu eşkiyayı mutlaka yakalayarak kendilerinden davacı olanlarla davalarını görüp üzerlerine sâbit olan hakları alıp sahiplerine verdikten sonra şer'an gerektiği şekilde cezalandırmaları.

Beğlerbeğidir.

Selanik Sancağı Beği olan Arslan *dâme izzühûya* hüküm ki:

"Bundan akdem Selanik'den ve sâyir Memâlik-i Mahrûsem'den ba'zı tüccâr tâyifesi Köstendil sancağında Dolyan Panayırı bâzârına varup metâ'ların bey' idüp avdet itdüklerinde Köstendil sancağında ba'zı eşkıyâ tâyifesi cem' olup zikrolunan tüccâr tâyifesin ve yanlarında olan yeniçerilerin ve şorbâcıyı Ustrumca kazâsında vâkı' Kosterin nâm derbend karye kurbinde katl ve cümle emvâl ü erzâkların gâret itmekle mezbûrûn eşkıyâ hüsn-i tedbîr ü tedârük ile elegetürülüp haklarından gelinmek bâbında mukaddemâ emr-i şerîf virilmiş iken mezbûrûn eşkıyânun ekseri ba'zı ekâbir ü sipâhî vü yeniçeri çobânı ve kimi ter-oğlanı olmağla ve ba'zıları serbest karyelere tahassun itmekle ol makûle eşkıyâ teccessüs ü taleb olundukda mezkûrlar elevirmeyüp himâyet ü sıyânet eyledükleri" i'lâm olunup ve sen müstekîm ü dîndâr olup sana her vechile i'timâd-ı hümayûnum olmağla sen bi'z-zât ve Köstendil sancağına ber-vech-i arpalık mutasarrıf olan Mehmed *dâme ikbâlühû* ve müvellâ ta'yîn olunan kıdveteyi'l-kuzât ve'l-hukkâm Koçi-zâde Mevlânâ Mehmed ve Selanik kâdîsının nâyibi *zîde fazlühümâ* ile görüp ma'yyet ü ittifâk üzre zikrolunan eşkıyâ vü ehl-i fesâdı bi-eyyi vechin kân elegetürmek bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur.

Buyurdum ki:

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-unvânım üzre mûmâ- ileyh Köstendil sancağına mutasarrıf mûmâ-ileyh ile ve müvellâ ta'yîn olunan müşârun-ileyhimâ ile mukayyed olup zikrolunan eşkıyâ vü ehl-i fesâd her kande ise hüsn-i tedbîr ü tedârük ile elegetürüp bulunmayup ba'zı yirlere ihtifâ vü tahassun idenleri dahı buldurması lâzım olan küfelâsına buldurup elegetürdüp bir def'a şer'le görilmeyüp üzerlerinden on beş yıl mürûr itmeyen husûsların da'vâ-yı hakk u ta'yîn-i mâdde iden husamâsı muvâcehelerinde muktezâ-yı şer' üzre onat vechile gördürüp üzerlerine sübût bulan hakların ba'de's-sübût ashâbına hükmidüp bî-kusûr alıvirdükden sonra vech-i meşrûh üzre fesâd ü şenâ'at iden eşkıyâ vü ehl-i fesâdun muhtâc-ı arz olanların muhkem habsidüp üzerlerine sübût bulan mevâddun sûret-i sicilleriyle yazup ahvâllerin tafsîl üzre Südde-i Sa'âdetüm'e arzleyesin; olmayanların şer'le haklarında lâzım geleni icrâ eylesin ve sen ki Koçi-zâde Mevlânâ Mehmed *zîde fazlühûsın*, senün dîn ü diyânetüne küllî i'tikâd-ı hümayûnum olmağla husûs-ı mezbûra müvellâ ta'yîn olunmuşsındur. Gereği gibi mukayyed olup zikrolunan eşkıyâ tâyifesinden elegirenleri bi-hasebi's-şer'î's-şerîf görüp lâzım geleni icrâ itmekde ihtimâm idüp bu bahâne ile kendü hâlinde olan re'âyâ garaz u ta'assub ile rencîde olunup ve bu sebeb ile müft ü meccânen yim ü yimekleri alınmağla perâkende vü perîşân olmakdan ve ahz ü celb sebebi ile ehl-i fesâd himâyet ü sıyânet olunmakdan ve kendü hâllerinde olanlara dahl ü tecâvüz itmekden be-gâyet ihtirâz idüp câdde-i hakdan udûl ü inhırâf eylemeyesin. Eyyâm-ı adâlet-encâmumda hılâf-ı şer' u kânûn bir ferde zulm ü te'addî olunduğına kat'â rızâ-yı hümayûnum yokdur. Ana göre ma'lûmun olup mezbûrûn eşkıyâyı elegetürmekde ve hılâf-ı şer' bir ferde zulm ü te'addî olunmamakda bezl-i makdûr ve sa'y-i nâ-mahsûr eylesin.

161

[207]

Ustrumca'nun Kosterin adlı derbend köyü civarında öldürülen tüccarların kâtileri olan eşkıyanın teftiş ve üzerlerine sâbit olan suçların sicil ve huccet olunması hizmetinde istihdam edilmek üzere Selanik kadısı tarafından dürüst ve dindar bir nâib tayin edilmesi.

Bir sûreti; "Selanik kâdîsına hüküm ki: haklarından gelinmek fermânım olmağla sen dahı bir müstekîm ü dîndâr nâyibün ta'yîn eylesesin ki, Selanik sancağına ber-vech-i arpalık mutasarrıf olan emîru'l-ümerâ'î'l-kirâm Arslan *dâme ikbâlühû* ile varup zikrolunan eşkıyânun elegirenlerin ahvâllerin mahallerinde şer'le görüp sicill ü huccet eylemek bâbında fermân-ı şerîfüm sâdır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan fermân-ı sa'âdet-unvânım üzre bir müstekîm ü dîndâr nâyibün ta'yîn idesin ki, mûmâ-ileyh ile varup zikrolunan eşkıyâdan elegirenlerin ahvâllerin mahallerinde şer'le hakk üzre görüp üzerlerine sübût bulan mevâddı sicill ü huccet eyleye."

162

[206]

Selanik vs. yerlerden gelen tüccarları Dolyan Panayırı pazarında mallarını sattıktan sonra geri dönerken katleden Köstendilli eşkıyanın yakalanıp haklarından gelinmesi ile görevlendirilen Selanik sancağı beyine Köstendil sancağı beyinin, bu bölgenin kendi sancağı dâhilinde olduğu gerekçesiyle engel çıkardığı bildirildiğinden, Köstendil sancağı beyinin engel çıkarmayıp bu hususun halli için görevlendirilen Selanik sancağı beyi, Selanik kadısının nâibi, Ustrumca Kadısı Koçizade Mehmet ve Köstendil sancağındaki diğer kadılarla işbirliği yapması ve söz konusu eşkıyanın mutlaka yakalanarak kendilerinden davacı olanlarla davalarının görülüp üzerlerine sâbit olan haklar alınıp sahiplerine verildikten sonra gerektiği şekilde cezalandırılmaları.

Beğlerbeğidir.

Köstendil sancağı beğine ve bi'l-fi'l Ustrumca Kâdîsı olan Koçi-zâde Mevlânâ Mehmed *zîde fazlühûya* ve livâ-i mezbûrda vâkı' olan kâdîlara hüküm ki:

Bundan akdem Selanik'den ve Memâlik-i Mahrûsem'den ba'zı tüccâr tâyifesi Dolyan Panayırı bâzârına varup metâ'ların bey' idüp avdet eyledüklerinde Köstendil sancağında ba'zı eşkıyâ vü ehl-i fesâd cem' olup zikrolunan tüccâr tâyifesin ve yanlarında olan yeniçerileri ve şorbâcıyı Ustrumca kazâsına tâbi' Kosterin nâm derbend karye kurbinde katl ve cümle emvâl ü erzâkların gâret ü hasâret itmekle mezbûrün eşkıyâ elegetirilüp haklarından gelinmek için Selanik sancağına mutasarrıf olan Arslan *dâme ikbâlühûya* hitâben emr-i şerîfüm virilmiş iken mezbûrün eşkıyânun ekseri ekâbir ü sipâhî vü yeniçeri çobânı ve ter-oğlanı olmağla ve ba'zıları serbest karyelere tahassun itmekle ol makûle eşkıyâ tecessüs ü taleb olundukda mezkûrlar elevirmedüklerinden gayri sen ki mîr-livâ-i müşârun-ileyhsin, sen dahı; "Benüm sancağumdur." diyü mûmâ-ileyh Arslan *dâme ızzühûy* müdâhale itdürmeyüp mâni' olduğun* i'lâm olundu. İmdi; ol vechile mâni' olmayup husûs-ı

mezbûra sen ve mûmâ-ileyh ve cümle kuzât ve müvellâ ta'yîn olunan müşârun-ileyh ve Selanik kâdîsının nâyibi ile ma'ıyyet ü ittifâk üzere tekayyüd olunup zikrolunan eşkıyâ vü ehl-i fesâd bi-eyyi vechin kân elegetürilmek bâbında fermân-ı sa'âdet-unvânım sâdı[r] olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan fermân-ı şerîfüm üzere mîr-i mûmâ-ileyh ve müvellâ ta'yîn olunan müşârun-ileyhimâ ve taht-ı livânda olan kuzât ile ma'ıyyet ü ittifâk üzere husûs-ı mezbûra mukayyed olup zikrolunan eşkıyâ vü ehl-i fesâdı bi-eyyi vechin kân her kande bulunur ise hüsn-i tedbîr ü tedârük ile elegetürüp bulunmayup vech-i meşrûh üzere ba'zı yirlere ihtifâ vü gaybet idenleri buldurması lâzım olan küfelâsına buldurdup getürdüp bir def'a şer'le görilmeyüp üzerinden on beş yıl mürûr itmeyen husûsların da'vâ-yı hakk u ta'yîn-i mâdde iden hasımları muvâcehesinde muktezâ-yı şer' üzere onat vechile görüp üzerlerine sübût bulanı ba'de's-sübût ashâb-ı hukûka hükmidüp bî-kusûr alıvirdükden sonra vech-i meşrûh üzere fesâd ü şenâ'at iden eşkıyâ vü ehl-i fesâdun muhtâc-ı arz olanların muhkem habsidüp üzerlerine sübût bulan mevâddun sûret-i sicilleriyle yazup arzeyeyesiz; olmayanların şer'le haklarında lâzım geleni icrâ eyleyesiz ve sen ki mîr-livâ-i müşârun-ileyhsin; "Benüm sancağumdur." diyü ol vechile mâni' olmayup ma'ıyyet ü ittifâk üzere fermân-ı hümâyûnumun icrâsında bezl-i ihtimâm eyleyesin ve sen ki Koçi-zâde Mevlânâ Mehmed'sin, senün dîn ü diyânetüne küllî i'tikâdum olmağla husûs-ı mezbûra müvellâ ta'yîn olunmuşsındur. Gereği gibi mukayyed olup zikrolunan eşkıyâ[nun] ahvâlleri şer'le görölüp bi-hasebi's-şer' lâzım geleni icrâ itmekde bezl-i makdûr eyleyesin ve siz ki kâdîlarsız, bu bâbda siz dahı her biriniz mukayyed olup mûmâ-ileyhimâ ve müvellâ ta'yîn olunan müşârun-ileyhimâ ile mezbûrûn eşkıyânun elegendesinde dikkat ü ihtimâm üzere olasız. Ammâ; bu bahâne ile kendü hâlinde olan re'âyâ garaz u ta'assub ile rencîde olunup müft ü meccânen yim ü yimeklere alınmakdan ve kendü hâllerinde olanlara dahl ü tecâvüz itmekten ve ahz ü celb sebebi ile ehl-i fesâd () himâyet olunmakdan be-gâyet ihtirâz üzere olup câdde-i hakdan udûl ü inhirâf göstermeyesiz.

163

[204]

Selanik ve Ksendire'de bulunan iki kalenin neferlerinin görevleri başında durmayıp kale dışında sakin oldukları bildirildiğinden, kale neferlerinin ve silahlarının yoklanması ve kale neferlerine bu hususta tenbihte bulunması; buna rağmen kalede sakin olmayıp hizmete gelmeyenler olursa dirliklerinin hakedenlere tevcih edilmek üzere arz edilmesi.

Selanik Sancağı Beği Arslan dâme ikbâlühûya hüküm ki:

Selanik'de () nâm kal'anun ve Ksendire nâm mahalde müceddeden binâ olunan kal'anun neferâtı ve topçıları kal'ada sâkin olmayup, ekseri taşrada sâkin olup hıdmetleriyle mukayyed olmayup kendü hevâlarında oldukları i'lâm olunup zikrolunan kal'aların neferâtı ve yat u yarakları yoklanup mevcûd ve gayr-i mevcûdı defter olunmak mühimmâtından olmağın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda bi'z-zât mukayyed olup dahı zikrolunan kal'aların neferâtını ve yat u yaraklarını aslı ile yoklayup ve mevcûd ve gayr-i mevcûdunu defter idüp

ve neferâtına muhkem tenbîh ü te'kîd eylesin ki, her biri kal'ada sâkin ve hıdmetleriyle mukayyed olalar. Mütenebbih olmayup girü kal'adan taşrada sâkin olanların dirliklerin kal'ada mülâzemet üzre olan müstehikkîne arzeyesin. Ammâ; bu bahâne ile hıdmetine mukayyed olanı arzitmekden ve kimesneye te'addî vü tecâvüz olunmaktan be-gâyet ihtirâz üzre olasın.

164

[205]

Alaşehir halkı, kefere taifesinden bazılarının, kendi evlerini görecektir şekilde yaptırdıkları havaleli yüksek ev ve çardakların kendilerine şer'î zararı bulunduğunu bildirip zararın ortadan kaldırılmasını talep ettiklerinden, konunun incelenmesi ve söz konusu evlerin şer'î zararı varsa zararlarının defedilmesi.

Bâ-hatt-ı Ulyâ.

Alaşehir kâdîsına hüküm ki:

Kazâ-i mezbûr halkı Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl gönderüp; "nefs-i Alaşehir'de olan kefere tâyifesinden ba'zıları yüksek çârtâklar ve evler binâ idüp müslimânların evleri içine havâle olmağla hâtûnlarına bakup zarar-ı şer'îleri olduğunu" i'lâm idüp; "'o makûlelerin zarar-ı şer'îleri def' olunmak" bâbında emr-i şerîfüm talep eyledükleri ecilden **buyurdum ki:**

Vardukda, bu husûsa hakk üzre tekayyüd idüp göresin; o makûle kefere tâyifesi yüksek evler ve çârtâklar ihdâs ü binâ idüp müslimânların evleri içine havâleleri olup zarar-ı şer'îleri var ise şer'le zararların def' idüp hılâf-ı şer'-ı şerîf bir ferde te'allül ü inâd itdürmeyesin.

165

[202]

Vidin'de Cırnaraka nahiyesinin İstos ve Bristofça köyleri ahalisinden olup Tuna'dan geçip gelen haydut eşkıyasına yardım, yataklık ve kılavuzluk yapan kişilerin yakalanıp teftiş olunarak suçu sâbit olanların haklarından gelinmesi.

Receb Efendi hattıyla.

Veziir-i a'zam zamânında buyurulmuşdur.

Vidin beğine ve Vidin kâdîsına hüküm ki:

Mîr-livâ-i sâbıkun Kâyim-makâmı olan İhtiyâr mektûb gönderüp; "Tuna'dan mürûr iden haydûd eşkıyası nevâhî vü kurâda ba'zı re'âyâ ile yek-dil olup Cırnaraka nâhyesinde İstos nâm karyeden üç nefer ma'lûmü'l-ism Yani ve Dimitri ve Nikola zimmî, haydûdlara kılavuz olup ve karye-i mezbûre halkı mezbûr kılavuzları bilüp kendüler dahı haydûd yatağı olup ve Bristofça nâm karye halkı yatak olup kılavuzluk idüp haydûd tâyifesinden dil alınıp meclis-i şer'-ı şerîfe getürdülüp mezbûrân karye halkının muvâcehelerinde yatak u kılavuz olduğunu i'lâm idüp ve gasbeyledükleri çukadan dört yüz kara (?) çuka koduklarını ıkrâr ve Bristofça halkı i'tirâf idüp bunun emsâli nice kurâ halkı fesâd üzre oldukların" bildürüp; "Şer'le görölüp haklarından gelinmesi lâzımdür." diyü emr-i şerîfüm virilmek için arzitmegin, şer'le teftiş [ve] töhmet ü fesâdları zâhir olanların şer'le haklarından gelinmek

bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda bi'z-zât mukayyed olup dahı zikrolunan kurâ ahâlîsin meclis-i şer'î şerîfe ihzâ[r] ve hakk üzere mazınna vü müttehem olanlarını teftîş ü tefahhus idüp göresin; fi'l-vâkı' arzolunduğı üzere mezbûrlar yatak u kulaguz oldukları şer'le sâbit ü zâhir olur ise ve kulaguz [u] yatak olanlar gaybet iderler ise buldurması lâzım olanlara buldurup getürdüp şer'le üzerlerine cürm sâbit olduktan sonra şer'le haklarından gelesin ki, sâyir eşkiyâya mûcib-i ibret ü bâ'ıs-i nasîhat vâkı' ola. Ammâ; hîn-i teftîşde tamâm hakk üzere olup ahz ü celb sebebi ile ehl-i fesâda hımâyet ve kendü hâllerinde olanlara dahlolunmaktan hazer idüp ancak mazınna vü müttehem ve töhmet-i sâbıkası olanları şer'le teftîş idüp zuhûra getürmek bâbında ikdâm u ihtimâm eyleyesiz.

166

[203]

Müteveffa Vezir Kalender Paşa'nın hâslarından iken havâss-ı hümayuna ilhak olunan Kratova kazasının Bozesnice (?) nahiyesinde Veniçe (?) ve tevabii köylerin iltizamının belirtilen şartlar dâhilinde ebnâ-i sipahiyândan Abdullah'a verildiği.

Kratova kâdîsına hüküm ki:

Ebnâ-i sipâhiyândan Elliyedinci Bölük'de yevmî tokuz akça ulûfeye mutasarrıf olan Rıdvân Abdullâh gelüp; "Mukaddemâ vefât iden Vezîr Kalender Paşa'nun hâslarından iken havâss-ı hümayûnuma ilhâk olunan taht-ı kazâna tâbi' Bozesnice (?) nâhiyesinde Veniçe (?) ve tevâbi'ı karyeleri bin yiğirmi altı Martı'nun evvelinden sene tamâmına değin elli beş bin akça[ya] Osmân Receb ve Mehmed nâm kimesnelerün üzerine der-uhde iken mezbûrlarun seneleri tamâm olmağla sene-i cedîdeyi kendü, iltizâm-ı sâbık üzere bin yiğirmi yedi Martı'nun ibtidâsından sene tamâmına değin elli beş bin akçaya kendüye üzerine iltizâm ü der-uhde idüp; "Bundan akdem ümenâ vü ummâle ve vüzerâ voyvodaları ne vechile zabt u tasarruf idegelmişler ise kendüye dahı ol minvâl üzere zabt u tasarruf itdürilüp min-ba'd müfettişler ve muhassıllardan ve havâlelerden ve âhardan bir ferdi dahl ü ta'aruz eylemeyüp lâzım gelen mâlî Hazîne-i Âmirem'e ber-vech-i nakd teslîm eylemek üzere ber-vech-i pîşîn beş bin akça teslîm idüp ve eger ziyâde ile tâlib zuhûr ider ise ziyâdesiyle kabûl ider isem alınmaya ve alınur ise virdüğü pîşîn kendüye teslîm olmayınca mukâta'a-i mezbûreye dahlolunmaya." diyü vech-i meşrûh üzere eline Mâliyye tarafından berât-ı şerîfüm virildüğü" bildürüp mücebince emr-i şerîfüm recâ eylemeğın, bu bâbda Mâliyye tarafından virilen berât-ı şerîfüm mücebince amel olunmak emrüm olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda Mâliyye tarafından virilen emr-i şerîf mücebince... şurâtıyla hükm-i şerîf virilmiştir.

167

[200]

Akhisar kadısı tarafından astırılan Deveci Hasan adlı şakînin oğlu Veli'nin, Tekeli Mehmet Paşa adamlarından Kara Süleyman adlı şakînin yanına varıp isimleri yazılı şakîler ve yanına topladığı kırk-elli civarında eşkıya ile Ramazan bayramı arefesinde Akhisar kadısının mahkemesini ve müftünün evini basıp mal ve eşyalarını yağmaladığı, mahkemede bulunanları hapsediği ve bayram namazını dahi kaldırmadığı şikâyet olduğundan, Kara Süleyman'ın her nerede bulunursa yakalanıp davası Divan-ı Hümayun'da görülmek üzere Âsitâne-i Saadet'e gönderilmesi.

Bâ-hatt-ı Hüseyin Efendi.

Anatoli beğlerbeğisi ve Teke sancağında olan kâdîlara hüküm ki:

Akhisâr Müftîsi Hasan ve Kızılhısâr Kâdîsı Muhammed ve sâbıkâ Başgelembe Kâdîsı Abdurrahîm ve sâbıkâ İnegöl Kâdîsı Bâlî ve Akhisâr Kâdîsı Muhammed ve Müderris Abdülmü'în ve mülâziminden Mustafâ ve İlyâs tarafından Dergâh-ı Mu'allâm'a arz-ı hâl sunulup; "Akhisâr sâkinlerinden olup kasaba-i mezbûre kâdîsı bundan akdem Deveci Hasan nâm şakîyi salbitdürmekle oğlı olan Velî nâm şakî Tekeli Mehmed Paşa âdemlerinden Kara Süleymân nâm şakînin yanına varmağla refiklerinden Memiş ve Kara Hasan ve Dîvâne Muhammed ve Kürd Alî ve diğer Kara Hasan ve Velî ve Alî nâm eşkıyâ ve kırk-elli nefer mikdâr eşkıyâyla mübârek Ramazân-ı şerîfün arefe günü sabâhdan kâdî-ı mezbûrun mahkemesin basup mevcûd bulunan esbâbın gâret ü hasâret ve kendüsin ve oğlın ve nâ'ibin ve sâyir hıdmetkârların ahz ü habs eyledüğinden mâ'adâ müftî-i mezbûrun dahı evin basup cümle mâ-melekin gâret ü yağmâ idüp kendüsin habs ve zikrolunan kuzât u mülâziminden on nefer kimesne ahzidüp bukağü vü zencîre urup ve fukarâdan nice kimesneleri dahı bağlayup îd-i şerîf namâzın kaldırmayup envâ'-ı te'addî eyledüğinden sonra toksan üç bin nakd akça ve iki yük akçalık mikdârı esbâbların gâret eyledüğün" bildürüp mezkûr Kara Süleymân Südde-i Sa'âdetüm'e getürdilmek bâbında istid'â-yı inâyet eyledükleri ecilden, mezbûr Süleymân her kande bulunursa bi-eyyi vechin kân elegetürilüp Südde-i Sa'âdetüm'e gönderilmesin emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mezkûr Kara Süleymân'ı bi-eyyi vechin kân elegetürüp gaybet iderse şer'le buldurması lâzım olan kefillerine buldurup getürdüp dahı yarar âdemlere koşup Südde-i Sa'âdetüm'e gönderesin ki, ahvâlleri Dîvân-ı Hümayûnum'da husamâ muvâcehesinde şer'le görilüp icrâ-yı hakk oluna. Husûs-ı mezbûra onat vechile mukayyed olup ahz ü celb sebebi ile şakî-ı mezkûrî hımâyet eyleyüp göndermemekden ve ihmâl ü müsâhele ile gaybet itdürmekden be-gâyet hazer eyleyesiz.

168

[201]

Âsitâne-i Saadet'te Mukâbeleci Halîfesi olan Mustafa'nın kardeşi Hacı Mehmed'in Mısır'dan gelirken gemisinin parçalanıp kendisinin öldüğü, paralarının ise kölesi Kenan tarafından alındığı ve kölenin Siroz'a gidip bu para ile dükkân satın aldığı bildirildiğinden, kölenin bulunarak davasının görülmesi; durumun bu şekilde olduğu sabit olursa bütün mal ve eşyalarıyla birlikte Âsitâne-i Saadet'e gönderilmesi.

Siroz kâdîsına hüküm ki:

Âsitâne-i Sa'âdetüm'de Mukâbeleci Halîfesi olan Mustafâ arz-ı hâl sunup; "mezbûrun karındaşı olan Hâcî Muhammed Mısır'dan gelürken gemisi pârelenüp kendüsi helâk olmağla abd-i memlûki olan Ken'ân, mezbûrun nakdiyyesin alup halâs olup hâliyâ varup Siroz'da dükkân satun alup ol câniblerde olduğın haber almağla Siroz Havâlesi olan Mustafâ'yı vekîl ta'yîn itmekle nakl-i şer'ıyye mücebince mezbûr Ken'ân ahzolunup Südde-i Sa'âdetüm'e gönderilmek" bâbında emr-i şerîfüm recâ itmeğın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mezbûr Ken'ân'ı meclis-i şer'-ı şerîfe ihzâr idüp dahı göresin; mezbûrun vekîli olan merkûm Mustafâ'nun elinde olan nakl-i şer'ıyyenün mazmûnı sâbit ü zâhir olurise ba'de's-sübût mezbûr Ken'ân'ı nakl-i şer'ıyye mücebince esbâb u eskâliyle mezbûra teslîm idüp Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gönderesin.

169

[198]

Mezistre kazasından Süleyman oğlu Mesih'ten aldıkları borcu ödememek için adı geçene çeşitli iftiralar attıkları, şikâyet için reâyadan bazı kimseleri sahte arzlarla Âsitâne'ye gönderdikleri ve her türlü kötülüğe başvurdukları bildirilen Rahova köyü sakinlerinden Dimo, Yani ve isimleri belirtilen diğer şahısların davalarının görülmesi ve üzerlerine borç sâbit olursa alınıp sahibine verilmesi.

Bâ-hatt-ı Ulyâ.

Mezistre kâdîsına hüküm ki:

Sen ki kâdîsın, Dergâh-ı Mu'allâm'a mektûb ve kazâ-i mezbûrun e'imme [vü] hutabâ vü a'yân [u] eşrâfi ve çavuş u zü'amâsı mahzar gönderüp; "kazâ-i mezbûr sâkinlerinden Süleymân oğlu Mesîh nâm kimesne bundan akdem kazâ-i mezbûra tâbi' Rahova nâm karye sâkinlerinden Baba Dimo ve Yani ve diğer Yani ve Eflahor (?) ve Nikola ve Todori ve İstemad ve () sâyirlerine ba'zı tekâlîf ve sâyir mühimmât-ı lâzimeleri için müslimânlar huzûrında terahhumen yüz altmış bin akça karz virüp bir seneden sonra meblağ-ı mezbûri mezkûrlardan talep eyledükde inkâr idüp mücerred celb ü ahz için şirrete sülûk idüp buna nice iftirâ vü bühtân u iftirâ ve ba'zı mevâdd isnâd itmekle zulm ü gadr eyleyüp şer'-ı şerîfe da'vet eyledükde itâ'at-i şer' itmeyüp bunun gaybetinde sâhte vü müzevver arzlar peydâ idüp birkaç re'âyâyı, şekvâ itmek için Âsitâne'ye gönder[dü]klerinde müzevver ü telbîsliği mesmû' olmağla da'vâları istimâ' olunmayup ve keyfiyyet-i hâlleri a'yân-ı vilâyetün bî-garaz müslimânlarından sü'âl olundukda; "Dâyimâ mezbûrların mu'tâdları şer'r ü

telbîslikdür." diyü şehâdet eyledükleri mahzar olunup mücerred akçayı virmemek için buna bühtân u iftirâ idüp küllî gadrolmağla hakkı alıvirilmek için mukaddemâ emr-i şerîf virilmişken girü memnû' olmayup te'allül ü inâd eyledüklerin" bildürüp; "şer'le hakkı alıvirilmek bâbında emr-i şerîfüm recâsına i'lâm eyledüklerin" arzitdüğün ecilden, şer'le görölüp icrâ-yı hakk olunmak emrüm olmışdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mezbûrları şer'-ı şerîfe ihzâr ve husamâları muvâcehelerinde berâber idüp mukaddemâ bir def'a şer'le görölüp faslolunmayup on beş yıl mürûr itmiş değil ise onat vechile hakk üzre teftîş ü tefahhus idüp göresin; arzolunduğı üzre ise ol bâbda muktezâ-yı şer'-ı kavîm her ne ise icrâ idüp ba'de's-sübût şer'le müteveccih olan hakkın mezbûrlardan hükmidüp bî-kusûr girü alıvirüp bir vechile te'allül ü inâd itdürmeyesin. Eslemeyüp inâd ü muhâlefet idenleri habsidüp muhtâc-ı arz olanları yazup arzyleyesin ki, sonradan haklarında emr-i şerîfüm ne vechile sâdır olursa mücebi ile amel oluna ve hılâf-ı şer'-ı şerîf ve mugâyir-i emr-i münîf kimesneye zulm ü te'addî itdürmeyesin.

170
[199]

Divan-ı Hümayun kâtiplerinden Mansur Revan Seferi'ne gidip hizmette bulunduğuandan, seferde bulunmadığı gerekçesiyle zeametinden bedel talep edilmemesi, bu sebeple herhangi bir şey alınmışsa geri iade edilmesi ve bu konuda adamlarının ve zeameti reâyasının rencide ettirilmemesi.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Rûm defterdârına ve Çorum beğine ve Çorum ve Bozok sancaklarında vâkı' olan kâdîlara hüküm ki:

Dîvân-ı Hümayûn kâtiplerinden Kâtib Mansûr [z]îde kadruhû gelüp; "mukaddemâ vâkı' olan Revân Seferi'n yarar âdemleriyle seferleyüp leyl ü nehâr Dîvân-ı Hümayûnum'da hıdmetde olduğundan gayri sefer-i mezbûrda yiğirmi re's at u katır u devesi kalup uğur-ı hümayûnumda küllî hasâret çekmişken geçen sene sefer-i mezbûra varmayup ekâbir defteriyle seferden kalanların mutasarrıf olduğu ze'âmet ü tîmârlarınun bedelleri alınmak fermân olunmağla mûmâ-ileyh için dahı; "Bağdâd muhâfazasında olan Vezîr Mustafâ Paşa'nun defterindedür." diyü Çorum ve Bozok sancaklarında vâkı' Bağzık ve Mîrâhûrlu ve Aşağa Kışla nâm karyeler ve gayriden mutasarrıf olduğu kırk beş bin akça ze'âmetinün bedeli alınmak" bâbında Ordu-yı Hümayûnum tarafından emr-i şerîf vârid olmağla sen ki defterdâr-ı müşârun-ileyhsin, tahsîli için Emrullâh Çavuş nâm kimesneyi tarafundan ta'yîn ü irsâl eylemenle varup mûmâ-ileyhün ze'âmetinden bedel talep idüp âdemlerin ve re'âyâsın rencide eylediği" i'lâm olunmağın imdi; kâtib-i mûmâ-ileyh ol sene sâbıkâ Vezîr-i A'zamum olan Mehmed Paşa'nun yanında Mâliyye'de Baştezkiyecilik hıdmetinde olup müşârun-ileyh ile Revân Seferi'nde hıdmetde bulunmağla ol sene bedeli alınmak câyiz olmayup; "Bedeliyyesi için rencide olunmaya." diyü fermânnum olmışdur. **Buyurdum ki:**

Vardukda, bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrüm üzre amel idüp dahı kâtib-i mûmâ-ileyh Revân Seferi'n seferleyüp uğur-ı hümayûnumda hıdmetde bulunmuşken mücerred; "Ordu-yı Hümayûnum tarafından emr-i şerîf vârid olmışdur." diyü tekrâr ze'âmetinden bedel talep itdürmeyüp âdemlerin ve re'âyâsın rencide vü remîde itdürmeyesiz

ve şimdîye değin bedel nâmıyla ze'âmetinden ve âdemlerinden mübâşir-i mezbûr Emrullâh Çavuş ve gayriler bir nesnesin almışlar ise bî-kusûr girü alıviresiz. Emr-i âhar irsâline ihtiyâc itdürmeyesiz.

171

[196]

Yanına topladığı eşkıya ile İskenderiye sancağında, Komaran nahiyesinin Herakovik ve Evaştca köylerini yaktığı, ileri gelenlerini toplayıp kaleye götürerek hapsettiği ve zorla paralarını aldığı bildirilen Podgoriçe kasabası sakinlerinden Müteferrika Ramazan'ın davasının görülüp üzerine sâbit olan hakların alınıp sahiplerine verilmesi ve sabit olan suçlarının, sicil suretleriyle Südde-i Saadet'e arzedilmesi.

Hüseyin Efendi.

Sâbıkâ Eğri Beğlerbeğisi olup ber-vech-i arpalık İskenderiyye sancağına mutasarrıf olan İbrâhîm *dâme ikbâlühû* ve () kâdîsına hüküm ki:

Sen ki mîr-i mîrân-ı müşârun-ileyhsin, Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Nâhiye-i Komaran re'âyâsı umûm üzre senün huzûruna varup; "Mukaddemâ Yalınan-oğlı Süleymân *dâme ikbâlühû* livâ-i mezbûra mutasarrıf iken kasaba-i Podgoriçe sâkinlerinden Müteferrika Ramazân hevâsına tâbi' eşkıyâ ile gelüp nâhiyemüzde Herakovik ve Evaştca nâm karyeleri ihrâk bi'n-nâr eyledüğinden gayri zikrolunan karyeler ahâlîsin ve bellü ve başlularını ahz ve hılâf-ı şer'-ı şerîf kal'aya urup cebren ve zulmen kırk-elli bin akçaların alup bu makûle zulm ü fesâdınun nihâyeti olmamağla hakkında nice def'a evâmir-i şerîfe vârid olmuşken hakkından gelinmemekle günden güne fesâd ü şenâ'ati ziyâde olmuşdur." diyü tezallüm itdüklerin" arzyledüğün ecilden, şer'le hakları alıvirilmek bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdir olmuşdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mezbûrî meclis-i şer'-ı şerîfe ihzâr ve re'âyâ ile berâber idüp dahı da'vâ-yı hakk u ta'yîn-i mâdde iden hasımları ile berâber idüp bir def'a şer'le faslolmayup üzerinden on beş yıl mürûr itmiş değil ise mezbûrun kurâ-i mezbûre ahâlîsine vech-i meşrûh üzre zulm ü te'addîsî vâkı' ise ba'de's-sübût ashâb-ı hukûka bî-kusûr şer'le hakların alıvirdükden sonra üzerine sübût bulan mevâddı sûret-i sicilleriyle yazup Südde-i Sa'âdetüm'e arzyleyesiz. Ammâ; hîn-i teftîşde hakk üzre olup ahz ü celb sebebi ile ehl-i fesâda himâyet olunmağla fukarânun hakkı zâyî' olmakdan ve garaz u ta'assub ile hılâf-ı vâkı' kazıyye i'lâmından hazer eyleyesiz.

172

[197]

Dubrovnik Kalesi tacirlerinin gemilerini basarak erzak ve akçelerini alıp gemilerine elkoydukları bildirilen Bar ve Ülgün kaleleri neferlerinin teftiş olunup tacirlerin haklarının alınması ve suçlu olanlardan arza muhtaç olanların hapsedilip arzedilmesi, arza muhtaç olmayanların ise haklarından gelinmesi.

Bu dahı.

Ber-vech-i arpalık İskenderiyye sancağına mutasarrıf olan İbrâhîm *dâme ikbâlühûya*

ve İskenderiyye kâdîsına hüküm ki:

Sen ki mîr-i mîrânsın, Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "livâ-i mezbûra tâbi' deryâ kurbinde vâkı' Bar ve Ülgün Kal'aları'nun neferâtı Frengistân vilâyetine tâbi' kadîmden itâ'at üzere olan Dubravenik Kal'ası'nun tâcirleri gemiler ile ticârette gezerken zikrolunan Bar ve Ülgün neferâtı ale'l-gafle mezbûrları basup sabun u tuz u zeytûn ve bir mikdâr nakd akçaları tahmîl olunmuş üç pâre gemilerin darben ve cebren çeküp gâret itdüklerin" arzyledüğün ecilden, şer'le görölüp ihkâk-ı hakk olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mezbûr kılâ' neferâtın meclis-i şer'-ı şerîfe ihzâr ve mezbûrân tâcirler ile berâber idüp dahı hakk üzere teftîş ü tafahhus idüp göresiz; fi'l-vâkı' mezbûrların gemileri alınup esbâb u erzâkların nehb ü gâret itdükleri şer'le sâbit ü zâhir olur ise ve bir def'a şer'le fasl olmayup üzerinden on beş yıl mürûr itmiş değil ise ba'de's-sübût mezkûrân tâcirlerün şer'le hakların alıvirdükden sonra bu fesâdı idenlerün muhtâc-ı arz olanların habsidüp arzyleyesiz; muhtâc-ı arz olmayanların şer'le emân u zamân virmeyüp bir vechile şer'le haklarından gelesin ki, sâyir eşkiyâyâ mûcib-i ibret ü bâ'ıs-i nasîhat vâkı' ola. Ammâ; bu bâbda bi'z-zât mukayyed olup ahz ü celb sebebi ile ehl-i fesâda hımâyet ve kendü hâllerinde [olanlara] hılâf-ı şer'-ı şerîf dahl ü rencîde olunmakdan hazer eyleyesiz.

[Yev]mü'l-Ahad, fî 25 Zi'l-hicce, sene: 1026

173

[194]

Sahte emir ve beratlar yazarak halka zulmettiği için Çankırı ahâlîsinin şikâyeti üzerine nâiblik görevinden uzaklaştırılan Bekir oğlu Ahmed isimli nâibin, geri dönüp halka zulmetmeğe devam ettiğinin bildirilmesi üzerine, vilâyetten alâkasının kesilip Kıbrıs'a sürgün edilmesi hakkında Sultan I. Ahmed zamanında verilen hükm-i şerîfin tecdit olunduğu.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Hükm-i sâbık üzere tecdîd buyurulmuştur.

Kengırı beğine ve kâdîsına hüküm ki:

Bundan akdem nefsi Kengırı'nun a'yâmı ve eşrâfı ve Dedelü ve İnaç ve Duzlı ve kazâ-i mezbûrda vâkı' olan kurâ ahâlîsi meclis-i şer'-ı şerîfe varup; " "Bekir oğlu Ahmed nâm kimesne kendü hâlinde olmayup dâyimâ telbîs ü tezvîr emr ü berât yazup gâh nâyib ve gâh kâtib olup müslimânların hakkında müzevver sicill ü huccet ve arz [u] mahzar yazmağla fukarâyâ hılâf-ı şer'-ı şerîf te'addî eyledüğü" mukaddemâ arzolandukda; "Min-ba'd niyâbet hıdmetinde istihdâm olunmayup ref' oluna." diyü hakkında defe'âtile evâmir-i şerîfe vârid olup kibel-i* şer'den tenbîh oldukda memnû' olmayup niyâbet [ü] kitâbetden hâlî olmaduğundan gayri müslimânları ehl-i örfe gamzitmekle re'âyâ vü berâyânun emvâl ü erzâkların aldurup üzerine yüzden ziyâde sekbân cem' itmekle kazâ-i mezbûrda vâkı' olan kurâdan kırkar ve ellışer gurus salgın idüp ve zikrolunan sekbânların hevâsına tâbi' olmağla alâ-mele'i'n-nâs () nâm yeniçeriyi bî-günâh katlidüp mukaddemâ

eşkiyâ üzerine Serdâr olan müteveffâ Vezîr Nasûh Paşa tarafından mezkûrî elegetürmek için âdemler geldükde elegirmeyüp firâr itdükde hakkından gelinmeyüp yine gelmekle giri kendü hâlinde olmayup tezvîr ü telbîs emr ü berât yazduğundan gayri şirret ü şekâdan hâlî olmayup; "mezbûrun ahvâlin arzeye. Şöyle ki; bu def'a dahı hakkından gelinmez ise cümlemüz perâkende vü perîşân olmamız mukarerdür." diyü ilhâh eyledüklerin ve mezbûrun her vechile izâlesi lâzım olduğın mukaddemâ Kengırı kâdîsı arzeyeledükde; "mezbûr Kıbrus'a sürgün olup ol vilâyetden alâkası kat' olunup re'âyâ vü berâyâ şirret ü şekâsından âsûde-hâl olalar ve varup Kıbrus cezîresine dâhıl olduğına Kıbrus beğlerbeğisinden temessük getürdesin." diyü mukaddemâ asker-i İslâm'a baş u buğ olan Vezîrüm Ahmed Paşa tarafından mukaddemâ hükm-i şerîf virilmekle seb'a aşer ve elf Cemâziye[']l-âhiresi'nün evâyilinde merhûm ve mağfûrun-leh karındaşum Sultân Ahmed Hân *tâbe serâhü* zamânında virilen hükm-i şerîf hâlâ cülûs-ı hümâyûnum vâkı' olmağla tecdîd olunmak" recâ eyledükleri ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda müşârun-ileyh zamânında virilen hükm-i şerîf mücebince amel idüp hılâfına cevâz göstermeyesiz.

174
[195]

Malkara kazasının İbrice köyünde Beğzade Celil'in düğününden sonra, başka köyler ahalisi arasında çıkan ve ahâliden ileri gelen kişilerin girişimleriyle yatıştırılan kavgadan iki gün sonra sâbık Malkara Kadısı Abdülkerim'in köye gelip köyde adam öldürüldüğü iddiasıyla ahâliden para sızdırmak istediği bildirildiğinden, bu hususun teftiş edilmesi ve öldürme olayının aslı olmadığı anlaşılırsa köy halkının kimseye rencide ettirilmemesi.

Hüseyin Efendi.

Gelibolı müftîsine ve Migalkara kâdîsına hüküm ki:

"Bundan akdem kazâ-i mezbûra tâbî' İbrice nâm karyede Beğ-zâde Celîl nâm kimesnenün düğünü vâkı' olmağla ahâlî-i karye kendü hâllerinde olup ba'dehû evlerine girdükden sonra ol gice âhar karyelerden dört-beş karye ahâlîsi meclis kurup cem'ıyyet ile otururlar iken nısfu'l-leylde mâbeynlerinde muhârebe vü gavgâ olup mâbeynlerine eşrâf u kibâr girüp men' olunup herkes kendü kâr u amellerine gitmiş iken sâbıkâ Migalkara Kâdîsı olan Abdülkerîm âhar kazâyâ tebdîl olunmağla iki gündən sonra gelüp; "Karyenüzde katl vâkı' olup siz meyyiti sakladınız. Bana otuz bin akça virün veyâhûd üzerinize toksan beş bin akça diyet hükmiderin." diyü ahâlî-i karyeyi hılâf-ı şer'-ı şerîf rencîde vü remîde itdüğü ve bu husûs için karye-i mezbûre ahâlîsinün ellerinde fetvâları olduğu" i'lâm olunmağın, mahallinde şer'le görülfüp ihkâk-ı hakk olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmışdur.

Buyurdum ki:

Vusûl buldukda, bu husûsı onat vechile hakk üzre teftiş ü tefahhus idüp göresiz; fi'l-vâkı' katl husûsı bunların üzerlerine şer'le sâbit ü zâhir olmuş değil iken mezbûrlara ol vechile dahl ü te'addî olunduğı vâkı' ise o makûle te'addî idenleri men' idüp mâdâm ki, bunların üzerine katl husûsı şer'le sâbit olmaya, min-ba'd hılâf-ı şer'-ı şerîf mezbûrları bir ferde rencîde vü remîde itdürmeyesiz; memnû' olmayanları yazup arzeyeleyesiz.

175

[192]

Dergâh-ı Muallâ müteferrikalarından Ali'nin, Yenişehir ve Fener kazasında mutasarrıf olduğu on iki bin akçelik timarını fuzûlen zaptedip beş yıllık mahsulüne el koyan Aleybeğizade Mehmet Çavuş ile oğlu Ömer'in her nerede ise buldurulup hapsedilmeleri ve söz konusu beş yıllık mahsulü tamamen ödemededen serbest bırakılmamaları.

Mustafâ Efendi hattıyladur.

Yenişehir ve Fenar kâdîsına hüküm ki:

Dergâh-ı Mu'allâm müteferrikalarından Alî zîde mecdühûnun Tırhala sancağında taht-ı kazânda Kusal (?) nâm karye ve gayriden mutasarrıf olduğu on iki bin [akçalık] tîmârına Alaybeği-zâde Mehmed Çavuş ile oğlu Ömer mukaddemâ dahlidüp lâkin mûmâ-ileyh Alî'nün hakkı olmağla mezbûrlarun berâtlarının kaydı bozulup alâkaları kalmadukdan sonra tekrâr şirrete sülûk idüp dahı mûmâ-ileyhün fuzûlen beş yıllık mahsûlin kabzitmeleri ile zikrolunan beş yıllık mahsûlin mezbûrlardan taleb ü tahsîl idüp tîmâr-ı mezbûrdan kasr-ı yed itdürmek için kapucular ile emr-i şerîf gönderilmişken mezbûrlar firâr itmekle hakkı alınmayup hâliyâ mezbûr Mehmed Çavuş ve oğlu Ömer her kande ise elegetirilüp ahz ü habs olunup zikrolunan beş yıllık mahsûlin alıvirilmeyince itlâk olmamak emrüm olmışdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mezbûrlarun mübâşeretiyile mezbûrları buldurdup ahz ü habs itdürdüp mûmâ-ileyhün bi't-tamâm beş yıllık mahsûlin kabzitudürmeyince itlâk itdürmeyesin ve bu def'a bi't-tamâm haklaşdurasın.

176

[193]

Sancakbeyleri ve adamlarının devre çıkmaları yasak olduğu halde Taşluca kazasının dört hanelik Dolna Lehke köyüne yirmi-otuz atlı ile gelen mirliva voyvodalarının ahalinin yiyeceklerini ve sade ve poklon adı altında paralarını aldıkları ve reâyayı rencide ettikleri şikâyet olduğundan, görevlilerin, reâyaya üzerine devre çıkmamaları, bedelini ödemededen yiyecek almamaları, sade ve poklon adı altında para talep etmemeleri hususunda uyarılmaları ve emre uymayanların isimlerinin bildirilmesi.

Hüseyin Efendi.

Taşluca kâdîsına hüküm ki:

Kazâ-i mezbûra tâbi' Dolna Lehke nâm karye ahâlîsi Südde-i Sa'âdetüm'e ar[z-1] hâl sunup; "Karye-i mezbûre ancak dört hâne iken mîr-livâ voyvodaları dâyimâ yigirmi-otuz atlı ile bunların üzerlerine konup müft ü meccânen yim ü yimeklerin ve koyun u kuzı ve arpa vü saman u tavukların aldıklarından gayri sade ve poklon nâmına küllî akçaların alup küllî zulm ü te'addî üzre olup şöyle ki; mezbûrlarun zulmi üzerimizden ref' olunmaya,

cümlemüz perâkende olmak mukarrerdür." diyü tezallüm eylediler. İmdi; sancakbeğleri ve âdemleri devre çıkmak husûsı emr ile men' olunmuşdur. Min-ba'd mezbûrlara ol vechile te'addî olunmamak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mîr-livâ voyvodalarına ve âdemlerine muhkem tenbîh ü te'kîd eylesin ki, min-ba'd re'âyâ üzerine devre çıkmayup sade ve poklon nâmına ve gayri vechile mezbûrları rencîde vü remîde eylemeyeler ve itdürmeyesin. Anun gibi re'âyânun şer' u kânûn üzre görülecek hıdmetleri vâkı' olup mîr-livâdan âdem taleb itdüklerinde ol vakıt dahı bir mu'temed kimesne ile iki-üç kimesneler varup ve varduklarında müte'addid evleri olmayanların evlerine konmayup ve müft ü meccânen yim ü yimeklerin ve koyun [u] kuzı vü tavuk ve sâyir me'kûlâtların almayup her ne alurlar ise narh-ı rûzî üzre ihtiyârlarıyla satanlardan alup min-ba'd sade ve poklon nâmına ve gayri tarıkla re'âyâyı rencîde vü remîde eylemeyeler ve itdürmeyesin ve bi'l-cümle re'âyâ vü berâyâyâ hılâf-ı şer' u kânûn bir vechile te'addî vü tecâvüz olduğına kat'â rızâ-yı şerîfüm yokdur; men' u def' idüp her vechile re'âyâyı himâyet ü sıyânet eylesin; memnû' olmayanları yazup arzeyelesin.

[Yev]mü'l-İsneyn, fî 3 M., sene: 1027

177
[190]

Sâbık Anadolu Beylerbeyi Ahmed Bey'in Zağra-i Atık zeameti mahsulü iltizamından dolayı Ali Çavuş ile Hekimzade Mehmed'in zimmetlerinde bulunan alacağının tahsil edilmesi.

Zağra-i Atık kâdîsına hüküm ki:

Sâbıkâ Anatolı Beğlerbeğisi olan emîru'l-ümerâ'i'l-kirâm Ahmed *dâme ikbâlühû* tarafından Südde-i Sa'âdetüm'e şöyle arzolundu ki; "Nefs-i Zağra-i Atık ze'âmetinün cüz'î vü küllî mahsûlâtın bin yigirmi altı Martı ibtidâsından bin yigirmi yedi Martı ibtidâsına varınca seksen beş bin akçaya Alî Çavuş ve Hakîm-zâde Mehmed nâm kimesne der-uhde vü kabûl idüp her üç ayda bir haklaşmak üzre memhûr ü mahtûm tezkire virüp ta'ahhüdleri üzre ber-maktû' on aydan berü zabtiderler iken bir mikdâr akçasın virüp zimmetlerine lâzım gelen bâkî akça dahı taleb olundukda; "Ol mikdâr mahsûl hâsıl olmadı." diyü şirrete sülûk idüp te'allül eyledüklerin" i'lâm idüp ta'ahhüdleri mücebince zimmetlerine lâzım olan bâkî akça dahı tahsîl olunmak bâbında emr-i şerîfüm taleb olunmağın, ta'ahhüdleri mücebince şer'le tahsîl olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu husûsa onat vechile mukayyed olup göresin; fi'l-vâkı' mezbûrlar ze'âmet-i mezbûreyi ol vechile ol mikdâr akçaya şart u kabûl idüp memhûr tezkire virüp ta'ahhüdleri mücebince bir mikdârın virüp zimmetlerinde bâkî kalmış akça var ise ba'de's-sübût şart u ta'ahhüdleri mücebince edâsı zimmetlerine lâzım gelen kusûr akçayı dahı varan mübâşir ma'rifetiyle şer'le bî-kusûr mezbûrlardan alıvirüp zimmetlerinde bir akça ve bir habbe bâkî kodurmayup ol vechile te'allül ü nizâ' itdürmeyesin; inâd ü muhâlefet idenleri yazup arzeyelesin. Bu husûs için emr-i âhar irsâline ihtiyâc eylemeyesin.

178

[191]

Yanına topladığı eşkıya ile yol kesip adam öldürüp gelen-geçenlerin mallarını gasbettiği ve halka zulmettiği şikâyet olunan Bayındır kazasının Fırınlı köyünden Feridun ve beraberindeki eşkıyanın yakalanarak teftiş olunmaları ve üzerlerine sâbit olan haklar alınıp sahiplerine verildikten sonra haklarından gelinmesi.

Bayındır kâdîsına hüküm ki:

"Kazâ-i mezbûra tâbi' Furunlu nâm karye sâkinlerinden Ferîdûn nâm kimesne şakî vü ehl-i fesâd olup sekbân u eşkıyâdan yanına nice kimesneler cem' idüp İzmir yolların bekledüp ebnâ-i sebîlün ve tüccârün yollarına inüp katl-i nüfûs ü gâret-i emvâl itdüklerinden gayri müslimânların çiftlerin sirka itdürüp âhar diyâra gönderüp bey' itdürüp ve mezbûrun ma'rifeti olmayınca şerr u te'addîsinden bir kız u avret âhara tezevvüc olunmayup bu vechile zulm ü te'addîsinün nihâyeti olmayup ahâlî-i memleket mezbûrun zulm ü cevrinden perâkende vü perîşân olmak üzere oldukların" Tire ve kazâ-i mezbûr ahâlîsi tezallüm itmeğin **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mezbûrı ve yanınca bile olan eşkıyâyı hüsn-i tedbîr ü tedârükle elegetürüp dahı da'vâ-yı hakk u ta'yîn-i mâdde iden hasımları muvâcehesinde bir def'a şer'le faslolmayup üzerinden on beş yıl mürûr itmeyen da'vâların onat vechile hakk üzere teftîş ü tefahhus idüp göresin; vech-i meşrûh üzere zulm ü te'addîsi vâkı' ise ba'de's-sübût ashâb-ı hukûka şer'le bî-kusûr hakların ahıvirdükden sonra ehl-i fesâd muhtâc-ı arz olanlardan ise muhkem habsidüp arzyleyesin; değil ise şer'le haklarından gelesin ki, sâyir eşkıyâya mûcib-i ibret ü bâ'ıs-i nasîhat vâkı' ola. Ammâ; hîn-i teftîşde hakk üzere olup ahz ü celb sebebi ile ehl-i fesâda hımâyet ve garaz u ta'assub ile hılâf-ı şer'-ı şerîf bir ferde iş olmakdan ve kendü hâllerinde olanlara dahlolunmakdan hazer idüp câdde-i hakdan udül ü inhırâf göstermeyesin.

179

[188]

Kendilerine zulmettiğine dair Saz kazası ahâlîsi tarafından hakkında şikâyette bulunulması üzerine ahvâli Divan-ı Hümayun'da görülmek emrolunan ancak bu arada firar eden Selmanlu Kadısı Mehmed'in, Tosya Kadısı Ramazan tarafından teftiş edilmesi ve suçlu görüldüğü takdirde sicil sureti ile birlikte Âsitâne-i Saadet'e gönderilmesi.

Saz ve Tosya kâdîlarına hüküm ki:

Saz kazâsı ahâlîsi Âsitâne-i Sa'âdet'e gelüp; "Bundan akdem Selmânlu Kâdîsı olan Mehmed'ün hılâf-ı şer'-ı şerîf kendülere zulm ü te'addîsi olduğın i'lâm eyledüklerinde mezbûr Dîvân-ı Hümayûnum'a ihzâr olunup şer'le ahvâlleri görülmek üzere iken firâr idüp gitmekle fesâd ü şirreti zâhir olmağla şer'le görölüp Tosya Kâdîsı müşârun-ileyh Ramazân müvellâ ta'yîn olunmak" bâbında emr-i şerîfüm recâ eyledükleri ecilden, mûmâ-ileyh Ramazân Efendi şer'le mahallinde görüp ve üzerine sâbit olan mevâddun sûret-i sicilleri ile Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gönderilmek emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrüm üzere mezbûrı şer'-ı

şerîfe ihzâr ve ta'[yî]n-i mâdde vü da'vâ-yı hakk iden husamâsıyla berâber idüp mukaddemâ bir def'a şer'le faslolmayan da'vâların şer'le hakk üzre te[ft]îş idüp göresiz; kâdî-i mezbûrun ahâlî-i merkûmeye ol vechile zulm ü te'addîsi olduğı şer'le sâbit ü zâhir olursa üzerine sübût bulan fesâdınun sûret-i sicilleri ile merkûmı varan kuluma koşup Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gönderesiz ve min-ba'd mezbûrı kazâ-i mezbûrda iskân itdürmeyüp hılâf-ı şer'-ı şerîf fukarâya te'addî vü tecâvüz itdürmeyesiz.

180

[189]

Ostrova kazasının Matravic (?) köyünden Hoşohvah (?) isimli zimmînin oğlunun kâtili olduğı ve daha birçok öldürme, oğlan ve kadın çekme olaylarına karıştığı bildirilen Haramenk (?) köyü Subaşısı Hüseyin Çavuş'un hizmetkârı Yusuf'un, Çavuşbaşı Mehmet vasıtasıyla Âsitâne-i Saadet'e gönderilmesi.

Mim. Çelebî

Ostrvava Hırsova kâdîlarına hüküm ki:

Sen ki Ostrova kâdîsısın, Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Ostrova kazâsına tâbî' Matravic (?) nâm karyeden Hoşohvah (?) nâm zimmî meclis-i şer'a varup; "kazâ-i mezbûrdan Haramenk (?) nâm karye Sübaşısı Hüseyin Çavuş'un hıdmetkârı Yûsuf nâm şakî mezbûr zimmînün yedi yaşında bir oğlın katlidüp oğlunun şer'le dem ü diyetin taleb için mezbûr Hüseyin Çavuş'a ve hıdmetkârına kibel-i şer'den âdem ü mürâsele gönderilüp da'vet olundukda itâ'at itmeyüp mezbûr Hüseyin Çavuş ve hıdmetkârları bu âna gelince karye-i mezbûreden nice âdem katlidüp ve her zamân avret ü oğlan çeküp min-ba'd şer'-ı şerîfe ve emre itâ'at itmezler; mezbûrların ahvâlin i'lâm eylemen" recâ eyledüklerinde fi'l-vâkı' tefahhus olundukda takrîrleri vâkı'a mutâbık olup mezbûr Hüseyin Çavuş ehl-i fesâd ü eşkıyâdan ve hıdmetkârı dahı maktûl-i mezbûrun kâtili olduğında aslâ şübhe olmaduğı mukarrer[dür.]" diyü haklarından gelinmek için emr-i şerîf recâsına arzitmeğın, Südde-i Sa'âdetüm'de Çavuşlarumbaşı olan iftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim Mehmed *dâme mecdühû* kâtîl-i mezbûrı Âsitâne-i Sa'âdetüm'e ihzâr eylemek emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, mezbûr Hüseyin Çavuş'un hıdmetkârı olan kâtîli emrüm üzre müşârun-ileyh çavuşlarumbaşı mübâşeretiyle Âsitâne-i Sa'âdetüm'e ihzâr itdürüp emr-i şerîfûme muhâlif inâd ü muhâlefet itdürmeyesiz.

181

[186]

Padişahın cep harçlığına tayin olunan Mardin haslarında yerleşik göçebe vs. reâyaya kimsenin karıştırılmaması.

Mim. Çelebî

Mardin kâdîsına hüküm ki:

İftihâru'l-havâs ve'l-mukarrabîn, mu'temedü'l-mülûk ve's-selâtîn Dâru's-sa'âdetüm Ağası olan Hâcî Mustafâ Ağâ *dâme ulüvvühû* Südde-i Sa'âdetüm'e arz gönderüp; "Cenâb-ı celâlet-me'âbumun ceb harçlığı için ta'yîn olunan Mardin haslarında hôt-nişîn olup tavattun iden re'âyâsına kimesneyi dahlitdürmeyüp husûs-ı mezbûr için emr-i şerîf dahı

ibrâz iderlerse ellerinden alınup der-kîse idüp Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gönderile; re'âyâ-yı hûş-nişîn ve gayri voyvodaya zabtıdürilmek" için emr-i şerîf recâsına arzitmeğin **buyurdum ki:**

Vardukda, cenâb-ı celâlet-me'âbum için ceb harçlığına ta'yîn olunan hûş-nişîn re'âyâyâ ve gayriye âhardan bir ferdi dahl ü ta'arruz itdürmeyesin. Husûs-ı mezbûr için emr-i şerîf dahı ibrâz iderler ise ellerinden alup der-kîse idüp Südde-i Sa'âdetüm'e gönderesin.

182

[187]

Padişahın cep harçlığına tayin olunan Mardin hâslarının beytûlmalı söz konusu hâslara ait olup sâbık Voyvoda Yakup Ağa'nın, kendi kethüdası müteveffa Allahverdi'nin muhalledâtını şimdiki Voyvoda Sipahi Mehmed'e zaptettirmesi gerekirken kendisinin zaptettiği bildirildiğinden, müteveffanın muhalledâtının adı geçen Mehmet Voyvoda'ya zaptettirilmesi.

Mim. Çelebî.

Mardin kâdîsına hüküm ki:

Müşârun-ileyh Südde-i Sa'âdetüm'e arz gönderüp; "Cenâb-ı celâlet-me'âbuma ceb harçlığı için ta'yîn olunan Mardin hâslarının beytû'l-mâli havâss-ı mezbûreden olup zikrolunan hâssa sâbıkâ voyvoda olan Ya'kûb Voyvoda'nun Kethudâsı Allâhvirdi vefât idüp vâris-i ma'rûfı kalmayup cümle muhalledâtı havâss-ı mezbûre için kabzolunması lâzım iken mezbûr Ya'kûb Ağa tarafından cümle esbâbı zabtolunup hâlâ havâss-ı mezbûre voyvodası olan kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Mehmed Sipâhî *zide kadruhû* taleb eyledükde virmemişler. Eyle olsa müteveffâ-yı mezbûrun emlak ü erzâkı ve tavarları ve sâyiri her kimde bulunursa mezbûr voyvodaya alıvirilüp kimesnede nesne bâkî kodurılmamak" için emr-i şerîf recâsına arzitmeğin **buyurdum ki:**

Vardukda, zikrolunan Mardin hâslarının beytû'l-mâli havâss-ı mezbûreye âyid olup mezbûr Ya'kûb Voyvoda'nun Kethudâsı Allâhvirdi'nün vâris-i ma'rûfı olmayup hâliyâ emlak ü erzâkın ve tavarların virmekde te'allül iderse men' u def' idüp havâss-ı mezbûre için mezkûr Mehmed Voyvoda'ya zabt u kabz itdüresin. Bi'l-cümle her kimde metrûkâtı bulunur ise...*

* Hüküm metni eksiktir.

Yevmü'l-Ahad, fî 27 şehri Rebî'u'l-evvel, sene: 1027

183

[185/a]

Siroz ahâlîsinin, Siroz çevresinde ortaya çıkan harami ve eşkıya taifesinin saldırılarını önlemek üzere Selânik ahâlîsinin yaptığı gibi ulûfelerini kendileri karşılamak üzere yeterli miktarda martolos istihdam etmelerine izin verilmesi yolundaki taleplerinin uygun görüldüğü.

Hüseyin Efendi.

Siroz Kâdîsı olup Müfettiş-i Emvâl olan Mevlânâ Mehmed'e hüküm ki:

Sen ki kâdîsın, Dergâh-ı Mu'allâm'a mektûb gönderüp; "Siroz'da sâkin olan kuzât u ulemâ ve sâyir a'yân u eşrâf meclis-i şer'-ı şerîfe gelüp; "Birkaç seneden berü Siroz etrâfında harâmî vü eşkiyâ tâyifesi cem' olup âşikâre kasabât u kurâda nice evler basup katl-i nüfûs ü gâret-i emvâl eylemekle ehl-i kasaba vü kurâda emn kalmayup bir tedârük görülmez ise bu sene kasabaya küllî mazarrat irişdüremeleri muhakkakdur." diyü mukaddemâ Selanik ahâlîsi vech-i meşrûh üzre harâmî eşkiyâsından korunmak için kendü yanlarından martolos yazup lâzım olan mahalleri muhâfaza eylemekle emîn oldukları ecilden mezbûrlar dahı kendü mâllarıyla ol cânibleri muhâfaza eylemek için martolos yazmak" bâbında izn-i hümayûnum recâ eyledüklerin" arzyledüğün ecilden, vech-i meşrûh üzre ulûfelerin kendü yanlarından virmek üzre martolos tahrîr olunmak emrüm olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, vech-i meşrûh üzre ulûfelerin kendü yanlarından virmek üzre kifâyet mikdârı martolos yazdurup hâricden kimesneyi dahl ü ta'arruz itdürmeyesin. Ammâ; bu bâbda onat vechile mukayyed olup lâzım olan yirlerün muhâfazasına ta'yîn itdürüp lâzım olmayan yirlere ziyâde martolos yazdurılmaktan hazer eylesin ve bu bahâne ile re'âyâdan akça alınmaktan ve eşkiyâyâ ruhsat virilmekten ictinâb üzre olasın.

184 *Sefer-i hümayun için gönderilen cebehane Erzurum sınırlarına dahil olduğunda güvenilir adamlar eşliğinde emniyetli bir şekilde ve geciktirilmeden Erzurum'a ulaştırılması.*
[185/b]

Bâ-fermân-ı efendi.

Batum beğlerbeğisinün müsellimine hüküm ki:

Bu sene-i mübârekede vâkı' olacak sefer-i hümayûn mühimmâtıyçün Dergâh-ı Mu'allâm cebecileri bölükbaşlarından () Bölükbaşı ile cebe-hâne gönderilmiştir. *İnşâ'alla hü te'âlâ* varup Erzurum'a vusûl buldukda, yanına yarar âdemler koşup emîn ü sâlim Erzurum'a îsâl eylemek emrüm olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, vech-i meşrûh üzre zikrolunan cebe-hâne varup Erzurum'a dâhıl oldukda bir ân te'hîr u tevakkuf itmeyüp yanına yarar âdemler koşup her ne vechile mümkün ü müyesser ise ber-vech-i isti'câl emîn ü sâlim Erzurum'a irişdüresin. Sâyir sinînden mukaddem serdâr-ı zafer-şi'ârum bu sene serhadde dâhıl olmağa niyyet ü azîmet eylemiştir. Cebe-hâne sefer mühimmâtının cüz'-i a'zamıdır. Şöyle ki; vakti ile varup irişmeye, seferün avkolunmasına sebep olur. Ana göre bi'z-zât mukayyed olup bi-eyyi tarîkin kân isti'câl üzre bir gün mukaddem irişdürmeğe ihtimâm idüp avk u te'hîr ve ihmâl ü müsâheleden be-gâyet hazer eylesin.

185 *Edirne'nin Üçşerefeli Camii yakınındaki Timurtaş Mahallesi'nde, bazı kimselerin yaptırdığı kahvehane ve duhanhanenin, ahâlînin şikâyeti üzerine verilen fetva gereğince kapatılması.*
[185/c]

Edirne kâdîsına hüküm ki:

Mahmiyye-i mezbûrda Üçşerefeli kurbinde Timürdaş Mahallesi'nün ahâlîsi Südde-i Sa'âdetüm'e gelüp şöyle i'lâm eylediler ki; "Mahalle-i mezbûrda bir vakıf eve muttasıl ba'zı kimesneler kahve-hâne vü duhân-hâne binâ idüp tarîk-ı âmm üzre olmağla içine nice eşhâs cem' olup içinde duhân içüp önlerinden geçen ricâl ü nisvâna söz atup ehl-i ırzun ta'cîz ü tasdî' itmekden hâlî değıllerdür. Zikrolunan kahve-hâne ile duhân[-hâne]nün ref'ı lâzi[m] gelmişdür. Şöyle ki; "Ref' olunmaz ise müslimânların ehl-i beyti geçmekden kalur." diyü istiftâ olundukda; "Hâkimü's şer' ref' itmek lâzimdür." diyü eline fetvâ-yı şerîfe virildüğün" bildürüp mücebince amel olunmak bâbında emr-i şerîfüm recâ itmeğün **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda vech-i meşrûh üzre virilen fetvâ-yı şerîf mücebince zikrolunan kahve-hâneyi ve duhân-hâneyi ref' itdürüp emrûme muhâlif te'allül ü inâd itdürmeyesin.

186
[184/1]

Ruscuk'un Haron köyündeki keferenin kendi dinlerine ait bazı uygulamaları Müslümanları rahatsız edecek şekilde açıkça icra etmelerine izin verilmemesi; ayrıca bunlardan eşkıya ile işbirliği yapanların da bildirilmesi.

Ruscuk kâdîsına hüküm ki:

Taht-ı kazânda tâbi' Haron nâm karyede vâkı' câmi'-ı şerîfe karîb keferenin kebnarları (?) olmağla dâyimâ [âyîn-i] bâtılları üzre tahta kakup ve darirlerin (?) dahı alâ-mele'i'n-nâs dilleyüp (?) i'lân-ı küfr* eylemekle müslimânlar müte'ezzî vü mütezaccir olmağla husûs-ı mezbûr şeyhu'l-İslâm *edâma'llâhü te'âlâ fazâyilehûdan* istiftâ olundukda; "Şer'le men' olunur." diyü fetvâ-yı şerîfe virmekle mezbûrların ol vechile eyledükleri hareket-i şenî'aları fetvâ-yı şerîfe mücebince men' olunmağıçün ammüm Sultân Mustafâ Hân zamânında emr-i şerîf virilmeğün, hâlâ cülûs-ı hümayûnum vâkı' olmağla tecdîd olunup mücebince amel olunmasın emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, husûs-ı mezbûra bi'z-zât mukayyed olup göresin; vech-i meşrûh üzre keferen kebnarlarında (?) tahta kakup ve alâniyyen darirlerin (?) dilleyüp (?) i'lân-ı küfr* eyledükleri vâkı' ise fetvâ-yı şerîfe mücebince şer'le men' u def' idüp muhkem tenbîh eylesin ki, bir dahı ol vechile i'lân-ı küfr* eylemeyeler. Ba'de't-tenbîh mütenebbih olmayup girü vaz'-ı sâbık üzre hareket iderler ise şer'le haklarında lâzım gelen[i] icrâ eylesin ve ba'zı eşkıyâ keferenin akçasın alup mezbûrlara mu'în ü zahîr olurlar* imiş; ol makûleleri dahı men' u def' idüp memnû' olmayanları her kim olursa olsun ism ü resmleri ile yazup arzeyeylesin ki, kefereye mu'în oldukları için emr-i şerîfüm gönderilüp haklarından geline. Husûs-ı mezbûrun men'ı mühimmât-ı dîniyyedendür. Şöyle ki; bu bâbda ahz ü celb sebebi ile iğmâz u müsâmaha eylesin, azille konılmayup envâ'-ı ikâbuma mazhar olursın. Ana göre mukayyed olup tarîk-ı hakdan udûl ve sırât-ı* müstekîmden nükûl eylemeyesin.

187
[184/2]

Kubad Çavuş'un, İstanbul'da Süleymaniye Mahallesi'nde bir kısmını Süleymaniye Camii imamına, bir kısmını kendi eşine ve bir kısmını da kölelerine vakfettiği ev ve dükkânlar hususunda imamın vâkıfın şartlarına aykırı olarak vâkıfın eşinin elindeki ev ve dükkânlara müdahale ettiği bildirildiğinden, imamın müdahalesine izin verilmemesi.

İstanbul kâdîsına hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl sunulup; "Kâmile nâm hâtûnun zevci olan Kubâd Çavuş'un mahmiyye-i İstanbul'da Süleymâniyye Mahallesi'nde iki bâb mülk evi ve birkaç mülk dükkânları olup mezbûr Kubâd Çavuş zikrolunan evler ve dükkânların tebdîl ü tağyîri, hayâtında kendü elinde olmak şartıyla evinün birin ve altında olan dükkânlarıyla merhûm Sultân Süleymân Hân Câmî'-ı Şerîfi imâmına vakfeyleyüp ve bir evin dahı mezbûre hâtûna vakfidüp ve sâyir dükkânların ve evlerin dahı utekâsına vakfeyleyüp mezbûr imâmı mütevellî nasbitmiş iken, mezbûr Kubâd Çavuş şartıtdüğü üzre birkaç seneden sonra imâma ta'yîn eylediği evi ve altında olan dükkânları mezbûre hâtûnına vakfidüp, mezbûre hâtûna mukaddemâ virdüğü evi imâma ta'yîn eyleyüp bu minvâl üzre vasıyyet-nâme yazdurup müslimânları şâhid tutup şartıtdüğü üzre sonra virdüğü evde mezbûre hâtûn sâkine olup mezbûr Kubâd Çavuş fevtolup iki ay geçdükdün sonra mezbûr imâm mezbûrenün sâkin olduğu ev ve altında olan dükkânları için; "Mukaddemâ bana vakf u şart eyledi idi." diyü hılâf-ı şart-ı vâkıf dahilidüp; "Ve sâyir utekâyâ vakfeyleydiği evleri dahı tutmazam." diyü nizâ' eylediği" i'lâm olunmağın, şart-ı vâkıf mücebince mezbûre sâkine olduğu ev ve [dü]kkânlar mezbûreye zabtıtürilmek emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, mezbûre hâtûna vech-i meşrûh üzre şarteyleyüp hâlâ sâkine olduğu evi ve dükkânları kemâ-kân girü mezbûreye zabt u tasarruf itdüresin. Mezkûr imâmı şart-ı vâkıfa muhâlif mezbûre sâkine olduğu eve ve dükkânlara ve utekâyâ vakfeyleydiği dükkânlara ve evlere min-ba'd dahı ü ta'aruz itdürmeyesin.

188
[183]

Hâce Şahin adlı tacirin, Haleb'de Gümrük Emîni olup hâlen Trabzon'da bulunan Hâce Bedik'teki bir milyon akçe alacağıнын, Sadaret Kaymakamı Mehmet Paşa'ya olan aynı miktardaki borcuna karşılık tahsil edilerek Mehmet Paşa'nın adamına teslim olunması.

Bâ-hatt-ı Hilmî.

Sâhib-i devletün mektûbı üzerindedür.

Trabzon kâdîsına hüküm ki:

Haleb'de Gümrük Emîni olup bi'l-fi'l Trabzon'da olan Hâce Bedik'e bundan akdem Hâce Şâhîn nâm tâcir on yük akça karz virüp mezbûr Hâce Bedik'den elinde mühürlü temessüğü olup lâkin mezbûr tâcirün sâbıkâ Vezîr-i A'zamum olup hâlâ Vezîr-i Sâni ve Kâyim-makâm olan Mehmed Paşa *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehûya* on yük akça deyni olmağla mezbûr Bedik'den alduğu mühürlü temessüğü müşârun-ileyhe virüp zikrolunan akçayı müşârun-ileyhe havâle itmeğın ol mühürlü temessüğü mücebince meblağ-ı mezbûr müşârun-ileyhün varan âdemisine alvirilmek fermânım olmuştur. **Buyurdum ki:**

Mezbûr tâcirün Hâce Bedik'ün zimmetinde olup müşârun-ileyhe havâle eylediği akçayı mühürlü temessüği mücebince Hâce Bedik'den bî-kusûr varan âdemisine alıviresin. Şöyle ki; virmekde te'allül iderse Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gönderesin.

189

[184]

Kıbrıs beylerbeyi, Kıbrıs'taki kalemiye mansıplarının öteden beri beylerbeyilerin arzı ile ve hakeden kimselere tevcih edildiği halde, son zamanlarda bazı kimselerin arzuhal ile bir yolunu bulup mansıb elde ettiklerini, bunun da devletin işleyişine zarar verdiğini bildirip mansıpların eskiden olduğu gibi beylerbeyiler tarafından arz ve tevcih olunmasını talep ettiğinden, bundan sonra boşalma veya değiştirme gibi sebeplerle bir mansıb tevcih gerektiğinde beylerbeyiler tarafından hakedenlere arz ve tevcih edilmesi; ancak bu yapılırken ehliyetli olanlara zarar verilip ehliyetsiz olanlara tevcih edilmesinden sakınılması.

Hazret-i efendi.

Kıbrıs Beğlerbeğisi Fazlullâh dâme ikbâlühûya hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "cezîre-i Kıbrıs'da olan manâsıb kadîmden müstehikk olanlara Kıbrıs beğlerbeğileri arz u tevcîh idüp mücebince berât u evâmir-i şerîfe virilügelmele her nesne mazbût olup hâliyâ ba'zı kimesneler hılâf-ı vâkı' arz-ı hâl ile birer tarîkla alup emr ü berât ibrâz idüp bâ-husûs memâlik ü hazîne, kalem ile zabtolunup ehl-i kalem olanlar müstekîm olmak lâzım iken erbâb-ı kalem manâsıbın dahı arz-ı hâl ile nâ-ehl ü sakîm kimesneler almağla hazîne ahvâline dahı zarar müterettib olmak mukarrer olmağla o makûle manâsıb mîr-i mîrân arzı mücebince virilenlere zabttdürilüp arz-ı hâl ile alanlara dahlitdürmemek" bâbında emr-i şerîfüm recâsına arzeyledüğün ecilden mâdâm ki, üslûb-ı sâbık üzre Kıbrıs manâsıbı mîr-i mîrân arzıyla virilmeye, min-ba'd arz-ı hâl ile alanlara zabttdürilmemek bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmışdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda vârid olan emrüm mücebince amel idüp dahı cezîre-i mezbûrede vâkı' olan manâsıb mahlûl vâkı' olup veyâhûd şer'an ve kânûnen tebdîl lâzım gele, müstehikk olanlara sen tevcîh ü arz idüp min-ba'd arz-ı hâl ile alanları dahlitdürmeyesin. Ammâ; bu bahâne ile manâsıbdahı ehl ü müstekîm olanlara dahlolunmakdan ve nâ-ehl olanlara mansıb tevcîh ü arz eylemekden hazer eylesin.

[Yev]mü'l-Cum'a, fi 27 B., sene: 1027

190

[181]

Fenerkapısı sakinlerinden sürücü Dimo ve Toma isimli zimmîlere verdikleri toplam üç bin altı yüz baş koyunun bedelini alamadıklarına dair şikâyetle bulunan Sofya kazasından isimleri yazılı şahısların davalarının görülüp alacakları sâbit olursa alınıp hak sahiplerine verilmesi.

Bâ-hatt-ı Hilmî.

Holomiç Kâdîsı olup Müfettiş-i Emvâl olan Mevlânâ Halîl *zîde fazlühûya* hüküm ki:

Sofya kazâsından Yovan Topal ve İstanimir ve Jikov nâm zimmîler Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl sunup; "Fenarkapısı sâkinlerinden Sürici Dimo ve Toma nâm zimmîlere mezbûr Yovan bin iki yüz () re's koyun ve mezkûr İstanimir bin iki yüz () re's koyun ve mezbûr Jikov altı yüz kırk re's koyunun her bir koyunu yüz sekizer akçaya bâzâr idüp virüp; "Akçasın bu hefte virelüm." diyü ikrâr itmişken on aydan berü akçasın virmedüklerinden gayri bunlar zikrolunan koyun akçasın mu'âmele ile alup hâlleri mükedder olduğın" bildürüp; "zikrolunan koyun akçası mezbûrân zimmîlerden alvirilmek" recâ eyledükleri ecilden, bi't-tamâm hakları şer'le alvirilmesin emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı mezbûrân zimmîleri şer'-ı şerîfe ihzâr ve bunlar ile berâber idüp hakk üzre göresin; mezkûrân zimmîler bunların zikrolunan üç bin iki yüz re's koyunu bir heftede akçasın virmek üzre alup on aydan berü virmeyüp zimmetlerinde kalmış ise ol bâbda muktezâ-yı şer'-ı kavimle amel idüp ba'de's-sübût şer'le müteveccih olan koyun akçaların hükmidüp bî-kusûr alvirüp şer'-ı şerîfe muhâlif inâd ü muhâlefet itdürmeyesin.

191

[182]

Şam'da Nasârâ Patriği olan İlyas'ın kardeşi Havran Ferma adlı zimmînin, daha önce harami yatağı olmasından dolayı hakkında birçok defa emir çıktığı halde bir yolunu bulup kurtulduğu ve ehl-i örf taifesine yakın durarak halka zulmettiği bildirildiğinden, adı geçenin orayla alâkasının kesilip Kerek-Şûbek Kalesi'ne sürgün edilmesi.

Müftî Sinân (?) fetvâ üzerinde imiş (?).

Şâm paşasına ve kâdîsına hüküm ki:

Sen ki kâdî-ı müşârun-[i]leyhsin, Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "bundan akdem Şâm-ı Şerîf'de Nasârâ tâyifesine Patrik olan İlyâs'un karındaşı Havrân Ferma nâm zimmî dâyimâ şirret ü şekâvet üzre olup kuttâ'u't-tarîk ve harâm-zâde yatağı olduğundan mukaddemâ hakkında dahı defe'âtile evâmir-i şerîfe vârid olmuşken bir tarîkla halâs olmağla girü ehl-i örf tâyifesiyle ihtilât idüp fukarâ hakkında nice mevâdd isnâd eyleyüp gamzitmekle hılâf-ı şer'-ı şerîf küllî akçaların kimin kendü alup ve kimin dahı aldurmağa bâ'ıs olup bunun emsâli zulm ü te'addîsinün nihâyeti olmamağla fukarânun mecâli kalmayup şöyle ki; "Mezbûr nefy-i beled olunmaya, cümle fukarâ celâ-yı vatan itmeleri mukarrerdür." diyü tezallüm itdüklerinde ahâlî-i mahalleden keyfiyyet-i ahvâli sü'âl olundukda mezbûrun vech-i meşrûh üzre te'addîsi olduğü ihbâ[r] eyledüklerin" bildürüp husûs-ı mezbûr şeyhu'l-İslâmdan istiftâ olundukda nefy-i beled olunmasına fetvâ-yı şerîf virilmeğün, mezbûr zimmîyi nefy-i beled idüp Kerek-Şûbek Kal'ası'na gönderüp iskân itdürilmek emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda onat mukayyed olup göresin; fi'l-vâkı' arzolundığı üzre mezbûrun fesâd ü şenâ'ati ve re'âyâyâ zulm ü te'addîsi mukarrer ol[ma]ğla o yirden

alâkasın kat' itdürdükden sonra mezbûr zimmîyi fetvâ-yı şerîf mücebince nefy-i beled idüp kal'a-i mezbûra gönderüp iskân itdüresin.

192

[179]

Bendereğli ve Samakov'un Aksığır ve Kilise köyleri sipahilerinin Kethüdası Celil, isimleri yazılı kimselerin kethüdalığa başkasını getirmek için aleyhinde ittîfak yaparak kendisine iftira attıklarını bildirdiğinden, adı geçenin, sakın olduğu ve civarındaki köyler ahalisinden soruşturulması; kendisine isnad edilen hususların asılsız olduğu ortaya çıkarsa kimseye rencide ettirilmemesi.

Tâbi'-ı Yûnus Efendi.

Ağa mektûbı mücebince.

Bendereğli ve Samakov kâdîlarına hüküm ki:

Taht-ı kazânuzda tâbi' olan Aksığır ve Kilise nâm karyelerün sipâhîleri tarafından kethudâları olan Celîl nâm kimesne Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl sunup; "Mezbûr karyelerün sipâhîlerine âyid olan öşrlerin harmen zamânında ölçüp der-anbâr idüp nice zamândan berü re'âyâyı hımâyet ü sıyânet idüp sadâkat üzre hıdmet idegelmişler iken kendünün yirine kethudâ bulmak için Mustafâ ve Oruç ve Seydî ve İnebeği ve Hâcî ve Feyzullâh ve Turası nâm kimesneler müttefik olup kendülere müte'allik ba'zı re'âyâyı tahrîk ü ıdlâl idüp mezbûra hılâf-ı vâkı' ba'zı nesne isnâd ü iftirâ idüp mezbûr ile garaz-ı dünyevîsi olan Bendereğli Nâyibi olan () nâm kimesneden kendü takrîrleri üzre sicill ü huccet alınup mücebince bir tarîkla Âsitâne-i Sa'âdetüm'den takrîrlerine muvâfık emr-i şerîf almağla mezbûra gadr ü hayf üzre oldukların" bildürüp; "ahvâli, sâkin oldukları karyesi ahâlîsinden ve civârında olan kurâ halkından sü'âl olunup hılâf-ı şer'-ı şerîf rencide olunmamak" bâbında emr-i şerîfüm recâ itmeğın, vech-i meşrûh üzre hılâf-ı şer'-ı şerîf rencide olun[ma]mak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmışdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mezkûrun ahvâlin sâkin olduğu karyesi ve sâyir civârında olan kurâ ahâlîsinden ve bî-garaz müslimânlardan hakk üzre tefîş ü tefahhus idüp göresiz; fi'l-vâkı' mezbûr kendü hâlinde olup isnâd olan husûslar gayr-i vâkı' olduğu şer'le sâbit ü zâhir olur ise min-ba'd hılâf-ı şer'-ı şerîf bir ferde rencide vü remîde itdürmeyüp men'u def' eylesesiz. Memnû' olmayanları ve şer'-ı şerîfe inâd ü muhâlefet idenleri yazup arzeyesiz. Ammâ; bu bahâne ile da'vâ-yı hakk idenlerün da'vâlarına mâni' olmakdan ve garaz u ta'assub ile hılâf-ı vâkı' kazıyye i'lâmından ziyâde hazer idesiz; câdde-i hakdan udûl ü inhirâf itmeyesiz.

193

[180]

Bosnalı hacıları Eğridere derbendinden geçmekte iken basarak üçünü öldürüp eşya ve paralarını gaspettikleri bildirilen İvranya kazasından isimleri yazılı şahısların yakalanarak teftiş olunmaları; suçları sâbit olursa üzerlerine sâbit olan haklar alındıktan sonra şer'an gerektiği şekilde cezalandırılmaları.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

İvranya kâdîsına ve Köstendil sancağına ber-vech-i arpalık mutasarrıf olan Osmân *dâme ikbâlühûn*ün müsellimine hüküm ki:

"Kazâ-i mezbûra tâbi' Artyaşka (?) nâm karyeden eşkiyâdan Ustuyo ve Radol ve Marko ve Koçan nâm karyeden eşkiyâdan Toğancı Gürko ve İvan nâm zimmîler kendü hâllerinde olmayup Bosna vilâyetinden Eğridere nâm derbennden mürûr iden hâcîları basup üç nefer kimesneleri katlidüp emvâl ü erzâkın gâret ve küllî fesâd ü şenâ'at eyledükleri" i'lâm olunmağın, zikrolunan şakîler hüsn-i tedbîr ü tedârükle elegetürilüp icrâ-yı hakk olunmak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı zikrolunan şakîleri bi-eyyi vechin kân elegetürüp gaybet iderlerse şer'le buldurması lâzım olan kefillerine buldurup getürdüp bir def'a şer'le görilüp faslolunmayup on beş yıl mürûr itmeyen husûsların hakk üzre teftîş idüp göresiz; mezbûrların vech-i meşrûh üzre fesâd ü şenâ'atleri mukarrer ise ba'de's-sübût ashâb-ı hukûka şer'le müteveccih olan hakların hükmidüp bî-kusûr alıvirdükden sonra mezbûrlar muhtâc-ı arz olanlardan ise muhkem habsidüp arzeyelesiz; değıller ise şer'le haklarında lâzım geleni icrâ idüp şer'-ı şerîfe muhâlif kimesneye iş itdürmeyesiz. Bu bâbda hakk üzre olup garaz u nisbet ile kendü hâllerinde olanlara hılâf-ı şer' zulm ü te'addîden ve ahz ü celb sebebi ile ehl-i fesâda hmâyetden ihtirâz eyleyesiz.

Yevmü's-Sülâsâ, fî gurre-i şehri Şa'bâni'l-mu'azzam, sene: 1027

194

[177]

Sâbık vezir-i âzamlardan müteveffa Hasan Paşa Vakfı'ndan karz olarak aldığı parayı iki yıldır geri ödemediği bildirilen Yakova'nın Rugo kasabasından Süleyman Çavuş oğlu Mehmed'den söz konusu meblağın iki yıllık murabahasıyla birlikte tahsil olunması.

Bâ-hatt-ı hazret.

Dukagin beğine ve Yakova kâdîsına hüküm ki:

Sâbıkâ Vezîr-i A'zam iken vefât iden Hasan Paşa'nun Evkâfî'na Mütevellî olup bi'l-fi'l Südde-i Sa'âdetüm'de Teşrîfât hıdmetinde olan kıdvetü'l-emâcid ve'l-ekârim Ahmed *zîde mecdühû* Dergâh-ı Mu'allâm'a gelüp şöyle arzeyeledi ki; "Kazâ-i mezbûra tâbi' Rugo nâm kasabada sâkin Süleymân Çavuş oğlu Mehmed nâm kimesne müşârun-ileyhün vakfeylediği nukûd akçasından on iki (?) akça karz virüp iki yıldan mütecâviz olup murâbahasın göndermeyüp hâlâ asl-ı mâlî ve ol mikdâr zamândan berü zimmetinde olan murâbahasın virmekde te'allül ü inâd ü muhâlefet eyledüğün" bildürüp; "kendü tarafından zikrolunan vakıf akçayı talebe me'mûr olan âdemisine aslın ve murâbahasın bi't-tamâm edâ vü teslîm itmek için emr-i şerîfüm virilmek" bâbında inâyet recâ itmeğın, zimmetinde olan mâl-i vakfî murâbahasıyla mezbûrdan bi't-tamâm alıvirilmesin emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm mücebince amel idüp mezkûrı meclis-i şer'a ihzâr idüp dahı müşârun-ileyhün vakfından kendüye karz virilen akçayı murâbahasıyla

bi't-tamâm taleb ü tahsîl ve tarafından varan âdemisine teslîm itdürüp avk u te'hîr ve ihmâl ü müsâhele eylemeyesiz. Virmekde inâd ü muhâlefet ider ise vukû'ı üzre yazup bildüresiz ki, emr-i şerîfüme itâ'at itmedüğü için sonra hakkında emrüm ne vechile sâdır olursa mücebiyle amel oluna.

195

[178]

Bazı kimselerin Aydın Sancağı Müsellimi Ahmed Çavuş'un müsellimlikten alınması hususunda emir çıkarttıkları, ancak ahalinin kendisinden memnun olduğu bildirildiğinden, sancağın tekrar kendisi tarafından zaptolunmasına dair müekked emir yazıldığı.

Bâ-hatt-ı Mim. Efendi.

Hükmi Yahyâ (?) hattıyladur.

Sâbıkâ vezâretten mütekâ'id olup hâliyâ Aydın sancağında Muhassilü'l-embâl olan Ahmed Paşa'ya ve Tire kâdîsına hüküm ki:

Hâliyâ Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb u arz ve ahâlî-i vilâyet tarafından mahzar gönderüp; "sâbıkâ Şirvân Beğlerbeğisi olup ber-vech-i arpalık Aydın sancağına mutasarrıf olan Hüseyin dâme ikbâlühû tarafından livâ-i mezbûrun zabtıyçün düstûr-ı ekrem Serdâr Halîl Paşa tarafından emr-i şerîfle Müsellim ta'yîn olan Dergâh-ı Âlî çavuşlarından Ahmed Çavuş müstekîm ve memâlik zabtına kâdir ve mücidd ü sâ'î, re'âyâ vü berâyâ akvâl ü ef'âlınden rızâ vü şükran üzre iken Kara Mehmed ahâlî-i vilâyetden ba'zı kimesnelere ile hılâf-ı vâkı' şekvâ itmekle mezbûrı ref' itdürüp zabtıyçün emr almağla varup zabtına mâni' olup lâkin vech-i meşrûh üzre mezbûrun her vechile müstekîm olup re'âyâ şükran üzre olduğun" i'lâm eyledüğün ecilden serdâr tarafından virilen emir mücebince zabtı için mü'ekked emir yazıldı.

196

[174]

Manastır kazasında bulunan Hacı Bey Evkâfı Mütevellisi Kadı Ahmed'in, muhasebesini gördürmediği ve görevlilere karşı geldiğinin bildirilmesi üzerine, Âsitâne'ye gelip muhâsebesini gördürmesi hususunda kendisine hitâben emir gönderildiği; şayet gelmemekte ısrar ederse gelen kapıcılara teslim edilip Âsitâne-i Saadet'e gönderilmesi.

Bu dahi.

Manastır müftîsine ve sâbıkâ () Sancağı Beği olan Emrullâh Beğ'e ve Manastır kâdîsına hüküm ki:

Kazâ-i mezbûrda vâkı' Hâcî Beğ Evkâfı'na Mütevellî olan kuzâtdan Ahmed'ün muhâsebesi görilmek lâzım gelmekle evkâf-ı mezbûreye Nâzır olan Hâssa Bostancılarumbaşı iftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim Receb dâme mecdühû tarafından emr-i şerîfle müstekîll âdem vardukda mezbûr kâdî itâ'at-i şer'-ı şerîf itmeyüp varan kimesnelere itâle ve şütüm-ı galîza ile şetmitmekle kâdî-ı mezbûra mu'accelen Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gelüp muhâsebesin gördürmek bâbında kendüye hitâben emr-i şerîf ile kapucular gönderilmişdür.

Gelmekte inâd ü muhâlefet ider ise cümleñüz mukayyed olup mezbûrî kaldurup varan kapucılar ile Âsitâne-i Sa'âdetüm'e göndermenüz bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmışdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda şöyle ki; mezbûr kâdî girü emr-i şerîfûme muhâlif Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gelmekte inâd ü muhâlefet ider ise vârid olan emrüm mücebince kaldurup irsâl olunan kapucılar ile Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gönderüp bir vechile te'allül ü inâd itdürmeyesiz.

[Yev]mü's-Sülâsâ, fî 19 Ca., sene: [10]27

197

[175]

Rodoscuk'da bulunan Hızır Koricı Vakfı'nın zevâyidi vâkıfın şartlarına göre Cami-i Atik'in tamirine tayin olunduğu halde eski mütevellî Nasuh Halîfe'nin vâkıfın şartlarına aykırı olarak zevâyidden kendisine vazife tayin ettirdiği bildirildiğinden, vâkıfın şartlarına uygun iş yaptırılması ve adı geçenin vakfa karıştırılmaması.

Bâ-hatt-ı Hüseyin Efendi.

Rodoscuk kâdîsına hüküm ki:

Kasaba-i mezbûrede vâkı' Hızır Koricı Vakfı'na Mütevellî olan Hümâ nâm hâtûn arz-ı hâl sunup; "Bundan akdem vakf-ı mezbûra Mütevellî olan Nasûh Halîfe, vakf-ı mezbûr mâlından küllî nesne eklidüp gadri zâhir olduktan sonra ref' olunup yine tevâbi'ından Hayyât Habîb nâm kimesneyi mütevellî idüp ol dahî seksen bin akça ekleylediği sicill ü huccet olup sonra bu, vâkıfun zevcesi olmağla a'yân-ı kasaba iltimâsıyla hâlâ mütevellîye iken ve vakfun zevâyidi Câmi'-ı Atîk meremmâtına ta'yîn olunmuşken hı[y]âneti zâhir olan mezbûr Nasûh hılâf-ı şart-ı vâkıf kendüye yedi akça zevâyid vazîfe itdürmeğın vakfa küllî gadrolmuşdur." diyü tezallüm itmeğın, men' olmak emrüm olmışdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda şart-ı vâkıf her nice ise anunla amel idüp mezbûrî dahlitdürmeyüp men' u def' eylesin.

198

[176]

İpsala'nın Kemerli köyüne dahil olan ve tekâüdlük olarak Durak'ın tasarrufunda bulunan Kızılcamahal mezraasına, Hersek Paşa Evkafı'ndan Çoraklı köyünün Mültezimi İsa tarafından huccet-i şer'iyeye aykırı olarak yapıldığı bildirilen müdahalenin menedilmesi.

Bâ-hatt-ı h.

İpsala kâdîsına hüküm ki:

Kazâ-i mezbûra tâbi' Kemerlü nâm karyeye berât-ı hümâyûnumla ber-vech-i tekâ'ud mutasarrıf olan kıdvetül-emâsil ve'l-akrân Turak *zâde kadruhû* meclis-i şer'a varup; "Ol cânibde vâkı' Hersek Paşa Evkâfı'ndan Çoraklı nâm-ı dîğır Dola Arnavudlar nâm karyenin

hâlâ mültezimi olan Dergâh-ı Mu'allâm sipâhîlerinden Îsâ'nun muvâcehesinde zikrolunan Arnavudlar nâm karyenün eğreğinden Gâzîler yolına, andan Kurıbnar'a andan Gâzîler yolu () Kurunkaya'ya müntehî olan Kızılcamahâl mezra'ası demekle ma'rûf mezra'a, karye-i Kemerlü toprağından iken mücerred karye-i Arnavudlar'a karîb olmağla bundan akdem vakf-ı mezbûre cânibinden câbîler dahl ve vaz'-ı yed itdüklerinde emr-i şerîf ve huccet-i şer'ıyye ile buna hükmolunup eli[nd]e huccet-i şer'ıyyesi var iken hâlâ mezbûr Îsâ iltizâm itmekle mezra'a-i mezbûreden hâsıl olup buna âyid olan mahsûline dahl ve vaz'-ı yed itmekle tekrâr görüldükde mezkûr Îsâ min-ba'd dahlitmeyüp bunun hakkı olduğına" eline huccet virilüp mücebince amel olunmak bâbında emr-i şerîfüm recâ itmeğın, eline virilen huccet mücebince amel olunup min-ba'd hılâfına cevâz gösterilmemek bâbında fermân-ı şerîfüm sâdır olmışdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm mücebince amel idüp elinde olan hucceti muvâfık-ı şer' olup alâ-vechî'l-hasım sâbit olursa mukarrer tutup mücebiyle amel idüp min-ba'd hılâfına cevâz göstermeyesin.

Yevmü'l-Ahad, fî 23 Ca., sene: 1027

199

[172]

Metrepoliçe kazası sakinlerinden müteveffa Selim Çavuş'un oğlu Hasan'ın, Vahalse (?) köyü ahâlîsinin, babasına borçları olduğunu bahane edip defalarca akçelerini ve mallarını aldığı halde her sene aynı bahane ile köyelerine gelerek haksız yere mal ve eşyalarını aldığı ve kendilerini çiftliğine götürüp çalıştırdığı bildirildiğinden, adı geçenin davacıları ile bir araya getirilip teftiş olunması; halka zulmettiği ortaya çıkarsa üzerine sâbit olan hakların alınıp sahiplerine verilmesi; vermemekte inat ederse sicil suretinin arzedilip hakkında gelecek emre göre hareket edilmesi.

Bâ-hatt-ı h.

Metrepoliçe kâdîsına hüküm ki:

Taht-ı kazâna tâbi' Vahalse (?) nâm karye re'âyâsı Dergâh-ı Mu'allâm'a şöyle arzylediler ki; "Kazâ-i mezbûr sâkinlerinden olup müteveffâ Selîm Çavuş'un oğlu olan Hasan nâm kimesne re'âyâ vü berâyâyâ dâyimâ te'addî vü tecâvüzden hâlî olmayup; "Müteveffâ babamun zimmetinizde yigirmi sekiz bin akça hakkı vardır; vâcibü'l-edâ deyninizdür." diyü taleb ve te'addî vü tecâvüzden hâlî olmayup meblağ-ı mezbûrî babasına bi't-tamâm mu'âmesi ile teslim eyledüklerinden gayri iki def'a dahı mezkûr Hasan'a edâ itmiş iken girü şirrete sâlik olup her sene bunların karyelerine gelüp tekrâr taleb idüp fuzûlî yüz koyunların ve on re's sığır ve on dâne kebe ve on beş kilimlerin alup cümle re'âyâyı ve emred oğlanların çiftliklerine götürüp orak biçdürüp ve demedlerin döğdürüp bu makûle te'addî vü tecâvüzünün nihâyeti olmayup şöyle ki; mezkûrun re'âyâyâ eyledüğü zulm men' olunmaya, cümle re'âyâ celâ-yı vatan ve terk-i mesken itmek mukarrerdür." diyü i'lâm eyledükleri ecilden, hılâf-ı şer'-ı şerîf re'âyâyı rencîde itdürmeyüp ve ol vechile akçaları ve sâyir nesnelere alınmış ise girü ashâbına reddolunup inâd ü muhâlefet iderse ahvâli vukû'ı üzre Âsitâne-i Sa'âdetüm'e arz olunmak bâbında fermân-ı şerîfüm sâdır olmışdur.

Buyurdum ki:

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm mücebince amel idüp re'âyâyı meclis-i şer'a ihzâr ve mezkûr ile berâber idüp bundan akdem bir def'a şer'le görülüp faslolmayup on beş yıl mürûr itmeyen husûsların tamâm hakk u adl üzre dikkat ü ihtimâm ile teftîş ü tefahhus idüp göresin; kazıyye arzulunduğı gibi olup mezkûrun re'âyâyaya ol vechile hılâf-ı şer' zulm ü te'addî eyledüğü şer'le üzerine sâbit ü zâhir olursa ol bâbda muktezâ-yı emr-i şer'-ı kavîmle amel idüp hılâf-ı şer' re'âyâdan her ne almış ise ba'de's-sübût bî-kusûr ashâbına* reddidüp bir vechile te'allül ü inâd ü muhâlefet itdürmeyesin. Virmekde inâd ü muhâlefet iderse hakkında sübût bulan mevâddun sûret-i sicilleri ile ahvâlin vukû'ı üzre yazup bildüresin ki, sonra hakkında emrüm ne vechile sâdır olursa mücebiyle amel oluna.

200

[173]

Borlu kasabasında bulunan Şeyh Abdülatîf Evkâfı'nın Mütevellisi olan Sahn Müderrisi Mevlânâ Dervîş Mehmet tarafından vakfın alacaklarını tahsil etmek üzere vekil tayin olunduktan sonra topladığı paraları yediği ve Asitane'ye gelerek bir yolunu bulup gizlice mütevelliliği kendi adına berat ettirdiği, ancak daha sonra, vakfın mallarını yediği için azledildiği bildirilen Osman adlı şahsın, vakıf defterleri de incelenerek teftiş edilip zimmetinde sâbit olan vakıf alacaklarının tahsil edilmesi; ayrıca vakfın alacağı bulunan yerlere de bu şahsa para ödememeleri hususunda tenbihte bulunulması.

Bâ-hatt-ı Hüseyin Efendi.

Borlu kâdîsına hüküm ki:

İftihâru'l-ulemâ'î'l-muhakkıkîn, muhtârû'l-fudalâ'î'l-müdakkıkîn bi'l-fi'l Sahn Müderrisi olan Mevlânâ Dervîş Mehmed Südde-i Sa'âdetüm'e âdem gönderüp; "Kasaba-i Borlu'da vâkı' Şeyh Abdülatîf Evkâfı'nun tevliyeti evlâdına ve evlâd-ı evlâdına vakf [u] tahsîs idüp şart-ı vâkıf mücebince mutasarrıf iken zimem-i nâsda olan akçanın murâbaha ve erbâb-ı vazâyifün vazîfelerin virmek için bundan akdem Osmân nâm kimesneyi kendü cânibinden vekîl itmiş iken erbâb-ı vazâyifün vazîfelerin cem' eyledüğü murâbahayı ekl ü bel' eyledüğünden gayri asl-ı mâlı dahı perîşân ve ekserin telef itmeğın mezbûrı vekâletden azlidüp mâl-i vakfa ta'arruzdan men' itmişken yine vakf-ı mezbûrun fuzûlî asl-ı mâl ü ribhın dahı alup kabzidüp vakfa ziyâde zulm ü te'addî eyledüğünden gayri mâl-i vakfı hasm için (?) Âsitâne'ye gelüp bir tarîkla evkâf-ı mezbûre tevliyetin hufyeten berât itdürüp girü hılâf-ı şart-ı vâkıf mâl-i vakfı ekl ü bel' eyledüğü istimâ' olunmağla azlolunup tevliyet mezbûra tevcîh ü mukarrer kılınup berât itdürüp hâlâ tarafından Mevlânâ () nâm kimesneyi kâyim-makâm nasbeylemekle, mezbûr Osmân'un kabzeyledüğü murâbaha vü asl-ı mâl her ne ise yirlü yirinden görülüp zimmetinde zuhûr iden mâl-i vakf cânib-i vakfiçün cem' u tahsîl olunmak" bâbında emr-i şerîfüm recâ itmeğın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mezbûr Osmân'ı şer'-ı şerîfe ihzâr idüp dahı ibtidâ-i mübâşeretinden anda olan müfredât defterleri mücebince yirlü yirinden teftîş ü tefahhus idüp mevlânâ-yı mûmâ-ileyhe hükmidüp bî-kusûr alıvirüp te'allül ü inâd itdürmeyesin. Husûs-ı mezbûr

arzolunduğı üzere ise görüp şer'le bî-kusûr alıviresin ve mâl-i vakf olan yirlere dahı tenbîh eylesin ki, mezbûr Osmân'a asl-ı mâldan ve murâbahadan bir akça ve bir habbe almaya ve aldurmayasın; ba'de't-tenbîh bir tarîkla temessükât ibrâz itmekle şer' u kânûn ve şart-ı vâkıfa muhâlif vakfun mahsûlinden cüz'î vü küllî nesnesin alup kabzitmiş ise Âsitâne-i Sa'âdetüm'e arzeyesin ki, sonra hakkında ne vechile emrüm sâdır olursa mûcebi ile amel oluna.

201

[170]

Geçmişte Celâlî isyanlarından dolayı ahâlîsi perişan olup dağılan, daha sonra tekrar bayındır hale gelen ve Üsküdar'da sakin Şeyh Mahmud'un doğum yeri olduğu için derbend hizmeti karşılığında tekâlif-i örfiyyeden muaf olan Koçhisar kazası ahâlîsine, Sancakbeyi Hüsrev'in, ellerindeki muafnâmelere itibar etmeyip zorla yiyecek ve akçelerini alarak zulmettiği bildirildiğinden, şer'an haksız yere ahâlînin yiyecek ve akçelerini aldığı sâbit olursa aldığı şeylerin geri alınıp sahiplerine iade edilmesi ve kendisine de ahalinin karşılıksız hiçbir şeyini almaması ve ellerindeki muafnâmeye göre hareket etmesi hususunda tenbihte bulunulması.

Karaman beğlerbeğisine ve Koçhisâr kâdîsına hüküm ki:

Sen ki Koçhisâr kâdîsısın, mektûb gönderüp; "Koçhisâr kazâsı memerr-i nâs ü derbend olup bundan akdem celâlî fetretinden ahâlîsi perişân olup hâlâ gelüp vilâyet âbâdân olmağa yüz tutup ve ahâlî derbendi hıfz u hırâset üzere olduğundan gayri Üsküdar'da sâkin olan imâdü'r-râşidîn ve'l-mürşidîn Şeyh Mahmûd *amme irşâdühûn*un mevlidi olmağla cümle tekâlif-i örfiyyeden mu'âf u müsellemler olup emirler virilmişken hâlâ () Sancağı Beği Husrev *dâme ızzühûn*un muvâcehesinde mu'âf-nâmeleri kırâ'et olundukda i'tibâr itmeyüp âdemlerin gönderüp yağ u bal u arpa taleb idüp mahkeme içinde sell-i seyf idüp ehl-i karyenün bir nicesin urup ve bir nicesin dahı mahkemedem taşra bulup darbidüp; "Elbette yâ ol zahîreyi virürsüz veyâhûd bir-ikinüzi katlilerüz." diyü te'addî eyledüklerin" bildürdüğinden gayri yüz yetmiş aded gurusların ve dahı nice zahîrelerin aldıkları i'lâm olunmağın, alınan akçaları alınıp şimden sonra te'addî itdürilmemek bâbında fermân-ı hümâyûnum sâdır olmışdur. **Buyurdum ki:**

Vardukda, bu husûsı hakk üzere yirlü yirinden husamâ muvâcehesinde göresiz; mu'âf re'âyânun hılâf-ı şer'-ı şerîf nesnelere alınduğı vâkı' ise ba'de's-sübût şer'le müteveccih olan hakların hükmidüp bî-kusûr alıvirüp şimden sonra bir vechile te'addî vü tecâvüz itdürmeyesiz ve muhkem tenbîh ü te'kîd eylesin ki, kat'â üzerlerine âdem göndermeyüp ve müft ü meccânen bir nesnelere aldurmayup ellerinde olan mu'âf-nâmeleri mûcebince amel eyleye. Memnû' olmazsa yazup arzeyesiz.

202

[171]

Kıbtî haracı toplamak için görevlendirilen Ali ve Hamza çavuşlara karşı gelerek yanlarına topladıkları eşkıya ile çadırlarını bastıkları ve haraç toplamalarına engel oldukları bildirilen Pınarhisar kazasından isimleri yazılı kimselerin yakalanarak, Donanma-i Hümayun'da küreğe konulmak üzere sicil suretleri ile birlikte Âsitâne-i Saadet'e gönderilmeleri.

Bâ-hatt-ı hazret.

Vize kâdîsına ve Bölük Kethudâsı olup Tuna yalılarında eşkıyâ tefâtîsine me'mûr olan Mehmed'e hüküm ki:

Sen ki kâdîsın, mektûb gönderüp; "Kıbtî harâcına varan Alî ve Hamza Çavuş mahkeme-i şerîfeye gelüp; "harâc cem'ına mübâşeret eyledüğümüzde Bınarhısârı kazâsından Karlı veled-i Gazanfer ve Kara Yûnus veled-i Alî (?) ve Arslan veled-i Karahân ve Süleymân Mesned nâm şakîler cem'a mâni' olup ve sâyirlere dahî mâni' olup cem' itdürmeyüp yanlarına eşkıyâ cem' idüp çadırların basup çeribaşlarından bir-ikisin katl kasdıyla urup başların mecrûh idüp ziyâde fesâd itmekle ahâlî-i vilâyetden sü'âl olundukda; "Mezbûr Kıbtîler dâyimâ fesâd ü şenâ'at üzre olup mâl-i mîrî[ye] zarar u gadrleri mukarrerdür." diyü i'lâm eyledüklerin." arzyledüğün ecilden, mezbûrlar elegetürilüp Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gönderilmek emrüm olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vardukda, mezbûrları elegetürüp üzerlerine sübût bulan mevâddun sûret-i sicilleriyle ma'an kendülerin mu'accelen Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gönderesin ki, Donanma-yı Hümayûnum çıkmazdan evvel gelüp yitişüp küreğe konıla. İhmâl ü müsâhele itmeyüp emrümün icrâsında ihtimâm eylesin.

203

[167]

Sığla'da, bir gemisini işletmek üzere Hacı Hasan Reis'e verip diğer gemisiyle denizde giderken düşmana esir olduğu ve yedi sene sonra esirlikten kurtulup adigeçen reisten gemisini ve yedi senelik hakkını talep ettiğinde adı geçenin, hakkını vermediği yolunda şikâyette bulunan şahsın davasının mahallinde görülmesi; şayet Hasan Reis buna razı olmazsa davaları gemiciler bilirkişisi önünde görülmek üzere Âsitâne-i Saadet'e gönderilmesi.

Hüseyin Efendi.

Sığla kâdîsına hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl sunulup; "() nâm kimesne* mülk gemisin bundan akdem Hâcî Hasan Re'îs'e virüp rencberlik eyleyüp mezbûr gayri gemisiyle deryâda küffâr-ı hâksâra râst gelmekle gemiyi alup esîr olup mezkûr esîr iken yedi seneden ziyâde mezbûr Hasan Re'îs gemisin kullanup mahsûlin alup esîrlikden halâs olup hakkın talep eylemek üzere iken mezkûr Hâcî Hasan Re'îs gemisin pâreledüp cümle âlet ü esbâbın fûrûht eyleyüp mezkûrdan gemiyi ve mahsûlin talep eyledükde virmekde te'allül eyleyüp ehl-i hibreleri Âsitâne'de olup cümle gemicilerin bu makûle da'vâsı ehl-i hibre önünde görilegelüp olıgeldüğü üzere görülmek" için emr-i şerîf recâsına i'lâm olunmağın **buyurdum ki:**

Vardukda, bu husûsa mukayyed olup hakk üzere mahallinde teftîş idüp şer'le âyid ü râci' olan hakkın bî-kusûr alıviresin; muhâlefet ider ise Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gönderesin ki, olıgeldüğü üzere ehl-i hıbre ile şer'le görüle; hakkı alıvirile.

204

[168]

Sâbık Hüdavendigâr Sancağı Beyi Mehmet Bey'in vefatı üzerine Manisa'da kalan bir oğlu ve bir kızı, kardeşi Aleksandra tarafından İstanbul'a getirileceğinden, yol boyunca kimsenin kendilerine müdahale ettirilmemesi ve sâlimen Âsitâne-i Saadet'e gönderilmeleri.

Bâ-hatt-ı Safî Efendi.

Mağnisa kâdîsına hüküm ki:

Sâbıkâ Hudâvendigar Sancağı Beği olan müteveffâ Mehmed Beğün karındaşı olan Aleksandra nâm zimmî Dergâh-ı Mu'allâm'a arz-ı hâl sunup; "müşârun-ileyh fevtolmağla Dergâh-ı Mu'allâm müteferrikalarından olan müteveffâ-i müşârun-ileyhün oğlu () *zîde mecdühû* ile bir kızı nefsi-i Mağnisa'da kalup hâlâ mezbûrlar Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gelmek murâd idüp müteveffâ-i mûmâ-ileyhün karındaşı mezbûr Aleksandra mezbûrları Südde-i Sa'âdetüm'e götürürken kimesne mâni' olmayup dahl ü rencîde eylemeyüp emîn ü sâlim Âsitâne-i Sa'âdetüm'e getürmek" bâbında emr-i şerîfüm recâ eyledüğü ecilden, bî-vech kimesne mâni' olmamak bâbında fermân-ı şerîfüm sâdır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzere amel idüp dahı mezbûr Aleksandra müteveffâ-i mûmâ-ileyhün oğlu müşârun-ileyhi ve kızını Âsitâne-i Sa'âdetüm'e getürmek murâd eyledükde yolda ve izde hâricden bir ferdi bî-vech hılâf-ı şer'-ı şerîf dahl ü ta'arruz itdirmeyüp emîn ü sâlim Südde-i Sa'âdetüm'e irsâl eyleyesin. Bu bâbda emrüm muhâlif dahl ü rencîde idenleri yazup arzeyelesin.

205

[169]

Kastamonu'da, şakî ve ehl-i fesat olduğu, reâyanın zorla para ve mallarını aldığı, kendisini şer'-i şerife itaate davet edenlere sövdüğü ve daha nice zulümler yaptığı bildirilen erbâb-ı timardan Çiriş Mehmed'in teftiş edilip hakkından gelinmesine dair emr-i şerif verildiği.

Kîsedârda (?) kalmıştır.

Bâ-hatt-ı hümayûn.

"Sâbıkâ () Beğlerbeğisi olup hâlâ ber-vech-i arpalık Kastamonı sancağına mutasarrıf olan () *dâme ikbâlühûya* () ve Kastamonı müftîsine ve De[v]rekânî kâdîlarına hüküm ki:

Ber-vech-i arpalık Kastamonı sancağına mukaddemâ mutasarrıf olan İbrâhîm *dâme ikbâlühû* ile sen ki Kastamonı müftîsi ve kâdîsısın, Dergâh-ı Mu'allâm'a mektûb gönderüp; "Kastamonı sancağında altı bin akça tûmâra mutasarrıf olan Çiriş Mehmed dimekle ma'rûf kimesne şakî vü ehl-i fesâd olup re'âyânun hılâf-ı şer'-ı şerîf küllî akçaların alup ve Mustafâ nâm kimesnenün mülk evini cebren çeküp alup emr-i şerîf ve fetvâ-yı münîf ile varanlara

şütûm-ı galîza ile şetmidüp hâkimleri men' itmek istedikde; "Tîmâr bana şer'le virilmemiştir; re'âyâyı dilersem darbiderüm, dilersem katlîderüm." diyü bir vechile şer'-ı şerîfe râzî olmayup ve Bayram nâm kimesnenün hılâf-ı şer'-ı şerîf günâhı yoğiken darbitmekle meflûc idüp ve Dergâh-ı Mu'allâm kapucularından Hâcî Mustafâ'nun yolına inüp otuz nefer atlu ile katlitmek üzre iken ba'zı müslimânlar elinden gücile halâs idüp ba'dehû götürdüp habsitmekle cebren ikrâhile çayırın elinden alup dâyimâ fesâd ü şenâ'at üzredür." diyü bî-garaz müslimânlar meclis-i şer'de li-ecli's-şehâde haber virdüklerin" arzidüp Pâye-i Serîr-i A'lâm'a telhîs olundukda şer'le hakkından gelinmek bâbında hatt-ı hümâyûn ile fermân-ı âlî-şânüm sâdır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mezbûrî meclis-i şer'a ihzâr idüp hakk üzre teftîş ü tefahhus idüp şer'le muhkem hakkından gelesiz." diyü mufassal ü meşrûh emr-i şerîf virilmiştir.

206

[164]

Koçhisar köyü ahâlîsi, daha önce eşkıya ve Celâlî baskısından dolayı firar ettiklerini, Üsküdârî Şeyh Mahmut tarafından, doğum yeri olması nedeniyle, hanesinde sakin olmak üzere köylerine halife gönderilmesi üzerine on-onbeş hanenin daha gelerek köyü şenelttiğini, ancak gelen-geçenlerin ve eşkıyanın zararları eksik olmadığı için kendilerini korumak maksadıyla köylerinin etrafına havlu çekmek istediklerinde ehl-i örf tarafından kendilerine engel olduğunu bildirip bu hususta izin talep ettiklerinden, köyleri etrafına bedensiz havlu çekmelerine izin verildiği.

Saft Efendi.

Karaman beğlerbeğisine ve Aksarây beğine ve Koçhisâr kâdîsına hüküm ki:

Koçhisâr nâm karye ahâlîsi Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl gönderüp; "Karye-i mezbûre memerr ü derbend olup mukaddemâ eşkıyâ vü celâlî te'addîsinden firâr itmişler iken, karye-i mezbûre kutbü'l-ârifîn, zühru'l-vâsılîn Üsküdârî Şeyh Mahmûd *zîde irşâdühûnun* mevlidleri olmağla hânesinde sâkin olmak için halife göndermekle anların şerefine on-onbeş hâne fukarâ cem' olmağla karye-i mezbûre ma'mûr olmağa yüz tutup lâkin eşkıyâ ve âyende vü revendenün memerrî olmağla her zamân zulm ü te'addîden hâlî olmadıkları ecilden kendülerin hıfz u hırâset itmek için etrâfına havlî çekmek murâd idindiklerinde; "Palanka binâ olunmak memnû'dur." diyü ehl-i örf tâyifesi mâni' oldukların" bildürüp ol bâbda emr-i şerîfüm recâ eyledükleri ecilden, karye-i mezbûreye bedensüz havlî çekdürilmek bâbında izn-i hümâyûnum virilmiştir. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, karye-i mezbûre ahâlîsi emrüm üzre karyelerine bedensüz havlî çekdiklerinde emrüm muhâlif bir ferde dahl ü rencîde vü remîde itdürmeyüp men' u def' eylesiz; memnû' olmayanları yazup arzeyesiz.

207

[165]

Sultan Ahmed Hân'ın İstanbul'da yaptırdığı cami-i şerifin reâyasından olup İzdin kazasında sakin olan zimmî ahâlî, bazı debbâğ ve paşmakçı leventler ile eşkıya taifesi tarafından evlerinin ve manastırlarının basılarak eşya ve paralarının alındığı ve kendilerine zulmedildiği yolunda şikâyetle bulduklarından, suçluların buldurulup teftiş edilerek üzerlerine sabit olan haklar alınıp sahiplerine verildikten sonra şer'an gerektiği şekilde cezalandırılmaları.

İzdin kâdîsına hüküm ki:

Kazâ-i mezbûrda sâkin olan zimmîler arz-ı hâl sunup; "Bunlar merhûm ve mağfûrun-leh babam Sultân Ahmed Hân tâbe serâhûnün mahrûse-i İstanbul'da binâ olunan Câmî'-ı Şerîfi'nün re'âyâsı olup kasaba-i İzdin'de sâkin debbâğ ve paşmakçı leventdâtdan () nâm kimesneler ve hevâlarına tâbî' ba'zı eşkıyâ tâyifesi içlerinden bir emred oğlanı ata bindirüp; "Müslimân eyledük." diyü mahalle mahalle gezdürüp bunların her birisinden cebren ziyâde akçaların alup ve evlerinin pencerelerin taşlayup ve küfürleri günü evlerin ve manastırların basup nice rızkların gâret ü hasâret ve küllî fesâd ü şenâ'at eyledüklerin" bildürüp ol bâbda emr-i şerîfüm recâ eyledükleri ecilden, şer'le görülüp icrâ-yı hakk olunmasın emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda onat mukayyed olup dahı mezbûrları şer'-ı şerîfe ihzâr idüp gaybet iderlerse şer'le buldurması lâzım olan kefillerine buldurup getürdüp da'vâ-yı hakk u ta'yîn-i mâdde idenler ile berâber idüp bir def'a şer'le görülüp faslolmayup on beş yıl mürûr itmeyen husûsların onat vechile hakk üzre teftiş idüp göresin; mezbûrların vech-i meşrûh üzre fesâd ü şenâ'atleri mukarrer ise ba'de's-sübût ashâb-ı hukûka şer'le müteveccih olan hakların hükmidüp bî-kusûr alıvirdükden sonra mezbûrlar muhtâc-ı arz olanlardan ise muhkem habsidüp arzyleyesin; değıller ise şer'le haklarında lâzım geleni icrâ idüp şer'-ı şerîfe muhâlif kimesneye iş itdürmeyesin. Bu bâbda hakk üzre olup garaz u ta'assub ile kendü hâllerinde olanlara hılâf-ı şer'-ı şerîf bir ferde zulm ü te'addîden ve ahz ü celb sebebi ile ehl-i fesâda himâyet eylemekden ihtirâz eyleyesin.

208

[166]

Sultan Ahmed Han Camii İmâreti Evkafı reâyası serbest ve tekâliften muaf olup mukâtaanın emin ve amilleri ile davaları zuhur ettiğinde vakıf müfettişi tarafından görülüp başka kimsenin karışmaması gerekirken bazı kimselerin davalarını başka yerde gördürmek istediklerinin şikâyet olunması üzerine şer'a ve kanuna aykırı iş yaptırılmamasına dair Maliye tarafından emr-i şerif verildiğinden, söz konusu emre göre hareket edilip buna aykırı iş yaptırılmaması.

Mâliyye'den virilen emir mûcebince.

Sâbıkâ Edirne Kâdîsı olup hâlâ merhûm ve mağfûrun-leh Sultân Ahmed Hân *tâbe serâhûn*ün müceddeden binâ olunan Câmî'-ı Şerîfi Evkâfı Müfettişi olan Mevlânâ Alî'ye hüküm ki:

Bi'l-fi'l câmî'-ı şerîf ve ımâreti evkâfınun defter-i cedîd-i hâkânîde mukayyed olan re'âyâsı min-küllî'l-vücûh serbest olup cümle tekâlif-i örfiyyeden mu'âf u müsellemler olup zâbıt-ı vakfıdan gayri hâricden kimesnenün medhali olmayup ve mukâta'alarına emîn ve âmil-i pây olanların dahı vâkı' olan şer'î da'vâların müfettiş-i mûmâ-ileyh görüp âhardan kimesne görmemek üzere mukaddemâ hatt-ı hümâyûn-ı sa'âdet-makrûn dahı vârid olmuşken ba'zı kimesneler emîn ve âmil-i pây olanlara mücerred celb ü ahz için kimi da'vâcı ve kimi şâhid ü müzekkî olup mahsûl-i mukâta'ayı tahsîl ve haklaşmak üzere iken müfettiş-i mûmâ-ileyhe murâfa'aya râzî olmayup; "Da'vâmuzı istediğümüz yirde görürüz." diyü te'allül itmekle evkâf-ı mezbûre mahsûline küllî ihtilâl virüp gadr ü zarar müterettib olmağa bâ'ıs ü bâdî olmağın cidden ol makûlelerin sözlerin ısgâ itmeyüp mukâta'a-i mezbûreye emîn ve âmil-i pây olanların lâzım gelen da'vâ-yı şer'iyelerin müfettiş-i mûmâ-ileyh muvâcehesinde görölüp amel olunup âhardan kimesneye gördürilmemek" bâbında emri şerîfüm recâ eyledüklerinde vech-i meşrûh üzere hılâf-ı şer' u kânûn rencîde itdürilmemek için mufassal ü meşrûh Mâliyye tarafından emir virilüp mûcebince Dîvân-ı Hümâyûnum'dan dahı hükm-i hümâyûnum virilmek fermânum olmuşdur. **Buyurdum ki:**

Mâliyye tarafından virilen emir mûcebince amel idüp min-ba'd hılâfına cevâz göstermeyesin.

Yevmü'l-Hamîs, fî 29 Ca., sene: 1027

209

[161]

Dergâh-ı Muallâ çâşnigirlerinden müteveffa Mustafa'nın oğlu Mehmet Çavuş'un, babasından kendisine intikal eden pamuğu satın alan Mahmut Çavuş ve kefilî zimmetlerinde bulunan alacağının tahsil edilmesi.

Huccet mûcebince.

Ayntâb kâdîsına hüküm ki:

Dergâh-ı Mu'allâm çâşnigirlerinden iken vefât iden Mustafâ'nun oğlu olan Mehmed Çavuş'un kibel-i şer'den vasîsi olan müderrisinden Mevlânâ Abdullâh Dergâh-ı Mu'allâm'a şöyle arzyledi ki; "Sağîr-i mezbûra babasından irs-i şer'le intikâl iden mülk penbesinden her kıntârı yedişer yüz akça hısâbı üzere iki yüz on beş kıntâr penbe -ki, cem'an yüz elli bin akça ider- Mahmûd Çavuş nâm kimesneye bey' olunup ve zarar-ı mâla yine Dergâh-ı Mu'allâm çavuşlarından Medîne-i Münevvere'de sâkin Kâsım Çavuş nâm kimesne dahı kefil bi'l-mâl olup bi'l-fi'l zimmetlerinde olduğu sicill ü huccet olunduğın" bildürüp; "ellerinde olan huccet-i şer'iyeye mûcebince mezbûrlardan şer'le taleb ü tahsîl itdürilmek" bâbında emri şerîfüm recâ itmeğın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, vech-i meşrûh üzre elinde olan hucyeti muvâfık-ı şer‘ olup alâ-vechi'l-hasım sâbit ü zâhir olursa mukarrer tutup mücebiyle amel idüp hucet mücebince şer‘le müteveccih olan hakkın teveccüh idenlerden hükmidüp bî-kusûr alıvırüp inâd ü muhâlefet itdürmeyesin.

210

[162]

Gönen'de hâssa-i hümayun tuzakçı reâyasından olup rüsüm-i raiyyetlerini vermedikleri, ehl-i fesat oldukları ve şer‘-i şerif ve emr-i hümayuna itaat etmedikleri bildirilen, Rahmân ve Ali oğlu Şaban'ın buldurulup davaları Divan-ı Hümayun'da görülmek ve haklarından gelinmek üzere Âsitâne-i Saadet'e gönderilmeleri.

Bâ-hatt-ı Safî.

Gönen kâdfsına hüküm ki:

Bi'l-fi'l Şâhîncilerümabaşı olan İsmâ'îl Dergâh-ı Mu'allâm'a mektûb gönderüp; "Kazâ-i mezbûrda vâkı' kadîmden hâssa-i hümayûnum tuzakçı re'âyâlarından olan Rahmân ve Alî oğlu Şa'bân nâm kimesneler re'âyâ-oğlı re'âyâ iken rüsûm-ı ra'ıyyetlerin virmede inâd ü muhâlefet eyledüklerinden gayri şakî vü ehl-i fesâd ü gammâzlar olup şer‘-ı şerîfe ve emr-i hümayûnuma itâ'at eylemeyüp; "Biz âhar dirliğe dâhil olduk." diyü müşârun-ileyh tarafından varan zâbıtlarına i'tibâr itmeyüp bir vechile şer‘-ı şerîfe dahî itâ'atleri olmayup her vechile haklarından gelinmeleri lâzım olup mezkûrlar elegetürilüp Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gönderilmek" bâbında emr-i şerîfüm recâ itmeğin, mezkûrlar elegetürilüp ahvâlleri Âsitâne-i Sa'âdetüm'de görülmek bâbında fermân-ı şerîfüm sâdır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm mücebince amel idüp mezkûrları her kande ise buldurup getürdüp gaybet iderler ise şer‘le buldurması lâzım olanlara buldurup getürdüp aslâ te'hîr u tevakkuf itdürmeyüp varan âdemlere koşup Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gönderesin ki, ahvâlleri Dîvân-ı Hümayûnum'da şer‘le görölüp üzerlerine lâzım gelen rüsûm-ı ra'ıyyetleri bi't-tamâm alınduktan sonra haklarında sübût u zuhûr iden mevâddun sûret-i sicilleri mücebince şer‘le lâzım gelen icrâ olunmağla sâyir re'âyâ eşkiyâsına dahî mücib-i ibret ü bâ'ıs-i nasîhat vâkı' ola.

211

[163]

Bursa'da, Sultan Orhan'ın Hasekisi Asporce Hâtûn Evkâfı'nın sâbık Mütevellisi Hasan'ın, vakfa yılda on bin akçe vermeyi taahhüt ettiği halde bir akçe vermediği gibi vakıf malından sekiz bin akçeyi de yediği bildirildiğinden, bu husus şer'an sâbit olursa vakfın alacağı tahsil edilmesi.

Hüseyin.

Bursa kâdfsına hüküm ki:

Mahmiyye-i Bursa'da vâkı' merhûm Sultân Orhan tâbe serâhînün Hâssağîsi Asporce Hâtûn Evkâfı Mütevellîsi olan Murâd Südde-i Sa'âdetüm'e âdem gönderüp; "bundan akdem Evkâf-ı mezbûre Mütevellîsi olan Hasan mütevellî oldukda senede on bin

akça virmek üzere müte'ahhid olup lâkin iki sene mütevellî olup vakfa bir akça virmeyüp ve andan mâ'adâ sekiz bin akça eklidüp üze[ri]nde kalduğı" i'lâm olunmağın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mezbûrı şer'-ı şerîfe getürdüp göresin; üzerinde ol mikdâr vakıf akça olduğı vâkı' ise ba'de's-sübût alıviresin.

212

[158]

Kefe Beylerbeyi Mehmet Bey'in mutasarrıf olduğu hâslardaki re'ayanın ödemek istemedikleri bildirilen ispençelerinin söz konusu hâsların bulunduğu yerlerin kadıları tarafından tahsil ettirilmesi.

Hüseyin Efendi.

Kefe beğlerbeğisi hâsları olan yirlerün kâdîlarına hüküm ki:

Kefe Beğlerbeğisi olan emîru'l-ümerâ'i'l-kirâm Mehmed *dâme ikbâlühû* Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "mutasarrıf olduğu hâsları re'âyâsı ispençelerin virmekde te'allül itmekle kânûn u defter mücebince alıvirilmek" bâbında mâyet recâ itmeğin **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, fi'l-vâkı' mûmâ-ileyhün hâsları re'âyâsı, üzerlerine lâzım olan ispençelerin virmekde te'allül iderler ise şer' u kânûn u defter mücebince âdemlerine cem' itdürüp kânûn u deftere muhâlif te'allül ü nizâ' itdürmeyesiz. Ammâ bu bahâne [ile] defterde ta'yîn olunandan ziyâde re'âyâdan akça alınmakdan ziyâde hazer eylesesiz.

213

[159]

Kerş Kalesi'nde Beşli Ağası olan Mustafa'nın, ehl-i fesat olduğu, görevine gelmediği ve itaatsizlik yaptığu bildirildiğinden, kendisinden davacı olanlarla bir araya getirilip teftiş olunması; hakkındaki iddialar sâbit olursa sicil suretinin arzedilip ağalığın hak eden birine verilmesi.

Bu dahi.

Kefe beğlerbeğisine ve Kerş kâdîsına hüküm ki:

"Kerş Kal'ası'nda Beşli Ağası olan Mustafâ nâm kimesne şakî vü ehl-i fesâd olup dâyimâ fîsk u fücûrdan hâlî olmayup hıdemât-ı hümayûn vâkı' oldukda hıdmete gelmeyüp itâ'at itmeyüp ağalığı müstehıkk olanlara teklîf olundukda mezbûrun şerrinden kimesne kabûl itmemele hıdmetün avk u te'hîrine bâ'ıs olduğu" i'lâm olunmağın, mezbûrun ağalığı müstehıkkına arzulunup üzerine sübût bulan mevâddı sûret-i sicilleriyle Südde-i Sa'âdetüm'e arzulunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdir olmuşdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mezbûrı meclis-i şer'-ı şerîfe ihzâr ve da'vâ-yı hakk u ta'yîn-i mâdde iden husamâsıyla berâber idüp bir def'a şer'le faslolmayup üzerinden on beş yıl mürûr itmeyen husûsların hakk üzere teftîş ü tefahhus idüp göresiz; arzulunduğu üzere fesâdı mukarrer ise ağalığın bir müstehıkk kimesneye arzitdükden sonra üzerine sübût bulan mevâddun sûret-i sicilleriyle yazup i'lâm eylesesiz. Ammâ hîn-i teftîşde hakk üzere olup ahz ü celb sebebi ile ehl-i fesâda himâyet ve garaz u ta'assub ile hılâf-ı vâkı' kazıyye i'lâmından hazer eylesesiz.

Kefe Beylerbeyi Mehmet Bey'in forsa gemisine Kefe İskelesi'nden kürekçi mühimmâtı olarak beş yüz kantar peksimed verilmesi.

214

[160]

Mâliyye hükmi mücebince.

Kefe müfettişine ve nâzırına hüküm ki:

Emîru'l-ümerâ'i'l-kirâm Kefe Beğlerbeğisi Mehmed *dâme ikbâlühû* Dergâh-ı Mu'allâm'a kazâyâ defteri gönderüp; "müşârun-ileyhün forsa gemisi olup sâlyânesi dahı şey'-i kalîl olmağla âdemlerine ve sâyir mühimmâtına kifâyet itmeyüp; "Kefe İskelesi'nden mîr-i mîrân-ı sâbıka virildüğü üzre kürekçi mühimmâtıyçün beş yüz kıntâr peksimad virile." diyü Mâliyye tarafından emir virildüğü" bildürüp mücebince Dîvân-ı Hümâyûnum'dan dahı vech-i meşrûh üzre hükm-i hümâyûnum recâ eyledüğü ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda Mâliyye tarafından emir virilmiş ise mücebince amel idüp min-ba'd hılâfına cevâz göstermeyesiz.

215

[155]

Dergâh-ı Muallâ çavuşlarından Mehmet Çavuş'un, Bolu kazasında mutasarrıf olduğu timarı mahsulünden dolayı alacağı olduğunu iddia ettiği Hüseyin Çavuş ile davasının görülüp alacağı sâbit olursa talep olunması; vermez ise davaları Divan-ı Hümayun'da görülmek üzere Hüseyin Çavuş'un Âsitâne-i Saadet'e gönderilmesi.

Bolu beğine ve Bolı kâdîsına hüküm ki:

Dergâh-ı Mu'allâm çavuşlarından Mehmed Çavuş *zîde kadruhû* gelüp; "kazâ-i mezbûrede berât-ı şerîfümle mutasarrıf olduğu tîmârınun bir sene zabtını Hüseyin Çavuş nâm kimesneye ısmarlayup ol dahı varup zabtidüp mahsûlinden üzerinde on dört bin akçası olup huccet olunup taleb eyledükde virmekde te'allül eyledüğü" bildürüp; "muhâlefet eyleyüp hakkın virmez ise Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gönderilmek" bâbında emr-i şerîfüm recâ itmeğın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda mukayyed olup ihzâr-ı husamâ kılup bir def'a şer'le görülüp faslolmayup on beş yıl mürûr itmeyen da'vâsın hakk üzre göresiz; i'lâm olunduğı üzre tîmâr-ı mezbûrı zabtidüp üzerinde on dört bin akçası huccet olunup taleb eyledükde virmez ise mezbûr çavuşı Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gönderesin ki, da'vâları Dîvân-ı Hümâyûnum'da kâdî-askerüm huzûrlarında icrâ-yı hakk oluna.

216

[156]

Kütahya ahâlîsinin, suhte eşkıyası teftişine memur olan Beylerbeyi Yahya'nın teftiş bahanesiyle devre çıkacağını duymaları üzerine kadiya gelip adı geçen devre çıkarsa yurtlarını terkedeceklerini söyledikleri bildirildiğinden, Anadolu eyâleti ile ilgili işlerin Anadolu Beylerbeyi Müsellimi Mustafa tarafından görülüp adı geçenin karıştırılmaması.

Bâ-hatt-ı Safî Efendi.

Kütâhiyye kâdîsına ve Anadolu Beğlerbeği Müsellimi olan Mustafâ'ya hüküm ki:

Sen ki kâdîsın, mektûb gönderüp; "Kütâhiyye'nün ulemâ vü sulehâ vü ahâlîsi meclis-i şer'-ı şerîfe gelüp sen ki müsellimsin, senün için; "Müstekîm ü dîndâr olup kankı cânibden eşkiyâ zuhûr iderse def' u ref'ında ve memleketün hıfz u hırâsetinde ve sâyir umûrda basîret ü intibâh üzre olduğun ecilden senün zamânunda âsûde-hâl ve müreffehü'l-bâl olmuşlar iken hâlâ sûhte eşkiyâsı def'ına me'mûr olan emîru'l-ümerâ'i'l-kirâm Yahyâ *dâme ikbâlühû*; "Eyâlet-i mezbûrede sûhte eşkiyâsı vardır." diyü devre çıkmak murâd idinüp senün hıfz u hırâsetde küllî tekayyüd ü ihtimâmın olmağla âhardan muhâfazaya ihtiyâc olmayup şöyle ki; "Mûmâ-ileyh devre çıkarsa cümlemüz celâ-yı vatan iderüz." diyü re'âyâ kavlı ü karâr eyledüklerin" bildürüp; "Ahvâlimüzi arzeye." diyü ilhâh eyledüklerin" i'lâm eyledüğünüz ecilden, eyâlet-i mezbûreye mîr-i mîrân-ı müşârun-ileyh Yahyâ ve gayriler ta'arruz itmeyüp vâkı' olan umûrın mezbûr müsellim mübâşeretiyle şer' u kânûn üzre sen görmek bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur. **Buyurdum ki:**

Vardukda, sen ki kâdîsın*, sen eyâlet-i mezbûreye müte'allik olan umûrda müsellim-i mezbûrî istihdâm idüp âhardan bir ferdi ta'arruz itdürmeyüp mûmâ-ileyh Yahyâ *dâme ikbâlühûy*ı devre çıkmağa komayasın ve sen ki müsellim-i mûmâ-ileyhsin, eyâlet-i Anadolu'nun beğlerbeğisine lâzım gelen umûrını kuzât ma'rifetiyle şer' u kânûn üzre sen görüp hakk u adl üzre hareket idüp hılâf-ı şer'-ı şerîf evzâ'dan ihtiyât eylesin. Ammâ bu bahâne ile âhar husûs için emr-i şerîfümle mübâşir ta'yîn olunanlara; "Kendüm görmek için elümde emrüm vardır." diyü mâni' olmakdan hazer idüp ancak sûhte teftîşiyçün mûmâ-ileyh Yahyâ *dâme ikbâlühûy*ı dahl ü ta'arruz itdürmeyüp devre çıkmaktan ihtirâz eylesin.

217

[157]

Güzelhisar'da vefat eden Çineli Kadı Musa'nun terekesinin Şeyhzade Mustafa, Şam'da vefat eden Şûrîde Hasan Paşa'nın terekesinin ise Kapıcı Behzad tarafından taksîm edilmesi.

Sâbıkâ Vezîr Şems Paşa'ya hüküm ki ve Güzelhisâr kâdîsına:

Bundan akdem ol cânibde vefât iden Çineli Kâdî Mûsâ'nun metrûkâtın kısmet itmedin Sığla sancağında Kassâm olan Mevlânâ Abdülkerîm yigirmi dört bin akçasın kabzidüp hâlâ terekesi merkûm Şeyh-zâde Mustafâ mübâşeretiyle taksîm olunup ziyâde zuhûr iden resm-i* kısmeti Anadolu Kâdî-askeri Mevlânâ Hüseyin Efendi tarafından varan âdemisine alıvirilmek emrüm olmuşdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emrüm üzre mezbûrun terekesin mezbûr Şeyh-zâde Mustafâ mübâşeretiyle tahrîr ü taksîm eylesiz

Bu dahi.

Bir sûreti, Şâm beğlerbeğisine ve kâdîsına ve defterdârına, Şûrîde Hasan Paşa'nın kısmeti için; "... Kapıcı Behzâd* mübâşeretiyle ..." yazılmışdur. *Evâ'il-i C., sene: [10]27*

218
[152]

Ehl-i fesat olduğu ve müslümanlara zulmettiği yolunda hakkında şikâyetle bulunulan Yalakâbâd kazasından Dimavlı (?) Mehmet isimli şahsın yakalanarak davası Divan-ı Hümayun'da görülmek üzere Âsitâne-i Saadet'e gönderilmesi.

Bâ-hatt-ı Hüseyin Efendi.

Yalağ-âbâd kâdîsına hüküm ki:

Muhzır Mehmed ve Pervâne ve Kapudân nâm kimesneler Dergâh-ı Mu'allâm'a arz-ı hâl idüp; "kazâ-i mezbûr sâkinlerinden Dimavlı (?) Mehmed nâm kimesne kendü hâlinde olmayup şakî vü ehl-i fesâd olup dâyimâ yollara ve billere inüp müslimânların oğulların çeküp alup ve mezbûr Mehmed'ün bir furûnın çeküp alup işletmeğe mâni' olup ve mezbûr Pervâne'nün fuzûlen tarlaların çeküp elinden alup ve bunun emsâli fesâd ü şenâ'atinün nihâyeti olmaduğın" bildürüp Dîvân-ı Hümâyûnum'a getirilüp icrâ-yı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfüm recâ eyledükleri ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mezkûrı bi-eyyi vechin kân elegetürüp mübâşir-i mezbûr ma'rifetiyle Âsitâne-i Sa'âdetüm'e göndüresin ki, getirilüp Dîvân-ı Hümâyûnum'da şer'le görilüp ihkâk-ı hakk oluna.

219
[153]

Altuneli kazasının Kolk (?) köyü sakinlerinden Topal Behram'ın, sakatlığı ve fakir durumda olması nedeniyle, toprak sipahisine vermesi lâzım gelen a'sâr-ı şer'iyyesini verdikten sonra sâir tekâlîf teklîf olunarak rencide edilmemesi.

Bâ-hatt-ı h.

Dukagin beğine ve kâdîsına hüküm ki:

Altuneli kazâsına tâbi' Kolk (?) nâm karye sâkinlerinden Topal Behrâm nâm kimesne Dergâh-ı Mu'allâm'a arz-ı hâl sunup şöyle arzyledi ki; "Mezkûr ayak zahmetine mübtelâ olup min-ba'd harekete iktidârı olmayup ziyâde fakîru'l-hâl ve kesîru'l-ıyâl iken ehl-i örf tâyifesi mezbûrı sâyir re'âyâ ile akına sürüp varup edâ-i hıdmet itmeğe iktidârı olmamağla yirine bedel gönderdüp bedeliyye virmeğe dahı iktidârı olmayup bu makûle ziyâde te'addî vü tecâvüzlerine tâkat getüremeyüp toprak sipâhîsine lâzım gelen a'sâr-ı şer'iyyesin edâ eyledükden sonra sâyir tekâlîf teklîf olunmamak" bâbında emr-i şerîfüm recâ itmeğın, kudreti olmamağla bu makûle tekâlîf-i şâkka teklîf olunmayup rencide itdürilmemek bâbında fermân-ı şerîfüm sâdır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm mücebince amel idüp kudreti yoğısa bu makûle tekâlîf-i şâkka ile rencide vü remîde itdürmeyüp husûs-ı mezbûr için tekrâr şikâyet itdürmelü eylemeyesiz () ve ba'de'n-nazar...*

* Hüküm metni eksiktir.

220

[154]

Daha önce İstanbul'un İbrahimpaşa-yı Atik, Monlagürani ve Çelebioğlu mahallelerinde bulunan evlerin çoğuna Yahudilerin gelip yerleştiği ve bu mahallelerde bulunan cami ve mescitlerin cemaati azalıp kapanmaya yüz tuttuğunun arzedilmesi üzerine, Yahudilerin adı geçen mahallelerden ihraç olunması hususunda Rumeli kazaskerince verilen huccetin gereğinin yerine getirilmediği bildirildiğinden, sâbık Edirne Kadısı Abdullah Efendi'nin söz konusu huccet gereğince ihraç olunması lâzım gelenleri ihraç etmesi.

Hüseyin Efendi.

Mukaddemâ Edirne Kâdîsı olan Abdullâh Efendi'ye hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl sunulup; "Mahmiyye-i İstanbul'da İbrâhîmpaşa-yı Atîk ve Monlâgürânî ve Çelebioğlu mahallelerinde vâkı' hâne olan evlerin ekserine Yehûdîler gelüp sâkin olup zikrolunan mahallelerin cemâ'ati kalmayup mescidlerinin ekser evkâtda kapuları açılmaz. Bundan akdem husûs-ı mezbûrî i'lâm itdüklerinde; "vaz'-ı kadîme muhâlif sâkin olup hılâf-ı şer'-ı şerîf mescidlerin killet-i cemâ'at ü ta'tiline bâ'ıs olan Yehûdîler mahalleden ref' u ihrâc olunmak" için Rûmili kâdî-askeri tarafından huccet-i şer'ıyye virilüp ve İstanbul kâdîsı dahı imzâlayup lâkin tâyife-i mezbûre ihrâc olunmayup" tekrâr arz-ı hâl olundukda siz görmek fermân olmağla hâlâ şer'le görilmek emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, bu husûsı hakk üzre teftîş idüp ve mukaddemâ virilen huccet-i şer'ıyyeye nazar eyleyüp göresiz; arzolunduğı gibi ise ol bâbda emr-i şer'-ı kavîmle amel idüp bu bâbda mukaddemâ virilen huccet-i şer'ıyye mücebince bi-hasebi's-şer' lâzım geleni ihrâc eylesiz; şer'-ı şerîfe muhâlif te'allül itdürmeyesiz ve lâzımül-arz olanı yazup bildüresiz.

[Yev]mü'l-Hamîs, fî 6 C., sene: 1027

221

[150]

Zahire ve balmumu, pamuk, iplik, halı, kilim vs. emtianın küffâra verilmesi yasak edildiği halde, bazı kimselerin söz konusu emtia ve zahireyi İzmir İskelesi'ne getirip küffâr gemilerine sattıkları duyulduğundan, yasağın tekrar duyurulup ilgililere tenbihte bulunulması; buna rağmen emre uymayıp bu gibi malları küffâra satanlar olursa yakalanıp cezalandırılmaları.

Bâ-hatt-ı Safî Efendi.

İzmir kâdîsına hüküm ki:

Bundan akdem birkaç def'a evâmîr-i şerîfe gönderilüp; "Min-ba'd küffâra virilmesi memnû' olan metâ'dan bir nesne ve zehâyirden bir habbe küffâra virdürilmemek" fermânım olmuşken hâliyâ ba'zı kimesneler emrûme muhâlif taht-ı kazândan hâsıl olandan ve etrâf u eknâfdan gelen balmûmı vü penbe vü iplik ü halı vü kilim ve sâyir küffâra virilmesi memnû' olan zehâyiri İzmir İskelesi'ne iledüp küffâr gemilerine bey' eyledükleri i'lâm olunmağın, ol

makûle memnû' olan her ne ise küffâr gemilerine bey' idenler envâ'-ı hakârete müstehakk olmuşlardır. Küffâra virilmesi memnû' olan metâ' u zehâyir virdürilmeyüp min-ba'd dahı men' olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı ol câniblerde muhkem tenbîh ü nidâ itdüresin ki, min-ba'd küffâra virilmesi memnû' olan metâ' u zehâyirden bir ferd İzmir İskelesi'nde ve kazâ-i mezbûra tâbi' gayri iskelelerde küffâr gemilerine bey' eylemeyüp ve itdür[meye]sin. Ba'de't-tenbîh mütenebbih olmayup emrüme muhâlif memnû'âtdan küffâra bir nesne virüp satanlar[dan] muhtâc-ı arz olanların üzerlerine sâbit olan* her ne ise muhkem habsidüp arz eylesin; arza muhtâc olmayanların şer'le haklarında lâzım geleni icrâ eylesin ve bu emr-i şerîfümü mahallinde sicill-i mahfûza kaydidüp dâyimâ mücebiyle amel eylesin.

222

[151]

Venedik'e palamut götürmek üzere izin alan Midilli keferesinin, gemilerine Anadolu yakasından bir miktar palamut ile bez, pamuk ipliği, balmumu gibi küffâra satışı yasak olan emtiayı da yükleyip gemileri kontrol eden memurlara rüşvet vererek küffâra götürdükleri bildirildiğinden, yasağın uygulanmasında gerekli titizliğin gösterilmesi ve gemilerin güvenilir kişiler tarafından kontrol edilip satışı yasak olan emtia bulunursa geçerli narh üzerinden satılması.

Bâ-hatt-ı Safî Efendi.

Midillü sancağı beğine ve Midillü kâdîsına hüküm ki:

Cezîre-i Midillü cezîresi halkı arz-ı hâl gönderüp; "Midillü keferesi bundan akdem Venedik'e palamud alup gitmeğe bir tarıkla emr almağla Anatoli yakasından bir mikdâr palamud tahmîl idüp ol* bahâne ile biz ü balmûmı vü panbuk ipliği ve sâyir bunun emsâli memnû'âtdan olan nesneleri yükledüp gemi yoklamağa me'mûr olanlara bir mikdâr akça virmekle yoklandukda; "Memnû'âtdan nesne yoktur." diyü ellerine temessük virüp alup küffâra gitmekle zikrolunan emti'a ziyâde bahâya çıkup müslimânlara muzâyaka virüp o makûle gemiler yüklenüp Venedik'e gitmek istedikde bî-garaz müslimânlar ile yoklayup gemi içinde memnû'âtdan nesne bulunursa çıkarup narh-ı cârî üzre fûrûht olunursa küffâra emti'a-i memnû'a gitmedüğinden gayri gümrüğünden mîrîye küllî nesne hâsıl olacağı" i'lâm eyledükleri ecilden, küffâra memnû'âtdan bir nesne virilmeyüp men' olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur. **Buyurdum ki:**

Vardukda, emrüm üzre şimden sonra memnû'âtdan küffâra bir nesne virdürmeyüp virenleri men' u def' idüp bu husûsa küllî tekayyüd ü ihtimâm üzre sarf-ı ikdâm eylesiniz. Anun gibi Midillü keferesinin gemileri yüklenüp Venedik'e gitmek istediklerinde bî-garaz müslimânlar ile gemiyi siz yoklayup teccüss idüp göresiz; içinde emti'a-i memnû'adan nesne bulunursa çıkarup narh-ı cârî üzre müslimânlar içinde fûrûht itdürüp gümrüğün mîrî için aldurasız. Ammâ bu bahâne ile mücerred ahz ü celb için; "Geminüzi yoklarum." diyü birkaç akçaların alup gemilerin salıvirüp memnû'âtdan nesne gitmekden ziyâde ihtiyât üzre olasız. Şöyle ki; siz dahı ihmâl idüp memnû'âtdan nesne küffâra virildiği i'lâm oluna, sonra

azîm nedâmetin çekersiz; ana göre basîret üzere olasız.

223

[148]

Eflak Voyvodası Aleksandra'nın, Yergöğü Kalesi'nin tamiri kendisine ısmarlandığı halde Özi Seferi'ni bahane edip ilgilenmediği, eğer kale bu sene tamir olunmazsa duvarlarının tamamen yıkılacağı bildirildiğinden, Ruscuk ve Yergöğü kadıları ile Yergöğü Kalesi dizdarının bu işe memur edilen Süleyman Çavuş ve bilirkişilerle kalede gerekli incelemeleri yaparak tamir için ne kadar akçe gideceğini tahmin edip bildirmeleri ve daha sonra gelecek emre göre hareket etmeleri.

Bâ-hatt-ı Hüseyin Efendi.

Ruscuk ve Yirgöği kâdîlarına ve Yirgöği Kal'ası dizdârına hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûblar gönderüp; "Ruscuk sâkinlerinden olup Dergâh-ı Mu'allâm çavuşlarından Süleymân Çavuş *zîde kadruhû* meclis-i şer'a gelüp; "bundan akdem mezbûrun mübâşeretiyile Eflak Voyvodası Aleksandra Voyvoda'ya emr-i şerîf gönderilüp Yirgöği Kal'ası ta'mîri fermânım olmağla mezbûr çavuş vârid olan emr-i şerîf mücebince kal'a-i mezbûrenün ta'mîrin mûmâ-ileyh voyvodaya teklîf eyledükde; "Özi Seferi'ne me'mûrum. Eger sefer-i mezbûra gitmezsem kal'a-i mezbûreyi müceddeden binâ idüp edâ-i hıdmet iderdüm." diyü te'allül ü bahâne ile cevâb virüp eger bu sene-i mübârekede Kal'a-i Yirgöği ta'mîr olunmazsa bi'l-külliyeye dîvârları münhedim olup harâb olmak mukarrerdür. Husûs-ı mezbûri vukû'ı üzere i'lâm idivir." diyü ilhâh eyledüğün" arzyledüğün ecilden, cümленüz kal'a-i mezbûrenün üzerine varup ehl-i vukûf ile tahmîn olunup ta'mîr ü meremmete ne mikdâr akça giderse sicill idüp vukû'ı üzere Âsitâne-i Sa'âdetüm'e arzylemenüz emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzere amel idüp dahı siz, mezbûr Süleymân Çavuş ve binâ ahvâlinden haberdâr kimesneler ile kal'a-i mezbûrenün üzerine varup meremmete ne mikdâr akça kifâyet iderse tahmîn-i sahîh ile tahmîn idüp sicill eyledükden sonra vukû'ı üzere yazup arzyleyesiz ki, sonradan emrüm ne vechile sâdır olursa mücebiyle amel oluna.

224

[149]

Kula kasabası, Dârüssaâde Ağası Hacı Mustafa Ağa'nın hâslarından ve her bakımdan serbest olduğu halde Anadolu Beylerbeyi Hasan'ın Mehterbaşısı Ahmed'in, adı geçen kasaba ve köyleri ahâlîsinin akçelerini alıp zulmettiği bildirildiğinden, ahâlîden her ne alınmış ise sahiplerine iade ettirilmesi ve bu gibi serbest hâslara kimsenin müdahale ettirilmemesi.

Bâ-hatt-ı Safî.

Kula kâdîsına hüküm ki:

Dergâh-ı Mu'allâm'a mektûb gönderüp; "kasaba-i Kula, Dâru's-sa'âde Ağası olan

iftihâru'l-havâs ve'l-mukarrabîn Hâcî Mustafâ Ağa *dâme ulüvvühûn*un havâssından olup min-küllî'l-vücûh serbest olup bu âna deġin Anadolu eyâletine mutasarrıf olanlar ve sancakbeġleri ve sâyir iş-erleri min-ba'd dahl ü tecâvüz idegelmiş deġiller iken bi'l-fi'l Anadolu Beġlerbeġisi olan emîru'l-ümerâ'î'l-kirâm Hasan *dâme ikbâlühû* Mehterbaşısı olan Ahmed nâm kimesne yetmiş-seksen atlu ile kasaba-i mezbûreye gelüp oturup ahâlîsine ve etrâfında olan kurâ ahâlîsine envâ'-ı zulm ü te'addî ve müft ü meccânen yim ü yimeklein aldıklarından gayri müşârun-ileyhün havâssından olduklarına i'tibâr itmeyüp hılâf-ı şer'-ı şerîf yiġirmi iki bin akçaların ve dört seccâdelerin alup bu makûle tecâvüzlerinün nihâyeti olmayup hılâf-ı şer' aldıkları akça ve aldıkları seccâdeleri alınıp serbest olan nevâhî vü kurâya dahlitdürilmemek" recâsına arzyledüġün ecilden, serbestiyyet üzere zabtolunan nevâhî vü kurâdan alınan akça ve sâyir her ne ise bî-kusûr ashâbına redditdürilmek bâbında fermân-ı şerîfüm sâdır olmışdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm mücebince amel idüp vech-i meşrûh üzere serbest olan kurâ vü nevâhîden mîr-i mîrân-ı müşârun-ileyhün âdemleri hılâf-ı şer'-ı şerîf her ne almışlar ise bî-kusûr taleb ve ashâbına reddeyledükden sonra muhkem tenbîh ü te'kîd eylesin ki, min-ba'd serbest olan havâssa dahl ü tecâvüz eylemeyeler ve itdürmeyesin. Bu bâbda men'le memnû' olmayanları ism ü resmleri ile yazup bildüresin ki, bu makûle ahâlî-i vilâyete ve re'âyâ vü berâyâyâ zulm ü te'addî idenlerin haklarında emrüm ne vechile sâdır olursa mücebiyle amel oluna.

[Yev]mü'l-Cum'a, fî 7 C., sene 1027

225

[145]

Şerban adlı müfsidin, Özi tarafına yapılacak seferde görevlendirilen Eflak Voyvodası Aleksandra'nın yokluġunu fırsat bilip Eflak ve Erdel'den yanına toplayacağı eşkıya ile Eflak topraklarına saldırma ihtimali bulunduġundan, Erdel Voyvodası Petlan Gabor'un, bunların Erdel topraklarından geçmesine izin vermemesi ve Eflak memleketi ile reâyasına bir zarar gelmemesi için gerekli tedbirleri alması.

Hasan ve Zülfikâr nâm kapucılara ve birer âdemlerine menzil hükmî yazılmışdur, fi't-târîhi.

Cânib-i kethudâ beġ.

Bâ-hatt-ı Safî.

Erdel Voyvoda[sı] Petlan Gabor'a hüküm ki:

Hâlâ Eflak Voyvodası Aleksandra Voyvoda Eflak askeriyle Özi cânibine fermân olunan sefer-i hümayûnuma me'mûr olmaġla kendüsi askeriyle gitdükde Erdel aşurı Şerban nâm müfsid Eflak ve Erdel'den ve haydûd tâyifesinden yanına eşkıyâ cem' idüp; "Vilâyet-i Eflak hâlîdür." diyü fesâda sâ'î olmak ihtimâli olmaġın sen bu husûsa mukayyed olup Âsitâne-i Sa'âdetüm'e olan sadâkat u ubûdiyyetün mücebince mezbûr Şerban'ı ve sâyir zikrolunan haydûd eşkıyâsın Erdel'den geçürmeyüp vilâyet-i Eflak'a zarar u gezend

irişmemek bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vardukda, emrüm üzre bu husûsa küllî tekayyüd ü ihtimâm idüp Eflak voyvodası sefer-i hümâyûnda iken vilâyete mezbûr Şerban'ı ve zikrolunan haydûd eşkıyâsından bir ferdi min-ba'd Erdel'den geçürmeyüp Eflak'a bir zarar u gezend irişmemek bâbında sarf-ı makdûr eylesin. Bu husûs mühimmât-ı umûrdandır. İhmâl ü müsâhele itmeyüp basîret ü intibâh üzre olasın ve bi'l-cümle vilâyet-i Eflak sâyir Memâlik-i Mahrûsem gibidür; bu bâbda Südde-i Sa'âdet-medâr ve Atebe-i aliyye-i gerdûn-iktidâruma olan sadâkat u istikâmetün muktezâsınca leyl ü nehâr göz ü kulak tutup vilâyet-i Eflak'un bir mahalline ve bir ferdün emvâl ü erzâkına müfsid-i mezbûrdan ve sâyir haydûd eşkıyâsından zarar u gezend irişdürmek ihtimâli olmaya. Şöyle ki; müfsid-i mezbûr Şerban'dan ve içerü vilâyetünden gelen haydûd eşkıyâsından Memâlik-i Mahrûsem'den olan Eflak memleketine ve re'âyâsına bir mazarrat irişürse adem-i tekayyüdünden bilinür; mes'ûl olman mukarrerdür; ana göre mukayyed olasın.

226

[146]

Yergöğü Kalesi'nin tamiri kendisine ismarlanan Eflak Voyvodası Aleksandra Voyvoda Özi seferine de emrolunduğundan, bu işle görevlendirilen Süleyman Çavuş'un, kale tamirini voyvoda seferden dönünceye kadar ertelemesi.

Bâ-hatt-ı Safî Efendi.

Dergâh-ı Mu'allâm çavuşlarından Süleymân Çavuş'a hüküm ki:

Yirgöğü Kal'ası ta'mîri senün mübâşeretünle Eflak Voyvodası Aleksandra Voyvoda'ya fermân olunup emr-i şerîf gönderilüp lâkin mûmâ-ileyh Eflak voyvodasına Özi Seferi'ne gitmesi için dahı hükm-i hümâyûnum irsâl olunmağla cümle Eflak askeri ile Özi cânibine me'mûr olduğu ecilden kal'a-i mezbûrenün ta'mîri bir vechile mümkün olmadığı i'lâm olunmağın, mûmâ-ileyh Eflak voyvodası sefer-i mezbûrdan avdet olunca te'hîr olunmasın emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı mûmâ-ileyh Eflak Voyvodası Aleksandra Voyvoda, Özi Seferi'nden avdet idince kal'a-i mezbûrenün ta'mîrin te'hîr eylesin. *İnşâ'a'llâhü te'âlâ* Özi Seferi'nden avdet olunup Eflak vilâyetine mezbûr voyvoda dâhıl olduktan sonra emrüm ne vechile sâdır olursa mücebiyle amel eylesin.

227

[147]

Şerban adlı müfsidin, Özi tarafına yapılacak seferde görevlendirilen Eflak Voyvodası Aleksandra'nın yokluğunu fırsat bilip Eflak ve Erdel'den yanına toplayacağı eşkıya ile Eflak topraklarına saldırma ihtimali bulunduğuundan, Erdel Voyvodası Petlan Gabor'a, bunların Erdel topraklarından geçmesine izin vermemesi hususunda emir gönderildiği; Özi Seferi'ne serdar tayin olunan Bosna Beylerbeyi İskender Paşa'nın da yarar adamlarıyla Erdel voyvodasına aynı mealde mektuplar göndererek tenbihte bulunması.

Bâ-hatt-ı Safî Efendi.

Bosna eyâletiyle Vezîrüm olup Özi cânibinde asker-i İslâm'a Serdâr olan İskender Paşa'ya hüküm ki:

Eflak Voyvodası olan Aleksandra Voyvoda Eflak askeriyle Özi Seferi'ne me'mûr olup cümle askeriyle vilâyetden çıkup mahall-i me'mûra gitdükde Erdel aşurı Şerban nâm müfsid vilâyet-i Eflak'a müstevlî olmak ihtimâli olduğundan mâ'adâ vilâyet-i Eflak hâlî kalup haydûd eşkıyâsı dahı mazarrat kasdında oldukları i'lâm olunmağla müfsid-i mezbûr Şerban ve haydûd eşkıyâsından bir ferd Erdel'den aşurı vilâyet-i Eflak'a geçirilmeyüp bir mahalle zarar u gezend irişdürilmemek için iftihârü ümerâ'î'l-ı zâmi'l-İseviyye bi'l-fi'l Erdel Hâkimi olan Petlan Gabor *hutimet avâkıbuhû bi'l-hayra* mufassal ü meşrûh emr-i şerîf gönderilmişdür. Bu bâbda sen dahı bu bâbda tarafundan hıdmetinde mukdim yarar âdemlerünle mü'ekked mektûblar gönderüp mûmâ-ileyh Erdel hâkimine Eflak vilâyetine müfsid-i mezbûrî ve haydûd eşkıyâsın Erdel'den geçürmeyüp vilâyet-i Eflak'a zarar u gezend irişdürmemek için muhkem tenbîh eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmışdur.

Buyurdum ki:

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı mûmâ-ileyh Erdel hâkimine tarafundan mukdim âdemlerünle mü'ekked ü mufassal mektûblar gönderüp Eflak voyvodası Özi Seferi'ne askeriyle gitdükde müfsid-i mezbûr Şerban'ı ve haydûd eşkıyâsın Erdel'den aşurı Eflak vilâyetine geçürmeyüp rızâ-yı hümâyûnuma muhâlif Eflak vilâyetinün bir mahalline zarar u gezend irişdürmemek için tenbîh ü te'kîd eyleyesin. Vilâyet-i Eflak sâyir Memâlik-i Mahrûsem gibidür; bu bâbda gereği gibi mukayyed olup vilâyet-i mezbûreye dahl ü ta'arruz olunmak ihtimâli olmaya.

228

[142]

Tuna nehrinin Eflak yakasından beri yakaya geçip fesat çıkardıkları duyulan eşkıyanın ele geçirilerek haklarından gelinmesi ve Tuna kıyılarınınun gereği gibi korunup eşkıyanın geçmesine fırsat verilmemesi.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Eflak voyvodasına hüküm ki:

Eflak yakasından ba'zı haydûd eşkıyâsı Tuna'dan berü yakaya geçüp ahâlî-i vilâyete tecâvüz idüp fesâd ü şenâ'atden hâlî olmadukları i'lâm olunmağın imdi; vâkı' ise senün adem-i tekayyüdünden fehmolunur. Bu bâbda gereği gibi mukayyed olup anun gibi haydûd eşkıyâsından berü yakaya geçmek isteyenleri elegetürülüp haklarından gelinmek emrüm olmışdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp anun gibi haydûd eşkıyâsından berü yakaya geçmek isteyenleri hüsn-i tedbîr ü tedârükle elegetürüp gereği gibi haklarından gelesin ve bi'l-cümle Tuna'yı bir hõşca hıfzidürüp bir ferdi Tuna'yı geçürmekden zabteyleyesin. Bu bâbda onat mukayyed olup öte yakadan haydû[d] eşkıyâsından bir ferd berü yakaya geçdüklerine kat'â rızâ-yı hümâyûnum yokdur. İhmâl ile haydûd eşkıyâsından bir ferdi berü yakaya geçürmekden ihtirâz eyleyesin.

229

[143]

Mihrimâh Sultan'ın Nevrekop kazasındaki isimleri yazılı vakıf köylerinin haraç, ispençe vs. rüsum ve öşürlerine müdahale ettiği bildirilen Ahmed isimli şahsa, vakfın reâyasına müdahale etmemesi ve işlerine karışmaması, reâyaya da eskiden beri voyvodalara veregeldikleri öşür ve rüsumu eksiksiz vermeleri ve muhalefet etmemeleri hususunda tenbihte bulunulması.

Nevrekop kâdîsına hüküm ki:

Seyyidetü'l-muhadderât Âyişe Sultân *dâmet ismetühâ* Dergâh-ı Mu'allâm'a mühürlü tezkire gönderüp; "müşârun-ileyhânun vâlidesi olan merhûme ve mağfürun-lehâ Mihr[ü]mâh Sultân *tâbet serâhânun* taht-ı kazânda vâkı' evkâfından Nevrekop'a tâbi' İstarçiste ve Libahok ve Dolyani nâm karyeler re'âyâsına Ahmed nâm kimesne bir tarıkla emr ihrâc ve re'âyâyı idlâl idüp harâc u ispençe ve sâyir hukûk u rüsûm ve öşr [ü] sâlâriyye ve öşr-i şıraların hâlâ voyvodaları olan kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Nebî *zîde kadruhûya* tamâm virdürmeyüp noxsâ[n] üzre tahsile teklîf idüp mahsûlâtına küllî gadr murâd eyledüğün" bildürüp; "min-ba'd re'âyânun bir husûslarına karışmayup kadîmden evkâf re'âyâsı zâbitlarına viregeldükleri üzre her biri lâzım gelen a'sâr-ı şer'ıyye ve rüsûm-ı örfiyyelerin edâ itmeleri" bâbında emr-i şerîfüm recâ eyledükleri ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mezkûrı meclis-i şer'a ihzâr idüp dahı re'âyâ muvâcehelerinde muhkem tenbîh ü te'kîd eyleyesin ki, min-ba'd vakfun re'âyâsına müdâhale eylemeyüp bir husûslarına karışmaya ve re'âyâsına dahı te'kîd eyleyesin ki kadîmden voyvodaları olanlara viregeldükleri rüsûmâtların bi't-tamâm virüp inâd ü muhâlefet eylemeyeler. Şöyle ki; mezbûr Ahmed ve re'âyâ girü inâdlarına musırr olup ol vechile tecâvüz eyledükleri sebebden vakfun mahsûlâtına noxsân müterettib olmak lâzım gele, vukû'ı üzre yazup bildüresin ki, emr-i şerîfüme itâ'at itmedükleri için haklarında emrüm ne vechile sâdır olursa mücebiyle amel oluna.

230

[144]

Derviş adlı kişinin, Dergâh-ı Muallâ çavuşlarından Ahmed Çavuş'un Mihaliç kazasının Örtülüvirân mezraasındaki tarlalarına, bu hususta daha önce aralarında yaptıkları anlaşmaya binaen verilen huccete rağmen müdahalede bulunduğu bildirildiğinden, verilen huccete göre hareket edilip Derviş'in müdahalesine izin verilmemesi.

Mihaliç kâdîsına hüküm ki:

Dergâh-ı Mu'allâm çavuşlarından [A]hmed Çavuş gelüp; "kazâ-i mezbûra tâbi' Örtülüvirân nâm mezra'asının mümtâz ü mu'ayyen sınırı dâhilinde olan birkaç tarlaların için Dervîş nâm kimesne re'âyâya; "Anları (?) benden (?) almışdı (?); bana âyiddür." diyü dahlidüp lâkin mukaddemâ murâfa'a-i şer' olunduklarında Ahmed Çavuş'un hakkı olmağla hükmolunup merkûm Dervîş'ün zikrolunan yirlerde hılâf-ı şer' alduğı iki yıllık mahsûl altı bin akça olup mezbûr Ahmed Çavuş'a mâbeynde (?) tavassut idüp mezbûr akçadan mezbûr Dervîş ferâgat idüp min-ba'd istimâ' olunmamak üzre sicill ü huccet olunup kat'-ı alâka

olmuşken girü dahl üzre olduğı" i'lâm olunmağın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, vech-i meşrûh üzre huccet-i şer'ıyye virilmiş ise mücebince amel idüp min-ba'd hılâfına cevâz göstermeyesin.

231

[140]

Özi yakasında kale tamirinde istihdam olunmak üzere Silistre Kalesi'nden istenen neferlerin bir kısmının Özi taraflarına Kazak eşkıyası üzerine gönderildiğı, bir kısmının kalenin imamı, müezzini, bevâbı vs. olduğı, geri kalan yirmi neferin ise kalenin muhafazasında kalması gerektiğı ve bunların Özi taraflarına gönderilmesi halinde kaleye haydut ve eşkıya saldırıları olabileceğı bildirildiğinden, geçmiş senelerde ne miktar nefer gidegelmiş ise yine aynı miktarda nefer gönderilmesi.

Bâ-hatt-ı Hüseyin Efendi.

Silistre kâdîsına ve Silistre Kal'ası Dizdârı Mehmed'e hüküm ki:

Sen ki dizdârsın, Dergâh-ı Mu'allâm'a mektûb gönderüp; "Bundan akdem; "Özi yakasında binâ olunacak kal'anun ta'mîrinde istihdâm olunmak için; "Silistre Kal'asında vâkı' neferâtun cümlesin bir gemiye koyup yat u yarakları ile mükemmel, zahîreleri ile mahall-i me'mûra irsâl olunup hımdetde bulunmaları" bâbında fermân-ı şerîfüm sâdır olmağla mezkûrlardan bu sene-i mübâreke Özi tarafına fermân olunan, Kazak eşkıyası üzerine on nefer kimesne gönderilüp yirinde kırk nefer kimesne kalup anun dahı kimi kal'anun imâm u mü'ezzini ve bevâbı ve mehteri ve kiminün dahı tîmârları mezra'adan olmağla fâriğ olup ve birkaç neferi dahı müfettiş-i emvâl kâyim-makâmı olanların yanlarında tahsîl-i emvâl ü avârız u âdet-i ağnâm için istihdâm olunup hımdete kâdir ancak yiğirmi nefer kimesne kalup ve zikrolunan yiğirmi nefer Özi câniblerine gönderilürse kal'a içinde bir nefer kalmaz; Tuna üzerinden haydûd eşkıyası zuhûr eyledükde *el-ıyâzü bi'llâhi te'âlâ* kal'aya zarar müterettib olmak mukarrerdür." diyü vâkı'-ı hâli bildürdüğün ecilden, sinîn-i sâbıkada ne vechile olagelmiş ise girü ol vechile varmaları bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda onat vechile mukayyed olup zikrolunan neferâtdan sene-i sâbıkada ne mikdâr kimesne gidegelmiş ise girü ol mikdâr nefer gönderesiz ki, emrüm mücebince varup hımdetde bulunalar. Husûs-ı mezbûr mühimmâtdandır, avk u te'hîrden ve kadîme muhâlif iş itdürilmekten ziyâde ihtiyât eyleyesiz

232

[141]

Belgrad'da bulunan yeniçerilerin serdarının görevinden alınarak yerine Ondördüncü Ağa Bölüğü'nde Korucu olan Hacı Mehmet tayin edildiğinden, bu görevde kendisinin istihdam edilmesi ve yeniçerilerin kendisini serdar olarak bilip emirlerini yerine getirmeleri; ayrıca yeniçeri kılığında gezip halka zulmedenlerin yakalanması ve o tarafta ölen yeniçerilerin muhalledatlarının zaptının da onun bilgisi dâhilinde yapılması.

Bâ-hatt-ı Hüseyin Efendi.

Belgrad kâdisına hüküm ki:

Taht-ı kazânda yeniçeri kullarımın üzerlerine serdâr olan ref' olunup, yirine Ondördüncü Ağa Bölüğü'nde Korucu olan Hâcî Mehmed serdâr ta'yîn olunmağın, "mezbûr serdârlığı umûrında istihdâm idüp ve vâkî' olan yeniçeri kullarım merkûmı üzerlerine serdâr bilüp sözinden taşra ve re'yinden hâric vaz' itmeyüp her biri mutî' u munkâd ve şer'-ı şerîfe inkıyâd üzre olup eslemeyüp inâd ü muhâlefet idenleri ve şer'-ı şerîfe itâ'at itmeyenleri ism ü resmleriyle bildüresiz ki, haklarından geline ve levend tâyifesinden ba'zı eşkıyâ dahı burma astar ve yakalu dolama ve yağmurluk giyüp ve kürde vü varsak u tüfenk taşıyup yeniçeri vü acemî-oğlanı nâmında gezüp fukarâya zulmiden eşkıyâyı mezbûra ahzidürilüp şer'le haklarından geldürilüp ve yeniçeri vü acemî-oğlanı zümresinden eger mukîm ve eger âhar diyârdan gelüp ol cânibde fevtolup mîrîye âyid ü râci' olan muhalledat u metrûkâtların dahı kabzidürilüp sûk-ı sultânide fûrûht olunup her ne hâsıl olursa der-kîse olunup müfredât defterleriyle mezbûra teslim olunup Südde-i Sa'âdetüm'e gönderilüp hılâf-ı şer'-ı şerîf bir ferde zulm ü te'addî itdürilmemek" için kıdvetü'l-emâcid ve'l-ekârim Zağarcıbaşı olan Alî dâme mecduhû tarafından mühürlü mektûb virilmeğın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda mûmâ-ileyh tarafından virilen mektûb mücebince mezbûrî sadâkat u istikâmet ile taht-ı kazânda hıdmet-i mezbûrede istihdâm idüp şer'-ı şerîfe ve emr-i hümâyûnuma ve mûmâ-ileyh tarafından virilen mektûba muhâlif kimesneye iş itdürmeyesin.

233

[139]

Akdeniz'de Mora taraflarında ortaya çıkan korsanların Memâlik-i Mahrûse'ye yaptıkları saldırı ve verdikleri zararın önlenmesi için beşer katlı altı adet forsa kadırgaları yapıp her bir gemiye sâlyâneli muhafaza sancakbeyleri ve Mora'daki zaim ve sipahilerden altmışar nefer tayin edilip her birinin sâlyâne ve gemi masraflarının Mora'daki mukâtaa irsâliyelerinden ve isimleri yazılı cizye mallarından karşılanması ve bu gemilerin yaz-kış derya muhafazasında bulunması hususunda yapılan arzın padişahça kabul edilmesi üzerine Maliye tarafından emr-i şerîf verildiği; Kaptan-ı Derya Vezir Ali Paşa'nın da bu emir doğrultusunda hareket etmesi.

*Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.
Mâliyye hükmi mücebince.*

Vezâretle Kapudânım olan Alî Paşa'ya hüküm ki:

"Birkaç seneden berü Akdeniz'de küffâr-ı hâksârın ziyâde tuğyânı olup korsan gemilerinün ve firkate eşkıyâsının vilâyet-i Mora yalılarında memerr ü ma'berleri ve yanaşup sulanacak yirleri olup sinîn-i sâbıkada Memâlik-i Mahrûse'nün ba'zı yirleri gâret ü hasâret olunup dâyimâ kasd-ı mazarratdan hâlî olmamağla bunların def'-ı mazarratları için tedârükleri görilmek umûr-ı mühimmeden olmağın hâlâ Mora sancağının kendü baştardesinden ve bir kıt'a yedek gemisinden mâ'adâ vilâyet-i mezbûrede müceddeden altı kıt'a () ve mükemmel beşer kat forsa kadırgalarıyla sâlyâne sancakları ta'yîn olunup her bir sancakbeğininün altışar kerre yüz bin akça sâlyâneleri ve ikişer kerre yüz bin akça gemileri masrafı -ki, senede sekizer yük akça virilmek üzere altı kıt'a kadırgaya kırk sekiz yük akça olur- ve Mora sancağı beğininün yedek gemisi olmamağla bir kıt'a gemi dahı idüp altı kerre yüz bin akçasın kendü sancağı mahsûlinden alup iki yük akçasın müceddeden fermân olunan beğlere virildüğü üzere virilüp cümle sâlyâneleri ile gemileri masraflarına elli kerre yüz bin akça lâzım gelür. Meblağ-ı mezbûr cezîre-i mezbûrede vâkı' vilâyet-i Moton ve Arhos* (?) ve Koron defterleri keferesininün bin yiğirmi altı senesinde vâcib olan cizye akçalarından Âsitâne-i Sa'âdetüm'den virilen cizye berâtı ve tuğrâlu vü nişânlu harâc defteri mücebince yiğirmi iki yük kırk altı bin sekiz yüz on tokuz akça ider ve Mora mukâta'âtının şart-ı hazîneleri olan nevrûz ve Ağustos irsâliyyelerinden yiğirmi bir yük elli dört bin sekiz yüz akça ki, cümle kırk dört yük tokuz yüz altmış yedi akça ider; zikrolunan elli yük akça tekmi'l olmağa beş yük toksan tokuz bin otuz üç akça dahı lâzım gelüp meblağ-ı mezbûr her sene vilâyet-i Arhos cizyesin cem' idenlerden alup kabzeyleyüp bu cümle elli yük akça olur; vech-i meşrûh üzere olan sâlyâne vü masrafı virilüp itmâm-ı hıdmet oluna. Şöyle ki; Arhos defteri akçası Âsitâne-i Sa'âdetüm'de tamâmen dâhıl-i Hazîne olmuş bulunursa amel olunmayup ta'yîn olunan mikdârı akçayı ahâlî-i kurâdan tahsîl ü kabz eyleyüp zikrolunan elli yük akçaya noksân getirilmeye ve bi'l-cümle her ne vechile mümkün ise zikrolunan kusûrî Arhos cizyesinden tahsîl ü kabz olunup cem'ına me'mûr olanların ellerine ma'mûlün-bih temessük virilüp elli yük akçayı tekmi'l ve bâlâda kayd ü tasrîh olunduğı üzere altı pâre muhâfaza beğlerininün sâlyâne vü masraflarına ve Mora beğininün yedek gemisi masrafına ocaklık bağlanup min-ba'd tebdîl ü tağyîr olunmamak üzere kapudân olanlar üzerlerine nâzır olup istedikleri bir dîndâr u müstekîm hizmet ü emânet sâhibi kâdfıy müfettiş ü muhassıl ta'yîn olunup kâdfılık u müfettişlik mukarrer olduktan sonra nezâret hasebi ile vech-i meşrûh üzere ocaklık bağlanan üç kıt'a harâc defterlerininün cizye akçasını ve mukâta'ât-ı mezbûrenün irsâliyye mâlın her sene muhassıl olanlar cem' u tahsîl eyleyüp getürdüp zikrolunduğı üzere müceddeden ta'yîn olunan beğlerininün sâlyânelerine ve gemileri masraflarına sekizer yük akça hısâbı üzere kırk sekiz yük akça ve Mora sancağı beğininün yedek gemisi masrafına iki yük akça; -ki, cümle elli yük akça olur- vech-i meşrûh üzere müstehikk olanlara virüp teslîm eyledüklerinden sonra her ne akça kabzide, sancakbeğlerininün sene âhırinde ma'mûlün-bih temessüklerin muhassıl-ı emvâl olanlar alup cizye vü mukâta'ât mâlın cem' idenler muvâcehelerinde sahîh u ma'mûlün-bih temessük olduğı ma'lûmun olduktan sonra alınan temessükleri sen dahı mühürleyüp müfettiş-i

mûmâ-ileyhe sicill ü huccet itdürüp imzâladup ve mühürledüp zikrolunan beğlerinün temessükleri ile ma'an Dîvân-ı adâlet-unvânında rûz-nâmçe-i hümayûnuma îrâd u masraf kaydoluna ve Mora sancağının zü'amâ vü erbâb-ı tîmârından livâ-i mezbûr sancağı beğînün baştardesine ve yedek gemisine müceddeden fermân olunan altı kıt'a sancakbeğleri gemisine altmışar nefer sipâhî ta'yîn olunup vech ü münâsib görüldüğü üzre yaz u kış muhâfaza itdürülür ise *inşâ'a'llâhü te'âlâ* Memâlik-i Mahrûse gereği gibi hıfz u hırâset ve tüccâr u zehâyir gemileri emn ü râhat üzre olmaları mukarrerdür." diyü evlâ vü enfa' görölüp i'lâm eyledükde bin yigirmi yedi Rebî'u'l-âhîri'nün onuncu gününde Pâye-i Serîr-i A'lâm'a arzolandukda; "Vech-i meşrûh üzre amel olunup min-ba'd tebdîl ü tağyîr olunmaya." diyü hatt-ı hümayûn-ı sa'âdet-makrûnumla fermân-ı âlî-şânüm sâdır olmağla Mâliyye tarafından mufassal ü meşrûh hükm-i şerîfüm virilmeğin **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda Mâliyye tarafından virilen mufassal ü meşrûh emr-i şerîf mücebince amel idüp hılâfına aslâ rızâ vü cevâz göstermeyesin.

234

[137]

Karahisâr-ı Sâhib Sancağı Beyi Veli'nin, Ağzıkara köyünden Ahmed oğlu Halil'i haksız yere hapsederek zorla dokuz bin akçesini aldığı bildirildiğinden, davalarının görülüp sancakbeyinin haksız yere akçe aldığı sâbit olursa alınan akçelerin kaymakamı olan Ali'den eksiksiz olarak tahsil edilmesi.

Bâ-hatt-ı Safî Efendi.

Karahisâr-ı Sâhib kâdîsına hüküm ki:

Karamuk Kâdîsı Mevlânâ Abdurrahîm *zîde fazlühû* Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Ağzıkara nâm karyeden Ahmed oğlu Halîl nâm kimesne meclis-i şer'-ı şerîfe varup; "hâlâ Karahisâr-ı Sâhib Sancağı Beği olan kıdvetü'l-ümerâ'î'l-kirâm Velî *dâme izzühû* mezbûr Halîl'i ahzidüp kayd ü bend ve beş gün habsidüp hılâf-ı şer'-ı şerîf cebren tokuz bin akçasın alup zulm ü te'addî eyledüğün" bildürüp; "bî-garaz müslimânlardan tefahhus olunup Kâyim-makâmı olan Alî'den şer'le alıvirilmek" bâbında emr-i şerîfüm recâ eyledüğün" arzyledüğü ecilden, sâbit olur ise kâyim-makâmından şer'le bî-kusûr alıvirilmek bâbında fermân-ı şerîfüm sâdır olmışdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda mukayyed olup dahı bir def'a şer'le görölüp faslolmayup on beş yıl mürûr itmeyen husûsların hakk üzre görüp ba'de's-sübût müteveccih olan mezbûr Halîl'ün hakkın kâyim-makâmından hükmidüp bî-kusûr alıvirüp hılâf-ı şer'-ı şerîf bir ferde te'allül ü inâd itdürmeyesin.

Vezîr-i Âzam Halil Paşa'nın Selânik'in Toyran kazasındaki hâslarına dahil olan Toyran Gölü'nde avlanan balıkçıların, üç akçede bir akçe Halil Paşa'ya, on akçede bir akçe de voyvodalarına eskiden beri verelmekte oldukları resmlerini vermedikleri ve avlanmaya karşı çıktıkları, bu durumun da hâs mahsulüne zarar verdiği bildirildiğinden, resmlerini ödemeleri ve avlanmaya karşı çıkmamaları hususunda balıkçılara tenbihte bulunulması; buna rağmen direnenler olursa, küreğe konulmak üzere isimlerinin bildirilmesi.

Hükm-i sâbık mücebince.

Bâ-hatt-ı Safî.

Selanik ve Toyran kâdîlarına hüküm ki:

Düstûr-ı ekrem, müşîr-i efham, nizâmü'l-âlem, asâkir-i nusret-âsâruma Serdâr olup Vezîr-i A'zam olan Halîl Paşa *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehûnun* Voyvodası olup Toyran kazâsında sâkin Dergâh-ı Mu'allâm kapucularından Halîl *zîde kadruhû* Südde-i Sa'âdetüm'e gelüp; "müşârun-ileyhün kazâ-i mezbûrda vâkı' havâssından olup müşârun-ileyhe hâsıl kaydolunan Toyran gölinde balık sayyâdları yigirmi yıldan mütecâviz saydeyledükleri balık mahsûlinden üç akçada bir akçasın müşârun-ileyh için ve voyvodalarına Harzeme (?) nâmına rızâlarıyla on akçada bir akça viregelmele vârid olan emr-i şerîf mücebince mezbûr voyvodanın eline huccet-i şer'ıyye virilmişken hâlâ kadîmden alınugeldüğü üzre zikrolunan balık sayyâdlarından ol minvâl üzre akça taleb olundukda bin yigirmi altı ve bin yigirmi yedi senelerinde âyid olanı vech-i meşrûh üzre virmeğe inâd ve saydıtmeğe muhâlefet itmekle hâsları mahsûline küllî noksân lâzım olduğın" i'lâm itmekle; "kadîmden olıgeldüğü üzre amel olunmak için merhûm ve mağfûrun-leh babam hudâvendigâr *tâbe serâhü* zamânında emr-i şerîf virildüğün" bildürüp hâlâ tecdîd olunmak bâbında emr-i şerîfüm recâ eyledüğü ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda onat mukayyed olup zikrolunan balık sayyâdların müşârun-ileyhün voyvodası ile meclis-i şer'a ihzâr idüp dahı mezbûrlara muhkem tenbîh ü te'kîd eylesesiz ki, mûmâ-ileyhün havâssından olup hâsıl kaydolunan balık sayyâdlarından saydıtdukları balıgun rüsûmından vech-i meşrûh üzre müşârun-ileyhe ve voyvodalarına âyid olan mahsûlin mukaddemâ virilen emr-i şerîf ve huccet [mücebince] kadîmden olıgeldüğü üzre amel idüp ve saydıtmeğe inâd ü muhâlefet itmeyüp vâkı' olan rüsûmâtına zarar itmeyeler. Şöyle ki; inâdlarına musırr olup balık saydına inâd ü muhâlefet iderlerse ism ü resmleriyle yazup bildüresin ki, inâd ü muhâlefet üzre olanlar getürdilüp küreğe konıla. Bu bâbda gereği gibi mütenebbih olup müşârun-ileyhün mahsûline gadrolmak ihtimâli olmaya.

236

[134]

Toyran kazasında müteveffa Mesih Bey'den alacağı olduğu iddiasıyla, iddiası şer'an sâbit olmadan müteveffanın yetimi Kadri'nin malından on beş bin akçesini aldığı bildirilen Mehmet Çavuş isimli şahsın, yetimin vasîsi olan Dergâh-ı Muallâ kapıcılarından Halil ile bir araya getirilip davalarının görülmesi; şer'an sâbit olmadan o kadar akçe aldığı sâbit olursa geri alınması.

Bâ-hatt-ı Safî Efendi.

Toyran kâdîsına hüküm ki:

Dergâh-ı Mu'allâm kapıcılarından olup kazâ-i mezbûre sâkinlerinden kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Halîl *zîde kadruhû* Dergâh-ı Mu'allâm'a arz-ı hâl sunup; "Bundan akdem müteveffâ Mesîh Beğ'ün Kadri nâm yetiminün vasîsi iken âhardan Mehmed Çavuş nâm kimesne hîleye sâlik olup; "Müteveffâ-yı mezbûrun zimmetinde elli dört bin akçam vardır." diyü taleb eyledükde sâbit olmadın hılâf-ı şer'-ı şerîf cebren on beş bin akçasın alup ziyâde zulm ü te'addî eylediğün" bildürüp; "hılâf-ı şer'-ı şerîf alınan meblağ-ı mezbûr girü alıvirilmek" için emr-i şerîfüm recâ eylediği ecilden, şer'le görülüp icrâ-yı hakk olunmasın emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdir olan emrüm üzre amel idüp dahı mezbûr Mehmed Çavuş'ı şer'-ı şerîfe ihzâr ve bunun ile berâber idüp bir def'a şer'le görülüp faslolmayup on beş yıl mürûr itmeyen husûsların hakk üzre teftîş idüp göresin; vech-i meşrûh üzre üzerine şer'le sâbit olmadın ol vechile hılâf-ı şer' ol mikdâr akçasın almış ise ol bâbda muktezâ-yı şer'-ı kavîmle amel idüp ba'de's-sübût hılâf-ı şer' alınan ol mikdâr akçasın hükmidüp bî-kusûr alıvirüp şer'-ı şerîfe muhâlif kimesneye iş itdürmeyesin.

237

[135]

Sirem Beyi Hasan Bey'in, Özi seferine gitmek üzere hazırlıklar yaptığı sırada sancağına müdahalede bulunulduğunun işitilmesi üzerine, sancak kayıtlarına bakıldığında sancağın kendisi üzerinde olduğu anlaşıldığından, kimseyi sancağına müdahale ettirmemesi ve bir an önce Özi taraflarına gidip hizmette bulunması.

Hazret-i efendi.

Sirem Beği Hasan Beğ'e hüküm ki:

Sen Özi Seferi'ne me'mûr olmağla sefer tedârükün görüp teveccüh itmek üzre iken sancağına Budun tarafından dahlolunduğu istimâ' olundu. İmdi; Âsitâne-i Sa'âdetüm'de olan sancak kaydına mürâca'at olundukda livâ-i mezbûr senün üzerinde mukayyed bulunmağın kemâ-kân sana mukarrer ü ibkâ olmışdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, livâ-i mezbûra kemâ-kân sen mutasarrıf olup Budun tarafından alanları dahlitdürmeyüp me'mûr olduğun üzre Özi cânibine varup hıdmetde bulunmağa sa'y ü ikdâm eylesesin. Özi cânibinün muhâfazası mühimmâtdandır; bir ân tevakkuf itmeyüp varup irişmek üzre olup ve sancağına âhardan kimesneyi dahlitdürmeyesin.

238

[136]

Bosna eyâletine mutasarrıf olup Özi taraflarına Serdar olan Vezir İskender Paşa'nın, daha önce kendisine her nerede ise hiç beklemeden süratle Özi taraflarına varması emredildiği halde, nerede ve ne durumda olduğunun bilinmediği; paşanın hiçbir bahane öne sürmeden bir an önce Özi taraflarına gitmesi ve nerede olduğunu ayrıntılı olarak arzetmesi.

Bu dahi.

Bosna Eyâletine mutasarrıf olup Özi cânibine Serdâr olan Vezîr İskender Paşa'ya hüküm ki:

Bundan akdem; "Her ne mahalde bulunursan bir ân tevakkuf itmeyüp iki konağı bir idüp mu'accelen me'mûr olduğun Özi cânibine varup def'-ı mazarrat-ı eşkıyâda hıdmetde bulunasın." diyü mü'ekked ü müşedded emr-i şerîfüm gönderilüp Özi cânibinün muhâfazası mühimmâtdan olup bir gün mukaddem varup irişmen me'mûl iken henüz ne mahalde ve ne hâl üzre olduğun ma'lûm olmadığı ecilden mes'ûl olmuşsındur. İmdi; emr-i sâbık mûcebince bir ân ve bir sâ'at te'hîr u terâhî itmeyüp iki konağı bir idüp mu'accelen varup def'-ı mazarrat-ı eşkıyâda hıdmetde bulunman bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur.

Buyurdum ki:

Vusûl buldukda, emr-i celflü'l-kadrüm üzre her ne mahalde bulunursan bir ân ve bir sâ'at te'hîr u terâhî itmeyüp sür'at ü isti'câl üzre yöriyüp iki konağı bir idüp varup ol câniblerin muhâfazasında bezl-i makdûr ve sa'y-i mevîr eyleyesin. Ol câniblerin muhâfazası ve Kazak eşkıyâsının def' u ref'ı mühimmâtdandır. "Asker cem' olmadı." ve; "Şaykalar gelmedi." diyü bir vechile bahâne[ye] sâlik olmayup bu emr-i şerîfüm sana her ne mahalde irişür ise ber-vech-i isti'câl yöriyüp irişmek üzre olasın ve bu emr-i şerîfüm sana ne mahalde vâsıl olup ve ne tarîkla kalkup teveccüh itdüğün yazup mufassal ü meşrûh arzeyelesin.

Yevmü'l-Ahad, fi 17 Ca., sene: 1027

239

[132]

Kocası ve oğlu ümerâdan olan Saray-ı Âmire'den çıkma bir kadın, Kütahya'da bulunan değirmeni ile diğer emlakine ve bunları görüp gözetmek üzere gönderdiği adamına Anadolu beylerbeyinin adamları ve diğer görevliler tarafından müdahalede bulunulup rencide edildiği yolunda şikâyette bulunduğundan, Anadolu beylerbeyinin bu gibi müdahalelere izin vermemesi.

Bâ-hatt-ı Safî.

Anatolî beğlerbeğisine hüküm ki:

Sarây-ı Âmirem'den çıkma () nâm hâtûn Dergâh-ı Mu'allâm'a arz-ı hâl sunup; "mezbûrenün zevci, merhûm ve mağfûrun-leh ceddüm Sultân Süleymân Hân aleyhi'r-rahmetü ve'l-gufrânun zamân-ı şerîflerinde Harem-i Hümayûnum'da neşv ü nemâ

bulmuş emekdârlardan olup ümerâdan iken şehîd olup ve karındaşı ve iki oğulları uğur-ı hümâyûnumda nice hıdmeti vücûda gelüp ve hâlâ oğlu olup Bağdâd ümerâsından olan () *dâme izzühû* birkaç seneden berü Bağdâd muhâfazasında olup bundan akdem nefsi Kütâhiyye'yi celâlî ihrâk eyledükde cemî' mâ-melekleri dahî ihrâk ve kimi gâret ü hasâret olup hâlâ mahall-i mezbûrda bir mülk değirmeni ve yirleri kalup görüp gözetmek için abd-i memlûki olup emekdârlarından olan () nâm kimesneyi hıdmet-i mezbûreye ta'yîn idüp kendü hâlinde iken senün âdemleründen ve voyvodalarundan ve sâyir iş-erleri ve mevkûf yirler zâbitları anda olan değirmen ve yirlerine dahl ve bunu dâyimâ rencîde idüp te'addî vü tecâvüzden hâlî olmadukların" bildürüp; "min-ba'd bir ferdi eger emlâkine ve değirmenine ve mezbûra hılâf-ı şer' dahlitdürilmemek" bâbında emr-i şerîfüm recâ itmeğin, vech-i meşrûh üzre amel olunmasın emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm mücebince amel idüp müşârun-ileyhânun anda olan âdemine ve emlâk ü yirlerine ve değirmenine hılâf-ı şer'-ı şerîf bir ferde dahl ü te'addî vü tecâvüz itdürmeyüp ve itmek isteyenleri men' u def' eyleyesin; memnû' olmayanları ism ü resmleri ile yazup bildüresin ki, emr-i şerîfûme itâ'at itmedükleri için sonra haklarında emrüm ne vechile sâdır olursa mücebiyle amel oluna.

240

[133]

Hâssa koyun sürücülerinden Nikola'nın Fener kazasının Ustunko köyündeki evinin haramiler tarafından basılıp eşyalarının yağmalanması üzerine fâillerin yakalanıp haklarından gelinmesi hususundaki emr-i şerif gereğince haramilerin başı Yorgo'nun üç yoldaşıyla birlikte yakalanıp Fener Kalesi'nde hapsedildiği ve sorgusunda işledikleri suçları ve suç ortaklarını itiraf ettiği bildirildiğinden, isimleri zikredilen suç ortaklarının da yakalanarak kendilerinden davacı olanlar ile biraraya getirilip teftiş olunmaları ve üzerlerine sâbit olan haklar alınıp sahiplerine verildikten sonra arza muhtaç olanların hapsedilip arzedilmeleri, muhtaç olmayanların ise haklarından gelinmesi.

Bâ-hatt-ı Safî Efendi.

Cânib-i Dâru's-sa'âde.

Yenişehir ve Fenar monlâsına hüküm ki:

"Bundan akdem Fenar kazâsına tâbî' Ustunko nâm karyede sâkin hâssa koyun-sürücülerden Nikola nâm zimmî Südde-i Sa'âdetüm'de hıdmetde iken mezbûr zimmînün oğlu Trandafilo evinde iken ba'zı harâmîler evin basup cümle esbâb u eskâlî gâret olunmağla ol makûle harâmîler ol cânibde eşkiyâ def'ına me'mûr Otuzlu müteferrikalardan kıdvetü'l-emâcid ve'l-ekârim Lutfî *zîde mecdühû* mübâşeretıyla elegetürülüp haklarından gelinmek için emr-i şerîf vârid olmağla ol fesâd iden harâmîlerin başları olan Yorgo Kosişe nâm zimmî ahzolanup mûmâ-ileyh Lutfî *zîde mecdühû*nun vekîli Abdî ma'rifetiyle şer'-ı şerîfe ihzâr olunup sü'âl olundukda mezbûr Yorgo harâmîbaşı ıkrâr idüp; "Mesteriyani nâm karyeden İspatorya oğulları iki nefer ve Andrefigari (?) ve Dimoştö (?) ve Tetab (?) nâm karyeden Apostol Momasti (?) ve karındaşı ve Tahrer-i (?) Kebîr nâm karyeden Kosta

Mocaresti (?) ve Deli Yani oğulları iki nefer ve Karpıçe'den (?) Posdo ve Veşimo (?) ve Nikola Halika (?) ve Mihâl Ekşeto (?) ve Karotolçeş (?) nâm karyeden Deli Derso Ekşeto (?) ve Andre Ekşete (?) ve Hırsova-i Küçük nâm karyeden Likaki nâm zimmînün on nefer çobânı ve mezbûr harâmîbaşı ile ahzolunan üç nefer harâmî ve Ustunko nâm karyeden Filibe Karede (?) ve Franko Cakora (?) ve Holotolos (?) nâm zimmîlerin birer nefer hırsuzları dahı vardır ve Likaki ve Franko Holonban'dur (?). Bu cümlemüz ittifâk idüp varup mezbûr Nikola oğlu Trandafilo'nun evin basup esbâb u eskâlin gâret idüp Hırsova-i Küçük nâm karyede Likaki nâm zimmînün evinde konup anda tevzî' eyledük ve Yijola (?) nâm karyeden panagire varan Tırhala kuyumcıların Makri Rahı (?) nâm mevzı'da cümlemüz basup iki yük akça vü gümüş ü esbâb alup orman içinde hissalesdük. Bu sene niyyetimüz Olondorik Kâdîlîğ'ından iki yüz harâmî ile gelüp vilâyeti urmak murâdımız idi. Bizi (?) üç nefer harâmî ile elegetürdünüz. Şöyle ki; zikrolunan eşkıyâ yirlü yirinden teftîş olunup elegetürilmeye, vilâyeti harâb eylemeleri mukarrerdür." diyü ikrâr u i'tirâfı sicill ü huccet olundukdan sonra mezbûr Abdî mübâşeretiyile emr-i şerîf mücebince mezbûr Yorgo üç nefer yoldaşıyla Fenar Kal'ası'na habsolunup ziyâde fesâd ü şenâ'at eyledükleri" i'lâm olunmağın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda onat mukayyed olup dahı zikrolunan eşkıyâ vü ehl-i fesâd her kande bulunursa mûmâ-ileyh Lutfî *zîde mecdühû* mübâşeretiyile hüsn-i tedbîr ü tedârükle elegetürüp gaybet iderlerse şer'le buldurması lâzım olan kefillerine buldurup getürdüp mezbûrân koyun-süricisi Nikola ve oğlu ile ve sâyir da'vâ-yı hakk u ta'yîn-i mâdde idenler ile berâber idüp bir def'a şer'le görölüp faslolmayup on beş yıl mürûr itmeyen husûsların onat vechile hakk üzre mûmâ-ileyh mübâşeretiyile yirlü yirinden teftîş ü tefahhus idüp göresin; mezbûrların vech-i meşrûh üzre fesâd ü şenâ'atleri mukarrer ise ba'de's-sübût gâret olunan hakların mezbûrân Nikola ve oğluna ve sâyir ashâb-ı hukûka hükmidüp bî-ku[s]ûr alıvirdükden sonra ehl-i fesâd muhtâc-ı arz olanlardan ise muhkem habsidüp arzeyelesin; değıller ise mûmâ-ileyh mübâşeretiyile şer'le haklarında lâzım geleni icrâ idüp ehl-i fesâda ruhsat virmeyesin. Ammâ; bu bâbda onat mukayyed olup kendü hâllerinde olanlara hılâf-ı şer' zulm ü te'addîden ve ahz ü celb sebebi ile eşkıyâ vü ehl-i fesâda hımâyetden ihtirâz eyleyesin.

Bir sûreti, eşkıyâ def'ına me'mûr olan Otuzlu müteferrikalardan Lutfî Ağa'ya.

241

[130]

İstanbul'da koyun, keçi ve sığır gibi kesimlik hayvanların Ayasofya-i Kebîr Evkâfı'na ait Yedikule ve Edirnekapı'da bulunan mezbahalarda kesilip Eyüpkapısı'ndaki İskele-i Cedîd ve Topkapı'da ihdas edilen mezbaha ve mumhanelerin yıktırılması hususunda Sultan I. Mustafa zamanında verilmiş olan hükm-i şerîfin tecdit olunduğu. (Bkz. hkm. 84 [284])

Bâ-hatt-ı Safî Efendi.

İstanbul kâdîsına hüküm ki:

Feth-ı hâkânîden berü İstanbul'da koyun u keçi vü kuzı vü sığır ve sâyiri Ayasofya-i Kebîr Evkâfı'ndan* Yedikule'de ve Edirnekapısı'nda olan selhânelerde zebholunup âhar

yirde zebholmamağla zahîre mazbût olup et ü mûm sühûletle tevzî' olunmağın; "gayri yirde bir nesne zebholunmaya." diyü mü'ekked emirler virilüp men' olunmışken ba'zı kimesneler İstanbul'da deryâ kenârlarında selh-hâneler ihdâs itmekle Yedikule selhâneleri mu'attal kalup yıkılup harâb olup mukaddemâ Koyun Emîni Hüseyin Çavuş ve Kethudâsı Mustafâ ve Kassâbbaşı Süleymân, vakfun mütevellîsi ile ve mi'mârlarum ve sâyir ehl-i vukûf ile üzerine varılup ta'mîri beş yük akçaya tahmîn olup hâdis olan selh-hâneler ref' olunmaz ise girü harâb olması mukarrer olmağla; "Yedikule ile Edirnekapusundan gayri yirde olan selhâneler ve mûm-hâneler ref' olunup Yedikule'de olan kadîm selhâne ta'mîr olmak" için sâbıkâ İstanbul kâdîsı huccet eyleyüp arzidüp; "Hâric yirde olan selhâne hedmolunup mukaddem ü mu'ahhar târîhla emir dahı ibrâz iderlerse ellerinden alınup Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gönderilüp memnû' olmayanlar arzoluna." diyü sene: seb'a aşer ve elf Saferi'nün evâ'ilinde emr-i şerîf virilmişken Eyyûbkapusı yanında İskele-i Cedîd kurbinde ve Topkapusında ba'zı kimesneler selhâne vü mûm-hâne ihdâs itmekle tekrâr hedmi için sene: sitte ve ışrîn ve elf Cumâde'l-âhiresi'nün evâhırinde serdâr-ı a'zam tarafından emir virilüp zâyi' olmağla amm-i büzürg-vârum zamânında müceddeden hükm-i hümâyûn virilüp hâlâ tecdîd olunmak recâ olunmağın **buyurdum ki:**

Vardukda, bu bâbda mukaddemâ virilen evâmîr-i şerîfe mücebince amel idüp Yedikule ve Edirnekapusundan gayri yirde sonradan ihdâs olunan selhâne vü mûm-hâneleri ref' idüp min-ba'd koyun u kuzı vü keçi vü sığır boğazlatmayup mûm işletmeyesin.

242

[131]

İznikmid kazasında Pertev Paşa Evkafı'na ait olan ve vakıfça Dimo ve Yorgi adlı zimmîlere kiraya verilmiş olan değirmene, önceki kiracı müteveffa Ferhad oğlu Ahmed'in annesi Ayşe tarafından, oğlunun kira için vakfa ödediği parayı değirmen mahsulünden çıkaramadan vefat ettiği bahanesiyle müdahalede bulunduğu ve adı geçen Ayşe'nin Korucu oğlu Mehmet adlı yeniçeriyi kendine vekil tayin ettiği, yeniçerinin de adı geçen zimmîlerden zorla on iki bin akçe aldığı bildirildiğinden, davalarının görülüp değirmene haksız yere müdahale edildiği sâbit olursa müdahalenin menedilmesi ve adı geçen yeniçeriden söz konusu paranın alınıp iade edilmesi.

Bu dahı .

Ağa mektûbı mücebince.

İznikmid kâdîsına ve İznikmid'de Yeniçeriler Zâbıtı olan () zîde kadruhûya hüküm ki:

Dimo ve Yorgi nâm zimmîler Dergâh-ı Mu'allâm'a arz-ı hâl sunup; "kasaba-i mezbûrede vâkı' müteveffa Pertev Paşa Evkâfından olan değirmenün bunlar müste'ciri olmağla Ferhâd oğlu Ahmed nâm kimesneye icâre-i mu'accele vü mü'eccele ile hakk-ı tasarrufın izn-i mütevellî ile ferâgat idüp mezbûr Ahmed dahı iki sene mutasarrıf olduktan sonra fevtolup evlâdı olmamağla vakfa kalup ba'dehû bunlar izn-i mütevellî ve icâre-i mu'accele ile tekrâr alup mutasarrıflar iken müteveffa-i mezbûrun vâlidesi Âyişe nâm hâtûn

şirrete sülûk idüp; "Oğlum mezbûr Ahmed virdüğü akçayı değirmen mahsûlinden çıkarmadan fevtoldı." diyü dahlidüp fuzûlen bir yıl mikdârı zabtirmekle bunlar fetvâ-yı şerîfe mücebince emr-i şerîf ile varup şer'le görildükde bunlara hükmolunup ellerine huccet-i şer'ıyye virilmişken mezbûre Âyişe kanâ'at itmeyüp Korucu-oğlı Mehmed nâm yeniçeriyi vekîl idüp mezbûr Mehmed dahı bunları tutup muhkem habsidüp hılâf-ı şer'-ı şerîf cebren on iki bin akçaların alup ziyâde zulm ü te'addî vü hayf eyledüklerin" bildürüp; "mezbûr Mehmed bunların haklarını virmezse Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gönderilmek" bâbında Südde-i Sa'âdetüm'de Yeniçerilerüm Ağası Kâyim-makâmı olup Zağarcıbaşı olan kıdve-tü'l-emâcid ve'l-ekârim Alî *zîde mecdühû* tarafından mektûb virilmekle mücebince şer'le görülüp icrâ-yı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfüm recâ eyledükleri ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda mukayyed olup dahı müşârun-ileyh tarafından virilen mühürlü mektûb mücebince mezbûr Mehmed'i ve mezbûreyi meclis-i şer'-ı şerîfe ihzâr ve da'vâ-yı hakk iden mezbûrlar ile murâfa'a-i şer' idüp bir def'a şer'le görülüp faslolmayup on beş yıl mürû[r] itmeyen husûsların tamâm hakk u adl üzre teftîş ve ellerinde olan huccet-i şer'ıyye ve fetvâlarına nazar idüp göresiz; ol huccetün mazmûnı muvâfık-ı şer' olup alâ-vechi'l-hasım sâbit olduktan sonra mukarrer tutup ve fetvâları da'vâlarına mutâbık ise mücebiyle amel idüp hılâfına aslâ cevâz göstermeyüp ba'de[hu] hılâf-ı şer'-ı şerîf alınan on iki bin akçaların mezbûr Mehmed'den hükmidüp bî-kusûr alıvirdükden sonra zikrolunan değirmeni huccetleri mücebince bunlara zabt u tasarruf itdürüp min-ba'd mezbûre Âyişe'yi ve Mehmed'i ve âharı dahl ü ta'arruz itdürmeyüp men' u def' eylesiz. Şöyle ki; memnû' olmayup mezbûr Mehmed hakkın virmekde inâd idüp ve mezbûre girü dahl ü nizâ' ider ise müşârun-ileyh tarafından virilen mektûb mücebince hasımlarıyla ma'an Âsitâne-i Sa'âdetüm'e göndüresiz ki, ahvâlleri şer'le Dîvân-ı Hümâyûnum'da kâdî-askerlerüm huzûrında hakk üzre görülüp ihkâk-ı hakk oluna.

[Yev]mü'l-Hamîs, fi 21 C., sene: 1027

243

[128]

Reisülküttap Muhammed Mecd'in Manisa ve Menemen kazalarında mutasarrıf olduğu zeameti köylerinin, bin yirmi dört ve bin yirmi beş seneleri mahsulü ile reâyadan topladığı akçeleri zimmetine geçirip vermek istemeyen Kapıcı Mahmud'un teftiş olunarak zimmetinde sâbit olan meblağın tahsil edilip Reisülküttap'ın vekiline teslim olunması.

Bâ-hatt-ı Hüseyin Efendi.

Mağnisa ve Menemen kâdîlarına hüküm ki:

"Sâbıkâ Tuğrâ-yı şerîfüm hıdmetinde olup hâlâ Re'îsü'l-küttâbum olan iftihâru'l-ümerâ' ve'l-ekâbir *ilh.* Muhammed Mecd *dâme ulüvvühûnun* berât-ı şerîfümle mutasarrıf olduğu taht-ı kazânuzda Mîr'alem ve Kepenekli ve Kâdıköy ve Ağaçlı ve Yenibeğlü ve Bayramşâhlu ve Dereköyi ve İğdecik nâm karyelerden ze'âmetinün bin 162

yiğirmi dört ve bin yiğirmi beş senelerinde vâkı' olan mahsûlin Kapucı Mahmûd nâm kimesne zabt u kabz idüp re'âyâdan küllî akça alup lâkin iki seneden zimmetinde kırk bin akçadan ziyâde akçası kalmağla hâlâ taleb olundukda inkâr idüp; "Re'âyâdan ancak ol mikdâr akça alup artuk almadum." diyü te'allül itmekle zimmetinde olan akçayı virmeyüp müşârun-ileyhün mahsûline gadreyledüğü" i'lâm olunmağın, mahallinde re'âyâdan sü'âl ve yirlü yirinden görölüp zimmetinde zuhûr iden hakkı vekîli olan Dergâh-ı Mu'allâm solaklarından kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Dervîş *zîde kadruhûya* bi't-tamâm alıvırilmesin emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı mezbûr Kapucı Mahmûd'ı şer'-ı şerife ihzâr ve müşârun-ileyhün ze'âmeti re'âyâsı ile berâber idüp yirlü yirinden müfredât defteri mücebince hakk üzre teftîş idüp mezbûr Mahmûd müşârun-ileyhün ze'âmeti re'âyâsından ve gayriden eger buğday u arpa ve sâyir gallâtdan ne mikdâr alup ve ne bahâya fûrûht idüp ve tapu-yı zemînden ve gayriden her ne mikdâr akça alup kabzidüp zimmetinde ne mikdâr nesne kalmış ise kat'â te'allül ü bahâne itdürmeyüp mezkûr Mahmûd'dan hükmidüp bî-kusûr müşârun-ileyhün mezbûr vekîline alıviresiz. Bu bâbda mezbûr Mahmûd'a mu'âvenet idüp kazıyyede medhali olmayanları ism ü resmleriyle yazup arzeyelesiz.

244
[129]

Karaman eyâletinin defterdarlığı ve muhassıllığı görevleri ile beylerbeyi vs. ümerâ sefere gittiklerinde muhâfaza hizmetini yürütmekte gösterdiği gayretten dolayı Serdar-ı Ekrem Halil Paşa tarafından bu hizmetleri aynen yürütmesi emrolunan sâbık Karaman Beylerbeyi Muhammed Bey'in, söz konusu emrin gereğince hareket etmesi ve halka zulmetmekten kaçınması.

Tekrâr emir yazılmışdur.

Çavuşbaşı.

Safî Efendi.

Sâbıkâ Karaman Beğlerbeğisi olup hâlâ Karaman Defterdarlığı ile Muhassıl-ı Emvâl olan Muhammed *dâme ikbâlühûya* hüküm ki:

Sen yarar u müstekîm ü dîndâr u mütediyyin olup ol câniblerde olan Hızâne-i Âmirem'ün cem' u tahsîlinde ve Karaman beğlerbeğisi ve ümerâsı sefer-i hümayûna teveccüh itdükde zuhûr iden sühtevât eşkıyâsınun ve sâyir ehl-i fesâdun def' u izâleleri ve re'âyâ vü berâyânun himâyet ü sıyâneti bâbında mücidd ü sâ'î olduğun ecilden; "Kemâ-kân defterdârlık u muhassıllık hıdmetinde ve eyâlet-i mezbûre ve İç[il] sancağı muhâfazasında olasin." diyü düstûr-ı ekrem, müşîr-i efham, nizâmü'l- âlem Vezîr-i A'zamum ve Serdâr-ı Ekremüm Halîl Paşa *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehû* tarafından emr-i şerîf virilmeğın, mücebince amel eylemek bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmışdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda mûmâ-ileyh vezîr-i a'zamum tarafından virilen emr-i şerîf mücebince kemâ-kân defterdârlık u muhassıllık ve muhâfaza hıdmetinde olup mâl-i mîrînün atık u cedîdinün cem' u tahsîlinde ve zuhûr iden sühtevât eşkıyâsınun ve sâyir ehl-i fesâdun def' u izâlesinde ve re'âyâ vü berâyânun himâyet ü sıyânetinde bezl-i makdûr ve sa'y-i

mevfûr eylesin. Ammâ; bu bahâne ile sûhte vü eşkıyâ teftîşi bahânesiyle devre çıkmaktan ve re'âyânun müft ü meccânen yim ü yiyeceklerin ve akçaların almakdan ve âdemlerine aldurmaktan ziyâde hazer idüp ancak zuhûr idüp fesâd üzre olanların üzerlerine varup haklarından gelinmek bâbında ikdâm u ihtimâm eylesin.

[Yev]mü'l-Ahad, fî 22 C., sene: 1027

245

[126]

Karaman eyâletinde ortaya çıkan eşkıya ve suhte taifesinin yakalanıp haklarından gelinmesi görevi sâbık Karaman Beylerbeyi Muhammed Bey'e verildiğinden, ihtiyaç duyduğu ve yardım talep ettiği takdirde eyâlet dâhilindeki kaza kadıları ve sancak müsellimleri tarafından kendisine yeterli sayıda tüfekçi verilmesi ve gereken yardımın yapılması.

Tekrâr emir yazılmışdur.

Çavuşbaşı.

Safî Efendi.

Konya mollâsına ve Beğşehir ve Akşehir ve Alâ'yye ve İçil sancaklarında vâkı' olan kâdîlara ve Karaman beğlerbeğisi müsellimine ve Beğşehir ve Akşehir ve Alâ'yye ve İç[il] sancakları müsellimlerine hüküm ki:

Eyâlet-i mezbûre ve zikrolunan sancaklarda sûhte vü eşkıyâ zuhûr idüp def' u izâleleri mühimmât-ı umûrdan olmağla sâbıkâ Karaman Beğlerbeğisi olup bi'l-fi'l [Muhassıl-ı] Emvâl olan emîru'l-ümerâ'i'l-kirâm Muhammed *dâme ikbâlühû* ehl-i vukûf u müstekîm ü dîndâr olduğu ecilden o makûle zuhûr iden sûhtevât ve gayri eşkıyânun haklarından gelinmesi mûmâ-ileyhe fermân olunup ve siz dahı her kâdîlıktan harb u darba kâdir tüfenk-endâz ihrâc idüp mûmâ-ileyhe imdâd eylemenüz bâbında düstûr-ı ekrem, müşîr-i efham, nizâmü'l-âlem Vezîr-i A'zamum ve Serdâr-ı Ekremüm Halîl Paşa *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehû* tarafından emr-i şerîf virilmeğın ol emr-i şerîf mücebince amel olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmışdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda mûmâ-ileyh tarafından virilen emr-i şerîf mücebince amel idüp anun gibi eyâlet-i Karaman ve elviye-i mezbûrede sûhtevât eşkıyâsı zuhûr idüp fesâd üzre olduklarında mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyh sizden imdâd ü mu'âvenet talep eyledükde zikrolunan sancaklardan harb u darba kâdir kifâyet mikdârı yarar u tûvânâ tüfenk-endâz ihrâc idüp mûmâ-ileyhe imdâd ü mu'âvenet idüp vilâyet ü memleketi vücûd-ı habâset-âlûdlarından pâk ü tathîr eylemek bâbında ikdâm u ihtimâm eylesiniz. Ammâ; bu bahâne ile tüfenkci ihrâcı nâmıyla ahz ü celb olunmakdan ve re'âyâ vü berâyâyâ te'addî vü tecâvüz olunmakdan ziyâde hazer eylesiniz.

Konya'da beylerbeyi, müsellim vs. ehl-i örf taifesine yakın durarak halka zulmettiği, haksız yere para ve mallarını aldığı ve daha birçok yolsuzluk yaptığı bildirilen Zenneci-oğlu Süleyman'ın, davacılarıyla bir araya getirilip teftiş olunması ve üzerine sâbit olan haklar alınıp sahiplerine verildikten sonra kendisine beylerbeyi vs. ehl-i örf taifesine yakın durmaması ve halkı rahatsız etmemesi hususunda tenbihte bulunulması.

Çavuşbaşı almışdur.

Bu dahi.

Sâbıkâ Karaman Beğlerbeğisi olup hâliyâ Karaman Defterdârı ve Muhassıl-ı Emvâl ve eyâlet-i mezbûre ve İç[il] Sancağı Muhâfazasında olan Muhammed *dâme ikbâlühûya* ve Konya kâdîsına ve Mukâta'ât müfettişine hüküm ki:

Sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhsin, Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "mahrûse-i Konya'nun a'yân u eşrâfi ve sâyir fukarâsı sana varup; "Konya sâkinlerinden Zenneci-oğlu Süleymân nâm kimesne şerîr ü harâm-zâde vü gammâz olup dâyimâ her gelen beğlerbeğiler ve müsellimler yanına varup nice kimesneleri gamzidüp hılâf-ı şer' u kânûn mâlların aldurduğundan gayri altuna tebdîl nâmında beğlerbeğilerün züyûf akçasın alup kendü dahı ikisin ve üçin bir akçaya akça alup içine katup ehl-i sûkun üzerlerine bırakmağla ekseri medyûn olup bi'z-zarûrî terk-i diyâr idüp ve beğlerbeğiler sefer zamânında Konya'dan ordu ihrâc idegelmekle birkaç seneden berü beğlerbeğiler ordu ihrâc itmeyüp mezbûr Süleymân'un sevkı ve ilkâsıyla her hırfetden beşer ve onar bin akça cem' idüp mezbûr Süleymân cümlesin beğlerbeğilerden kırk-elli bin akça[ya] der-uhde idüp kendüsi her sene bin guruşdan ziyâde akça alup fukarâyâ küllî zulm ü te'addî üzredür. Şöyle ki; mezbûrun zulm ü cevri def' u ref' olunmaya, ahâlî-i memleket bi'l-külliyeye perâkende vü perîşân olmak mukarrerdür; vukû'ı üzre mezbûrun ahvâli arz olunmak bâbında ilhâh itdüklerin" ve fi'l-hakîka mezbûrun vech-i meşrûh üzre zulm ü te'addîsi mukarrer olduğın" arzyledüğün ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mezbûrı meclis-i şer'-ı şerîfe ihzâr ve da'vâ-yı hakk u ta'yîn-i mâdde iden hasımlarıyla berâber idüp bir def'a şer'le faslolmayup üzerinden on beş yıl mürûr itmeyen husûsların hakk u adl üzre teftîş ü tefahhus idüp göresin; mezbûrun vech-i meşrûh üzre zulm ü te'addîsi vâkî' ise ba'de's-sübût ashâb-ı hukûka şer'le bî-kusûr hakların hükmidüp alıvirdükden sonra mezbûra muhkem tenbîh ü te'kîd eylesin ki, min-ba'd kendü hâlinde olup beğlerbeğiler ve müsellimler ve ehl-i örf yanına varmayup bir vechile re'âyâ vü berâyâyı rencîde vü remîde eylemeye. Şöyle ki; girü vech-i meşrûh üzre re'âyâyı rencîde vü remîde eyleye, vukû'ı üzre arz eylesin ki, sonra hakkında ne vechile emr-i şerîfüm vârid olur ise mûcebiyle amel oluna. Ammâ hîn-i teftîşde hakk üzre olup hımâyet ü sıyânet sebebiyle fukarânun hakkı zâyi' olmakdan ve garaz u ta'assub ile mezbûra hılâf-ı şer'-ı şerîf iş olmakdan ve hılâf-ı vâkî' kazıyye i'lâmından ziyâde hazer eylesiz.

[Yev]mü's-Sebt, fî 18 R., sene: 1027

Rabbi temmim bi'l-hayr.

247

[125]

Niş kasabasında yol üzerinde bulunan ve harap olmaya yüz tutan köprünün, Şehirköy ve isimleri yazılı diğer kazalardan yeterli miktarda reâya ihraç edilerek Dergâh-ı Muallâ müteferrikalarından Mustafa tarafından tamir ettirilmesi.

Bâ-hatt-ı Safî Efendi.

Şehirköy kâdîsına hüküm ki:

Niş kasabasında memerr-i nâs olan köprü harâba müşrif olup ta'mîri mühimmât-ı umûrdan olmağla kazâ-i mezbûr re'âyâsı ta'mîr ü meremmâtına kadîmden hıdmet ü mu'âvenet idegelmekle Dergâh-ı Mu'allâm müteferrikalarından kıdvetü'l-emâcid ve'l-ekârim Mustafâ zîde mecdühû ehl-i vukûf ve müstekîm ü dîndâr olmağla mûmâ-ileyh mübâşeretiyile cîsr-i mezbûr metânet ü istihkâm üzre ta'mîr ü meremmet olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emrüm üzre taht-ı kazânda olan re'âyâdan kadîmden olıgeldüğü üzre re'âyâ ihrâc idüp cîsr-i mezbûr mühimmâtıyçün kadîmden kereste kat' idegelmişler ise kereste kat' itdürüp değil ise re'âyânun kendüleriyle dahı mezbûr mübâşeretiyile metânet ü istihkâm üzre ta'mîr ü meremmet olunmak bâbında ihtimâm eylesesiz. Cîsr-i mezbûr ziyâde harâba müteveccih olup âyende vü revende mürûr u ubûrda kemâl mertebe usret çekmekle ta'mîr ü meremmâtı mühimmât-ı* umûrdandur; ihmâl ü müsâheleden ziyâde hazer eylesesin. Ammâ; bu bahâne ile re'âyâdan ahz ü celb olunmakdan ve kadîmden idegelmedükleri hıdmet teklîf olunmağla re'âyâ ta'cîz olunmakdan ihtirâz üzre olasin. Şöyle ki; bu bâbda re'âyâdan akça alınduğu istimâ' oluna, alanun ve alduranun muhkem haklarından gelinmek mukarrerdür. Ana göre mukayyed olup vârid olan emr-i şerîfüm mücebince amel eylesesin.

Bir sûreti, Niş kâdîsına.

Bir sûreti, Bana kâdîsına.

Bir sûreti, İsfirlik kâdîsına.

Bir sûreti, Ürgüb kâdîsına.

Bir sûreti, Alacahısâr kâdîsına.

Bir sûreti, Leskofça kâdîsına.

Bir sûreti, Koznik kâdîsına.

Bir sûreti, Bolvan kâdîsına.

Bir sûreti, Parakin kâdîsına.

Bir sûreti, Medöke kâdîsına.

Bir sûreti, Timok kâdîsına yazıla.

248

[123]

Donanma ile ilgili bazı hizmetler için geçen yıl Alacahisar sancağına gönderilen Dergâh-ı Muallâ çavuşlarından Mustafa Çavuş'un, reâyadan topladığı akçeyi zimmetine geçirip, Hazine-i Âmire'ye az bir miktarını teslim ettiği bildirildiğinden, reâyadan ne kadar akçe topladığının tespit ve defter edilerek Hazine-i Âmire'deki defterlerle karşılaştırılmak üzere Südde-i Saadet'e gönderilmesi.

Bu dahi.

Alacahisâr sancağında vâkı' olan kâdîlara ve Niş kâdîsına hüküm ki:

"Sene-i sâbıkada Donanma'ya müte'allik ba'zı hıdmet ile Dergâh-ı Mu'allâm çavuşlarından Mustafâ Çavuş gönderildükde fermân olunan[dan] ziyâde re'âyâdan akça cem' idüp Hazîne-i Âmirem'e cüz'î nesne teslîm itdüğü" i'lâm olunmağın, mezbûrun makbûzâtı yirlü yirinden görölüp defter olunup sıhhati üzre yazılıp Südde-i Sa'âdetüm'e arz olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda cümleünüz mukayyed olup dahi taht-ı kazânuz re'âyâsın meclis-i şer'-ı şerîfe ihzâr ve hakk u adl üzre teftîş ü tefahhus idüp göresiz; mezbûr Mustafâ Çavuş husûs-ı mezbûr için re'âyâdan ne mikdâr akça cem' itmişdür. Tamâm yirlü yirinden görüp ve defter idüp mühürleyüp sıhhati üzre yazup Âsitâne-i Sa'âdetüm'e arz eylesiz ki, Hazîne-i Âmirem'de mahfûz olan defterlere mürâca'at olunup teslîminden ziyâde zimmetinde akça zuhûr ider ise bi't-tamâm alınup ta'mîr ü termîmi fermânım olan Niş Köprisi masrafına sarfoluna. Ammâ; bu bâbda tamâm hakk-ı sarîha tâbi' olup garaz u ta'assub ve ehl-i garaz inhâsıyla hılâf-ı vâkı' kazıyye i'lâmından ziyâde hazer eylesiz.

249

[124]

Foça-i Cedîd Kalesi'ne düşmanın saldırma ihtimali bulunduğundan, düşmanın denizden çıkartma yapabileceği mahallerin kalede sakin olanlar ile muhafaza ettirilmesi.

Hazret-i efendi.

Foça kâdîsına ve Foça-i Cedîd Kal'ası dizdârına hüküm ki:

Sen ki dizdârsın, Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Kal'a-i mezbûre leb-i deryâda vâkı' olup hâliyâ küffâr-ı hâksârın galebesi olduğu, esîrlerden ve deryâ beğlerinden haber gelmekle muhâfazası mühimmâtdan olup ve kal'ada sâkin olanlar kal'a-i mezbûreyi muhâfaza itmek üzre mu'âf olmağla; "tavâyif-i mezbûre ile küffârın er dökecek burunları muhâfaza olunmak" bâbında emr-i şerîfüm virilmek" recâsına arz eyledüğün ecilden, olıgeldüğü üzre muhâfaza olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emrüm mücebince olıgeldüğü üzre kal'a-i mezbûrede sâkin olanlar ile küffâr-ı hâksârın er dökecek yirlerin muhâfaza itdürüp *el-ıyâzü bi'llâhi te'âlâ* bir mahalle zarar u gezend irişdürilmekten hazer eylesiz. Ammâ; bu bahâne ile fukarâ rencide olunmaktan hazer eylesiz.

250

[121]

Niş köprüsünün tamiri için gerekli olan kurşunun, bu işle görevlendirilen Dergâh-ı Muallâ müteferrikalarından Mustafa'nın adamı geldiğinde Üsküb mukâta'âtı nazırı tarafından geçerli narh üzerinden alınması ve söz konusu kurşun alınmadan kimseye kurşun sattırılmaması.

Bâ-hatt-ı Safî Efendi.

Üsküb mukâta'âtı nâzırına hüküm ki:

Niş Köprüsi harâba müşrif olup ta'mîr ü termîmi mühimmâtdan olmağla meremmât olunmak fermânnum olmağın zikrolunan köpri için ne mikdâr kurşun lâzım olursa binâsına me'mûr olan Dergâh-ı Mu'allâm Müteferrikalarından kıdvetü'l-emâcid ve'l-ekârim Mustafâ zîde mecdühûnun âdemi vardukda narh-ı cârî üzre taleb eyledüğü kurşunu alıvirüp mezkûra virilmeyince âhara aldurmamak bâbında fermân-ı âlî-şânnum sâdır olmuşdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu husûsa mukayyed olunup zikrolunan köpri mühimmâtıyçün mûmâ-ileyhün âdemisi varup kurşun taleb eyledükde narh-ı cârî üzre kifâyet mikdârı kurşunu alıvirüp mezkûra virilmeyince âhara aldurmayasın ki, avk u te'hîr olmak lâzım gelmeye.

Bir sûreti, Leskofça kâdîsına; "... ne mikdâr demür lâzım olursa ... mûmâ-ileyhün âdemi vardukda taleb eyledüğü demüri alıvirüp ..."

251

[122]

Alacahisar sancağı dâhilinde ne kadar bennâ ve neccâr var ise ihraç olunup tayin olunan günlük ücret karşılığı köprü tamirinde çalıştırılmak üzere Dergâh-ı Muallâ müteferrikalarından Mustafa'nın adamı ile Niş'e gönderilmesi.

Bâ-hatt-ı mûmâ-ileyh.

Alacahısâr sancağında vâkı' olan kâdîlara hüküm ki:

Niş Köprüsi harâba müşrif olup ta'mîr ü termîmi mühimmâtdan olmağla meremmât olunmak fermânnum olmağın binâsına me'mûr olan Dergâh-ı Mu'allâm Müteferrikalarından kıdvetü'l-emâcid ve'l-ekârim Mustafâ zîde mecdühûnun âdemi vardukda taht-ı kazânuзда bennâ vü neccâr ne kadar var ise tenbîh idüp mahall-i mezbûra gönderilmesin emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu husûsa her biriniz onat vechile mukayyed olup dahı taht-ı kazânuзда ne mikdâr bennâ vü neccâr var ise mûmâ-ileyhün âdemi vardukda ihrâc eyleyüp mahall-i mezbûra gönderesiz ki, rûz-merre ta'yîn olunan ücret ile işleyüp köprüyi itmâma irişdüreler. Zikrolunan köpri memerr-i nâs olmağla mu'accelen itmâmı, umûr-ı mühimmedendür. Ana göre mukayyed olup ihmâl ü müsâhele eylemeyesiz.

252

[119]

Manisa'da, Dergâh-ı Muallâ çavuşlarından Hüseyin Çavuş'un evini basıp eşyalarını yağmaladıkları ve hâlâ fesat çıkartmaya devam ettikleri bildirilen isimleri yazılı şakîlerin yakalanarak davaları Divan-ı Hümayun'da kazaskerler huzurunda görülmek üzere sicil suretleri ile birlikte Âsitâne-i Saadet'e gönderilmeleri.

Bâ-hatt-ı Safî Efendi.

Sâbıkâ Anadolu Beğlerbeğisi olup hâlâ ber-vech-i arpalık Saruhan sancağına mutasarrıf olan Hâcî Mehmed *dâme ikbâlühû* ve Mağnisa kâdîsına hüküm ki:

"Eşkiyâ tâyifesinden Mûsâ ve Habeş Ahmed ve İbrâhîm ve Germiyanlı Mûsâ ve Çiğiller nâm karyeden Bostân ve Kara Çimen ve Belci Mûsâ ve Hâcî Hamza oğlu Mustafâ âlet-i harble ve sâyir yoldaşları ile fesâd ü şenâ'at üzre olmağla gice ile Dergâh-ı Mu'allâm çavuşlarından Hüseyin Çavuş'un evin basup emvâl ü erzâkın nehb ü gâret ve bir sağır oğlın ve hâcesin mecrûh idüp ziyâde fesâd ü şenâ'at eyledükleri ecilden yoldaşları üç neferi elegetirilüp şer'le haklarından gelinüp zikrolunan şakîler hâlâ hevâlarında gezüp dâyimâ fesâd ü şenâ'atden hâlî olmadukları" i'lâm olunmağın, zikrolunan şakîler elegetirilüp Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gönderilmesin emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, mezbûrları hüsn-i tedbîr ü tedârükle elegetürüp meclis-i şer'-ı şerîfe ihzâr idüp üzerlerine sâbit olan mevâddun sûret-i sicilleriyle Âsitâne-i Sa'âdetüm'e göndere[sin ki] ahvâlleri Dîvân-ı Hümayûnum'da kâdî-askerlerüm huzûrında hakk üzre görülüp icrâ-yı hakk oluna.

253

[120]

Kırka sancağının Karaca köyü halkı, kanun ve defter gereğince ödemeleri lâzım gelen vergileri tam olarak ödedikleri halde, sipahileri tarafından kendilerine kanuna aykırı teklifâtta bulunulmasından şikâyetçi olduklarından, reâyayı şer'a ve kanuna aykırı olarak rencide etmemesi hususunda sipahilerine tenbihte bulunulması.

Bâ- hatt-ı hazret-i efendi.

Kırka sancağı beğine ve () kâdîsına hüküm ki:

Sen ki mîr-livâsın, Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Karaca nâm karye halkı; "sipâhîlerine kânûn u defter mücebince üzerlerine lâzım gelen öş ü ispençe ve sâyir rüsûmâtların bi't-tamâm edâ vü teslîm idüp bir vechile kusûrları yok iken sipâhîleri olan () nâm kimesne bunlara ba'zı nesne teklîf idüp salkun [salup] ve haymâne taleb idüp ve cerahorluk hıdmetiyçün ziyâde te'addî vü rencide iderler." diyü tezallüm eyledüklerin" arzyledüğü ecilden, hılâf-ı şer' u kânûn rencide itdürilmemek emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp mezbûrların sipâhîleri, bunlar üzerlerine lâzım gelen öş ü ispençe ve sâyir rüsûmların kânûn u defter mücebince edâ vü teslîm eyledüklerinden sonra hılâf-ı şer' u kânûn salkun salup ve haymâne taleb idüp ve cerahorluk hıdmetiyçün te'addî eyledüğü vâkî' ise eyyâm-ı hümayûnumda re'âyâyı bir

vechile te'addî olunduğına kat'an rızâ-yı şerîfüm yokdur; mezbûr sipâhîlerine muhkem tenbîh ü te'kîd eyleyesiz [ki], min-ba'd fukarâyı hılâf-ı şer' u kânûn te'addî vü rencîde itmeyüp ve itdürmeyüp kendü hâlinde olalar. Ba'de't-tenbîh eslemeyüp girü vech-i meşrûh üzere te'addî iderse vukû'ı üzere yazup arzeyelesiz ki, sonradan hakkında emrüm ne vechile sâdır olursa mücebince amel oluna.

[Yev]mü's-Sebt, fi 26 Rebî'u'l-âhır, sene: seb'a ve ısrîn ve elf.

254

[117]

Uluborlu kazasının Senir köyü sakinlerinden ve bölük halkından Deli Bayram'ın ehl-i fesat olduğu, Hz. Peygamber'e sövdüğü ve köy-köy gezip fukaraya zulmettiği bildirildiğinden, adı geçenin yakalanarak kendisinden davacı olanlarla bir araya getirilip teftiş olunması ve üzerine sâbit olan haklar alınıp sahiplerine verildikten sonra Hz. Peygamber'e sövme hususunun da ayrıca araştırılması; sövdüğü sâbit olursa hakkında şer'an lâzım gelenin yapılması.

Hüseyin Efendi.

Uluborlu kâdîsına hüküm ki:

"Taht-ı kazâna tâbi' Senir nâm karye sâkinlerinden olup bölük halkı nâmına olan Deli Bayram nâm şakî ehl-i fesâd olup *hâşâ sümme hâşâ* Server-i kâyinât ve Mefhar-i mevcûdât *aleyhi efdalü's-salât* hakkında sebbe müte'allik ba'zı kelimât-ı küfr söyleyüp karyeden karyeye gezüp fukarâyâ envâ'-ı zulm ü te'addî eyleyüp fesâd ü şekâ üzere olduğu" i'lâm olunmağın, şakî-ı mezbûr elegetürilmek için Mândeler ağası tarafından mektûb virilmeğın, mücebince elegetürilüp ol cânibde olan kethudâyiri ma'rifetiyle şer'le lâzım gelen icrâ olunmak emrüm olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, ağaları tarafından virilen mektûb mücebince kethudâyiri ma'rifetiyle şakî-ı mezbûrî bi-eyyi vechin kân elegetürüp gaybet iderse şer'le buldurması lâzım olanlara buldurup getürdüp da'vâ-yı hakk u ta'yîn-i mâdde iden husamâsıyla berâber idüp ahvâlin şer'le teftîş ü tefahhus idüp dahı şer'le ashâb-ı hukûkun hakların hükmidüp bî-kusûr alıvirdükden sonra sebb-i Nebî eyledüğün dahı tetebbu' ve bî-garaz müslimânlardan sü'âl eyleyesin. Şöyle ki; sübût bulursa ve mezbûr muhtâc-ı arz olanlardan değil ise aslâ emân virmeyüp şer'le hakkında lâzım geleni icrâ eyleyesin; değil ise muhkem habsidüp vukû'ı üzere Dergâh-ı Mu'allâm'a arzeyelesin ki, sonra hakkında ne vechile emrüm sâdır olursa mücebiyle amel oluna. Husûs-ı mezbûr umûr-ı dîniyyedendür; onat vechile mukayyed olup ahz ü celb sebebi ile bu makûle ehl-i fesâda ruhsat virilmekten ve iğmâz u müsâmahadan hazer idüp icrâ-yı şer'-ı şerîfde mücidd ü sâ'î olasın.

255

[118]

Hâslar kazasının Eşnoz köyünde bulunan Kasap Sinan Vakfı'nın zevâyidinin uygun olmayan yerlere sarfolunmayıp vâkıfın yaptırdığı cami ve hamamın harap durumda olan yerlerinin tamir ettirilmesi.

Safî Efendi.

Hâslar kâdîsına hüküm ki:

"Taht-ı kazâna tâbi‘ Eşenoz nâm karyede vâkı‘ Kassâb Sinân Vakfı'nun zevâyidi ba‘zı nâ-mahal yirlere sarfolunup lâkin vâkıfun câmi‘ u hammâmı harâba müşrif olup ta‘mîre muhtâc olmağla zikrolunan vakfun zevâyidi âhara virilmeyüp şart-ı vâkıf mücebince câmi‘ u hammâmı ta‘mîr olunmak lâzım idüğü" i‘lâm olunmağın, şart-ı vâkıf mücebince amel olunmasın emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda göresin; i‘lâm olunduğı üzre zevâyid-i vakf-ı mezbûr şart-ı vâkıfa muhâlif nâ-mahal yirlere sarfolunduğı vâkı‘ ise men‘ u def‘ idüp mütevellîsi ma‘rifetiyle meblağ-ı mezbûrle zikrolunan hammâm ve câmi‘-ı şerîfun harâba müşrif olan yirlerin ta‘mîr ü termîm itdürüp şer‘-ı şerîfe ve şart-ı vâkıfa muhâlif kimesneye iş itdürmeyesin.

256

[115]

Kadırlara defalarca emir gönderilerek mirliva, voyvoda ve subaşılrlın devre çıkmaları ve selâmiyye adı altında akçe almaları yasaklandığı halde Hâssa Etmekçibaşısı Ahmed'in arpalığı olan ve defterde kendisine hâsıl kaydolunan Göynük nahiyesi üzerine mirliva ve subaşılrlın devre çıkmak istedikleri bildirildiğinden, buna kesinlikle izin verilmemesi ve emre uymayanların menedilmesi.

Bâ-hatt-ı Hüseyin Efendi.

Göynük kâdîsına hüküm ki:

Bundan akdem Memâlik-i Mahrûsem'de olan kuzâta defe‘âtle evâmir-i şerîfe gönderilüp min-ba‘d mîr-livâ ve voyvodaları ve sübaşılrl il üzerine devre çıkmayup ve selâmiyye nâmına bir akça ve bir habbeleri alınmayup devr ü selâmiyye ref‘ olunduğundan mâ‘adâ; "Göynük nâhıyesinin cürm ü cinâyeti ve bâd-ı hevâsı ve âdet-i ağnâmı ve sâyir rüsûmı Hâssa Etmekçibaşısı olan kıdvetül-emâcid ve'l-a‘yân Ahmed *zîde mecdühûnun* arpalığı olmağla defter-i cedîdde hâsıl kaydolunup kadîmden mîr-livâ ve sübaşılrlı ve âdemleri mûmâ-ileyhün arpalığı üzerine devre çıkmayup ve selâmiyye nâmına ve gayr[i] tarîkla hılâf-ı şer‘-ı şerîf bir akça ve bir habbelerine dahlidegelmiş değiller iken hâlâ olan mîr-livâ ve sübaşılrlı kanâ‘at itmeyüp nâhiye-i mezbûrenün üzerine devre çıkmak istedikleri" i‘lâm olunmağın, mûmâ-ileyhün arpalığı serbest olduğundan gayri min-ba‘d mîr-livâ ve sübaşılrlı ve voyvodaları il üzerine devre çıkdıklarına ve selâmiyye nâmına ve gayr[i] tarîkla hılâf-ı şer‘-ı şerîf bir akça ve bir habbeleri alınduğuna kat‘â rızâ-yı hümâyûnum yokdur; min-ba‘d men‘ u def‘ olunmak emrüm olmışdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı min-ba‘d mîr-livâ ve sübaşılrlı ve voyvodaları ve sâyir âdemlerini devre çıkartmayup ve selâmiyye nâmına ve gayri tarîkla mûmâ-ileyhün arpalığından ve sâyir fukarâdan bir akça ve bir habbelerin aldurmayup men‘ u def‘ eylesesin. Min-ba‘d mîr-livâ ve sâyir âdemleri ve voyvodaları il üzerine devre çıkdıklarına ve selâmiyye ve gayr[i] tarîkla hılâf-ı şer‘-ı şerîf bir akça ve bir habbeleri alınduğuna kat‘â rızâ-yı şerîfüm yokdur. Bu bâbda onat mukayyed olup şer‘-ı

şerîfe ve rızâ-yı hümayûnuma muhâlif bir ferde dahl ü rencîde itdürmeyüp men' u def' eyleyesin. İnâd üzre olanları yazup arzeyelesin.

257

[116]

Nevesin kazasının Vatniçe köyü ahâlîsinden Bekir oğlu Ali'nin, yol üzerinde bulunan ve gelip-geçenler ile köy ahalisinin faydalandığı suyun harap olan yollarını, evine ehl-i örf taifesinden kimsenin kondurulmaması ve kendisinden tekâlîf-i şâkka adıyla akçe alınmaması şartıyla tamir ettirmeyi taahhüt ettiği bildirildiğinden, suyolunun bu şekilde tamir ettirilmesi ve adı geçen taahhüdünü yerine getirdikten sonra ehl-i örften kimsenin evine kondurulmayıp bir akçesinin dahi aldırılmaması.

Bâ-hatt-ı Hüseyin Efendi.

Nevesin kâdîsına hüküm ki:

Mektûb gönderüp; "kazâ-i mezbûra tâbi' Vatniçe nâm karyede Kuklet (?) nâm mahallede vâkı' Yasterfiye (?) dimekle ma'rûf tarîk-ı âmm üzerinde olan sudan âyende vü revende ve mahalle-i mezbûre ahâlîsi müntefi' olup lâkin ol suyun yolları harâb olmağla su gelmeyüp vîrân olmağla ebnâ-i sebîl ve mahalle-i mezbûre ahâlîsi muzâyaka üzre olmağla ta'mîr ü termîmi mühimmâtdan olmağla yine mahalle-i mezbûre ahâlîsinden Bekir oğlu Alî nâm kimesne için, min-ba'd ol sunun yolların ta'mîr ü termîm eylemeğe kâdir olmağla rızâsıyla ta'mîr eylemeğe mukurr u mu'terif olmağla; "hîdmeti mukâbelesinde min-ba'd mîr-livâ ve kethudâları ve sübaşları ve sâyir âdemleri ve ehl-i örf tâyifesi evine konmayup ve müft ü meccânen yim ü yimek ve tavuk u koyun u kuzı ve yağ u bal ve sâyir me'kûlâtın ve selâmiyye vü na'l-bahâ vü kaftân-bahâ ve bunun emsâli tekâlîf-i şâkka nâmına bir akça ve bir habbesi alınmamak" bâbında emr-i şerîfüm recâsına" arzyledüğün ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda onat mukayyed olup dahı mezbûr Alî mâdâm ki ol sunun yolların ta'mîr ü termîm idüp bir vechile hîdmetde kusûrı olmaya, min-ba'd mezbûrun evine mîr-livâ ve kethudâ vü sübaşların ve âdemlerin ve sâyir ehl-i örf tâyifesin kondurmayup ve müft ü meccânen yim ü yimeklerin ve tavuk u koyun u kuzı ve yağ u bal u arpa ve sâyir me'kûlâtın ve selâmiyye nâmına ve na'l-bahâ vü kaftân-bahâ ve bi'l-cümle bunun emsâli tekâlîf-i şâkka nâmına bir akça ve bir habbe aldurmayup men' u def' eyleyesin; inâd üzre olanları yazup arzeyelesin.

[Yev]mü'l-Erbi'â, fî gurre-i şehri Cumâde'l-evvel, sene: 1027

258

[113]

Anadolu eyâletinde bulunan Bölük halkının Kethüdayeri olan Mehmet Mustafa Beyzade'nin, yeniden aynı göreve tayin edildiği; adı geçen eyâletteki kaduların kendisini bu görevde istihdam edip Bölük halkından ehl-i fesat olanları adı geçen vasıtasıyla menetmeleri ve görevine kimseyi müdahale ettirmemeleri.

Bâ-hatt-ı.

(Anatoli eyâletinde vâkı‘ olan kâdîlara hüküm ki:

Bölük halkından olup Anatoli eyâletinde vâkı‘ olan Bölük halkı üzerine Kethudâyiri olan kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Mehmed Mustafâ Beğ-zâde *zîde kadruhû* müstekîm ü dîndâr ve emekdâr u maslahat-güzâr olup hıdmetde sâ‘î ve eşkıyâ def‘ında ikdâm u ihtimâm üzre olduğın Kütâhiyye Kâdîsı olan akdâ kuzâtî'l-müslimîn Mevlânâ Ömer *zîdet fazâyilühû* bildürdükde)* müceddeden kethudâyiri nasbolunup hâlâ Altı Bölük Ağası Kâyim-makâmı olup Mândeler Ağası olan iftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim Ömer *dâme mecdühû* tarafından mufassal ü meşrûh mektûb virilmeğın, mücebiyle amel olunmak emrüm olmışdur.

Buyurdum ki:

Vusûl buldukda, emrüm üzre mûmâ-ileyhi taht-ı kazânuzda vâkı‘ olan Sipâh tâyifesinün Kethudâyirliğı hıdmetinde istihdâm idüp zümre-i mezbûreden şekâ vü fesâd üzre olup re‘âyâ vü berâyâya ve fukarâya te‘addî vü tecâvüz eyleyen kimesneleri mûmâ-ileyh mübâşeretiyle men‘ u def‘ idüp bir ferde te‘addî vü tecâvüz itdürmeyesiz ve bi'l-cümle mezbûrı Kethudâyirliğı hıdmetinde emânet ü istikâmet üzre istihdâm idüp âharı ta‘arruz itdürmeyesiz.

* Metinde bu kısım 259 [114] nolu hüküm ile ortak kullanılmıştır.

259

[114]

Anadolu eyâletinde bulunan Bölük halkının Kethüdayeri olan Mehmet Mustafa Beyzade'nin, yeniden aynı göreve tayin edildiğı ve bazı işler için o tarafa gönderildiğı; Bölük halkından olup fesat çıkartanların ve Bölük halkındanmış gibi ortada gezenlerin adı geçen aracılığıyla buldurularak kendilerinden davacı olanlarla bir araya getirilip teftiş olunmaları ve üzerlerine sâbit olan haklar alınıp sahiplerine verildikten sonra arza muhtaç olanların arzedilip olmayanların şer‘an gerektiğı şekilde cezalandırılmaları.

Mûmâ-ileyhün mektûbı mücebince.

(Anatoli eyâletinde vâkı‘ olan kâdîlara hüküm ki:

Bölük halkından olup Anatoli eyâletinde vâkı‘ olan Bölük halkı üzerine Kethudâyiri olan kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Mehmed Mustafâ Beğ-zâde *zîde kadruhû* müstekîm ü dîndâr ve emekdâr u maslahat-güzâr olup hıdmetde sâ‘î ve eşkıyâ def‘ında ikdâm u ihtimâm üzre olduğın Kütâhiyye Kâdîsı olan akdâ kuzâtî'l-müslimîn Mevlânâ Ömer *zîdet fazâyilühû* bildürdükde)* müceddeden kethudâyiri nasbolunup hâlâ Altı Bölük Ağası Kâyim-makâmı olup Mândeler Ağası olan iftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim Ömer *dâme mecdühû* tarafından mufassal ü meşrûh mektûb ve emr-i hümâyûn virilüp hâlâ mûmâ-ileyh ba‘zı umûr-ı mühimme ile ol tarafa irsâl olunmağla anun gibi Bölük halkından ve ol nâmda gezüp şekâ vü fesâd üzre olanların mezbûr kethudâyiri mübâşeretiyle ahvâlleri şer‘le görilmek fermânım olmışdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, anun gibi Bölük halkından fesâd ü şenâ‘at üzre olanların ve Bölük halkı nâmına gezenlerün da‘vâ-yı hakk u ta‘yîn-i mâdde ider hasımları zuhûr eyledükde

mûmâ-ileyh mübâşeretiyle meclis-i şer‘-ı şerîfe ihzâr idüp bir def‘a şer‘le faslolunmayup üzerinden on beş sene mürûr itmeyen da‘vâların hakk üzere teftîş ü tefahhus idüp göresiz; fesâd ü şenâ‘at zuhûr idenlerden ashâb-ı hukûka şer‘le müteveccih olan hakların hükmidüp alıvirdükden sonra muhtâc-ı arz olanlarını ism ü resmleriyle ve bölükleriyle yazup arzyleyesiz; olmayanların şer‘le haklarında lâzım geleni icrâ idüp ehl-i fesâda hımâyet itmeyesiz. Ammâ; bu bahâne ile kendü hâllerinde olanlara hılâf-ı şer‘ dahlolunmakdan ve ahz ü celb sebebi ile ehl-i fesâda hımâyetden ihtirâz eyleyesiz.

* Bu kısım, bu hükmün metninde mevcut değildir; kâtibin işareti gereğince 258 [113] nolu hükümden alınmıştır.

260 *Harun adlı Yahudi'nin, Sofya kazasından Yakomi adlı şahsın*
[111] *zimmetinde bulunan alacağıнын şer‘an sâbit olursa tahsil edilmesi;*
vermek istemezse davası Divan-ı Hümayun'da görülmek üzere
Âsitâne-i Saadet'e gönderilmesi.

Bâ-hatt-ı Hüseyin Efendi.

"... bu def‘a dahı virmezse Âsitâne-i Sa‘âdetüm'e gönderesin..."

Sofya kâdîsına hüküm ki:

Hârûn nâm Yehûdî Südde-i Sa‘âdetüm'e arz-ı hâl sunup; "kasaba-i mezbûreden Yakomi nâm zimmînün zimmetinde seksen bir bin iki yüz altmış akça hakkı olup elinde olan huccet-i şer‘iyye mücebince hakkın taleb eyledükde virmekte te‘allül eyledüğün" bildürüp; "bu def‘a dahı hakkın virmezse Âsitâne-i Sa‘âdetüm'e gönderilmek" bâbında emr-i şerîfüm recâ eyledüğü ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda onat mukayyed olup mezbûr zimmîyi şer‘-ı şerîfe ihzâr ve bunun ile berâber idüp bir def‘a şer‘le görülüp faslolunmayup on beş yıl mürûr itmeyen husûsların onat vechile hakk üzere teftîş ve elinde olan huccete nazar idüp göresin; arzolunduğı gibi ise ol bâbda muktezâ-yı şer‘-ı kavîmle amel idüp ba‘de's-sübût şer‘le müteveccih olan hakkın elinde olan huccet-i şer‘iyye mücebince hükmidüp bî-kusûr buna alıvirüp şer‘-ı şerîfe muhâlif te‘allül ü mâd itdürmeyesin. Şöyle ki; bu def‘a dahı hakkın virmezse mezbûr zimmîyi Âsitâne-i Sa‘âdetüm'e gönderesin ki, ahvâlleri Dîvân-ı Hümayûnum'da hakk üzere görülüp icrâ-yı hakk oluna.

261 *Hazret-i Ebî Eyyûb el-Ensârî'nin Rumeli ve Anadolu'daki vakıf*
[112] *köylerine vakıf zabıtları dışında hâriçten kimsenin müdahalede*
bulunmaması hususunda daha önce emr-i şerîfler verildiği halde
beylerbeyi ve sancakbeyi adamları ile sâir görevliler tarafından,
reâyanın ve hâriçten gelip vakıf köylerinde sakin olanların
resmlerine müdahale edildiği bildirildiğinden, vakıf zabıtları
dışında kimsenin müdahale etmemesi hususunda Sultan I. Ahmed
zamanında verilen hükm-i şerîfin tecdit olunduğu.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Tecdîd buyurulmuşdur; hükm-i sâbık üzerinde.

Rûmili ve Anadolu'da vâkı' olan Hazret-i Ebî-Eyyûb-ı Ensârî *aleyhi'r-rahmetü'l-Bârî'nün* Evkâfı karyelerinden kazâsında kurâsı olan kâdîlara hüküm ki:

Hazret-i müşârun-ileyhün taht-ı kazânuзда vâkı' olan evkâfı karyeleri sâyir evkâf-ı selâtîn gibi maktû'ul-kadem ve mefrûzül-kalem, min-küllil-vücûh serbest olup hâricden kimesne dahleylememek için bundan akdem evâmîr-i şerîfe virilmişken hâliyâ; "beğlerbeği vü sancakbeği âdemleri ve sübaşları ve ümenâ vü ummâl ve çeribaşı vü çeri-sürücileri ve yavacı ve yörük beğleri ve zü'amâ vü erbâb-ı tîmâr ve koyun-hakçıları ve nüvvâb ve sâyirleri müşârun-ileyhün defterde yazılı re'âyâsımın ve hâricden gelüp evkâfı karyelerinde sâkin olanların beytül-mâline ve resm-i cürm ü cinâyet ve resm-i arûsâne ve kul u câriye müjdegânesine ve mâl-i mefkûd ve mâl-i gâyib ve sâyir bâd-ı hevâ ve rûsûmâtına ve abd-i âbika fûrûhtına dahlidüp te'addî eyledüklerin" bundan akdem Evkâf Nâzırı olup Dâru's-sa'âdetüm Ağası olan iftihâru'l-havâs ve'l-mukarrabîn, mu'temedül-mülûk ve's-selâtîn, enîsü'd-Devleti'l-Aliyye, celîsü's-saltanatî's-selâtîniyye, el-muhtas bi-mezîdi inâyeti'l-Meliki'l-Mu'în Hâcî Mustafâ Ağa *dâme uliüvvühû* i'lâm eyledükde; "hazret-i müşârun-ileyhün evkâfı karyelerine ve sâyir rûsûmâtı ve bâd-ı hevâsına ve cüz'î vü küllî ve hâricden gelüp müsâferet üzre iken müşârun-ileyhün toprağında fevtolanların beytül-mâllerine hâricden dahlolunmayup evkâf zâbitları zabt u kabz eylemek" bâbında merhûm ve mağfûrun-leh babam hudâvendigâr *tâbe serâhü* zamânında hükm-i şerîf virilmekle hâlâ tecdîd olmak emrüm olmuşdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda mukaddemâ müşârun-ileyh zamânında virilen emr-i şerîf mücebince amel idüp dahı hazret-i müşârun-ileyhün taht-ı kazânuзда vâkı' olan evkâfı karyelerinin resm-i cürm ü cinâyet ve resm-i arûsâne ve kul u câriye müjdegânesine ve mâl-i mefkûd ve mâl-i gâyib ve beytül-mâli-i âmme vü hâssa ve hâricden gelüp evkâfı toprağında sâkin olup ve göçgüncilerin beytül-mâli ve bi'l-cümle cüz'î vü küllî rûsûmât ve sâyir bâd-ı hevâsına beğlerbeği vü sancakbeği âdemleri ve sübaşları ve ümenâ vü ummâl ve çeribaşı vü çeri-sürücileri ve yavacı ve yörük beğleri ve zü'amâ vü erbâb-ı tîmâr ve koyun-hakçıları ve nüvvâb ve sâyirleri muhassalen bir ferdi dahl ü ta'arruz itdürmeyüp cümlesin vakfun zâbitlarına zabt u kabz itdüresiz. Şöyle ki; mukaddemâ ve hâlâ virilen emr-i şerîfe muhâlif tavâyif-i mezbûreden birisi girü evkâf-ı mezbûre karyelerine bir vechile dahlidüp veyâhûd hâricden gelüp müsâferet üzre iken fevtolanların; "Hâricden gelmişdür." diyü beytül-mâllerine dahleyledikleri i'lâm oluna, ecdâd-ı ızâmum ervâh-ı mutahhereleri için mukaddemâ virilen emr-i şerîf mücebince her birinün bir mertebe haklarından gelinür ki, sâyire mûcib-i ibret ola. Bu bâbda her birinüz onat vechile mukayyed olup dahı evkâf-ı mezbûrenün cüz'î vü küllî rûsûmâtına bir ferdi dahl ü ta'arruz itdürmeyüp müşârun-ileyh zamânında virilen hükm-i hümâyûn mücebince karyelerin ma'mûr u âbâdân eylemekde dikkat eylesiz ve bi'l-cümle müşârun-ileyhün evkâfı ra'ıyyetlerinin ve ra'ıyyeti oğulları âhar karyede sâkin olmağla anlara dahı vakıf câbîleri varup rûsûmların ve vakfa âyid olan bâd-ı hevâsın zabt u kabz için varduklarında kimesne mâni' olmayup vakf için câbîleri zabt u kabz eyleyeler; âhardan bir ferdi dahl ü ta'arruz itdürmeyesiz.

262

[108]

Sancak devri defalarca yasaklandığı halde Karahisâr-ı Sâhib Beyi Veli'nin, yanında hayli atlı ve piyade olduğu halde devre çıkıp reâyâ üzerine konarak yiyeceklerini aldığı, ayrıca selâmiyye yasaklandığı halde bir taraftan kendisinin, diğer taraftan da kethüdasının ahâlîden hayli para topladığı şikâyet olunduğundan, hâlen kendisi seferde olduğu için kethüdasının davacı olanlarla bir araya getirilip davalarının görülmesi ve üzerine sâbit olan hakların kethüdasından alıverilmesi.

Bâ-hatt-ı hazret.

Karahisâr-ı Sâhib sancağında vâkı' olan kâdîlara hüküm ki:

Taht-ı kazânuz ahâlîsi ve re'âyâsı tarafından Dergâh-ı Mu'allâm'a âdem gelüp şöyle arzylediler ki; "Bi'l-fi'l livâ-i mezbûr Beği olan kıdvetü'l-ümerâ'î'l-kirâm Velî dâme izzühû sancak devri memnû' olup defe'âtle ahkâm-ı şerîfe dahı gönderilmiş iken memnû' olmayup haylî atlı vü piyâde ile devre çıkup re'âyânun üzerlerine konup müft ü meccânen yim ü yimeklerin ve koyun u kuzı vü tavuk ve arpa vü otluk ve sâyir me'kûlâtların cebren aldıklarından gayri selâmiyye dahı memnû' iken re'âyânun hılâf-ı şer'-ı şerîf nice akçaların alup bir cânibden kendü ve bir cânibden kethudâsı olan () nice âdemleri ile devridüp ahâlî-i vilâyetden ve re'âyâ vü berâyâdan hılâf-ı şer'-ı şerîf nice bin gurus cem' idüp ba'dehû mîr-livâ sefere teveccüh idüp ahâlî-i vilâyetden ve re'âyâdan hılâf-ı şer'-ı şerîf ol vechile alınan akça hâlâ kethudâ ve müsellimi olandan şer'le taleb ü tahsîl itdürilmek" bâbında emr-i şerîfüm recâ eyledükleri ecilden, fukarânun hılâf-ı şer' alınan akçaları müşârun-ileyhün kethudâsından alıvirilmek bâbında fermân-ı şerîfüm sâdır olmışdur.

Buyurdum ki:

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm mücebince amel idüp müşârun-ileyhün kethudâsı ile da'vâ-yı hakk u ta'yîn-i mâdde eyleyen ahâlî-i vilâyet ve re'âyâ ile meclis-i şer'a ihzâr idüp bundan akdem bir def'a şer'le görölüp faslolmayup on beş yıl mürûr itmeyen husûsların tamâm hakk u adl üzre dikkat ü ihtimâm ile teftîş ü tefahhus idüp göresiz; müşârun-ileyhün re'âyâdan ve sâyir ahâlîsinden mûmâ-ileyhün üzerine sübût u zuhûr iden fukarânun hakların müşârun-ileyhün kethudâsından bî-kusûr hükmidüp alıvirüp aslâ inâd ü muhâlefet itdürmeyesiz.

263

[109]

Ağrıboz'a tâbi İstefe kasabası sakinlerinden Salih isimli şahıs, müteveffa babasından kendisine intikal eden evlerine, Ağrıboz sancağına arpalık olarak mutasarrıf olan Ali Bey tarafından zorbalıkla el konulup zaptedildiği ve Ali Bey'in ölümü üzerine de vârislerinin, kendilerine intikal ettiği iddiasıyla evleri vermek istemedikleri hususunda şikâyette bulunduğundan, davalarının görülmesi ve durumun bu şekilde olduğu sâbit olursa evin vârislerden alınarak Salih'e teslim ve tasarruf ettirilmesi.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Ağrıboz kâdîsına hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "kazâ-i mezbûra tâbi' nefsi-i İstefe sâkinlerinden Sâlih nâm kimesne meclis-i şer'-ı şerîfe varup; "bundan akdem ber-vech-i arpalık Ağrıboz sancağına mutasarrıf iken fevtolan Alî Beğ hâl-i hayâtında mezbûr Sâlih'un irsi-i şer'le babasından intikâl iden yüz bin akça kıymetlü mülk evlerin müft ü meccânen elinden alup tegallüben zabtidüp mezbûr vefât itmekle hâlâ evlerin zabteylemek istedikde müteveffâ-yı mezbûrun vârisleri; "Bize intikâl ider." diyü te'allül itmekle" mezbûra zulm ü te'addî olduğın" i'lâm itdüğün ecilden, hılâf-ı şer'-ı şerîf mezbûrun evine dahlitdürilmeyüp ol vechile rencîde olunmamak emrüm olmışdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, husûs-ı mezbûra onat vechile mukayyed olup bir def'a şer'le görülüp faslolmayup on beş yıl mürûr itmiş değil ise husamâ muvâcehesinde hakk üzre göresin; vech-i meşrûh üzre ise ol bâbda muktezâ-yı şer'-ı kavîmle amel idüp ba'de's-sübût şer'le babasından intikâl iden evleri buna alıvirüp min-ba'd hılâf-ı şer'-ı şerîf müteveffâ-yı mezbûrun vârislerin ve âharı mezbûr Sâlih'un mülk evine dahlitdürilmeyüp rencîde vü remîde itdürmeyesin.

264

[110]

Aydos kazasından Mehmet isimli şahıs, evinde Arabacı Turmuş adında bir şakî bulunduğu bahanesiyle subaşı ve ehl-i örf taifesi tarafından kendisine ve hanımına zulmedildiği yolunda şikâyette bulunduğundan, bu hususun kasaba ahalisinden soruşturulmak suretiyle görülerek olayın aslının ortaya çıkartılması ve her kimin üzerine suç sâbit olursa şer'an gerektiği şekilde cezalandırılması.

Bâ-hatt-ı Hüseyin Efendi.

Aydos kâdîsına hüküm ki:

Kazâ-i mezbûrdan sâkin Mehmed nâm kimesne arz-ı hâl sunup; "bu, âhar diyârda iken kasaba-i mezbûre[de] sâkin olduğu evi içinde; "Eşkiyâdan Arabacı Turmuş nâm kimesne bulundu." diyü ehl-i örf tâyifesi mezbûr Turmuş'ı cerîmeleyüp ve husûs-ı mezbûr şer'le bunun hâtûnunun üzerine sâbit olmuş değil iken hâtûnunun ve bunun hılâf-ı şer'-ı şerîf subaşı ve sâyir ehl-i örf tâyifesi nice rızkın alup ziyâde zulm ü hayf olduğın" bildürüp; "mezbûr Arabacı Turmuş'un ve bunun hâtûnunun ahvâlleri kasaba-i mezbûre ahâlîsinden teftîş olunup fesâd ü şenâ'at eger mezbûr Turmuş'un ve eger bunun hâtûnunun üzerlerine sâbit olduktan

sonra şer‘le haklarında lâzım gelen icrâ olunmak" için emr-i şerîfüm recâ eylediği ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda onat vechile mukayyed olup dahı mezbûr Turmuş‘ı ve bunun hâtûnının şer‘-ı şerîfe ihzâr idüp ahvâllerin a‘yân-ı vilâyet ve eşrâf-ı memleketden tefîş ü tefahhus idüp hakk üzre göresin; fi‘l-vâkı‘ mezbûr Arabacı Turmuş eşkıyâdan mıdur ve bunun hâtûnunun töhmet-i sâbıkası var mıdur, yohsa kendü hâlinde iken mezbûr Turmuş hırsuzluk tarîkıyla mı evine girmişdür; aslı ile zuhûra getürdilüp her kankısının üzerine fesâd sâbit olursa üzerine sicill ü huccet olundukdan sonra muhtâc-ı arz olanlardan ise muhkem habsidüp arzuleyesin; değil ise şer‘le hakkında lâzım geleni icrâ idüp şer‘-ı şerîfe muhâlif kimesneye iş itdürmeysin. Ammâ; bu bahâne ile garaz u nisbet ile kendü hâlinde olanlara hılâf-ı şer‘ zulm ü te‘addîden ve ahz ü celb sebebi ile ehl-i fesâda hmâyetden ihtirâz eylesin.

265
[106]

Sofya ve tevabiinde kolluk ve yasakçıbaşılık hizmetlerinde bulunan zabîtin görevinden alınarak yerine Dergâh-ı Muallâ yeniçerilerinden Sekizinci Cemaat'te Vekil-i Harc olan Kurt adlı yeniçerinin tayin olunduğu; adı geçen kolluk ve yasakçıbaşılık hizmetinde istihdam edilmesi ve görevine başkalarının müdahale ettirilmemesi.

Ağa mektûbı mücebince.

Sofya kâdîsına hüküm ki:

"Nefs-i Sofya'da ve tevâbi'ında kolluk u yasakçıbaşılık hizmetlerinde olan zâbit ref' olunup yirine Dergâh-ı Mu'allâm yeniçerilerinden Sekizinci Cemâ'at'de Vekîl-i Harc olan kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Kurd nâm yeniçeri zâbit u yasakçıbaşı ta'yîn olunup zâbitlik u yasakçıbaşılık umûrında istihdâm itdürilüp âhardan kimesne dahilidürilmeyüp vâkı' olan yeniçeriler dahı mezbûrı üzerlerine zâbit bilüp sözinden taşra ve re'yinden hâric vaz' itmeyüp her biri mutî' u munkâd ve şer‘-ı şerîfe inkıyâd üzre olalar. İnâd üzre olup şer‘-ı şerîfe itâ'at üzre olmayanları ve sefere me'mûr olan sefere ve korıcı oturak olanlar Âsitâne'ye gelüp her biri odalı odalarında olup, me'mûr oldukları yirlere varmayup mevcûd bulunmayup kendü kâr u kisb ve hevâ vü heveslerinde olanları vukû'ı üzre ism ü resmleri ve bölükleri ve işihârları ile yazup vukûfun ma'rifetiyle bu cânibe i'lâm oluna ki, dirlikleri kat' olundukdan sonra muhkem haklarından geline ki, sâyire mûcib-i ibret vâkı' ola ve kolluk beklenen yirlerde üslûb-ı sâbık üzre kemâl-i istikâmet ile istihdâm olunup ve ba'zı eşkıyâ tâyifesi burma astar ve yakalu tolama ve yağmurluk giyüp kürde vü varsak u tüfenk taşıyup yeniçeri vü acemî-oğlanı nâmında ve şeklinde gezüp fukarâya zulm ü te'addî üzre olan eşkıyâ dahı mezbûra ahzidürilüp şer‘le haklarında lâzım geleni icrâ itdüresin ki, sâyire mûcib-i ibret vâkı' ola ve yeniçeri vü acemî-oğlanı zümresinden eger mukîm ve eger âhar diyârdan gelüp ol cânibde fevtolup mîrîye âyid ü râci' olan muhalledât u metrûkâtların dahı mezkûra zabt ve ma'rifet-i şer‘le sûk-ı sultânide fûrûht itdürilüp nukûd her ne hâsıl olur ise der-kîse olunup müfredât defteriyle mumzâ vü mahtûm mezkûra teslîm idüp Âsitâne-i Sa'âdetüm'e irsâl olunup; "Hılâf-ı şer‘-ı şerîf kimesneyi rencîde itdürmeysin." diyü ağaları

kâyim-makâmı olup bi'l-fi'l Zağarcıbaşı olan kıdvetü'l-emâcid ve'l-ekârim Alî *dâme mecdühû* tarafından mühürlü mektûb virilmeğin, mücebince hükm-i şerîfüm recâ eylediği ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda müşârun-ileyh tarafından virilen mühürlü mektûb mücebince mezbûri zikrolunan kolluk u yasakçıbaşılık hizmetinde istihdâm eyleyüp âharı dahl ü ta'arruz itdürmeyesin. Şer'-ı şerîf ve emr-i hümayûn ve müşârun-ileyh tarafından virilen mektûba mugâyir kimesneye iş itdürmeyesin.

266

[107]

Vezir-i Âzam Halil Paşa'nın hâslarından olan Ruskasrı kazasının Sazlı köyünde eşkinci taifesinden kimse olmadığı halde yörük subaşısı tarafından eşkinci tahriri bahanesiyle reâyanın rencide edildiği şikâyet olunduğundan, yörük subaşısı veya başkalarına reâyanın rencide ettirilmemesi ve köyün Halil Paşa'nın voyvodasına zaptettirilmesi.

Bâ-hatt-ı Hüseyin Efendi.

Rûsîkasrı kâdîsına hüküm ki:

Kazâ-i mezbûra tâbi' Sazlı nâm karye ahâlîsi arz-ı hâl sunup; "Karye-i mezbûre düstûr-ı ekrem, müşîr-i efham, nizâmü'l-âlem asâkir-i nusret-âsâruma Serdâr olup Vezîr-i A'zamum olan Halîl Paşa *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehûn*un hâslarından olmağla içlerinde eşkünci olmayup cümlesi müşârun-ileyhün hâsları ra'ıyyetlerinden iken Yörük Sübaşısı olan Edhem muttasıl müşârun-ileyhün mezbûr karyesine varup; "Eşkünci tahrîr iderüm." diyü dâyimâ müşârun-ileyhün hâsları karyesi re'âyâsın rencîde eylemekden hâlî olmaduğın" bildürüp; "min-ba'd mezbûr yörük sübaşısına dahlitdürilmeyüp müşârun-ileyhün voyvodası ma'rifeti ile men'u def' olunmak" için emr-i şerîfüm recâ eyledükleri ecilden, müşârun-ileyhün voyvodasından gayri eger mezbûr yörük sübaşısına ve hâricden bir ferde dahl ü ta'arruz itdürilmemek emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzere amel idüp dahı bunların karyelerinde eşkünci tâyifesinden kimesne yoğiken mücerred ahz ü celb için "Eşkünci tahrîr iderüm." diyü müşârun-ileyhün mezbûr karye ahâlîsin rencîde eylediği vâkı' ise min-ba'd müşârun-ileyhün karyesi re'âyâsına eger mezbûr yörük sübaşısın ve âhardan bir ferdi dahlitdürmeyüp müşârun-ileyhün voyvodasına zabtitdürüp müşârun-ileyhün re'âyâsın bir ferde dahl ü rencîde itdürmeyüp men'u def' eyleyesin. İnâd üzere olanları yazup arzyleyesin.

267

[102]

Akçaşehir kazası ahâlîsi, güherçile hizmetine memur olmadıkları halde güherçile bedeli toplamaya gelen memurlar tarafından kendilerinden de güherçile bedeliyyesi istendiği yolunda şikâyette bulduklarından, durum arz edildiği gibi ise görevlilere gerekli tenbihte bulunularak ahalinin rencide ettirilmemesi.

Temessüği üzrindedür.

Ereğli Kâdîsı Mevlânâ Ahmed'e ve Akçaşehir kâdîsına hüküm ki:

Akçaşehir kazâsı ahâlîsi gelüp; "bunlar kadîmden güherçile hıdmetine me'mûr olmayup ve bedel-i güherçile dahı viregelmeyüp sâkin oldukları karyeler ahâlîsi ile yiğirmi seneden ziyâde tekâlîf-i örfiyyelerin edâ iderler iken güherçile cem'ına me'mûr olanlar mezbûrlardan bedel-i güherçile taleb idüp rencîde eyledüklerin" bildürüp men' u def' olunmaları bâbında emr-i şerîfüm recâ eyledükleri ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu husû[sa] bi'z-zât mukayyed olup göresiz; mezbûrlar sipâhî-zâde vü tekke-nişîn ü zâviyedâr ve bi'l-cümle güherçile bedeliyyesi virecek hâlleri yoğiken bedel cem'ına me'mûr olanlar ol vechile rencîde eyledükleri vâkı' ise men' u def' idüp min-ba'd mezbûrları ol vechile rencîde itdürmeyesiz. Memnû' olmayanları yazup bildüresiz.

268

[103]

Bendereğli müstakil kadılık olduğu halde Samakov Kadısı Feyzullah'ın Bendereğli toprağında mahkeme kurup davalara baktığı yolunda Bendereğli Kadısı Mevlânâ Ahmed tarafından şikâyette bulunulduğundan, Samakov kadılarına gerekli tenbihte bulunularak Bendereğli'deki davalara bakmaktan menedilmeleri.

Kâdî-asker mektûbı üzre kalmışdur.

Bolı beğine ve () kâdîlarına hüküm ki:

Hâlâ Bendereğli Kâdîsı olan Mevlânâ Ahmed gelüp; "civârında olan Samakov Kâdîsı Feyzullâh kasaba-i Bendereğli'ye gelüp toprağı değil iken hılâf-ı şer' u kânûn bunun toprağında mahkeme idüp ahâlîsine küllî ihtilâl virmekle bundan akdem emr-i şerîfümle men' olunmuşken memnû' olmayup tekrâr kadîme muhâlif mahkeme idüp bunun mahsûline gadreyledüğün" bildürüp; "kasaba-i mezbûrede ve kâdîlığı içinde hılâf-ı şer' u kânûn ve mugâyir-i emr-i hümayûn kendü toprağından gayri bunun toprağında mahkeme eylememek" bâbında emr-i şerîfüm recâ eyledüğü ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda her [bir]inüz bi'z-zât mukayyed olup göresiz; Samakov kâdîları kadîmden kasaba-i Bendereğli'de mahkeme kurup ahâlîsine icrâ-yı hakk iderler olmayup fi'l-vâkı' kasaba-i Bendereğli'de müstakil kâdî oturup mukaddemâ dahı emirle men' olunmuşken hâlâ Samakov kâdîsı kanâ'at itmeyüp yine ol vechile dahl ü nizâ' iderse men' u def' idüp min-ba'd kadîmden olgeldüğü üzre kasaba-i Bendereğli'de kâdî mevlânâ-yı mûmâ-ileyh oturup ahâlîsine icrâ-yı şer' eyleyüp Samakov kâdîların ol vechile dahlitdürmeyesiz.

269

[104]

Budun eyâleti ile Semendire sancağı sâbık Rumeli Beyberbeyi Karakaş Mehmet Paşa'ya tevcih edildiğinden, adı geçen eyâlet ile sancağın ve mahsullerinin, Mehmet Paşa'nın adamlarına zabt ve tasarruf ettirilip başkasının karıştırılmaması.

Bâ-hatt-ı Hüseyin Efendi.

Belgrad monlâsına ve Budun eyâletinde vâkı' olan kâdîlara hüküm ki:

Budun eyâletiyle Semendire sancağı sâbıkâ Rûmili Beğlerbeğisi olan emîru'l-ümerâ'l-kirâm Karakaş Mehmed Paşa *dâmet ma'âlîhiye* sene: seb'a ve ısrîn ve elf Cemâziye'l-ülâsı'nun sekizinci gününden hatt-ı hümâyûn-ı sa'âdet-makrûnumla tevcîh olunmağın, eyâlet-i mezbûre ile livâ-i mezkûr müşârun-ileyh Mehmed Paşa *dâmet ma'âlîhinün* âdemlerine zabttdürilmesin emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı eyâlet-i mezbûre ile livâ-i mezbûrı müşârun-ileyhün âdemlerine zabt u tasarruf itdürüp âharı dahl ü ta'aruz itdürmeyesiz ve müşârun-ileyhe âyid olan mahsûlâtın dahı âdemlerine kabztdüresiz.

270

[105]

Gebze'de bulunan İlyas Bey Vakfı'nda, Musli adlı şahıs tarafından vâkıfın şartlarına aykırı olarak ihdas edildiği bildirilen kitâbet vazîfesinin kaldırılması.

Bâ-hatt-ı Hüseyin Efendi.

Üsküdar kâdîsına hüküm ki:

Kazâ-i mezbûra tâbi' kasaba-i Gekbovize'[de] medfûn olan İlyâs Beğ Vakfı'nun Mütevelliyesi olan Kerîme nâm hâtûn arz-ı hâl idüp; "müteveffâ-i mezbûrun türbesinde âyende vü revende ve sâyir fukarâya vakfeylediği çiftliklerin mahsûlâtıyla türbe-i mezbûrede şeyh ve türbedâr olanlar alup fukarâya sarfidüp hâricden dahlolunmaz iken hâlâ Muslî nâm kimesne şart-ı vâkıfa ve deftere muhâlif yevmî beş akça kitâbet ihdâs idüp bir tarîkla berât itdürmekle vakfa küllî gadrolduğun" bildürüp ref' olunmak bâbında emr-i şerîfüm recâ eylediği ecilden, şart-ı vâkıfa muhâlif muhdes olan kitâbet ref' olunmak bâbında fermân-ı şerîfüm sâdır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda mukayyed olup göresin; vech-i meşrûh üzre mezbûr Muslî şart-ı vâkıfa ve deftere muhâlif kitâbet ihdâs itmiş ise şart-ı vâkıfa muhâlif muhdes olan kitâbeti ref' idüp şart-ı vâkıfa ve deftere ve emr-i hümâyûnuma muhâlif bir ferde te'allül ü inâd itdürmeyesin.

[Yev]mü's-Sebt, fî 11 Ca., sene: 1027

271

[100]

Kıbrıs Beylerbeyi Hasan Paşa'ya, görevinde gösterdiği gayret ve başarılarından dolayı hil'at ihsân olunduğu.

Bâ-hatt-ı Hüseyin Efendi.

Kıbrıs Beğlerbeğisi Hasan *dâme ikbâlühûya* hüküm ki:

Zikrolunan beğlerbeğilik bi'l-fi'l senün üzerinde olmağın kemâ-kân mutasarrıf olup ve ol diyâra varaldan berü hıfz u hırâset-i memleket [ve] zabt u sıyânet-i ra'ıyyet ve fermân olunan hıdmetlerde mesâ'î-i meşkûren zuhûra geldiği sem'-ı hümâyûnuma vusûl bulmağla

hakkunda mezîd-i inâyet-i husrevânem zuhûra getürüp hıla'-ı fâhiremenden () sevb hıl'at-i mûrisü'l-behçetüm inâyet ü irsâl olunmuşdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, inâyet olunan hıla'-ı fâhiremi envâ'-ı i'zâz ü ikrâm ve tevkîr u ihtirâm ile giyüp ve zikrolunan beğlerbeğiliğe kemâ-kân mutasarrıf olup min-ba'd dahı dîn ü devlet ve ırz [u] nâmûs-ı saltanatuma müte'allik husûslarda bezl-i ihtimâm eylesin.

272

[101]

Ankara'da Şah Velî Sûfî'nin evini basarak mallarını gasbeden ve bir kölesini alıp akrabasından bir kişiyi katleden Budaközü Cemaati'nden Seydî ve yandaşlarının yakalanıp teftiş edilmeleri ve üzerlerine sâbit olan haklar alındıktan sonra şer'an gerektiği şekilde cezalandırılmaları.

Bâ-hatt-ı Safî Efendi.

Ankara monlâsına ve sâbıkâ Ankara Kâdîsı olan Seyyid Mehmed ve Yörük kâdîsına hüküm ki:

Şâh Velî Sûfî nâm kimesne arz-ı hâl sunup; "şirret ü şekâvet ile meşhûr olan Budaközi Cemâ'ati'nden Seydî ve İbrâhîm ve Mûsâ ve Mehmed ve Minnet hevâlarına tâbi' ba'zı eşkıyâ ile bunun evin basup elli bin akçalık emvâl ü erzâkın gâret ü hasâret ve bir Arab kulin alup ve akribâsından Hüseyin nâm kimesneyi katlidüp ziyâde zulm ü te'addî eyledügin" bildürüp zikrolunan şakîler elegetürülüp icrâ-yı hakk olunmak için emr-i şerîfüm recâ eyledüğü ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda her biriniz bi'z-zât mukayyed olup dahı mezbûrları şer'-ı şerîfe ihzâr idüp gaybet iderlerse şer'le buldurması lâzım olan kefillerine buldurup getürdüp bunun ile berâber idüp bir def'a şer'le görülüp faslolmayup on beş yıl mürûr itmeyen husûsların onat vechile hakk üzre teftiş idüp göresiz; mezbûrlarun fesâd ü şenâ'atleri mukarrer ise ba'de's-sübût gâret olunan hakkın hükmidüp alıvirdükden sonra bu fesâdı idenler muhtâc-ı arz olanlardan ise muhkem habsidüp arzeyelesiz; değiller ise şer'le haklarında lâzım geleni icrâ idüp şer'-ı şerîfe muhâlif kimesneye iş itdirmeyesiz. Ammâ bu bahâne ile garaz u ta'assub ile kendü hâllerinde olanlara hılâf-ı şer' zulm ü te'addîden ve ahz ü celb sebebi ile ehl-i fesâda hımâyetden ihtirâz eylesiniz.

273

[99]

II. Osman'ın kız kardeşi Ayşe Sultan'ın Narda'daki paşmaklık hâslarında ziraat yapan çavuş, müteferrika, züamâ, erbâb-ı timar vs.nin, elde ettikleri ürünü, hâs voyvodasının adamı hazır değil iken kaldırıp öşür ve salariyyesini tam vermedikleri bildirildiğinden, ürünün bu şekilde kaldırılmasına müsaade edilmemesi ve voyvodanın adamı hazır olduğu halde ölçtürülüp öşür ve salariyyesinin tam olarak aldırılması.

Buyurulmuşdur.

Narda kâdîsına hüküm ki:

"Seyyidetü'l-muhadderât hemşîrem Âyişe Sultân *dâmet ısmetühânun* paşmaklık hâslarından taht-ı kazânda vâkı' Narda ve tevâbi'ı hâslarında zirâ'at ü harâset eyleyen çavuş u müteferrika vü zü'amâ vü erbâb-ı tîmâr ve gayriler zirâ'at ü harâset eyledükleri tereke ve sâyir hubûbâtun öşr ü sâlâriyyesin virmekte inâd idüp ve tereke biçilüp harmene geldükde havâss-ı mezbûre voyvodasının âdemi hâzır değil iken döğüp keyl ü der-anbâr eylemekle müşârun-ileyhâya âyid olan öşri tamâm virmeyüp ketmeyleyüp müşârun-ileyhânun mahsûline gadrolduğı" Dâru's-Sa'âde Ağası olup havâss-ı mezbûre nâzırı olan Hâcî Mustafâ Ağa *dâme ulüvvühû* tarafından i'lâm olunmağın, zikrolunan hâslar toprağında zirâ'at ü harâset idenler voyvodanın âdemi hâzır değil iken ta'sîr itmeyüp ve öşr ü sâlâriyyesi bi't-tamâm alıvirilmek emrüm olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda göresin; vech-i meşrûh üzere müşârun-ileyhânun mahsûline gadreyledükleri vâkı' ise men' u def' idüp müşârun-ileyhânun toprağında zirâ'at ü harâset idenler eger müteferrika vü çavuş u zü'amâ vü erbâb-ı tîmâr ve gayrilerdür, terekeleri irişüp harmene geldükde havâss-ı mezbûre voyvodasının âdemi huzûrında ta'sîr itdürüp şer'le öşrin ve kânûn üzere sâlâriyyesin alıviresin. Öşrle sâlâriyye mütelâzimâtdur. Şöyle ki; virmekte inâd iderler ise ve voyvodanın âdemi hâzır değil iken ta'sîr iderler ise emrüm muhâlefet eyledükleriçün dirlikleri âhara virile. Husûs-ı mezbûra onat vechile mukayyed olup şer' u kânûna ve kadîmden oligelene muhâlif iş itdürmeyesin; müşârun-ileyhânun mahsûlinden bir akça ve bir habbesin ketm ü zâyî' itdürmeyesin.

273/a *II. Osman'ın kız kardeşi Ayşe Sultan'ın Narda'daki paşmaklık hâslarında koyun otlatan çobanlardan alınan otlak, kışlak vb. resmler ile bâd-ı hevâ resminin yarısının başkasına aldırılmayıp sultan için aldırılması.*

Bu dahi.

Bir sûreti; "Müşârun-ileyhânun hâsları toprağında müteferrika vü çavuş ve sâyir askerî tâyifesinden ba'zı kimesneler çiftlikler ihdâs eylemekle hâricden ba'zı çobânların koyunların, koyunlarına katup müşârun-ileyhânun toprağında yöridüp otlak u kışlak u ağıl resmin kendüler alup müşârun-ileyhâya virmemekle kânûn üzere ol makûlelerden resm alıvirilmek" için mü'ekked emir yazılmışdur ve; "Nısf-ı bâd-ı hevâ-yı erbâb-ı tîmâr müşârun-ileyhâya defterde hâsıl kaydolunmuşken ba'zı kimesneler ve çavuş u müteferrikalar virmekte inâd itmekle defterde hâsıl yazılmış ise defter mücebince alıviresin." *diyü yazılmışdur.*

273/b *II. Osman'ın kız kardeşi Ayşe Sultan'ın Narda'daki paşmaklık hâslarında mahlûl olup tapuya müstehik olan ve bazı kimselerin önceki voyvodadan hîle ile aldıkları yerlere ait temessüklere itibar olunmaması ve voyvodanın işlerine kimsenin karıştırılmaması.*

Bu dahi.

Bir sûreti; "Müşârun-ileyhânun hâsları toprağında mahlûl olup tapuya müstehik olan

yirleri ba'zı kimesneler sonradan hîle ile voyvoda-i sâbıkdan alup temessük ibrâz idüp ve müşârun-ileyhânun toprağında hırsuz u harâmî ahzolanup ve ba'zı mevâd düşdükde askerî tâyifesinden ba'zı kimesneler voyvodanın umûrına karışıp müşârun-ileyhâya âyid olan mahsûle gadreylemeğin ol makûle sonradan voyvoda-i sâbıkdan alınan temessükâta i'tibâr olunmayup ve voyvodanın umûrına kimesne müdâhale eylememek" için emr-i şerîf yazılmışdur.

273/c *Askerî taifesinden, II. Osman'ın kız kardeşi Ayşe Sultan'ın Narda'daki paşmaklık hâslarında yerleşik iken vefat eden ve geride vârisi kalmayan kimselerin beytûlmallerine hariçten yapılan müdahalenin menedilmesi.*

Bu dahi.

Bir sûreti; "Müşârun-ileyhânun toprağında ve hâsları karyelerinde tavattun iden müteferrika vü çavuş ve sâyir askerî tâyifesi sâkin olup fevtolup vâris-i ma'rûfı kalmayup ol makûlelerin beytû'l-mâli müşârun-ileyhâya hâsıl kaydolanmışken Beytû'l-mâl emînleri ve âhardan ba'zı kimesneler dahlidüp mahsûline gadritmeğin, defterde hâsıl kaydolunmuş ise kânûn u defter mücebince voyvodasına alıviresin." diyü mü'ekked hükm-i şerîf yazıldı.

273/d *II. Osman'ın kız kardeşi Ayşe Sultan'ın Narda'daki paşmaklık hâslarında hâriçten gelip on yıldan fazla yerleşik bulunan reâyaya Dergâh-ı Muallâ çavuşları ile züamâ ve erbâb-ı timar tarafından kendi raiyyetleri oldukları iddiasıyla yapılan müdahalenin menedilmesi.*

Bu dahi.

Bir sûreti; "Müşârun-ileyhânun hâsları toprağında ba'zı re'âyâ gelüp tavattun idüp cizye vü ispençelerin ve sâyir öşr ü resmlerin havâss-ı mezbûre voyvodasına edâ idegelmişler iken Dergâh-ı Mu'allâ çavuşlarından ve zü'amâ vü erbâb-ı tîmârdan ba'zı kimesneler; "Bizüm tîmâr u ze'âmetlerimiz ra'ıyyetlerindendir". diyü yirlerinden kaldurmak isteyüp on yıldan mütecâviz olanı kaldurmayup öşrin sâhib-i arza ve resmlerin sâhib-i ra'ıyyete kânûn üzre alıvirüp te'addî itdürmeyesin." diyü şurûtıyla emr-i şerîf yazıldı.

274 *Dergâh-ı Muallâ Yeniçerilerinin Altmışaltıncı Hasekileri Odası'nda düzen akçesinden borç olarak aldığı yüz seksen bin akçeyi ödemeyip*
[96] *fırar eden Dubrovnikli Kürkçü Yovan'ın bulunarak borcunun tahsil edilmesi.*

Safî hattıyla.

Dubravenik beğlerine hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl sunulup; "Dergâh-ı Mu'allâm Yeniçerilerinin Altmışaltıncı Hâssağîlerün Odası'nda düzen akçasından Dubravenikli Kürkci Yovan dimekle ma'rûf zimmîye yüz seksen bin akça karz virilüp yedlerine mühürlü temessük virüp

edâ eylemek üzere iken zimmî-i mezbûr ol cânibe firâr idüp te‘addî eyleyüp hakları varan vekîllerine alıvirilmek" bâbında hükm-i şerîfüm recâ olunmağın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, zimmî-i mezbûrî her kande ise buldurup getürdüp dahı zikrolunan akçanın kabzına vekîl olup varan âdemleri ile berâber idüp zikrolunan akça mezbûrun zimmetinde olduğı zâhir olduğdan sonra zikrolunan akçayı odaları tarafından vekîl olup varan âdemlerine alıvirüp bir vechile te‘allül ü inâd itdürmeyesiz.

275
[97]

Müteveffa Cafer Reis'in, muhallefâtı kendisine intikal eden amcası oğlu Perviz'i, müteveffanın kendisine on iki bin akçe borcu olduğu iddiasıyla rencide ettiği bildirilen Mehmet (?) Mahmut adlı şahsın davasının görülmesi; şayet müteveffadan alacağı olduğunu ispat edemezse Perviz'i rencide etmesine izin verilmemesi.

Safî hattıyladur.

Mora sancağı beğine ve Kördüs kâdîsına hüküm ki:

Pervîz nâm kimesne Südde-i Sa‘âdetüm'e arz-ı hâl sunup; "mezbûrun ammusi oğlu Ca‘fer Re‘îs nâm kimesne âhar diyârda fevtolup cümle muhallefâtı mezbûra intikâl idüp Mehmed (?) Mahmûd nâm kimesne şirrete sülûk idüp; "Müteveffâ-yı mezbûrda on iki bin akçam vardır." diyü bunı dâyimen hılâf-ı şer‘-ı şerîf te‘addî vü rencîdeden hâlî olmaduğın" ve; "bu bâbda elinde fetvâsı olduğın" bildürüp men‘ olunmak bâbında emr-i şerîfüm recâ eylemeğın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mezbûr gelüp ol vechile da‘vâ-yı hakk iderse bir def‘a şer‘le görülüp faslolmayup on beş yıl mürûr eylemiş değil ise onat vechile hakk üzere teftîş idüp göresiz; arzyledüğü üzere mezbûr müteveffâ-yı mezbûrda olan akçasın bunun muvâcehesinde mâdâm ki şer‘le sâbit olup hucet-i şer‘iyye virilmeye, min-ba‘d ol vechile elinde olan fetvâsına muhâlif bunı dahl ü rencîde itdürmeyüp men‘ u def‘ eyleyesiz; memnû‘ olmayanları ism ü resmleri ile yazup arzyleyesiz.

276
[98]

Karaman çavuşlarından Yusuf Çavuş'un evini bastırıp cariyesini ve mallarını gasbettirdiği ve kendisine de dayak atıp hayli parasını aldığı bildirilen Aksaray sancağı beyinin adamlarının teftiş olunarak üzerlerine sâbit olan hakların alınıp Yusuf Çavuş'a verildikten sonra arza muhtaç olmayanların haklarından gelinip, arza muhtaç olanların arzedilmeleri.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Aksarây kâdîsına ve Kapucıbaşı Mustafâ Ağa'ya hüküm ki:

Sen ki kâdîsın, mektûb gönderüp; "Karaman çavuşlarından Yûsuf Çavuş meclis-i şer‘a varup; "Aksarây Sancağı Beği olan () mezbûrun bir hıdmetkârını nice esbâbı ile cebren alup gidüp ba‘dehû on beş yigirmi atlu gönderüp mezbûrun evin basdurup bir câriyesin ve bin akçalık esbâbın nehb ü gâret itdürüp ve kendüsini ahzidüp üç yüz değnek urup altmış guruşın alup meclis-i şer‘a da‘vet olundukda itâ‘at-i şer‘ itmeyüp küllî te‘addî

vü fesâd eylemişdür." diyü arzyledüğü[n "arzyledüğün] ecilden, şer'le alınan akçası alıvirilmek emrüm olmuşdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mîr-i mezbûrun âdemlerin meclis-i şer'a ihzâr ve gaybet iderler ise şer'le buldurması lâzım olanlara buldurup getürdüp bir def'a şer'le görölüp faslolmayup on beş yıl mürûr itmeyen da'vâların tamâm hakk üzre teftîş idüp ba'de's-sübût müteveccih olan hakkın mezbûra hükmidüp bi't-tamâm alıvirdükden sonra bu fesâdı idenler muhtâc-ı arz olanlardan ise muhkem habsidüp üzerlerine sübût bulan mevâddun sûret-i sicilleri ile ahvâllerin vukû'ı üzre yazup arzyleyesiz; değıller ise şer'le haklarında lâzım geleni icrâ eylesiz. Tamâm hakk üzre olup garaz u nisbetden ve celb ü ahz sebebi ile ehl-i fesâda hımâyet olunmakdan ve bu bahâne ile kendü hâllerinde olanlara dahlolunmakdan ziyâde hazer idüp câdde-i hakdan udül ü inhirâf eylemeyesiz.

[Yev]mü'l-Erbi'â, fî 15 Ca., sene: 1027

277

[94]

Yenipazar'ın Seniçe nahiyesinin Donçe köyünde olagelene aykırı olarak kilise yanında toplanıp içki içtikleri, kavga çıkardıkları ve ahaliyi rencide ettikleri bildirilen kefere taifesine, kilise yanında toplanmamaları ve fesat çıkarmamaları hususunda tenbihde bulunulması; buna rağmen yapmaya devam eden olursa gerektiği şekilde cezalandırılması.

Bâ-hatt-ı Safî Çelebî.

Yenibâzâr ve Preboy ve İstari Eflak kâdîlarına hüküm ki:

Yenibâzâr kazâsına tâbi' Seniçe nâhiyesi ahâlîsi arz-ı hâl gönderüp; "Nâhiye-i mezbûreye tâbi' Donçe nâm karyede () nâm kenîse yanında kefere tâyifesinün Petro günü dimekle ma'rûf zamâna değın ol mahalde kadîmden cem'ıyyet idegelmemişler iken hâlâ bilâ-emr-i şerîf kadîmden olıgelene muhâlif cem'ıyyet itmekle içlerinde ba'zı kefere tâyifesinden ve gayriden nicesi şürb-i hamr idüp fesâd ü şenâ'at ve nice gavgâ eyledükleri ecilden ehl-i örf tâyifesi mücerred celb ü ahz için hılâf-ı şer'-ı şerîf bunları rencîde eylemekden hâlî olmamakla nâhiye-i mezbûre ahâlîsi yirlerinde karâra mecâlleri olmayup şöyle ki; mezbûrlarun mahall-i mezbûrda cem'ıyyetleri ve fesâd ü şenâ'atleri men' olunmaya, cümlemüz firâr u terk-i diyâr eylememüz mukarrerdür." diyü emr-i şerîfüm recâ eyledükleri ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda her birinüz bi'z-zât mukayyed olup göresiz; fi'l-vâkı' kadîmden olıgelene muhâlif mahall-i mezbûrda bilâ-emr-i şerîf cem'ıyyet eyledükleri mukarrer ise kefere tâyifesine ve gayrilere muhkem tenbîh ü te'kîd eylesiz [ki], min-ba'd olıgelene muhâlif mahall-i mezbûrda cem'ıyyet eylemeyüp herkes kendü hâllerinde olup ve fesâd ü şenâ'at eylemeyer ve itdürmeyesiz. Ba'de't-tenbîh memnû' olmayup girü mahall-i mezbûrda bilâ-emr kadîmden olıgelene muhâlif cem'ıyyet eyleyenler ve fesâd ü şenâ'at üzre olup re'âyâ vü fukarâya ehl-i örf tarafından dahl ü te'addîye bâ'ıs olanlardan her kimler ise üzerlerine sâbit oldukdan sonra muhtâc-ı arz olanları ism ü resmleriyle yazup arzyleyesiz;

değiller ise şer'le haklarında lâzım geleni icrâ idüp şer'-ı şerîfe muhâlif kimesneye iş itdürmeyesiz.

278

[95]

İstari Eflak reâyasından bin yirmi beş senesinde toplanması emrolunan resm-i filori ve avâriz bedelinin, reâya tarafından Voyvoda Dev Süleyman'a teslim edildiği bildirildiğinden, reâyanın bu hususta rencide edilmemesi.

Bâ-hatt-ı Safî Efendi.

Hucceti üzerindedür.

İstari Eflak kâdîsına hüküm ki:

İstari Eflak'un re'âyâ vü fukarâsı tarafından arz-ı hâl sunulup; "Sene hamse ve işrîn ve elf târîhında cem'ı fermân olunan filorici baştinelerinden bedel-i avârizları bir yirden cem' olunmak fermân olunmağla sâbıkâ Tımışvar Defterdârı Hasan'un tashîh eylediği üzre kabzına me'mûr Dîv Süleymân rüsûm-ı filoriyi cem' idüp cümle altışar yüz akça kabzidüp ve Yenivaroş nâm mahalde dahı cümle re'âyâ varup; "Filori ile bir yirden edâ eyledük." diyü ikrâr eyledüklerinden sonra Bosna defterdârı tarafından mukaddemâ âdem varup; "Bedel-i avârizları kazâ-i mezbûr knezlerinden Radonya (?) ve Rapo (?) ve İstepan nâm zimmîler kabzeylemişlerdür." diyü dahlolunmağla cümle re'âyâ hâzırlar olmağla sü'âl olundukda; "Çavuş-zâde defterdâr tashîh eylediği defter-i cedîd mücebince zamm u ilhâk olunduğu üzre voyvodaları olan mezbûr Dîv Süleymân'a bedel-i avâriz ve filorilerin ol mi[k]dâr akça teslîm idüp knezlerine ve âhardan kimesneye bir akça ve bir habbe virmeyüp cümlesini mezbûr Dîv Süleymân kabzeyledüğüne" nice mu'temedün-aleyh kimesneler şehâdet eyledükleri sicill ü huccet olunduğundan gayri knezler ve re'âyâyâ ol vechile dahl ü rencîde olunmamak için düstûr-ı mükerrem, müşîr-i mufahham, nizâmü'l-âlem Bosna eyâletiyile Vezîrüm olan İskender Paşa *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehû* tarafından ve mukaddemâ Bosna defterdârı cânibinden mufassal ü meşrûh mektûblar virilmişken hâlâ yine ol vechile şer'-ı şerîfe ve ellerinde olan huccet-i şer'ıyyelerine muhâlif dahl ü rencîde olundukların" bildürüp ol bâbda emr-i şerîfüm recâ eyledükleri ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda onat vechile mütenebbih olup göresin; sene-i mezbûrede cem' u ihrâcı fermânım olan resm-i filori ve avâriz bedelini kabza me'mûr olan mezbûr Süleymân'a bi't-tamâm teslîm itmişler iken ol vechile; "Knezlerde kalmışdur." diyü nizâ' olunmağla mukaddemâ görildükde bi't-tamâm mezbûr voyvodalarına edâ eyledüklerine müslimânlar huzûrında sâbit olmağla sicill ü huccet olunduğundan gayri min-ba'd knezler ve re'âyâyâ dahlolunmamak için tekrâr müşârun-ileyh vezîrüm ve Bosna defterdârı tarafından mühürlü mektûblar virilmiş ise ve ol huccetün mazmûnı muvâfık-ı şer' olup alâ-vechi'l-hasım sâbit olursa mukarrer tutup mücebince amel idüp min-ba'd mezbûr knezler ve re'â[yâ]yı rencîde itdürmeyüp men' u def' eylesin, inâd ü muhâlefet üzre olanları yazup arzeylesin.

279

[91]

Eflak'a koyun toplamağa giden hâssa kasaplardan Şiro'ya, daha önce Eflak voyvodasına verdiği borç para karşılığında kendisine verileceği taahhüt edilen on bin koyunun verilmesi.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Eflak Voyvodası* Aleksandra[ya] hüküm ki:

Matbah-ı Âmire ve Yeniçeri Meydânı'na ve vüzerâ-yı ızâmuma et viren hâssa kassâblardan Şiro nâm kassâb; "mukaddemâ Eflak voyvodasına karz virdüğü () bin akça mukâbelesinde Aşağa Rika (?) ve Arhan ve Sakyani ve Yukarı Rika (?) nâm nâhiyelerden on bin koyun virilmek ta'ahhüd olunup hâlâ mezbûr Şiro cem'ına müteveccih olmağın, zikrolunan koyun cem' olunmuş ise dahı cem' idenlerden alıvirilmek" bâbında emr-i şerîfüm recâ itmeğın **buyurdum ki:**

Vardukda, zikrolunan on bin koyunu temessüğü mücebince merkûm Şiro nâm kassâba cem' u kabz itdürüp bu cânibe gönderesin; eger zikrolunan koyun senün tarafundan âhara dahı cem' itdürilmiş ise girü mezbûr Şiro'ya alıvirüp emr-i hümâyûnumun icrâsında mücidd ü sâ'î olasın.

280

[92]

Hâssa kasaplardan Şiro'nun Eflak sakinlerinden isimleri yazılı şahıslarda bulunan alacaklarının, gönderilen çavuş vasıtasıyla tahsil ettirilmesi; vermekte inat ederlerse çavuşla birlikte Âsitâne-i Saadet'e gönderilmeleri.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Eflak Voyvodası* Aleksandra[ya] hüküm ki:

Matbah-ı Âmirem için et viren hâssa kassâblardan Şiro nâm kassâbun Eflak sâkinlerinden Baroş (?) ve Kara Kosta oğlu Dimo ve Esterbalur (?) ve Aleksî nâm zimmîlerde koyun akçasından () bin akça hakkı olup bundan akdem hakkı alıvirilmek için emr-i hümâyûnumla kapucılar ta'yîn olunup; "Hakkın alıviresin; veyâhûd kendüleri Südde-i Sa'âdetüm'e gönderesin." diyü emirlerde dercolunup üç-dört kıt'a mü'ekked emirler virilmişken girü hakkı alıvirilmeyüp ve hasımları Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gönderilmeyüp mezbûra gadr ü hayf olduğu ecilden bu def'a Dergâh-ı Mu'allâm çavuşlarından kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân () Çavuş ta'yîn olunup mezbûr çavuş mübâşeretiyile hakkı alıvirilüp veyâhûd çavuş-ı mûmâ-ileyh ile mezbûrün zimmîler Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gönderilmek emrüm olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vardukda, mezbûr zimmînün elinde olan temessüğü mücebince hakkını mezbûrlardan mûmâ-ileyh çavuş mübâşeretiyile alıvirüp bir vechile te'allül ü bahâne ve inâd ü muhâlefet itdürmeyesin. Virmekde inâd iderlerse mezbûr çavuşuma koşup Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gönderesin. Emrümün icrâsında ihtimâm üzre olasın.

281
[93]

Birinci Ağa Bölüğü'nden Yeniçeri Hüseyin'i katleden Mehmet ve isimleri yazılı suç ortaklarının yakalanarak davaları Divan-ı Hümayun'da kazaskerler huzurunda görülmek üzere Âsitâne-i Saadet'e gönderilmeleri.

Ağa mektûbı mücebince.

Safî (?)

Gelibolı Ağası Mehmed ve Yeniçeri Çavuşı Yûsuf *zîde kadruhûya* hüküm ki:

Bundan akdem Birinci Ağa Bölüğü'nde Hüseyin nâm yeniçeriyi Mehmed nâm kimesne hılâf-ı şer'-ı şerîf hevâsına tâbi' karındaşı Hâcî Mustafâ ve kayınatası Îsâcîk oğlu Alî ve Kara Nasûh nâm yeniçeri ve sâyir hevâlarına tâbi' eşkıyâ ile katlidüp zulm ü te'addî vü fesâd üzre oldukları ecilden sen ki Yeniçeri Çavuşı Yûsuf *zîde kadruhûsın*, bi'l-fi'l Südde-i Sa'âdetüm'de Yeniçerilerüm Ağası Kâyim-makâmı olup Zağarcıbaşı olan Alî *zîde mecdühû* tarafından ta'yîn olunup vardukda ol cânibde gördürmek murâd idüp hâlâ mezbûrûn şakîleri ber-vech-i isti'câl Âsitâne-i Sa'âdetüm'e göndermek için müşârun-ileyh tarafından mühürlü mektûb virilmeğin **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda müşârun-ileyh tarafından virilen mektûb mücebince kâtil-i mezbûr Mehmed'i ve şerîklerini elegetürüp gaybet iderler ise şer'le buldurması lâzım olanlara toprak kâdîsı ma'rifetiyle buldurması lâzım olanlara buldurdup getürdüp dahı mûmâ-ileyh tarafından virilen mektûb mücebince ber-vech-i isti'câl Südde-i Sa'âdetüm'e göndüresin ki, gelüp ahvâlleri Dîvân-ı Hümayûnum'da kâdî-askerlerüm huzûrında hakk üzre görülüp ihkâk-ı hakk oluna. Şer'-ı şerîf ve emr-i hümayûn ve müşârun-ileyh tarafından virilen mektûb mücebince bir ferde te'allül ü inâd itdürmeyesin.

Yevmü's-Sebt, fî 18 şehri Cemâziye'l-ülâ, sene: 1027

282
[88]

Dergâh-ı Muallâ yeniçerilerinden Hasan, kendisini dövüp bıçakla öldürmeye kasteden Boğazhisarı sakinlerinden İbâdî'den hakkının alınmadığı yolunda şikâyette bulunduğundan, İbâdî'nin yakalanması ve suçu sabit olmuş ise şer'an gerektiği şekilde cezalandırılması.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Veziir Kapudân Alî Paşa'ya ve Gelibolı kazâsına ber-vech-i arpalık mutasarrıf olan Mevlânâ Abdülazîz *edâma'llâhü te'âlâ fazâ'ilehûya* hüküm ki:

Boğazhisârı sâkinlerinden olan İbâdî nâm kimesne eşkıyâdan olmağla Dergâh-ı Mu'allâm yeniçerilerinden Hasan nâm kimesneyi tutup bilâ-sebeb döğüp ve sakalın yolup bıçak ile katleylemek sadedinde iken müslimânlar elinden güçle halâs idüp şer'le görildükde vech-i meşrûh üzre mezkûra te'addî eyledüğün ikrâr u i'tirâf eylemekle sicill olunup huccet-i şer'ıyye virilüp hakkı alıvirilmek için emr-i şerîfüm virilmişken ihkâk-ı hakk olunmamağla mezbûra zulmolup ve bu bâbda elinde fetvâ-yı şerîfesi olmağın şer'le görülüp icrâ-yı hakk

olmak emrüm olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mezkûrı bi-eyyi tarîkın kân elegetürüp gaybet iderse şer‘le buldurması lâzım olanlara buldurup getürdüp vech-i meşrûh üzere te‘addî eyledüğü vâkı‘ ise elinde olan huccet-i şer‘iyye ve fetvâ-yı şerîfe mücebince şer‘le hakkında lâzım geleni icrâ idüp ihkâk-ı hakk eylesesiz; bu bâbda onat vechile mukayyed olup bu def‘a icrâ-yı hakk idüp şer‘-ı şerîfe ve emr-i şerîfûme muhâlif kimesneye iş itdürmeyesiz.

283

[89]

Bursa'da Rüstem Paşa Evkâfı'ndan Yeni Kaplıca'nın, eskiden olduğu gibi haftada bir gün hanımlara tahsis edilmesi.

Bâ-hatt-ı Hüseyin Efendi.

Burusa kâdîsına hüküm ki:

Müteveffâ Rüstem Paşa'nun Evkâfı Mütevellîsi olan Alî *zîde mecdühû* arz-ı hâl gönderüp; "mahrûse-i Burusa'da müşârun-ileyhün evkâfından Yeni Kaplıca, yetmiş-seksen yıldan berü heftede bir gün havâtûn tâyifesine işlenügelmiş iken ba‘zı ehl-i garaz ilkâsıyla men‘ olunmağla vakfa gadrolduğın" bildürüp sâyir kaplıcalar işledüğü üzere heftede bir gün hâtûnlara işletmek bâbında emr-i şerîfüm recâsına i‘lâm eyledüğü ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda kadîmden olıgeldüğü üzere sâyir kaplıcalar işledüğü üzere müteveffâ-yı müşârun-ileyhün evkâfından olan zikrolunan kaplıcada heftede bir gün havâtûn tâyifesine işletdürüp kadîmden olıgelene mugâyir hılâfına cevâz göstermeyesin; şer‘-ı şerîfe ve kadîmden olıgelene muhâlif kimesneye iş itdürmeyesin.

284

[90]

Hukuk davalarından Rumeli muhızırbaşısı ile diğer muhızırlar tarafından alınagelmekte olan yüzde iki ihzâriyye resmine, davalara mübaşir olan çavuş vs. tarafından müdahale edildiği bildirildiğinden, söz konusu resme çavuş vs.nin müdahale ettirilmeyip muhızırlara aldırılması .

Bâ-hatt-ı Safî Efendi.

Rûmili Kâdî-askeri Mevlânâ Yahyâ'ya hüküm ki:

Rûmili Muhızırbaşısı olup Dergâh-ı Mu‘allâm kapucularından Muhammed ve sâyir muhızır Dergâh-ı Mu‘allâm'a arz-ı hâl sunup; "kadîmü'l-eyyâmdan şer‘le görölüp hükmolunan hukûk müdde‘ileri yedinden yüzde iki akça resm-i ihzâriyye ta‘yîn olunup muhızırbaşısı ile muhızırlar alagelüp minvâl-i meşrûh üzere ellerinde emr-i şerîf variken zâyi‘ olmağla kadîmden alıgeldükleri rüsûmlarına hâricden ba‘zı kimesnelere müdâhale idüp ve de‘âviye mübâşir olan çavuşlar ücret-i kademlerin alduklarından gayri bunların ihzâriyyelerine dahı müdâhale idüp ihtilâlden hâlî olmadukların" bildürüp kadîmden olıgeldüğü üzere resm-i ihzâriyyeye çavuşlar ve hâricden müdâhale idenlere min-ba‘d dahlitdürilmemek bâbında emr-i şerîfüm recâ eyledükleri ecilden kadîmden olıgeldüğü üzere amel olunmasın emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda mukayyed olup göresin; fi'l-vâkı' kadîmden muhızırbaşı ve muhızır olanlara yüzde iki akça alınugelmiş ise kadîmden olıgeldüğü üzre amel idüp şer'-ı şerîfe ve kadîmden olıgelene muhâlif min-ba'd çavuşları ve âhardan bir ferdi dahlitdürmeyesin.

285

[85]

Vezir Cafer Paşa'nun Beypazarı'nda bulunan hâslarının cürm ü cinâyet vs. bâd-ı hevâsına hâriçten bazı kişilerce müdahale edilip voyvodasının taşlatıldığı bildirildiğinden, sözkonusu resmlerin adı geçenin voyvodasına zaptettirilmesi ve bu şahısların yakalanarak davalarının görülüp fesat çıkardıkları sâbit olursa şer'an lâzım geldiği şekilde cezalandırılmaları.

Beğbâzârı ve Mihalı[ç]cık ve Karahısâr-ı Na'llu kâdîlarına hüküm ki:

Sen ki Mihalı[ç]cık kâdîsısın, mektûb gönderüp; "Düstûr-ı mükerrerem Vezîrüm Ca'fer Paşa'nun Beğbâzârı Hâslarınun Voyvodası olan Ömer zîde kadruhû âdem gönderüp; "zikrolunan hâslarun vâkı' olan cürm ü cinâyet ve sâyir bâd-ı hevâsı defterde müşârun-ileyhe hâsıl kaydolunmuş iken şer' u kânûn üzre zabtidegeldükleri üzre mezbûr dahı zabtitmek istediklerinde Güreş nâm karyeden Hâcî Süleymân ve Hâcî Satılmış ve Hâcî Bâlf ve Hâcî Nasûh nâm kimesneler mezbûr voyvodanun üzerine gelüp cem'ıyyet idüp re'âyâyı tahrîk ve şartlayup ve taşlar ile urup fesâd üzre oldukların ve emr-i şerîfe itâ'at eylemedüklerin" [bildürdiğin] bildürüp mezbûr voyvodasına zabtitdürüp mezbûrlarun şer'le haklarında lâzım gelen icrâ olunmak recâsına arzıtmeğın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, onat vechile mukayyed olup mezkûrları şer'-ı şerîfe ihzâr ve bir def'a şer'le görilmeyen husûsların hakk üzre görüp vech-i meşrûh üzre fesâdları vâkı' ise muhtâc-ı arz olanlardan ise muhkem habsidüp arzeyelesiz; değıller ise şer'le haklarında lâzım geleni icrâ eyleyesiz.

286

[86]

Silahdarlardan Zülfikar, Vezir Mehmet Paşa'nun Selâm Çavuşu Hasan Çavuş'un Çatalca'daki zeameti mahsulünü toplayıp getirirken yolunu kesip birkaç adamını yaraladıkları bildirilen Yenişehir kazasının Tırsâd (?) köyünden isimleri yazılı şahısların yakalanıp teftiş olunmaları; suçları sâbit olursa üzerlerine sâbit olan haklar alındıktan sonra şer'an gerektiği şekilde cezalandırılmaları.

Hüseyin.

Yenişehir kâdîsına hüküm ki:

Vezîrüm Mehmed Paşa'nun Selâm Çavuşluğu hıdmetinde olan Hasan Çavuş gelüp; "Çatalca kazâsında olan ze'âmetinün mahsulü kabzına silahdârlardan Zülfikâr nâm kimesneyi gönderüp kabzidüp getirür iken Yenişehir kazâsında Tırsâd (?) nâm karyeden Halîl ve oğlı Matır ve Osmân nâm kimesneler âlet-i harb ile yolın basup birkaç âdemin

mecrûh idüp şer‘-ı şerîfe da‘vet olundukda itâ‘at itmeyüp şer‘le görilmek" recâ itmeğin şer‘le görülmesin emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mezkûrları şer‘le buldurması lâzım olanlara buldurup getürdüp bir def‘a şer‘le görilmeyen husûsların hakk üzre teftîş idüp göresin; vech-i meşrûh üzre fesâdları vâkı‘ ise ba‘de's-sübût hukûk-ı nâsı ashâbı[na] alıvir[ildü]kden sonra mezbûrlar muhtâc-ı arz olanlardan ise habsidüp arzidesin; değilse şer‘le haklarında lâzım gele[ni] icrâ eylesin.

287

[87]

Karadağ kazasının Pitoviştse köyü sakinlerinden Vekoke veled-i Petri'nin hanımını baştan çıkardığı bildirilen Vekoşe Raho'nun, hasmıyla bir araya getirilip davalarının görülmesi.

Safî Efendi.

Sâbıkâ Kefe Beğlerbeğisi olup ber-vech-i arpalık İskenderiyye sancağına mutasarrıf olan Hasan *dâme ikbâlühûya* ve Karatağ kâdîsına hüküm ki:

"Kazâ-i mezbûra tâbi‘ Pitoviştse nâm karye sâkinlerinden Vekoke veled-i Petri nâm zimmînün zevcesini Vekoşe Raho nâm zimmî idlâl idüp yanına alup küllî gadritdüği" i‘lâm olunmağın şer‘le görölüp ihkâk-ı hakk olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur.

Buyurdum ki:

Vusûl buldukda, mezbûrı meclis-i şer‘-ı şerîfe ihzâr ve merkûm zimmî ile berâber idüp dahı hakk üzre onat vechile teftîş ü tefahhus idüp göresiz; bu husûs bir def‘a şer‘le faslolmayup üzerinden on beş yıl mürûr itmiş değil ise ve zimmî-i mezbûr merkûm Vekoke'nün hâtûnının cebrî alduğı vâkı‘ ise ol bâbda muktezâ-yı şer‘-ı mutahher ile amel idüp ba‘de's-sübût şer‘le hâtûnının alıvirüp şer‘-ı şerîfe muhâlif bir ferde te‘allül ü mîad itdürmeyesiz; mîad ü muhâlefet idenleri yazup arzeyleyesiz.

[Yev]mü's-Sebt, fî 18 Ca., sene: 1027

288

[83]

Balıkesir kazası ve Karesi sancağındaki diğer kaza ve bağlı köylerinde bulunan Altı Bölük halkı üzerine kethüdayeri olarak silahdarlardan Onbeşinci Bölük'den Hasan Murad'ın tayin olunduğu.

Mektûb üzerinde.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Balıkesri kâdîsına ve Karesi'de olan kâdîlara hüküm ki:

Hâliyâ taht-ı kazânuzda ve tevâbi‘ı karyelerinde sâkin ü mütemekkin olan Altı Bölük halkı üzerlerine kethudâyiri nasb u ta‘yîn olunmak mu‘tâd olmağla silahdârlardan Onbeşinci Bölük'de yevmî otuz akça ulûfeye mutasarrıf olan kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Hasan Murâd *zîde kadruhû* ocağın ihtiyâr u emekdârlarından olup müstekîm ü dîndâr olmağla taht-ı

kazânuzda olan Altı Bölük halkı üzerlerine kethudâyiri ta'yîn olunmağla kıdvetü'l-emâcid ve'l-ekârim bi'l-fi'l Mândeler Ağası olan Ömer *dâme mecdühû* tarafından mühürlü mektûb virilmeğın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda her birinüz mukayyed olup dahı mûmâ-ileyh ağaları tarafından virilen mühürlü mektûb mücebince mezbûrı sadâkat u istikâmet ile taht-ı kazânuzda olan Altı Bölük halkı üzerlerine Kethudâyirliğı hıdmetinde istihdâm eyleyesiz. Anun gibi tavâyif-i mezbûreden birinün şer'le görülecek husûsı vâkı' olup da'vâ-yı hakk ider oldukda mûmâ-ileyh kethudâyiri ma'rifetiyle şer'-ı şerîfe ihzâr olunup lâzım olan husûsların muktezâ-yı şer'-ı kavîm üzre görüp icrâ-yı hakk idüp şer'-ı şerîfe ve emr-i hümâyûnuma ve ağaları tarafından virilen mektûba muhâlif kimesneye iş itdirmeyesiz; inâd ü muhâlefet üzre olanları mûmâ-ileyh kethudâyiri ma'rifetiyle arzeyelesiz.

289

[84]

Manastır'da bulunan Hacı Bey Evkafı'nda daha önce mütevellî olan Kadı Ahmed'in, vakfa ait defterler ile Âsitâne-i Saadet'e gelerek Vakıf Nazırı Hâssa Bostancılarbaşı Recep huzurunda muhâsesini gördürmesi.

Hüseyin Efendi.

Sâbıkâ () Kâdîsı olup Manastır'da vâkı' Hâcî Beğ Evkafı'na bundan akdem Mütevellî olan Mevlânâ Ahmed *zîde fazlühûya* hüküm ki:

Hâliyâ vakf-ı mezbûra müte'allik muhâsiben görilmesi lâzım olmağla irsâl olunan kapucılar ile mu'accelen Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gelmen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, te'hîr u terâhî itmeyüp varan kapucılar ile vakf-ı mezbûra müte'allik defterlerünle ma'an Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gelüp vakf-ı mezbûra Nâzır olan Hâssa Bostancılarumbaşı iftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim Receb *dâme mecdühûya*, huzûrında muhâsiben gördüresin. İhmâl ü müsâheleden ziyâde hazer idüp tevliyyete müte'allik cümle temessükâtun ma'an alup gelüp bir varak alıkomayup te'allül ü inâd eylemeyesin. Şöyle ki; gelmekte inâd ü muhâlefet eyleyesin, sonra zararı gelmek mukarrerdür; "Bilmedüm." dimeyesin.

290

[81]

Bolu Sancağı Beyi Muhammed Bey sefere gittiğinden, dönünceye kadar Bolu sancağının muhafazası görevinin Dergâh-ı Muallâ müteferrikalarından Mehmed'e verildiği.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Dergâh-ı Mu'allâm müteferrikalarından Mehmed *zîde mecdühûya* hüküm ki:

Bolı Sancakbeği olan kıdvetü'l-ümerâ'i'l-kirâm Muhammed *dâme izzühû* ile Bolı Kâdîsı Mevlânâ () *zîde fazlühû* Südde-i [Sa'âdetüm'e] mektûblar ve a'yân-ı vilâyet mahzar gönderüp; "livâ-i mezbûr sene: seb'a ve ısrîn ve elf Rebî'u'l-evvelî'nün on beşinci gününden mûmâ-(ileyhe tevcih olunup)* [mûmâ-]ileyh hâlâ me'mûr olduğu sefer-i

hümâyûnuma teveccüh itmekle livâ-i mezbûrun muhâfazası mühimmât-ı umûrdan olup senün için, yarar u emekdâr ve umûr-dîde vü dîndâr olduğun ecilden her vechile livâ-i mezbûrun hıfz u hırâsetine ve eşkıyâ tâyifesinün def' u ref'ına ve zabt u rabtına kâdir olup ve re'âyâ vü berâyâ her vechile senden rızâ vü şükran üzere olmağla müşârun-ileyhün yirine kâyim-makâm olup ve livâ-i mezbûrı gereği gibi muhâfaza eylemen" bâbında emr-i şerîfüm recâsına i'lâm eyledükleri ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda mukayyed olup dahı livâ-i mezbûrı yarar âdemlerünle gereği gibi muhâfaza eyleyüp dahı re'âyâ vü berâyânun hıfz u hırâset ve himâyet ü sıyânetinde ve zuhûr iden eşkıyâ tâyifesinün def' u ref'ında mücidd ü sâ'î olasın. Anun gibi zuhûr idüp fesâd üzere olan eşkıyâ vü ehl-i fesâdı hüsn-i* tedbîr ü tedârük ile elegetürüp toprak kâdîları ma'rifetleriyle da'vâ-yı hakk u ta'yîn-i mâdde iden ashâb-ı hukûkla murâfa'a-i şer' idüp bir def'a şer'le görölüp fasl olmayup on beş yıl mürûr itmeyen husûsların hakk üzere teftîş idüp ba'de's-sübût ashâb-ı hukûkun şer'le müteveccih olan hakların alıvirdükden sonra ehl-i fesâdun muhtâc-ı arz olanların muhkem habsidüp üzerlerine sübût bulan mevâddun sûret-i sicilleri ile arzeyelesin; olmayanların şer'le haklarında lâzım geleni toprak kâdîları ma'rifetleriyle icrâ idüp hılâf-ı şer'-ı şerîf kimesneye iş ve te'addî vü tecâvüz itdürmeyesin. Ammâ; bu bâbda hakk üzere [olup] bu bahâne ile il üzerine devre çıkmaktan ve -umûm teftîşi memnû'dur- "Vilâyeti teftîş iderüm." diyü ahz ü celb sebebi ile kendü hâllerinde olanlara hılâf-ı şer' zulm ü te'addîden ve ehl-i fesâda himâyet ü sıyânetden ihtirâz idüp hakk-ı sarîha tâbi' olasın.

* Metinde bu ibare, üstü çizilerek iptal edilmiştir.

291

[82]

Dergâh-ı Muallâ kapıcıbaşlarından Şeyh Mehmed'in, Kefe'den İstanbul'a kadar mevcut olan kasaba, nahiye ve köylerde ortaya çıkan eşkıyayı yakalayıp kadı ve nâibler marifetleriyle teftîş edip cezalandırmak ve dava sahiplerinin davalarını gördürüp haklarını almakla görevlendirildiği.

Bâ-fermân-ı hazret.

Dergâh-ı Mu'allâm kapıcıbaşlarından iftihârul-emâcid ve'l-ekârim *ilâ-âhurihî*. Şeyh Mehmed *dâme mecdühûya* hüküm ki:

Nefs-i Kefe'den Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gelince ba'zı kasabât u kurâ vü nevâhî ahâlîsi zuhûr idüp da'vâ-yı hakk u ta'yîn-i mâdde idüp gelüp tezallüm ider erbâb-ı hâcât zuhûr iderse ve ol etrâflarda dahı eşkıyâ tâyifesi re'âyâ vü berâyâyâ ve sâyir fukarâyâ ve nevâhî vü kurâ halkına tecâvüz iderler ise kuzât u nüvvâb mübâşeretleri ile ve sâyir il-erleri ile elegetürilmesi kâbil olanları elegetürüp dahı ahvâllerin husamâları muvâcehelerinde hakk üzere def'-ı mezâlîm itmen emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm mücebince amel idüp mahall-i mezbûrdan Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gelince kasabât u nevâhî vü kurâda ba'zı ashâb-ı hukûk ve eşkıyâ zuhûr iderse vech-i meşrûh üzere kuzât u nüvvâb ma'rifetleri ile meclis-i şer'a ihzâr ve da'vâ-yı hakk u ta'yîn-i mâdde idenler ile meclis-i şer'a ihzâr ve eşkıyâyı dahı il-eri ma'rifetleri ile buldurup getürdüp husamâsıyla berâber idüp bir def'a şer'le görölüp

faslolmayup on beş yıl mürûr itmeyen husûsların tamâm hakk u adl üzere dikkat ü ihtimâm ile teftîş ü tefahhus idüp üzerlerine sübût u zuhûr iden mevâddun sûret-i sicilleri mûcebince eger eşkiyânun ve eger erbâb-ı hukûkun hakların bi't-tamâm ashâbına alıvirdükden sonra lâzîmü'l-arz olanları muhkem habs ü arz, olmayanların haklarında toprak kâdîları ma'rifetleri ile şer'le lâzîm geleni icrâ eyleyüp te'addî vü tecâvüz itdürmeyüp re'âyâ vü berâyâyâ ve ahâlî-i vilâyete zulm ü te'addî idenlerin cevri ü sitemlerin ahâlî-i vilâyeten def' u [re]f' eylesin. Bir ferde zulm ü te'addî olduğına aslâ rızâ-yı hümayûnum yokdur; def'-ı mezâlîm itmekte dakîka fevteylemeyesin. Ammâ; bu bahâne ile kendü hâllerinde olanlara zulm ü te'addîden ve hılâf-ı vâkı' kazıyye i'lâmından ziyâde hazer idüp taraf-ı âhara meyl ü muhâbâdan ihtiyât üzere olasin.

[Yev]mü's-Sebt, fî 11 R., sene: 1027

292

[79]

Livadya ve tevabii hâslarının bin yirmi altı senesi mahsulünün tahsiline bazı kimseler tarafından mâni olduğu bildirildiğinden, bu hususta adı geçen hasların voyvodası olan Süleyman'a gerekli yardımın yapılması ve tahsilata mâni olanların kimler olduklarının bildirilmesi.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Livadya ve () kâdîlarına hüküm ki:

Dâru's-sa'âdetüm Hazînesi'ne dâhıl ü teslîm olunan Livadya ve tevâbi'î hâslarının mahsûlâtı bu âna değîn teslîm-i Hazîne olunagelmîşken hâliyâ ol cânibde ba'zı kimesneler havâss-ı mezbûre mahsûline müdâhale idüp cem' u tahsîline mâni' olmağla bin yigirmi altı senesinin mahsûli henüz gelüp vâsıl olmaduğı i'lâm olunmağın havâss-ı mezbûre Voyvodası olan kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Süleymân *zîde kadruhûya* mu'âvenet idüp havâss-ı mezbûrenün bâkî kalan mahsûli tahsîl itdürilüp mu'accelen Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gönderilmek ve mâni' olanlar vukû'ı üzere arz olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda bi'z-zât mukayyed olup dahı havâss-ı mezbûreden bâkî kalan mahsûli cem' itdürmek bâbında mûmâ-ileyh Süleymân *zîde kadruhûya* mu'în olup ber-vech-i isti'câl cem' u tahsîl itdürüp mu'accelen Dâru's-sa'âdetüm Hazînesi'ne irsâl ü îsâl olunmak bâbında ikdâm u ihtimâm idüp kimesnenün zimmetinde bir akça ve bir habbe bâkî kodurmayasız ve zikrolunan hâslar mahsûline müdâhale olup mâni' olanlar her kimler ise ism ü resmleriyle yazup arz eylesin ki, sonra haklarında ne vechile emri şerîfüm sâdır olur ise mûcebince amel oluna.

293

[80]

Sopya Kalesi'nin yıkılan duvarlarının Rahoviçe ve Valpova kadularınca bizzat ilgilenilerek tamir ettirilip dolan hendeklerinin temizlettilmesi.

Mustafâ Çelebî.

Rahoviçe ve Valpova kâdîlarına hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl sunulup; "Sopya Kal'ası intihâ-i serhadde olup lâkin kal'a dîvârları yıkılıp ve hendekleri dahı tolup ta'mîr ü meremmât olunup ve hendekleri ayırtlanmak lâzımdür." diyü i'lâm olunmağın, taht-ı kazânuzdan serehor ile ta'mîr ve hendekleri tathîr olunmak emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, bu husûsda nâyiblerinüze ve âdemlerinüze i'timâd itmeyüp bi'z-zât mukayyed olup kal'a-i mezbûre[nün] ta'mîr ü meremmâta muhtâc olan yirlerin taht-ı kazânuzdan serehor ile ta'mîr ü meremmât itdürüp ve hendeklerin dahı ayırtlatdurup pâk ü tathîr itdüresiz. "Bu husûsı nâyiblerinüze ve âdemlerinüze i'timâd itmeyüp bi'z-zât mukayyed olasız." demekden garaz oldur ki, bu bahâne ile re'âyâdan bir akça ve bir habbe alınmamakdur. Şöyle ki; re'âyâdan bu bahâne [ile] akça alınduğı istimâ' oluna, aslâ mecâl virilmeyüp müstekıl kapucılar gönderilüp hakkınızdan gelinmek mukarrerdür; bilmiş olasız.

294

[77]

Tekâüde ayrılıp Mısır'a gitmek üzere yola çıkan Kilercibaşı Musa ile beraberindeki mal, erzak ve adamlarına yol boyunca kimsenin müdahale ettirilmemesi.

Mahmiyye-i İstanbul'dan Mısır'a varınca yol üzerinde olan ümerâyaya ve kâdîlara ve deryâda yöriyen kapudânlara hüküm ki:

Sancak-ı hümayûnda iken Kîlârcıbaşum olan Mûsâ hâlâ mahmiyye-i Mısır'da tekâ'ud ihtiyâr itmeğın ol cânibe müteveccih olduğı ecilden yolda ve izde kendüye ve âdemlerine ve emvâl [ü] erzâkına dahlolunmamak emrüm olmışdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emrüm üzre mezbûra ve âdemlerine ve emvâl ü erzâkına hılâf-ı şer' kimesneyi dahl ü ta'arruz itdürmeyesiz.

295

[78]

Mihrimâh Sultan'ın ve azatlı kölelerinin miras ve muhallelâtı kızı Ayşe Sultan'a hibe ve temlik edildiğinden, Mihrimâh Sultan'ın azatlı kölelerinden Mısır'da vefat edenlerin muhallelâtının Ayşe Sultan'ın vekili Kasım Ağa'ya zaptettirilip Beytülmal eminleri vs.nin müdahale ettirilmemesi.

Mısır beğlerbeğisine hüküm ki:

Seyyidetü'l-muhadderât, ikfîletü'l-muhsanât sâbıkâ Vezîr-i A'zam olan Rüstem Paşa kerîmesi Âyişe Sultân *zîdet ismetühâ* Südde-i Sa'âdetüm'e tezkire gönderüp; "sâbıkâ müşârun-ileyhânun vâlidesi olan Mihrümâh Sultân vefât eyledükde cümle mîrâs ü

muhallefât ve kul u câriyelerin merhûm ve mağfûrun-leh babam hudâvendigâr *tâbe serâhü* müşârun-ileyhâya hibe vü temlik eyledüklerinden gayri müşârun- ileyhânun vâlidesi Mihrümâh Sultân'un utekâsından vefât idenlerin muhallefâtı dahı kendüye temlik olunup hâricden Beytül-mâl emînleri ve gayriler dahleylememek bâbında hatt-ı hümâyûn-ı sa'âdet-makrûnumla fermân-ı âlî-şânım sâdır olmağla" hatt-ı hümâyûnum mücebince emr-i şerîfüm recâ itmeğın **buyurdum ki:**

Hükm-i şerîfümle müşârun-ileyhânun vekîli olan Kâsım Ağa () vardukda, müşârun-ileyhânun vâlidesi Mihrümâh Sultân'un utekâsından ol cânibde fevtolanların muhallefâtına Beytül-mâl emînlerin ve gayrileri dahlitdürmeyüp hatt-ı hümâyûnum mücebince müşârun-ileyhânun mezbûr vekîline bî-kusûr zabt u kabz itdürüp kimesneye nesne zâyî' u telef itdürmeyesin. Bu bâbda sâdır olan hatt-ı hümâyûnum ve fermân-ı âlî-şânım ile âmil olup emr-i şerîfûme mugâyir vaz' olunmakdan ictinâb eylesesin.

296

[75]

Ergene, Dimetoka, Sultanyeri, Gümülcine, Babaeski ve İncecik kazalarında geçmişte ortaya çıkan ehl-i fesadı ele geçirmekle görevlendirilmiş olan Hayrabolu sakinlerinden Mehmet Çavuş'un, ahalinin ricası üzerine yine aynı hizmette görevlendirildiği.

Bâ-hatt-ı Pîr Çelebî.

Ergene ve Dimetoka ve Sultânyiri ve Gümülcine ve Babaeskisi ve İncecik kâdîlarına hüküm ki:

Hayrabolu Kâdîsı Mevlânâ Hâcî Hüseyin *zîde fazlühû* Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "zikrolunan kâdîliklar ahâlîsi meclis-i şer'a gelüp; "mukaddemâ emr-i şerîf ile ehl-i fesâd elegetürmeğe me'mûr olan Hayrabolu sâkinlerinden olup Dergâh-ı Mu'allâm çavuşlarından olan Mehmed Çavuş ehl-i fesâd ü eşkıyâya ruhsat virmeyüp bi-hasebi's-şer' haklarından gelinüp vilâyet emn ü emân üzre iken mezbûr çavuş hıdmet-i mezbûrede olmamağla her cânibden harâm-zâde hareket idüp yine üslûb-ı sâbık üzre hıfz u hırâset olunmazsa fukarânun hâlleri mükedder olur; mezbûr çavuş girü ehl-i fesâdı elegetürmek için hükm-i şerîf virilmek" recâ itdüklerin" arzitmeğın, müşârun-ileyh çavuş re'âyâyâ enfa' olmağın emr-i sâbık mücebince hıdmet-i mezbûrede olmak fermânım olmışdur. **Buyurdum ki:**

Vardukda, taht-ı kazânuzda anun gibi ehl-i fesâd ü harâmî zuhûr idüp fesâd eyleyüp müdde'î gelüp da'vâ-yı hakk idüp ta'yîn-i mâdde eyledüklerinde müşârun- ileyh çavuşum mübâşeretiyile ihzâr-ı husamâ kılup gaybet iderlerse şer'le buldurması lâzım olan kefillerine buldurup getürdüp bir def'a şer'le faslolmuş olmayup on beş yıl mürûr itmeyen husûsların emr-i sâbık mücebince hakk üzre teftîş idüp göresiz; fesâd ü şenâ'atleri ve zulm ü te'addîleri bi-hasebi's-şer' üzerlerine sâbit ü zâhir olanlardan ba'de's-sübût müteveccih olan hakların sâhiblerine alıvirdükden sonra ehl-i fesâda ruhsat virmeyüp muhtâc-ı arz olmayanların şer'le haklarından gelesiz; arza muhtâc olanları yazup bildüresiz. Ammâ; umûm teftîşi memnû'dur; bu bahâne ile il üzerine çıkmayup ve kendü hâllerinde olanlara hılâf-ı şer'-ı şerîf zulm ü te'addîden ziyâde hazer eylesesiz.

297

[76]

Rodos'ta Ali adlı şahsın kölesini ayarttığı bildirilen Rodos beyinin Kethüdası Murad'ın mahallinde teftiş edilip şer'an gerekenin yapılması.

Rodos beğine ve kâdısına hüküm ki:

Sen ki sancakbeğisin, kâyim-makâmun olup bi'l-fi'l Kethudân olan Murâd için; "Alî nâm kimesnenün abd-i memlûkin beş yüz altunıyla idlâl idüp fesâd eyleyüp şer'le hakkından gelinmek lâzım geldükde; "Ahvâlüm İstanbul'da görilmek için elümde emir vardur." diyü te'addî idermiş. "Lâkin mezbûr Murâd'un husûs-ı mezbûrda haber ü âgâhı olmayup mahall-i hâdisede görilmesiyçün emr-i şerîf recâ eyledüğü ecilden **buyurdum ki:**

Vardukda, mezbûrları şer'a ihzâr idüp ahvâllerin adl ü hakk üzre teftîş idüp göresiz; husûs-ı mezbûr arzulunduğı üzere ise ol bâbda şer'le lâzım geleni icrâ idüp yirine koyasız. Tamâm hakk üzre olup hılâf-ı vâkı' kazıyye i'lâmından ve garaz [u] ta'assub sebebiyle zulm ü hayf olunmaktan ziyâde ihtirâz eyleyesiz.

298

[74]

Silistre sancağına arpalık olarak mutasarrıf olan Özi Beylerbeyi Mehmet Bey Özi Kalesi'nde kışlayacağından, sancağın a'sâr ve rüsümü ile bâd-ı hevâsının kendi yerine görevlendirdiği kethüdası Mehmet Çavuş'a tahsil ve zabtettirilmesi.

Silistre sancağında vâkı' olan kâdîlara hüküm ki:

Özi Beğlerbeğisi ve ber-vech-i arpalık Silistre sancağına mutasarrıf olan emîru'l-ümerâ'i'l-kirâm Mehmed *dâme ikbâlühû* hâliyâ müceddeden binâ vü ta'mîr olunan Özi Kal'ası'nda kışlayup ol etrâfı muhâfaza itmek fermânım olmağla kendüsi Özi'de kalup livâ-i mezbûrun zabtıçün ve vâkı' olan a'sâr u rüsûm ve sâyir âyid olan bâd-ı hevâyı cem' u tahsîl için Kethudâsı olup Dergâh-ı Mu'allâm çavuşlarından olan kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Mehmed Çavuş *zîde kadruhûyî* göndermekle müşârun-ileyhe müteveccih olan avâyid ü rüsûmı şer' u kânûn u defter mücebince cem' u tahsîl idüp hâricden kimesne müdâhale ve mahsûline tecâvüz itmemek emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzere amel idüp dahı müşârun- ileyhün kethudâsı merkûm varup livâ-i mezbûrı zabteyledüğünde müteveccih olan a'sâr u rüsûmı ve sâyir bâd-ı hevâyı olıgeldüğü üzere zabt u kabz itdürüp müşârun- ileyhün avâyid ü rüsûmına ve sâyir bâd-ı hevâ mahsûline hâricden kimesneyi müdâhale itdürmeyesiz; itmek isteyenleri men' u def' eyleyesiz; şöyle bilesiz; alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız.

[Yev]mü's-Sebt, fî 6 Muharremi'l-harâm, sene: 1027.Yevm-i mezbûrda Özi'den kalkilup avdet olunmuşdur. Hak te'âlâ sıhhat ü âfiyyet ve emn ü selâmet üzere vusûlimüz müyesser eyleye. Âmîn yâ Rabbe'l-âlemîn!

298 [74] numaralı hüküm ile 299 [72] numaralı hüküm arasındaki 1,5 sahife boştur.

299

[72]

Rodoscuk kazasının İskenderçavuş Mahallesi'nde Hacı Âlim bin Abdullah'ın evine girilerek eşya ve paralarının çalınması olayında zanlı durumda bulunan Hüseyin bin Bekir'in, davacısıyla bir araya getirilip teftiş olunması; suçu sâbit olursa üzerine sâbit olan haklar alınıp sahibine verildikten sonra şer'an gerektiği şekilde cezalandırılması.

Rodoscuk kâdîsına hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl sunulup; "Rodoscuk'da İskenderçavuş Mahallesi'nden Hâcî Âlim bin Abdullâh meclis-i şer'de Hüseyin bin Bekir muvâcehesinde takrîr-i da'vâ idüp mezbûr Hüseyin evinün ardın delüp içinde olan üç gümüş maşraba ve bir gümüşlü bıçak ve bir büyük gümüşlü hamâyil cildi ve üç aded gümüşlü bilezik ve bir çift altun bilezik ve iki bin nakd akça ve bir gümüş zencîr na'lçesiyle ve iki gümüş kadeh ve bir kırmızı çuka ferrâce ve bir mor çuka ferrâce ve bir mor çuka yelek ve üç kırmızı çuka yelek ve bir mor çuka şalvar ve bir mor çuka tolama ve bir kırmızı çakşır ve evi içinde olan cümle esbâbı sirka olunup ve evinün yıkılan yirinde yamalı bir tek pâbûç bulunmuşdur. Bundan akdem mezbûr Hüseyin evinde sâkin olup mezbûrî mazınna ittihâz idüp; "Pâbûç dahı mezbûrundur." diyü sü'âl olundukda; "Mezbûr Hâcî Âlim'ün evinde sâkin olurdum. Lâkin, birkaç gündür çıkdum. Sirka olunan esbâbdan haberüm yokdur." diyüp meclis-i şer'da Alî bin Mehmed; "Benüm dükkânuma gelüp zikrolunan yamalu tek pâbûcî alup; "Bir kimesneye alıvirdüm; eger ayağına olursa bir eşin dahı alayın." diyü irtesi gelüp on beş akçaya iştirâ eyledi. Ol pâbûcî mezbûr Hüseyin'e ben bey' eyledüm." diyü vech-i meşrûh üzre sicill ü huccet virildüğü" i'lâm olunmağın şer'le görilmek emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, ihzâr-ı husamâ kılup bir def'a şer'le faslolmuş olmayup on beş yıl mürûr itmiş değil ise hakk üzre teftiş idüp göresin; arzolunduğı gibi ise ol bâbda emr-i şer'-ı kavîmle amel idüp ba'de's-sübût şer'le müteveccih olan hakkın alıvirdükden sonra ehl-i fesâd muhtâc-ı arz olanlardan ise habsidüp arzeyeleyesin; değil ise hakkında şer'le lâzım geleni icrâ eyleyesin. Hakk üzre [olup] garaz u ta'assubdan hazer eyleyesin.

300

[73]

Kütahya'da hacıların ve yolcuların uğrak yeri olan Bayat köyü ahalisinin, Kütahya ve Karahısâr-ı Sâhib sancakları müsellimleri tarafından kendilerine yapılan zulümden dolayı köylerini terketmekte oldukları, ancak bu esnada oradan geçmekte olan kapıcıların, durumu Südde-i Saadet'e arzedeceklerini söyleyerek göçü engelledikleri bildirildiğinden, müsellimlerin ahâlîye zulmetmemeleri, aksi takdirde haklarından gelineceği.

Kütâhiyye ve Karahısâr-ı Sâhib müsellimlerine hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl sunulup; " "Bayat nâm karye ziyâde yol üzerinde olup huccâc-ı müslimîn ve ehl-i sefer uğrayup karye ahâlîsi âyende vü revendeye hızmet idüp mukaddemâ Vezîr-i A'zam olup hâlâ Âsitâne-i Sa'âdetüm'de Vezîr-i Sâni ve Kâyim-mağâmu olan düstûr-ı mükerrerem, müşîr-i mufahham, nizâmü'l-âlem Mehmed Paşa

edâma[‘llâhü] te‘âlâ iclâlehü karye-i mezbûrede câmi‘-1 şerîf binâ idüp ol ecilden âhar yire giden re‘âyâ dahı cem‘ olmış iken siz ki müsellimlersiz, karye-i mezbûre ahâlîsin hılâf-1 şer‘-1 şerîf rencîde eyleyüp Kütâhiyye müsellimi dört neferin tutup muhkem darbidüp mecrûh eyleyüp karyede turacak hâlleri kalmayup nicesi perâkende olup mâ‘adâsı dahı firâr itmek üzre iken Âsitâne-i Sa‘âdetüm'e gider kapucılar uğramağla arz-1 hâl virilüp ve göçüp gidecek re‘âyâya; "Arz-1 hâlün cevâbı gelince gitmeyeler." diyü şart virilmişdür." diyü i‘lâm olunmağın imdi; siz ki müsellimlersiz, bu bâbda mes‘ûl ü mu‘âteb olmuşsızdur. **Buyurdum ki:**

Vardukda, siz ki müsellimlersiz, zikrolunan Bayat nâm karye ahâlîsine hılâf-1 şer‘-1 şerîf dahl ü ta‘arruz eylemeyüp rencîde vü remîde itmeyesiz. Şöyle ki; bundan sonra yine rencîde idesiz, hakkınızdan gelinür; bilmiş olasız.

301

[70]

Ayasofya-i Kebîr Camii Vâizi Mevlânâ Şeyh Ömer'e, kendisinin vefatı halinde mutasarrıf olduğu vazife ve cihetlerin başkasına verilmeyip evlâdına tevcih edileceği hususunda Sultan I. Ahmed tarafından verilen emr-i şerîfin tecdit olunduğu.

İstanbul kâdîsına hüküm ki:

Hâlâ mahmiyye-i mezbûrede vâkı‘ Ayasofya-i Kebîr Câmi‘-1 Şerîfi'nde Vâ‘ız u Nâsîh olan iftihâru'l-fuzalâ‘i'n-nâsîhîn Mevlânâ Şeyh Ömer *zîde takvâhü* Südde-i Sa‘âdetüm'e âdem gönderüp; "Bundan akdem ehl-i ilm ü sâhib-i hılm ve zühd ü takvâ üzre olup haylî zamândan berü va‘z u nasîhat idüp sene-i sâbıkada hidâyet-i Rabbânî karîn-i hâli olmağla tavâf-1 Beytu'llâhi'l-Harâm ve ziyâret-i [Ravza-i] Mutahhere-i Hazret-i Seyyidü'l-enâm *aleyhi efdalü's-salâti ve's-selâma* niyyet ü azîmet eyledükde bi-irâdeti'llâhi te‘âlâ vefât eyledükde zevâyidinden ve gayriden mutasarrıf olduğu vazâyif ü cihâtı âhara virilmeyüp evlâdına virilmek bâbında istid‘â-yı inâyet eyledüğü mukaddemâ merhûm ve mağfûrun-leh babam hudâvendigâr *tâbe serâhünün* Rikâb-1 Hümâyûnı'na arzolundukda vech-i meşrûh üzre hatt-1 hümâyûnları ile fermân-1 şerîfleri sâdır olmağın, mevlânâ-yı mûmâ-ileyh her ne zamân vefât ider ise zevâyid ve gayriden mutasarrıf olduğu vazîfeleri ve münâsib olan cihâtı evlâdına tevcih olunmağıçün eline emr-i şerîf virildüğün" bildürüp hâliyâ tecdîd olunmak bâbında inâyet recâ itmeğın, mücebiyle amel olunmak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mevlânâ-yı müşârun-ileyhün vech-i meşrûh üzre eline virilen emr-i şerîf mücebince amel idüp min-ba‘d hılâfına cevâz göstermeyesin.

Eyüp kasabasında meyli ve akıntısı iskelelere ve Kâğıthane suyuna doğru olan bölgede birkaç seneden beri ziraat yapılması, taş çıkartılması ve ahali tarafından çöp dökülmesi nedeniyle, kışın ve diğer yağmurlu günlerde meydana gelen sellerin buralardan sürükleyip getirdiği balçık ve kumların kasabayı ve iskeleleri doldurduğu bildirildiğinden, bilirkişilerce yapılan keşif neticesinde belirlenen bölgede ziraat yaptırılmaması, taş çıkarttırılmaması, çöp attırılmaması ve iskelelerin balıkçılar tarafından ıgırıp ağı ile çektikleri kum ve balçık ile doldurulmasına izin verilmemesi; emre uymayanların şer'an gerektiği şekilde cezalandırılmaları.

Buyurulmuşdur.

Hâslar kâdîsına hüküm ki:

Dergâh-ı Mu'allâm'a mektûb gönderüp; "Ebî-Eyyûb el-Ensârî *aleyhi'r-rahmetü'l-Bârî* kasabası ahâlîsi meclis-i şer'-ı şerîfe gelüp; "Kasaba-i mezbûre etrâfında vâkı' meyli ve akındısı kasaba-i mezbûre iskeleleri ve Kâğıdhâne suyu üzerine olan arâzî birkaç senelerden berü zirâ'at ü harâset olunup ve taş çıkarılmak ile ve ba'zı ahâlî-i mahalle seyl mecrâsına süpründi dökmek ile kış günlerinde ve sâyir yağmurlu günlerde olan seyl kum u balçık getirüp kasaba-i mezbûreyi ve iskeleleri toldurup gittükçe küllî zarara mü'eddî olur." diyü i'lâm eyledüklerinden gayri Hâssa mi'mâruma; "A'yân-ı kasaba ile bi'z-zât kalkup etrâfı tecessüs ve arâzî-i mezbûreyi tahdîd ve mahallât-ı mezkûreyi ta'yîn ve sâyir zararı zâhir olan mevâzı'ı görüp vukû'ı üzre arzuleyesin." diyü fermân-ı âlî sâdır olmağın vech-i meşrûh üzre kalkılup üzerine varıldukda Kılıççı Bınarı kurbinde vâkı' Ağa karlığınan ve sırt yoldan Mehmed Ağa karlıklarına andan Eflak kuyusına müntehî olan sırt yola ve andan a'lemül-ulemâ'i'l- mütebahhırîn bi'l-fi'l Şeyhu'l-İslâm ve Müfti'l-enâm olan Mevlânâ Es'ad *edâma'llâhü te'âlâ fazâ'ilehûn*un tarlası altından ve Hızır tarlasının vâdî tarafında vâkı' sınırından Sarı Alî tarlası ve kurbinde olan tarlaların vâdî tarafında olan hudûdlarından Mahmûd Paşa Çiftliği'nün evleri kurbinde vâkı' olan kavaklara, andan çiftlik-i mezbûr bâğlarının vâdî tarafında olan dîvârlarına, andan Ramazân nâm kimesnenün bâğları üstünde müntehî olan dîvârı gûşesine, andan Beğzâde Çayırı nihâyetinde olan kavağa, andan Bâlî Çavuş evleri öninden ve çeşme altından geçen yoldan Dâvûd Paşa Sarâyı ile Hasan Paşa Sarâyı'na, andan Nişâncı Paşa Câmi'-ı Şerîfi'ne, andan Behrâm Kethudâ evlerine, andan Sûfîler Mescidi'ne gelüp müntehî olan hudûd dâhılinda olan arâzînün zirâ'ati ve taş çıkarılması ve ehl-i mahallenün mezbele dökmesi ve balıkçıların ıgırıp ağı ile kum u balçık cezbidüp iskeleleri toldurmaları zarar-ı küllî olub men' olunmaları mühimmâtdan olmağın vech-i meşrûh üzre men' olunmak emrüm olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, husûs-ı mezbûra mukayyed olup min-ba'd bu mâbeynde olan tarlalarını zirâ'at ü harâset itdürmeyüp ve taş çıkartmayup ve ol etrâfda olan mahallât ahâlîsine mezbele ve ıgırbla balık avlayanlara kum dökürmeyüp men' u def' eylesin; memnû' olmayanların âlât-ı zirâ'atlerin ve ıgırbların kesreylesin. Şöyle ki; mütenebbih olmazlar ise ol makûleler muhtâc-ı arz olanlardan ise yazup arzidüp değiller ise şer'le haklarında lâzım geleni icrâ eylesin ve bi'l-cümle bu bâbda onat vechile mukayyed olup emr-i şerîfume muhâlif vaz' sudûrından ihtirâz eylesin.

303

[67]

Pınarhisar kazasının Sereyen köyünden, eşkıyaya yataklık yapan Yanaki ile bazı şahısları öldürüp mallarını yağmalayan oğlunun teftiş edilmeleri; suçları sâbit olursa üzerlerine sâbit olan haklar alınıp sahiplerine verildikten sonra şer'an gerektiği şekilde cezalandırılmaları.

Hasan Efendi.

Vize ve Bınarhisârî kâdîlarına hüküm ki:

Sen ki Vize Kâdîsı Mevlânâ Mehmed *zîde fazlühûsın*, Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Bınarhisârî kazâsına tâbi' Sereyen nâm karye ahâlîsi meclis-i şer'-ı şerîfe varup; "karye-i mezbûre sâkinlerinden Yanaki nâm bozacı zimmî yatak olup ehl-i fesâd olmağla bundan akdem Kızıl (?) kazâsına tâbi' Yadroz nâm karye sâkinlerinden Papa Mihal nâm zimmîyi mezbûr Yanaki'nün oğlu Yorgaki nâm zimmî cümle çobânları ile varup katlidüp esbâb u erzâkların yağmâ vü gâret eyleyüp ve hâlâ Bınarhisârî kazâsına tâbi' Yenice nâm karye sâkinlerinden Pakladi (?) nâm zimmîyi ve zevcesini ve bir beslemesini mezbûr Yanaki'nün oğlu Yorgaki bir çobânıyla ve akrabâsı evlâdı Melko ve Dimo ve Pedrikad (?) nâm zimmîler ile varup katlidüp cümle emvâl ü erzâkların alup varup babası mezbûr Yanaki'ye teslîm idüp dâyimâ bu makûle fesâd ü şenâ'atden hâlî olmamalarıyla mezbûrun nice def'a fesâdı sâbit ü zâhir olmağla sicill ü huccet olunup tenbîh olunmuşken yine kendü hâlinde olmayup vech-i meşrûh üzere nice kimesneleri tevâbi'ıyla katlidüp esbâb u erzâkların yağmâ vü gâret eyledüklerin nice müslimânlar şehâdet idüp dâyimâ fesâd üzere oldukların" bildürüp; "emr-i şerîfüm recâ eyledüklerin" arzyledüğün ecilden, şer'le görülüp icrâ-yı hakk olunmak emrüm olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mezbûr Yanaki'yi ve oğlu mezbûrî meclis-i şer'-ı şerîfe ihzâr idüp gaybet iderler ise şer'le buldurması lâzım olanlara buldurdup getürdüp da'vâ-yı hakk u ta'yîn-i mâdde iden ashâb-ı hukûkla murâfa'a-i şer' idüp bir def'a şer'le görülüp faslolmayup on beş yıl mürûr itmeyen husûsların tamâm hakk üzere teftiş ü tefahhus idüp göresiz; mezbûrların vech-i meşrûh üzere fesâdları mukarrer ise ba'de's-sübût ashâb-ı hukûkun müteveccih olan hakların hükmidüp bî-kusûr alıvirdükden sonra bu fesâdı iden mezbûrlar muhtâc-ı arz olanlardan ise muhkem habsidüp arzyleyesiz; değıller ise şer'le haklarında lâzım geleni icrâ idüp hılâf-ı şer'-ı şerîf kimesneye iş itdirmeyesiz. Tamâm hakk üzere olup ahz ü celb sebebi ile bu makûle ehl-i fesâda hımâyet itmekden ve hılâf-ı şer'-ı şerîf kimesneye te'addîden be-gâyet hazer idüp câdde-i hakdan udûl eylemeyesiz.

304

[68]

Kiliseli köyünden timara mutasarrıf olan Ali'nin mahsulüne başka birisi tarafından yapılan müdahalenin önlenmesi.

() kâdîsına hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl sunulup; "taht-ı kazânda Kiliseli nâm karyeden tîmâra mutasarrıf olan Ali'nün berâtı mücebince tahvîl ü târîhına düşen mahsûlin () nâm kimesne alup lâkin mezbûrun tîmâr-ı mezbûrda alâkası olmayup her vechile hak bunun olup berâtı mücebince alıvirilmek için emr-i şerîf virilmek" recâsına i'lâm olunmağın

buyurdum ki:

Vardukda, zikrolunan tîmâr bi'l-fi'l berât-ı şerîfümle mezbûr Alî'nün üzerinde ise mezbûrî bî-vech dahl ü ta'arruz itdürmeyüp berâtı mücebince tahvîl ü târîhına düşen mahsûli mezbûr Alî'ye zabt u tasarruf itdüresin; mezkûrî dahl ü ta'arruz itdürmeyesin.

305

[69]

Daha önce Vezîr Mehmet Paşa tasarrufunda iken hâlâ tekâüdlük olarak sâbık Kıbrıs Beylerbeyi Hacı Hasan Paşa'ya tevcih edilen Şumnu ve tevabii hâslarının tereke mahsulünün kime ait olacağı hususunda adı geçenler arasında ortaya çıkan anlaşmazlığın halledilmesi.

Şumnu kâdîsına hüküm ki:

Düstûr-ı mükerrem, müşîr-i mufahham, nizâmü'l-âlem mukaddemâ Kâyim-makâm olan Vezîrüm Mehmed Paşa *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehû* tarafından şöyle arzolundu: "Taht-ı kazânda nefis-i Şumnu ve tevâbi'î hâsları tasarrufunda iken tereke mahsûli tahvîline düşmüş iken zikrolunan hâsları mukaddemâ Kıbrıs Beğlerbeğisi olan Hâcî Hasan Paşa'ya ber-vech-i tekâ'ud bin yiğirmi yedi Şa'bânı'nun ondördüncü günü virilmekle; "Benüm tahvîlüme düşmüştür." diyü âdemleri dahliderlerimiş." İmdi; tereke hasâdı bir yirde tereke irişüp dâne kemâlin bulup öşr alınmak câyiz olan zamândur; ol zamân kimün tahvîline düşmüş ise cümle tereke mahsûli anundur; sâyiri biçilsün-biçilmesün harmen olsun-olmasun hemân i'tibâr ol zamânadur. **Buyurdum ki:**

Hükmi şerîfümle voyvodası vardukda, hakk üzre göresin; vech-i meşrûh üzre vakt-i hasâd mûmâ-ileyh Hâcî Hasan *dâme ikbâlühû* tahvîline düşmüş olmayup müşârun-ileyh *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehûn* tahvîl ü târîhına düşmüş ise cümle tereke mahsûlin voyvodasına hükmidüp zabt u kabz itdüresin.

306

[66]

Üsküdar, İznikmid, Samanlı, İznik, Lefke, İnegöl, Kocaeli ve Karamürsel civarında yeniçeri ve acemi oğlanı kılığında gezip yol kesen, adam öldüren ve hırsızlık yapan leventlerin yakalanıp teftiş olunarak, şer'an gerektiği şekilde cezalandırılmaları.

Bâ-hatt-ı Hılmî.

Üsküdar ve İznikmid ve Samanlı ve İznik ve Lefke ve İnegöl kâdîlarına hüküm ki:

Hâlâ taht-ı kazânuzda ve Kocaeli ve Karamürsel nâhiyelerinde ba'zı levendât tâyifesi yeniçeri vü acemî-oğlanı nâmında gezüp İznik kazâsında âdem katlolunup ve yollara ve billere inüp katl-i nüfûs ü gâret-i emvâl itmekden [hâlî] olmamağla elegetürilmesi mühimmâtdan olmağın yeniçeri çavuşlarından kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Hüseyin Çavuş ta'yîn olunup Yeniçeriler Ağası'nun Kâyim-makâmı olan Zağarcıbaşı kıdvetü'l-emâcid ve'l-ekârim Alî *dâme mecdühû* tarafından mühürlü mektûb virilüp irsâl olunmuşdur.

Buyurdum ki:

Vusûl buldukda, bu husûsa her biriniz onat vechile mukayyed olup taht-ı kazânuzda

veniçeri vü acemî-oğlanı nâmında burma astar ve yakalu dolama ve yağmurluk giyüp kürde vü varsak u tüfenk taşıyup katl-i nüfûs ü gâret-i emvâl iden eşkıyâyı mezbûr mübâşeretiyile hüsn-i tedârûkle elegetürüp ağaları tarafından virilen mühürlü mektûb mücebince şer‘le haklarında lâzim geleni icrâ idüp ve muhtâc-ı arz olanları dahı yazup arzeyelesiz. Şer‘-ı şerîfe ve emr-i hümayûnuma ve ağaları tarafından virilen mektûba muhâlif kimesneye iş itdürmeyesiz. Ammâ; hîn-i tefîşde tamâm hakk üzre olup bu bahâne ile kendü hâllerinde olanlara dahl ü ta[‘a]rruz ve ahz ü celb sebebi ile ehl-i fesâda hımâyet olunmakdan ihtirâz idüp câdde-i hakdan udûl itmeyesiz.

[Yev]mü'l-Ahad, fî 28 Ş., sene: 1027

307
[64]

İskenderiyye kıyularında küffâra buğday verdikleri bildirilen köyler ahalisine, küffâra buğday vermemeleri hususunda tenbihte bulunulması.

Hazret-i efendi.

Sâbıkâ Bosna Beğlerbeğisi olup ber-vech-i arpalık İskenderiyye sancağına mutasarrıf olan Hasan *dâme ikbâlühûya* ve İskenderiyye kâdîsına hüküm ki:

Sen ki mîr-i mîrân-ı müşârun-ileyhsin, Südde-i Sa‘âdetüm'e mektûb gönderüp; "Kazâ-i mezbûra tâbî Kakarik (?) ve Reneş (?) ve Balander (?) nâm karyeler ve ba‘zı kurâ yalı kenârında vâkı‘ olmağla ekser zamânda harbî küffâr ile mu‘âmele idüp ve gemilerine kulaguz virüp ve her sene her karye kırkar ve ellişer bin keyl buğday virüp kaht u galâya bâ‘ıs oldukları ecilden men‘ u def‘ olunmaları bâbında bundan akdem birkaç def‘a evâmîr-i şerîfe virilmişken icrâ olunmamağla fesâd ü şenâ‘atleri mütezâyid olmuşdur." diyü arzyledüğün ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mezbûrlara muhkem tenbîh ü te‘kîd eylesin ki, min-ba‘d kendü hâllerinde olup harbî küffâr ile mu‘âmele eylemeyeler ve buğday virmeyeler. Şöyle ki; ba‘de’t-tenbîh mütenebbih olmayup girü vech-i meşrûh üzre harbî küffâr ile mu‘âmele idüp ve buğday virdükleri şer‘le sâbit ü zâhir olur ise o makûle emrûme muhâlefet idenleri sâkin oldukları karyeleri ve şöhetleri ile ale'l-esâmî yazup arzeyelesin ki, sonra haklarında ne vechile emr-i şerîfüm sâdır olur ise mücebiyle amel oluna. Ammâ; bu bâbda hakk üzre olup ahz ü celb sebebi ile ehl-i fesâda hımâyet ve kendü hâllerinde olanlara dahlolunmakdan hazer eylesin.

308
[65]

Kratova kazasında Eğridere yakınlarında bulunan manastırlardaki bazı rahiplerin doğancı oldukları ve kendilerine karışılmamasını fırsat bilerek çevredeki eşkıya ve haramzadelerle işbirliği yaptıkları, yol kesip adam öldürdükleri, eşkıyaya yataklık yaptıkları ve yaralanan eşkıyayı tedavi ettikleri bildirildiğinden, bu gibi rahiplerin ortaya çıkarılıp teftiş olunmaları; suçu sâbit olup arza muhtaç olmayanların şer'an gerektiği şekilde cezalandırılıp arza muhtaç olanların hapsedilip arzedilmeleri.

Bâ-hatt-ı Hilmî Çelebî.

Kratova kâdîsına ve sâbıkâ Mândeler Ağası olup hâlâ ol cânibde eşkıyâ teftîşine me'mûr olan Hasan *dâme mecdühûya* hüküm ki:

"Kazâ-i mezbûrda Eğridere kurbinde Usuga (?) yaylağında vâkı' Lesnak (?) ve Eğridere ve Prik (?) nâm manastırlar râhibleri toğancı olup sancakbeğleri ve voyvodalar ve sübaşılar ve kâdîlar karışmamağla içlerinden ba'zı şakî vü harâm-zâde râhibler etrâflarında olan harâmîler ile ittifâk idüp yollara ve billere inüp âyende vü revende ve sâyir müsâfirîni katleyledüklerinden gayri mecrûh olan harâmîlerün yaraların tımar idüp ve harâmîleri hıfzidüp ve ta'âmların tedârük idüp dâyimâ bunun emsâli fesâd ü şenâ'atlerine nihâyet olmadıkları" i'lâm olunmağın, ol makûle fesâd ü şenâ'at üzre olan manastır râhibleri zuhûra getirilüp ahvâlleri şer'le görülüp icrâ-yı hakk olunmak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı harâmîler ile ittifâk ile fesâd üzre olan zikrolunan manastırların râhiblerin, sen ki mûmâ-ileyh Hasan *dâme mecdühûsın*, şer'-ı şerîfe ihzâr idüp gaybet iderlerse şer'le buldurması lâzım olan kefillerine buldurup getürdüp bir def'a şer'le görülüp faslolmayup on beş yıl mürûr itmeyen husûsların hakk üzre teftîş idüp göresin; vech-i meşrûh üzre harâmîler ile yek-dil olmakla mecrûh olan harâmîlerün yaralarına tımar idüp ve ta'âmların tedârük idüp fesâd ü şenâ'atleri sâbit ü zâhir olursa muhtâc-ı arz olanlardan ise muhkem habsidüp arzeyeleyesin; değiller ise şer'le haklarında lâzım geleni icrâ idüp şer'-ı şerîfe muhâlif kimesneye iş itdürmeyesin. Ammâ; hakk üzre olup bu bahâne ile eşkıyâdan olmayup kendü hâllerinde olanlara hılâf-ı şer' zulm ü te'addîden ve ahz ü celb sebebi ile ehl-i fesâda hımâyetden ihtirâz eyleyesin.

[Yev]mü'l-Erbi'â, fî gurre-i şehri Ramazâni'l-mübârek, sene: 1027

309
[62]

Boğdan voyvodasının, Kili, Akkirman ve Bender kalelerinin tamiri için daha önce kendisinden göndermesi istenen şendere, kereste vs. malzemeleri göndermediği bildirildiğinden, bu konu üzerinde önemle durup söz konusu malzemeleri âcilen tedarik edip göndermesi.

Boğdan voyvodasına hüküm ki:

Bundan akdem Kili ve Akkirman ve Bender Kal'aları'nun ta'mîr ü termîmi için şendere ve ba'zı kereste vü mühimmât fermân olunmuş iken bu âna dek fermân olunan nesnelere birisi zuhûr itmediği i'lâm olundu. İmdi; zikrolunan kılâ'un ta'mîr ü termîmi mühimmât-ı dîn ü devletden olmağın zikrolunan şendere vü kereste vü mühimmâtı mu'accelen tedârük ü ihzâr ve der-akab irsâl ü îsâl eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, sâdır olan emr-i celîlü'l-kadrüm üzere mukaddemâ fermân olunan şendere vü kereste ve sâyir mühimmâtı ta'cîl ale't-ta'cîl tedârük ü ihzâr idüp dahı bir ân eğlendirmeyüp mu'accelen mahalline irsâl ü îsâl idüp bir vechile müsâmahaya cevâz göstermeyesin. Zikrolunan husûs umûr-ı mühimmeden olmağın emr-i hümayûnum varduğu sâ'at tedârüküne mübâşeret idüp ber-vech-i isti'câl irsâl ü îsâle sa'y-i belîğ u cidd-i bî-dirîğ eylesin. Hılâfına vaz' olunmaktan ziyâde ihtiyât üzere olasin.

310

[63]

Babadağı kazası dâhilindeki bazı göl ve boğazlarda reâya tarafından kurulan dalyanların Hazine'ye bir faydası olmadığı gibi balıkçıların avladıkları balıkları vermek suretiyle buralarda gizlenmekte olan Kazak eşkıyasının yiyecek ihtiyaçlarını karşıladıkları ve kılavuzluk yaptıkları bildirildiğinden, söz konusu dalyanların derhal ortadan kaldırılması ve bir daha bu şekilde eşkıyanın gizlenmesi muhtemel yerlerde dalyan kurdurulmaması.

Özi beğlerbeğisine ve Baba kâdîsına* ve Tuna Nâzırı Mustafâ'ya hüküm ki:

Kazâ-i mezbûra tâbi' ba'zı göller Tuna'dan ve deryâdan ayrılıp Hızırilyâs ve Borontha ve Suluna nâm boğazlar sazlık u tenhâ olmağla Kazak eşkıyası bir mahalle kasdeyledükde ol mahallerde tahassun idüp bu âna dek ol boğazlarda talyan yoğiken sen ki nâzırsın, senün ma'rifetünle ba'zı re'âyâ talyan peydâ itmekle ol sazlıklarda gizlenen Kazak eşkıyasıyla mu'âmele idüp sayditdükleri balıktan zahîre virdüklerinden gayri kulaguzluk idüp ba'zı mahalle zarar irişdürmeğe sebep olup zikrolunan talyanların Hazine'ye fâ'ide[si] olmayup dîn ü devlete azîm zarar u gezendi olmağla sen ki nâzır-ı mezbûrsın, itâb u ikâba müstehikk olmuştur. Kazak eşkıyası Memâlik-i Mahrûsem'e zarardan hâlf olmadıkları ecilden def' u ref'ı Devlet-i Aliyyem'ün ehemmi mühimmâtından olmağla zikrolunan talyanlar bi'l-küllüye def' u ibtâl olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur.

Buyurdum ki:

Vusûl buldukda, emrüm üzere ol mahallerde olan talyanları hedm ü kal' ve yirlerin nâ-bedîd idüp min-ba'd o makûle Kazak eşkıyası tahassun idecek yirlerde talyan kurdurmayup men' u def' eylesin. Husûs-ı mezbûra tekayyüd idüp emr-i hümayûnum varduğu sâ'at talyanların hedmine mübâşeret ve kal' u kam'ına mübâderet idüp bir ân te'hîr ü terâhîye cevâz göstermeyesin ve sen ki nâzır-ı mûmâ-ileyhsin, ş[ö]yle ki; bir tarikle te'allül ü bahâne semtine sâlik olup zikrolunan talyanların hedmine mâni' olmak isteyessin, azîm hakârete müstehikk olursın. Sonra bilmedüm ve işitmedüm dimeyesin.

Rumeli'nin Sol kolu ile Mora, Ağrıboz ve Mezistre sancaklarındaki kazalarda sakin ehl-i sefer yeniçerilerin sefere, korucu ve oturak olanların da Âsitâne muhafazasına gidip hizmette bulunmaları hususunda daha önce gönderilen emirlerin gereğinin yerine getirilip getirilmediğini yoklamak üzere Yeniçeri çavuşlarından Mustafa Çavuş'un görevlendirildiği; emrin gereğini yerine getirmeyen yeniçerilerin adı geçen çavuş marifetiyle tespit edilip isimlerinin ve bölüklerinin bildirilmesi; levent taifesinden yeniçeri ve acemi oğlanı kılığında silahlı olarak gezip ahaliye zulmeden şahısların da adı geçene yakalattırılıp haklarından gelinmesi; ayrıca oralarda vefat edip muhallefâtları Beytülmal'e kalan yeniçeri ve acemi oğlanlarının muhallefâtlarının da yine adı geçen çavuşa zaptettirilmesi.

*Bâ-hatt-ı Mim. Efendi.
Mûcebince buyurulmuşdur.*

Rûmili'nün sol-kolında vâkı' olan kâdîlara hüküm ki:

"Taht-ı kazânuzda sâkin ehl-i sefer yeniçeriler sefere ve korucu vü oturak olanlar Âsitâne muhafazasına gelüp her biri hıdemât-ı hümâyûnumda bulunalar." diyü bundan akdem evâmir-i şerîfe ile mufassal ü meşrûh tenbîh mektûbları yazılıp gönderilmiş idi. Yeniçeri yoldaşları me'mûr oldukları hıdemât-ı hümâyûnuma gitmişler midür ve emr-i şerîfe itâ'at ü inkıyâdları ne vechile olmuşdur ve yeniçeri serdârı olanlar dahı ehl-i sefer yoldaşları ve korucu vü oturakları emrolunduğı üzere yanlarına alup Âsitâne muhafazasında yeniçerilerüm ağası tarafından olan kâyim-makâma getürüp odalarına teslîm eylemişler midür; yoklayup teftîş eylemek için yeniçeri çavuşlarından Mustafâ Çavuş *zîde kadruhû* ta'yîn olunup; "Ol makûle eslemeyüp evlerinde ve kâr u kisblerinde olan ehl-i sefer yeniçerileri ve korucu vü oturak olup Âsitâne muhafazasına gelmeyenleri ve emr-i şerîfe itâ'at itmeyen yeniçeri serdârın mübâşir-i mezbûr re'yi üzere ale'l-esâmî bölükleri ile yazup defter idüp bu cânibe bildüresin [ki], dirlikleri kat' olunup haklarından geline ve levent taifesinden ba'zı eşkıyâ dahı burma astar ve yakalu tolama ve yağmurluk giyüp kürde vü varsak u tüfenk taşıyup yeniçeri vü acemî-oğlanı nâmında gezüp fukarâya zulm ü te'addî iden eşkıyâyı merkûma ahzidürüp şer'le haklarından geldürdesin ki, sâyire mûcib ü sebeb-i nasîhat vâkı' ola. Yeniçeri vü acemî-oğlanı zümresinden eger mukîm ve eger âhar diyârdan gelüp ol câniblerde fevtolup Beytül-mâle âyid ü râci' olan muhallefât u metrûkâtların mezbûra zabt ve ma'rifetinüz ile sûk-ı sultânîde ber-vech-i ihtimâm fûrûht itdürdüp nukûd her ne hâsıl olur ise der-kîse olup müfredât defterleri ile mumzâ vü mahtûm mezbûra teslîm idüp bu cânibe gönderesiz ve lâkin hılâf-ı şer'-i şerîf ve mugâyir-i kânûn-ı münîf kimesne rencîde eylemeye." diyü iftihâru'l-ümerâ ve'l-ekâbir bi'l-fi'l Yeniçerilerüm Ağası olan Hüseyin *dâme ulüvvühû* tarafından mühürlü mektûb virilmekle mûcebince amel olunmak bâbında serdâr-ı ekremüm tarafından hüküm-i şerîf virilmeğın, mûcebince amel olunmak emrüm olmuşdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda müşârun-ileyh tarafından virilen hüküm-i şerîf ve ağaları

tarafından virilen mektûb mücebince amel idüp hılâfına cevâz göstermeyesin.

Bir sûreti, Mora ve Ağrıboz ve Mezistre sancaklarında vâkı' olan kâdîlara yazıla.

312

[61]

Dârüssaâde ağası tarafından, Sultan Süleyman Han'ın Şam'da bulunan cami ve imâreti evkafının her bakımdan serbest olup bâd-ı hevâ, çift, bennâk vs. rüsûmâtının vakıf zabıtlarınca zaptolunarak hâriçten kimsenin müdahale ettirilmemesi hususunda daha önce hükûm-i şerifler verildiği bildirilip cülûs-ı hümayun nedeniyle yenisinin verilmesi talep olduğundan söz konusu evkafa vakıf zabıtları dışında kimsenin karıştırılmaması.

Bâ-hatt-ı

Şam'da olan Vezîr Mustafâ Paşa'ya ve kâdîsına ve Şam yeniçerileri ağasına hüküm ki:

İftihâru'l-havâs ve'l-mukarrabîn Dâru's-sa'âde Ağası olan Hâcî Mustafâ Ağa Dergâh-ı Mu'allâm'a arz gönderüp; "nâzırı olduğu merhûm ve mağfûrun-leh ceddüm Sultân Süleymân Hân *aleyhi'r-rahmetü ve'l-gufrânun* Şâm-ı Şerîf'de vâkı' Câmî'-ı Şerîf ve Imâret-i Âmireleri evkâfı min-küllî'l-vücûh serbest olup bâd-ı hevâ ve resm-i çift ve bennâk ve resm-i duhân ve resm-i arûsâne ve resm-i ma'sara ve ağnâm ve resm-i ma'ze ve nahl ve rüsûmât-ı sâyiresi defter-i hâkânîde vakfına hâsıl kaydolunup bir vechile kimesnenün medhali yoğiken sübaşılardan ve âhardan bir ferd dahlitmeyüp vakf-ı mezbûr zâbitleri zabtidedeldükleri bundan akdem arzulundukda; "min-ba'd bir ferd dahlitmemek" için ve; "Emr-i şerîfüme itâ'at itmeyenleri ism ü resmleri ile yazup Âsitâne-i Sa'âdetüm'e arz u i'lâm oluna." diyü müte'addid ahkâm-ı şerîfe vârid olup hâlâ cülûs-ı hümayûnum vâkı' olmağla tekrâr hükûm-i hümayûnum virilmek" recâsına arzitmeğün vech-i meşrûh üzere amel olunmasın emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm mücebince amel idüp müşârun- ileyhün evkâfına min-küllî'l-vücûh serbest olan cumhûr-ı umûrına zâbitlerinden gayri bir ferdi dahl ü tecâvüz itdürmeyesin; anun gibi dahlolunup vakfolan rüsûmâtından eger zâbitlârun ve eger âhardan bir ferd nesnesin almışlar ise ba'de's-sübût girü evkâf zâbitlerine redditdürüp bir ferdi dahl ü tecâvüz itdürmeyesin. Bu bâbda emrüm itâ'at itmeyenler her kim olursa olsun ism ü resmleri ile yazup bildüresin ki, sonra haklarında emrüm ne vechile sâdır olursa mücebiyle amel oluna.

[Yev]mü'l-İsneyn, fî 6 N., sene: 1027

313

[58]

Gemlik ve İznikmid köylerinde yetişen üzümün, Yahudi ve kefere taifesine satılmayıp eskiden olduğu gibi gemici taifesine satılması hususunda bağ sahiplerine tenbihte bulunulması.

*Bâ-hatt-ı Mim. Efendi.
Tecdîd.*

Sâbıkâ Mekke-i Mükerrreme Kâdîsı olup merhûm ve mağfûrun-leh babam hudâvendigâr *tâbe serâhûnün* Dâru'l-hadîsi'nde Müderris ve hâlâ ber-vech-i arpalık Gemlik kazâsına mutasarrıf olan Mevlânâ Mehmed Emîn *zîdet fazâyilühûya* hüküm ki:

Kazâ-i mezbûra tâbi' Kurşunlu ve Kumla ve Bozburun ve sâyir ol etrâfda olan köylerün hâsıl olan üzümü, ashâbı kadîmden gemici tâyifesine fûrûht idegelmişler iken hâlâ oligelene muhâlîf Yehûdî vü kefere tâyifesine bey' itmekle anlar dahı şarâb sıkup gemici tâyifesine te'addî olmağla min-ba'd zikrolunan yirlerün bâğlarından Yehûdî vü kefere tâyifesine üzüm virilmeyüp gemici tâyifesine bey' itdürilmek için merhûm ve mağfûrun-leh müşârun-ileyh babam zamânında emr-i şerîf virilmekle hâlâ mûcebiyle amel olunmasın emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda mukaddemâ ve hâlâ sâdır olan emrüm üzre amel idüp dahı zikrolunan mahallerün bâğları ashâbın getürdüp muhkem tenbîh ü te'kîd eylesin ki, min-ba'd bâğlarının üzümlerin Yehûdî tâyifesine ve kefere[ye] virmeyüp gemici tâyifesine bey' eyleye. Şöyle ki; bu bâbda mukaddemâ virilen emr-i şerîf mûcebince mütenebbih olmayup girü kefereye ve Yehûdî tâyifesine virürlerse ol makûleler muhtâc-ı arz olanlardan ise muhkem habsidüp arzeyesin; değiller ise şer'le haklarında lâzım geleni icrâ eylesin. Kefere vü Yehûdî tâyifesine üzüm satıldığına rızâ-yı şerîfüm yokdur. Bu bâbda onat vechile mukayyed olup ahz ü celb sebebi ile ol makûlelere ruhsat virilmekden ve emr-i şerîfûme ve kadîmden oligelene muhâlîf vaz' sudûrından ictinâb üzre olasın.

*Bâ-hatt-ı Mim. Efendi.
Tecdîd.*

Bir sûreti İznikmid kâdîsına hüküm ki: "Taht-ı kazâna tâbi' Ulaçlı ve Gonca ve Çaladere ve Değirmenderesi ve sâyir karyelerde hâsıl olan üzümü ... " *vech-i meşrûh üzre yazıla.*

314

[59]

Kefe'de bulunan Hasan Paşa Evkafı'na ait hamamın iki senelik taksitinden dolayı Mehmet ve İbrahim adlı şahısların zimmetlerinde bulunan akçenin adı geçenlerden eksiksiz olarak tahsil edilip Âsitâne-i Saadet'e gönderilmesi; ödemek istemezlerse kendilerinin gönderilmesi.

Mim.

Kefe beğlerbeğisine hüküm ki:

Hâlâ müteveffâ Hasan Paşa'nun Evkâfı Mütevellîsi olan kıdvetü'l-emâcid Hâcî Abdî tarafından şöyle arzolandı ki; hâlâ müteveffâ-yı mezbûrun Kefe'de vâkı' hammâmının iki senede vâkı' olan kıstı Mehmed ve İbrâhîm nâm kimesneler üzerinde kalup getürüp cânib-i vakfa edâ eyle[me]dükleri ecilden şer'le görölüp mezbûrlardan tahsîl ve Âsitâne-i Sa'âdetüm'e irsâl olunmak bâbında fermân-ı şerîfüm sâdır olmışdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda onat vechile mukayyed olup mezkûrân Mehmed ve

İbrâhîm'i buldu[r]ması lâzîm olanlara buldurup meclis-i şer'â getürdüp mukaddemâ bir def'â görülüp faslolmuş değil ise hakk üzere teftîş idüp göresin; i'lâm olunduğı üzere ise mezbûrlardan bî-kusûr tahsîl idüp emr-i şerîfümle cânib-i vakfdan varanlar ile Südde-i Sa'âdetüm'e irsâl eyleyüp mezbûrların zimmetlerinde bir akça bâkî alıkomayasın ve eger mezbûrlar zimmetinde şer'le teveccüh iden vakıf akçayı ol cânibde virmekde te'allül ider ise Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gönderesin [ki], gelüp vakf-ı mezbûr nâzırı olan Dâru's-Sa'âdetüm Ağası Hâcî Mustafâ *dâme ulüvvühû* cevâbın virile.

315

[56]

Beylerbeyi subaşlarının, yanlarında bir hayli atlı olduğu halde teftiş bahanesiyle beş ayda üç kere Gedos kazasına gelip köylere devre çıkararak ahaliden konak, göçek ve selamlık adı altında hayli akçe topladıkları ve bedava yiyeceklerini aldıkları bildirildiğinden, söz konusu subaşların kendilerinden davacı olanlarla bir araya getirilip davalarının görülmesi ve üzerlerine sâbit olan haklar alınıp sahiplerine verildikten sonra kendilerine, devre çıkmamaları şayet gitmek gerekli olursa az adamla gidip münasip bir mahalde konup yiyeceklerini kendi istekleriyle satanlardan bedeli mukabili satın almaları ve ahaliden bu adlar altında akçe talep etmemeleri, aksi takdirde haklarından gelineceği hususunda tenbihte bulunulması.

Bâ-hatt-ı Mim. Efendi.

Kütâhiyye monlâsına ve Gedos ve Uşşâk kâdîlarına ve Kütâhiyye'de hâlâ Müsellim olan () *zîde kadruhûya* hüküm ki:

Sen ki Gedos Kâdîsı Seyyid Alî *zîde fazlühûsın*, Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Kazâ-i mezbûr ahâlîsi meclis-i şer'-ı şerîfe varup; "beş ayda üç kerre beğlerbeği sübaşısı gelüp mezbûrlardan Halîl Sübaşî nâm kimesne varup serbest olan nefis-i Gedos'a konup; "Hem sizi teftîş iderüm ve hem sübaşıyum." diyü ziyâde atlu ile üzerlerine konup müft ü meccânen yim ü yimek ve arpa vü saman ve koyun u kuzı ve sâyir levâzimlerin alup ve selâmlık u konak u göçek akçası nâmına küllî akça talep idüp kazâ-i mezbûra tâbi' olan kurâ ahâlîlerinden selâmlık nâmına ikişer-üçer bin akça alup kasaba vü kurâ halkın dâyimâ rencîde vü remîde idüp te'addî itmekle sonra gelenler dahı bu minvâl üzere fukarâdan akça alup beş ayda üç subaşı selâmlık nâmına üç yükden ziyâde akça alup zulm ü te'addî eyledüklerinden gayri Müsellim-i sâbık Mustafâ dahı fukarâya bunun emsâli nice zulm ü te'addî eyleyüp ba'dehû Nefes nâm kimesneyi nasbidüp nâhiye-i mezbûrede Kara Nasûh ve Kara Bâkîler Cemâ'atî'nden hılâf-ı şer'-ı şerîf kırk bin mikdârı akçaların alup ve sâyir kurâdan dahı küllî akça cem' idüp te'addî eyledüklerin" bildürüp; "kadîmden olıgeldüğü üzere bir münâsib mahalde konup yim ü yimeklerin narh-ı cârî üzere ihtiyârları [ile] satanlardan akçaları ile alup ve vâkı' olan şer'î husûsları kasaba-i mezbûre mahkemesinde istimâ' u fasl olunup kurâ üzerine devre çıkmayup ve selâmlık u konak u göçek akçası ve gayri bahâne ile akça ve sâyir nesne talep ve rencîde olunmamak" bâbında emr-i şerîfüm virilmek" recâsına arzyledüğü ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda her biriniz mukayyed olup dahı mezbûrları meclis-i şer'-ı

şerife ihzâr ve da'vâ-yı hakk iden re'âyâ ile murâfa'a-i şer' idüp bir def'a şer'le görülüp faslolmayup on beş yıl mürûr itmeyen husûsların tamâm hakk u adl üzre tef[tî]ş idüp göresiz; re'âyâyâ vech-i meşrûh üzre zulm ü te'addîleri vâkı' ise eyyâm-ı adâlet-encâmumda fukarâyâ zulm ü te'addî olunduğına rızâ-yı hümâyûnum yokdur; ashâb-ı hukûkun şer'le müteveccih olan hakların ba'de's-sübût ashâbına alıvirdükden sonra muhkem tenbîh ü te'kîd eylesin ki, min-ba'd re'âyâ üzerine ziyâde atlu ile devre çıkmayup ve müft ü meccânen yim ü yimek ve sâyir nesnelere ve hılâf-ı şer'-ı şerîf bir akça ve bir habbelerin almayalar ve aldurmayup men' u def' eylesiniz. Lâzim geldükde iki-üç âdem ile varup bir münâsib mahalde konup yim ü yimeklerin narh-ı cârî üzre ihtiyârlarıyla satanlardan akçalarıyla alup müft ü meccânen nesnelere almayalar ve aldurmayasız. Memnû' olmazlar ise her kim olur ise olsun yazup arzeyesin ki, emr-i şerîfûme itâ'at itmeyüp fukarâyı rencîde idenlerin haklarından gelmek bâbında sonradan ne vechile emr-i şerîfüm sâdır olur ise mûcebi ile amel oluna ve bi'l-cümle mîr-i mîrân sübaşları il üzerine devre çıkup ve selâmiyye ve gayri tarîkla bir akça ve bir habbe alup fukarâyı rencîde vü remîde eyledüklerine kat'an rızâ-yı şerîfüm yokdur. Ana göre her biriniz mukayyed olup re'âyâ vü fukarâyı gereği gibi himâyet ü sıyânet eylesiniz.

316

[57]

Marmara'nun Veri (?) köyünden Luyana bint-i Yani adlı kadının, kocasından satın aldığı eve bazı şahıslar tarafından yapıldığı bildirilen müdahalenin önlenmesi ve evin adı geçen kadına tasarruf ettirilmesi.

Bâ-hatt-ı hazret.

Galata kâdîsına hüküm ki:

Marmara'ya tâbi' Veri (?) nâm karye sâkinlerinden Luyana bint-i Yani nâm zimmiyyenün* karye-i mezbûrede vâkı' olan ma'lûmü'l-hudûd evi bundan akdem zevci Panayot nâm zimmînün iken bin on sekiz senesinde on altı bin akçaya mezbûr Panayot bey' idüp mezbûre zimmiyye* akçasın virüp iştirâ eyleyüp sicill ü huccet olunup ol zamândan berü tasarrufında iken hâlâ ba'zı kimesneler bir tarîkla ta'arruz eyledüğün bildürüp ol hucceti ibrâz idüp mûcebince emr-i şerîfüm talep itmeğün **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda göresin; târîh-ı mezbûrda zikrolunan evi zevcinden iştirâ idüp eline huccet virilüp ol zamândan berü tasarrufında iken hâlâ ba'zı kimesneler zikrolunan ev için ol huccete muhâlif nizâ' iderlerse men' u def' idüp elinde olan huccet-i şer'ıyye mûcebince zikrolunan evi merkûmeye tasarruf itdürüp huccetün hılâfına nizâ' idenlerin da'vâların istimâ' itmeyüp hâli üzerine ibkâ eylesin.

317

[53]

Ankara'da Seyf Medresesi Evkafı'nın rakabeye muhtaç hale geldiğinin bildirilmesi üzerine ma'zul bir kadının bu işe memur edildiğinin duyulduğu; ancak hariçten birinin tayini câiz olmadığından, rakabeye tutma işinin adı geçen medresede müderris olan Şeyhzade Mevlânâ Ali marifetiyle yapılması.

*Hazret-i efendi.
Mollâdur.*

Ankara kâdîsına ve Ankara'da fetvâ-yı şerîfe ile Seyf Medresesi Müderrisi olan Şeyh-zâde Mevlânâ Alî *zîdet fazâ'ilühû*[ya] hüküm ki:

Bundan akdem; "Medrese-i mezbûre evkâfî rakabeye muhtâc olmuşdur." diyü i'lâm olundukda, rakabe olunmak bâbında Kasaba kâdîlarından ma'zûl () nâm kâdîya emri şerîf ihrâc olunduğı istimâ' olunmağın imdi; âhardan kâdî ma'rifetiyle rakabe olmak câyiz değıldür. Evkâf-ı mezbûre rakabeye muhtâc ise sizün ma'rifetinüzle rakabe olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, fi'l-vâkı' evkâf-ı mezbûre rakabeye muhtâc ise kâdî-ı mezbûri dahlitdurmeyüp şer'-ı şerîf üzre siz rakabe itdüresiz ve şart-ı vâkıf mûcebince ta'mîre sarfolunan akça mütevellî-i vakf olan kimesne müderris-i mûmâ-ileyh ma'rifetiyle sarfeyleyüp inâd ü muhâlefet eylemeye ve itdürmeyesiz.

318
[54]

Roma imparatorunun, görevli olarak İstanbul'a gelen adamlarından Marko'nun, geri döneceği yolcu arabalarını kaçırdığı bildirildiğinden, söz konusu arabalara erişinceye kadar yol üzerindeki kaza kadılarınca kendisine ve adamlarına menzil bargiri tedarik edilip güvenli bir şekilde arabalara yetiştirilmesi.

Bâ-hatt-ı Mim. Efendi.

Mahmiyye-i İstanbul'dan Sirem arabalarına irişince yol üzerlerinde vâkı' olan kâdîlara hüküm ki:

Kıdvetü a'yâni'l-milleti'l-Mesîhiyye Roma imparatorunun Dergâh-ı Mu'allâm'da olan Kapukethudâsı Mihâl İstarha arz-ı hâl sunup; mûmâ-ileyh imparatorun âdemlerinden Marko Südde-i Sa'âdetüm'e ba'zı hıdmetle gelüp hâlâ edâ-i hıdmet eyleyüp lâkin yolcu arabaları gidüp mezkûr Marko yitişmemekle Dergâh-ı Mu'allâm bevvâblarından kıdvetü'l-emâsil () *zîde kadruhû* ile irsâl olunmuşdur. Varup arabalara irişince her kangınuzu[n] taht-ı kazâsına dâhıl olursa kendüye ve iki neferi hıdmetkârlarına menzil bârgiri tedârük idüp emîn ü sâlim arabalara irişdürilmek emrüm olmuşdur. **Buyurdum ki:**

Mezbûr Marko her kangınuzun taht-ı kazâsına dâhıl olursa kendüye ve iki nefer hıdmetkârlarına menzil bârgiri tedârük idüp ve mahûf u muhâtara olan yirlerde yanlarına kifâyet mikdârı âdem koşup emîn ü sâlim zikrolunan arabalara irişince birbirinüze irsâl ü îsâl eylesesiz. Mezkûrun arabalara îsâli mühimmât-ı umûrdandır. Bu bâbda onat vechile mukayyed olup avk u te'hîrden hazer eylesesiz. Şöyle ki; ihmâlinüz hasebi ile arabalara irişdürilmeyüp veyâhûd yollarda tazyîk u ta'cîz oluna, gereği gibi mes'ûl ü mu'âteb olmanız mukarrerdür; ana göre bâb-ı ikdâm u ihtimâmda dakîka fevteylemeyesiz.

319

[55]

Harem-i Hümayun huddamından Çapa Ali Ağa'nın Mora sancağında mutasarrıf olduğu zeâmeti reâyası daha önce Bosna Beylerbeyi İbrahim'in tasarrufunda iken subaşı Mustafa Çavuş'un ölümü üzerine, Mustafa Çavuş'un reâyanın üzerinde alacağı olduğu bahanesiyle reâyanın rencide edildiği şikâyet edildiğinden, buna izin verilmemesi; hak iddia eden varsa, İbrahim Bey İstanbul'da bulunduğu davalarının Âsitâne-i Saadet'te görülmesi.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Aşçıbaşı. (?)

Vostıçe ve Kalavrita kâdîlarına hüküm ki:

Harem-i Hümayûnum huddâmından iftihârul-emâcid ve'l-ekârim Çapa Alî Ağa Bî-zebân'un Mora sancağında taht-ı kazânuzda mutasarrıf olduğu ze'âmeti re'âyâsı mukaddemâ Bosna Beğlerbeğisi olan emîru'l-ümerâ'î'l-kirâm İbrâhîm *dâme ikbâlühû*nun tasarrufunda iken Sübaşısı olan Mustafâ Çavuş fevtolup Mora sancakbeğine hitâben emr ibrâz idüp; "Ze'âmet-i mezbûre karyeleri re'âyâsında mezkûr Mustafâ Çavuş'un akçası vardır." diyü rencide eyleyüp müşârun-ileyh İbrâhîm *dâme ikbâlühû* İstanbul'da olmağın ol cânibde re'âyâ rencide olunmayup bu bâbda olan da'vâsı Âsitâne-i Sa'âdetüm'de görilmek bâbında emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, emrüm üzre zikrolunan ze'âmet re'âyâsı[n] ol cânibde ol vechile kimesneye rencide vü remîde itdürmeyüp müşârun-ileyh İbrâhîm *dâme ikbâlühû* İstanbul'da olmağla da'vâsı olanların husûsı Âsitâne-i Sa'âdetüm'de görölüp şer'le lâzım geleni icrâ oluna. Şöyle bilesiz; alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız.

Tahrîran fî evâhîri şehri Şa'bâni'l-mu'azzam, sene: 1027

320

[51]

Sultan Süleyman Han Evkâfı İmâreti'ne Drama ve Zihne mukâtaât emînleri tarafından düşük fiyatla verilegemekte olan buğdayın birkaç senedir fazla fiyatla verilmek istendiği, bunun da vakfa zarar verdiği bildirildiğinden, imâretin ihtiyacı olan buğdayın belirtilen fiyat üzerinden verilmesi; ancak o taraflarda daha fazla fiyata satılıyorsa, satılıp parasının gönderilmesi.

Cânib-i Selîm Efendi.

Drama* kâdîsına hüküm ki:

Ecdâd-ı ızâmumdan cennet-mekân merhûm ve mağfûrun-leh Sultân Süleymân Hân Evkâfı Mütevellîsi olan kıdvetü'l-emâcid ve'l-ekârim Selîm *zîde mecdühû* Dergâh-ı Mu'allâm'a mektûb gönderüp; "Mûmâ-ileyh *tâbe serâhûnün* evkâfından Drama ve Zihne ve tevâbi'ı mukâta'âtı emînleri; "Ol cânibde buğdayın bahâsında izzet olmayup ve İmâret-i Âmire'ye küllî buğday lâzımdür." diyü vakf-ı şerîfe sa'y olmak üzre her sene ol cânibde akça ile on iki bin ahtar (?) buğday -ki, İstanbulî on sekiz bin kîle buğday olur- bilâd-ı imâretten ekal bahâ ile cânib-i vakfa viregelmişler iken birkaç seneden berü bilâd-ı imâretde olan bahâdan ziyâdeye virilmekle vakfa gadrolmağla emîn-i mezbûrun şart-ı

iltizâmı üzere zikrolunan on iki bin ahtar (?) buğdayı getürmek için () nâm re'îs sefînesi irsâl olunup; "Vech-i meşrûh üzere ol cânibde buğdayun ızzeti olmayup mâ-tekaddemden cânib-i vakfa sa'y olmak üzere ekal bahâ ile tahmîl olunup irsâl olunmasın ve hâliyâ bilâd-ı imâretde buğdayun keyli, İstanbulî otuzar akçaya olup bu takdîrce ahtarı (?) navlun bahâsı ile kırk beşer akçaya olur; minvâl-i meşrûh üzere tahmîl olunup irsâl oluna. Şöyle ki; bu bahâdan ziyâde ol cânibde cârî ise fûrûht olunup bahâsı irsâl olunmak" bâbında emr-i şerîfüm virilmek" recâsına arzitmeğin, vech-i meşrûh üzere amel olunmak emrüm olmuştur.

Buyurdum ki:

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzere amel eyleyüp dahı vech-i meşrûh üzere ol cânibde buğdaya ızzet olmayup mâ-tekaddemden cânib-i vakfa sa'y olmak üzere her sene bilâd-ı imâretten ekal bahâ ile cânib-i vakfa virilegelmiş ise ve buğday ol cânibde bu bahâdan ziyâde cârî ise fûrûht olunup bahâsı irsâl oluna; değil ise varan sefîneye tahmîl olunup cânib-i vakfa irsâl itdürülüp evkâf-ı mezbûre mütevellîsine teslîm idüp avk u te'hîrden ihtiyât eyleyesin.

321

[52]

Beypazarı'nda Vezir Nasuh Paşa tarafından yaptırılan vakıf han ve dükkânlar yakınında kurulan hafta pazarından toplanan bâd-ı hevâ vs. rûsumun, eskiden olduğu gibi vakıf için zaptolunup mirliva voyvodaları, subaşları, Beytûlmal emînleri vs. ehl-i örf taifesinin müdahale ettirilmemesi.

Hazret-i efendi.

Beğbâzârı ve Korıbâzârı kâdîlarına hüküm ki:

Hâssa Bostâncılarumbaşı olan iftihârul-emâcid ve'l-ekârim Receb dâme mecdühû Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Beğbâzârı'nda vâkı' nâzırı olduğu Vezîr Nasûh Paşa binâ itdüğü vakıf hânlar ve dekâkîn kurbinde ve civârında hefte bâzârı turup rûsum ü bâd-ı hevâ ve sâyir avâyidi kadîmden vakf için zaptolunup sancakbeğleri ve voyvodalar ve sübaşılar ve Beytû'l-mâl emînleri ve sâyir ehl-i örf tâyifesinden dahlolunagelmış değil iken hâlâ voyvodalar ve sübaşılar ve Beytû'l-mâl emînleri hılâf-ı şer' -ı şerîf müdâhale idüp vakfa âyid olan [rû]sûm ü bâd-ı hevâ ve [sâyir] avâyidini tegallüben gasbitmekle mâl-i vakfa küllî gadr ü hayf olmağla men' u def' olunmak bâbında emr-i şerîfüm virilmek" recâsına arzitmeğin **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu husûsa onat vechile mukayyed olup göresiz; fi'l-vâkı' arzulunduğu üzere vakf-ı mezbûr kurbinde turan hefte bâzârından hâsıl olan rûsum ü bâd-ı hevâ ve sâyir avâyid kadîmden cânib-i vakfa zaptolunurken hâliyâ mîr-livâ voyvodaları* ve sübaşıları ve Beytû'l-mâl emînleri ve sâyir ehl-i örf tâyifesi dahlitdükleri vâkı' ise men' u def' idüp kadîmden olıgeldüğü üzere vakıf tarafından zabt u kabz itdüresiz; memnû' olmayanları yazup arzyleyesiz.

[Yev]mü'l-Hamîs, fî 24 Ramazân, sene: [10]27

322
[49]

Kırka sancağına tâbi Gradifçe Kalesi halkından olup ahaliye zulmettikleri, köyleri basarak adam öldürüp ahâlinin mal, eşya ve hayvanlarını gasbettikleri ve sancak beylerine sancağı zaptettirmedikleri bildirilen isimleri yazılı şahısların yakalanarak teftiş olunmaları ve üzerlerine sâbit olan haklar alınıp sahiplerine verildikten sonra, arza muhtaç değiller ise şer'an gerektiği şekilde cezalandırılmaları.

Bâ-hatt-ı Mim. Efendi.

Bosna eyâletine mutasarrıf olan Vezîr İskender Paşa'ya ve () kâdîsına hüküm ki:

Sâbıkâ Rûmili Beğlerbeğisi olan emîru'l-ümerâ'î'l-kirâm İbrâhîm Paşa *dâmet ma'âlîhi* Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Kırka sancağına tâbi' Gradifçe Kal'ası halkından olup şirret ü şekâ ile meşhûr olan zü'amâdan Kâsım ve Selîm nâm sipâhî ve Osmân ve Mehmed ve Kara Hızır ve Hüseyin Kethudâ ve Malkoç Odabaşı ve Rıdvân nâm kimesneler kendü hâllerinde olmayup fesâd üzre olmalarıyla varan sancakbeğlerine sancağı zabıtdürmeyüp ve re'âyâ vü berâyâyâ küllî zulm ü te'addî eyledüklerinden gayri müşârun-ileyh İbrâhîm *dâmet ma'âlîhinün* mutasarrıf olduğu Jgar nâm karyenün toprağın basup ve bilâ-emr top atup ve bayraklar kaldurup harbî küffâr tâyifesi gibi yetmiş hânelerin nehb ü gâret ve beş-on nefer âdemlerin katlidüp erzâkların aldıklarından mâ'adâ beş bin re's koyunların ve beş-altı yüz tavarların sürüp kendü mâbeynlerinde tevzî' u taksîm eyleyüp ahâlî-i vilâyete bunun emsâlî te'addî vü tecâvüzlerinin nihâyeti olmamağla fukarânun ahvâlleri mükedder olup mezbûrların ahvâlleri şer'le görülüp haklarında şer'le lâzım gelen icrâ olunmak" bâbında emr-i şerîfüm recâsına arzitmeğın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mezbûrları bi-eyyi vechin kân meclis-i şer'-ı şerîfe ihzâr idüp gaybet iderler ise şer'le buldurması lâzım olanlara buldurdup getürdüp da'vâ-yı hakk u ta'yîn-i mâdde iden ashâb-ı hukûkla murâfa'a-i şer' idüp bir def'a şer'le görülüp faslolmayup on beş yıl mürûr itmeyen husûsların tamâm hakk üzre teftîş ü tefahhus idüp göresiz; mezbûrların re'âyâ vü berâyâyâ vech-i meşrûh üzre zulm ü te'addîleri mukarrer ise ashâb-ı hukûkun şer'le müteveccih olan esbâb u tavar ve sâyir hakların hükmidüp ba'de's-sübût bî-kusûr alıvirdükden sonra bu fesâdı iden mezbûrlar muhtâc-ı arz olanlardan ise muhkem habsidüp ahvâllerin vukû'ı üzre arzeyelesin; değiller ise şer'le haklarında lâzım geleni icrâ idüp hılâf-ı şer'-ı şerîf kimesneye iş ve te'allül itdürmeyesiz. Tamâm hakk üzre olup ahz ü celb sebebi ile ehl-i fesâda hımâyet itmekden ve bu bahâne ile hılâf-ı şer'-ı şerîf kimesneye zulm ü te'addîden be-gâyet hazer idüp câdde-i hakdan udûl ve sırât-ı müstekîmden nükûl eylemeyesiz.

323

[50]

Vize taraflarında Tatar kılığında gezip halka zulmeden ve fesat çıkartan eşkıyanın bu iş için görevlendirilen Ali Çavuş mübâşeretiyle ele geçirilip teftiş edilerek haklarında gerekenin yapılması; ancak teftiş bahanesiyle köylere çıkıp reâyaya zulmedilmemesi ve kendilerinden davacı olunmayan şahısların rencide edilmemesi.

Mim. Efendi.

Vize ve Kırkkilise ve Çirmen kâdîlarına hüküm ki:

Vize'de olan Devlet Giray Sultân *dâme mecdühû* Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "bu câniblerde olan re'âyâ vü berâyâ âsûde-hâl olup eşkıyânun bi-hasebi's-şer' haklarından gelinüp hâlâ emr-i şerîf inâyet olunup ehl-i vukûf olan Alî Çavuş mübâşir ta'yîn buyurılmak" recâsına arzidüp ve ol câniblerde eşkıyâdan () nâm kimesneler yoldaşlarıyla Tatar üslûbında gezüp ziyâde fesâd idüp ve re'âyâyâ zulm ü te'addî eyleyüp ol makûleler kimlerdür, aslı ile mukayyed olup fesâdları bi-hasebi's-şer' üzerlerine sâbit olan mevâddun sûret-i sicilleriyle Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gönderilmek emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, bu husûsa mukayyed olup zikrolunan eşkıyâyı ve yoldaşların elegetürüp gaybet iderler ise şer'le buldurması lâzım olanlara buldurup getürdüp da'vâ-yı hakk idüp ta'yîn-i mâdde idenler ile berâber eyleyüp bir def'a şer'le faslolmayup on beş yıl mürûr itmeyen husûsların mezbûr Alî Çavuş mübâşeretiyle hakk üzre te[ftî]ş idüp göresiz; arzolunduğı üzre fesâd ü şenâ'ati üzerlerine sâbit ü zâhir olan mevâddun sûret-i sicilleriyle Âsitâne-i Sa'âdetüm'e gönderesiz. Bu husûsa ziyâde mukayyed olup ehl-i fesâdun isimleri ta'yîn olunmadın ve da'vâ-yı hakk ider olmadın kendü hâllerinde olanlara dahl ü ta'aruz itmekden ziyâde hazer eylesesiz. Sen ki mübâşir Alî Çavuş'sın, şöyle ki; emr-i şerîfûme muhâlif re'âyâyâ zulmitdüresin, veyâhûd ziyâde atlu ile "Teftîş iderüz." diyü il üzerine çıkasın, senden bilinür; hakkundan gelinmekle konılmaz; ana göre mukayyed olasın. Zîrâ umûm teftîşi merfû'dur. Da'vâ-yı hakk ider olmayınca kimesneyi rencîde itdürmeyesin ve lâzım olmadukda üç-dört atludan ziyâde ile varmayasın.

324

[46]

Vize taraflarında Tatar kılığında gezip fesat çıkartan ve reâyaya zulmeden eşkıyanın yakalanıp haklarından gelinmesi için Vize, Kırkkilise ve Çirmen kadîlarına emir verildiği; Vize'de olan Devlet Giray Han'ın da verilen emre göre hareket etmesi.

Bu dahi.

Vize'de ola[n] Devlet Giray'a hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Ol câniblerde olan re'âyâ vü berâyâ âsûde-hâl olup bi-hasebi's-şer' eşkıyânun haklarından gelinür; hâlâ emr-i şerîf inâyet olunup Alî Çavuş mübâşeretiyle emr-i şerîf virile." diyü arzidüp ve; "ol câniblerde eşkıyâdan () nâm kimesneler yoldaşlarıyla Tatar üslûbında gezüp fesâd eyleyüp re'âyâyâ zulm ü te'addî eyledükleri" i'lâm olunmağın, Vize ve Kırkkilise ve Çirmen kâdîlarına Alî Çavuş mübâşeretiyle bu husûs için emr-i şerîf virilmiştir. Sen dahi ol emr-i şerîf mücebince amel eylemek emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, bu husûs için zikrolunan kâdîlara Alî Çavuş mübâşeretiyle virilen hükm-i şerîf mücebince amel idüp hılâfına cevâz göstermeyesin.

325

[47]

İskenderiyye Kalesi'nin sarnıç ve oluklarının temizlenmesi vs. hizmetleri görmekte olan ve bu durumları defter-i hakanide kayıtlı bulunan müteveffa Mustafa Paşa'nın Zadrîma'da bulunan evkaflı reâyasının, kanuna ve defter kaydına aykırı olarak rencide edilmemesi.

Bâ-hatt-ı hazret.

Zadrîma kâdîsına hüküm ki:

Zadrîma ve Ragafer (?) nevâhîlerinde vâkı' olan karyeler ahâlîleri Dergâh-ı Mu'allâm'a arz-ı hâl sunup; "mezbûrlar Gegir'de (?) medfûn olan Mustafâ Paşa'nun taht-ı kazânda vâkı' evkâfı re'âyâlarından olup ecdâd-ı ızâmumdan Fâtih Sultân Mehmed Hân *tâbe serâhü* İskenderiyye Kal'ası'n fethidelden berü evkâf-ı mezbûre re'âyâsı kal'a-i mezbûrenün sarnıcların ayırtlayup ve olukların pâk idüp ve hısâr içinde olan anbârda eski daru yirine yeni daru koyup ve Leş İskelesi yolları ve köprülerine ve Leş Kal'ası'na tahta vü ağaç lâzım oldukca virüp ve derbend ü köprü ta'mîrini idüp hıdmetleri defter-i hâkânîde kaydolunup; "şer' u kânûn [u] defter mücebince amel olunup hılâf-ı kânûn u defter rencide olunmamak" " bâbında" emr-i şerîfüm recâsına i'lâm olunmağın **buyurdum ki:**

Varduklarında, bu husûs için Südde-i Sa'âdetüm'den virilmiş mühürlü sahîh sûret-i defter-i cedîd-i hâkânîye nazar idüp göresin; arzolunduğı üzre ise şer' u kânûn [u] defter mücebince amel idüp min-ba'd mezbûrları şer' u kânûna ve deftere ve olıgelmişe muhâlif kimesneye rencide vü remîde itdürmeyesin.

326

[48]

Ferecik kazasında, uzun süredir muhızrlık yapmakta oldukları ve gelen kadıları kendi istekleri doğrultusunda yönlendirmek suretiyle ahaliye zulmettikleri bildirilen Hasan ve Mustafa adlı muhızrlara gerekli tenbihte bulunularak haksızlık yapmalarının önlenmesi; aynı şekilde devam ederlerse muhızrlıktan alınacakları.

Mim. Efendi.

Ferecik kâdîsına hüküm ki:

Ferecik kazâsı ahâlîsi Südde-i Sa'âdetüm'e âdem gönderüp; "Hasan ve Mustafâ nâm kimesneler dâyimâ muhızr olup her gelen kâdîlara iğvâ virüp dâyimâ fukarâyı gamzidüp hılâf-ı şer'-ı şerîf re'âyâya nice iş itdürüp re'âyâ vü berâyâ ve ahâlî-i memleket kemâl mertebe mezbûrlardan müte'ezzî vü mütezaccir olup şöyle ki; mezbûrlar muhızrlıktan ref' olunmaya, nice fukarâ zulümlerinden yirlerinden kalkmaları mukarrerdür." diyü i'lâm eyledükleri ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu husûsa mukayyed olup göresin; fi'l-vâkı' mezbûrlarun vech-i meşrûh üzre fukarâyı zulm ü te'addîleri vâkı' ise muhkem tenbîh ü te'kîd eylesesin ki, min-ba'd kendü hâllerinde olup hılâf-ı şer'-ı şerîf fukarâyı gamzitmeyüp bir vechile rencide

vü remîde eylemeyeler ve itdürmeyesin. Memnû' olmazlar ise vukû'ı üzre yazup arzeyelesin ki, şer'-ı şerîfe ve emrûme muhâlefet itdükleriyçün muhzırlıkdan ref' olunmak bâbında emr-i şerîfüm gönderile.

[Yev]mü's-Sebt, fî 28 Ramazân, sene 1027

327

[43]

Eflak'da Ban olan Dimo'dan borç olarak aldığı parayı ödemediği bildirilen Vidin Kalesi ağalarından Mustafa Ağa'nın davacısıyla bir araya getirilip davalarının görülmesi.

Bâ-hatt-ı Mim.

"Vidin kâdîsına hüküm ki:

Bundan akdem vilâyet-i Eflak'da Ban olan Dimo nâm zimmî gelüp arz-ı hâl sunup; "mukaddemâ Vidin'de () Ağası olan Mustafâ nâm kimesne bundan altmış gün va'de ile elli altı bin akça karz alup ve zarar-ı mâla Kal'a-i Vidin'de Azebler Ağası olan diğer Mustafâ ve Beşli Ağası olan Yûsuf ve Kapudân olan İbrâhîm nâm kimesneleri kefil virüp ve deyni olduğına eline memhûr temessük virmişken va'desi tamâm olup ve yüz elli gün dahı ziyâde mürûr idüp el-ân meblağ-ı mezbûrdan bir akça ve bir habbe virmeyüp zimmetinde olduğın" bildürüp; "şer'le görölüp mezkûr Mustafâ'dan veyâhûd kefil bi'l-mâl olanlardan hakkı alıvırmek" bâbında emr-i şerîfüm recâ itmeğın alıvırmek emrüm olmışdur.

Buyurdum ki:

Vusûl buldukda, fermân-ı celîlü'l-kadrüm üzre amel idüp ihzâr-ı husamâ kılup muvâcehesinde bilâ-özr-i şer'î on beş yıl mürûr itmeyen da'vâsın hakk u adl üzre göresin; fi'l-vâkı' mezbûr Mustafâ zikrolunan kimesnelerün kefâleti ile bundan elli altı bin akça karz-ı hasen alup* edâ eylemeyüp el-ân zimmetinde ise ..." diyü hüküm yazılmışdur.

328

[44]

Vezir Cafer Paşa'nın hâsırlarından olan Akhisar'ın Salur köyünde bir çiftlik edinen voyvodası Davud'un oğulları Budak ve Durak tarafından ahaliye zulmedildiği bildirildiğinden, adı geçenlerin davacılarıyla bir araya getirilip teftiş olunmaları; fesat ettikleri ortaya çıkarsa üzerlerine sâbit olan haklar alınıp sahiplerine verildikten sonra haklarında şer'an gerekenin yapılması.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Akhısâr müftîsine ve kâdîsına hüküm ki:

Sen ki kâdîsın, mektûb gönderüp; "Salur nâm karye halkı meclis-i şer'-ı şerîfe gelüp; "karye-i mezbûre düstûr-ı mükerrem Vezîrüm Ca'fer Paşa *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehinun* hâsırlarından olup Voyvodası Dâvûd karye-i mezbûrede çiftlik idinüp oğulları Budak ve Turak nâm şakîler dâ'imâ fesâd ü şenâ'atden hâlî olmayup kimisinün ehl ü iyâline şetm ve kimisini darbidüp tavarlarını bâğ u bâğçelerine ve ekinlerine salıvirüp ve bu sene hâsıl olan terekelerininün öşriyle nısfı mikdârın cebren gasbidüp hadden ziyâde te'addîleri olmağla ahvâlimüzi arzeyele." diyü ilhâh eyledüklerinde şer'-ı şerîf tarafından âdem gönderilüp

da'vet olundukda itâ'at itmeyüp gelmedügin" i'lâm eyledügin ecilden **buyurdum ki:**

Vardukda, mezbûrları meclis-i şer'-ı şerîfe ihzâr idüp gaybet iderlerse şer'le buldurması lâzım olanlara buldurup getürdüp da'vâ-yı hakk u ta'yîn-i mâdde iden hasımlarıyla muvâcehe idüp bir def'a şer'le faslolunmayup on beş yıl mürûr itmeyen da'vâların hakk üzre teftîş ü tefahhus idüp göresiz; vech-i meşrûh üzre zulm ü te'addî ve fesâd ü şenâ'atleri vâkı' ise ba'de's-sübût ashâb-ı hukûka şer'le müteveccih olan hakların mezbûrân Budak ve Turak'dan hükmidüp alıvirdükden sonra mezbûrlar muhtâc-ı arz olanlardan ise muhkem habsidüp üzerlerine sübût bulan mevâddun sûret-i sicilleriyle yazup arzeyelesiz; değıller ise şer'le haklarında lâzım geleni icrâ idüp şer'-ı şerîfe muhâlif kimesneye iş itdirmeyesiz.

329

[45]

Akhisar'ın Salur köyünden, Cerrah-ı Sultanî Şâkirdi diye bilinen Sünnetçi Bekir adlı şahıs ile Himmet oğlu Mustafa'nın ahaliye zulmettikleri bildirildiğinden, adı geçenlerin kendilerinden davacı olanlar ile bir araya getirilip davalarının görülmesi ve üzerlerine sâbit olan haklar alındıktan sonra şer'an gerektiği şekilde cezalandırılmaları.

Bu dahi.

Akhısâr müftîsine ve kâdîsına hüküm ki:

Sen ki kâdîsın, mektûb gönderüp; "Salur nâm karyeden Mustafâ nâm kimesne meclis-i şer'-ı şerîfe gelüp; "nefs-i kasabadan olup Cerrâh-ı Sultânî Şâgirdi dimekle ma'rûf Sünnetçi Bekir nâm kimesne Sağrancılar nâm karyede vâkı' babasından irsle intikâl eyleyen evini ve âhûrını içinde olan samanyla cebren gasbidüp ve Mustafâ bin Himmet nâm kimesne dahı evinün ve nice müslimânların dahı yollarını seddidüp harmen yirini koyun ağılı idüp ve Hasan nâm kimesneye mezbûr Himmet oğlu Mustafâ bundan akdem te'addî vü tecâvüz itmekle hakkında emr ihrâc idüp bundan şehâdet taleb eyleyüp hak şehâdet itmekle bunı mızrâk ile urmak isteyüp ahâlî-i karyenün cümlesi mezbûrdan feryâd ü şikâyet üzre oldukların" " i'lâm eyledügin ecilden **buyurdum ki:**

Vardukda, mezbûrı meclis-i şer'-ı şerîfe ihzâr idüp gaybet iderse şer'le buldurması lâzım olanlara buldurup getürdüp muvâcehe idüp bir def'a şer'le faslolunmayan da'vâların hakk üzre görüp fesâd ü şenâ'ati vâkı' ise ba'de's-sübût ashâb-ı hukûka hakların alıvirdükden sonra mezbûr muhtâc-ı arz olanlardan ise muhkem habs ve üzerine sübût bulan mevâddun sûret-i sicilleriyle yazup arzeyelesiz; değıl ise şer'le hakkında lâzım geleni icrâ idüp şer'-ı şerîfe muhâlif kimesneye iş itdirmeyesiz.

330

[41]

Hersek sancağında baştine tasarruf eden bazı kimselerin, tekâliften kurtulmak için baştinelerini ve yerlerini müteferrika, çavuş, sipah, yeniçeri ve kadılara satmış görünüp yine kendilerinin tasarruf ettikleri bildirildiğinden, tekâlif olduğunda buraların sahiplerinden de tekâlif alınması.

Sâbıkâ [R]ûmili Beğlerbeğisi olup hâlâ Hırsek sancağına mutasarrıf olan İbrâhîm Paşa'ya ve livâ-i mezbûrda olan kâdîlara hüküm ki:

Sen ki mîr-i mîrân-ı müşârun-ileyhsin, mektûb gönderüp; "Livâ-i mezbûr re'âyâsı sana gelüp "içlerinden ba'zıları tekâlîfden berî olmak için tasarruflarında olan baştinelerin muvâza'a tarîkıyla müteferrika vü çavuş u sipâh u yeniçeri vü kuzât ve sâyir a'yân-ı memlekete fûrûht idüp sûret-i şer'a koyup yine kendüler tasarruf idüp tekâlîf vâkı' olup rûsûm taleb olundukda; "Biz bir çiftçiyüz." diyü bir nesne virmeyüp cümle tekâlîfi sâyirleri çeküp gadr ü hayf olduğın" bildürüp; "Vukû'ı üzre arzidir." diyü ilhâh eyledüklerin" arzyledüğün ecilden **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda göresiz; vech-i meşrûh üzre baştinelerin ve yirlerin muvâza'a tarîkıyla tavâyif-i mezbûreden ba'zılara fûrûht idüp yine kendüler tasarruf iderlerse tekâlîf ve sâyir rûsûm vâkı' oldukda şer'-ı şerîf ve kânûn-ı münîf muktezâsınca lâzım gelen a'sâr u rûsûmların sâyir re'âyâ ile ma'an ashâbına hükmidüp alıvirüp hılâf-ı şer'-ı şerîf te'allül ü bahâne itdürmeyesiz.

[Yev]mü'l-Cum'a, fi gurre-i şehri Şevvâli'l-mükerrem, sene: 1027

331

[42]

Tavas sakinlerinden Hatip Abdülkerim, Abdi ve Hacı Mestçi Mehmed'in evlerini basıp para, mal ve erzaklarını gasbettiği bildirilen eşkıyadan Kınalızade'nin kardeşi Muhammed adlı şakînin yakalanarak teftiş edilip üzerine sâbit olan haklar alındıktan sonra şer'an gerektiği şekilde cezalandırılması.

Hasan Efendi.

Anadolu beğlerbeğisine ve Tavas kâdîsına hüküm ki:

"Eşkıyâdan Kınalı-zâde'nün karındaşı Muhammed nâm şakî Tavas sâkinlerinden Hatîb Abdülkerîm ve Abdî ve Hâcî Mestci Mehmed nâm kimesnelerin evlerin basıp emvâl ü erzâkların nehb ü gâret eyledüğünden mâ'adâ cebren onar bin akçaların alup envâ'-ı zulm ü te'addî eyledükleri" i'lâm olunmağın, şer'le hakları alıvirilmek emrüm olmuştur.

Buyurdum ki:

Vusûl buldukda, mezkûrı bi-eyyi vechin kân elegetürüp gaybet iderse şer'le buldurması lâzım olanlara buldurup da'vâ-yı hakk u ta'yîn-i mâdde iden husamâsıyla berâber idüp ahvâllerin şer'le teftiş idüp göresiz; vech-i meşrûh üzre te'addî eyledüğü vâkı' ise ba'de's-sübût mezkûrların esbâb u erzâkın ve alınan akçaların şer'le hükmidüp bî-kusûr alıvirüp te'allül ü inâd itdürmeyesin. Zalemenün fukarâya te'addî eyledüğüne kat'â rızâ-yı şerîfüm yokdur. Ahz ü celb sebebi ile eşkıyâyı hımâyet eylemekden hazer idüp icrâ-yı hakk eylemekde mücidd ü sâ'î olasız. Eger virmekde inâd iderse ve muhtâc-ı arz olanlardan ise muhkem habsidüp üzerine sübût bulan mevâddun sûret-i sicilleriyle Südde-i Sa'âdetüm'e arzyleyesiz; değil ise şer'le hakkında lâzım geleni icrâ eyleyüp şer' u kânûna ve emri hümmâyûnuma mugâyir vaz' sudûrından hazer eyleyesiz.

332

[39]

Sancakbeyi kethüdasıyla birlikte halka zulmedip haksız yere paralarını aldığı Südde-i Saadet'e arzedildiğinde görevden alınan ve bu durumu haber alması üzerine tekrar ahaliden bazı kişileri yakalayıp paralarını aldığı bildirilen eski Molova Kadısı Mustafa'nın, Kalonya kadısı tarafından teftiş edilmesi ve üzerine sâbit olan hakların alınıp sahiplerine verilmesi; vermekte direnirse davası Divan-ı Hümayun'da görülmek üzere Âsitâne-i Saadet'e gönderilmesi.

Bâ-hatt-ı Hılmî Çelebî.

Kalonya kâdîsına* hüküm ki:

Molova kazâsı ahâlîsi tarafından Dergâh-ı Mu'allâm'a arz-ı hâl sunulup; "bunların kâdîları olan Mustafâ nâm kâdî mîr-livâ kethudâsıyla il üzerine çıkup ahâlî-i kazâyâ hılâf-ı şer'-ı şerîf te'addî vü tecâvüz idüp her birlerinden şer'a muhâlif nice akçaların alup zulmitmekle ahvâllerin bundan akdem Âsitâne-i Sa'âdetüm'de i'lâm eyledüklerinde kâdîlığı âhara virilüp ma'zûl olduğın haber almağla, tekrâr ahâlî-i kazâdan mîr-livâ kethudâsıyla ba'zıların tutup her birinden onar-on beşer bin akçaların aldıklarından gayri Simone (?) nâm keşîş-hânelerine varup; "Sizde konmağacı (?) nakkâş nâmına bir zimmî vardır." diyü te'allül ü bahâne itmekle hılâf-ı şer' kırk bin akçaların cebren alup fukarâyâ küllî te'addî vü tecâvüz eylediği" i'lâm olunmağın, ahvâllerin mahallinde sen görüp icrâ-yı hakk eylemen bâbında fermân-ı hümayûnum sâdır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre kâdî-ı mezbûrî meclis-i şer'a ihzâr ve husamâsıyla berâber idüp bir def'a şer'le görölüp faslolunmayup on beş yıl mürûr itmeyen husûsların hakk üzre mahallinde teftiş idüp göresin; fi'l-vâkı' kazâ-i mezbûr ahâlîsinden ve keşîş-hâneden ol mikdâr akça aldığı üzerine sâbit ü zâhir olursa ol bâbda muktezâ-yı şer'-ı kavîmle âmil olup ba'de-s-sübût ashâb-ı hukûkun hakların hükmidüp bî-kusûr alıvirüp te'allül itdürmeyesin. Şöyle ki; üzerine sübût* bulan hukûk-ı fukarâyı virmekde te'allül ü inâd iderse Âsitâne-i Sa'âdetüm'e ihzâr eyleyesin ki, ahvâlleri Dîvân-ı Hümayûnum'da hakk üzre görölüp icrâ-yı hakk oluna.

333

[40]

Sâbık Lahsa Beylerbeyi Mahmut Bey'in, Muğla'nın Bediye köyündeki tekâüdlük zeameti hususunda Müteferrika Yusuf ile aralarında olan anlaşmazlık daha önce halledildiği halde Yusuf'un kardeşi Mehmed'in, yanına topladığı bazı eşkıya ile adı geçenin zeametine müdahale edip mahsulüne el koyduğu bildirildiğinden, bu hususun teftiş olunup haksız yere zaptolunan mahsulün alınıp Mahmut Bey'in adamına verilmesi ve söz konusu zeamete kimsenin müdahale ettirilmemesi.

Bâ-hatt-ı Mim. Efendi.

Kapudân paşaya ve İstanköy kâdîsına hüküm ki:

Emîru'l-ümerâ'i'l-kirâm sâbıkâ Lahsâ Beğlerbeğisi olup ber-vech-i tekâ'ud Menteşe

sancağında Muğla nâhiyesinde Bediye nâm karye ve gayriden yigirmi altı bin akça ze'âmete mutasarrıf olan Mahmûd *dâme ikbâlühû* tarafından Südde-i Sa'âdetüm'e şöyle arzolundu ki; "ze'âmet-i mezbûre bundan akdem hatt-ı hümâyûn-ı sa'âdet-makrûnla kendüye tevcîh olunup berât itdürüp üzerinde ve zabt u tasarrufında iken Müteferrika Yûsuf nâm kimesne şirrete sâlik olup tasarrufına mâni' olmağla bundan akdem murâfa'a olup tarafeynün temessükâtına nazar olundukda ze'âmet-i mezbûre müşârun-ileyh Mahmûd *dâme ikbâlühû*nun hakkı olmağla min-ba'd da'vâ vü nizâ'ı istimâ' olunmamak üzre murâfa'adan kat'ı mukarrer kılınmışken mezbûr Yûsuf'un karındaşı Mehmed nâm kimesne hevâsına tâbi' yigirmi- otuz nefer eşkıyâ ile varup müşârun-ileyhün tahvîl ü târîhına düşen mahsûlin kabz ve fuzûlen ze'âmet-i mezbûre[yi] zabtidüp küllî gadreyledüklerin" bildürüp; "tahvîl ü târîhına düşen mahsûlin merkûm Mehmed'den bî-kusûr alıvirilmek" bâbında emr-i şerîfüm recâ itmeğın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda mukayyed olup re'âyâ muvâcehesinde onat vechile hakk üzre teftîş idüp ba'de's-sübût müşârun-ileyhün tahvîl ü târîhına düşen mahsûlinden ne mikdâr nesnesin almışlar ise âdemisine hükmidüp bî-kusûr alıviresin. Şer'-ı şerîfe ve emr-i hümâyûnuma muhâlif te'allül ü inâd itdürmeyesin ve medhalleri olmayup* ze'âmet-i mezbûre içinde sâkin Deli Mehmed ve Seydî ve karındaşı Halîl nâm kimesnelerün ze'âmet-i mezbûrede alâkaları yoğken mezbûr Yûsuf'un karındaşı merkûm Mehmed'i dahlitdürmeyüp men' u def' eyleyesiz.

334

[37]

Eskiden beri Donanma-i Hümayun seferine Niğbolu Kaptanı Hacı Sefer ile birlikte giden Liman Kalesi müstahfızlarının, yine aynı şekilde sefere gitmeleri; kale dizdârı olanların kendilerine müdahale ettirilmemesi.

Niğbolu kâdîsına hüküm ki:

Bi'l-fi'l Niğbolu Kapudânı olan Hâcî Sefer Dergâh-ı Mu'allâm'a âdem gönderüp; "Kal'a-i Liman müstahfızlarından yigirmi iki nefer kimesne kendü ile ma'an Donanma-i Hümayûn seferin eşegelmışken ve elinde sûret-i defteri dahı variken kal'a-i mezbûre dizdârı olanlar olıgelene muhâlif zikrolunan neferler elinde olan sûret-i defter mûcebince Donanma-i Hümayûn seferine kendüler ile ma'an eşüp kimesne mâni' olmamak" bâbında emr-i şerîfüm recâ eyledüğü ecilden **buyurdum ki:**

Vardukda, zikrolunan nefer, kadîmden bunun ile Donanma-i Hümayûn seferine eşegeldüğü defterde musarrah ise mûcebince amel idüp kadîmden eşegeldüğü üzre girü bunun ile eşdürüp kadîme ve deftere muhâlif dizdârı ve âharı dahl ü ta'arruz itdürmeyüp men' u def' eylesin.

Narda ve Yanya'da, züamâ ve erbâb-ı timarın sefere gitmelerini fırsat bilen eşkıya ve haramilerin tüccar ve yolcuların yollarını keserek kendilerini katledip mal ve eşyalarını gasbettikleri bildirildiğinden, söz konusu eşkıyanın Dergâh-ı Muallâ görevlilerinden Narda'da sakin Mehmet vasıtasıyla yakalattırılıp üzerlerine sabit olan haklar alınıp sahiplerine verildikten sonra haklarından gelinmesi.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

Narda Kâdîsı olan Alî *zîde fazlühûya* ve Yanya ve civârında olan kâdîlara hüküm ki:

Bi'l-fi'l Tunus Beğlerbeğisi olan Abdî *dâme ikbâlühû* ile Südde-i Sa'âdetüm'e mektûblar gönderüp; "Kasaba-i Narda ve Yanya'da sâkin olan ulemâ vü sulehâ vü tüccâr tâyifesi meclis-i [şer'-ı] şerîfe varup; "zikrolunan kasabalarda ve civârında olan kasabât u kurâda ba'zı eşkıyâ vü harâm-zâde zuhûr idüp zü'amâ vü erbâb-ı tîmâr sefere gitmekle vilâyeti hâlî bulup Meşkolor ve Alasonya panayırına gelen tüccâr tâyifesinün ve sâyir ebnâ-i sebîlün yollarına inüp kendülerin katl ve esbâb u erzâkların gâret ü hasâret itmekle yollarda mürûr u ubûr her vechile müşkil olup def' u izâleleri mühimmâtdan olmağın, kasaba-i Narda sâkinlerinden olup Dergâh-ı Mu'allâm () kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Mehmed *zîde kadruhû* için; ol vilâyetün ehl-i vukûfî ve eşkıyânun def' u ref'ına kâdir olduğın" bildürüp zuhûr iden eşkıyânun [mezbûr] mübâşeretiyile şer'le haklarından gelinmek için emri şerîfüm virilmek" recâsına arzyledüğün ecilden, eşkıyânun cem'ıyyeti zamânında def'-ı mazarratları mezbûr Mehmed *zîde kadruhû* mübâşeretiyile def' olunmak bâbında fermân-ı şerîfüm sâdır olmışdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, anun gibi taht-ı kazânuzda harâmî eşkıyâşî cem'ıyyet idüp ahâlî-i memlekete zarar kasdında olduklarında mezbûr Mehmed zîde kadruhû mübâşeretiyile il-erleri ve taht-ı kazânuzda olan müsellemler ve eli emirlü ve ma'zûller ile üzerlerine varup dahı eşkıyâyı hüsn-i tedbîr ü tedârükle elegetürüp ashâb-ı hukûka şer'le mütevaccih olan hakların bî-kusûr alıvirdükden sonra ehl-i fesâdun emân u zamân virmeyüp şer'le haklarından gelesiz ve da'vâ-yı hakk idüp ta'yîn-i mâdde idenlerin dahı mezbûr mübâşeretiyile bir def'a şer'le fasl olmayup üzerinden on beş yıl mürûr itmeyen da'vâların dahı mezbûr mübâşeretiyile şer'le görüp ihkâk-ı hakk idüp hılâf-ı şer'-ı şerîf bir ferde inâd ü muhâlefet itdirmeyesiz. Ammâ umûm teftîşî memnû'dur; bu bahâne ile il üzerine devre çıkmaktan hazer idüp ancak zuhûr iden eşkıyânun üzerlerine varup def'-ı mazarratları bâbında ikdâm u ihtimâm eylesiz.

336

[34]

Sultanahmed Camii Evkaftı re'âyasından olup Ortapâre kazasında vaşak avlayıp derisini vakfa veren Müstecâb adlı mirî avcıya, av için gezdiği yerlerde ve dağlarda görevli vs. kişiler tarafından haksız yere müdahale edilmesine izin verilmemesi.

Ortapâre kâdîsına hüküm ki:

Kazâ-i mezbûrda avcı tâyifesinden Müstecâb nâm kimesne; "hâliyâ babam hudâvendigâr *tâbe serâhûnün câmi'*ı evkâfı re'âyâsından olup sayditdüğü vaşak derilerin cânib-i vakfa virüp ve bîvesin (?) dahı bî-kusûr edâ idüp lâkin uğrayup gitdüğü yirlerde ve tağlarda ve Hoy tağında ve sâyir tağlarda ve Çakırcalı nâm mahallerde eger kurâ halkı ve eger sancakbeğleri ve sipâh u yeniçeri ve ümenâ vü ummâl ü iş-erlerinden ve gayriden kendüye ve tavarlarına ve zağarlarına ve âlet-i harbine dahlolunmamak bâbında emr-i şerîfüm virilmek" recâ itmeğin **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda göresin; fi'l-vâkı' mezbûr mîrî avcılardan olup av u şikâr için gezdüğü yirde ve tağlarda rencîde olunduğı vâkı' ise mâdâm ki kendü hâlinde av u şikâr için gezüp hılâf-ı şer'-ı şerîf hâli olmaya, min-ba'd gezdüğü yirlerde kurâ halkından ve sancakbeğlerinden ve sipâh u yeniçeri ve ümenâ vü ummâl ü iş-erlerinden ve gayriden hılâf-ı [şer'-i] şerîf bir ferdi dahlitdurmeyüp mezbûrî rencîde vü remîde itdürmeyesin; memnû' olmayanları yazup arzeyelesin.

337

[35]

Mirî kadırgalar için İznikmid Gümrüğü'nden tahsis edilip bir kısmı ödenmiş olan meblağdan henüz ödenmemiş olan kısmın da gümrük emînlerinden eksiksiz olarak tahsil edilmesi.

Hazret-i efendi.

İznikmid kâdîsına hüküm ki:

Bundan akdem Bıçkıcıbaşı olan İbrâhîm *zîde mecdühû* eliyle mîrî kadırgalar mühimmâtıyçün İznikmid Gümrüğü'ne yüz yigirmi dört bin akça sâlyâne olunup yüz bin akçası tahsîl olunup yigirmi dört bin akçası bâkî kalup tahsîl olunmaduğı mûmâ-ileyh bıçkıcıbaşı tarafından i'lâm olunmağın, Mâliyye tarafından virilen emr-i şerîf mûcebince zikrolunan yigirmi dört bin akça tahsîl olunmak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda Mâliyye tarafından virilen emr-i şerîf [mûcebince] zikrolunan yigirmi dört bin akçayı Gümrük emînlerinden bî-kusûr alıvirüp zimmetlerinde bir akça ve bir habbe bâkî kodurmayup emr-i âhar irsâline ihtiyâc eylemeyesin.

338

[36]

Evrenlukes köyü halkının, öşür ve bâd-ı hevâ karşılığında her yıl mirîye vermekte oldukları ve mirî kadırgalar mühimmi için tayin olunan meblağ, İznikmid'de sakin Peltek Hasan Çavuş tarafından yapıldığı bildirilen müdahalenin önlenmesi.

Bu dahi.

İznikmid kâdîsına hüküm ki:

"Bundan akdem kazâ-i mezbûra tâbi' mirî koruya dâhıl olan Evrenlukes nâm karye her sene öşr ü bâd-ı hevâ mukâbelesinde mirî cânibine yiğirmi bin akça viregelmekle mirî kadırgalar mühimmâtıyçün meblağ-ı mezbûr ta'yîn ü sâlyâne olunmuşken nefsi-i İznikmid'de sâkin Peltek Hasan Çavuş nâm kimesne; "Meblağ-ı mezbûr ulûfeme sâlyâne olmuştur." diyü re'âyâyı rencîde itdüğinden gayri kadırğa mühimmâtıyçün ta'yîn olunan akçanın tahsîline mâni' olduğı" i'lâm olundu. İmdi; kadırğa mühimmâtı umûr-ı mühimmedendir. Mukaddem kadırğa için ta'yîn olunan yiğirmi bin akça tahsîl olunmak emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda Mâliyye tarafından virilen emr-i şerîf mücebince karye-i mezbûrenün mirîye virdükleri maktû'ların mukaddem kadırğa mühimmâtıyçün alıvirüp min-ba'd mezbûr Peltek Hasan Çavuş'ı dahlitdürmeyesin ve bi'l-cümle mâdâm ki, kadırğa mühimmâtı tahsîl olunmaya, min-ba'd emrûme muhâlif mezbûr Hasan Çavuş'ı dahlitdürmeyesin.

339

[31]

Akhisar'ın Yeniköy köyü sakinlerinden Mahmud'un topladığı avâriz akçesinden Donanma-i Hümayun ihtiyaçları için tayin olunan kırk bin akçeden, adı geçenin zimmetinde kalan on iki bin beş yüz akçenin de tahsil edilmesi.

Bu dahi.

Akhısâr kâdîsına hüküm ki:

"Kazâ-i mezbûra tâbi' Yeniköy nâm karye sâkinlerinden olup müselleme ü piyâde avârizi cem'in[d]a olan Mahmûd nâm kimesneden bundan akdem Bıçkıcıbaşı olan İbrâhîm eliyle Donanma-i Hümayûnum mühimmâtıyçün kırk bin akça sâlyâne olup meblağ-ı mezbûrun yiğirmi yedi bin beş yüz akçası tahsîl olup zimmetinde on iki bin beş yüz akça bâkî kalduğı" mezbûr İbrâhîm tarafından i'lâm olunmağın, Mâliyye tarafından virilen emr-i şerîf mücebince bâkîsi dahi şer'le tahsîl olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mezbûr meclis-i şer'-ı şerîfe ihzâr idüp göresin; fi'l-vâkı' sâlyâne olunan kırk bin akçadan zimmetinde ol mikdâr bâkî kalduğı vâkı' ise mukaddemâ Mâliyye tarafından virilen emr-i şerîf mücebince şer'le bî-kusûr hükmidüp varan âdemlere alıvirüp şer'-ı şerîfe ve emrûme* muhâlif te'allül ü inâd itdürmeyesin.

340

[32]

İzdin kazasında Fatma adlı kadının, kocasından intikal eden ve kırk-elli seneden beri mülkiyetinde bulunan bahçesine, vakıf olduğu iddiasıyla müdahalede bulunan Zülfikar ve Ali'nin, davaları daha önce görülüp adı geçen kadın lehine sonuçlandığı halde tekrar müdahalede buldukları bildirildiğinden, durum bu şekilde ise müdahalenin engellenmesi ve bahçenin eskiden olduğu gibi adı geçen kadına tasarruf ettirilmesi.

Bâ-hatt-ı Hılmî.

İzdin ve Badra kâdîlarına hüküm ki:

"İzdin kazâsından Fâtıma nâm hâtûna zevci Mahmûd'dan intikâl idüp kırk-elli seneden berü mülkiyyet üzre tasarruf olunan mülk bâğçeye âhardan Zülfikâr ve Alî nâm kimesneler dahlidüp; "Ceddîmüz Ramazân Hâce'nün vakfidur." diyü nizâ' itmeleriyle şer'le görülüp vakıf-nâmeye nazar olundukda zikrolunân bâğçe vakıf-nâmede mukayyed bulunmayup min-ba'd vakfa alâkası olmadığı zâhir olmağla mülkiyyet üzre hükmolunup huccet-i şer'iyye virilüp kat'-ı nizâ' olmuşken mezbûrlar yine dahl ü tecâvüzden hâlî olmadukları" i'lâm olunmağın imdi; bir def'a şer'le görülüp faslolunup huccet-i şer'iyye virilen da'vânun tekrâr istimâ'ı memnû'dur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mezbûrlar ol vechile nizâ' iderler ise bu bâbda olan huccet-i şer'iyyeye nazar eyleyüp göresiz; mazmûnı muvâfık-ı şer' olup alâ-vechil-hasım sâbit oldukdan sonra mukarrer tutup mücebi ile amel idüp min-ba'd hılâfına cevâz ve bu bâbda olan huccet-i şer'iyyeye muhâlif da'vâsın istimâ' eylemeyüp hâlî üzre ibkâ idüp mezbûreye zabt u tasarruf itdüresiz. Şöyle ki; mezbûrlar kanâ'at itmeyüp bu bâbda virilen huccet-i şer'iyyeye muhâlif kanâ'at itmeyüp bundan sonra tekrâr nizâ' iderler ise Südde-i Sa'âdetüm'e havâle eylesin ki, geldüklerinde ahvâlleri Dîvân-ı Hümâyûnum'da kâdî-askerlerüm huzûrında hakk üzre görülüp ihkâk-ı hakk oluna.

341

[33]

Kaysari'de, kimseye zararı olmadığı halde kendi mülkiyetinde bulunan bağı içerisindeki evini tamir ettirip bir ev daha yaptırdığı ve İncil okuduğu için ehl-i örf taifesi tarafından surf kendisinden para sızdırmak maksadıyla değişik bahaneler ileri sürülerek elindeki fetvaya rağmen rencide edildiği bildirilen Kiriko adlı zimmînin rencide ettirilmemesi.

Fetvâ mücebince buyurulmuşdur.

Kaysariyye kâdîsına hüküm ki:

Nefs-i Kaysariyye'de sâkin Kiriko nâm zimmî mülk bâğı içinde olan evini ta'mîr idüp ve bir ev binâ idüp kendü hâlînde olup şer'an kimesneye zarar u te'addîsi yoğken ehl-i örf tâyifesinden ve hâricden ba'zı kimesneler mücerred celb ü ahz için; "İçinde gayri nesne dahı binâ etmiş." diyü ve âyînleri üzre İncîl okudukda; "Va'z u nasîhat ider imişsin." diyü hılâf-ı şer'-ı şerîf rencide vü remîde idüp te'addîden hâlî olmadukları i'lâm olunmağın; "Bu bâbda ol vechile rencide itmeğe kâdir olmazlar." diyü elinde şeyhu'l-İslâmdan fetvâ-yı şerîfe

olmağla fetvâya muhâlif rencîde olunmamak emrüm olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, mezbûra ol vechile dahl ü rencîde olunur ise fetvâsına nazar idüp göresin; mezbûrun bi-hasebi'ş şer'ı şerîf kimesneye te'addîsi olmayup kendü hâlinde iken ve bâğı içinde binâ eylediği evün şer'an kimesneye zararı yoğken mücerred celb ü ahz için ol vechile rencîde eyledükleri vâkı' ise ve fetvâsı da'vâsına mutâbık ise mûcebi ile amel idüp ehl-i [örf] tâyifesine dahı hılâf-ı şer'-ı şerîf rencîde itdürmeyüp men' u def' eylesin. Memnû' olmayup ol vechile yine rencîde itmek isteyenleri Südde-i Sa'âdetüm'e havâle eylesin.

[Yev]mü'l Ahad, fi 17 L., sene: [10]27

342

[29]

Elli yıldır Beypazarı'nın Tahir köyünde sakin olup köy mescidinin beratlı imamı olan Yusuf Fakih'e, yörük taifesiyle bir alâkası olmamasına rağmen beylerbeyi voyvodaları ve Yörük kadısının adamları tarafından yörük olduğu gerekçesiyle yapıldığı bildirilen müdahalenin menedilmesi.

Beğbâzârı kâdîsına hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Taht-ı kazânda Tâhir nâm karye mescidine beratla İmâm olan Yûsuf Fakîh elli yıldan berü karye-i mezbûrede sâkin olup imâmet hıdmetin edâ idüp yörük tâyifesine alâkası yoğ iken hâlâ beğlerbeği voyvodaları selâmlık nâmına mezbûrdan akça alup ve Yörük kâdîsı âdemleri dahı üzerine konup müft ü meccânen yim ü yimekler tedârük itdürüp mezbûr Yûsuf Fakîh meclis-i şer'a varup; " "Bir kimesne mukaddemâ yörük tâyifesinden olsa göçüp konmaktan ferâgat eylese rencîde olunmaya." diyü mukaddemâ emr-i şerîf virilüp sicill-i mahfûzda kaydolunmuşdur." didükde yoklanup fi'l-vâkı' ol vechile mukaddemâ emr-i şerîf virildüğü mastûr u mukayyed bulunup mezbûra dahı ol vechile emr-i şerîf virilmek" recâsına arzitmeğin imdi; konar u göçer yörük tâyifesinden biri konup ve göçmekden ferâgat idüp tavar örürin tağıdup bir yirde temekkün ihtiyâr idüp ma'îşetin zirâ'at ü harâsetden* eyleyüp re'âyâ silkine münselik olup ol makûleyi vilâyet kâtibi on yıldan ziyâde vech-i meşrûh üzre bir karyede sâkin ü mütemekkin bulup ra'ıyyet yazsa yörük sübaşılıarı ana dahl* ü ta'arruz itmek câyiz değıldür; husûsan mezbûr Yûsuf Fakîh ol kadar zamândan berü sâkin olup bi'l-fi'l imâmet hıdmetinde ola.

Buyurdum ki:

Vardukda, hakk üzre göresin; mezbûr Yûsuf Fakîh fi'l-vâkı' karye-i mezbûre toprağında elli yıldan ziyâde sâkin ü mütemekkin olup ma'îşetin zirâ'at ü harâsetden* eyleyüp ve imâmet hıdmetinde iken; "Yörüksin." diyü dahliderler ise câyiz değıldür. Şer' u kânûna muhâlif beğlerbeği voyvodalarına ve kâdîya ol vechile dahl ü ta'arruz itdürmeyesin.

Tütün ekip-biçmek, alıp-satmak ve içmek yasak olduğu halde Karaman, Çankırı, Payas, Adana ve Antakya dâhilinde bu yasağa uyulmadığı, tütün tiryakiliği sebebiyle sanatkârların işlerinden kaldıkları ve balmumunun fiyatının yükselmesine sebep oldukları bildirildiğinden, bundan böyle bahçelerde ve tarlalarda tütün ekilip-biçilmesi, alınıp-satılması ve içilmesinin yasak olduğu hususunda kasaba, köy, pazar vb. insanların toplu halde buldukları mahallerde gerekli duyuruların yapılması; tütün yaprağı bulunan yerler ile bağ ve bahçelerdeki tütünlerin yakılması; yasağa uymayanların isimlerinin bildirilmesi.

Bâ-hatt-ı Hilmî Çelebî.

Sâbıkâ Karaman Beğlerbeğisi olup hâlâ Hızâne-i Âmirem'un Karaman cânibi Defterdârı olan Mehmed Paşa'ya ve Konya kâdisına hüküm ki:

Bundan akdem etrâf u eknâfa evâmîr-i şerîfe gönderilüp; "min-ba'd kimesne tütün yaprağın eküp biçmeyüp ve bâzârlarda bey' u şîrâ itmeyüp ve kahve-hânelerde ve mecma'-ı nâs olan mahallerde bir ferd tütün içmeyüp herkes kendü hâllerinde ve kâr u kisblerinde olmaları" fermânım olmuşken hâlâ ba'zı kimesneler memnû' olmayup rızâ-yı hümayûnuma muhâlif bâğçelerde ve tarlalarda tütün yaprağın eküp ve biçüp bâzârlarda ve dükkânlarda bey' u şîrâ eyledüklerinden gayri ehl-i sanâyı' kâr u kisbden kalup çârşûlarda ve dükkânlarda ve sâyir mecma'-ı nâs olan mahallerde tütün çeküp bu makûle tütüne mübtelâ olanlar hıdmetlerine varmayup dâyimâ bu ahvâl ile mukayyed olmalarıyla balmûmun bahâya çıkmasına bâ'ıs oldukları i'lâm olunmağın, ol makûle tütün yaprağın eküp biçenler ve bâzârlarda bey' u şîrâ idenler envâ'-ı hakâ[re]te müstehakk olmuşlardır. İmdi; tütün yaprağının eküp biçilmesi ve bâzârlarda ve dükkânlarda alınıp satılması ve tütün içilmesi ref' olunup min-ba'd men' olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlül'-kadrüm üzre amel idüp dahi taht-ı hükûmetinizde olağ kasabât u kurâ vü bâzârlarda ve sâyir mecma'-ı nâs olan mahallerde muhkem tenbîh ü nidâ itdüresiz ki, min-ba'd bir ferd bâğçelerde ve tarlalarda tütün yaprağın eküp biçmeyüp ve bâzârlarda ve sâyir dükkân ve mecma'-ı nâs olan yirlerde bey' u şîrâ itmeyüp ve kimesne tütün içmeyüp ehl-i sanâyı' herkes kendü hâllerinde ve kisb ü kârlarıyla mukayyed olalar ve tütün yaprağı bulunan yirlerde ve bâğçe vü tarlalarda kat'â bir ferde te'allül itdürmeyüp ihrâk itdüresiz ve anun gibi bundan sonra memnû' olmayup bâğçelerde ve tarlalarda tütün yaprağın eküp biçenler ve bâzârlarda ve mecma'-ı nâs olan mahallerde alup satanlar ve tütün içenlerden her kim olursa olsun ism ü resmleriyle yazup arzyleyesin ki, sonradan haklarında emrüm ne vechile sâdır olursa mücebiyle amel oluna.

Bir sûreti, Kângırı sancağında olan kâdîlara.

Bir sûreti, Adana ve Payas ve Antâkiyye kâdîlarına.

344

[25]

Mısır'da Haremeyn-i Şerifeyn Evkafl'ndan olan köy ve balçıklara Divan-ı Mısır'ca belirlenmiş olan meblağdan vakfa ait olanın ilgililerden eksiksiz olarak tahsil edilmesi.

Mısır muhafazasında olan Vezîr Mustafâ Paşa'ya ve Mısır kâdîsına ve defterdârına hüküm ki:

İftihârul-havâs ve[1]-mukarrabîn Dâru's-sa'âdetüm Ağası Hâcî Mustafâ Ağa *dâme uliüvvühû* Südde-i Sa'âdetüm'e arz gönderüp; "mahmiyye-i Mısır'da vâkı' olan Haremeyn-i Şerîfeyn evkâfından olan karyelerün ve balçıkların ekseri sancakbeğleri ve ümenâ tasarruflarında olup her vilâyetün tahammüline göre Dîvân-ı Mısır'dan katî'a hisâbı ta'yîn olunup ve defterlerde mukayyed iken mutasarrıf olanlar mâl-i vakfı Dîvân katî'ası üzere vakf-ı mezbûrun hakkı alıvrılmek" için emr-i şerîf recâsına arzitmeğîn, vakfa âyid ü râcî' olan alıvrılmek emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, emrüm üzere Dîvân katî'ası üzere vakfa âyid ü râcî' olanı bî-kusûr alıviresiz; emr-i şerîfûme muhâlif bir ferde te'allül ü inâd itdürmeyesiz.

345

[26]

Mısır'da Buhayra vilâyetinde Haremeyn-i Şerifeyn Vakfı'ndan olan Sîrânûşa (?) köyünde yeniden keşif yapılması ve kâşiflere, belirlenen miktardan fazla para aldırılmaması.

Mısır beğlerbeğisine ve kâdîsına ve defterdârına hüküm ki:

Müşârun-ileyh arz gönderüp; "mahmiyye-i Mısır'da vâkı' vilâyet-i Buhayra'da Haremeyn-i Şerîfeyn vakfı olan Sîrânûşa (?) nâm karyede mîrî için yetmiş iki selîmî ve on bir pâre ta'yîn [olunmuş] iken hâlâ senede kırk bin sikke altun kâşifler ekl ü bel' iderimiş; mahallinden keşfolunup vakf-ı mezbûr karyesinden ziyâde alınmamak" için emr-i şerîf recâsına arzitmeğîn, mahallinden keşfolunup vakıf karyeden ziyâde alınmamak emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, emrüm üzere zikrolunan vakıf karyeyi mahallinden keşfidürüp mîrîye ta'yîn olunan yetmiş iki selîmî ve on bir pâreden ziyâde kâşiflere aldurmayasız. Emr-i şerîfûme muhâlif kimesneye te'allül ü inâd itdürmeyesiz.

346

[27]

Mısır'da Buhayra vilâyetinde Haremeyn-i Şerifeyn Evkafl'ndan olan Niyâde (?) köyünden, külfe-i keşf adı altında kâşifler tarafından fazladan alındığı bildirilen on iki bin paranın aldırılmaması.

Mısır beğlerbeğisine ve kâdîsına ve defterdârına hüküm ki:

Müşârun-ileyh Südde-i Sa'âdetüm'e arz gönderüp; "Mahmiyye-i Mısır'da Haremeyn-i Şerîfeyn Evkâfı'ndan vilâyet-i Buhayra'da Niyâde (?) nâm vakıf karyeden kadîmden mîrîye âyid yoğ iken külfe-i keşf diyü dört bin pâre kayditdürülüp ana dahı kâni' olunmayup her sene kâşifler on ikişer bin pâre alup vakf-ı şerîfe gadriderlerimiş; aldurılmaya." diyü emr-i şerîf recâsına arzitmeğîn, her sene kâşiflere ol mikdâr altun aldurılmayup men' olunmak

emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, karye-i mezbûreden kâşiflere on ikişer bin pâreyi aldurmayup emr-i şerîfûme muhâlif kimesneye te‘allül ü inâd itdürmeyesiz; men‘ u def‘ eyleyesiz.

347

[28]

Mısır'da Menûfiyye vilâyetinde Elmas bin Abdullah tarafından Haremeyn-i Şerifeyn'e vakfedildiği halde vakıf nazırlarının ihmalkârlığı sebebiyle vakıf için zaptolunmadığı bildirilen Şîrâğile köyünün yerinden keşfedilip vakfa ait olan hakların vakıf için zaptettirilmesi.

Mısır beğlerbeğisine ve kâdîsına ve defterdârına hüküm ki:

Müşârun-ileyh Südde-i Sa‘âdetüm'e arz gönderüp; "Mahmiyye-i Mısır'a tâbi‘ vilâyet-i Menûfiyye'de Elmâs bin Abdullâh, Na‘nâtiyye ve Şîrâğile nâm iki pâre karyeleri satun alup mülkiyyet üzre tasarrufında iken Haremeyn-i Şerifeyn'e vakfidüp bin beş senesinde Na‘nâtiyye nâm karye vakf-ı mezbûr için zaptolunup ve Şîrâğile nâm karyeye nâzır-ı vakf olanlar mukayyed olmamağla kalmış; mahallerinden görölüp vakfun hakkı olan vakf için alıvirilmek" recâsına arzitmeğın, mahallerinden görölüp cânib-i vakfa râci‘ olan alıvirilmek emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, emrüm üzre mahallerinden görüp vakfa âyid ü râci‘ olanı vakf için hükmidüp zabttdüresin.

348

[23]

Mısır'da Behnesâviyye vilâyetinde, sülüs hissesi Haremeyn-i Şerifeyn Vakfı'na ait olan Zeytun köyüne, Hasan Paşa Evkafı nazırı tarafından yapıldığı bildirilen müdahalenin önlenmesi.

Mısır beğlerbeğisine ve kâdîsına ve defterdârına hüküm ki:

Dâru's-sa‘âdetüm Ağası olan iftihâru'l-havâs ve'l-mukarrabîn ilâ-âhutihî Hâcî Mustafâ Ağa *dâme ulüvvühû* Südde-i Sa‘âdetüm'e arz gönderüp; "mahmiyye-i Mısır'da Behnesâviyye'de vâkı‘ Zeytûn nâm karyenün sülüs hıssası Haremeyn-i Şerifeyn Vakfı'ndan olup Hasan Paşa Evkafı nâzır-ı nizâ‘ idüp mahallinden görölüp ihkâk-ı hakk olunmak" için emr-i şerîf recâsına arzitmeğın, mahallinden görölüp vakfa âyid ü râci‘ olana âhardan dahlolunmamak emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, bu husûsı mahallinde hakk üzre görüp vakfa âyid ü râci‘ olana âhardan kimesneyi dahl ü ta‘arruz itdürmeyesiz; emr-i şerîfûme muhâlif nizâ‘ idenleri men‘ u def‘ eyleyesiz.

349

[24]

Mısır'da çoğu vâris ve azadlılar elinde olup vakfiyesi gereğince Haremeyn-i Şerifeyn Evkafı'na zaptolunan yerlere, başkasının müdahale ettirilmeyip vakıf için zaptolunması.

Mısır beğlerbeğisine ve kâdîsına ve defterdârına hüküm ki:

Müşârun-ileyh arz gönderüp; "mahmiyye-i Mısır'da Haremeyn-i Şerîfeyn Evkâfı'ndan olan vakfiyye mücebince; ekseri verese vü utekâda olup vakf-ı mezbûra zabtolunmuş iken ba'zılar şirrete sâlik olup nizâ' eyleyüp ol makûleler men' olunmak" için emr-i şerîf recâsına arzitmeğın, vakfa âyid ü râci' olanlara hılâf-ı şer'-ı şerîf dahilidürilmeyüp men' olunmak emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, Haremeyn-i Şerîfeyn Vakfı'na âyid ü râci' olana âhardan kimesneyi dahl ü ta'aruz itdürmeyüp vakf için zabtitdüresiz.

350

[22]

Simav kazası ahâlîsi ile aralarında düşmanlık bulunduğu, şimdi ise yaptıklarından pişmanlık duyup tövbe ettiklerinden bahisle kendilerinin Kütahya'da Germiyan-oglu Zâviyesi'nde iskân olunmaları ve Simav ahâlîsi tarafından kendilerine taarruz olunmaması hususunda emr-i şerif talep ettikleri bildirilen Dağözü kazası suhtelerinin durumlarının gözlenip kendi hallerinde olurlar ise müsamaha gösterilip adı geçen zâviyede iskân edilmeleri; fesat çıkarmaya devam ederler ise yakalanıp haklarından gelinmesi.

Bâ-hatt-ı Mim. Efendi.

Kütâhiyye ve Simav ve Tağözi kâdîlarına, Anadolu Beğlerbeğisi'nün Kâyim-makâmı olan Yûsuf *zâde kadruhûya* hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e mektûb gönderüp; "Tağözi kazâsı sùhteleri Simav kazâsı ahâlîleri ile adâvet ve birbiriyle husûmet üzere olup hâlâ itdükleri şenâ'atlerine nâdim olup tevbe vü istiğfâr idüp mahrûse-i Kütâhiyye'de Germiyan-oglu Zâviyesi'nde iskân olunmalarına ahd ü şart idüp; "kasaba-i Simav ahâlîsi bundan böyle zikrolunan sùhtelere min-ba'd dahl ü ta'aruz olunmayup âsûde-hâl olmaları" için emr-i şerîf recâ eyledüklerin" arzitdüğünüz ecilden, zikrolunan sùhte tâyifesi fi'l-vâkı' fesâd ü şenâ'atden fâriğ u itâbet idüp kendü hâllerinde olurlar işe siz dahı müsamaha idüp hılâf-ı şer' dahl ü rencîde olunmamak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu husûsa mukayyed olup arzolunduğı üzere zikrolunan sùhte tâyifesi fesâd ü şenâ'atden nâdim ü fâriğ olup itâbet idüp kendü hâllerinde olurlar ise siz dahı müsamaha idüp hılâf-ı şer'-ı şerîf dahl ü rencîde eylemeyüp iskân itdüresiz. Ammâ şöyle ki; girü kendü hâllerinde olmayup fesâd ü şenâ'at iderler ise hüsn-i tedârûkle elegetürüp muktezâ-yı şer' üzere haklarından gelüp ehl-i fesâda hımâyet ve kendü hâllerinde olanlara hılâf-ı şer' dahl ü tecâvüz olunmakdan ihtirâz idüp def'-ı fesâda sa'y ü ihtimâm eyleyesiz.

[Yev]mü's-Sülâsâ, fî 26 L., sene: [10]27

351

[21]

Seydişehir kazasının Armutlu köyünden sipahi Hüseyin ve hizmetkârı Nûrullah'ın evlerini basarak kendilerini öldürüp mal ve eşyalarını gasbettikten sonra evlerini yaktıkları bildirilen Bozkır kazasının muhtelif köylerinden isimleri yazılı şahısların yakalanarak teftiş olunmaları; söz konusu suçlar üzerlerine sâbit olursa ve kendileri arza muhtaç olanlardan değilse ise üzerlerine sâbit olan haklar alınıp vârislere verildikten sonra şer'an lâzım geldiği şekilde cezalandırılmaları.

Karaman beğlerbeğisine, Konya ve Seydişehir ve Bozkır kâdîlarına hüküm ki:

Seydişehir kâdîsı ile Karaman beğlerbeğisi kâyim-makâmı Südde-i Sa'âdetüm'e mektûblar gönderüp; "Seydişehir kazasında Armutlu nâm karyeden Hüseyin nâm sipâhî ve hizmetkârı Nûrullâh'un Bozkır kazasında Dereli nâm karyeden sipâhî nâmında olup sekâvet üzere olan Dereli Halîl ve Bekir ve Abdussamed ve Gâzî ve Muharrem ve Şa'bân ve Lutfî ve Satı ve Mustafâ ve Bâlî ve Velî ve Piyâle ve Balcı- oğlu ve Kara Hasan ve Nesîmî ve Velî Nasûh ve Çat* nâm karyeden Sun'î ve Hâbil ve İlyâs ve Hâcî Turmuş-oğlu ve Hâcî İvaz-oğlu ve Alî Baba ve Ramazân ve Kozağacı nâm karyeden Şa'bân ve İltoğan nâm karyeden Mûsâ Efendi oğlu İbrâhîm ve sâyir yoldaşlarıyla evlerin basup kendülerin katlidüp emvâl ü esbâbların gâret idüp evlerin ihrâk eyleyüp kibel-i şer'den nâyib ü mübâşir gönderilüp eser-i cerâhatleri keşf ü tahrîr olunup sicill ü huccet olunup vârislerinden Nûrlu ve Ganîmet nâm hâtûnlar ve Mustafâ nâm kimesne talebiyle şer'le görülüp icrâ-yı hakk olunmak için âdem gönderilüp da'vet olunduklarında şer'-ı şerîfe itâ'at itmeyüp isyân üzere olmağın husûs-ı mezbûr ber-mûceb-i şer'-ı şerîf görülüp icrâ-yı hakk olunmak" için emr-i şerîf recâsına arzitmeğın **buyurdum ki:**

Vardukda, bu husûsa mukayyed olup mezbûrlar sahîh katlolunup meyyitleri bulunmuş ise ihzâr-ı husamâ kılup gaybet iderlerse şer'le buldurması lâzım olan kefillerine buldurup getürdüp bir def'a şer'le faslolmuş olmayup on beş yıl mürûr itmiş değil ise hakk üzere teftiş idüp göresiz; kazıyye arz olunduğu gibi olup bi-hasebi's-şer' katl husûsı ve sâyir fesâdları üzerlerine sâbit ü zâhir olursa ol bâbda emr-i şer'-ı kavîmle amel idüp ba'de's-sübût gâret eyledüklerin vârislerine alıvirdükden sonra bu fesâdı idenler muhtâc-ı arz olanlardan değil ise şer'le haklarında lâzım geleni icrâ eylesesiz; muhtâc-ı arz olanlardansa habsidüp sûret-i sicilleriyle vukû'ı üzere arz eylesesiz. Hakk üzere olup garaz u ta'assubdan ve ehl-i fesâda hımâyet olunmakdan ziyâde hazer eylesesiz.

[Yev]mü's-Sebt, fî gurre-i Za., sene: [10]27

352

[19]

Uzuncaova Hâsköyü kadısının halka zulmettiği, ayrıca Edirne kadısının oğullarının yanlarına aldıkları atlılarla birlikte nahije ve köylere giderek ahalinin haksız yere paralarını aldıkları şikâyet edildiğinden, ahaliden haksız yere alınan akçelerin sahiplerine iade ettirilmesi ve görevlilerin yanlarında atlılar olduğu halde köylere devre çıkmalarına müsaade edilmemesi.

Mim. Efendi.

Edirne kâdîsına hüküm ki:

Südde-i Sa'âdetüm'e arz-ı hâl sunulup; "Uzuncaova Hâsköy Kâdîsı olan () fukarâya hılâf-ı şer'-ı şerîf zulm ü te'addî eyledüğinden mâ'adâ oğulların nice atlu ile nevâhîye çıkup re'âyâya ziyâde te'addî vü zulm eyledüklerinden gayri, "namâz akçası" diyü ahâl-i kurâyı tazyîk idüp hılâf-ı şer'-ı şerîf akçaların alup" re'âyâ tâyifesi gelüp şikâyet eyledükleri ecilden; "Müslimânların bî-vech alınan akçaları alınup re'âyâya min-ba'd zulm ü te'addî olunmayup men' u def' oluna. Husûs-ı mezbûr sâyire kıyâs olunmaya." diyü a'lemü'l-ulemâ'i'l-mütebahhırîn, efdalü'l-fudalâ'i'l-müteverri'in, bî'l-fi'l Rûmili Kâdî-askerüm olan Mevlânâ Yahyâ *edâma'llâhü te'âlâ fazâyilehü* tarafından mühürlü mektûb virilmeğîn, müslimânların hılâf-ı şer'-ı şerîf alınan akçası alıvrilmek emridüp **buyurdum ki:**

Vardukda, re'âyâya min-ba'd hılâf-ı şer'-ı şerîf zulm ü te'addî itdürmeyüp oğulların ve gayriyeri ziyâde atlu ile re'âyâ üzerlerine çıkartmayasın ve re'âyâdan hılâf-ı şer'-ı şerîf alınan akçaların ba'de's-sübût bî-kusûr girü alıviresin; eger kâdîlar ve sübaşılar ve gayriyer, re'âyâ üzerlerine ziyâde atlu ile çıkup devreyledüklerine aslâ rızâ-yı şerîfüm yokdur; ana göre mukayyed olup min-ba'd zulm ü te'addî itdürmeyesin.

353

[20]

Bursa'da bulunan Paşa Çelebi Vakfı'na ait medrese ve akârâtın tamire muhtaç olan yerlerinin, bilirkişilerce tahmin olunan bedel üzerinden vakıf mütevellisi marifetiyle tamir ettirilmesi.

Bursa kâdîsına hüküm ki:

Mahrûse-i Bursa'da vâkı' Paşa Çelebî Vakfı dimekle ma'rûf olan vakfun meşrûtiyyet üzere Mütevellîsi olan Muhammed meclis-i şer'-ı şerîfe gelüp; "medrese-i mezbûrenün sakfı ve dîvârları ve kapuları ve kurşun oluğu ve kiremidi ve beş bâb dükkânının ba'zı yirleri ve bir vakıf evinün ve bir keresteci dükkânının ve bir kâr-hânesinün dahı ba'zı yirleri harâba müşrif olmağla ta'mîr ü termîmi lâzim gelüp ehl-i vukûf üstâd muhammin ile üzerlerine varılup görildükde; "On bir bin yedi yüz toksan altı akça ile ancak ta'mîr olunur." diyü tahmîn ü ihbâr eyledüğîn" kâdî-ı sâbık sicill idüp huccet-i şer'ıyye virmeğîn, zikrolunan medrese vü akârâtı huccet-i şer'ıyye mücebince ta'mîr ü termîm olunmak emrüm olmuşdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emrüm üzere zikrolunan medrese vü akârâtınun harâba müşrif olan yirlerin ol mikdâr akça ile kemâl-i sadâkat üzere mütevellî-i mezbûra ta'mîr ü termîm itdüresin. Husûs-ı mezbûra onat vechile mukayyed olup zikrolunan meblağın cümlesin ta'mîr-i vakfa sarfitedürüp bir akça ve bir habbesin ketmitdürmeyesin.

[Yev]mü'l-Erbi'â, fi 5 Za., sene: [10]27

354

[16]

Bolu sancağında Musa Çavuş adlı emin ile Fazlullah adlı müfettişin, yanlarına aldıkları atlı ve sekbanlarla, yasak olduğu halde devr adı altında köy köy dolaşarak reâyanın haksız yere para ve mallarını alarak zulmettikleri bildirildiğinden, adı geçenlerin teftiş edilerek üzerlerine sâbit olan hakların alınıp sahiplerine verilmesi; ayrıca adı geçen müfettiş müfettişlikten azledildiği için davalara müdahale ettirilmemesi ve emine de reâyaya zulmetmemesi hususunda tenbihte bulunulması.

Bâ hatt-ı Hilmî.

Bolu sancağında vâkı' olan kâdîlara hüküm ki:

"Hâlâ Mûsâ Çavuş nâm emîn ve Müfettiş olan Fazlullâh mübâlağa atlı vü sekbânlar ile dâyimâ üzerlerine devr nâmıyla çıkup karye be-karye livâ-i mezbûrı devridüp fukarânun; "Çift sürer iken mâl bulmuşsınız." ve ba'zısına; "Göçer tâyifesi sizde esbâb komış." ve ba'zılarına; "Tarlanuz kurbinde açmazdan yir açmışsınız; öşür virün." diyü bahâne idüp dörder ve üçer ve beşer bin akçaların alup ve bunun emsâli zulm ü te'addîlerinün nihâyeti olmadıkları" i'lâm olunmağın imdi; devr merfû'dur. Mezbûrlarun lâzım gelen da'vâların toprak kâdîları görüp faslidüp ve mezbûr müfettişlikden ref' olunup müdâhale eylememek bâbında fermân-ı şerîfüm sâdır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda gereği gibi mukayyed olup teftiş idüp fi'l-vâkı' arzyledükleri üzere devr nâmıyla fukarâyı hılâf-ı şer' rencîde eyledükleri vâkı' ise bir vechile zulm ü te'addî olduğına aslâ rızâ-yı şerîfüm yokdur. Devr merfû'dur; etrâf u eknâfa emirler gönderilmişdür ve mezbûr müfettişlikden ref' olunmuşdur. Ol bahâne ile fukarâyı rencîde itdürmeyesiz ve ba'de's-sübût ashâb-ı hukûka hakların alıviresiz ve emîn-i mezbûra muhkem tenbîh idesiz ki, ol dahı üzerlerine çıkmayup fukarâyı rencîde eylemeye ve itdürmeyesiz. İnâd iderler ise mufassal ü meşrûh yazup bildüresiz ki, haklarında sonradan emr-i şerîfüm ne vechile sâdır olursa mücebiyle amel oluna.

355

[17]

Matbah-ı Âmire'nin ihtiyaçlarını tedarik etmek üzere Kefe taraflarına gönderilen Kefe Nazırı Mahmut Çavuş ve yanındaki adamlarının yol boyunca güvenliklerinin sağlanarak emin bir şekilde Kefe'ye ulaştırılmaları.

Bâ hatt-ı Mim. Efendi.

Südde-i Sa'âdetüm'den* Kefe'ye varınca yol üzerinde vâkı' olan beğlerbeğilere ve sancakbeğlerine ve kâdîlara ve kılâ' dizdârlarına ve neferât ağalarına hüküm ki:

Hâliyâ Matbah-ı Âmirem mühimmâtıyçün Dergâh-ı Mu'allâm çavuşlarından olup Kefe Nâzırı olan kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Mahmûd Çavuş *zide kadruhû* on nefer âdemleriyle ol cânibe irsâl olunmuşdur. **Buyurdum ki:**

Hüküm-i şerîfümle her kankınızın taht-ı hükûmetine dâhil olursa yarar kulaguzlar tedârük ve mahûf u muhâtara olan yirlerde yanına kifâyet mikdârı neferât ve sâyir âdemler

koşup emîn ü sâlim birbirinize ulaştırup ber-vech-i isti'câl mahall-i me'mûra irsâl ü îsâl eylesiz ve bi'l-cümle husûs-ı mezbûr mühimmât-ı umûrdandır; avk u te'hîrden ve menâzil ü merâhilde eğlendürmekden ve mûmâ- ileyhün ve âdemlerinün bir ferdine ve esbâb u tavarlarına dahl ü ta'arruz olunmaktan ihtirâz eylesiz.

356

[18]

Seferden gelirken evinde konaklayan Yeniçeri Mehmet ve akrabası Bayram ile hizmetkârı Musa'yı öldürdükten sonra Bağdat'a firar eden Hamza Subaşı'nın Darende'ye geldiği ve sipahi olduğunu söyleyerek ahaliye zulmetmekte olduğu bildirildiğinden, adı geçenin her ne şekilde olursa olsun yakalanarak Âsitâne-i Saadet'e gönderilmesi.

Bâ hatt-ı Mim.

Rûm beğlerbeğisine ve Dergâh-ı Âlî müteferrikalarından Behrâm zîde mecdühû ve () kâdîsına hüküm ki:

Bundan akdem Dergâh-ı Mu'allâm yeniçerilerinden Mehmed ve akribâsından Bayram ve hizmetkârı Mûsâ nâm kimesneler seferden gelürken Hamza Sübaşı nâm kimesnenün evine konup ba'dehû mezbûr Hamza mezkûrları katlidüp birkaç eşkıyâ ile Bağdâd'a firâr idüp hâlâ gelüp; "Sipâhî oldum." diyü Dârende kazâşının ahâlîsine küllî te'addî üzre olduğu i'lâm olunmağın, mezbûr her kande bulunursa Âsitâne-i Sa'âdetüm'e ihzâr olmağın emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda her biriniz mukayyed olup dahı şakî-ı mezbûr her kande bulunursa bi-eyyi vechin kân elegetürüp dahı Âsitâne-i Sa'âdetüm'e ihzâr eylesiz ki, gelüp ahvâli Dîvân-ı Hümâyûnum'da görüle.

357

[12]

İstanbul'da sığır, koyun ve keçi kesimi, eskiden beri Haseki Sultan Evkafi'nın Edirnekapı haricinde bulunan mezbahalarında yapıp başka yerlerde yapılmamasına rağmen, halen bazı kasaplar tarafından Üsküdar, Galata, Hâslar, Kuruçeşme, Kasımpaşa ve bazı sahillerde kesim yapıldığı, bunun da vakfa zarar verdiği bildirildiğinden, kimsenin Edirnekapı'daki mezbahalar dışında kesim yapmasına izin verilmemesi; yasağa uymayanların, haklarından gelmek üzere isimlerinin bildirilmesi.

Huccet mücebince buyurulmuşdur.

İstanbul kâdîsına hüküm ki:

Merhûme Hâssağî Sultân tâbe serâhânun Evkâfı'ndan Edirnekapısı hâricinde olan selhânelerinde kadîmü'l-eyyâmdan şart-ı vâkîf mücebince sığır u koyun u keçi zebholunup âhar yirlerde zebholunugelmiş değil iken hâlâ rûyîlerden (?) ve kassâblardan ba'zı Yehûdî tâyifesi şart-ı vâkîfa ve kadîmden olıgelene muhâlif Üsküdar'da ve Galata'da ve Hâslar ve Kuruçeşme ve Kasımpaşa'da ve ba'zı yalılarda ve İstanbul içinde zebheylemeleriyle vakfa

gadrolduğı ecilden mukaddemâ şer'le görildükde vech-i meşrûh üzere vakfa gadrolmağla min-ba'd olıgelene ve şart-ı vâkıfa muhâlif âhar yirde zebholunmayup zikrolunan selhânelerde zebholunmak üzere sicill ü hucet ve tâyife-i mezbûreye tenbîh ü te'kîd olunmuşken hâlâ olıgelene muhâlif zikrolunan mahallerde Yehûdî tâyifesinden ve âhardan ba'zı kimesneler sığır u koyun u keçi zebhitmekle vakfa küllî gadrolduğı i'lâm olunmağın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda mukayyed olup göresin; kadîmden Edirnekapısı hâricinde olan evkâf-ı mezbûre selhânelerinde zebholunurken âhar yirlerde zebholunur ise men' u def' idüp ellerinde olan hucet-i şer'ıyye mücebince amel idüp min-ba'd zikrolunan selhânelerden hâric yirlerde sığır u koyun u keçi zebhitdürmeyesin. Memnû' olmayanları yazup arzeyeleyesin ki, şart-ı vâkıf ve hucet-i şer'ıyye ve kadîmden olıgelene muhâlif vaz' eyledükleri için haklarından gelinmek için sonra ne vechile emr-i şerîfüm sâdır olur ise ana göre mücebiyle amel idesin ve bi'l-cümle şart-ı vâkıfa muhâlif âhar yirde zebholunmağla vakfa gadrolduğına rızâ-yı şerîfüm yokdur. Ana göre mukayyed olup hucet-i şer'ıyye ve kadîmden olıgelene muhâlif âhar yirlerde koyun u sığır u keçi zebhitdürmeyesin.

358

[13]

İstanbul'da Hocagıyâseddin Mahallesi'nde harap durumda olan bir vakıf evin, tamirine vakfın gücü yetmediği için, Piyade Beyi İbrahim'in aynı mahallede bulunan evi ile istibdâl edilmesi hususu vakıf için de faydalı ise Südde-i Saadet'e arzedilmesi.

Mim. Çelebî.

İstanbul kâdîsına hüküm ki:

Mahrûse-i İstanbul'da Hâcegıyâseddin Mahallesi'nde vâkı' () Evkâfi'ndan bir bâb vakıf ev harâba müşrif olup ta'mîrine vakfun müsâ'adesi olmayup mahalle-i mezbûrede iki bâb mülk evi olan Dergâh-ı Mu'allâm Müteferrikalığıyla Piyade Beği olan iftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim İbrâhîm *dâme mecdühû* istibdâl eyledüğün arzitmeğin **buyurdum ki:**

Vardukda, zikrolunan vakıf ev ile müşârun-ileyhün mülk evi vakfa enfa' olduğun istibdâl itmek için arzeyeleyesin.

359

[14]

Vidin sakinlerinden Ömer ve Osman kardeşlerin babası müteveffa Abdülğani'nin Yasef isimli Yahudi zimmetinde bulunan alacağının tahsil edilmesi.

Bâ-hatt-ı Petko (?) -zâde.

Vidin ve Niğbolı kâdîlarına hüküm ki:

Kazâ-i mezbûr sâkinlerinden Ömer ve Osmân nâm karındaşların bundan akdem babaları Abdülğani hâl-i hayâtında Yasef nâm Yehûdî ile şerîklerine on üç yük akça karz virüp ba'dehû mezbûr taleb idüp almak üzere iken fevtolup meblağ-ı mezbûr zimmetinde kalmağla hâlâ müteveffa-yı mezbûr oğulları mezkûrân oğulların ellerinde olan temessük mücebince taleb eyledüklerinde virmeyüp te'allül ü inâd üzere oldukları i'lâm olunmağın,

şer'le alıvirilmek emridüp **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm üzre mezkûrları şer'-ı şerffe ihzâr idüp mukaddemâ bir def'a şer'le görilüp faslolmuş değil ise hakk üzre göresiz; i'lâm olunduğu üzre ise şer'le alıvirüp te'allül ü inâd itdürmeyesiz.

360

[15]

İznikmid kazasının Kaymas nahiyesinde komşusu Mehmed'i rencide ettiği, evcil hayvanlarını kesip yediği ve kendisini yaralayıp oğlunu hapse attırdığı bildirilen Yeniçeri Hüseyin'in, davaları Divan-ı Hümayun'da kazaskerler huzurunda görülmek üzere hasmı ile birlikte Âsitâne-i Saadet'e gönderilmesi.

Ağa mektûbı mûcebince buyurulmuşdur.

Kocaili sancağı [be]ğine ve İznikmid kâdîsına hüküm ki:

Kaymas nâhiyesinde sâkin Hüseyin nâm yeniçeri ile Mehmed nâm kimesnenün havlîları bir yirde olmağla mezbûr Hüseyin kölelerin ve çobânların evi içine gönderüp ehl ü iyâllerin rencide idüp bir sığırın boğazlayup yiyüp ve otuz tavuk ve beş kazın yiyüp men' eylemek istedikde muhkem darb u mecrûh idüp ve oğlunu dahı tutup habse virüp ziyâde zulm ü te'addî itmekle hasmı ile ma'an Âsitâne-i Sa'âdetüm'e irsâl olunmak için Yeniçerilerüm Ağası Kâyim-makâmı olup Zağarcıbaşı olan Alî zîde mecdühû tarafından mühürlü mektûb virilmeğin **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda mukayyed olup dahı müşârun-ileyh tarafından virilen mektûb mûcebince mezbûr Hüseyin'i ihzâr ve hasmı ile ma'an Âsitâne-i Sa'âdetüm'e irsâl eylesin ki, ahvâlleri Dîvân-ı Hümâyûnum'da kâdî-askerlerüm huzûrında hakk üzre görilüp icrâ-yı hakk oluna.

[Yev]mü'l-İsneyn, fî 10 Za., sene: [102]7

361

[10]

Edirne'de altının yüz elli, kuruşun yüz beş akçe üzerinden işlem gördüğü, çok sayıda kalpazan türediği, Saray-ı Hümayun için yapılan satınalmalarda peşin para ödenmediği ve şehre gelen odun-kömürün sahiplerinden zorla alınmasından dolayı şehre yakacak gelmediği için sıkıntı çekildiği bildirildiğinden, bundan böyle altının yüz yirmi, kâmil kuruşun seksen, arslânî kuruşun yetmiş akçe üzerinden alınıp verilmesi hususunun çarşı ve pazarlarda halka duyurulması; saray ihtiyaçlarının peşin para ile ve kendi istekleriyle satanlardan alınması, odun-kömürün zorla değil, kendi isteğiyle satanlardan ve geçerli narh üzerinden alınması; ayrıca mukâtaalardan alınan akçenin tam ayar olmasına dikkat edilmesi ve kalpazanlara göz açtırılmayıp yakalanan kalpazanların diğerlerine ibret olması için haklarından gelinmesi.

Hilmî (?) Efendi.

Edirne Kâdîsı Mevlânâ Alî *zîde fazâyilühûya* hüküm ki:

Mahmiyye-i Edirne'nün akçası gâyet züyûf olup altun yüz elli ve guruş yüz beş akçaya cârî olduğu ve kallâblar vefret üzre olup kalb akça kat' u harc olduğu ve Sarây-ı Hümâyûnum levâzim ü mühimmâtı iştirâ olundukda nakd akça virilmeyüp ümenâyâ sâlyâne olunmağla ashâbı akçaların almakda usret çekdikleri ve sarây bâzâra gidenleri şehre gelen odun u kömürî ashâbından cebren alup ve ednâ bahâ virmekle şehre odun u kömür gelmeyüp fukarâ vü ahâlî-i memleket küllî mütezaccir oldukları istimâ' olundu. İmdi; altun yüz yigirmi ve kâmil guruş seksen ve arslânî guruş yetmiş akçadan ziyâdeye cârî olduğına ve Sarây-ı Hümâyûnum mühimmât u levâzimi akçasuz alındığına ve bâzâra gidenler vech-i meşrûh üzre fukarâyâ zulm ü te'addî itdüklerine kat'â rızâ-yı şerîfüm yokdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, zikrolunan husûslara bi'z-zât mukayyed olup dahı mahmiyye-i mezbûrede çârsû vü bâzârlarda ve sâyir mecma'-ı nâs olan mahallerde muhkem tenbîh ü nidâ itdüresin ki, min-ba'd altun yüz yigirmi akça ve kâmil guruş seksen ve arslânî guruş yetmiş akçaya harc u sarf idüp min-ba'd bir akça ve bir habbe ziyâdeye harçitmeyeler ve itdürmeysin ve Sarây-ı Hümâyûnum levâzim ü mühimmâtın dahı nakd akça ile ihtiyârlarıyla satanlardan aldurup min-ba'd akçasuz aldurmayup fukarâyı hılâf-ı şer'-ı şerîf rencîde vü remîde itdürmeysin ve bâzâra gidenlere dahı muhkem tenbîh ü te'kîd eylesin ki, eger odun ve eger kömür aldıklarında cebren almayup ihtiyârlarıyla satanlardan narh-ı cârî üzre akçalarıyla alup fukarâyı bir vechile rencîde vü remîde itdürmeyüp men' u def' eylesin. Memnû' olmayanları ism ü resmleri ile yazup arzeyesin ve sen dahı mukâta'âtdan aldığın akçayı altun guruş alındukda yüz yigirmiye altını ve seksene guruşu alasin ve akça alınmak lâzım geldükde züyûf akça almayup kânûn-ı kadîm üzre bakırı sahîhu'l-ayâr ve kâmilü'l-vezn akça alasin ve kallâblar husûsında dahı onat vechile mukayyed olup elegiren kallâblara emân u zamân virmeyüp sâyire mûcib-i ibret olmak için şer'le muhkem haklarından gelesin; bir ferde humâyet ü sıyânet eylemeysin ve bi'l-cümle zikrolunan husûslar ehemmi-i mühimmâtdan olup bu bâbda sana küllî i'timâd-ı hümâyûnum vardur; ana göre mukayyed olup bâb-ı ikdâm u ihtimâmda dakîka fevteylemeysin.

362

[11]

Edirne'de bazı müderrislerin derslere girmedikleri ve suhte taifesinin fesat çıkardığı duyulduğundan, derse giren ve girmeyen müderrislerin tespit edilip derslere girmeleri hususunda uyarılmaları, buna rağmen derse girmemekte ısrar edenlerin isimlerinin bildirilmesi; suhte taifesinin ise ancak kefilleri alındıktan sonra medreselerde iskân ettirilip kefillsiz suhte iskân ettirilmemesi ve fesat çıkartan suhtelerin de teftiş olunup üzerlerine sabit olan haklar alındıktan sonra haklarından gelinmesi.

Mûmâ-ileyhe hüküm ki:

Mahmiyye-i Edirne'de olan müderrisîn derse varmayup ta'tîl-i ders itdükleri ve

sûhtevât tâyifesi dahı şekâ vü fesâd üzre oldukları sem‘-ı hümâyûnuma ilkâ olunmağın müderrislerin derse müdâvemet idenler ve ta‘tîl-i ders idenler Âsitâne-i Sa‘âdetüm'e arzolanmak ve sûhtevât tâyifesi kefilsüz iskân itdürilmeyüp şekâ vü fesâd üzre olanların şer‘le haklarından gelinmek bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda bi‘z-zât mukayyed olup dahı hufyeten ve alâniyyeten Edirne'de olan müderrisleri teccessüs ü tefahhus idüp derse müdâvemet üzre olmayanlara derse varmak için muhkem tenbîh idüp eyyâm-ı ta‘tîlden gayri zamânlarda derse iştiğâl itdüresin. Ba‘de't-tenbîh mütenebbih olmayup ta‘tîl-i ders idenleri ism ü resmleri ve medreseleri ile yazup arzuleyesin ki, o makûlelerin medreseleri âhara tevcîh oluna ve sûhtevât tâyifesi'nün dahı her birinün kefillerin alup medreselerde iskân itdürüp kefilleri olmayanları işkân itdürmeyesin ve ehl-i fesâd olanları dahı onat vechile teftîş ve ta‘yîn-i mâdde vü da‘vâ-yı hakk idenler ile berâber idüp bir def‘a şer‘le fasl olmayup üzerinden on beş yıl mürûr itmeyen husûsların hakk üzre görüp ba‘de's-sübût ashâb-ı hukûka şer‘le bî-kusûr hakların alıvirdükden sonra o makûle ehl-i fesâda aslâ hımâyet ü sıyânet itmeyüp şer‘le haklarından gelüp vilâyet ü memleketi onat vechile hıfz u hırâşet idüp bir ferde zulm ü te‘addî itdürmeyesin. Ammâ bu bahâne ile hılâf-ı şer‘-ı şerîf bir ferde zulmolunmaktan dahı ziyâde hazer eyleyesin.

363

[8]

Edirne'de, yanında vârisi bulunmadığı halde ölenlerin Beytülmal'e ait olan mal ve eşyalarının, bezzazistândaki bazı tüccarlar tarafından, birbirlerini vâris ve şahit göstermek suretiyle kendi aralarında zaptedildiği duyulduğundan, bundan böyle vâris ve şahit olanların iyice araştırılması ve vârisi başka yerde olanların eşya ve erzaklarının bu gibi tüccar taifesinin müdahalesine meydan verilmeden satılıp elde edilen paranın, vârisleri gelinceye kadar emin bir yerde saklanması; emre uymayanlar hakkında şer‘an gerekenin yapılması.

Bu dahı.

Edirne Kâdîsı Mevlânâ Alî zîdet fazâyilühûya hüküm ki:

Mahmiyye-i Edirne'de beytü'l-mâl vâkı‘ oldukda bezzâzistânda olan habîlî (?) tüccâr tâyifesi'nün ba‘zıları vâris ve kimi dahı şâhid olup beytü'l-mâli dahı mâbeynlerinde ketmitmekle beytü'l-mâle küllî zarar müterettib olduğu istimâ‘ olunmağın; "O makûle beytü'l-mâl vâkı‘ oldukda vâris ü şâhid olanlar onat vechile teftîş ü tefahhus olunup ve vârisi âhar diyârda olanların esbâb u erzâkı yazılıp şer‘le fûrûhtı lâzım olanları fûrûht itdürüp vârisi diyârından nakl-i şer‘î ile gelince hâsıl* olan akça vü esbâbın emîn yirde hıfz itdüresin;habîlî(?) tâyifesi'nün müdâhale itdürmeyesin ve müteveffâ olanların emvâl ü erzâkı'nın dahı ketmitdurmeyüp zuhûra getüresin ve beytü'l-mâle müdâhale itmekden memnû‘ olmayanların muhtâc-ı arz olanların yazup arz idüp muhtâc-ı arz olmayanların şer‘le haklarında lâzım geleni icrâ eyleyesin." diyü Mâliyye tarafından emr-i şerîf virilmeğın, mücebine amel olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur.

Buyurdum ki:

Vusûl buldukda, bu bâbda Mâliyye tarafından virilen emr-i şerîf mücebince amel idüp kat'â hılâfına cevâz göstermeyesin.

364

[9]

Edirne'de atarabacıların ücret tarifesine uymadıkları, askerî taifesinden ve başka kazalardan bazı kişilerin atarabacılık yaptıkları ve yolda bozulan arabalara diğer arabacılar yardım etmeyip gittikleri için birçok yolcu ve tüccarın eşkiya tarafından öldürüldüğü duyulduğundan, bundan sonra arabacıların Sultan Süleyman Han zamanında belirlenen ücret tarifesine göre ücret alıp fazla ücret almamaları, gidecekleri yere ayrı ayrı gitmeyip aynı yoldan birlikte gitmeleri ve birinin arabası bozulduğunda diğerlerinin onu yolda bırakmayıp tamiri mümkünse tamir edip mümkün değilse yolcu ve yüklerini paylaşarak ilk konağa kadar götürmeleri; ayrıca başka kazâdan olanlarla askerî taifesinden olanlara arabacılık yaptırılmaması; emre uymayanlar hakkında şer'an gerekenin yapılması.

Mûmâ-ileyhe hüküm ki:

Mahmiyye-i Edirne'nün atarabacıları yazda ve kışda kadîmden olıgeldüğünden ziyâde ücret alup Edirne'den İstanbul'a varup gelmekle fukarâya te'addî ve ba'zı askerî tâyifesi dahı at arabaları alup kul ve ter-oğlanları ile arabaların gönderüp ba'zı kimesneler zâyî' u telef olduğu ve hâric kazâdan ba'zı kimesneler arabacılık idüp ve ba'zı arabalar dahı yolda mahûf ta'mîr olunca sâyir yoldaşları tevakkuf itmeyüp birağup gitmekle nice tüccâr ve gayri ebnâ-i sebîl katl ve esbâb u emvâllerî nehb ü gâret olunduğı istimâ' olunmağın, merhûm ve mağfûrun-leh Sultân Süleymân Hân tâbe serâhü zamânında alınan ücret ta'yîn olunmak ve askerî tâyifesinden arabacılık idenler men' olunmak ve âhar kazâdan olanlar ve kefilleri olmayanlar arabacılık itdürilmemek bâbında fermân-ı âlî-şânüm sâdır olmışdur.

Buyurdum ki:

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm mücebince amel idüp dahı merhûm Sultân Süleymân Hân tâbe serâhü zamânında olduğu üzre yazda ve kışda ücretlerin ta'yîn idüp bir akça ve bir habbe ziyâde aldurmuyup bir ferde te'allül ü inâd itdürmeyesin ve min-ba'd askerî tâyifesine arabacılık itdürmeyüp men' u def' eyleyesin. Memnû' olmayup emrûme muhâlefet idenleri ism ü resmleri ve şöretleri ve bölükleri ile yazup arzeyelesin ve Edirne'de sâkin olmayup hâric kazâdan olanları ve kefilleri olmayanları dahı arabacılık itmekden men' u def' eyleyesin ve arabacı tâyifesine dahı muhkem tenbîh eyleyesin ki, ittifâk ile kalkup ve ittifâk ile konup min-ba'd müteferrik gitmeyüp cümlesi bir yirden gideler ve anun gibi yolda birinün arabası kırıldukda cümlesi tevakkuf idüp ta'mîri kâbil ise ta'mîr olunmağa mu'âvenet idüp ta'mîr ideler; ta'mîre kâbil olmaz ise götördükleri yükleri âhar arabalara tevzî' u taksîm ü tahmîl idüp konağa îsâl idüp min-ba'd o makûle arabası kırılanları yolda bırakmayalar. Şöyle ki; ba'de't-tenbîh mütenebbih olmayup o makûleleri bırakmağla müslimânlara zarar u te'addî ola, o makûlelerin gereğı gibi şer'le haklarında lâzım geleni icrâ eyleyesin ve bi'l-cümle bu husûsa onat vechile mukayyed olup vârid olan

emr-i şerîfümün icrâsında dikkat ü ihtimâm eylesin.

365

[6]

Edirne ve çevresinde, ehl-i sefer ve askerî taifesinden olan ve bu sıfatları kullanan bazı şahısların, yolcuların yollarını keserek kendilerini öldürüp mallarını gasbettikleri ve reâyaya zulmettikleri duyulduğundan, bu gibi şahıslar haber alındığında bölük kethüdaları ve zabıtları aracılığıyla yakalatılıp teftiş edilmeleri ve üzerlerine sabit olan haklar alınıp sahiplerine verildikten sonra arza muhtaç olanların arzedilmesi, olmayanların ise şer'an gerektiği şekilde cezalandırılmaları.

Bu dahi.

Edirne Kâdîsı Mevlânâ Alî zîdet fazâyilühûya hüküm ki:

Mahmiyye-i mezbûre ve etrâfında ba'zı ehl-i sefer ve askerî tâyifesi ve ol nâmda ba'zı kimesneler fesâd ü şekâ üzere âyende vü revende vü ebnâ-i sebîlün yollarına inüp katl-i nüfûs ü gâret-i emvâl idüp ve re'âyâ vü berâyânun ehl ü iyâllerine tecâvüz idüp zulm ü te'addî üzere oldukları istimâ' olunmağın, o makûleleri haber aldığında bölük kethüdaları ve zâbitları mübâşeretle hüsn-i tedbîr ü tedârükle elegetürüp ashâb-ı hukûkun şer'le müteveccih olan hakların alıvirdükden sonra üzerlerine şer'le fesâd zâhir olanlardan muhtâc-ı arz olanlar habsolunup arz olunmak, muhtâc-ı arz olmayanların şer'le haklarından gelinmek bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm mücebince amel idüp dahi vech-i meşrûh üzere ehl-i fesâd haber aldığında bölük kethüdaları ve zâbitları ma'rifetiyle yarar âdemler gönderüp ahz ve meclis-i şer'-ı şerîfe ihzâr ve husamâsıyla berâber idüp bir def'a şer'le faslolmayup üzerinden on beş yıl mürûr itmeyen husûsların onat vechile hakk üzere teftîş ü tefahhus idüp ba'de's-sübût ashâb-ı hukûka şer'le müteveccih olan hakların bî-kusûr alıvirdükden sonra üzerlerine şer'le fesâd sâbit ü zâhir olanların muhtâc-ı arz olanların habsidüp üzerlerine sübût bulan mevâddun sûret-i sicilleriyle ve ism ü resmleri ve bölük ü şöhretleri ve sâkin oldukları yirleri ile yazup arzeylesin ki, sonra haklarında ne vechile emr-i şerîfüm vârid olur ise mücebince amel eylesin, muhtâc-ı arz olmayanların emân u zamân virmeyüp sâ'ire mûcib-i ibret için haklarında şer'le lâzım geleni icrâ eylesin. Ammâ bu bahâne ile kendü hâllerinde olanlara dahlolunmakdan ve hılâf-ı vâkı' kazıyye i'lâmından ziyâde hazer eylesin.

366

Edirne'deki Saray-ı Âmire'nin ihtiyaçlarına sarfolunacak akçenin Kıbtıyan cizyesinden alınması.

[7]

Bu dahi.

Mûmâ-ileyhe hüküm ki:

Mahmiyye-i Edirne[de] vâkı' Sarây-ı Âmirem'ün mühimmâtıyçün sarfolunacak akça kadîmden Edirne Darb-hâneşi'nden virilügelüp hâlâ altun yüz elli akçaya ve guruş yüz beş

akçaya cârî olmağla Darb-hâne men' olunmağın Sarây-ı Âmirî mühimmâtıyçün kadîmül'eyyâmdan ta'yîn olunan akçayı Kıbtıyân cizyesinden alıvirüp sarfitdürilmek bâbında Mâliyye tarafından emr-i şerîfüm virilmeğın, mücebince amel olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmışdur. **Buyurdum ki:**

Bu bâbda Mâliyye tarafından [virilen] emr-i şerîfüm mücebince amel idüp hılâfına cevâz göstermeyesin.

367

[4]

Edirne'de bulunan ehl-i sefer askerî taifesinin pazarcılık ve bakkallık yaptıkları ve narh düzenini bozdukları duyulduğundan, bundan böyle ehl-i sefer askerî taifesine pazarcılık ve bakkallık yaptırılmaması; emre uymayanların isim ve bölüklerinin bildirilmesi.

Bu dahi.

Edirne Kâdîsı Mevlânâ Alî zîdet fazâyilühûya hüküm ki:

Mahmiyye-i mezbûrede ba'zı ehl-i sefer askerî tâyifesi bâzârcılık u bakkâllık idüp mâbeynlerinde narh cârî olmayup nice def'a şer'-ı şerîf tarafından tenbîh ü te'kîd olundukda itâ'at itmemele narh husûsına küllî ihtilâl geldiği istimâ' olunmağın, ehl-i sefer askerî tâ'ifesi min-ba'd bakkâllık u bâzârcılık itmeyüp men' u def' olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmışdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, bu bâbda sâdır olan emrüm mücebince amel idüp dahi min-ba'd ehl-i sefer askerî tâyifesinden bir ferde bakkâllık u bâzârcılık itdürmeyüp men' u def' eylesesin. Memnû' olmayup emrüm muhâlif bakkâllık u bâzârcılık idenler eger sipâh u yeniceri ve eger topcı ve gayri askerî tâyifesidür; ism ü reşmleri ve bölükleri ve şöretleri ile yazup arzeyesin ki, emrüm muhâlefet itdükleriyçün dirlikleri kat' olunup kendülerinün haklarından gelmek bâbında emr-i şerîfüm gönderile. Narh husûsında tekayyüd ü ihtimâm olunmak mühimmâtdandır. Bu husûsa onat vechile mukayyed olup her şey'i narh satdurılıp narh husûsında ziyâde ikdâm u ihtimâm üzre olasın.

368

[5]

Edirne bostancıbaşlarının, Çöke nahiyesi dâhilinde bulunan vakıf köylerin zabıtlığını üstlenip ahaliye zulmettikleri ve vakfı zarara uğrattıkları duyulduğundan, söz konusu köylere bostancıbaşların müdahale ettirilmeyip vakıf câbilerine zaptettirilmesi.

Mûmâ-ileyhe hüküm ki:

Mahmiyye-i Edirne nevâhîsinden olan Çöke nâhiyesinde vâkı' evkâf karyelerinden karye-i Paşa ve ve karye-i Tom ve gayri vakıf karyelerün zabıtlığın Edirne bostancıbaşları kendü âdemlerine evkâf karyelerine müdâhale idüp ahâlîsine zulm ü te'addî ve cânib-i vakfa gadr üzre oldukları istimâ' olunmağın, min-ba'd vakıf karyelere bostancıbaşlar müdâhale itmeyüp evkâf câbilerine zabıtdürilmek bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmışdur. **Buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, emr-i celîlü'l-kadrüm üzre min-ba'd vakıf karyelere bostâncıbaşıyı ve âdemlerin dahlitdürmeyüp evkâf câbîlerine zabt u tasarruf itdüresin; inâd ü muhâlefet idenleri yazup arzeyelesin.

369

[1]

Müteveffa Tatar Ali Çavuş'un, hanımı, oğlu ve kızına, oğlunun ölümüyle de tamamı hanımı ve kızına intikal eden Beypazarı'ndaki muhallefâtına, eski kadılardan Sinan ve kölesi Feridun tarafından el konulduğu bildirildiğinden, davalarının görülüp vârislerin adı geçenler üzerinde sabit olan haklarının alınıp vekilleri Mehmet Çavuş'a teslim edilmesi.

Bâ-hatt-ı Hılmî.

Beğbâzârı kâdîsına ve düstûr-ı mükerrerem Vezîrüm Ca'fer Paşa *edâma'llâhü te'âlâ iclâlehü* voyvodasına hüküm ki:

Mukaddemâ Tatar Alî Çavuş fevtoldukda nefsi-i Beğbâzârı'nda olan muhallefâtı hâtûnı Fâtıma ve oğluna ve kızı Sâyime'ye intikâl eylemişken oğlu dahı fevtolup cümle muhallefât hâtûnı mezbûre Fâtıma'ya ve merkûme Sâyime'ye müteveccih olmuşken sâbıkâ () Kâdîsı olan Sinân ve kulı Ferîdûn cümle muhallefâtı kabzidüp mezbûrlara nesne göstermeyüp gadritmekle hâlâ bu husûs için mezbûrlar Dergâh-ı Mu'allâm çavuşlarından kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Mehmed Çavuş *zîde kadruhûy* vekîl nasbidüp hakları alıvirilmek bâbında emr-i şerîfüm taleb eyledüğü ecilden **buyurdum ki:**

Vardukda, mezbûr kâdî ile ve kulıyla merkûm Mehmed Çavuş'ı muvâcehe idüp bu husûs bir def'a şer'le faslolunmuş değil ise hakk üzre göresin; müteveffânun muhallefâtından mezbûrlarun üzerlerinde ne mikdâr nesne zuhûr iderse ba'de's-sübût şer'le hükmidüp vekillerine alıvirüp hılâf-ı şer'-ı şerîf mezbûrlara dahl ü ta'arruz ve te'allül ü bahâne ve inâd ü muhâlefet itdürmeyesin; inâd üzre olanları ism ü resmleriyle yazup arzeyelesin.

370

[2]

Dergâh-ı Muallâ müteferrikalarından Hasan'ın, Ayvadlı köyünde kendi malı ile çıkardığı suyun, Sultan Süleyman Han'ın getirdiği suya katılarak Kumkapı'da yaptırdığı çeşme ile Gedikpaşa'daki sebilhanesine akıtılması yolundaki talebinin, yapılan keşfe göre verilen huccette belirtilen miktarlarda yerine getirilmesi.

Bâ-hatt-ı hazret-i efendi.

İstanbul kâdîsına hüküm ki [ve] Südde-i Sa'âdetüm'de Su-yol[1] Nâzırı olan Hasan *zîde mecdühû*[ya hüküm ki:]

Sen ki nâzır-ı mûmâ-ileyhsin, mektûb gönderüp; "Dergâh-ı Mu'allâm müteferrikalarından Hasan *zîde mecdühû* Havâss-ı Kostantiniyye muzâfâtından Ayvadlı nâm karye sınırı dâhilinde orta havz ile Kemer başı kurbinde kendü mâlı ile hafreyledüğü suyu merhûm ceddüm Sultân Süleymân Hân *tâbe serâhü* getürdüğü suya ilhâk, yine Kumkapusı'nda binâ

eylediği çeşmesine, mâ'adâsı Gedükpaşa'daki sebîl-hânesinün kuyusına cârî olup idüp olıgeldüğü üzre vezn [ü] ayâr olmasın taleb itmekle kıbel-i şer' den âdem ve sen ki nâzır-ı mûmâ-ileyhsin, ehl-i vukûf su-yolçılar ile üzerine varılup görildükde sularun kıletî zamânında tamâm iki masura su olduğu müşâhede olunmağın mahmiyye-i mezbûreye geldükde sülûsi ve bâkî kalan sülûsânı mûmâ-ileyhün zikrolunan çeşme vü kuyısına cârî olmak üzre sicill ü hucet olmağla mûcebince amel olunup kimesne mâni' olmamak bâbında emr-i şerîf virilmek" recâsına arzitmeğın **buyurdum ki:**

Vusûl buldukda, tahmîn ü takdîr olunduğı üzre virilen hucet-i şer' iyye mûcebince amel idüp hakk üzre icrâ idüp ziyâde icrâ itdürmeyesin.

371 *Kütahya'nın Tavşanlı köyünde Pir Ahmed isimli şahsın, kızını evlendirmesine mâni olduğu bildirilen Hacı Hüseyin adlı şahsın menedilmesi.*
[3]

Bâ-hatt-ı

Anatolî beğlerbeğisine ve Kütâhiyye kâdîsına hüküm ki:

Tavşanlı nâm karyede şâkin Pîr Ahmed nâm kimesne sulbî (?) kızını bir müslimâna nikâhla virmek murâd eyledükde Hâcî Hüseyin nâm kimesne; "Sen kızını bana diyü bir hucet dahı ibrâz idüp olmaduğında gayri kız nâ-bâliğa olmağla bir nikâh iderse ana vir mezbûr hılâf-ı şer'-ı şerîf bunı rencîde itmekden hâlî olmaduğı elinde fetvâ-yı şerîfesi olduğın bildürüp mezbûr men' olunmak" bâbında emr-i şerîfüm taleb itmeğın **buyurdum ki:**

Vardukda, anun gibi da'vâ bir vechile hılâf-ı şer'-ı şerîf bunı rencîde eylemek isterse ve elinde olan fetvâsı da'vâsına mutâbık ise mûcebince amel idüp men' u def' idüp rencîde itdürmeyesiz. Memnû' olmazsa Dîvân-ı Hümâyûnum'a havâle eylesin ki, gelüp faslolalar. Emrûme muhâlif inâd itdürmeyesin.

A N A L İ T İ K İ N D E K S

İNDEKS HAKKINDA AÇIKLAMALAR

İndeks maddeleri yazılırken, mümkün olduğunca defterdeki şekle sadık kalınmaya çalışılmıştır. Yani, indekse konu olan kişi ve kurum adları, terim, tâbir ve kelimeler dilin o günkü imlâ ve fonetik özellikleri göz önüne alınarak yazılmış, iptal edilen hükümlerin özet ve transkripsiyonları yapılmayıp, indeksleri çıkarılmamıştır.

Defterin taranıp maddelerin tespiti safhasında belirlenecek indeks maddesinin, genel konu adı şeklinde değil de, bir genel konunun alt başlığı, başka bir deyişle, içinde geçtiği hükümdeki özel durumu ifade edecek şekilde alınmasına gayret edilmiştir. Dolayısıyla maddeler çoğunlukla tamlama, deyim ve diğer tür kelime gruplarından meydana gelmektedir.

Birden fazla kelimedenden meydana gelen bu tür indeks maddeleri, ait oldukları metinde, genellikle aralarına başka kelime veya kelime grupları girmiş vaziyette geçmelerine rağmen, hem anlam ve gramatik münasebet, hem de indeksin sıhhati açısından ayıklama-birleştirme yoluna gidilmiştir.

*

İndeksimizde madde kökü olarak kelimelerin tekil halleri tercih edilmiş olup, şayet kelimenin çoğulu tekil formunun çatısı bozularak yapılmışsa, çoğul halleri bkz. şeklinde tekil haline gönderme yapıp, yapılan göndermeler ilgili madde köklerinde şu şekilde gösterilmiştir.

A'râb bkz. Arab

Urbân bkz. Arab

Arab(lar) (tâifesi) [/A'râb /Urbân]

defâtir bkz. defter

defter [/defâtir]

Maddelerin *-ler*, *-lar* ve *-ât* ekleriyle yapılan çoğulları için gönderme yapılmamış, ilgili madde kökünde parentez içinde gösterilmiştir.

berât(lar)

hısâr-er(ler)i

temessük(ât)

İndeks maddelerinde bulunan terkipler madde kökünden sonra parentez içinde gösterilmiştir.

emr-i hümmâyûn

emr-i şerîf

emr-i kavîm

İ N D E K S

- abâ : 41
Abbdülganî, Niğbolu kz. : 359
abd-i âbık : 261
Abdî Çavuş, Vezîr-i Sâni, Kâyim-makâm Mehmed Paşa hâsları zabtına me'mûr : 106
abd-i memlûk : 31, 168, 239, 297
Abdî, A'mâ, Pertev Paşa'nun evlâdı : 76
Abdî, evi eşkıyâ tarafından basılan, Tavas kz. : 331
Abdî, Hâcî, Hasan Paşa Evkâfî Mütevellîsi, Kefe : 314
Abdî, Kazzâz, şakî, Arnavud Belgradı kz. : 63
Abdî, Otuzlu müteferrikalardan Lutfî'nin vekîli, Fenar kz. : 240
Abdî, Tunus Beğlerbeği : 335
Abdullâh Çavuş, Çeribaşı-oğlu, Müteveffâ İbrâhîm Paşa Evkâfî'nun sâbık mütevellîsi, Hezargrad kz. : 121
Abdullâh Çelebî, Dîvân Kâtibi : 90, 91, 92, 93, 95
Abdullâh Efendî, sâbık Edirne Kâdîsı : 220
Abdullâh, Mevlânâ, Mehmed Çavuş'un vasîsi, Ayntâb kz. : 209
Abdullâh, Mevlânâ, sâbık Aydıncık Kâdîsı : 54
Abdurrahîm, Mevlânâ, Karamık Kâdîsı : 234
Abdurrahîm, sâbık Başgeleme Kâdîsı : 167
Abdurrahmân Çavuş, Dergâh-ı Mu'allâ Çavuşı Murâd Çavuş'un âdemi : 4
Abdurrahmân, Dergâh-ı Mu'allâ Çavuşı Hamza Çavuş'un karındaşı : 55
Abdussamed, şakî, Dereli k., Bozkır kz. : 351
Abdülazîz, Mevlânâ, Gelibolu kazâsına ber-vech-i arpalık mutasarıf olan : 282
Abdülazîz, Rodos Müftîsi : 39
Abdülazîz, sâbık Peçin Kâdîsı : 39
Abdülbâkî, dânişmend, Ezine kz. : 128
Abdülbâkî, Hâcî, Buhârâ Hânî İmâmkulı Hân tarafından ilçilik tarîkıyla Südde-i Sa'âdet'e gelen : 96
Abdülcebbâr, Seyyid, hâtûnı kaçırılan, Peçin kz. : 39
Abdülcelîl, Selanik ve Ofçabolı Yörükleri Beği : 65
Abdülganî, şakî, sühtelikdan ferâgat eyleyen, Atranos kz. : 21
Abdülganî, Şeyh, Hâcî Bayram Zâviyesi'nün şeyhî ve hasbî nâzırı, Burdur : 40
Abdülhâlık, Kâdî : 125
Abdülkâdir, kuzâtdan, katl zanlısı, Akhısâr ks. : 47
Abdülkâdir, maktûl, Dergâh-ı Mu'allâ Çavuşı Mahmûd Çavuş'ın karındaşı, Atranos kz. : 21
Abdülkerîm, cebeci, Kastamonı sn. : 118
Abdülkerîm, Hatîb, evi eşkıyâ tarafından basılan, Tavas kz. : 331

Abdülkerîm, Mevlânâ, Kassâm, Sıgla sn. : 217
Abdülkerîm, sâbık Migalkara Kâdîsı : 174
Abdülkerîm, Seyyid, müteveffâ Şeyhu'l-harem, Medîne-i Münevvere : 131
Abdülmu'în, Müderris, Akhısâr kz. : 167
Abdülvehhâb, Fâyık Paşa Evkâfı'na ait vakıf karyeleri fuzûlî zabt ve mahsûlin kabziden, Selanik : 13
Abdüsselâm, müteveffâ defterdâr : 74; — Evkâfı, Kestel kz. : 74
Acel (?), Seyyid, Medîne-i Münevvere : 93
Acem (vilâyeti) bâzergânları : 156
acemî-oğlanı; — (nâmında /şeklinde) gezmek : 11, 265, 232, 306, 311; — zümresi : 79, 123, 232, 311
açmazdan yir açmak : 354
Adala kazâsı : 95
Adana kâdîsı : 343
adâvet üzere olmak : 350
Ağa karlığı, Ebî-Eyyûb el-Ensârî ks. : 302
Ağa mektûbı : 192
ağaç lâzım olmak : 325
Ağaçlu karyesi, Menemen kz. : 243
ağnâm bkz. koyun
Ağrıboz sancağı : 263; — kâdîsı : 263, 311
Ağzıkara karyesi, Karamık kz. : 234
Ahâddede (?) karyesi, Hasköy kz. : 104
ahâlî; — perîşân olmak : 201; — terk-i diyâr eylemek : 120; —i kurâyı tazyîk itmek : 352; —i mahalle seyl mecrâsına süpründi dökmek : 302; —i memleket perâkende vü perîşân olmak : 178, 246; —i memlekete zarar kasdında olmak : 335; —i memleketi rencîde vü remîde eylememek : 111; —i vilâyet inhâ itmek : 34; —i vilâyet ittifâkıyla eşkıyanın üzerlerine varmak : 34; —i vilâyete te'addî vü tecâvüz : 34; —i vukûf : 84; —yi ta'cîz itdürmemek : 144; —yi zabt u sıyânet ve hıfz u hirâset idegelmek : 28
ahd ü şart itmek : 350
Ahmed Beğ, Biga Sancakbeği : 137
Ahmed Bölükbaşı, Bedaşe (?) k., Hayrabolu kz. : 71
Ahmed Çakır-oğlu, eşkıyâ, bölük halkından, Taşköpri kz. : 149
Ahmed Çavuş, Dergâh-ı Âlî Çavuşı, Aydın Sancağı Müsellimi : 195
Ahmed Çavuş, Dergâh-ı Mu'allâ Çavuşı : 85, 230
Ahmed Çavuş, Dergâh-ı Mu'allâ Çavuşı, Hü mâşâh Sultân'ın Kethudâsı : 8
Ahmed Çavuş, Dergâh-ı Mu'allâ Çavuşı, Koyun Emîni : 36
Ahmed Hân, Sultân (padişah) : 46, 102, 173, 207
Ahmed Paşa, Dugalı, Prozor ks., Klis sn. : 138
Ahmed Paşa, vezâretten mütekâ'id, Muhassılü'l-emvâl, Aydın sn. : 195
Ahmed Paşa, Vezîr, Mısır Muhâfızı : 4, 80, 90, 91, 93, 96, 99, 144, 173
Ahmed, Anadolu Beğlerbeği'nin Mehterbaşısı : 224
Ahmed, Bekir oğlu, Kengiri sn. : 173
Ahmed, Dergâh-ı Mu'allâ Müteferrikası : 58
Ahmed, Ferhâd oğlu, Pertev Paşa Evkâfı'na ait değirmenün müste'ciri, İznikmid kz. : 242
Ahmed, Habeş, şakî, Mağnisa kz. : 252
Ahmed, Hâcî, Abdünnebî oğlu, Burusa : 94

Ahmed, Hâssa Etmekcibaşı : 256
 Ahmed, Hudâvendigâr Sancakbeği : 106
 Ahmed, Kara, şakî, Yenice k., Bilecik kz. : 130
 Ahmed, Kazancı-oğlu, şakî, Tırhala kz. : 117
 Ahmed, Mevlânâ, Bendereğli Kâdîsı : 268
 Ahmed, Mevlânâ, Ereğli Kâdîsı : 267
 Ahmed, Mevlânâ, Hâcî Beğ Evkâfî Mütevellîsi, Manastır kz. : 196, 289
 Ahmed, Pîr, Tavşanlı k., Kütâhiyye kz. : 371
 Ahmed, re'âyâyı idlâl iden, Nevrekop kz. : 229
 Ahmed, Rûmî, katl zanlısı, Akhısâr ks. : 47
 Ahmed, sâbık Anadolu Beğlerbeği : 177
 Ahmed, silahdârlar zümresinden, Kudüs-i Şerîf'de ta'mir olunacak kal'anın kitâbet hıdmetine tayin olunan : 92
 Ahmed, Sûfî, Loha (?) k., Depedelen kz. : 133
 Ahmed, şakî, Arnavud Belgradı kz. : 59
 Ahmed, şakî, Beğ ks., Güney kz., Kastamonı sn. : 37
 Ahmed, Şerîf, Mevlânâ, İznikmid Kâdîsı : 42, 44
 Ahmed, Vezîr-i A'zam Hasan Paşa Evkâfî Mütevellîsi, Südde-i Sa'âdet'de teşrifâtçı : 194
 ahvâl(ler); —i re'âyâ vü berâyâyâ karışmamak : 130; —i diğer-gün olmak : 157; —i (hakk üzere) görülüp icrâ-yı hakk olunmak : 14, 58; —i husamâ muvâcehesinde şer'le görülmek : 167; —i Südde-i Sa'âdet'de görülmek : 15; —i şer'le görülmek : 21, 63, 104, 157, 159, 259, 308, 322; —in adl ü hakk üzere teftîş itmek : 297; —in mahall(er)inde (şer'le) görmek : 161, 332; —i (şer'le) Dîvân-ı Hümâyûn'da (kâdî-askerler huzûrında) görülmek : 15, 49, 94, 115, 157, 167, 210, 242, 252, 281, 332, 340, 356, 360; —in şer'le teftîş (ü tefahhus) itmek : 254, 331
 ahz ü celb; — için rencide eylemek : 41; — itmek : 59, 113; — sebebi ile ehl-i fesâda himâyet itmemek : 63, 139
 ahz ü habs; — it(dür)mek : 11, 114, 167, 175; — olunmak : 20, 71, 150, 175
 ahz ü kabz itdürmek : 40
 akâr; — iştirâ vü vakf olunmak : 72; — virmek : 27
 akça(lar) : 107, 116, 166, 169, 235, 240; — almak : 110, 114, 243, 246; — cem' itmek : 246, 248, 315; —ı alınmamak : 155; —ın al(in)mak : 7, 75, 98, 138, 139, 155, 157, 176, 191, 201, 205, 207, 224, 262, 331, 332; —ın almakda usret çekmek : 361; —ın almaktan ziyâde hazer itmek : 244; —ıyla satanlardan aldurmak : 7; — irsâl olunmak : 131; — kabzitmek : 122, 217, 278; — saldurmamak : 57; — salınmamak : 57; — sirka itmek : 61; — tahsîli : 76; — talebi : 25, 77, 138, 235, 315; — vir(il)mek : 1, 211, 222, 233; — vü esbâb almak : 88; — vü esbâbın emîn yirde hızitdürmek : 363; —sı alıvirilmek : 276; —sı gâyet züyûf olmak : 361; —sı kalmak : 107; —sın al(dur)mak : 39, 53, 114, 236; —sın virmek : 190; —suz alınmak : 361; —ya noksân getirilmemek : 233
 Akçaşehir kazâsı; —ahâlisı : 267; —kâdîsı : 267
 Akdeniz : 233
 Akhısâr kasabası /kazâsı : 47, 95; —kâdîsı : 95, 167, 328, 329, 339; —müftüsü : 47, 167, 328, 329
 Akkırman Kal'ası'nun ta'mir ü termîmi : 309
 Aksarây; —kâdîsı : 276; —sancakbeği : 276, 206
 Aksığır karyesi, Samakov kz. : 192
 Akşehir; —kâdîsı : 245; —müsellimi : 245
 Alacahısâr sancağında vâkı' olan kâdîlar : 247, 248, 251
 Alagöz-oğlu, maktûl, Makri k., Mihaliç kz. : 81
 Alâ'iyye; —kâdîsı : 245; —müsellimi : 245

alâkasın kat' itdürmek : 191
alâmet-i şerîfe i'timâd kılmak : 298
Alasonya panayırı : 335
Alaşehir kazâsı : 164; —kâdîsı : 164
Aleksandra Voyvoda, Eflak Voyvodası : 14, 223, 225, 226, 227, 279, 280
Aleksandra, Hudâvendigâr Sancakbeği müteveffâ Mehmed Beğ'ün karındaşı : 204
Aleksi, koyun akçası borcu olan, Eflak : 280
Alî Ağa, Çapa, Harem-i Hümayûn Huddâmı : 319
Alî Ağa, şakî, Başgelembe kz. : 78
Alî Ağa, tâcir, Burusa : 107
Alî Baba, şakî, Bozkır kz. : 351
Alî Beğ, ber-vech-i arpalık Ağrıboz sancağına mutasarrıf iken fevtolan : 263
Alî bin Mehmed, İskenderçavuş Mahallesi, Rodosçuk : 299
Alî bin Seyyid Mem (?), Ebü'l-lutf, el-Hatîb, Seyyid, suyolunu seddiden, Medîne-i Münevvere : 93
Alî Çavuş, ehl-i vukûf, mübâşir, Vize kz. : 323, 324
Alî Çavuş, Hâcî Bayram Zâviyesi Vakfı'na borçlu, Burdur : 40
Alî Çavuş, Kıbtî harâcı cem'ı ile görevli, Vize kz. : 202
Alî Çavuş, Limin sancağı iltizâmından dolayı borçlu : 152
Alî Çavuş, Niğde sn. : 8
Alî Çavuş, Tatar, Dergâh-ı Mu'allâ Çavuşı, müteveffâ, Beğbâzârı kz. : 31, 369
Alî Çavuş, ze'âmet mahsûlâtını kabzededen, Zağra-i Atîk : 177
Alî Efendi, Dîvân Kâtibi : 105, 144
Alî Hâce, Loha (?) k., Depedelen kz. : 133
Alî Paşa, müteveffâ Vezîr-i A'zam : 33; — Evkâfı : 33, 110
Alî Paşa, Vezâretle Kapudân olan : 233, 282
Alî (?), Kara Yûnus veled-i, Kıbtî, şakî, Bınarhısârı kz. : 202
Alî, Arslan nâm solakın karındaşı, Depecik kz. : 115
Alî, Avlonya Alaybeği : 62
Alî, Bekir oğlu, Vatniçe k., Nevesin kz. : 257
Alî, Dergâh-ı Mu'allâ Müteferrikası : 175
Alî, Dergâh-ı Mu'allâ Müteferrikası, sâbık Vezîr-i A'zam Mehmed Paşa'nın oğlu : 78
Alî, Dergâh-ı Mu'allâ yeniçerilerinden Mehmed'in karındaşı : 59
Alî, Dergâh-ı Mu'allâ yeniçerilerinden, müteveffâ, Karı k., Yenişehir kz. : 17
Alî, Dervîş, şakî, Aşakanye (?) k., Ayaş nh. : 31
Alî, dîger, yeniçeri, Kite kz. : 115
Alî, Îsâcık oğlu, maktûl, Gelibolu kz. : 281
Alî, İzdin kz. : 340
Alî, kâdî, Peçin kz. : 39
Alî, Kara, sipâhi, Kengırı sn. : 48
Alî, Karahısâr-ı Sâhib Sancakbeği Velî'nin Kâyim-makâmı : 234
Alî, Karaman Beğlerbeği, Mora sancağına mutasarrıf : 159
Alî, Kâtib Mahmûd'un vekîl-i şer'îsi, Karahısâr-ı Şarkî kz. : 6
Alî, Koricı, Dergâh-ı Mu'allâ yeniçerilerine baş ta'yîn olunan, Yiğirmiyedinci Bölük : 79

Alî, Kurd, Dergâh-ı Mu'allâ Kapucıbaşı : 62

Alî, Kürd, şakî, Akhısâr kz. : 167

Alî, Lâmî, Şeyh, şakî, Zengelûn k., Mısır : 80

Alî, Makri k., Mihaliç kz. : 81

Alî, Mevlânâ, sâbık Edirne Kâdîsı, Sultân Ahmed Hân Câmi'-ı şerîfi Evkâfı Müfettişi : 86, 208, 361, 363, 365, 367

Alî, Mevlânâ, Şeyh-zâde, Seyf Medresesi Müderrisi, Ankara : 317

Alî, Müderris, Hâcî İhtiyâr Half'e'nün eytâmına vasi olan, Akhısâr kz. : 47

Alî, Na'lbend, Balitnus k., Tırhala kz. : 157

Alî, Narda Kâdîsı : 335

Alî, Rodos sn. : 297

Alî, Rüstem Paşa Evkâfı Mütevellîsi, Burusa sn. : 283

Alî, Seyyid, Gedos Kâdîsı : 315

Alî, sipâhî, Kiliseli k. : 304

Alî, sipâhî, Murâd Çavuş'un tîmârın zabteyleyen, Taşköprü kz. : 149

Alî, şakî, Akhısâr kz. : 167

Alî, şakî, Rabiga (?) k., Arnavud Belgradı kz. : 63

Alî, yeniçeri serdârı, Tırhala : 41

Alî, yeniçeri, Balitnus k., Tırhala kz. : 157

Alî, yeniçeri, gedik tasarruf eden, Arnavud Belgradı Kal'ası : 67

Alî, yeniçeri, Kite kz. : 115

Alî, Yeniçeri, maktûl, Dergâh-ı Mu'allâ solaklarından Arslan'ın karındaşı : 81

Alî, Yeniçeriler Ağası'nun Kâyim-makâmı, Zağarcıbaşı : 232, 242, 265, 281, 306, 360

alîk : 96

Allâhvirdî, Mardin hâslarının sâbık Voyvodası Ya'kûb'un Kethudâsı : 182

Altanmış Vakfı, Mısır : 99

Altı Bölük halkı : 288

Altmışaltıncı Hâssagîlerün Odası : 274

altun : 297, 346, 361, 366; — bilezik : 299; — üstâdları : 102; —a tebdîl nâmında beğlerbeğilerün züyûf akçasın almak : 246

Altunili kazâsı : 219

Amasrı kâdîsı : 124

Anatolî (eyâleti) : 261; — cânibi : 36; — cânibine koyun u sığır u keçi vü inek geçürtmemek : 36; —nde vâkı' olan bölük halkı : 258, 259; —nde vâkı' olan kâdîlar : 258, 259; —ne mutasarrıf olanlar : 224; —nün eşkiyâ teftîşi : 16; —ne tâbi' olan kasabât u kurâ : 57; — Kâdî-askeri : 1, 217; — yakası : 36, 222

Anatolî beğlerbeği : 16, 31, 47, 55, 57, 78, 82, 101, 106, 167, 177, 216, 224, 239, 252, 331, 371; — âdemleri : 16; — müsellimi : 16, 216

anbâr(lar) : 325; —ın bozmak : 139; —ın kırmak : 118; —ında olan terekelerin nehb ü gâret itmek : 159

Anderiha, menzilci, Angelikasrı kz. : 114

Anderye, harbî kâfir gemilerine tüfenk ve sâyir âlât-ı harb u zahîre viren, Cezîre-i Skinoz : 132

Anderye, Papa, menzilci, Angelikasrı kz. : 114

Andre Ekeşte (?), harâmî, Karotolçeş (?) k., Fenar kz. : 240

Andrefigari (?), harâmî, Mesteriyani (?) k., Fenar kz. : 240

Angelaki, tâcir, Bursa : 107
Angelikasrı kazâsı : 114; — kâdîsı : 114
Ankara; — beği : 147; — kâdîsı : 147, 272, 317; — monlâsı : 272
Antâkiyye kâdîsı : 343
Antâliyye kâdîsı : 55
Apostol Momasti (?), harâmî, Tatay (?) k., Fenar kz. : 240
Arab kul : 272
araba : 318; —sı kırılanları yolda bırakmamak : 364
arabacılık itmek : 364
Arafât-ı Şerîfün su-yolları : 90, 91
arefe günü : 167
Arhan nâhiyesi, Eflak : 279
Arhos vilâyeti; — cizyesi : 233; — defteri akçası : 233; — ve Koron defterleri keferesi : 233
Armudlu karyesi, Seydîşehri kz. : 351
Arnavud Belgradı kazâsı : 63; — kâdîsı : 59, 62, 63; — Kal'ası müstahfızları : 67; —'nda sâkin olan müsellemler : 62
Arnavudlar karyesi, İpsala kz. : 198
arpa : 114, 118, 243; — taleb itmek : 201; — vü samanların almak : 176, 315
Arpaz kâdîsı : 74
Arslan, Dergâh-ı Mu'allâ solaklarından : 81, 115
Arslan, sâbık Bosna Beğlerbeği, ber-vech-i arpalık Tırhala sancağına mutasarrıf : 41
Arslan, Selanik Sancakbeği : 160, 161, 162, 163
Arslan, yeniçeri, Üçüncü Cemâ'at : 38
arslânî gurusu : 361
Artyaşka (?) karyesi, İvranya kz. : 193
arz; — u mahzar göndermek : 124; — u telhîs olunmak : 51, 131; — u tevcîh itmek : 189
arz-ı hâl; — eylemek : 5; — ile mansıb alanlar : 189; — sun(ıl)mak : 3, 4, 8
asâkir bkz. asker
ashâb-ı agrâz Yehûdîler : 15
ashâb-ı hukûk : 82; —la murâfa'a-i şer' itmek : 139, 290, 322; —un hakların alıvirmek : 159, 329, 332
asker [asâkir] (tâyifesi) : 89, 108, 225, 227; — cem'ı : 238; —i İslâm'a baş u buğ olmak : 173; —i nusret-me'ser : 89
askerî tâyifesi : 273/a, 273/c, 364, 365, 367; — makûlesi : 30; —ne arabacılık itdürmemek : 364
Asporce Hâtûn Evkâfı, Bursa : 127, 211
Aşağa Kışla karyesi, Çorum ve Bozok sn. : 170
Aşağa Rika (?) nâhiyesi, Eflak : 279
Aşakanye (?) karyesi, Ayaş nh. : 31
a'sâr; — u rüsûm : 298, 330; —ı şer'ıyye(sin /lerin) edâ eylemek : 219, 229
aşçıbaşı : 319
at(lar) : 138, 170; — arabacılar : 364; — arabaları almak : 364; — bahâsı : 114; — götürmek : 46; —a bindirmek : 207; —ın (yağmâ vü) gâret itmek : 21, 95; —ın almak : 109
Atebe-i aliyye-i gerdûn-iktidâr : 225
atfık u cedîd; — mâl-i mîrîyi şer' u kânûnla taleb ü tahsîl eylemek : 26; — mîrî mâl : 26

atlu : 95, 149, 176, 205, 224, 276, 323, 352; — göndermek : 16; — ile re'âyâ üzerine varmak : 7; — ile üzerine varup tîmârdan cebren ihrâc itmek : 8; — levendât : 75; — vü piyâde ile devre çıkmak : 262; — vü sekbânlar ile devre çıkmak : 354

Atranos kazâsı : 21, 34; — kâdîsı : 21

av u şikâr için gezmek : 336

avâriz : 231; — bedeli cem' u ihrâcı : 278; — cem'ı : 339; — u nüzül akçası : 141

avâyid : 321; — ü rüsûm : 298

avcı tâyifesi : 336

Avinye kâdîsı : 137

avk u te'hîr : 15, 45, 184, 194, 231, 250, 318, 320, 355

Avlak kâdîsı : 12

Avlonya (sancağı) : 59, 62, 67, 108; — alaybeği : 62; — beği : 133

avret : 149; — ü oğlan çekmek : 180; —i uryânen taşra çıkarmak : 149

ayak(lar); — berberi : 154; — zahmetine mübtelâ olmak : 219; —ın kesmek : 103; —ından asmak : 103

a'yân; — u eşrâf : 169, 183, 246; —ı kasaba : 302; —ı kasaba iltimâsıyla vakfa mütevellîye olmak : 197; —ı memleket : 39, 330; —ı vilâyet : 119, 124, 137, 264, 290; —ı vilâyetün bî-garaz müslimânları : 169

Ayasofya-i Kebîr Câmî'-ı şerîfi : 301; — Evkâfi, İstanbul : 84, 241

Ayaş nâhıyesi /kazâsı : 31, 146; — kâdîsı : 146

Ayazmend kazâsı : 101; — kâdîsı : 101

Aydın sancağı : 24, 55, 195

Aydıncık /Aydıncik kazâsı; —nun a'yân u eşrâfi : 139; — kâdîsı : 54, 139

Aydos kâdîsı : 25, 264

Âyişe Sultân'un hâsları; — karyeleri : 273/c; — toprağı : 273/d

Ayntâb kâdîsı : 209

Ayvadlı karyesi, havâss-ı Kostantiniyye muzâfâtından : 370

azeb(ân) : 35; — ağaları : 26

azille konılmayup envâ'-ı ikâba mazhar olmak : 186

azîm darbitmek : 114

azîm hakârete müstehkik olmak : 310

azîm nedâmet çekmek : 222

azlolunmak : 200

Baba Dimo, Rahova k., Mezistre kz. : 169

Baba kâdîsı : 158, 310

baba; — bir er karındaşı kalmamak : 33; —larınun demin taleb itmek : 17

Babaeskisi kâdîsı : 296

Bâb-ı Sa'âdet ağası : 110

bâd-ı hevâ : 256, 261, 273/a, 285, 298, 312

Badra kâdîsı : 340

bâğ u bâğçe : 328; —lerine su akıtmamak : 93

bâğ(lar) : 102, 111; —dan hâsil olan resm : 22

bâğçe(ler) : 24, 340; —de ve tarlalarda tütün yaprağı eküp ve biçmek : 343; —ine su akıtmamak : 93

Bağdâd : 45, 356; — muhâfazası : 170, 239; — ümerâsı : 239
Bağzık karyesi, Çorum sn. : 170
Bahotar (?) kâdîsı : 129
bakırî sahîhu'l-ayâr ve kâmilü'l-vezn akça : 361
bakkâllık itmek : 367
bal u arpa taleb itmek : 201
Balander (?) karyesi, İskenderiyye kz. : 307
Balcı-oğlu, şakî, Dereli k., Bozkır kz. : 351
Balçık kâdîsı : 122
balçık(lar) : 344; — getürmek : 302
balık : 310; — saydeylemek : 235; — sayyâdları : 235
balıkçılar : 302
Balıkesri kâdîsı : 7, 21, 288
Bâlî Beğ, Bender Beği : 103
Bâlî Çavuş evleri, Ebî-Eyyûb el-Ensârî ks. : 302
Bâlî Çavuş, Dergâh-ı Mu'allâ Çavuşı : 109
Bâlî, Hâcî, şerîr, Güreş k., Mihahçık kz. : 285
Bâlî, hırsuz u harâmî yatağı, Ahâddede (?) k., Hasköy kz. : 104
Bâlî, sâbık İnegöl Kâdîsı : 167
Bâlî, şakî, Dereli k., Bozkır kz. : 351
Balitnus karyesi, Tırhala kz. : 157
Ballıkasrı Kal'ası müstahfızları ve topçıları, Cezîre-i Limin : 153
balmûmı : 221, 222; —n bahâya çıkmasına bâ'ıs olmak : 343
Balya kâdîsı : 21
Ban : 327
Bana kâdîsı : 247
Banaluka kâdîsı : 119
Bar Kal'ası neferâtı : 172
Barduna kazâsı : 97; — kâdîsı : 97
bârgîr beslemek : 41
barmakların kesmek : 119
Baroş (?), koyun akçası borcu olan, Eflak : 280
basîret (ü intibâh) üzre olmak : 62, 216, 222, 225
Basra : 45
baş u buğ olmak : 173
baş u cân ile dâmen-i dermiyân kılınmak : 124
baş(lar); —ın kesmek : 124; —ın mecrûh itmek : 202
Başgeleme kâdîsı : 78, 167
baş-hâne : 74
baştarde : 233
Baştezkirecilik hıdmeti : 170
baştine : 278, 330
Batum beğlerbeği : 184
Bayat karyesi, Karahısâr-ı Sâhib sn. : 300

Bâyezîd Hân (Sultân) Evkâfı : 27, 75; — karyeleri : 75; — mütevellisi : 2
 Bâyezîd, Dergâh-ı Mu'allâ Yeniçerisi : 25
 Bayındır kazası; — ahâlîsi : 178; — kâdîsı : 64, 178
 bayloslar : 86
 Bayrakçı, Hâcî Bayram Zâviyesi Vakfı'na borçlu, Burdur : 40
 bayraklar kaldurmak : 322
 Bayram, Çiriş Mehmed tarafında meflûc idilen, Kastamonı sn. : 205
 Bayram, Deli, şakî, ehl-i fesâd, Senir k., Uluborlu kz. : 254
 Bayram, Yeniçeri Mehmed'in akribâsı, Rûm ey. : 356
 Bayram, yeniçeri, Aydıncık kz. : 139
 Bayramşâhlu karyesi, Menemen kz. : 243
 bâzâr(lar) : 160; — itmek : 190; — a gidenler : 361; — da ve dükkânlarda tütün yaprağı bey' u şirâ eylemek : 343
 bâzârcılık u bakkâllık itmek : 367
 bâzergânlar : 86, 156
 Beç tarafından gelen beğ-zâde : 23
 Bedaşe (?) karyesi, Hayrabolu kz. : 71
 bedel cem'ına me'mûr olanlar : 267
 bedel-i avâriz : 278
 bedel-i güherçile : 267
 bedel-i kürekci tahsîli : 82
 bedeliye virmeğe iktidârı olmamak : 219
 bedensüz havlî çekdürülmek : 206
 Bedevî ibn-i Sâlih, Seyyid, su yolunu seddiden, Medîne-i Münevvere : 93
 Bedik, Hâce, Haleb'de Gümrük Emîni, Trabzon : 188
 Bedir, Kiremidli (?) k., Ermiye kz. : 65
 Bediye karyesi, Tatyâ nh. /Muğla nh., Menteşe sn. : 112, 333
 Bedr ibn-i Hilâl, eşkıyâ ile Zengelûn karyesini basan, Mısır : 80
 Beğ kasabası, Güney kz., Kastamonı sn. : 37
 Beğbâzârı kazası : 321, 369; — hâsları : 285; — kâdîsı : 31, 109, 146, 285, 321, 342, 369
 beğlerbeği : 8, 16, 18, 20, 26, 31, 37, 47, 50, 55, 57, 62, 66, 67, 78, 82, 83, 90, 92, 96, 101, 103, 106, 108, 112, 113, 118, 120, 134, 138, 140, 141, 142, 145, 149, 156, 157, 159, 160, 162, 167, 171, 173, 177, 184, 189, 201, 205, 206, 212, 213, 216, 217, 224, 239, 244, 245, 246, 252, 269, 271, 287, 295, 298, 305, 307, 310, 314, 319, 330, 331, 335, 343, 345, 346, 347, 348, 349, 351, 355, 356, 371; — âdemleri : 261; — sübaşısı : 315; — voyvodaları : 342
 Beğşehir; — kâdîsı : 245; — müsellimi : 245
 Beğzâde Çayırı, Ebî-Eyyûb el-Ensârî ks. : 302
 Behnesâviyye, Mısır : 348
 Behrâm bin Abdullâh, Hâcî, erbâb-ı hayrâtdan, Üsküb kz. : 72
 Behrâm Kethudâ evleri, Ebî-Eyyûb el-Ensârî ks. : 302
 Behrâm, Dergâh-ı Âlî Müteferrikası : 356
 Behrâm, Topal, Kolik (?) k., Altunili kz. : 219
 Behzâd, Kapucu, Şâm ey. : 217
 Bekdaş, şakî, kul-oğlı nâmında olup dirliği olan, Depecik kz. : 115
 Bekir, maktûl, Bahotar (?) kz. : 129

Bekir, Sünnetci, Cerrâh-ı Sultânî Şâgirdi, Salur k., Akhısâr kz. : 329
Bekir, şakî, Arnavud Belgradı kz. : 63
Bekir, şakî, Dereli k., Bozkır kz. : 351
Bektaş, şakî, Depecik k., Mihaliç kz. : 81
Belgrad (kazâsı) : 29, 63, 123; — kâdîsı : 67, 123, 232; — monlâsı : 269; —'ın fethı : 119
Belh hâkimi : 96
Bellüce karyesi, Hamîd sn. : 155
bender : 96
Bender; — beği : 103; —Kal'ası'nun ta'mîr ü termîmi : 309
Bendereğli kasabası : 268; — kâdîsı : 10, 192, 268; — nâyibi : 192
bennâ : 251
berât(lar); — itdürmek : 112, 152, 200, 270, 333; — u evâmîr-i şerîfe virilügelmek : 189; — ve mufassal emr-i şerîf virilmek : 122; —ı hümâyûn ile ze'âmete mutasarrıf olmak : 8; —ı hümâyûnla ber-vech-i tekâ'ud mutasarrıf olmak : 198; —ı şerîf virilmek : 166; —ı tecdîd olunmak : 68; —ın ihrâc eylemek : 67; —ına şerh virilmek : 112; —ınun kaydı bozılmak : 175
berber tâyifesi, Galata : 154
Bergama kazâsı : 101; — kâdîsı : 54, 101
Berkofça kâdîsı : 77
ber-vech-i arpalık; — mutasarrıf olmak : 59; — sancak tasarruf itmek : 67
ber-vech-i iltizâm nâzır olmak : 26
ber-vech-i isti'câl yöriyüp irişmek : 238
ber-vech-i maktû' ocaklık ta'yîn olunmak : 69
ber-vech-i paşmaklık hâs ta'yîn olunmak : 56
ber-vech-i tekâ'ud; — mutasarrıf olmak : 198; — tevcîh olunmak : 112
besleme : 303
beslemek için at göndermek : 114
beşer kat forsa ile donanmış gemi : 152
beşer-onar kişi bir yirde gezmemek : 5
bevvâb : 231, 318
bey' u şirâ it(me)mek : 107, 343
bey'; — it(dür)mek : 178, 221, 313, 316; — olunmak : 74
beyâz un : 69
Beytu'llâhi'l-Harâm'a niyyet ü azîmet eylemek : 301
beytü'l-mâl : 182, 261, 273/c; — emînleri : 273/c, 295, 321; —e âyid ü râci' olan muhallelât u metrûkât : 311; —i âmme vü hâssa : 78; —i kabzitmek : 78; —i mâbeynlerinde ketmitmek : 363
bezl-i dikkat eylemek : 69
bezl-i makdûr ve sa'y-i mevîr eylemek : 238, 244
bezzâzistân : 363
bezzâzistâncıda emânet koymak : 107
bıçak ile katleylemek : 282
bıçkıcıbaşı : 337
Bınarhısârı kazâsı : 202, 303; — kâdîsı : 49, 303
bî-berât olanları berâtlü yazmamak : 67

bi-eyyi tarîkin /vechin kân elegetürmek : 103, 254
Biga sancakbeği : 137
bî-garaz kimesneler : 136; — ile üzerine varılmak : 84
bî-garaz müslimânlar : 192, 205; — ile gemileri yoklamak : 222; —dan ahvâlin tefîş ü tefahhus itmek : 71; —
dan sü'âl eylemek : 254; — dan tefahhus olunmak : 234
bi-gayri hakkın küllî akça almak : 54
bî-günâh; — katlitmek : 173; — tutup hâric-i kazâya alup gitmek : 7
bî-kusûr buldurmak : 46
bilâd-ı imâret : 320
bilâ-emr top atmak : 322
Bilecik kâdîsı : 130
binâ ahvâlinden haberdâr kimesneler : 223
bir akça ve bir habbe(ler); — almamak : 200, 315; — bâkî kodurmamak : 292; — ketmitdürmemek : 353; —i
alınmamak : 256; —in aldurmamak : 155
bir ferdi dahl ü tecâvüz itdürmemek : 312
bir gün mukaddem varup irişmek : 238
bir senede iki def'a mahsûl alınmamak : 126
birbiriyle husûmet üzre olmak : 350
birbirlerine kefil olmak : 6
Birinci Ağa Bölüğü : 281
Birke-i Şâmî, Mekke-i Mükerrreme : 90
bîve : 336
biz : 222
Boğazhısârı : 282
boğazlar : 310
Boğdan vilâyeti : 87; — ra'ıyyetleri : 88; — re'âyâsı mahsûli : 88; — voyvodası : 46, 87, 88, 309
boğılmak : 114
Bolu sancağı : 9, 12; — beği : 10, 12, 124, 215, 268, 290; — kâdîsı : 215, 290, 354; —nda vâkı' yalılarun
muhâfazası ve ehl-i fesâdun def'ı : 10
Bolvan kâdîsı : 247
borcunu edâ itmedin fevtolmak : 64
Borlu kasabası : 200; — kâdîsı : 200
Borontha boğazı, Tuna : 310
Bosna vilâyeti /eyâleti : 119, 143, 193, 227, 238, 322; — beğlerbeği : 41, 50, 66, 119, 138, 307, 319; —
defterdârı : 43, 278; — Dîvâm : 119; —nde vâkı' olan kâdîlar : 68; — serhaddinde olan kapudânlar :
119; — serhaddinde olan kul ağaları : 119
Bostân, şakî, Çiğiller k., Mağnisa kz. : 252
bostâncılar : 42; —başı : 44
Bozburun köyi, Gemlik kz. : 313
Bozesnice (?) nâhiyesi, Kratova kz. : 166
bozılmış yollar olıgeldüğü üzre ta'mîr olmak : 89
Bozkır kazâsı : 351; —kâdîsı : 351
Bozok sancağında vâkı' olan kâdîlar : 170
Bozöyük; — civârı : 50; — kâdîsı : 50

Boztoğan kâdîsı : 74
bölük; — halkı : 140, 149, 254, 258, 259; — halkı nâmına gezenler : 259; — kethudâsı : 202; — ü şöretleri ve sâkin oldukları yirleri ile yazup arzulemek : 365, 367
Bristofça karyesi, Cırnaraka nh., Vidin sn. : 165
Budak, şakî, Voyvoda Dâvûd'un oğlu, Salur k., Akhısâr kz. : 328
Budaközi Cemâ'ati : 272
Budun (eyâleti) : 29, 237, 269; —nde vâkı' olan kâdîlar : 269; —a varınca yol üzerinde vâkı' olan kâdîlar : 23; —un fethi : 119
buğday : 31, 69, 114, 118, 122, 243, 320; — getüren re'îsler : 122; — u arpa ve sâyir terekelerin yağmâ itmek : 139; — virmek : 307; —ı gemilere tahmîl itmek : 122; —ın satup akçasın kabzitlemek : 122; —un bahâsında izzet olmamak : 320
Buhârâ hânı : 96
Buhayra vilâyeti, Mısır : 345, 346
bukağû vü zencîre urmak : 167
Burdur kâdîsı : 40
burma astar : 11, 79, 232, 265, 306, 311
Bursa : 94, 127, 137, 211, 283, 353; — kâdîsı : 69, 94, 115, 127, 211, 283, 353
buyurıldı ile mübâşir ta'yîn olunmak : 77
bühtân; — u iftirâ itmek : 169; —dan ve hılâf-ı vâkı' kazıyye i'lâmından ihtiyât itmek : 71
Bünyâd, Karahısâr-ı Şarkî kz. : 6
Büyük Çekmece : 36
büyük gümüştü hamâyil cildi : 299
büyük kile ile alup küçük kile ile teslîm eylemek : 122

câbî(ler) : 76, 198; — ta'yîn olunmamak : 13
câdde-i hakdan udûl (ü inhrâf) eyle(me)mek : 39, 58, 71, 103, 104, 139, 160, 162, 178, 192, 276, 303, 306, 322
Ca'fer Ağa, Dugalı Ahmed Paşa'nın karındaşı, Prozor ks., Klis sn. : 138
Ca'fer Paşa, Vezîr : 285, 369; — hâsları, Salur k., Akhısâr kz. : 328
Ca'fer Re'îs, Kördüs kz. : 275
Ca'fer (?), Cırşitek (?) k., Belgrad kz. : 63
Ca'fer, müteveffâ, Görele kz. : 85
câmi'(-ı şerîf) : 121, 131, 148, 255; — binâ it(düril)mek : 52, 300; — Haron k., Ruscuk kz. : 186
Câmi'-ı Atîk meremmâtu, Rodoscuk kz. : 197
cânib-i vakf; —a cüz'î nesne virmek : 13; —a gadr üzre olmak : 368; —a hakk-ı mecrâ alınmak : 51
câriye(ler) : 70, 276
ceb harclığı : 181, 182
Cebeci karyesi, Hâslar kz. : 51
cebeciler : 184
cebe-hâne gönderilmek : 184
cebel-i Sincâb, Mihaliç kz. : 34

cebren; — almak : 361; — alup gitmek : 139; — emvâl ü erzâkın gâret ü hasâret itmek : 12; — gasbitmek : 328,
329; — zabtıtmek : 39; — (ve zulmen) akçaların almak : 171, 234, 236, 242
celâli : 119, 239; — eşkıyâsı : 50; — fetretinden ahâlisi perîşân olmak : 201
celâ-yı vatan itmek : 39, 50, 125, 191, 199, 216
celeb koyunı akçası : 141
Celîl, Beğ-zâde, İbrice k., Migalkara kz. : 174
Celîl, sipâhî, Aksığır k., Samakov kz. : 192
cem' eyledüğü murâbahayı ekl ü bel' eylemek : 200
cem' u kabz itdürmek : 279
cem' u tahsîl; — it(dür)mek : 40, 76, 233, 292, 298; —e mâni' olmak : 292
Cemâ'at-i Yörükân-ı Türk mahsûli zabtı, Teke sn. : 55
Cemâleddîn ve Husâmeddîn medreseleri, Karahısâr-ı Timür : 125
cemî' tekâlifden mu'âf olmak : 75
cenge mübâşeret itmek : 62
cerahorluk hıdmeti : 253
cerîme(ler); —den hissa istemek : 3; —in kabzitmek : 3; —sin almak : 138; —ye müstehıkk olanları himâyet ü
sıyânet itmek : 128
cerîmelemek : 264
Cerrâh-ı Sultânî Şâgirdi : 329
ceviz ağaçları : 118
cevr ü sitemlerin ahâli-i vilâyetden def' u ref' eylemek : 291
Cırnaraka nâhiyesi, Vidin sn. : 165
Cidde emîni : 96
Cırşitek (?) karyesi, Belgrad kz. : 63
civr : 247
cizye : 366; — akçası : 233; — berâtı : 233; — cem'ı : 141; — defteri : 86; — taleb olunmamak : 86; — vü
ispençe : 273/d; — vü mukâta'ât mâlın cem' idenler : 233
Corce karyesi, Tırhala kz. : 2
Cum'a kâdîsı : 79
cülûs-ı hümayûn : 38, 45, 70, 153, 173, 186, 312
cümle tekâlif-i örfiyeden mu'âf u müsellemler olmak : 208
Cürf, menzil, Medîne-i Münevvere : 93
cürm ü cinâyet : 9, 256, 285; — ve salb ü siyâseti mîr-livâyâ kaydolunmak : 9; —i ra'ıyyet : 78; —i sâdır
olmak : 128

çadırların basmak : 202
Çakırcalı mahalli, Ortapâre kz. : 336
çakşır : 107, 299
Çaladere karyesi, İznikmid kz. : 313
Çalıkaş, şakî, Aşakanye (?) k., Ayaş nh. : 31
Çanad sancakbeği : 58
Çardaklu kâdîsı : 103

çârşû(lar) : 343; —da mûm bey' itmek : 70; — vü bâzârlar : 361
Çart karyesi, Bozkır kz. : 351
çâşniğır : 209
Çatal karyesi, Manyas kz. : 38
Çatalca kazâsı : 286; — kâdîsı : 141
çavuş u zü'amâ : 169
çayır(lar) : 33; — itmeğe komamak : 33; —ın çığnetmek : 138; —ın elinden almak : 205
Çayniçe kâdîsı : 43
Çehârşenbe kazâsı : 128; — kâdîsı : 128
Çelebîoğlı mahallesi, İstanbul : 220
çeltük : 4
Çengel karyesi, Üsküdar kz. : 22
çeribaşı(lar) : 202, 261
çeri-sürücileri : 261
çeşme : 51, 302, 370; —sine cârî itmek için hafritdüği su : 51
Çeşmî Efendi, Dîvân Kâtibi : 21
çiftçi : 330
çiftlerin sirka itdürmek : 178
çiftlik(ler) : 39, 85, 199, 270; — idinmek : 328; — ihdâs eylemek : 273/a; —in basmak : 95; — ine ve yirlerine
tama' itmek : 119; — ini ihrâk itmek : 119
Çiğiller karyesi, Mağnisa kz. : 252
Çimen, Kara, şakî, Çiğiller k., Mağnisa kz. : 252
Çingâne tâyifesi : 150
Çirmen kâdîsı : 323, 324
çobân(lar) : 240, 273/a, 303, 360; — nâmlarında eşkiyâ zuhûr itmek : 34
Çoraklu karyesi, [Dola Arnavudlar], İpsala kz. : 198
Çorum sancağı; — beği : 170; —nda vâkı' olan kâdîlar : 170
Çöke nâhiyesi, Edirne : 368
çuka : 107, 165; — bahânesiyle emr ihrâc eylemek : 15; —sı uğurlanmak : 150; —sın sirka itmek : 150
Çukurcuk hâsları re'âyâsı : 83
çuval yüklemek : 151

Dağözi sûhteleri, Kütâhiyye kz. : 5
dâhul-i Hazîne; — itmek : 101; — olmak : 233
dahl ü rencîde (vü remîde) : 22, 41, 50, 65, 82, 83, 155, 156, 172, 204, 206, 256, 275, 278, 341, 350
dahl ü ta'arruz; — it(dür/il)memek : 5, 24, 26, 69, 73, 78, 86, 111, 127, 135, 166, 181, 183, 187, 204, 216, 227,
242, 261, 265, 266, 294, 300, 304, 323, 334, 342, 348, 349, 350, 355, 369; — itmek : 155, 174, 342
dahl ü te'addîye bâ'ıs olanlar : 277
dahl ü tecâvüz; — it(dür)memek : 7, 160, 162, 224, 312, 350; —den hâlî olmamak : 340
dakîk-ı hâssa bahâsı : 69
dâne kemâlin bulmak : 305
darb (u mecrûh) itmek : 201, 205, 300, 328, 360

darben ve cebren çekmek : 172
darb-hâne : 102, 366
darirlerin (?) dillemek : 186
Dârende kazâsı ahâlîsi : 356
daru : 325
Dâru'l-hadîs : 313
Dâru's-sa'âde : 240; — ağası : 52, 181, 312; — Hazînesi : 292
da'vâ(lar); — itmek : 1; — vü nizâ'ı istimâ' olunmamak : 333; — vü taleb itmek : 77; —ı Dîvân-ı Hümâyûn'da kâdî-askerler huzûrında (şer'le) görilmek : 2, 24, 54, 60, 115, 340; —ı istimâ' olunmamak : 1, 169; —ın (şer'le) hakk üzre (yürlü yirinden) teftîş ü tefahhus itmek : 39, 114, 149, 179, 259, 276, 328; —ın hasımları /husamâ muvâcehesinde görmek : 25, 178; —ın istimâ' itmemek : 25, 77, 136, 316, 340; —ın toprak kâdîları görmek : 354; —nun istimâ'ı mümkün olmayup hâli üzre kalmak : 17; —rı hakk (u adl) üzre görmek : 17, 35, 53, 60, 215, 327, 329; —sı Âsîâne-i Sa'âdet'de görilmek : 319; —sı ehl-i hibre öninde görülegelmek : 203; —sı lağv olmak : 77; —sı mahall-i hâdisede görilmek : 297; —sı mahallinde görilmek : 85
da'vâ-yı hakk; — itmek : 46, 114, 138, 141, 158, 179, 275, 288, 296, 315, 323, 335; — u ta'yîn-i mâdde itmek : 10, 39, 53, 63, 139, 149, 159, 171, 207, 213, 240, 246, 262, 291, 291
Dâvûd Paşa Sarâyı, Ebî-Eyyûb el-Ensârî ks. : 302
Dâvûd Paşa, Vezîr : 83
Dâvûd, şakî, Aşakanye (?) k., Ayaş nh. : 31
Dâvûd, Vezîr Ca'fer Paşa Voyvodası : 328
Dâvûd, Vezîr Kalender Paşa'nun hâslarını iltizâm iden : 101
de'âvîye mübâşir olan çavuşlar : 284
debbâğ : 207
Dedelü karyesi, Kengiri sn. : 173
def' u ibtâl olunmak : 310
def' u izâle itmek : 149, 245, 335
def' u ref' : 34, 39, 141, 216, 290, 310
def'-ı fesâda sa'y ü ihtimâm eylemek : 350
def'-ı mazarrat; — için tedârük görilmek : 233; —ı eşkıyâda hıdmetde bulunmak : 238
def'-ı mezâlîm itmek : 291
defnitmek : 27
defter; — de hâsıl kaydolunmak : 273/a : 273/c; — de yazılı re'âyâ : 261; — idüp mühürlemek : 248; — olunmak : 122, 163, 248; —i hâkânî : 312
Defterdâr paşa : 122
defterdâr : 74
defterdârlık; — u muhassillik hıdmeti : 244; —dan ref' olunmak : 26
defter-i cedîd; —de hâsıl kaydolunmak : 256; —i hâkânî : 78, 208
defter-i icmâl : 9; —i cedîd-i hâkânî ibrâz itmek : 9
değirmen(ler) : 24, 31, 50, 134, 239, 242; — mahsûli : 242; — sâhibleri haklarına kanâ'at itmemek : 134; — harâb olmak : 50; — ma'mûr olmak üzre olmak : 50; —de öğünen unları gemilere tahmîl itmek : 151
Değirmenderesi karyesi, İznikmid kz. : 313
değnek urmak : 276
dekâkîn bkz. dükkân

Deli Yani oğulları, harâmî, Tahrer-i (?) Kebîr k., Fenar kz. : 240
dellâf (?) : 95
dem; — ü diyetin taleb itmek : 180; —i heder olmak : 62
demedlerin döğdürmek : 199
demür : 250
Depecik karyesi, Mihaliç kz. : 81
Depecik kazâsı : 115; — kâdîları : 115
Depedelen kazâsı : 133; — kâdîsı : 63, 133
der-anbâr itmek : 192, 273
derbend ağzı, Bozöyük kz. : 50
derbend(ler) : 193, 201; — bozılmak : 89; —den mürûr iden hâcîları basmak : 193; — hıfz u hırâset üzere olmak : 201; — ü köpri ta'mîri : 325
derbendci : 41
derbendlü vü müsellemler : 142
dere de boğılmak : 114
Dereköyü karyesi, Menemen kz. : 243
Dereci karyesi, Bozkır kz. : 351
Dergâh-ı Mu'allâ /Âlî; — çavuşları : 4, 8, 31, 36, 45, 60, 195, 230; — bevvâbları : 318; — cebecileri bölükbaşları : 184; — çâşnigîrleri : 209; — müteferrikaları : 35, 58, 91, 95, 117, 204, 247, 290, 356; — Müteferrikalığı : 6; — sipâhîleri : 158, 198; — sipâhları : 24; — solakları : 81
Dergâh-ı Mu'allâ yeniçerileri : 11, 17, 25, 49, 59, 274, 356; — başı ref' olunmak : 79; — Serdârlığı hizmeti : 11; — şorbâcıları : 111
der-kîse; — itmek : 38, 68, 84, 181; — ol(un)mak : 123, 232, 265, 311
Derso Ekşeto (?), Deli, harâmî, Karotolçeş (?) k., Fenar kz. : 240
Dervîş Mehmed, Mevlânâ, Sahn Müderrisi, Borlu ks. : 200
Dervîş, Müteferrika-oğlı, sipâhî, Tire kz. : 53
Dervîş, Örtülüvîrân mezra'ası, Mihaliç kz. : 230
dervîşân : 72
deryâ; — beğlerinden haber gelmek : 249; — kenârlarında selh-hâneler ihdâs itmek : 84, 241; —da küffâr-ı hâksâra râst gelmek : 203; —da yöriyen kapudânlar : 294; —dan ayrılmak : 310
destî : 114
deve : 170
Devlet Giray Sultân : 323, 324
Devlet-i Aliyye : 261
devr; — nâmıyla fukarâyı hılâf-ı şer' rencîde eylememek : 354; — ü selâmiyye ref' olunmak : 256; —e çıkmak : 7, 98, 216, 244, 256, 262, 354; —e çıkmamak : 7, 98, 155, 176, 256, 315; —itmek : 262, 352
Devrekânî kâdîsı : 113, 205
devr-i livâ itmek : 75
deyn : 188, 327; — sâhıbları : 88
dîdebân : 30
dikilmiş tolama : 107
dikkat ü ihtimâm ile tefîş ü tefahhus itmek : 40, 53, 81, 103, 104, 129, 158, 199, 262, 291
dil alınmak : 165
Dimetoka kâdîsı : 296

Dimitri, haydûdlara kılavuz olan, İstos k., Cımaraka nh., Vidin sn. : 165
Dimo, Ban, Eflak : 327
Dimo, Çakal, Baba kz. : 158
Dimo, Kara Kosta oğlu, koyun akçası borcu olan, Eflak : 280
Dimo, maktûl, Sereyen k., Bınarhısârı kz. : 303
Dimo, Pertev Paşa Evkâfı'na ait değirmenün müste'ciri, İznikmid kz. : 242
Dimo, Sürici, Sofya kz. : 190
Dimoştö (?), harâmî, Mesteriyani (?) k., Fenar kz. : 240
dîn ü devlet : 119, 271, 309, 310
dîn ü îmânına şetmitmek : 39
dîndâr u müstekîm hizmet ü emânet sâhibi kâdî : 233
dirlik(ler); —i âhara arzolunmak : 142; —i âhara virilmek : 273; —i kat' olunmak : 37, 79, 265, 311, 367; —in kal'ada mülâzemet üzere olan müstehikkîne arzulemek : 163; —inden ferâgat itmek : 28
Dîv Süleymân, filorici baştinelereinden bedel-i avârız kabzına me'mûr, İstari Eflak kz. : 278
Dîvân katf'ası : 344
dîvân-ı adâlet-unvân : 233
Dîvân-ı Hümâyûn : 77; — kâtibleri : 6, 105, 170; —'a ihzâr olunmak : 60, 94; —'da şer'le görölüp icrâ-yı hakk olunmak : 35
Dîvân-ı Mısır : 344
diyet; — hükmitmek : 174; — lâzim gelmek : 47; —in taleb itmek : 139, 180
dizdâr(lar) : 68; — tîmârî : 136; — u azebler : 142
Dobruca karyesi, Tırhala kz. : 2
Dola Arnavudlar bkz. Çoraklu karyesi
Dolna Lehke karyesi, Taşluca kz. : 176
Dolne Aşaka Çiftliği, Çayniçe kz. : 43
Dolyan Panayırı bâzârı, Köstendil sn. : 160, 162
Dolyani karyesi, Nevrekep kz. : 229
Donanma-i/yı Hümâyûn : 202, 248; — mühimmâtı : 339; — seferi : 152; — seferin eşegelmek : 334
Donçe karyesi, Yenibâzâr kz. : 277
Dorije karyesi, Angelikasrı kz. : 114
Drakoviç, menzilci, Angelikasrı kz. : 114
Drama; — kâdîsı : 320; — ve Zihne ve tevâbi'ı mukâta'âtı emînleri : 320
Dubravenik; — beğleri : 274; — Kal'ası'nun tâcirleri : 172
Duga karyesi, Prozor ks., Klis sn. : 138
duhân içmek : 185
duhân-hâne binâ itmek : 185
Dukagin; — beği : 194, 219; — kâdîsı : 219
Duzlı karyesi, Kengırı sn. : 173
düğünü vâkı' olmak : 174
dükkân(lar) [/dekâkîn] : 72, 73, 154, 187, 299, 321, 343, 353; — da tütün yaprağı bey' u şirâ eylemek : 343; — peydâ itmek : 70; — sâhibleri : 154; — satun almak : 168; — ta'mîri : 72; — ü odalar vakfitmek : 72
Dürrî Efendi, Dîvân Kâtibi : 116
düzen akçası : 274
düzenlik (?) akçası : 75

eben an-ceddin yörük olmak : 65
Ebî-Eyyûb el-Ensârî kasabası : 84, 302; — Evkâfî : 261
ebnâ-i sebîl : 104, 257, 364; — mürûr u ubûrdan kalmak : 137; —ün yollarına inmek : 100, 139, 178, 335, 365
ebnâ-i sipâhiyân : 92, 95, 116, 166
ebvâb-ı mahsûlâtın kabzitmek : 101
ecdâd-ı ızâm : 261, 320, 325
ecr-i misliyle mukâta'a takdîr itmek : 72
eczâhânlar : 72
edâ-i hıdmet itmek : 223; —e iktidârı olmamak : 219
Edhem, Yörük Sübaşısı : 266
Edirne : 361, 362, 363, 364, 366; — bostâncıbaşıları : 368; — Darb-hânesi : 366; — kâdîsı : 32, 71, 73, 86, 105, 111, 185, 208, 352, 361, 363, 365, 367; — nevâhîsi : 368; — sübaşısı : 3; —'de olan müderrisler : 362; —'den İstanbul'a varup gelmek : 364; —'nün atarabacıları : 364
Edirnekapısı : 22, 241; — hâricinde olan selh-hâne /selhâneler : 84, 357
Eflahor (?), Rahova k., Mezistre kz. : 169
Eflak (vilâyeti) : 46, 227, 327; — askeri : 225, 226, 227; — memleketi : 225; — voyvodası : 14, 46, 223, 225, 226, 227, 228, 279, 280; — yakası : 228
Eflak kuyusu, Ebî-Eyyûb el-Ensârî ks. : 302
eğrek : 198
Eğri Beğlerbeği : 20, 171
Eğridere derbendi, Bosna : 193
Eğridere manastırı, Usuga (?) yaylağı, Kratova kz. : 308
ehl ü iyâl(ler) : 75; —ine şetmitmek : 328; —iyle süknâya kâbil olmamak : 146; —in çeküp almak : 139; —in rencîde itmek : 360; —ine tecâvüz itmek : 365
ehl ü müstekîm olanlara dahlolunmamak : 189
ehl-i berâtun umûmen berâtları tecdîd olunmak : 68
ehl-i cihât : 67
ehl-i fesâd ü eşkıyâ : 180; — olanların haklarından gelmek : 124; —ya ruhsat virmemek : 296; —yı elegetürmek : 34
ehl-i fesâd : 117, 137; — cem' olmak : 162; — elegetürmek : 296; — hımâyet (ü sıyânet) olunmamak : 160, 162; — olanların muhtâc-ı arz olanların muhkem habsitmek : 10; — tâyifesi cem'ıyyet itmek : 100; — ü harâmî zuhûr itmek : 296; — ü kuttâ'-ı tarîk : 149; —a hımâyet (ü sıyânet)den hazer /ihtîrâz eylemek : 21, 39, 59, 63, 81, 100, 103, 104, 117, 139, 147, 171, 172, 178, 193, 207, 213, 259, 264, 272, 276, 290, 303, 306, 307, 308, 322, 350, 351, 362; —a ruhsat vir(il)memek : 240, 254, 296; —dan vilâyeti pâk ü tathîr itmek : 10; —ı elegetürmek : 296; —un def'ı : 10, 244; —un muhtâc-ı arz olanları : 80; —un şer'le haklarından gelmek : 335
ehl-i garaz : 248, 283
ehl-i hıbre : 154, 203
ehl-i ılm ü sâhib-i hılm : 301
ehl-i ırzu ta'cîz ü tasdî' itmek : 185
ehl-i kalem olanlar : 189
ehl-i karye; —nün bir nicesin urmak : 201; —yı katlitemek : 80

ehl-i kasaba vü kurâda emn kalmamak : 183

ehl-i örf (tâyifesi) : 75, 173, 206, 219, 246, 257, 264, 277, 321, 341; —yle ihtilât itmek : 191

ehl-i sanâyi' : 114, 343

ehl-i sefer : 300, 365; — askerî tâyifesi : 367; — yeniçeriler : 311; — yoldaşları : 311

ehl-i sük : 246

ehl-i vukûf : 141, 323, 335; — ile tahmîn olunmak : 223; — ile üzerine varılmak : 241; — ile üzerine varılıp keşf ü takdîr olunmak : 51; — ma'rifetleri ile görülmek : 144; — su-yolcular : 370; — üstâd muhammin : 353; — ve müstekîm ü dîndâr olmak : 247

e'imme vü hutabâ : 169

ekâbir defteri : 170

ekinlerine tavarlarını salıvirmek : 328

ekl ü bel' itmek : 32, 99, 127, 139, 200, 345

ekleylemek : 197

Eklimeş el-Le'âlî Vakfı, Mısır : 99

el(ler); —inde berâtları olanlar defter itmek : 67; —inde fetvâları olmak : 174; —inde mühürlü temessüğü olmak : 188; —inde mühürlü tezkireler olmak : 36; —inde müte'addid mu'âf-nâmeleri olmak : 75; —inden atların almak : 109; —inden temessüklerin almak : 36; —ine huccet virilmek : 198, 316; —ine mühürlü /memhûr temessük vir(il)mek : 83, 327; —ine mühürlü tezkireler virmek : 6; —ine sûret-i sicil virilmek : 82; —ine temessük virmek : 222

el-Berâ, Şeyh, suyolunu seddiden, Medîne-i Münevvere : 93

elegetür(il)mek : 62, 95, 115, 119, 129, 162, 167, 173, 175, 193, 202, 210, 218, 228, 240, 252, 254, 282, 291, 331, 356

elegiren kallâblara emân u zamân virmemek : 361

Elliyedinci Bölük : 166

Elmâs bin Abdullâh, Na'nâtîyye ve Şîrâğîle nâm karyeleri satun alup mülkiyyet üzere tasarruf iden, Mısır : 347

Elya Rosano, ashâb-ı garazdan, Selanik kz. : 15

emân (u zamân) virmemek : 80, 172, 254, 335, 365

emânet koymak : 107

emânet ü istikâmet üzere olmak : 258

emekdâr u maslahat-güzâr olmak : 258, 259

emîn ü sâlim; — (geçürüp) birbirine ulaşturmak : 45, 355; — arabalara irişdürülmek : 318; — Âsitâne-i Sa'âdet'e getürmek : 204; — irsâl ü îsâl eylememek : 23; — îsâl eylemek : 184; — Südde-i Sa'âdet'e irsâl eylemek : 204

emîn ve âmil-i pây olanlar : 208

Emîr, Arnavud Belgradı kâdisının nâ'ibi, Arnavud Belgradı Kal'ası'nda gedik tasarruf eden : 67

Emîr, Hâcî, şakî, Kandırı kz. : 44

Emîr-i Mîrân, suyolunu seddiden, Medîne-i Münevvere : 93

emirlü ve ma'zûller ile üzerlerine varmak : 335

emlâk; — ü erzâkı alıvirilmek : 182; —in zabt ve erzâkın gâret ü hasâret itmek : 15

emn; — kalmamak : 183; — ü emân üzere olmak : 42, 296; — ü râhat üzere olmak : 233

emr [evâmîr] (-i şerîf); — hılâfına rızâ vü cevâz göstermemek : 5; — ibrâz itmek : 82; — ile varan âdemini dahlitdürmemek : 55; — tecdîd olunmak : 186; — ü berât ibrâz itmek : 189; —i âhar irsâline ihtiyâc eylememek : 337; —e itâ'at itmemek : 10, 180, 285; —e itâ'at itmeyen yeniçeri serdârı : 311; —e virilmek : 60

emred oğlan(lar) /gulâm : 199, 207; —ın cebren çeküp almak : 139; —ın çeküp almak : 39; —ın çeküp külli şekâvet üzre olmak : 12

Emrullâh Beğ, sâbık () Sancakbeği : 196

Emrullâh Çavuş, Dergâh-ı Mu'allâ Çavuşı : 170

emti'a bkz. metâ'

emvâl bkz. mâl

Encesne (?) karyesi, Alf Paşa Evkâfı karyelerinden, Zihne kz. : 110

enhâr : 4

envâ'-ı hakârete müstehıkk olmak : 221, 343

envâ'-ı ikâba mazhar olmak : 186

envâ'-ı te'addî eylemek : 75

envâ'-ı tekâlif teklîf eylemek : 75

envâ'-ı zarûret çekmek : 120

envâ'-ı zulm ü te'addî itmek : 224, 331

erbâb-ı cihâta vazîfelerin virilmemek : 40

erbâb-ı hâcât zuhûr itmek : 291

erbâb-ı hayrât : 72

erbâb-ı hukûkun hakların bi't-tamâm ashâbına alıvmek : 291

erbâb-ı kalem manâsıbı : 189

erbâb-ı masâlihun îsâline (?) bâ'ıs olmak : 130

erbâb-ı tîmâr : 159

erbâb-ı vazâyife vazîfelerin virmemek : 32

erbâb-ı vazâyifün vazîfelerin virmek : 200

Erdel; — hâkimi : 227; — voyvodası : 225

Ereğli : 36; — kâdîsı : 267

Ergene kâdîsı : 296

Ergiri, zimmî, kassâb, Yenice ks., Bınarhısâr kz. : 49

Ermenî keferesi : 27

Ermiye kâdîsı : 65, 141

erzâk(lar) : 107; —ın almak : 322; —ın gâret (ü hasâret) itmek : 15, 80, 160, 162; —ın nehb ü gâret itmek : 114; —ın yağmâ vü gâret eylemek : 100; —rın ekl ü bel' itmek : 139

Erzânî, Karahısâr-ı Şarkî kz. : 6

Erzurum : 184

Es'ad, Mevlânâ, Şeyhu'l-İslâm : 302

esbâb u erzâk(lar) : 108; —ı yazılmak : 363; —ın gâret (ü hasâret) itmek : 119, 335; —ın nehb ü gâret itmek : 172; —ın yağmâ vü gâret eylemek : 39, 303

esbâb u eskâl(ler); —i gâret olunmak : 240; —ın sirka itmek : 150

esbâb u tavar(lar); — u yarağın gâret ü hasâret itmek : 59; —ına dahl ü ta'arruz olunmamak : 355; —ına hâricden dahlolunmamak : 156

esbâb(lar) : 46, 107; — almak : 88; — komak : 354; — u emvâlleri nehb ü gâret olunmak : 364; —ı sirka olunmak : 299; —ı zabtolunmak : 182; —ın gâret eylemek : 167; —ın gâret ü hasâret itmek : 167; —ın nehb ü gâret it(dür)mek : 81, 276; —ın sirka itmek : 46; —ın ve erzâkların yağmâ vü gâret eylemek : 100; —ın yağmâ vü gâret itmek : 21

eser-i cerâhatleri keşf ü tahrîr olunmak : 351

esîr(ler) : 114; — itmek : 119; — olmak : 46, 103, 203; — satun alup getürmek : 46; —i firâr itmek : 46; —den ve deryâ beğlerinden haber gelmek : 249; —likden halâs olmak : 203

Eski Odalar, İstanbul : 70

Eskihısâr kâdîsı : 75

eslemeyüp inâd ü muhâlefet itmek : 146, 232

Ester, Yehûdiyye, Selanik kz. : 15

Esterbalur (?), koyun akçası borcu olan, Eflak : 280

Eşenoz karyesi, Hâslar kz. : 255

eşkıyâ (tâyifesi) : 79, 113, 160, 207, 232, 252, 265, 290, 291; — (vü sühtevât) zuhûr itmek : 10, 34, 117, 216, 291; — cem' itmek : 139, 142, 178, 202, 225; — cem' olmak : 160, 183; — def'ı : 240, 258, 259, 290; — hüsn-i tedbîr ü tedârük ile elegetürilmek : 160; — ile ittifâk u ittihâd üzere olmak : 80; — ile karyelerine varmak : 159; — ile yek-dil olmak : 115; — ile yolların basmak : 139; — kuvvet bulmak : 34; — ruhsat bulup yollara ve billere inmek : 16; — şeklinde olmamak : 5; — tefîşî : 16, 117, 159, 202, 308; — ve âyende vü revendenün memerri olmak : 206; — vü celâlî te'addîsinden firâr itmek : 206; — vü harâm-zâde zuhûr itmek : 335; — vü sühtevât : 10, 137; — zuhûr itmek : 100; —nın üzerlerine varmak : 34; —nun (şer'le) haklarından gel(in)mek : 16, 124, 137, 160, 245, 296, 323, 324, 335; —nun ahvâlleri şer'le görilmek : 162; —nun çetebaşları : 117; —nun def' u ref'ı : 335; —nun elegetmesinde dikkat ü ihtimâm üzere olmak : 162; —nun elegetürülüp haklarından gelinmesi : 16; —nun elegirenlerin ahvâllerin mahallerinde şer'le görmek : 161; —nun üzerlerine varmak : 100, 335; —ya baş u buğ olmak : 130; —ya mu'âvenet itmek : 21; —ya mücib-i ibret olmak : 34, 109, 130, 165, 172; —ya re'îs olanlar : 34; —ya ruhsat u himâyet olunmamak : 113; —ya ruhsat viril(me)mek : 10, 183; —yı (ve sühtevât tâyifesin) hüsn-i tedbîr ü tedârükle elegetürmek : 10, 16, 162, 178, 335; —yı ahz ü def' itmek : 34; —yı ahzit(dür)mek : 79, 232; —yı def' u ref' itmek : 216; —yı elegetürmek : 16, 34, 42, 100, 160; —yı elevirmemek : 162; —yı himâyet eylemekden hazer itmek : 331; —yı himâyet ü sıyânet eylemek : 160; —yı hüsn-i tedbîr ü tedârükle ahz ü def' itmek : 34; —yı ve sühtevâtı tefîş itmek murâd idinmek : 10; —yı ve yoldaşların elegetürmek : 323

eşkıyâ vü ehl-i fesâd; — cem' olmak : 162; —a himâyetden ihtirâz eylemek : 240; —a ruhsat virmemek : 137; —ı (hüsn-i tedbîr ü tedârük ile) elegetürmek : 117, 160, 290; —un muhtâc-ı arz olanların muhkem habsitmek : 162

eşkünci(ler) : 65, 266; — akçası : 141; — tahrîr itmek : 266

eşrâf; — u kibâr : 174; —ı memleket : 264

et : 84; — bâbında muzâyaka çekilmemek : 36; — ü mûm sühûletle tevzî' olunmak : 241

etmek ü şorbâsın tedârük eylemek : 48

etmekci furûm, Koğacılar Çârşûsı, Edirne vt. : 73

etrâf; — u eknâfa evâmîr-i şerîfe gönderilmek : 343, 354; —ı muhâfaza itmek : 298; —ı tecessüs itmek : 302

ev(ler) : 39, 187; — basmak : 183, 240; — binâ itmek : 164, 341; —den eve üçer-dörder yüz akçaların almak : 7; —i basılmak : 80; —i üzerlerine konmak : 75; —i ve ehl ü iyâliyle göçmek : 140; —in âteşe urup ihrâk itmek : 62; —in bas(dur)mak : 80, 81, 100, 115, 117, 129, 167, 252, 272, 276, 331, 351; —in basup ihrâk eylemek : 21; —in fuzûlî zabtirmek : 39; —in ihrâk eylemek : 351; —in ve mahzenlerin basmak : 15; —in ve manastırların basmak : 207; —in zabteylemek : 263; —inde konmak : 240; —inde saklanmak : 104; —ine girmek : 113; —ine kon(ma)mak : 7, 176, 257, 356; —ine zararı olmak : 146; —ini ta'mîr itmek : 341; —inün ardın delmek : 299; —inün pencerelerin taşlamak : 207; — ve dükkânların tebdîl ü tağyîri : 187

evâmîr bkz. emr

Evaştca karyesi, Podgoriçe ks. : 171

Evcûş karyesi ahâlîsî, Kerkük kz. : 120

Evgir (?) karyesi, Ayaş kz. : 146

evkâf bkz. vakf
evlâ vü enfa'; — görülmek : 233; — olmak : 84
evlâd; —ı Arablar'un zimmetlerinde mâl-i vakf zuhûr itmek : 99; —ı vâkıf akribâsı : 32; —ı ve baba bir er
karındaşı kalmamak : 33; —ı zükûrı kalmamak : 43
Evrenlûkes karyesi, mîrî koru, İznikmid kz. : 338
eyimme vü hutabâsı : 68
eyledükleri ef'âle tevbe vü istiğfâr itmek : 5
eytâm : 118; —ına gadrolmamak : 66; —ına vasiyy olmak : 47
eyyâm-ı adâlet-encâm : 315
eyyâm-ı ta'tilden gayri zamânlarda müderrisleri derse iştiğâl itdürmek : 362
Eyyûbkapusu : 241
Ezine kazâsı : 128; — kâdîsı : 128

fakîru'l-hâl ve kesîrû'l-ıyâl olmak : 219
Fâtıma [Pençikci-kızı], İstanbul : 77
Fâtıma bint-i Mustafâ, Meryem bint-i Muhammed'in vekîli, İstanbul : 1
Fâtıma Hâtûn, Görele kz. : 85
Fâtıma Hâtûn, İzdin kz. : 340
Fâtıma, Tatar Alî Çavuş'un Hâtunı, Beğbâzârı kz. : 369
Fâtih Sultân Mehmed Hân : 325
Fâyık Paşa Evkâfı, Narda kz. : 13
Fazlu'llâh, Kıbrıs Beğlerbeği : 189
Fazlu'llâh, Müfettiş, Bolı sn. : 354
Fenar kazâsı : 117, 240; — kâdîsı : 79; — Kal'ası : 240
Fenarkapusu : 190
Ferecik kazâsı; — ahâlîsi : 326; — kâdîsı : 326
Ferîdûn, şakî, Furunlu k., Bayındır kz. : 178
ferrâce : 129, 299
Ferruh Kethudâ, Dergâh-ı Mu'allâ Müteferrikası : 65
feryâd; — ü şekvâ itmek : 114; — ü şikâyet üzere olmak : 329
fesâd ü şenâ'at(ler); — eylemek : 62, 63, 81, 95, 100, 104, 109, 117, 119, 132, 133, 137, 171, 193, 202, 207,
218, 228, 240, 252, 259, 264, 277, 303, 307, 308, 328; — iden eşkiyâ vü ehl-i fesâd : 160; — üzere olan
eşkiyânun çetebaşlıları : 117; —den fâriğ u itâbet itmek : 350; —i men' olunmak : 277; —inden
havfolunmak : 34; —i zâhir olmak : 179
fesâd(lar); — eylemek : 12, 16, 117, 119, 130, 139, 165, 202, 245, 285, 296, 297, 322, 323, 324; — idenleri
hüsn-i tedbîr ü tedârük ile elegetürmek : 80; — ü kabâhati mukarrer olmak : 104; — ü şekâ üzere olmak :
254, 365; — üzere olan eşkiyâ : 117; — üzere olan manastırların râhibleri : 308; — üzere olanların
üzzerlerine varmak : 244; — üzere olmak : 303; —a sâ'î olmak : 225; —ı sâbit ü zâhir olmak : 303; —ı
ziyâde olmak : 137
feth-ı hâkânî : 84, 241
fetvâ(-yı şerîfe); — vârid olmak : 60; —e vir(il)mek : 136, 185, 186, 191; —sı da'vâsına mutâbık olmak : 341,
371

fevtolup vâris-i ma'rûfi kalmamak : 273/c
Feyzullâh, Aksıgır k., Samakov kz. : 192
Feyzullâh, Samakov Kâdîsı : 268
fisk u fücûrdan hâlî olmamak : 213
fî'l-i şenî' eylemek : 139, 147
Filibe Karede (?), harâmî, Ustunko k., Fenar kz. : 240
Filibe kazâsı : 52; — kâdîsı : 33, 52
Filibe (?) karyesi, Tırhala kz. : 41
filori : 46, 138
filorici baştineleri : 278
firâr; — itmek : 14, 20, 61, 110, 124, 133, 138, 173, 175, 179, 206, 274, 300, 356; — u gaybet itmek : 81, 104; — u terk-i diyâr eylemek : 277
firkate(ci) eşkıyâsı : 137, 233
fitne vü fesâddan hâlî olmamak : 130
Foça; — kâdîsı : 249; —i Cedîd Kal'ası dizdârı : 249
forsa(lar) : 152; — gemisi : 214; — ile donanmış gemi : 152; — kadırgaları : 233; —ına salgunlar salmak : 114
Françe : 86
Franko Cakora (?), harâmî, Ustunko k., Fenar kz. : 240
Franko Holonban (?), harâmî, Ustunko k., Fenar kz. : 240
Frengistân vilâyeti : 172
fuçı resminden mu'âf olmak : 22
fukarâ : 134, 191, 270, 291, 354; — cem' olmak : 206; — hakkında nice mevâdd isnâd eylemek : 191; — rencîde olunmamak : 249; — vü ahâlî-i memleket küllî mütezaccir olmak : 361; —yı re'âyâya te'addî vü tecâvüz üze olmak : 141; —dan akça almak : 315; —nun ahvâlleri /hâlleri mükedder olmak : 322, 296; —nun bir akçaları alınmamak : 155; —nun hakkı zâyî' olmamak : 171, 246; —nun hakları şer'le alıvirilmek : 82; —nun hakların almak : 262; —nun hilâf-ı şer' alınan akçaları alıvirilmek : 262; —nun mecâli kalmamak : 191; —ya (zulm ü) te'addî itmek : 11, 79, 246, 311, 364; —ya envâ'-ı zulm ü te'addî eylemek : 254; —ya hilâf-ı şer' zulm ü te'addî itmemek : 137; —ya hilâf-ı şer'-ı şerîf (zulm ü) te'addî eylemek : 173, 352; —ya zulmiden eşkıyâyı ahzitmek : 232; —yı gamzitmek : 326; —yı her vechile himâyet ü sıyânet itmek : 111; —yı hilâf-ı şer' (u kânûn te'addî vü) rencîde itmemek : 253, 354; —yı rencîde idenlerün haklarından gelinmek : 315; —yı rencîde vü remîde eylememek : 315
fukarâyâ te'addî; — eylememek : 331; — vü tecâvüz eylemek : 258, 332; — vü tecâvüz itdürmemek : 179
fukarâyâ zulm ü te'addî(ler); — it(dür)memek : 88, 315, 361; — üze olan eşkıyâ : 265; —den hazer eylemek : 120; —i vâkı' olmak : 37, 326
funda resminden mu'âf olmak : 22
furûn : 73; —ın işletmeğe mâni' olmak : 218
Furun-ı Hâssa mühimmâtı : 69
Furunlu karyesi, Bayındır kz. : 178
fürûht it(dür)mek : 243, 313, 363

gadr; — ü hayf itmek : 7, 46, 62, 192, 280, 330; — ü hiyânet üze olmak : 32; — ü te'addî eylemek : 74; — ü zarar müterettib olmak : 208; — ve kâr u kisblerine noksân müterettib olmak : 30; —eylemekden hâlî olmamak : 22; —olmak : 88

Galata : 86, 111, 357; — kâdîsı : 86, 102, 148, 154, 316; —'da sâkin olan kefere tâ'ifesinin müceddeden tahrîr ü defter olunması : 86

galebe itmek : 42

gallât : 114, 243

gamzitmek : 173, 191, 246

Ganîmet Hâtûn, İltoğan k., Bozkır kz. : 351

garaz u nisbet : 264; —den ziyâde hazer itmek : 276

garaz; — eylemek : 82; — u ta'assub : 39, 63, 66, 71, 139, 147, 160, 192, 207, 213, 246, 248, 272, 299; —ı dünyevî : 192; —ı olmak : 48

gâret ü hasâret; — eylemek : 137, 207; — itmek : 12, 15, 16, 31, 59, 80, 95, 108, 117, 162, 167, 172, 193, 272, 335; — ol(un)mak : 233, 239

gâret; — olunan emvâl ü erzâkı alıvirmek : 117; — olunan esbâb u erzâk : 80; — ü yağmâ itmek : 167

gâret-i emvâl; — itmek : 34, 63, 100, 139, 178, 183, 306, 365; —den hâlî olmamak : 10, 117

gasbeylemek : 165

gaslitmeğe acz çekmek : 144

gavgâ eylemek : 277

gaybet; — iderler ise şer'le buldurması lâzım olanlara buldur(t)mak : 303, 323; — itdirmemek : 61; — itmek : 8, 63, 82, 103

Gazanfer, Karlı veled-i, Kıbtî, şakî, Bınarhısârı kz. : 202

Gâzî Evranos Beğ evlâdı : 135

Gâzî Yahyâ Paşa'nun imâret ü câmi' u mektebi ve evkâfı, Üsküb : 131

Gâzî, Seyyid, suyunu seddiden, Medîne-i Münevvere : 93

Gâzî, şakî, Dereli k., Bozkır kz. : 351

Gâzîler yolu, Arnavudlar k., İpsala kz. : 198

Gedos : 315; — kâdîsı : 315

gedük(ler); — tasarruf itmek : 67; — zabtirmek : 67; —i âhara virilmek : 67; —i hıdmetde mevcûd olanlara arzolanmak : 153; —in berât ve tecdîd-i berât itdirmek : 67

gedüklüler : 111, 115, 123

Gedükpaşa, İstanbul : 370

Gegir (?) karyesi : 325

Gekbovize kasabası, Üsküdar kz. : 270

Gelibolu kazâsı : 282; — ağası : 281; — Gümrüğü : 35; — kâdîsı : 35, 137; — Kal'ası'nun rü'esâ vü azebân u kalafatçıyânı : 35; — müftîsi : 174

gemi(ler) : 36, 96, 108, 114, 148, 152, 203, 221, 222, 231; — içinde memnû'âtdan nesne bulunmak : 222; — ile taşra vilâyet muhâfazasına gitmek : 140; — ile ticârette gezmek : 172; — re'îsi : 151; — yoklamağa me'mûr olanlar : 222; —e buğday tahmîl itmek : 122; —e un tahmîl itmek : 151; —i alınmak : 172; —i sulanmak : 108; —in ahzirmek : 108; —in darben ve cebren çekmek : 172; —in mîrî için girift itmek : 36; —si pârelenmek : 168; —sin kullanup mahsûlin almak : 203; —sin pâreletmek : 203; —ye konılmak : 78

gemici(ler) (tâyifesi) : 203, 313

Gemlik kazâsı : 313

Geneviş (?) kâdîsı : 24

Germiyanlı Mûsâ, şakî, Mağnisa kz. : 252

Germiyan-oğlu Zâviyesi, Kütâhiyye : 350

gılâl-i vakf zâyî' u telef olmak : 125

gice vü gündüz kal'ayı hıfz u hırâset itmek : 67
Ginolı kazâsı, Kastamonı sn. : 113
Girenye kâdîsı : 141
Golos Kal'ası : 142
Gonca karyesi, İznikmid kz. : 313
göçer tâyifesi : 354
göçgüncüler : 261
göçüp gidecek re'âyâ : 300
göçüp konmaktan ferâgat eylemek : 342
Gökçetağ kazâsı : 34
Gökören karyesi, Filibe kz. : 52
Gököyük kâdîsı : 128
Gölbâzârı kazâsı; — halkı : 18; — kâdîsı : 10, 18, 124
göller : 310
Gönen kazâsı; —nun a'yân u eşrâfı : 139; — kâdîsı : 139, 210
Gördük kâdîsı : 95
Görelle kazâsı : 85; — kâdîsı : 85
Göynük nâhıyesi : 256; — kâdîsı : 256
göz ü kulak tutmak : 225
Gradifçe Kal'ası halkı, Kırka sn. : 322
gulâmın çeküp almak : 39
guruşların almak : 201
güşe-i vahdet ihtiyâr itmek : 5
güçle halâs itmek : 282
Gügercinlik kazâsı : 137; — kâdîsı : 137, 139
güherçile; — bedeliyyesi virecek hâlleri olmamak : 267; — hıdmeti : 267
Gülâbî, ümerâdan, Evgir (?) k., Ayaş kz. : 146
gülbank ile evin basmak : 81
gümrük : 35; — alınmak : 148; — emîn(ler)i : 188, 337; —i virilen emti'a : 148; —in mîrî için aldurmak : 222
Gümölcine kâdîsı : 150, 296
gümüş : 240; — kadeh : 299; — maşraba : 299; — zencîr na'lçesi : 299; —lü bıçak : 299; —lü bilezik : 299
Güney kazâsı, Kastamonı sn. : 37
Güneyce hâsları : 4
Güre kazâsı : 95
Güreş karyesi, Mihalıçcık kz. : 285
Gürko, Toğancı, şakî, Koçan k., İvranya kz. : 193
Güzelhısâr kâdîsı : 101, 217

habîlî (?) tüccâr tâyifesi : 363
Hâbil, şakî, Bozkır kz. : 351
habs ü arz eylemek : 80, 109

habs; —e virmek : 360; —itmek : 17, 21, 103, 112, 113, 114, 124, 137, 149, 160, 162, 169, 172, 205, 207, 221, 234, 242, 254, 272, 276, 285, 286, 290, 303, 308, 322, 328, 351; —olunmak : 150, 240

Hâcât, Kiremidli (?) k., Ermiye kz. : 65

Hâcegıyâseddîn Mahallesi, İstanbul : 358

Hâcî Bayram Zâviyesi Vakfı, Burdur : 40

Hâcî Beğ Evkâfı, Manastır kz. : 196, 289

Hâcî, Aksığır k., Samakov kz. : 192

Hâcî, Bâlf oğlu, Bursa : 94

Hâcîilbigi karyesi, Aydıncık kz. : 139

hâcîları basmak : 193

Hadîce Hâtûn, vakıf ev da'vâsı olan, Bursa : 94

Hadîce Sultân, Dergâh-ı Mu'allâ Yeniçerileri Ağası müteveffâ Mustafâ'nun zevcesi : 56

hâdis olan selh-hâneler ref' olunmak : 241

hafritmek : 51, 120

haftân-bahâ nâmıyla akçaların almak : 98

hak şehâdet itmek : 329

hâkimleri men' itmek : 205

hakk(lar) [hukûk]; — müdde'îleri : 284; — u rûsûm virmemek : 229; —ı mecrâsın cânib-i vakfa alıvirmek : 51; —ı nâs alıvirilmek : 119; —ı şer'ıyye vü örfıyye : 126; —ı şer'îlerin virmemek : 47; —ı alınmamak : 175; —ı alıvirilmek : 53, 108, 114, 129, 133, 138, 139, 169, 171, 203, 280, 282, 327, 369; —ı icrâ olunmağa mâni' olmak : 15; —ı şer'le alıvirilmek : 190; —ın (bî-kusûr) alıvirirmek : 14, 47, 105, 203, 234, 299; —ın alıvirirmek : 10, 108, 141, 171, 178, 290, 329; —ın taleb eylemek : 260; —ın toprak kâdîları ma'rifetleriyle hükmitmek : 137; —ın virmedin firâr itmek : 14; —ın virmemek : 6, 14, 60, 150, 260; —ına kanâ'at itmek : 134

hakk; — (u adl) üzere teftîş (ü tefahhus) itmek : 37, 47, 49, 55, 59, 63, 80, 103, 104, 109, 118, 126, 137, 147, 150, 158, 169, 172, 178, 179, 192, 193, 199, 205, 207, 213, 220, 236, 242, 243, 246, 248, 260, 272, 275, 276, 286, 287, 290, 291, 296, 299, 303, 308, 314, 315, 322, 323, 333, 351, 365; — u adl üzere hareket itmek : 216; — üzere def'-ı mezâlîm itmek : 291; — üzere gör(ıl)mek : 76, 82, 105, 107, 127, 139, 157, 260, 264, 285, 305, 359, 369; — üzere mahallinde teftîş itmek : 138, 332; — üzere olmak : 42, 58, 63, 66, 117, 137, 139, 165, 171, 193, 207, 290, 307, 308; — üzere tekayyüd itmek : 164; — üzere yirli yirinden husamâ muvâcehesinde görmek : 201; —ı sarîha tâbi' olmak : 71, 248, 290

hakk(lar); —ından gel(in)mek : 12, 62, 63, 70, 79, 84, 109, 100, 112, 113, 117, 119, 124, 130, 132, 151, 161, 162, 165, 171, 173, 180, 186, 210, 228, 232, 240, 244, 247, 261, 265, 293, 300, 311, 323, 350, 357, 367; —ında arzlar ve mahzarlar peydâ itmek : 119; —ında emr ihrâc itmek : 329; —ında şer'le lâzım geleni icrâ eylemek : 21, 81, 322, 365

Hakkî, şakî, Arnavud Belgradı kz. : 63

halâs; — itmek : 139, 205; — olmak : 62, 103, 191

Haleb : 188

halı : 221

hâli üzere ibkâ itmek : 1, 49, 77, 340

hâlf vü mu'attal; — kalmak : 84, 227; — olmak : 125

halife göndermek : 206

Halîfelü karyesi, Çardaklı kz. : 103

Halîl Paşa, Vezîr-i A'zam, Serdâr-ı Ekrem : 22, 25, 89, 109, 195, 155, 235, 244, 245, 266; — hâsları ra'ıyyetleri, Rûsîkasrı kz. : 266; — hâsları, Toyran kz. : 235

Halîl, Ahmed oğlu, Ağzıkara k., Karamık kz. : 234

Halîl, Dereli, şakî, Dereli k., Bozkır kz. : 351
 Halîl, Dergâh-ı Mu'allâ Kapucusu, Vezîr-i A'zam Halîl Paşa'nın Voyvodası, Toyran kz. : 235, 236
 Halîl, Dergâh-ı Mu'allâ Yeniçerileri Zâbıtı, Kirmasti kz. : 34
 Halîl, Hâcî, sipâhi, Kengiri sn. : 48
 Halîl, Kiremidli (?) k., Ermiye kz. : 65
 Halîl, Mevlânâ, Müfettiş-i Emvâl : 190
 Halîl, Muğla nh. : 333
 Halîl, Mütferrika, vasî, Narda kz. : 116
 Halîl, Sübaşı, Gedos kz. : 315
 Halîl, şerîr, Mirsâd (?) k., Yenişehir kz. : 286
 halvet olunmak : 149
 hamâyil cildi : 299
 Hamdî, Remmâl, katl zanlısı, Akhısâr ks. : 47
 Hamîd sancağı : 16, 155; — beği : 40; — kâdîları : 16
 Hamîd, Bursa sâkinlerinden : 94
 hammâm : 131, 255; — basmak : 149; — işletmek : 144; —, Hasan Paşa Evkâfı'ndan : 314; —, Merkezefendi Mahallesi, Hâslar kz. : 144
 hamr; — emînleri : 102; — hâsıl eylemek : 102
 Hamza Çavuş, Dergâh-ı Mu'allâ Çavuşu : 55
 Hamza Çavuş, Kıbtî harâcı cem' iden, Vize kz. : 202
 Hamza, Sübaşı, kâtil, Dârende kz. : 356
 hân binâ itmek : 146
 hançer ile urup katlitmek : 113
 handekleri tathîr olunmak : 293
 hânelerin nehb ü gâret itmek : 322
 harâb; — olmak : 50, 72, 84, 125, 223; —a müşrif olmak : 84, 93, 99, 127, 144, 247, 250, 251, 255, 353, 358
 harâbe dekâkîn ü odalar : 72
 harâblığı müşâhede olunmak : 84
 harac; — cem' itdürmemek : 202; — cem'ına mübâşeret eylemek : 202; — defterleri : 233; — u ispençe virmemek : 229; —güzâr re'âyânun karyelerini âteşe urmak : 119
 Haramenk (?) karyesi, Ostrova kz. : 180
 harâmî(ler) : 115, 183, 240, 308; — cem'ıyyet itmek : 335; —i hıfzitmek : 308; — ile ittifâk ile fesâd üzre olan manastırların râhibleri : 308; — yatağı : 104; —başı : 240
 harâmîlik : 81
 harâm-zâde(ler) : 81, 296; — râhibler : 308; — yatağı : 191; —in haklarından gelmek : 124
 harb u darba kâdir tüfenk-endâz ihrâc itmek : 245
 harbende : 39
 harbî küffâr tâyifesi : 322; — gemilerine tüfenk ve sâyir âlât-ı harb u zahîre virmek : 132; — ile mu'âmele itmek : 307
 harc-ı râhların virmek : 96
 Haremeyn-i Şerîfeyn : 347; — Evkâfı /Vakfı, Mısır : 345, 346, 348, 349; — evkâfından olan karyeler ve balçıklar, Mısır : 344; — ta'mîri : 90
 Harem-i Hümayûn : 239; — huddâmı : 319

hargele : 138
hâricden gelüp evkâf karyelerinde sâkin olanlar : 261
hâricden kimesne mûmyağı almamak : 70
hâric-i kazâyâ alup gitmek : 7
harmen : 273, 305; — yirini koyun ağılı itmek : 329; — zamânı : 192; —in kaldurmak : 39
Haron karyesi, Ruscuk kz. : 186
Hârûn, Yehûdî, Sofya kz. : 260
harzeme (?) nâmına rızâlarıyla on akçada bir akça viregelmek : 235
hâs(lar) [/havâss] : 55, 101, 106, 357; —a dahl ü tecâvüz eylememek : 224; —ın mahsûlin kabzitmek : 4, 106; —
ın zabt u rabtı voyvodasına müfevvez olmak : 128; — karyesi re'âyâsı : 266; — mahsûline küllî noksân
lâzim olmak : 235; — mahsûline müdâhale itmek : 292; — mahsûline müdâhale olmamak : 292; —
re'âyâsı : 83; — ta'yîn olunmak : 4, 56; — zabtuna varmak : 101
Hasan Alî bin Rîh, şakî, Zengelûn k., Mısır : 80
Hasan Beğ, Karlîli Beği : 114
Hasan Beğ, Sirem Beği : 237
Hasan bin Mehmed, şakî, Loha (?) k., Depedelen kz. : 133
Hasan Çavuş, Dergâh-ı Mu'allâ Çavuşı : 60, 61
Hasan Çavuş, Vezîr Mehmed Paşa'nun Selâm Çavuşı : 114, 286
Hasan Efendi, Dîvân Kâtibi : 303, 331
Hasan Hükmî, Nişâncı : 55
Hasan Murâd, Silahdâr, Onbeşinci Bölük : 288
Hasan Paşa Evkâfı : 66, 194, 314, 348
Hasan Paşa Sarâyı, Ebî-Eyyûb el-Ensârî ks. : 302
Hasan Paşa, Hâcî, Kıbrıs Beğlerbeği : 90, 271, 305
Hasan Paşa, müteveffâ Vezîr-i A'zam : 194
Hasan Paşa, Şûrîde, Şâm ey. : 217
Hasan Re'îs, Hâcî, gemi re'îsi, Sığla kz. : 203
Hasan Sübaşî [/Hasan, Şorbâcî], Dergâh-ı Mu'allâ yeniçerileri şorbâcılarında : 111
Hasan, Anadolu Beğlerbeği : 224
Hasan, Berber, mûmcı, Irgad Bâzârı, İstanbul : 70
Hasan, ber-vech-i arpalık Avlonya sancağına mutasarrıf : 62
Hasan, Câbî, Vezîr Pertev Paşa Evkâfı'na borcu olan, İznikmid kz. : 76
Hasan, Dergâh-ı Mu'allâ Çavuşı Murâd Çavuş'un âdemi : 4
Hasan, Dergâh-ı Mu'allâ Müteferrikası : 126, 370
Hasan, Dergâh-ı Mu'allâ Yeniçerisi : 282
Hasan, Deveci, şakî, salbidilen, Akhısâr kz. : 167
Hasan, gedüklü, zâbit u yasakçı ta'yîn olunan : 111
Hasan, kapucu : 225
Hasan, kapucu, Kıraçova k., Zihne kz. : 110
Hasan, Kara, şakî, Akhısâr kz. : 167
Hasan, Kara, şakî, Dereli k., Bozkır kz. : 351
Hasan, Kassâblarbaşî : 49
Hasan, Kiremidli (?) k., Ermiye kz. : 65
Hasan, Makri k., Mihaliç kz. : 81

Hasan, Mevlânâ, Akhısâr Müftîsi : 47, 167
 Hasan, muhzır, Ferecik kz. : 326
 Hasan, sâbık Kefe Beğlerbeği, sâbık Bosna Beğlerbeği, ber-vech-i arpalık İskenderiyye sancağına (Arn.) mutasarıf : 287, 307
 Hasan, sâbık Mândeler Ağası, Kratova'da eşkıyâ tefîşine me'mûr : 308
 Hasan, Sekbânbaşı, Yeniçeriler Ağası Kâyim-makâmı : 37, 38, 61, 79, 115, 123
 Hasan, Selîm Çavuş'un oğlu, Vahalse (?) k., Metrepoliçe kz. : 199
 Hasan, Serrâc, Asporce Hâtûn Evkâfı Müttevellîsi, Bursa : 127, 211
 Hasan, Su yolu Nâzır, İstanbul : 370
 Hasan, Şorbâcı, bkz. Hasan Sübaşı
 Hasan, Tımışvar Defterdarı : 278
 Hasan, vakıf yaylak mutasarıfı, Vezîr-i A'zam Alî Paşa Evkâfı, Filibe kz. : 33
 Hasan, yeniçeri, Dergâh-ı Mu'allâ yeniçerilerinden Alî'nin muhalledâtını hıfziden : 17
 hasbî nâzır : 76
 hâsıl; — kaydolunmak : 273/c, 285; — olan akçayı add ü vezn ü der-kîse itmek : 68
 hasım(lar) [/husamâ] : 291; — muvâcehesinde (hakk üzere) görmek : 201, 263; — muvâcehesinde dikkat ü ihtimâm ile tefîş ü tefahhus itmek : 81; — muvâcehesinde hakk u adl üzere tefîş ü tefahhus itmek : 118; — muvâcehesinde hakk üzere tefîş itmek : 24; —ı ile berâber itmek : 129, 171; —ı ile ma'an Âsîtâne-i Sa'âdet'e havâle eylemek : 157; —ı muvâcehelerinde berâber itmek : 169; —ı muvâcehesinde onat vechile görmek : 162; —ını muvâcehe itmek : 114; —ıyla berâber itmek : 39, 141, 246; —ıyla ma'an Âsîtâne-i Sa'âdet'e göndürmek : 242; —ıyla murâfa'a itmek : 58; —ıyla murâfa'aya gitmek : 119; —ıyla muvâcehe itmek : 149, 328; —ısıyla berâber itmek : 213, 254, 291, 331, 332, 365
 Hâsköy kâdîsi : 104
 Hâslar kâdîsi : 36, 51, 144, 148, 255, 302
 Hâssa bostâncılar : 42; —başı : 145, 196, 289, 321
 hâssa; — etmekcibaşı : 256; — kassâblar : 279, 280; — koyun-sürüciler : 240; — mi'mâr : 302; —i hümâyûn tuzakçı re'âyâları : 210
 Hâssağî Sultân Evkâfı, İstanbul : 357
 Haşşân Kibtî, şakî, Zengelûn k., Mısır : 80
 Hâtır (?) bin Necmüddîn, eşkıyâ ile Zengelûn karyesini basan, Mısır : 80
 hatîb : 47
 hatt-ı hümâyûn : 51, 56, 208, 301
 Hâtûn Sultân (?) ve Hubziye (?) Vakfı, Mısır : 99
 hâtûnlar [/havâtûn] : 70, 283; —ına bakmak : 164; —un saçların kesmek : 119
 havâss bkz. hâs
 havâss-ı hümâyûn : 4, 122, 135; — karyeleri : 97, 98; —a ilhâk olunan hâs : 166; —a ilhâk olunmak : 56; —dan ifrâz olmak : 135; —dan ifrâz olunan hâslar : 4, 56
 havâtûn bkz. hâtûnlar
 havlî çekmek : 206
 Havran Ferma, Nasârâ tâyifesi Patriği İlyâs'ın karındaşı, Şâm : 191
 hayâtında kendü elinde olmak şartıyla vakfitmek : 187
 haydûd : 165, 225, 227, 228, 231; — tâyifesinden dil alınmak : 165
 haymâne taleb itmek : 253

haymâne tâyifesi : 83
 Hayrabolî kazâsı : 71; — kâdîsı : 71, 296
 hayrât için zâviye vü hucerât binâ itmek : 72
 Hayyât Habîb, Hızır Koricı Vakfı Mütevellîsi, Rodoscuk kz. : 197
 hazîne; — ahvâlî : 189; —'ye fâ'idesi olmamak : 310; —i Âmire : 4, 68, 166, 248; —nün hıfz u hırâseti : 19
 hedm ü kal' itmek : 310
 hefte bâzârı turmak : 321
 Herakovik karyesi, Podgoriçe ks. : 171
 Hersek Paşa Evkâfî, İpsala kz. : 198
 Hersek sancağı : 20, 330; —nda vâkı' olan kâdîlar : 20, 68
 Herz (?) veled-i Kostantun, Sultân Ahmed Hân Evkâfî re'âyâsından, darb-hânedede altun üstâdı : 102
 Heykel bin Selâm el-Battâvî, eşkıyâ ile Zengelûn karyesini basan, Mısır : 80
 Hezargrad kâdîsı : 121
 Hıbrî (?), Seyyid, su yolunu seddiden, Medîne-i Münevvere : 93
 hıdemât bkz. hıdmet
 hıdmet(ler) [hıdemât]; — ü mu'âvenet idegelmek : 247; — üzere olmak : 152; — vâkı' olmak : 67; —ı hümayûn vâkı' olduğda hıdmete gelmemek : 213; —ı hümayûnda bulunmak : 311; —i lâzîmeleri avkolunmak : 109; —de bulunmağa sa'y ü ikdâm eylemek : 237; —de bulunmak : 231; —de kusûrî olmamak : 257; —de mevcûd olanlara dahlolunmamak : 153; —de olmayanların dirlikleri âhara arz olunmak : 142; —de sâ'î olmak : 258, 259; —e kâdir neferât : 231; —i mukâbelesinde tekâlîf-i örfiyyeden mu'âf u müsellemler olmak : 102; —in edâ eylememek : 153; —inde mücidd ü sâ'î olmak : 28, 153; —ine varmamak : 343; —iyle mukayyed ol(ma)mak : 153, 163; —ün avk u te'hîrine bâ'ıs olmak : 213
 hıdmetkâr(lar) : 39, 46, 95, 103, 114; —ını nice esbâbı ile cebren alup gitmek : 276; —ın ahz ü habs eylemek : 167
 hıfz u hırâset : 28, 140, 290, 296; — it(dür)mek : 19, 67, 142, 201, 206, 233, 290; —de küllî tekayyüd ü ihtimâmı olmak : 216; —i memleket : 143, 271; —i müşkil olmak : 140
 hılâf-ı şart-ı vâkıf; — dahlitmek : 187; — hâricden kimesneyi dahlitdürmemek : 73; — kendüye zevâyid vazîfe itdürmek : 197; — mâl-i vakfı ekl ü bel' eylemek : 200
 hılâf-ı şer' u kânûn ; —dahlitmek : 88; — dahlolunmamak : 83; — küllî akçaların almak : 75; — mâlların aldurmak : 246; — rencîde itdürilmemek : 253; — rencîde olunmamak : 50; — salkun salmak : 253
 hılâf-ı şer' zulm ü te'addî; — eylemek : 199; — itmemek : 193, 290; —den ihtirâz eylemek : 63, 240
 hılâf-ı şer'; — akçaların almak : 155, 191, 234, 352; — alınan hakkı girü alıvirilmek : 53; — bir ferde te'addî vü tecâvüz itdürmemek : 79; — dahlolunmamak : 259; — dahl ü rencîde olunmamak : 156; — evzâ'dan ihtiyât eylemek : 216; — iş itdürmemek : 47, 157, 303; — iş olmamak : 39; — kimesne rencîde eylememek : 311; — müdâhale itmek : 321; — re'âyâyı rencîde vü remîde itdürmemek : 25; — rencîde itmemek : 104; — rencîde vü remîde itmek : 341; — te'addî eylemek : 24; — te'addîden hazer eylemek : 21; — vaz' irtikâbindan ihtirâz üzere olmak : 113; — zulm ü hayf eylemek : 54; —ı mutahher şütüm-ı galîza itmek : 37
 hılâf-ı vâkı'; — arz-ı hâl ile berât u evâmîr-i şerîfe almak : 189; — kazıyye i'lâmından ziyâde hazer eylemek : 246, 248
 hıla'-ı fâhire : 271
 hıl'at-bahâ : 114
 Hılmî Çelebî /Efendi, Dîvân Kâtibi : 188, 190, 308, 332, 340, 343, 354, 361, 369
 hımâyet ü sıyânet : 66, 111, 119, 128, 141, 290, 315, 361, 362
 hırfet : 246

Hırsova kâdfısı : 180
 Hırsova-i Küçük karyesi, Fenar kz. : 240
 hırsuz u harâmî; — ahzolunmak : 273/b; — yatağı : 104
 hırsuz : 240
 hırsuzluk tarîkıyla evine girmek : 264
 Hısâr, Kiremidli (?) k., Ermiye kz. : 65
 hısâr-erleri : 142
 hissa istemek : 3
 hiyânet(ler); —i zâhir olmak : 197; —i mukarrer olmak : 99
 Hızâne-i Âmire : 343; —'nün cem' u tahsîli : 244
 Hızır Bâlî, eşkiyâ, Ginolı kz., Kastamonı sn. : 113
 Hızır tarlası, Ebî-Eyyûb el-Ensârî ks. : 302
 Hızır, Hâce, Acem bâzergânı : 156
 Hızır, Korıcı Vakfı, Rodoscuk kz. : 197
 Hızır, Makri k., Mihaliç kz. : 81
 Hızır, Sultâniyye Kal'ası Dizdârı : 136
 Hızır, şakî, Arnavud Belgradı kz. : 59
 Hızırilyâs boğazı, Tuna : 310
 hızmət ü emânet sâhibi kâdfı : 233
 hibe; — eylemek : 138; — vü temlik eylemek : 295
 Hidâyetullâh, Mevlânâ, Mahmûdpaşa Nâyibi, Sahn Müderrisi : 1
 hîle; — ile almak : 273/b; —ye sâlik olmak : 236; —ye sülûk itmek : 33, 41
 Hindistân tarafları : 96
 hîn-i teftîşde hakk üzre olmak : 39, 58, 81, 103, 104, 139, 213, 246
 Holomiç kâdfısı : 190
 Holotolos (?), harâmî, Ustunko k., Fenar kz. : 240
 Hosik (?) Cemâ'atı, Bahotar (?) kz. : 129
 hoş-nişîn olmak : 181
 Hoşohvah (?), zimmî, Matravic k., Ostrova kz. : 180
 Hoy tağı, Ortapâre kz. : 336
 Hristine, Angelikasrı kz. : 114
 Hristo (?) veled-i Aleksî, Sultân Ahmed Hân Evkâfı re'âyâsından, darb-hânedede altun üstâdı : 102
 Hristo, menzilci, Angelikasrı kz. : 114
 huccâc-ı müslimîn : 300
 huccet; — eylemek : 241; — ibrâz itmek : 371; — ibrâz olunmak : 39, 114; — olunmak : 84, 215; —e muhâlif nizâ' itmek : 316; —e nazar itmek : 260; —i muvâfık-ı şer' olmak : 198; —ün hılâfına nizâ' idenlerün da'vâların istimâ' itmemek : 316
 huccet-i şer'iyye : 47, 108, 145, 260; — ile hükmolunmak : 198; — ve fetvâlarına nazar itmek : 242; — vir(il)mek : 25, 51, 65, 70, 77, 133, 147, 220, 230, 235, 242, 282, 340, 353; — virilen da'vânun tekrâr istimâ'ı memnû' olmamak : 340; — virilmemek : 275; —ye muhâlif da'vâsın istimâ' eylememek : 340; —ye muhâlif sonradan selh-hâne ihdâs olunmak : 84; —ye nazar eylemek : 340
 hucerât binâ vü vakf itmek : 72
 Hudâvendigâr sancağı : 101, 155; — beğı : 106, 204; — kâdfıları : 42, 69
 Hudâvirdi, Kiremidli (?) k., Ermiye kz. : 65

hudûdında nizâ' olmak : 85
hufyeten berât itdürmek : 200
hufyeten bir tarîkla emr almak : 77
hufyeten ve alâniyyeten tecessüs ü tefahhus itmek : 362
hukûk bkz. hakk
husamâ bkz. hasım
Husâmeddîn Medresesi, Karahısâr-ı Timür : 125
Husrev, () Sancakbeği : 201
Husrev, şakî, Beğbâzârı kz. : 109
huzûr cüzleri ihdâs itmek : 131
huzûr-ı hâl ile gaslitmeğe acz çekmek : 144
hükûm; —i hümayûn tecdîd olunmak : 241; —i tecdîd olunmak : 46; —ü ibtâl itmek : 1
Hümâ Hâtûn, Hızır Koricı Vakfı Mütevellîsi, Rodoscuk kz. : 197
Hümâ Hâtûn, vakıf ev da'vâsı olan, Burusa : 94
Hümâşâh Sultân : 8
Hüseyn Başa, cebeci nâmında gezen eşkıyâ, Ginolı kz., Kastamonı sn. : 113
Hüseyn bin Bekir, İskenderçavuş Mahallesi, Rodoscuk : 299
Hüseyn Çavuş, Dergâh-ı Mu'allâ Çavuşı : 252
Hüseyn Çavuş, Haramenk (?) Karyesi Sübaşısı : 180
Hüseyn Çavuş, Koyun Emîni : 84, 241
Hüseyn Çavuş, Mehmed Çavuş'un fîmârını zaptetmekle görevlendirilen, Bolı sn. : 215
Hüseyn Çavuş, yeniçeri çavuşı : 306
Hüseyn Çelebî /Efendi, Dîvân Kâtibi : 3, 5, 9, 10, 11, 12, 14, 27, 37, 67, 68, 72, 76, 104, 105, 108, 109, 115, 119, 123, 125, 126, 128, 131, 132, 136, 139, 146, 148, 150, 151, 156, 159, 167, 171, 174, 176, 183, 197, 200, 203, 211, 212, 218, 220, 223, 231, 232, 243, 254, 256, 257, 260, 264, 266, 269, 270, 271, 283, 286, 289
Hüseyn Efendi, Mevlânâ, Anadolu Kâdî-askeri : 1, 217
Hüseyn Kethudâ, şakî, za'im, Gradifçe Kal'ası halkından, Kırka sn. : 322
Hüseyn Paşa Câmi 'ı, Çayniçe kz. : 43
Hüseyn Paşa Câmi 'ı'nun Evkâfı, Taşlu ks., Hersek sn. : 20
Hüseyn, Celâlî, şakî, Hâcîlbigi k., Aydıncık kz. : 139
Hüseyn, Dergâh-ı Mu'allâ Müteferrikası, Mekke-i Mükerrerme mücâvirlerinden : 90
Hüseyn, Dergâh-ı Mu'allâ sipâhlarından : 24
Hüseyn, Dergâh-ı Mu'allâ Yeniçerileri Ağası : 11, 311
Hüseyn, Hâcî, Mevlânâ, Hayrabolı Kâdîsı : 296
Hüseyn, Hâcî, Tavşanlı k., Kütâhiyye kz. : 371
Hüseyn, Kefe Defterdârı : 26
Hüseyn, maktûl, Yörük kz. : 272
Hüseyn, sâbık Şîrvân Beğlerbeği, ber-vech-i arpalık Aydın sancağına mutasarrıf : 195
Hüseyn, sipâhî, Armolu k., Seydişehir kz. : 351
Hüseyn, Vidin Nâzırı : 28, 29
Hüseyn, yeniçeri, Kastamonı sn. : 118
Hüseyn, yeniçeri, Kaymas nh., İznikmid kz. : 360

Hüseyn, yeniçeri, maktûl, Birinci Ağa Bölüğü : 281
hüsn-i ihtimâm eylemek : 23
hüsn-i tedbîr (ü tedârükle) elegetür(il)mek : 10, 16, 62, 80, 117, 137, 160, 178, 193, 228, 240, 252, 290, 306,
335, 350, 365

İbâdî, şakî, Boğazhisârî sâkinlerinden : 282
ıdlâl itmek : 287, 297
ığrıb ağı : 302
ıkrâr u i'tirâf; — eylemek : 282; —ı sicill ü huccet olunmak : 240
İlca karyesi, Karagözli yaylağı, Vezîr-i A'zam Alî Paşa Evkâfı, Filibe kz. : 33
imâret : 74, 131; —e konan müsâfirînün ta'âmına küllî muzâyaka virmek : 74; —i Âmire'ye küllî buğday lâzım
olmak : 320; —inde ta'âm tabholunmamak : 131
Imrân, Bedaşe (?) k., Hayrabolu kz. : 71
inâd ü muhâlefet : 2, 6, 9, 13, 32, 41, 47, 58, 64, 101, 108, 114, 126, 131, 146, 148, 150, 169, 177, 180, 190,
194, 196, 199, 209, 229, 232, 235, 262, 278, 280, 289, 317, 335, 369; — üzere olanlar getürdilüp küreğe
konılmak : 235
inâd(lar); — itmek : 55; — üzere olanları (ism ü resmleriyle) yazup arzulemek : 22, 84, 369; —ına musırr
olmak : 229, 235
inâyet recâ itmek : 103, 212, 301
İrgad Bâzârı, İstanbul : 70
ırz u nâmûs-ı saltanata müte'allik husûslarda bezl-i ihtimâm eylemek : 271
ısyân; — (u tuğyân) itmek : 46, 124; — üzere olmak : 351
itâb u ıkâba müstehıkk olmak : 310
ıtlâk; — itdürmemek : 175; — olmamak : 175
İvaz-oğlı, Hâcî, şakî, Bozkır kz. : 351
ızhâr-ı tezellüm itmek : 15
ıztırâb üzere olmak : 144

İbrâhîm Çavuş, Dergâh-ı Mu'allâ Çavuşı : 45, 82
İbrâhîm Çavuş, Lofça kz. : 126
İbrâhîm Paşa Câmi'ı, Hezargrad : 121
İbrâhîm Paşa Evkâfı : 52, 121
İbrâhîm Paşa, sâbık Rûmilî Beğlerbeği, Hersek sancağına mutasarrıf : 322, 330
İbrâhîm Paşa, Semendire sancağına ber-vech-i arpalık mutasarrıf olan : 58
İbrâhîm, Bıçkıcıbaşı, Hâssa bostâncılardan, mîrî kadırğa kerestesi kat'ına ta'yîn olunan : 42, 337, 339
İbrâhîm, Dergâh-ı Mu'allâ Müteferrikalığıyla Piyâde Beği olan, İstanbul : 358
İbrâhîm, Edirne Sübaşısı : 3
İbrâhîm, evlâd-ı vâkif akribâsından, Nâzır Mehmed Evkâfı, Edirne vt. : 32
İbrâhîm, Gedük, şakî, Samakov kz. : 124

İbrâhîm, Hümâşâh Sultân'ın Kethudâsı Ahmed Çavuş'un âdemi, Karaman ey. : 8
İbrâhîm, Kapudân, Kal'a-i Vidin : 327
İbrâhîm, Mevlânâ, müderris, Koğacılar Çârşûsı'nda vâkı' etmekci furûnunun mutasarrıfı, Edirne : 73
İbrâhîm, Mûsâ Efendi oğlu, şakî, İltoğan k., Bozkır kz. : 351
İbrâhîm, Mü'ezzîn-zâde, Edirne : 105
İbrâhîm, sâbık Bosna Beğlerbeği, Vezîr-i A'zam Mehmed Paşa'nun oğlu : 50, 319
İbrâhîm, sâbık Eğri Beğlerbeği, ber-vech-i arpalık Hersek /İskenderiyye sancağına mutasarrıf : 20, 171, 172
İbrâhîm, sâbık Kanije Beğlerbeği, ber-vech-i arpalık Kastamonu sancağına mutasarrıf : 113, 118, 205
İbrâhîm, şakî, Mağnisa kz. : 252
İbrâhîm, Vezîr-i A'zam Halîl Paşa'nın Kapukethudâsı : 155
İbrâhîm, Yoricı-oğlu dimekle ma'rûf, müderris, katl zanlısı, Akhısâr ks. : 47
İbrâhîmpaşa-yı Atîk mahallesi, İstanbul : 220
ibrâm u ilhâh eylemek : 12
İbrice karyesi, Migalkara kz. : 174
icâre; — hâsıl olmak : 72, 131; —i mu'accele vü mü'eccele : 242; —sini vakfitemek : 72
icâzet-i hümâyûn : 23
icmâl defteri : 68
icmâllü ze'âmet : 78
icrâ-yı hakk : 8, 14, 15, 24, 31, 48, 49, 58, 62, 63, 94, 103, 118, 133, 150, 157, 159, 167, 169, 193, 242, 252, 260, 272, 282, 288, 303, 308, 331, 332, 351, 360
icrâ-yı şer' : 130, 254, 268
İçil sancağı : 244, 246; — müsellimi : 245; —nda vâkı' olan kâdîlar : 245
îd-i şerîf namâzın kıldurmamak : 167
İdrîs [Kır Baba], imâm nâmında olan şakî, Bedaşe (?) k., Hayrabolu kz. : 71
İdrîs, Kiremidli (?) k., Ermiye kz. : 65
iftirâ; — itmek : 54; — vü bühtân u iftirâ itmek : 169
İğdecik karyesi, Menemen kz. : 243
iğmâz u müsâmaha; — eylemek : 186; —dan hazer itmek : 254
iğvâ virmek : 326
ihdâs(ât); — olunan selh-hâneler ve mûm-hâneler : 84; — ref' olunmak : 131
ihkâk-ı hakk : 2, 39, 60, 80, 81, 172, 174, 218, 242, 282, 287, 335, 340, 348
ihmâl; — ü müsâhele : 19, 167, 184, 194, 202, 225, 247, 251, 289; — ü tekâsül eylememek : 62; — üzre olmak : 151; —i zâhir olmak : 26
ihrâk eylemek : 21, 62, 119, 131, 171, 239
ihtifâ vü tahassun iden eşkiyâ : 160
ihtilâl; — virmek : 268; —den hâlî olmamak : 284; —e bâ'ıs olmak : 143
ihtilât itmek : 191
İhtiyâr Halîfe, Hâcî, maktûl, imâm ve hatîb, Akhısâr ks. : 47
ihtiyâr u ehl-i vukûf rencber tâyifesi : 30
ihyâ vü âbâd olmak : 48
ihzâr-ı husamâ kılmak : 47, 215, 296, 299, 351
ikâmet-i beyyineden âcize olmak : 77
ikdâm u ihtimâm eylemek : 16, 165
iki konağı bir itmek : 238

il; — üzerine (devre) çıkmamak : 155, 256, 290, 323, 335; — üzerine çıkmak : 332
i'lân-ı küfr eylemek : 186
ilçilik : 96
il-er(ler)i; — ile eşkıyânun üzerlerine varmak : 100; —i : 5, 142, 335
iltizâm; — itmek : 4, 101, 152, 198; — ü der-uhde itmek : 166
İltoğan karyesi, Bozkır kz. : 351
İlyâs Beğ türbesi, Gekbovize ks. : 270
İlyâs Beğ Vakfı, Gekbovize ks., Üsküdar kz. : 270
İlyâs bin Mustafâ, şakî, Loha (?) k., Depedelen kz. : 133
İlyâs, mülâzimînden, Akhısâr kz. : 167
İlyâs, Nasârâ tâyifesi Patriği, Şâm : 191
İlyâs, şakî, Bozkır kz. : 351
imâm : 47, 187; — u mü'ezzin(ler) : 67, 72, 231
imâmet hıdmeti : 342
İmâmkulı Hân, Buhârâ Hânı : 96
îmânına şetmitmek : 39
imdâd ü mu'âvenet itmek : 245
imtisâl ü itâ'at itmek : 124
imzâ; — itmek : 136; — vü hatm itmek : 1; —lu müfredât defteri : 123
İnaç karyesi, Kengiri sn. : 173
İncîl okumak : 341
İne mukâta'ası : 208
İnebahtı sancağı : 117
İnebeği, Aksıgır k., Samakov kz. : 192
İnecik kâdîsı : 296
İnegöl kâdîsı : 167, 306
İnöni kâdîsı : 50
İnöz kâdîsı : 60, 61
intihâ-i serhad : 293
iplik : 221
İpsala kâdîsı : 198
îrâd u masraf; — kaydolunmak : 233; —ın müfredât defteri mücebince yirlü yirinden görmek : 66
irs-i şer' : 39, 263; —le intikâl iden mülk : 209
irtikâb eylememek : 109
İsâ, Hersek Paşa Evkâfı'ndan Çoraklu karyesinin mültezimi, Dergâh-ı Mu'allâ sipâhîlerinden : 198
isbâta kâdir olmamak : 1
İsfirlik kâdîsı : 247
isimleri üzerlerine mu'âfiyyetlerin kayditdirmek : 86
İsiyin, fi'l-i şenî' eden, Karavîrân k., Şorba kz. : 147
iskân; — itdür(il)mek : 50, 191, 350, 362; — itdürmemek : 179; — olunmak : 350
İskele-i Cedîd, Eyyûbkapısı, İstanbul : 84, 241
iskeleler : 221; —i toldurmak : 302
İskender bin Mustafâ, şakî, Loha (?) k., Depedelen kz. : 133

İskender Çelebi Çiftliği, Hâslar kz. : 36

İskender Paşa, vezîr, Bosna Beğlerbeği, Vezîr Hasan Paşa'nun Evkâfî Nâzırı, Özi cânibindeki asker-i İslâm'ın Serdârı : 66, 119, 143, 227, 238, 278, 322

İskender, Dergâh-ı Mu'allâ Kapucıbaşısı, Trabolice kazâsında eşkıyâ tefîşine me'mûr : 159

İskender, Dergâh-ı Mu'allâ yeniçerisi, Sereğen k., Yenice ks., Bınarhısâr kz. : 49

İskenderçavuş Mahallesi, Rodosuk : 299

İskenderiyye sancağı (Arn.) : 172, 287, 307; — kâdîsı : 172, 307; — Kal'ası : 325

İskilib kasabası : 125

İslâm, şakî, Arnavud Belgradı kz. : 63

ism ü resm(ler); —i ve bölükleriyle arz olunmak : 37; —i ile yazmak : 151; —iyle (yazup) arz eylemek /bildürmek : 33, 79, 93, 108, 128, 142, 186, 224, 232, 235, 239, 243, 259, 265, 275, 277, 292, 343, 361, 362, 364, 365, 367

İsmâ'îl, Müttekâ'idîn Mukâta'ası Mültezimi : 69

İsmâ'îl, müteveffâ, İstanbul mukâta'acısı : 1

İsmâ'îl, Şâhîncilerbaşı : 210

İspatorya oğulları, harâmî, Mesteriyani (?) k., Fenar kz. : 240

ispençe(ler) : 116, 253; — almak : 114; —in cem' itdürmek : 212

İstanbul : 30, 36, 51, 55, 70, 77, 84, 117, 122, 131, 139, 151, 207, 220, 241, 297, 318, 319, 357; — Gümrüğü ve tevâbi'ı mukâta'âtı : 35; — hâricinde Ermenî keferesinin mürdelerin defnitdüğü yirler : 27; — içinde deryâ kenârlarında selh-hâneler ihdâs itmek : 84; — kâdîsı : 1, 30, 70, 84, 131, 148, 187, 220, 241, 301, 357, 358, 370; — mukâta'acısı : 1; — zahîresi : 36; —'a gelen emti'a : 148; —'a metâ' getüren gemiler : 148; —'da hâsıl olan mümyağı : 70; —'da vâkı' Ermenî keferesi : 27; —'dan Mısır'a varınca yol üzerinde olan ümerâ ve kâdîlar : 294

İstanbulî kîle : 320

İstanimir, zimmî, Sofya kz. : 190

İstanköy kâdîsı : 333

İstarçiste karyesi, Nevrekop kz. : 229

İstari Eflak; — kâdîsı : 277, 278; —'un re'âyâ vü fukarâsı : 278

İstefan Voyvoda, Boğdan Voyvodası : 88

İstefe, Ağrıboz kz. : 263

İstemad, Rahova k., Mezistre kz. : 169

İstepan, bedel-i avârız kabzeyleyen, İstari Eflak kz. : 278

istibdâl eylemek : 358

istid'â-yı inâyet (recâ) eylemek : 86, 87

istiğfâr; — itmek : 5; — u tevbe eylemek : 34

istihkâkına göre suya mutasarrıf olmak : 134

istimâ' u fasl olunmak : 315

İstos karyesi, Cırnaraka nh., Vidin sn. : 165

iş-erleri : 336

iştirâ; — eylemek : 72, 299, 316; — olunmak : 361

iştirâk üzere zabtirmek : 101

itâ'at; — itmemek : 180, 213; — ü inkıyâd üzere olmak : 79; —i emr (ü şer') itmemek : 12, 15, 55, 101; —i şer'-ı şerif itmemek : 70, 95, 104, 169, 196, 276

itâle ve şütüm-ı galîza ile şetmitmek : 196

it'âm olunmak : 74
İvan, şakî, Koçan k., İvranya kz. : 193
İvlasne hâsları : 56
İvranya kâdîsı : 56, 193
İvrindi kâdîsı : 7
izâlesi lâzım olmak : 132, 173
İzdin kazâsı : 340; — kâdîsı : 207, 340
İzmir; — İskelesi : 221; — kâdîsı : 221; — yolları : 178
izn-i hümayûn; — recâ eylemek : 183; — virilmek : 72
İznik kazâsı : 306; — kâdîsı : 306
İznikmid (kazâsı) : 42, 76, 242; — Gümrüği : 337; — kâdîsı : 11, 42, 44, 242, 306, 313, 337, 338, 360
İzvornik sancağında vâkı' olan kâdîlar : 68

Jgar karyesi, Kırka sn. : 322
Jikov, zimmî, Sofya kz. : 190

kabâhat eylemek : 5
Ka'be-i Mükerreme : 91; — kâdîsı : 90, 96; —'ye irsâl ü isâl eylemek : 96; —'ye varınca yol üzerinde olan
hukkâm : 96
kadırğa : 233; — kerestesi kat'ı : 42; — mühimmâtı : 338
kâdî [kuzât] tâyifesi : 48, 113, 125; — ma'rifetiyle rakabe olmak : 317; — ma'rifetleriyle şer'le haklarından
gel(in)mek : 16, 137; — u ulemâ : 183; —a iğvâ virmek : 326; —nun mahkemesin basmak : 167; —ya
mahkemede sell-i seyf itmek : 149
kâdî u nüvvâb : 18, 108; — mübâşeretleri ile elegetürilmek : 291
kâdî-asker(ler) : 136, 242, 268; — huzûrında (da'vâsı) hakk üzere görülmek : 2, 281; — huzûrında icrâ-yı hakk
olunmak : 215; — huzûrında ikâmet-i beyyineden âcize olmak : 77; — huzûrında murâfa'a ol(un)mak :
85, 110; — huzûrında (şer'le) da'vâsı görülmek : 24, 54; — huzûrlarında ahvâlleri görülmek : 94; —
huzûrlarında şer'le ahvâlleri görülmek : 150; — tarafından âdem ta'yîn olunmak : 85
Kâdîköy karyesi, Re'îsü'l-küttâb Muhammed Mecd'in ze'âmeti karyesi, Menemen kz. : 243
kâdîlîği âhara virilmek : 332
kadîm; —den cem'iyet idegelmek : 277; —den emr-i şerif ile derbendci olmak : 41; —den itâ'at üzere olmak :
172; —den kereste kat' idegelmek : 247; —den müdâhale itmemek : 87; —den olıgeldüğü üzere amel
olunmak : 74; —den olıgelen ile amel olunmak : 30; —den olıgelene muğâyir kimesneye iş itdürmemek :
3; —den olıgelene muhâlif re'âyâ vü berâyâyâ zulm ü te'addî olunmak : 87; —den serbest olmak : 75; —
e muhâlif iş itdürmekden ziyâde ihtiyât eylemek : 231; —e muhâlif mahkeme itmek : 268; —î yaylak
zirâ'at olunmamak : 33; —î yirlerinde iskân itdürmek : 50; —î yirlerine gelmek murâd idinmek : 50; —
ül-eyyâmdan eben an-ceddin yörük olmak : 65
kâfîr [kefere /küffâr] (-î hâksâr) (tâ'ifesi) : 3, 86, 164, 186, 221, 222, 233, 277, 313; — esîri : 114; — gemileri :
132, 221; — gemilerine kulaguz virmek : 307; —a buğday virmemek : 307; —a emti'a-i memnû'a
gitmek : 222; —a memnû'âtdan bir nesne virilmemek : 222; —a râst gelmek : 203; —a virilmesi
memnû' olan metâ' : 221; —a virilmesi memnû' olan zehâyir : 221; —nün akçasın almak : 186; —nün

kebnarları (?): 186; —nün müceddeden tahrîri : 86; —un er dökecek yirlerin muhâfaza itdirmek : 249; —un galebesi olmak : 249; —un ziyâde tuğyânı olmak : 233; —ye mu'în olmak : 186; —ye müte'allik umûr : 3

kaftân-bahâ : 7, 114

kâğıd : 1

Kâğıdhâne suyu üzerine olan arâzî : 302

kaht u galâya bâ'ıs olmak : 307

kahve-hâne(ler); — binâ itmek : 185; — ile duhân-hânenün ref'ı : 185; —de tütün içmemek : 343

Kakarik (?) karyesi, İskenderiyye kz. : 307

kal'a(lar) [/kılâ'] : 163; — binâsı : 231; — bölükbaşları : 68; — dîvârları münhedim olmak : 223; — dîvârları yıkılmak : 293; — dizdârları : 45, 355; — fârisleri : 28; — hâlî kalmak : 140; — hıdmetleri mu'attal kalmak : 28; — kethudâları : 45, 68; — müstahfızları : 67, 68; — neferâtdan hâlî olmak : 67; — neferâtı : 26, 28, 172; — neferâtı mevâciblerini virmek : 152; — neferâtı mu'tâd-ı kadîm üzre kendü hıdmetlerinde olmak : 28; — ta'mîrin te'hîr eylemek : 226; —da hıdmetde mevcûd olanlar : 67; —da kimesne kalmamak : 140; —da sâkin ol(ma)mak : 140, 163, 249; —da sâkin ve hıdmetleriyle mukayyed olmak : 163; —dan hâric yirlerde sâkin ol(ma)mak : 67, 153; —dan taşra çıkmamak : 136; —ınun taşrasın ve içerüsünde olan neferât : 28; —nun hıfz u hırâsetinde kimesne kalmamak : 67; —nun neferâtı ve topçuları kal'ada sâkin ol(ma)mak : 163; —un hıfz u hırâseti : 28; —un neferâtı ve yat u yarakları yoklanmak : 163; —un ta'mîr (ü termîmi) : 92, 231, 309; —ya urmak : 171; —ya zarar müterettib olmak : 231; —yı hıfz u hırâset itmek : 67; —yı müceddeden binâ itmek : 223

kalafatçıyân : 35

Kalavrita kâdîsı : 319

kalb akça kat' u harc olunmak : 361

kalem ile zabtolunmak : 189

Kalender Paşa, Vezîr, müteveffâ : 101, 166

kallâblar vefret üzre olmak : 361

Kalonya kâdîsı : 332

Kamengrad kâdîsı : 119

Kâmile Hâtûn, Süleymâniyye Mahallesi, İstanbul : 187

Kandırî kazâsı : 44

Kangırı karyesi, Lapseki kz. : 136

Kaniye beğlerbeği : 113, 118

kânûn u defter mücebince; — ispençelerin alıvrilmek : 212; — rüsûmlarını edâ itmek : 83, 253; — taleb ü tahsîl itdürilmek : 68

kânûn üzre; — harcların viregelmek : 65; — sâlâriyyesin alıvrirmek : 273

Kapan : 111

kaplucalar : 283

kapu halkı : 140

kapucılar : 175; — ta'yîn olunmak : 280

Kapudân paşa : 112, 333

Kapudân, Yalağ-âbâd kz. : 218

kâr u kisb(ler); —den kalmak : 343; —inde olan ehl-i sefer yeniçeriler : 311; —ine noksân müterettib olmak : 30

Kara Bâkîler Cemâ'ati, Kütâhiyye sn. : 315

Kara Hızır, şakî, za'im, Gradifçe Kal'ası halkından, Kırka sn. : 322

kara levendât : 137

Kara Maksûd, şakî, sûhtelikdan ferâgat eyleyen, Atranos kz. : 21
Kara Muhammed, Dergâh-ı Mu'allâ Çavuşı Murâd Çavuş'un âdemi : 4
Kara Muhyiddîn, şakî, başı kesilen, Samakov kz., Bolı sn. : 10, 124
Kara Sefer, şakî, yeniçeri, Makri k., Mihalıç kz. : 81, 115
kara sığırın gâret itmek : 95
Kara Süleymân, şakî, Tekeli Mehmed Paşa âdemlerinden : 167
kara (?) çuka : 165
Karaca karyesi halkı, Kırka sn. : 253
Karacaoğlı karyesi, Üsküb : 150
Karagöz mahalli, Gügercinlik kz. : 137
Karagözli, vakıf yaylak, Vezîr-i A'zam Alî Paşa Evkâfı, Filibe kz. : 33
Karahân, Arslan veled-i, Kıbtî, şakî, Bınarhısârı kz. : 202
Karahısâr-ı Na'llu kazâsı; — ahâlîsi : 82; — kâdîsı : 82, 285
Karahısâr-ı Sâhib sancağı; — ahâlîsi ve re'âyâsı : 262; — beği : 107, 234; — kâdîsı : 107, 234; — müsellimi : 300; —nda vâkı' olan kâdîlar : 262
Karahısâr-ı Şarkî sancağı; — kâdîsı : 6; — müsellimi : 6
Karahısâr-ı Teke kâdîsı : 55
Karahısâr-ı Timür kâdîsı : 125
Karaman (eyâleti) : 245; — çavuşları : 276; — defterdârı : 246, 343; — Defterdârlığı : 244; — müsellimi : 245
Karaman beğlerbeği : 8, 16, 159, 201, 206, 244, 245, 246, 343, 351; — kâyim-makâmı : 351
Karamuk kâdîsı : 234
Karamürsel : 306
Karaova kâdîsı : 39
Karasu kasabası, Kefe : 140
Karatağ kâdîsı : 287
Karatori (?) karyesi ahâlîsi, Trabolice kz. : 159
Karavîrân karyesi, Şorba kz. : 147
karaya çıkmak : 108
KaraYûsuf, Dergâh-ı Mu'allâ Müteferrikası Alî'nin âdemi, Başgeleme kz. : 78
kârbânlar : 137
Karesi sancağında vâkı' olan kâdîlar : 69, 288
kâr-hâne(ler) : 70, 353
Karı karyesi, Yenişehir kz. : 17
kârîze dıyk olmak : 93
Karlılı sancağı : 114; — beği : 114; — kâdîsı : 114
Karotolçeş (?) karyesi, Fenar kz. : 240
Karpiçe karyesi, Fenar kz. : 240
kârvân : 150
karye(ler) [/kurâ]; — üzerine devre çıkmamak : 315; —i susuz kalmak : 120; —i üzerine varup konmak : 155; —ini âteşe urmak : 119; —ya çıkmak : 98
karz; — almak : 327; — tarîkı : 88; — tarîkı üzere akça virmek : 1; — vir(il)mek : 25, 105, 145, 157, 169, 188, 194, 274, 279, 359; — virilen akçayı murâbahasıyla bi't-tamâm taleb ü tahsîl itmek : 194; —ı hasen almak : 327
kasâ'at (?) eylemek : 129

Kasaba kazâsı., Ankara : 317; — kâdîları : 317
kasabât u kurâ; — vü nevâhî ahâlîsi : 291; —da âşikâre nice evler basmak : 183
kasd-ı mazarratdan hâlî olmamak : 233
Kâsım Ağa, Vezîr-i A'zam Rüstem Paşa'nın kerîmesi Âyişe Sultân'ın vekîli : 295
Kâsım Beğ Evkâfî, Kengiri sn. : 48
Kâsım Çavuş, Dergâh-ı Mu'allâ Çavuşı, Medîne-i Münevvere'de sâkin : 209
Kâsım, Alî Kâdî-oğlı, şakî, Samakov kz. : 124
Kâsım, sipâhî, şakî, za'im, Gradifçe Kal'ası halkından, Kırka sn. : 322
Kâsımpaşa : 357
Kassâb Sinân Vakfı, Hâslar kz. : 255
kassâb(lar) tâyifesi : 49, 74, 88, 357
Kastamonı (sancağı) : 37, 113, 118, 205; — beği : 145; — beğlerbeği : 149; — kâdîsı : 37, 113, 118; — müftüsü :
205; — ve Kengiri ve tevâbi'ı mukâta'âtı : 145; —nda olan kâdîlar : 145
kâşifler : 345
kat'-ı alâka olmak : 112, 230
kat'-ı nizâ'; — kılınmak : 136; — olmak : 340
kat'-ı pâye itmek : 125
katır : 78, 170
katî'a hısâbı : 344
kâtil(ler) : 129, 180, 281; — ü ehl-i fesâdun elegetürilmesi : 62; —ün haklarından gelinmek : 129
katl : 174; — eylemek : 31, 62, 282, 308; — eylemek istemek : 149; — itmek : 17, 21, 59, 80, 81, 104, 113, 115,
117, 119, 124, 129, 133, 137, 160, 162, 180, 193, 201, 205, 272, 303, 335, 351, 356; — kasdında olan
eşkiyâ : 42; — kasdıyla urup başların mecrûh itmek : 202; — ol(un)mak : 47, 139, 364; — vâkı' olmak :
174
katl-i nüfûs; — eylemek : 63, 100, 183; — itmek : 34, 117, 139, 178, 306, 365; — ve gâret(-i emvâl) itmek : 16,
306; — ve gâret-i emvâl olmakdan hâlî olmamak : 10
kavaklar : 302
Kavarniye karyesi, Balçık kz. : 122
Kavâss-ı Kostantiniyye : 370
kayd ü bend; — emirleri ile gelmek : 29; — itmek : 234
kayd ü işâret olmak : 86
Kaymas nâhiyesi, İznikmid kz. : 360
Kaysariyye sancağı : 341; — kâdîsı : 341
Kaytâs, Dergâh-ı Mu'allâ Çavuşı Mustafâ Çavuş'un hizmetkârı : 46
kaz : 360
Kazak eşkiyâsı : 119, 231, 238, 310
kazâyâ defteri : 214
kebesin almak : 199
kebnar (?) : 186
Kepsud kazâsı : 34
Keçeli karyesi, Aydıncık kz. : 139
keçi : 84, 241; — zahîresi : 36; — zebholunmak : 357
kefâlet : 327
Kefe beğlerbeği : 26, 67, 140, 212, 213, 287, 314; — hâsları olan yirlerün kâdîları : 212

Kefe : 140, 291, 355; — aklâmında olan ümenâ vü nuzzâr u ummâl ü mültezimîn : 26; — defterdârî : 26; — İskelesi : 214; — kâdîsî : 26; — Kal'ası : 140; — müfettişi : 214; — nâzırı : 214, 355; —'de mütemekkin olan sipâhî vü yeniçeri ve sâyir kapu halkı : 140; —'ye varınca yol üzerinde vâkı' olan beğlerbeğiler : 355 kefere bkz. kâfir
 kefil(ler) [/küfelâ]; — olmak : 6; — virmek : 5, 327; —i olmayanlara arabacılık itdürilmemek : 364; —in almak : 362; —ine buldur(d)up getürdmek : 31, 59, 63, 95, 113, 159, 160, 162, 296, 351; —ine buldurmak : 133, 137, 167, 193, 207, 240, 272; —süz iskân itdürilmemek : 362
 kefil bi'l-mâl; — olanlar : 327; — olmak : 209; — yazdurmak : 49
 Kel Muharrem, şakî, başı kesilen, Samakov kz., Bolı sn. : 10, 124
 kelimât-ı küfr söylemek : 254
 kemâl mertebe muzâyakası olmak : 131
 Kemer başı, Ayvadlı k. : 370
 kemer kılıc gâret itmek : 95
 Kemerlü karyesi, İpsala kz. : 198
 Ken'ân, Hâcî Muhammed'in abd-i memlûki : 168
 Ken'ân, hırsuz, Dergâh-ı Mu'allâ Çavuşı Mustafâ Çavuş'un oğlanı : 46
 kendü hâlinde /hâllerinde olanlar; —a dahl ü ta'aruz olunmamak : 5; —a dahl ü tecâvüz itmemek : 162; —a dahlolunmamak : 10, 139, 165, 178, 365; —a ihtirâz eylemek : 63; —a te'addî olunmamak : 42; —a zulm ü te'addî itmemek : 207; —ı rencîde itdürmemek : 81
 kendü hâlinde olmayup re'âyâyı rencîde itmek : 39
 kendü hevâsında olan Dergâh-ı Mu'allâ yeniçerileri : 11
 kendü hevâsında olanlara ulûfe virilmemek : 153
 kendü mâlı ile hafreylediği su : 370
 kendü şuşûlleri ile meşğûl olmak : 5
 kendülere ve tavarlarına lâzım olan me'kûlâtı yoldurmak : 75
 Kengırı sancağı : 48, 173; — beği : 48, 173; — kâdîsî : 173; — müftûsi : 48; — ve tevâbi'ı mukâta'âtı : 145; —'nun a'yânı ve eşrâfi : 173; —nda olan kâdîlar : 343
 kenîse : 87, 277; —sin basdurmak : 114
 Kepenekli karyesi, Re'îsü'l-küttâb Muhammed Mecd'in ze'âmeti karyesi, Menemen kz. : 243
 Kerek-Şûbek Kal'ası : 191
 kereste : 309; — husûsî : 44; — kat' itdürmek : 247; — kat'ı : 42; — tevzî'ı : 42; — vü yim ü yiyecek : 18
 keresteci dükkânı : 353
 Kerîm, yeniçeri, Kastamonı sn. : 118
 Kerîme, İlyâs Beğ Vakfı'nun Mütevelliyesi : 270
 Kerkük kazâsı : 120; — kâdîsî : 120
 Kerş; — kâdîsî : 213; — Kal'ası : 213
 Kestel kasabası : 74; — kâdîsî : 74
 keşîş-hâne : 332
 kethudâyiri : 53, 126, 140, 254; — nasb u ta'yîn olunmak : 288
 ketm; — ü zâyî' itdürmemek : 273; —eylemek : 273
 keyl : 307; — ü der-anbâr eylemek : 273; —i İstanbulî, bkz. İstanbulî kîle
 kîbel-i şer'; —den âdem (ü mürâsele) gönderilmek : 95, 180; —den da'vet olunmak : 101; —den nâyib ü mübâşir gönderilmek : 351; —den vasîsi olmak : 209
 Kıbrus; — beğlerbeği : 90, 173, 189, 271, 305; — cezîresi : 173, 189; — çeltüğü enhârî : 4; — manâsıbı : 189

Kıbtıyân bkz. Kıbtî(ler)
Kıbtî(ler) [/Kıbtıyân] : 202; — cizyesi : 366; — haracı cem'ına mâni' olmak : 202
kılâ' bkz. kal'a
kılavuzluk itmek : 165
kılıc : 95; — u hançer ile urup katlitmek : 113
Kılıççı Bınarı, Ebî-Eyyûb el-Ensârî ks. : 302
Kınalı-zâde, şakî, Tavas kz. : 331
kıntâr : 209
kıntâriyye resminden mu'âf olmak : 22
Kır Baba bkz. İdrîs, Kır Baba
Kıraçova karyesi, Zihne kz. : 110
Kırka sancağı : 322; — beği : 119, 253; —nda vâkı' olan kâdîlar : 68
Kırkık, kapucu, Corce karyesinin mahsûlin kabziden, Tırhala kz. : 2
Kırkkilise sancağı : 100; — kâdîsı : 100, 323, 324
Kırklu, hırsuz, Dergâh-ı Mu'allâ Çavuşı Mustafâ Çavuş'un oğlanı : 46
kırmızı abâ : 41
kırmızı çakşır : 299
kırmızı çuka; — ferrâce : 299; — yelek : 299
kışlak akçası : 57; — salmak : 57
kışlak; — nâmiyla re'âyâyâ zulm ü te'addî olunmak : 57; — u ağıl resmi : 273/a; — zamânında re'âyâ vü berâyâyâ kışlak akçası salmak : 57
kışlamak : 298
kız; — çekdürüp tasarruf itmek : 114; — tezvîc itmek : 114; — u avret âhara tezevvüc olunmamak : 178; —ını cebren çekmek : 39
Kızıl (?) kazâsı : 303
Kızılcamahâl mezra'ası, Arnavudlar k., İpsala kz. : 198
Kızılhısâr kâdîsı : 47, 167
kifâyet mikdârı deve virmek : 96
kîle : 114, 122; — fazlası haylî buğday kalmak : 122
Kili kal'asının ta'mîr ü termîmi : 309
kilim(ler) : 221; —in almak : 199
Kilise karyesi, Samakov kz. : 192
Kiliseli karyesi : 304
kimesnede bâkî kodurulmamak : 182
kimesnenün zimmetinde bir akça ve bir habbe bâkî kodurmamak : 292
kimesneyi eslememek : 138
kimesneyi rencide itdürmemek : 323
Kîmyâ Hâtûn, mescid ve mu'allim-hâne binâ edip vakfeden, Üsküb kz. : 72
kireç bahâsı : 114
kiremid : 353
Kiremidli (?) karyesi ahâlîsi, Ermiye kz. : 65
Kiriko, zimmî, Kaysariyye sn. : 341
Kirmasti kazâsı : 34

kîsedâr : 205
 kitâbet; — hıdmeti : 92; — ihdâs itmek : 270; — ref' olunmak : 270
 Kite kazâsı : 115; — kâdfıları : 115
 kizbi sâdir olmak : 127
 Klis sancağı : 138; — beği : 119; — kâdfısı : 119; —nda vâkı' olan kâdfılar : 68
 knez : 278
 Kocaili (sancağı) : 306; — beği : 76, 360; — kâdfıları : 42
 Koçan karyesi, İvranya kz. : 193
 Koçhisâr karyesi, Üsküdârî Şeyh Mahmûd'un doğum yeri, Koçhisâr kz. : 206
 Koçhisâr kazâsı : 201; — kâdfısı : 201, 206
 koğa vü dolâb ile su çekmek : 93
 Koğacılar Çârşûsı, Edirne vt. : 73
 Kolik (?) karyesi, Altunili kz. : 219
 kolluk; — beklenen yirler : 265; — u yasakcıbaşılık hizmetleri : 265
 koltukçılar : 70
 Komaran nâhiyesi re'âyâsı : 171
 konak (u göçek) akçası : 75, 315
 konar u göçer yörük tâyifesi : 342
 konmağacı (?) nakkâş, zimmî, Molova kz. : 332
 Konrapa; — hâsları : 4; — kâdfısı : 4, 124
 konup ve göçmekden ferâgat itmek : 342
 Konya : 89; — kâdfısı : 246, 343, 351; — mollâsı : 245; —'nun a'yân u eşrâfî ve sâyir fukarâsı : 246; —'ya varınca yol üzerinde olan kâdfılar : 89
 Korıbâzârî kâdfısı : 31, 82, 321
 korıcı vü oturak(lar) : 265, 311; — olanlar Âsitâne muhâfazasına gelmek : 311
 Koron defterleri keferesi : 233
 korsan gemilerinin yavaşup sulanacak yirleri olmak : 233
 Kosta Mocreesti (?), harâmî, Tahrer-i (?) Kebîr k., Fenar kz. : 240
 Kosterin karyesi, derbend, Ustrumca kz. : 160, 162
 Koş karyesi, Eflak : 46
 Kovanes (?) hâsları : 56
 koyun(lar) [ağnâm] : 46, 84, 138, 190, 241, 273/a; — ağılı : 329; — akçası : 141, 190, 280; — cem' olunmak : 279; — emîni : 36, 84; — gâret itmek : 95; — hakçıları : 261; — satmak : 46; — süricilik hıdmeti : 117; — süricisi : 46, 240; — u keçi vü sığır zahîresi bâbında ziyâde muzâyaka üzre olmak : 36; — u kuzı ve sâyir levâzimlerin almak : 315; — u kuzı ve sâyir tavarların ekl ü bel' itmek : 139; — vir(il)mek : 49, 279; — zebholunmak : 357; —ı yaylakda yaylamak : 33; —ın almak : 176, 199; —ın sürmek : 322; —ın ve sığırın sürmek : 159; —ın yaylağına çıkmağa mâni' olmak : 33; —un baş u ayakları : 74
 Kozağacı karyesi, Bozkır kz. : 351
 Koznik kâdfısı : 247
 köle : 360
 kömür : 361
 köpri(ler) : 325; — harâba müşrif olmak : 247; — için kurşun lâzim olmak : 250; — mühimmâtı : 250; — ta'mîri : 247, 325
 Kördüs kâdfısı : 275

Köstendil sancağı : 160, 162, 193; — beği : 162
Kratova kâdîsı : 166, 308
Ksendire, Selanik sn. : 163
Kubâd Çavuş, Süleymâniyye Mahallesi, İstanbul'da : 187
Kudüs-i Şerîf : 92
Kuklet (?) mahalli, Vatniçe k., Nevesin kz. : 257
kul u câriye(ler) : 295; — müjdegânesi : 261; — ve ter-oğlanları ile arabaların göndermek : 364
kul(lar) : 50; — ağaları : 119; —ın almak : 272; —oğlu : 81, 115
Kula kasabası : 224; — kâdîsı : 224
kulaguz(lar); — tedârük itmek : 355; — u yatak olanlar : 165; — virmek : 307
kulaguzluk itmek : 310
Kulgaç-oğlu bkz. Yûnus, Kulgaç-oğlu
kum u balçık; — cezbitmek : 302; — getürmek : 302
Kumkapısı, İstanbul : 370
Kumla köyi, Gemlik kz. : 313
kurâ bkz. karye
Kurd Alî, hırsuz u harâmî yatağı, Ahâddede (?) k., Hasköy kz. : 104
Kurd, Vezîr-i A'zam Alî Paşa Evkâfî'na ait Karagözli yaylağının bazı yerlerini elde etmek için hîleye sülûk iden,
Filibe kz. : 33
Kurd, yeniçeri, Sekizinci Cemâ'tat'de Vekîl-i Harc, zâbit u yasakcıbaşı, Sofya : 265
Kurıbnar, Arnavudlar k., İpsala kz. : 198
Kurıçeşme : 357
kurşun; — alırmek : 250; — oluk : 353; — taleb eylemek : 250
Kurşunlu köyi, Gemlik kz. : 313
Kurunkaya, Arnavudlar k., İpsala kz. : 198
Kusal (?) karyesi, Tırhala sn. : 175
kuttâ'-ı tarîk : 42, 149, 191
kuvvet-i mâliyye ile üç-dört gedük tasarruf itmek : 67
kuyı : 370
Kuyucak kâdîsı : 74
kuzât bkz. kâdî
kuzı(lar) : 84, 241; —ın almak : 176
Küçük Haymâne hâsları re'âyâsı : 83
küfelâ bkz. kefil
küffâr bkz. kâfir
küfürleri günü evlerin ve manastırların basmak : 207
külfe-i keşf : 346
kürde : 95; — vü varsak (u tüfenk) taşımak : 11, 79, 232, 265, 306, 311
kürdegî : 95
kürek; —e konılmak : 202, 235; —e koymak : 114
kürekci; — bedeli : 44; — mühimmâtı : 214
kürk dâneleri : 6

Kütâhiyye kazâsı : 5, 239, 350; — kâdîsı : 216, 258, 259, 350, 371; — monlâsı : 315; — müsellimi : 5, 95, 300, 315; —'nün ulemâ vü sulehâ vü ahâlîsî : 216

Lahsâ : 45

Lamît (?), Deşîşe Evkâfî'nda Şeyh, şakî, Zengelûn k., Mısır : 80

Lapseki kâdîsı : 136

Laskon karyesi, Karagözli yaylağı, Vezîr-i A'zam Alî Paşa Evkâfı, Filibe kz. : 33

Lasporhor (?) Köprüsî, Tımışvar ey. : 142

Lâzikiyye kazâsı : 106, 128; — kâdîsı : 106, 128

Lefke kâdîsı : 306

Leh kralı : 103

Leskofça kâdîsı : 247, 250

Lesnak (?) manastırı, Usuga (?) yaylağı, Kratova kz. : 308

Leş; — İskelesi yolları ve köprüleri : 325; — Kal'ası : 325

Levend(ler /ât) tâyifesi : 11, 79, 117, 232, 306, 311; — eşkiyâsı : 137; —e kenîsesin basdurmak : 114

leyl ü nehâr; — Dîvân-ı Hümâyûn'da hıdmetde olmak : 170; — göz ü kulak tutmak : 225; — mîrî mûm işlemek : 22; — muhâfaza-i memleketde sa'y ü ikdâm itmek : 16; — süricilik hıdmetinde mücidd ü sâ'î olmak : 117

Libahok karyesi, Nevrekop kz. : 229

Lığkaki, harâmî, Ustunko k., Fenar kz. : 240

Liman Kal'ası (Niğbolu) müstahfızları : 334

Limin Cezîresi : 153; — kâdîsı : 152, 153; — sancakbeğı : 152

Livadya; — kâdîsı : 292; — ve tevâbi'ı hâsları mahsûlâtı : 292

Lofça : 126; — kâdîsı : 126

Loha (?) karyesi, Depedelen kz. : 133

Lutfî, Dergâh-ı Mu'allâ müteferrikası, İnebahtı ve Tırhala sancaklarında eşkiyâ tefîşine irsâl olunan : 117, 240

Lutfî, hâssa bostâncı, Prozor ks., Klis sn. : 138

Lutfî, şakî, Dereli k., Bozkır kz. : 351

Luyana bint-i Yani, Veri (?) k., Marmara : 316

Ma'den, sühte eşkiyâsı, gemiye konılan : 78

Mağnisa : 204; — kâdîsı : 204, 243

Mağrib : 114

mahallât u çârsûlarda mûm bey' itmek : 70

mahallinde; — hakk [üzre] tefîş itmek : 95; — hakk üzre görmek : 348; — re'âyâdan sü'âl itmek : 243; — şer'le görülmek : 95, 174; — şer'le tefîş olunmak : 138; — tefîş itmek : 203, 332; —n keşfolunmak : 345

mahkeme : 201; — eylememek : 268; — içinde sell-i seyf itmek : 201; — itmek : 268; — kurmak : 268; —de zûr şehâdet itmek : 44; —sin basmak : 167

mahlûl; — olup tapuya müstehikk olan yirler : 273/b; — vâkı' olmak : 189

Mahmûd Beğ, Çanad Sancakbeğı : 58

Mahmûd Çavuş, Ayntâb kz. : 209

Mahmûd Çavuş, Dergâh-ı Mu'allâ Çavuşı : 21

Mahmûd Çavuş, Kefe Nâzırı, Dergâh-ı Mu'allâ Çavuşı : 355

Mahmûd Paşa Çiftliği, Ebî-Eyyûb el-Ensârî ks. : 302; —'nün bâğları : 302; —'nün evleri kurbinde vâkı' olan kavaklar : 302

Mahmûd Paşa, mütekâ'id beğlerbeği : 112

Mahmûd (?) Halife (?), Dîvân Kâtibi : 82

Mahmûd, Dergâh-ı Mu'allâ Müteferrikası : 58

Mahmûd, Dîvân-ı Hümâyûn Kâtibi, Dergâh-ı Mu'allâ Müteferrikası : 6

Mahmûd, Hâcî, Koğacılar Çârşüsü'nda vâkı' etmekci furûnunun Vâkıfı, Edirne : 73

Mahmûd, İzdin kz. : 340

Mahmûd, Kapucu : 243

Mahmûd, Karlili Sancakbeği : 114

Mahmûd, Kethudâyiri, Arnavud Belgradı kz. : 62

Mahmûd, piyâde avârızı cem'ında olan, Akhısâr kz. : 339

Mahmûd, sâbık, Lahsâ Beğlerbeği, Menteşe sancağında ze'âmete mutasarrıf : 333

Mahmûd, şakî, Beğ ks., Güney kz., Kastamonı sn. : 37

Mahmûd, Şeyh, Üsküdar'da sâkin : 201, 206

Mahmûd, Trabolice kz. : 159

Mahmûd, Vezîr-i Sâni ve Kâyim-makâm Mehmed Paşa hâsaları zabtına me'mûr : 106

Mahmûdpaşa Mahkemesi : 1, 55

Mahmûdpaşa nâyibi : 1

mahsûl(ât) : 122, 152; — akçası : 125; — hâsıl olmamak : 177; — kaydolunmak : 9, 78; — zabtına âdem göndermek : 55; —i mukâta'ayı tahsîl ve haklaşmak : 208; —i niyâbet : 135; —i ser-asesân-ı nefsi Siroz : 135; —e gadrelemek : 273/b; —i zabttdürmek : 152; —i zimmetlerinde kalmak : 55; —in alıvrılmek : 8; —in cem' itmek : 13; —in hükmidüp alıvrılmek : 8; —in kabzit(dür)mek : 2, 8, 101, 126, 175, 269; —in kabzitdürmemek : 175; —in zâyi' eylemek : 8; —ine dahl ve vaz'-ı yed itmek : 198; —ine gadrit(me)mek : 9, 134, 243, 268, 273/c; —ine gadrol(ma)mak : 2, 106, 235, 273; —ine küllî gadr murâd eylemek : 229; —ine tecâvüz itmek : 298; —ini fuzûlen zabtirmek : 55; —ini re'âyâdan kabzirmek : 55

mahûf u muhâtara olan yirler : 45, 318, 355

mahzar göndermek : 39, 119, 290

mahzencilik ihdâs itmek : 131

mahz-ı şirret olmak : 77

ma'ıyyet ü ittîfâk üzere tekayyüd olunmak : 162

ma'îşetin zirâ'at ü harâsetden eylemek : 342

makbûzâtı yirli yirinden görilmek : 248

Makri karyesi, Mihalç kz. : 81, 115

Makri Rahı (?) mevzı'ı, Fenar kz. : 240

Makri, Yenice ks., Bınarhısâr kz. : 49

Maksûd Re'îs, gemisi sulanup karaya çıkan : 108

maktû'ıyyet üzere mu'âf olmak : 18

mâl ü erzâk(lar) : 117; —in gâret (ü hasâret) itmek : 12, 31, 80, 108, 117, 137, 160, 162, 193, 272; —in nehb ü gâret eylemek : 104, 114, 129, 252, 331; —in yağmâ itdürmek : 114; —ina dahlolunmamak : 294; —in al(dur)mak : 173, 303

mâl ü esbâb(lar); —in gâret itmek : 351; —in ve erzâkların yağmâ vü gâret eylemek : 100

mâl; — gâret eylemek : 129; —i gâyib : 261; —i mefkûd : 78, 261

mâl-i mîrî : 152; —nün atfık u cedîdinün cem' u tahsîli : 244; —nün avk u te'hîrine bâ'ıs olmak : 130; —ye küllî gadri olmak : 44; —ye zarar u gadrleri mukarrer olmak : 202

mâl-i vakf : 66, 99, 121, 344; — cem' u tahsîl olunmak : 200; — ekl ü bel' ve zâyi' [u] telef olmamak : 99; — kabzına me'mûr olanlar : 99; — olan yirler : 200; — zâyi' olmakdan ziyâde hazer eylemek : 121; — zâyi' u telef olmamak : 66; —a küllî gadr ü hayf olmak : 321; —a ta'arruzdan men' itmek : 200; —dan bâkî kodurmamak : 66; —ı cem' u tahsîl itdürmek : 76; —ı ekl ü bel' itmek : 32; —ı murâbahasıyla bi't-tamâm alıvirilmek : 194

Mâliyye emri : 102

Malkine karyesi, Arnavud Belgradı kz. : 59

Malkoç Odabaşı, şakî, za'îm, Gradifçe Kal'ası halkından, Kırka sn. : 322

mâ-melekin (gâret ü) yağmâ itmek : 139, 167

ma'mûr; — olmağa yüz tutmak : 206; — olmak üzre olmak : 50; — u âbâdân eylemek : 261

manâsıbdâ ehl ü müstekîm olanlara dahlolunmamak : 189

Manastır kazâsı : 289; — kâdîsı : 196; — müftîsı : 196

manastır(lar) : 87, 308; — râhibleri : 308; —ın basmak : 207

Mândeler ağası : 254, 258, 259, 308

Manol, zimmî, davalı, İnöz kz. : 60

mansıb; — tevcîh ü arz eylemek : 189; —u âhara virilmek : 151

Mansûr, Dîvân-ı Hümayûn Kâtibi : 170

Mansûr-ı Mısırî (?), suyolunu seddiden, Medîne-i Münevvere : 93

Manya (?) karyesi, Ginolı kz., Kastamonı sn. : 113

Manyas kazâsı : 34; — kâdîsı : 38

Mardin; — hâsları : 181, 182; — hâslarının beytül-mâli : 182; — kâdîsı : 181, 182; —'den Âsitâne-i Sa'âdet'e gelecek hazîne : 19; —'e varınca yol üzerinde olan kâdîlar : 19

ma'rifet-i şer'; —le muhâsebesi görilmek : 48; —le sûk-ı sultânîde fûrûht itdürilmek : 265

Marko, Roma imparatorunun âdemi : 318

Marko, şakî, Arteyaşka (?) k., İvranya kz. : 193

Markovanin, () Baylosı'nun Baştercemânı : 86

Marmara : 316

Mart mahsûli : 106

martolos; — tahrîr olunmak : 183; — yazmak : 183

masâlih-ı müslimîn görilmekten kalmak : 130

masdariyye(ler) : 148; — resminden mu'âf olmak : 22; — taleb olunmak : 148; —in edâ eylememek : 148

masura : 51, 370

Matbah-ı Âmire : 279, 280; — emîni : 69; — için et viren hâssa kassâblar : 280; — mühimmâtı : 355; —'ye gönderilecek yağ : 26; —'ye tavuk u piliç virmek : 18

Matır, Halîl oğlu, şerîr, Tırsâd (?) k., Yenişehir kz. : 286

matrabâzlar : 70

Matravic karyesi, Ostrova kz. : 180

Mâverâ'ü'n-nehr : 96

mazarrat(lar); — iriş(dür)mek : 183, 225; — kasdında olmak : 227; —in def' u ref' eylemek : 34; —ından âsûde-hâl olmak : 34

mazınna; — ittihâz itmek : 299; — vü müttehem olanları şer'le teftîş itmek : 165

ma'zûl(ât); — kâdîlara hitâben emr almak : 48; — olmak : 332; — sipâhîleri : 142

meccânen yim ü yimekleri al(ın)mak : 7, 160, 224

Mecd Muhammed, Re'îsü'l-küttâb : 33

meclis kurup cem'iyet ile oturmak : 174
meclis-i şer'(-ı şerîf) : 180, 183, 216, 276, 299, 302, 315, 328, 329, 353; —a da'vet olunmak : 276; —a gelmek : 97, 296; —a getürmek : 314; —a ihzâr olunmak : 81, 113; —a varmak : 83, 120, 198, 342; —e ihzâr eylemek : 213; —e ihzâr itmek : 4, 8, 13, 32, 37, 39, 40, 49, 55, 81, 104, 107, 129, 133, 138, 139, 147, 157, 158, 194, 205, 235, 242, 246, 248, 252, 259, 262, 276, 287, 291, 303, 315, 322, 328, 329, 332, 339, 365; —e varmak : 234, 263, 303
mecma'-ı nâs olan mahaller : 343, 361; —de tütün içmemek : 343
mecrûh; — itmek : 17, 124, 202, 252, 286, 300; — olan harâmîlerin yaraların tumar itmek : 308; —an katlitmek : 133; —an maktûl bulunmak : 133
Medîne-i Münevvere : 131; — kâdîsı : 93; — Şeyhu'l-Haremi : 93
Medöke kâdîsı : 247
medrese(ler) : 362; — binâ olunmak : 125; — vü akârât : 353; —i âhara tevcîh olunmak : 362
mevlûc itmek : 205
mehâr devesin gâret itmek : 95
Mehmed Ağa karlıkları, Ebî-Eyyûb el-Ensârî ks. : 302
Mehmed Beğ, müteveffâ, Anadolu Beğlerbeği : 55
Mehmed Beğ, müteveffâ, Hudâvendigâr Sancakbeği : 204
Mehmed Big, Klis Beği Mustafâ'nun kethudâsı : 119
Mehmed bin Mustafâ, şakî, Loha (?) k., Depedelen kz. : 133
Mehmed Çavuş, Alaybeği-zâde, Kusal (?) k., Tırhala sn. : 175
Mehmed Çavuş, Bolu Beği Muhammed Beğ'in âdemi : 124
Mehmed Çavuş, Dergâh-ı Mu'allâ Çâşnigîri Mustafâ'nun oğlu, Ayntâb kz. : 209
Mehmed Çavuş, Dergâh-ı Mu'allâ Çavuşı : 64, 215, 236, 369
Mehmed Çavuş, Dergâh-ı Mu'allâ Çavuşı, ehl-i fesâd elegetürmeğe me'mûr, Hayraboli kz. : 296
Mehmed Çavuş, Özi Beğlerbeği Mehmed'in Kethudâsı : 298
Mehmed Çavuş, şakî, Tatya nh., Menteşe sn. : 112
Mehmed Emîn, Mevlânâ, Müderris, ber-vech-i arpalık Gemlik kazâsına mutasarrıf : 313
Mehmed Paşa, Hâcî, Yemen Beğlerbeği : 96
Mehmed Paşa, Karakaş, sâbık Rûmili Beğlerbeği : 269
Mehmed Paşa, müteveffâ : 58
Mehmed Paşa, sâbık Karaman Beğlerbeği, Karaman Defterdârı : 343
Mehmed Paşa, sâbık Vezîr-i A'zam, Âsitâne-i Sa'âdet'de Vezîr-i Sâni ve Kâyim-makâm : 12, 78, 106, 188, 300; — hâsları : 106, 128
Mehmed Paşa, şehîd Vezîr-i A'zam : 50
Mehmed Paşa, Tekeli : 167
Mehmed Paşa, Vezîr : 51, 286, 305
Mehmed Paşa, Vezîr-i A'zam : 170
Mehmed (?) Mahmûd, Kördüs kz. : 275
Mehmed, Aydos (?) kz. : 264
Mehmed, Bâb-ı Sa'âdet Ağası, müteveffâ Alî Paşa Evkâfî Nâzırı : 110
Mehmed, Bahotar (?) kz. : 129
Mehmed, Bâzergânbaşı : 101
Mehmed, Bender Beği olan Bâlî Beğ'ün sulbî oğlu : 103
Mehmed, Bihke Sancakbeği Murâd Beğ oğlu : 119

Mehmed, Bosna Beğlerbeği, hâlâ Âsîâne-i Sa'âdet'te Başdefterdârın Kâyim-makâmı : 122
Mehmed, bölük kethudâsı, Tuna yahılarında eşkıyâ tefütüşine me'mûr : 202
Mehmed, Çiriş, şakî, Kastamonu sancağında tîmâra mutasarrîf : 205
Mehmed, Dergâh-ı Mu'allâ Çavuşlarbaşı : 180
Mehmed, Dergâh-ı Mu'allâ Kapucıbaşısı : 62
Mehmed, Dergâh-ı Mu'allâ Müteferrikası : 290
Mehmed, Dergâh-ı Mu'allâ solaklarından Solak Mehmed'in âdemi : 150
Mehmed, Dergâh-ı Mu'allâ solaklarından : 150
Mehmed, Dergâh-ı Mu'allâ yeniçerilerinden : 59
Mehmed, Dergâh-ı Mu'allâ yeniçerisi, Rûm ey. : 356
Mehmed, Dimavlı (?), şakî vü ehl-i fesâd, Yalağ-âbâd kz. : 218
Mehmed, emred oğlan, sipâhî oğlu, İstanbul : 139
Mehmed, erbâb-ı tîmârdan, Arnavud Belgradı kz. : 62
Mehmed, Ezine kz. : 128
Mehmed, Fâyık Paşa Evkâfî'nin hasbî nâzırı : 13
Mehmed, Gelibolı Ağası : 281
Mehmed, Hâcî, Mestci, evi eşkıyâ tarafından basılan, Tavas kz. : 331
Mehmed, Hâcî, mûmcı, Tahte'l-kal'a, İstanbul : 70
Mehmed, Hâcî, Ondördüncü Ağa Bölüğü'nde Korucu, Belgrad kazâsındaki yeniçerilerin serdârı : 232
Mehmed, Hâcî, sâbık Anadolu Beğlerbeği, ber-vech-i arpalık Saruhan sancağına mutasarrîf : 252
Mehmed, Hâcî, şîrûğancı, İstanbul : 30
Mehmed, Hakîm-zâde, Zağra-i Atîk ze'âmetin mahsûlâtını kabzedeni : 177
Mehmed, hırsuz u harâmî yatağı, Ahâddede (?) k., Hasköy kz. : 104
Mehmed, Kara Mustafâ oğlu, Dergâh-ı Mu'allâ yeniçerisi, Seregen k., Yenice ks., Bınarhısâr kz. : 49
Mehmed, Kara, sûhte eşkıyâsı, gemiye konılan : 78
Mehmed, Kara, sûhte, Bahotar (?) kz. : 129
Mehmed, Kara, şakî, Aydın sn. : 195
Mehmed, Karlilî Sancakbeği olan Mahmûd'un Kâyim-makâmı : 114
Mehmed, Kastamonu ve Kengiri ve tevâbî'ı mukâta'âtı Nâzırı : 145
Mehmed, Kaymas nh., İznikmid kz. : 360
Mehmed, Kefe Beğlerbeği : 212, 214
Mehmed, Kethudâyiri Mahmûd'un oğlu, Arnavud Belgradı kz. : 62
Mehmed, Koçi-zâde, Mevlânâ, Köstendil sancağına müvellâ ta'yîn olunan, Ustrumca Kâdîsı : 160, 162
Mehmed, Korucu-oğlu, yeniçeri, İznikmid kz. : 242
Mehmed, Lâzikıyye kz. : 128
Mehmed, Limin Sancakbeği : 152
Mehmed, maktûl, Gelibolı kz. : 281
Mehmed, Mevlânâ, İstanbul Kâdîsı : 84
Mehmed, Mevlânâ, Kızılıhısâr Kâdîsı : 47
Mehmed, Mevlânâ, Siroz Kâdîsı, Müfettiş-i Emvâl : 183
Mehmed, Mevlânâ, Trabolice Kâdîsı : 159
Mehmed, Mevlânâ, Vize Kâdîsı : 303
Mehmed, Muhzır, Yalağ-âbâd kz. : 218

Mehmed, mûmcı, Eski Odalar, İstanbul : 70

Mehmed, Mustafâ Beğ-zâde, Anadolu eyâletinde vâkı' olan bölük halkı üzerine Kethudâyiri olan : 258, 259

Mehmed, Müteferrika Yûsuf'un karındaşı, Muğla nh. : 333

Mehmed, Müttekâ'idîn Mukâta'ası mültezimi : 69

Mehmed, Narda sâkinlerinden : 335

Mehmed, Özi Beğlerbeği, ber-vech-i arpalık Silistre sancağına mutasarrıf : 298

Mehmed, Pîr, Güre sâkinlerinden : 95

Mehmed, Pîr, Kâdî Alî oğlu, Peçin kz. : 39

Mehmed, Pîr, Vezîr Kalender Paşa'nun hâslarını iltizâm iden : 101

Mehmed, Selmânlu Kâdîsı : 179

Mehmed, Seyyid, sâbık Ankara Kâdîsı : 272

Mehmed, Silistre Kal'ası Dizdârı : 231

Mehmed, sipâhî, Bahotar (?) kz. : 129

Mehmed, sipâhî, Kastamonı sn. : 118

Mehmed, Sipâhî, Mardin hâslarının Voyvodası : 182

Mehmed, Süleymân Çavuş oğlu, Rugo ks., Yakova kz. : 194

Mehmed, şakî, Arnavud Belgradı kz. : 63

Mehmed, şakî, bin akça tîmârı olan, Bolı sn. : 12

Mehmed, şakî, Budaközi Cemâ'ati'nden : 272

Mehmed, şakî, za'ım, Gradifçe Kal'ası halkından, Kırka sn. : 322

Mehmed, Şeyh, Dergâh-ı Mu'allâ Kapucıbaşısı : 291

Mehmed, Tuna defterdârı tarafından mübâşir olan : 122

Mehmed, Vulçitrın Beği, Üsküb ve Kratova Nâzırı : 56

Mehmed, Yazıcı'nun oğlu, Rabiga (?) k., Arnavud Belgradı kz. : 63

Mehmed, yeniçeri, gedik tasarruf eden, Arnavud Belgradı Kal'ası : 67

Mehmedşâh, Mücellid, Edirne : 105

mehter : 231

Mekke-i Mükerrreme : 90, 96; — kâdîsı : 313

mekteb : 131

mektûblar göndermek : 96

me'külât(lar); —ı yoldurup müft ü meccânen çekdürmek : 75; —ın almamak : 176; —ın cebren almak : 262

Melko, maktûl, Sereyen k., Bınarhısârı kz. : 303

memâlik ü Hazîne kalem ile zabtolunmak : 189; — zabtına kâdir olmak : 195; —i Mahrûse : 68, 155, 160, 162, 225, 227, 233, 256, 310

memerr; — ü derbend olmak : 206; — ü ma'ber : 233

memerr-i nâs : 201; — köpri : 247; — olmak : 251

memhûr bkz. mühürlü

Memiş, şakî, Akhısâr kz. : 167

memnû'; — olmamak : 3, 5, 169, 173, 268, 277; — olmayanları ism ü resmleri ile yazmak : 151; — olmayanları ism ü resmleri ile yazup bildürmek : 239; — olmayanları yazup arzulemek : 7, 65, 176; — olmaz ise Âsitâne-i Sa'âdet'e havâle olunmak : 24; — olmaz ise yazup arzulemek : 25; —a olmamak : 77

men' u def'; — eylemek : 1, 22, 24, 30, 41, 82, 83, 84, 141, 155, 156, 192, 197, 206, 239, 242, 257, 266, 275, 278, 298, 315, 333, 334, 341, 346, 348, 361, 364; — itmek : 3, 44, 75, 176, 182, 186, 222, 255, 258, 268, 273, 316, 321, 357, 371; — ol(un)mak : 65, 70, 76, 83, 146, 157, 256, 266, 267, 307, 321, 352, 367

men'ü; — eylemek : 360; — olunmak : 7, 75, 146, 268, 302, 349
 menâzil ü merâhıl : 156, 355; —de gaybet itdürmemek : 61
 Menemen kâdîsı : 243
 Meneş, Yehûdi, İstanbul : 1
 Mengen kâdîsı : 12
 men'le memnû'; — olmamak : 5; — olmayanları ism ü resmleri ile yazup bildürmek : 224
 Mentşe sancağı : 112, 333; — beğı : 39
 Menûfiyye vilâyeti, Mısır : 347
 menzil bârgîri; — beslemek : 41; — tedârük itmek : 318
 menzil hükmi : 225
 menzilci(ler) : 41, 114
 meremmât olunmak : 250, 251
 Merkezefendi Mahallesi ahâlfisi, Hâslar kz. : 144
 Meryem bint-i Muhammed, müteveffâ İstanbul mukâta'acısı İsmâ'il'in kızı : 1
 mesâ'î-i meşkûren zuhûra gelmek : 271
 mescid(ler); — binâ itmek : 72; —inün ekser evkâtda kapuları açılmamak : 220; —ün kıllet-i cemâ'at ü ta'tiline bâ'is olmak : 220
 Mesîh Beğ, Toyran kz. : 236
 Mesîh, Süleymân oğlu, Mezistre kz. : 169
 Mestân karyesi, Karagözli yaylağı, Vezîr-i A'zam Alî Paşa Evkâfı, Filibe kz. : 33
 Mesteriyani karyesi, Fenar kz. : 240
 Mes'ûd ibn-i Hamîs (?), Seyyid, suyolunu seddiden, Medîne-i Münevvere : 93
 mes'ûl ü mu'âteb olmak : 57, 151, 300, 318
 Meşkolor panayırı : 335
 metâ'(lar) [emti'a] : 148; — almak : 115, 158; — getiren gemiler : 148; — getirüp gümrük virenler : 148; — u zehâyir : 221; — ziyâde bahâya çıkmak : 222; —i memnû'a : 222; —ı gümrük-hânededen kaldurulmamak : 148; —ı mahzenden kaldurulmamak : 148; —ın bey' itmek : 160, 162; —nun bahâların virmemek : 114
 metânât ü istihkâm üzre ta'mîr ü meremmet olunmak : 247
 Metrepoliçe kâdîsı : 199
 metropolid : 87
 metrûkât : 64; — zabtına nasb u ta'yîn olunmak : 123; —ı kabzidürilmek : 123; —ı ma'rifet-i şer'le sûk-ı sultânîde fûrûht itmek : 123; —ı ma'rifet-i şer'le sûk-ı sultânîde fûrûht olunmak : 38; —ı mîrîye âyid ü râci' olmak : 38; —ı varan gedüklüye kabzidürilmek : 38; —ın kismet itmek : 217
 mevâcib(ler) : 29; —ini virmek : 152
 mevcûd ve gayr-i mevcûdî defter olunmak : 163
 Mevlânâ Es'ad'un (Şeyhu'l-İslâm) tarlası, Ebî-Eyyûb el-Ensârî ks. : 302
 meyl ü muhâbâdan ihtiyât üzre olmak : 291
 meyyit(ler); —i saklamak : 174; —i bulunmak : 351
 mezârlıklar : 27
 mezbele dökme : 302
 Mezistre sancağı; — kâdîsı : 97, 169; —nda vâkı' olan kâdîlar : 311
 mezra'a : 198; —sın fuzûlî zabtitmek : 39

Mısır : 90, 93, 96, 99, 168, 294, 344, 345, 346, 347, 348, 349; — beğlerbeği : 295, 345, 346, 347, 348, 349; — defterdârı : 344, 345, 346, 347, 348, 349; — Dîvânı : 344; — Hazînesi : 91; — kâdîsı : 80, 99, 344, 345, 346, 347, 348, 349

mızrâk ile urmak : 329

Midillü sancağı; — beği : 222; — kâdîsı : 222; — keferesinün gemileri : 222

Migalkara kâdîsı : 174

Mihal Ekşeto, harâmî, Karpıçe k., Fenar kz. : 240

Mihal İstarha, Roma imparatorunun Dergâh-ı Mu'allâ'da olan Kapukethudâsı : 318

Mihal, Papa, menzilci, Angelikasrı kz. : 114

Mihal, Papa, Yadroz k., Kızıl (?) kz. : 303

Mihalı[ç]cık kâdîsı : 285

Mihalıç kazâsı : 34, 115; — kâdîsı : 34, 81, 230

Mihrümâh Sultân, Vezîr-i A'zam Rüstem Paşa'nın vâlidesi : 295; — Evkâfi, Nevrekep kz. : 229; —'un utekâsı : 295

Milas : 39

Mim (Çelebî /Efendi), Dîvân Kâtibi : 180, 182, 195, 311, 313, 314, 315, 322, 323, 326, 327, 333, 350, 352, 355, 356, 358

mi'mârlar : 84, 241

min-küllî'l-vücûh serbest; — havâss : 22; — olmak : 208, 261, 312

Minnet, şakî, Budaközi Cemâ'ati'nden : 272

Mîrâhûrlu karyesi, Çorum ve Bozok sn. : 170

Mîr'alem karyesi, Re'îsü'l-küttâb Muhammed Mecd'in ze'âmeti karyesi, Menemen kz. : 243

mîrâs : 1; — ü muhallefât : 295

mîr-i mîrân : 140; — âdemleri : 75; — arzıyla mansıb virilmemek : 189; — sübaşları : 315; — u ümerâ : 155; — voyvodaları : 5

mîrî; — avcılar : 336; — hıdmete mâni' olmamak : 151; — için girift itmek : 36; — için kabzolunmak : 70; — için muhallefâtı zabt u kabz olunmak : 90; — kadırğa kerestesi kat'ı : 42; — kadırgalar mühimmâtı : 337, 338; — kâr-hâneye ilhâk itmek : 90; — kireç ocağı : 90; — koru : 338; — koyun-sürücileri : 117; — mâl : 26; — mûm işlemek : 22; — mûmcılar : 22; — tarafından vârid olan tekâlif : 44; —ye âyid ü râci' olan muhallefât u metrûkât : 232, 265; —ye âyid ü râci' olan muhallefâtların zabt u kabz itdürmek : 79; —ye küllî nesne hâsıl olmak : 222; —ye tavuk virmek : 10

mîr-livâ; — âdemleri : 75; — olanlar : 135; — tarafından ta'arruz olunmak : 98; — voyvodaları ve âdemleri : 176

Mîrzâ, Şeyh, Cemâ'at-i Yörükân-ı Türk kethudâsı : 55

Molova kazâsı ahâlîsi : 332

Monlâgûrânî, İstanbul : 220

mor çuka; — ferrâce : 299; — şalvar : 299; — tolama : 299; — yelek : 299

Mora (sancağı) : 159, 233, 319; — beğinin yedek gemisi masrafı : 233; — mukâta'âtı : 233; — yalıları : 233; — beği : 233, 275, 319; —nda vâkı' olan kâdîlar : 311; —nun zü'amâ vü erbâb-ı tîmârı : 233

Moton ve Arhos (?) ve Koron defterleri keferesi : 233

mu'âf re'âyânun hılâf-ı şer'-ı şerîf nesnelere alınmamak : 201

mu'âfiyyetleri kaydolunmak : 86

mu'âf-nâme(ler) : 102; — vü temessüği mücebince amel olunmak : 22; —i kırâ'et olunmak : 201

Mu'allâ, Mekke-i Mükerrreme : 90

mu'allim ü halîfe : 72

mu'allim-hâne binâ itmek : 72
 mu'âvenet; — itmek : 243; — ü muzâheret itmek : 16
 mu'ayyen mûmcı olmayanlar : 70
 mûcib ü sebab-i nasîhat vâkı' olmak : 311
 mûcib-i ibrer; — olmak : 261, 361; — ü bâ'is-i nasîhat vâkı' olmak : 178, 210; — vâkı' olmak : 265
 Mudurnı kasabası : 9; — kâdîsı : 9
 mufassal ü meşrûh; — emr-i şerîf virilmek : 68, 69; — mektûblar virilmek : 278
 muğâyir-i kânûn-ı münîf kimesne rencide eylememek : 311
 Muğla nâhiyesi : 333
 muhâfaza; — beğlerinün sâlyâne vü masrafları : 233; — eylemek : 183, 290; — hıdmeti : 141, 142; —i memleketde sa'y ü ikdâm itmek : 16
 muhalledât u metrûkât(lar) : 232, 265, 311; —ı mîrîye âyid ü râci' olmak : 38; —ı kabzidürilüp sûk-ı sultânîde fûrûht olunmak : 232
 muhalledât(lar) : 116, 275, 295, 369; —dan nesne göstermemek : 369; —ı evlâdına intikâl itmek : 116; —ı hıfzolunmak : 17; —ı intikâl itmek : 17; —ı kabzitmek : 369; —ı kabzolunmak : 182; —ı mîrî için zabt u kabz olunmak : 90; —ın der-kîse itdürmek : 79; —ın fûrûht itdürmek : 79; —ın zabt u kabz itdürmek : 79
 Muhammed Halîfe, Hüseyin Paşa Câmi'ı'nun Evkâfı Kâtibi ve Mü'ezzini, Taşlu ks., Hersek sn. : 20
 Muhammed Mecd, Re'îsü'l-küttâb, Tuğrâ-yı Şerîf hıdmetinde olan : 2, 243
 Muhammed Sâlih, Seyyid, su yolunu seddiden, Medîne-i Münevvere : 93
 Muhammed, Akhısâr Kâdîsı : 167
 Muhammed, Bolı Sancakbeği : 9, 10, 124, 290
 Muhammed, Dîvâne, şakî, Akhısâr kz. : 167
 Muhammed, ebnâ-i sipâhiyândan, Narda kz. : 116
 Muhammed, Hâcî, Çelebî oğlu, Burusa sâkinlerinden : 94
 Muhammed, Hâcî, Mukâbelecî Halîfesi Mustafâ'nın karındaşı : 168
 Muhammed, Hümâşâh Sultân'ın Kethudâsı Ahmed Çavuş'un âdemi, Karaman ey. : 8
 Muhammed, İyâbcı, Gâzî Yahyâ Paşa Evkâfı : 131
 Muhammed, Kefe Beğlerbeği : 140
 Muhammed, Kızılıhsâr Kâdîsı : 167
 Muhammed, Paşa Çelebî Vakfı Mütevellîsî, Burusa : 353
 Muhammed, Rûmîli Muhzırbaşısı, Dergâh-ı Mu'allâ Kapucısı : 284
 Muhammed, sâbık Karahısâr-ı Na'llu Kâdîsı Muhammed'in âdemi : 82
 Muhammed, sâbık Karahısâr-ı Na'llu Kâdîsı : 82
 Muhammed, sâbık Karaman Beğlerbeği, Karaman Defterdârı, Muhassıl-ı Emvâl, Karaman ve İçil Sancağı Muhâfızı : 244, 245, 246
 Muhammed, şakî, Tavas kz. : 331
 muhârebe vü gavgâ olmak : 174
 Muharrem, kâdî, müteveffâ, Kastamonı sn. : 118
 Muharrem, kâdî, Nanya (?) k., Ginolı kz., Kastamonı sn. : 113
 Muharrem, Mevlânâ, Kâdî : 146
 Muharrem, mütekâ'id Tımışvar Beğlerbeği : 141, 142, 157
 Muharrem, şakî, Dereli k., Bozkır kz. : 351

muhâsebe(ler); —in müfredât defteri mücebince yirlü yirinden hakk üzere görmek : 121; —si görilmek : 32, 48, 66, 121, 196, 289; —sin gör(dür)mek : 32, 196

muhassıl(lar) : 166; — ü müfettiş ü nâzır olanlar : 69; —ı emvâl : 195, 244, 246

muhkem; — darbitmek : 117; — habs ü arz itmek : 291; — habsitmek : 31, 59, 63, 81, 95, 193, 264; — tenbîh ü te'kîd eylemek : 7, 61, 235, 246

Muhsin bin Seyyid Mem (?), Seyyid, suyolunu seddiden, Medfne-i Münevvere : 93

muhtâc-ı arz olanlar : 103; —ı yazup arzeyelemek : 169

muhzır : 284; —başı : 284

muhzırlıktan ref' olunmak : 326

mu'în olmak : 292

Mukaddem Haffâce, şakî, Zengelûn k., Mısır : 80

mukarrer ü ibkâ olmak : 237

mukâta'a(ât) : 35, 69, 208; — mâlından havâle olunan hazîneler : 29; — müfettişi : 246; — takdîr olunmak : 72; — virmek : 27

mukâta'acı : 1

mukayyed olmak : 100, 160

muktezâ-yı (emr-i) şer'-ı kavîmle /mutahher amel itmek : 47, 109, 118, 236, 263, 287

mûm : 22, 70, 84, 241; —hâneler : 84, 241

mûmcılar : 22, 70

mûmyağı : 70; — alup işleyüp mahallât u çârsûlarda bey' itmek : 70; —n alup evlerinde ve dükkânlarında hılâf-ı kânûn murâdları üzre mûm dökmek : 70

mumzâ vü mahtûm müfredât defteri : 79, 123, 265, 311

murâbaha : 200; — bahânesiyle akça taleb itmek : 157; —sın göndermemek : 194; —yı ekl ü bel' eylemek : 200

Murâd Beğ, Bihke Sancakbeği : 119

Murâd Çavuş, Dergâh-ı Mu'allâ Çavuşı : 4

Murâd Çavuş, Dergâh-ı Mu'allâ Çavuşı, Taşköpri kz. : 149

Murâd, Asporce Hâtûn Evkâfi Mütevellîsi, Bursa : 127, 211

Murâd, Dergâh-ı Mu'allâ Müteferrikası, Mahrûse-i İstanbul Gümrüği ve Tevâbi'ı Mukâta'âtı Emîni : 35

Murâd, Rodos beği kâyim-makâmı ve kethudâsı : 297

Murâd, sûhte, Kütâhiyye kz. : 5

murâfa'a(-i şer'-ı şerîf); — eylemek : 138; — için da'vet olunmak : 39; — itmek : 78, 110, 139, 242, 290, 303, 315, 322; — olup icrâ-yı hakk olunmak : 110; —dan kat'ı mukarrer kılınmak : 333; —ol(un)mak : 1, 65, 85, 127, 230, 333; —ya râzî olmamak : 208

Murtazâ, erbâb-ı tîmârdan Mehmed'in oğlu, Arnavud Belgradı kz. : 62

Mûsâ Çavuş, Emîn, Bolı sn. : 354

Mûsâ karyesi ahâlîsi, Aydos kz. : 25

Mûsâ Re'îs, gemisi sulanup karaya çıkan : 108

Mûsâ, Belci, şakî, Çiğiller k., Mağnisa kz. : 252

Mûsâ, Hâcî Mehmed oğlu, şakî, Aşakanye (?) k., Ayaş nh. : 31

Mûsâ, Kâdî, Çinelü : 217

Mûsâ, Kîlârcıbaşı : 294

Mûsâ, sâbık Karaman Beğlerbeği, ber-vech-i arpalık Hamîd sancağına mutasarrif : 16

Mûsâ, şakî, Budaközi Cemâ'ati : 272

Mûsâ, şakî, Mağnisa kz. : 252

Mûsâ, Yeniçeri Mehmed'in hıdmetkârı, Rûm ey. : 356
Muslî Çavuş, Re'îsü'l-küttâb Muhammed Mecd'in ze'âmeti karyelerinden Dobruca karyesi'nin müştereki : 2
Muslî, Burdur'da Hâcî Bayram Zâviyesi Vakfı'na borcu olan : 40
Muslî, İlyâs Beğ Vakfı'nda şart-ı vâkıfa ve deftere muhâlif kitâbet ihdâs iden, Gekbovize ks. : 270
Muslî, Solak, gemi re'îslerinin mübâşiri : 151
Muslî, yeniçeri, Kite kz. : 115
Muslihuddîn, Mevlânâ, Üsküdar Kâdîsı, Mihaliç kazâsına mutasarrıf : 115
Muslihuddîn, ulemâdan, Peçin kz. : 39
Mustafâ (Efendi /Çelebî), Dîvân Kâtibi : 175, 293
Mustafâ Ağa, Hâcî, Hasan Paşa Evkâfî Nâzırı, Dâru's-sa'âde Ağası : 52, 181, 224, 261, 273, 312, 314, 344, 348
Mustafâ Ağa, Kapucıbaşı : 276
Mustafâ Ağa, Vidin : 327
Mustafâ bin Himmet, Sağrancılar k., Akhısâr kz. : 329
Mustafâ bin Mecîd, şakî, Loha (?) k., Depedelen kz. : 133
Mustafâ Çavuş, Bosna Beğlerbeği İbrâhîm'in Sübaşısı : 319
Mustafâ Çavuş, Dergâh-ı Mu'allâ Çavuşı : 46, 100, 248
Mustafâ Çavuş, Dergâh-ı Mu'allâ Çavuşı, Berkofça kz. : 77
Mustafâ Çavuş, Dergâh-ı Mu'allâ Çavuşı, müteveffâ : 112
Mustafâ Çavuş, Müteveffâ İbrâhîm Paşa Evkâfî'nun sâbık mütevellîsi, Hezargrad kz. : 121
Mustafâ Çavuş, yeniçeri çavuşı : 311
Mustafâ Hân, Sultân : 186
Mustafâ Paşa Evkâfî, Zadrîma kz. : 325; — re'âyâsı : 325
Mustafâ Paşa, Gegir'de (?) medfûn : 325
Mustafâ Paşa, Vezîr : 312
Mustafâ Paşa, Vezîr, Bağdâd muhâfazasında olan : 170
Mustafâ Paşa, Vezîr, Mısır muhâfazasında olan : 344
Mustafâ Paşa, Vezîr, müteveffâ : 116
Mustafâ, Aksıgır k., Samakov kz. : 192
Mustafâ, Alî oğlu, Burusa : 94
Mustafâ, Anadolu Beğlerbeği Müsellimi : 216
Mustafâ, Aydıncık Kâdîsı : 54
Mustafâ, Azebler Ağası, Kal'a-i Vidin : 327
Mustafâ, Dergâh-ı Mu'allâ Çâşnigîri : 209
Mustafâ, Dergâh-ı Mu'allâ Çavuşı Murâd Çavuş'un âdemi : 4
Mustafâ, Dergâh-ı Mu'allâ Müteferrikalarından, Niş Köprüsi'nün tamirine me'mûr : 250, 251
Mustafâ, Dergâh-ı Mu'allâ Müteferrikası : 122, 247
Mustafâ, Dergâh-ı Mu'allâ yeniçerilerinden Mehmed'in karındaşı : 59
Mustafâ, Dergâh-ı Mu'allâ yeniçerilerine serdâr nasb u ta'yîn olunan, İznikmid kz. : 11
Mustafâ, Emîr, eşkiyâ ile Zengelûn karyesini basan, Mısır : 80
Mustafâ, evi şakîler tarafından cebren alınan, Kastamonı sn. : 205
Mustafâ, Ginolı kz., Kastamonı sn. : 113
Mustafâ, Gügercinlik Kâdîsı'nun Nâyibi : 137
Mustafâ, Hâcî Hamza oğlu, şakî, Çiğiller k., Mağnisa kz. : 252
Mustafâ, Hâcî, borçlu, Bayındır kz. : 64

Mustafâ, Hâcî, Dergâh-ı Mu'allâ Kapucusı : 205
Mustafâ, Hâcî, maktûl, Gelibolu kz. : 281
Mustafâ, İltoğan k., Bozkır kz. : 351
Mustafâ, Kalender Çavuş-oğlu, Alî Paşa Evkâfı'na borcu olan, Encesne (?) k., Zihne kz. : 110
Mustafâ, Kâtib, Sinekçiler k. Sipâhîsi, Lapseki kz. : 136
Mustafâ, Klis Sancakbeği : 119
Mustafâ, Koyun Emîni Hüseyin Çavuş'un Kethudâsı : 84, 241
Mustafâ, Limin kâdîsının kâyim-makâmı : 153
Mustafâ, Makri k., Mihaliç kz. : 81
Mustafâ, Mâllı, Dergâh-ı Mu'allâ yeniçerisi, Sereğen k., Yenice ks., Bınarhısâr kz. : 49
Mustafâ, Matbah-ı Âmire Emîni : 69
Mustafâ, Mevlânâ, Avinye Kâdîsı : 137
Mustafâ, Mevlânâ, İpekci-zâde dimekle ma'rûf, ulemâdan, Edirne : 73
Mustafâ, Molova Kâdîsı : 332
Mustafâ, muhızır, Ferecik kz. : 326
Mustafâ, Mukâbeleci Halifesi : 168
Mustafâ, mülâzimînden, Akhısâr kz. : 167
Mustafâ, Müsellim-i sâbık, Kütâhiyye sn. : 315
Mustafâ, Müttekâ'idîn Mukâta'ası Mültezimi : 69
Mustafâ, müteveffâ Dergâh-ı Mu'allâ Yeniçerileri Ağası : 56
Mustafâ, Salur k., Akhısâr kz. : 329
Mustafâ, Sefer Big oğlu, Kırka Beği : 119
Mustafâ, Selanik Sancakbeği : 135
Mustafâ, Seyyid, sâdât-ı ızâmdan : 39
Mustafâ, Siroz Havâlesi : 168
Mustafâ, şakî vü ehl-i fesâd, Kerş Kal'ası'nda Beşli Ağası : 213
Mustafâ, şakî, Dereli k., Bozkır kz. : 351
Mustafâ, Şeyh-zâde, Güzelhısâr kz. : 217
Mustafâ, Tuna Nâzırı : 310
Mustafâ, Yeniçeri, mûmcı, İstanbul : 70
Mustafâ, zorla erzâkı alınan, Peçin kz. : 39
Musul : 45
mutî' u munkâd olmak : 232, 265
muvâza'a tarîkıyla fûrûht itmek : 330
Muzafferüddîn Hammâmı, Taşköpri kz. : 149
muzâyaka(lar); — çekdürmemek : 23, 96; — çekilmek : 70; — olmak : 36, 69, 151; — üzre olmak : 36, 257; —
virmek : 33, 74; —ı olmak : 27; —sı olmak : 131
mübâlağa atlu vü sekbânlar ile devre çıkmak : 354
mübâşir; — almak : 62; — ta'yîn itdürmek : 82; — ta'yîn olunmak : 77, 100
müceddeden binâ olunan çeşme : 51
müceddeden binâsı fermân olunan kal'a : 92
müceddeden kethudâyiri nasbolunmak : 258, 259

müceddeden medrese binâ itmek : 125
müceddeden tahrîr ü defter olunması : 86
müceddeden ta'yîn olunan beğlerinin sâlyâneleri ve gemileri masrafları : 233
mücellid : 105
müciidd ü sâ'î olmak : 290, 331
müd : 69
müderis(ler /în) : 47, 48, 73, 125; — derse varmamak : 362; —ün derse müdâvemet idenleri : 362
Müderis, vakıf yaylak, Vezîr-i A'zam Alî Paşa Evkâfı, Filibe kz. : 33
mü'ekked; — ahkâm-ı şerîfe virilmek : 84; — emir yazılmak : 273/a; — emirler virilmek : 241, 280; — ü mükerrem evâmîr-i şerîfeleri olmak : 75; — ü müşedded emr-i şerîf gönderilmek : 238
müfettiş(ler) : 166; — ü muhassıl ta'yîn olunmak : 233; — ü nâzır olanlar : 69; —i emvâl : 26, 231
müfettişlikden ref' olunmak : 354
müfredât defter(ler)i : 13, 123, 200, 232, 243, 265; — mücebince muhâsebesin görmek : 32
müft ü meccânen; — at beslemek : 114; — bir nesnelere aldurmamak : 7, 201; — kereste vü yim ü yiyecek ve sâyir salgunlar salmamak : 18; — koyun u kuzı almak : 262; — me'kûlâtı çekdürmek : 75; — nesnelere almamak : 315; — tavuk ve arpa vü otluk ve sâyir me'kûlâtın cebren almak : 262; — yim ü yimek alın(ma)mak : 160, 162, 257; — yim ü yimekler tedârük itdürmek : 342; — yim ü yimeklerin almak : 7, 139, 176, 224, 262, 315; — yim ü yiyeceklerin almamak : 98
müftî'l-enâm : 136
mühimmât(ler) : 309; —ın akçalarıyla narh-ı cârf ve olıgeldüğü üzre tedârük ü ihzâr eylemek : 23; —un avkına bâ'ıs olmak : 44
mühürlü [memhûr]; — mektûb : 37; — mektûb virilmek : 11, 38, 79, 106, 111, 115, 118, 122, 149, 232, 242, 265, 278, 288, 306, 352, 360; — sahîh sûret-i defter-i cedîd-i hâkânîye nazar itmek : 325; — sahîh sûret-i defter-i icmâl-i cedîd-i hâkânî ibrâz itmek : 9; — temessüğü olmak : 188; — temessük vir(il)mek : 33, 102, 116; — tezkire göndermek : 127, 229; — tezkire(ler) virmek : 6, 177; — ü mahtûm tezkire virmek : 177
mükerrer ü mücedded evâmîr-i şerîfeleri olmak : 75
mülk bâğ : 341
mülk ev(ler) : 358; —ın müft ü meccânen elinden almak : 263; —ine dahilidürilmemek : 263; —ini cebren çeküp almak : 205
mülkiyyet üzre tasarruf itmek : 340
mühedim olan selh-hâneler ta'mîr olunmamak : 84
mürdelerin defnitdüğü yirler cemî'an tolup yir kalmamak : 27
mürdolmak : 49, 107
mürtezika : 32; — vazîfelerin almakda muztarib olmak : 131; — vü erbâb-ı vazâyif : 32
mürûr u ubûr; — iden ebnâ-i sebîlün yollarına inmek : 139; — müşkil olmak : 335; —da kemâl mertebe usret çekmek : 247; —dan kalmak : 137
Mürüvvet, şakî, sùhtelıktan ferâgat eyleyen, Atranos kz. : 21
müsâferet üzre iken fevtolanlar : 261
müsâfirîn; —e it'âm için vakfeylemek : 74; —i katleylemek : 308; —ün ta'âmına küllî muzâyaka virmek : 74
müsakkafâtı ihrâk olunmak : 131
müsellem beğlerine mahsûl kaydolunmak : 9
müsellem u piyâde avârızı cem'ı : 339
müsellem(ler) : 335
müsellimler : 300

müslimân(lar) : 50, 81, 114, 169, 205, 282, 303; — evi ihrâk olunmak : 119; — eylemek : 207; — müte'ezzî vü mütezaccır (?) olmak : 186; —a muzâyaka virmek : 222; —dan ahvâlin teftîş ü tefahhus itmek : 71; —ı ehl-i örfe gamzitmek : 173; —ı şâhid tutmak : 187; —un anbârların bozmak : 139; —un çiftlerin sirka itdürmek : 178; —un dahı yollarını sedditmek : 329; —un ehl ü ryâllerin çeküp almak : 139; —un ehl-i beyti : 185; —un evleri içine havâle olmak : 164; —un evlerin basmak : 100; —un hakkında müzevver sicill ü huccet yazmak : 173; —un kimisin katl ve kimisin esîr itmek : 119; —un oğulların çeküp almak : 218

müstahfız(lar /ân) : 153; — u azebân : 28

Müstecâb, Ginolı kz., Kastamonı sn. : 113

Müstecâb, mîrî avcı, Ortapâre kz. : 336

müste'cir : 242

müstekıl câbî ta'yîn olunmamak : 13

müstekıl kâdî oturmak : 268

müstekıl kapucılar gönderilmek : 293

müstekîm ü dîndâr : 160, 216; — nâyibün ta'yîn eylemek : 161; — olmak : 258, 259, 288

müstevlî olmak : 227

müte'addid evleri olmayanların evlerine konmamak : 7, 176

müte'ezzî vü mütezaccir olmak : 186, 326

müteferrik gitmeyüp cümlesi bir yirden gitmek : 364

müteferrika vü çavuş ve kılâ' ağaları : 119

müteferrikalık ulûfesi : 91

Mütekâ'rdîn Mukâta'ası : 69

mütemerridi sekitmek : 107

mütenebbih olmak : 235

mütevellî : 197; — nasbitmek : 187; —i kebîr : 121

müttefik olmak : 192

müzâhame virmek : 154

müzekkî olmak : 208

müzevvec tercemân : 86

müzevver; — arz u mahzar yazmak : 173; — sicill şakkolonmak : 1; — sicill ü huccet yazmak : 173; — tezkire ibrâz itmek : 110; — ü sâhte tezkireler : 88; — ü telbîsliği mesmû' olmak : 169

nâ-bâliğ; — olmak : 49; —a kız : 371

nâ-bedîd itmek : 8

nâ-ehl olanlara mansıb tevcîh ü arz eylememek : 189

Nahcıvan'ın fethi : 119

nakd akça : 172, 299, 361

nakdiyyesin almak : 168

nakl-i şer'ıyye : 168

nakl-i şer'î ile gelmek : 363

Nakşa kâdîsı : 132

na'l-bahâ : 114

namâz akçası : 352
nâme-i hümayûn : 96
nâ-mevcûdı mevcûd yazmamak : 67
Na'nâtiyye karyesi, Menûfiyye vt., Mısır : 347
Narda (kasabası/kazâsı) : 13, 335; — hâsları : 116; — kâdîsı : 116, 273; — ve tevâbi'ı hâsları : 273
narh husûsına küllî ihtilâl gelmek : 367
narh-ı cârî : 23, 250, 315, 361, 367; — üzre fûrûht olunmak : 222; — üzre kifâyet mikdârı kurşunu alıvmek : 250
narh-ı rûzî : 7, 57; — üzre akçalarıyla satanlardan aldurmak : 7; — üzre ihtiyârlarıyla satanlardan almak : 176; — üzre mûm yitişdirmek : 70
Nasârâ tâyifesi : 191
Nasûh Halife, Hızır Koricı Vakfı sâbık Mütevellîsi, Rodoscuk kz. : 197
Nasûh Kara, Gedos kz. : 315
Nasûh Paşa, vezîr, müteveffâ, eşkiyâ üzerine serdâr olan : 77, 173, 321
Nasûh, Dergâh-ı Mu'allâ yeniçerileri şorbâcıları kethudâsı : 111
Nasûh, Hâcî, şerîr, Güreş k., Mihaliçcik kz. : 285
Nasûh, Kara, yeniçeri, maktûl, Gelibolu kz. : 281
Nasûh, katl zanlısı, Karı k., Yenişehir kz. : 17
navlun bahâsı : 320
Nazar, Kiremidli (?) k. ahâlîsinden, Ermiye kz. : 65
Nâzır Mehmed Evkâfî'nun mütevellîsi, Edirne vt. : 32
nâzır(lar); — olmak : 233; — ta'yîn olunmak : 99; —ı vakf olanlar : 347; —ı ref' olunmak : 99
Nazilli kasabası : 24
Nebî, Voyvoda, Nevrekep kz. : 229
neccâr : 251
neferât ağaları : 45, 355
Nefes, Kûtâhiyye sn. : 315
nefy-i beled; — itmek : 191; — olunmak : 191
nehb ü gâret; — eylemek : 81, 331; — it(dür)mek : 104, 114, 129, 159, 172, 252, 276; — olunmak : 364
nehr-i Yezîd bkz. Yezîd nehri
Nesîmî, şakî, Dereli k., Bozkır kz. : 351
nesne; — salmamak : 98; — zâyî' u telef itdürmemek : 295
neşv ü nemâ bulmuş emekdârlar : 239
nevâhî vü kurâ halkı : 291
Nevesin kâdîsı : 257
Nevrekep kazâsı : 229; — kâdîsı : 229
nevrûz ve ağustos irsâliyyeleri : 233
nezâret hıdmetinde olmak : 91
nezâretlerinden ref' itmek : 99
nısf-ı niyâbet-i nefis-i Mudurnı : 9
Niğbolı; — kâdîsı : 334, 359; — kapudâni : 334
Niğde sancağı : 8
nikâh; — it(dür)mek : 39, 371; —a kız virmek : 371; —lu hâtûn : 39
Nikola Halika (?), harâmî, Karpiçe k., Fenar kz. : 240

Nikola Kürkci, zimmî, borçlu, Eflak : 14
Nikola, hâssa koyun-sürücisi, Ustunko k., Fenar kz. : 117, 240
Nikola, haydûdlara kılavuz olan, İstos k., Cırnaraka nh., Vidin sn. : 165
Nikola, menzilci, Angelikasrı kz. : 114
Nikola, Rahova k., Mezistre kz. : 169
nisvâna söz atmak : 185
Niş kasabası : 247; — kâdîsı : 247, 248; — Köprüsi : 248, 250, 251
Nişâncı hâsları : 55
Nişâncı Paşa Câmî'-ı Şerîfi, Ebî-Eyyûb el-Ensârî ks. : 302
nişân-ı hümâyûn virilmek : 86
nişânlu; — harâc defteri : 233; — vü mühürlü icmâl defteri : 68
niyâbet; — ü kitâbetden hâlî olmamak : 173; — hıdmeti : 173
Niyâde (?) karyesi, Buhayra vt., Mısır : 346
nizâ'(lar); — eylemek : 127, 136, 187, 349; — idenleri men' u def' eylemek : 348; — itmek : 3, 8, 340, 348; —
olunan yirler : 136; — olunmak : 278; —a mütesaddî olmak : 77; —rı olmak : 60
nukûd : 76; — akça : 194; — vakfı : 40; —ı der-kîse itmek : 38
Nûrlu Hâtûn, İltoğan k., Bozkır kz. : 351
Nûrullâh, Armolu k., Seydişehir kz. : 351
nüvvâb : 261

ocağın ihtiyâr u emekdârları : 288
ocaklık; — bağlanmak : 233; — ta'yîn olunmak : 69
odalar vakfıtmek : 72
odun : 361
oğlan; — cem' itmek : 41; — çekmek : 180; — devşürmek : 41; —cıklar : 114
oğlın katlitmek : 180
ok; — ile urup katlitmek : 81; — u yayları bırakmak : 5
oligelene muhâlif cem'ıyyet itmek : 277
oligelmişe muğâyir iş itdürmemek : 29
Olondorik Kâdîlığı : 240
olukların pâk itmek : 325
onat (vehile) mukayyed olmak : 3, 118, 235
onat basîret üzre olmak : 117
onat vehile tefîş ü tefahhus itmek : 8, 107
Onbeşinci Bölük : 288
Ondördüncü Ağa Bölüğü : 232
Onikidîvân kâdîsı : 124
orak biçdürmek : 199
ordu ihrâcı : 246
Ordu-yı Hümâyûn : 94, 170
Orhan, Sultân : 155, 211

Orta havz, Ayvadlı k., havâss-ı Kostantıniyye muzâfâtından : 370
Ortapâre kâdîsı : 336
Oruç, Aksığır k., Samakov kz. : 192
Osmân bin Hüseyin : 99
Osmân, Bosna Defterdârı : 43
Osmân, Kiremidli (?) k., Ermiye kz. : 65
Osmân, Köstendil sancağına ber-vech-i arpalık mutasarrıf olan : 193
Osmân, Niğbolı kz. : 359
Osmân, şakî, za'ım, Gradifçe Kal'ası halkından, Kırka sn. : 322
Osmân, şerîr, Tırsâd (?) k., Yenişehir kz. : 286
Osmân, Şeyh Abdüllatîf Evkâfî'na ait cem' eylediği murâbahayı ekl ü bel' eyleyen, Borlı ks. : 200
Osmân, üstâd, ebnâ-i sipâhiyândan, Kudüs-i Şerîf'de su-yolcı hizmetine tayin olunan : 92
Ostrova kazâsı : 180; — kâdîsı : 180
otlak u kışlak u ağıl resmi, 273/a
Otuzlu müteferrikalar : 240
Ovacık karyesi, Mezistre'ye mülhak iken Barduna kazâsına ilhâk olunan : 97; — halkı : 98

öküzlerin gâret itmek : 95
Ömer Ağa, Kapucıbaşı : 119
Ömer Çavuş, Dergâh-ı Mu'allâ Çavuşı : 109
Ömer Çavuş, şakî, Peçin kz. : 39
Ömer, Alaybeği-zâde Mehmed Çavuş oğlu, Kusal (?) k., Tırhala sn. : 175
Ömer, Altübölük Ağası Kâyim-makâmı, Mândeler Ağası : 258, 259, 288
Ömer, ebnâ-i sipâhiyândan, Salur k., Akhısâr kz. : 95
Ömer, Hâcî, Belh hâkimi tarafından ilçilik tarîkıyla Südde-i Sa'âdet'e gelen : 96
Ömer, Kastamonu ve Kengırı ve tevâbi'ı mukâta'âtı Nâzırı Mehmed'in âdemi : 145
Ömer, Mevlânâ, Kütâhiyye Kâdîsı : 258, 259
Ömer, Niğbolı kz. : 359
Ömer, Şeyh, Mevlânâ, Ayasofya-i Kebîr Câmî'-ı Şerîfî'nde Vâ'ız : 301
Ömer, ulemâdan, Peçin kz. : 39
Ömer, Vezîr Ca'fer Paşa'nun Voyvodası : 285
Ömer, Vezîr Kalender Paşa'nun hâsırlarını iltizâm iden : 101
örf itmek : 117
Örtülüvîrân mezra'ası, Mihalıç kz. : 230
örürin tağıdmak : 342
öşr ü resm : 273/d; — ü resmlerin şer' u kânûn üzere edâ itmek : 65
öşr ü sâlâriyye; — virmemek : 229; — si bi't-tamâm alıvirilmek : 273; — sin virmekte inâd itmek : 273
öşr(ler) : 328; — alınmak câyiz olan zamân : 305; — ü bâd-ı hevâ : 338; — ü ispençe : 253; — virmek : 354; — i dörtde bir almak : 114; — i şıra virmemek : 229; — i tamâm virmeyüp ketmeylemek : 273; — in sâhib-i arza kânûn üzere alıvirmek : 273/d; — in harmen zamânında ölçüp der-anbâr itmek : 192
Özi : 298; — beğlerbeği : 103, 298, 310; — cânibi : 237; — cânibine fermân olunan sefer-i hümâyûn : 225; — cânibiniün muhâfazası : 238; — Kal'ası : 298; — Seferi : 223, 226, 227, 237; — yakası : 231

pâk ü tathîr; — eylemek : 245; — it(dür)mek : 10, 293
Pakladi, Yenice k., Bınarhısârı kz. : 303
palamud tahmîl itmek : 222
palanka binâ olunmamak : 206
panagir bkz. panayır
panayır [/panagir] : 240, 335
Panayot, Filibe (?) k., Tırhala kz. : 41
Panayot, Veri (?) k., Marmara : 316
panbuk [/penbe] : 209, 221; — ipliği : 222
Papas Köprüsi, Tımışvar ey. : 142
papaslar : 87
Parakin kâdîsı : 247
Paşa Çelebî Vakfı, Burusa : 353
Paşa karyesi, vakıf karye, Çöke nh., Edirne : 368
paşmakçı levendât : 207
paşmaklık : 56; — hâslar : 273
Payas kâdîsı : 343
Peçin kazâsı : 39; — kâdîsı : 39
Peçuy kâdîsı : 66
Pedrikad, maktûl, Sereyen k., Bınarhısârı kz. : 303
peksimad; — tabhı : 141; — virilmek : 214; — bahâ : 114
Peltek Hasan Çavuş, İznikmid kz. : 338
penbe bkz. panbuk
pencerelerin taşlamak : 207
Pençikci-kızı, bkz. Fâtuma, Pençikci-kızı
perâkende; — olmak : 120, 176, 300; — olup celâ-yı vatan itmek : 50; — vü perîşân olmak : 12, 39, 97, 119, 157, 160, 173, 178, 246
Pertev Paşa, Vezîr : 76; — Câmi 'i, İznikmid kz. : 76; — Evkâfı, İznikmid kz. : 242
Pervâne, Yalağ-âbâd kz. : 218
Pervîz, Kördüs kz. : 275
Pervîz, Vezîr-i Sâni ve Kâyim-makâm Mehmed Paşa'nın âdemi : 12
Petko (?) -zâde, Dîvân Kâtibi : 359
Petlan Gabor, Erdel Voyvodası : 225, 227
Petro günü : 277
Pîr Çelebî, Dîvân Kâtibi : 296
Piskopoz, Angelikasrı kz. : 114
Pitoviştse karyesi, Karatağ kz. : 287
piyâde; — beği olanlar : 9; — vü müselleme beğlerine mahsûl kaydolanmak : 9
Piyâle, şakî, Dereli k., Bozkır kz. : 351
Piyana karyesi ahâlîsi, Trabolice kz. : 159

Platamone; — kâdîsî : 141; — Kal'ası : 142

Podgoriçe kasabası : 171

poklon nâmına küllî akçaların almak : 176

Posdo, harâmî, Karpiçe k., Fenar kz. : 240

Preboy kâdîsî : 277

Prik (?) manastırı, Usuga (?) yaylağı, Kratova kz. : 308

Prozor kasabası, Klis sn. : 138

Râbi'a Hâtûn, Pertev Paşa'nun evlâdı, Vezîr Pertev Paşa Evkâfı'nın mütevelliyesi : 76

Rabiga (?) karyesi, Arnavud Belgradı kz. : 63

Radol, şakî, Artyeşka (?) k., İvranya kz. : 193

Radonya (?), bedel-i avâriz kabzeyleyen, İstari Eflak kz. : 278

Ragafer (?) nevâhîlerinde vâkı' olan karyeler ahâlîleri : 325

râhib : 114, 308

Rahmân, tuzakçı, Gönen kz. : 210

Rahova karyesi, Mezistre kz. : 169

Rahoviçe kâdîsî : 293

ra'ıyyet; — yazmak : 342; —oğlı ra'ıyyet : 65

rakabe; — ile akça hâsıl olmak : 72; — itdürmek : 317; — ol(un)mak : 125, 317; —ye muhtâc olmak : 317

Ramazân Hâce, İzdin kz. : 340

Ramazân, Ebî-Eyyûb el-Ensârî ks. : 302

Ramazân, Müteferrika, Podgoriçe ks. : 171

Ramazân, Ram(o)-oğlı, şakî, Arnavud Belgradı Kal'asında gedik tasarruf eden : 62, 63, 67

Ramazân, şakî, Bozkır kz. : 351

Ramazân, Tosya Kâdîsî : 179

Ramazân-ı şerîf : 167

Rapo (?), bedel-i avâriz kabzeyleyen, İstari Eflak kz. : 278

Ravza-i Mutahhere'ye niyyet ü azîmet eylemek : 301

re'âyâ (vü berâyâ) : 16, 126, 159, 199, 258, 259, 262, 278, 290, 291, 326; — akvâl ü ef'âlinden rızâ vü şükran üzere olmak : 195; — âsûde-hâl olmak : 216, 323, 324; — elinden âciz kalmak : 132; — eşkiyâsı : 210; — feryâd ü şekvâ itmek : 114; — fukarâsı : 134; — garaz u ta'assub ile rencide olunmamak : 160, 162; — ihrâc itmek : 247; — ile akına gitmek : 219; — ile berâber itmek : 126; — ile muvâcehe itmek : 55; — muvâcehesinde isbât itmek : 55; — perâkende vü perîşân olmak : 119; — rencide olunmamak : 319; — silkine münselik olmak : 342; — şükran üzere olmak : 195; — ta'ciz olunmaktan ihtirâz üzere olmak : 247; — takrîri üzere onat vechile tefîş ü tefahhus itmek : 13; — talebiyle karyelere çıkmak lâzım gelmek : 7; — üzerine devre çıkmamak : 7, 176; — üzerine varmak : 7; — üzerine ziyâde atlu ile devre çıkmamak : 315; — üzerlerine ziyâde atlu ile çıkmak : 352; —oğlı re'âyâ : 210; —da sühte rızkı olmak : 78; —dan akça alınmamak : 183, 247; —dan bir akça ve bir habbe alınmamak : 293; —dan bir senede iki def'a mahsûl almamak : 106; —dan cebrile tekrâr mahsûl almak : 83; —dan küllî akça almak : 78, 141, 243; —dan ziyâde akça cem' itmek : 248; —nun akçaların almak : 139; —nun ehl ü ıyâllerine tecâvüz itmek : 365; —nun emvâl ü erzâkların aldurmak : 173; —nun hilâf-ı şer'-ı şerîf akçaların almak : 205, 262; —nun himâyet ü sıyâneti : 244; —nun karyelerini âteşe urmak : 119; —nun müft ü meccânen yim ü yiyeceklerin almakdan ziyâde hazer itmek : 244; —nun önlerine düşmek : 130; —nun üzerlerine

konmak : 262; —sı perîşân olmak : 13; —sı rencide itdürilmemek : 78; —sın ve âdemlerin bî-vech rencide itmekden hâlî olmamak : 78; —ya bir vechile zulm ü te'addî eylememek : 7; —ya dahl (ü tecâvüz) olunmamak : 7, 278; —ya enfa' olmak : 296; —ya hakları hükmolunmak : 82; —ya kışlak akçası salmak : 57; —ya kışlak zamânında akça salınmamak : 57; —ya küllî zulm ü te'addî eylemek : 322; —ya mâni' olmak : 16; —ya nice iş itdürmek : 326; —ya (te'addî vü) tecâvüz itmek : 13, 16; —ya te'addî vü tecâvüz olunmamak : 245; —ya zulmi olmak : 101; —yı darbitmek : 205; —yı himâyet ü sıyânet eylemek : 176, 192; —yı hîş-nîşin itmek : 181; —yı idlâl itmek : 44; —yı kendüsi haklamak : 44; —yı kimesneye rencide vü remîde itdürmemek : 83; —yı meclis-i şer'a ihzâr itmek : 199; —yı rencide itmek : 39, 142, 338; —yı rencide vü remîde eylememek : 111, 176, 246; —yı rencide (vü remîde) itdürmemek : 25, 199, 278; —yı tahrîk ü idlâl itmek : 192; —yı tahrîk ve şartlamak : 285; —yı tutup kendü gemisine küreğe koymak : 114

re'âyâ vü fukarâ : 277, 278; —dan ziyâde akça almak : 82; —ya hilâf-ı şer' zulm ü te'addî itmemek : 137; —ya zulm ü te'addî olunmak : 134; —yı gereği gibi himâyet ü sıyânet eylemek : 315; —yı rencide eylememek : 29

re'âyâyâ zulm ü te'addî; — eylemek : 323, 324; — idenler : 224; — olun(ma)mak : 57, 87, 157; — üzre olmak : 112, 114; —den hazer eylemek : 120; —si olmak : 191

Receb Efendi, Dîvân Kâtibi : 83, 84, 97, 98, 165

Receb, Hâssa Bostâncılarbaşı, Hâcîbeğ Evkâfî Nâzırı, Manastır kz. : 145, 196, 289, 321

Receb, Mevlânâ, Atranos Kâdîsı : 21

ref'; — eylemek : 132; — it(dür)mek : 185, 195; — olunmak : 26, 84, 99, 173, 197, 265; — u ihrâc olunmak : 220

re'îs(ler) [/rü'es] : 122; — vü azebân : 35

Re'îsü'l-küttâb : 2, 33

rencber tâyîfesi : 30

rencberlik eylemek : 203

rencide (vü remîde); — eyle(me)mek : 5, 48, 86, 102, 111, 170, 176, 246, 266, 267, 277, 300, 311, 319, 371; — eylemekden hâlî olmamak : 41; — it(me)mek : 5, 25, 65, 87, 104, 135, 136, 157, 174, 239, 300, 315, 360; — itdürmemek : 5, 22, 25, 28, 41, 49, 78, 81, 82, 83, 116, 174, 192, 206, 219, 263, 265, 267, 319, 325, 336, 361, 371; — itmeğe kâdir olmamak : 341; — itmekden hâlî olmamak : 78, 371; — olun(ma)mak : 1, 18, 28, 65, 75, 116, 155, 160, 192, 263, 325, 342; — vü te'addî eylemek : 159

Reneş (?) karyesi, İskenderiyye kz. : 307

resm(ler) [/rüsüm(ât)] : 235, 261; — taleb olunmak : 330; — ü bâd-ı hevâ : 321; —ı filoriyi cem' itmek : 278; —ı örfiyelerin edâ itmek : 229; —ı ra'ıyyetlerin toprakları sipâhîlerine edâ itmek : 50; —ı ra'ıyyetlerin virmeye inâd ü muhâlefet eylemek : 210; —ı ağnâm : 312; —ı arûsâne : 9, 261, 312; —ı Yehûdiyân : 135; —ı âsiyâb-ı mâ': 9; —ı bennâk : 312; —ı boza-hâne : 9; —ı cürm ü cinâyet : 261; —ı çift : 312; —ı duhân : 9, 312; —ı filori cem' u ihrâc : 278; —ı hamr taleb itmek : 102; —ı haymâne : 9; —ı hinta : 9; —ı ihzâriyye ta'yîn olunmak : 284; —ı kısmet : 217; —ı kul : 9; —ı ma'sara : 312; —ı ma'ze : 312; —ı meyve : 9; —ı şıra : 22; —ı tapu : 33; —ın bi't-tamâm edâ vü teslîm itmek : 253; —ın bi't-tamâm virmek : 229; —ına zarar itmemek : 235; —ın sâhib-i ra'ıyyete kânûn üzre alırmek : 273/d

Revân; — Kal'ası : 6; — Seferi : 170

revâne olmak : 96

Rıdvân Abdullâh, ebnâ-i sipâhiyândan, Elliyedinci Bölük'de ulûfeye mutasarrıf : 166

Rıdvân, Hâcî, Balitnus k., Tırhala kz. : 157

Rıdvân, sâbık Kefe Beğlerbeği, ber-vech-i arpalık Avlonya sancağına mutasarrıf : 59, 67

Rıdvân, şakî, za'îm, Gradifçe Kal'ası halkından, Kırka sn. : 322

rızâ vü şükran üzre olmak : 119, 195, 290

rızkın almak : 264

rızkların gâret ü hasâret eylemek : 207
ricâl ü nisvâna söz atmak : 185
Rikâb-ı Hümâyûn : 56, 117; —'a ruk'a sunmak : 77
Rikâb-ı Kâm-yâb'la eşmek : 4
Rodos; — beği : 297; — kâdîsı : 297; — müftîsi : 39
Rodoscuk : 299; — kâdîsı : 197, 299
Rugo kasabası, Yakova kz. : 194
Roma imparatorı : 318
ruhbânlık : 87
ruk'a sunmak : 77
Rûm patrikânı : 87
Rûm; — beğlerbeği : 356; — defterdârı : 170
Rûmîli (eyâleti) : 143, 261; — ağası : 3; — beğlerbeği : 83, 269, 322, 330; — beğlerbeğilerinün hâssı : 83; —
kâdî-askeri : 1, 125, 220, 284, 352 ; —'nün sol-kolında vâkı' olan kâdîlar : 311
Ruscuk : 223; — kâdîsı : 186, 223
Rûsikası kâdîsı : 266
rûyîler (?) : 357
rûz-merre ta'yîn olunan ücret : 251
rûz-nâmçe : 112; —i hümâyûna îrâd u masraf kaydolanmak : 233
rü'esâ bkz.re'is
Rüstem Paşa Evkâfı, Bursa sn. : 283
Rüstem Paşa, Vezîr-i A'zam : 295
rûsûm bkz. resm

saban urmak : 39
Saban, hırsuz, Dergâh-ı Mu'allâ Çavuşı Mustafâ Çavuş'un oğlanı : 46
Sabancı kazâsı: 42
sabun : 172
Sâcidî (?) Efendi, Dîvân Kâtibi : 127
saçların kesmek : 119
sadâkat; — u istikâmet üzere olmak : 232; — u ubûdiyyet : 225; — üzere hıdmet itmek : 192
sade ve poklon nâmına küllî akçaların almak : 176
Sa'dî, Ginolı kz., Kastamonı sn. : 113
Sa'dûnü'l-kübrâ, Deşîşe Evkâfı'na tâbi' Mısır : 80
Safî Efendi (Çelebi), Dîvân Kâtibi : 121, 204, 206, 210, 216, 221, 222, 224, 225, 226, 227, 234, 235, 236, 239,
240, 241, 244, 245, 247, 252, 255, 272, 275, 277, 278, 281, 284, 287
sağır oğlancıklar : 114
Sağrancılar karyesi, Akhısâr kz. : 329
sahîh olan husûsî ketmitmekden ihtiyât itmek : 71
sahîh sûret-i defter-i icmâl-i cedîd-i hâkânî ibrâz itmek : 9
sahîh u ma'mûlün-bih temessük : 233
sahîhu'l-ayâr ve kâmilü'l-vezn akça : 361

Sahn müderrisi : 1, 200
 sâhte; — tezkire : 88; — vü müzevver arzlar peydâ itmek : 169
 sâkin oldukları evleri üzerlerine konmak : 75
 sâkin ü mütemekkin olmak : 342
 Sakyâni nâhiyesi, Eflak : 279
 sâlâriyyesin alıvirmek : 273
 salb; — ü siyâseti mîr-livâya kaydolunmak : 9; —itdürmek : 167
 salevât-ı hamse edâ olunmak : 72
 salgın bkz. salgun
 salgun(lar) [/salgın /salkun]; — itmek : 173; — sal(ma)mak : 18, 114, 139, 253; — salup te'addî itmek : 98; —
 ve haymâne taleb itmek : 253
 sâlih u mütedeyyin kimesne : 73
 Sâlih, Dergâh-ı Mu'allâ Müteferrikası, Kudüs-i Şerîf'de ta'mir olunacak kal'aya emîn tayin olunan : 92
 Sâlih, nefis-i İstefe sâkinlerinden, Ağrıboz kz. : 263
 Sâliha Hâtûn, Görele kz. : 85
 salkun bkz. salgun
 Salur karyesi, Akhısâr kz. : 95, 328, 329
 sâlyâne : 214, 233; — olunmak : 337, 338, 339, 361; — virmek : 152; — vü masrafı virilmek : 233; —si kifâyet
 itmemek : 214; —si şey'-i kalîl olmak : 214
 Samakov kazâsı : 124; — kâdîsı : 10, 124, 192, 268
 saman : 329
 Samanlı kâdîsı : 306
 sancak; — devri memnû' olmak : 262; — kaydına mürâca'at olunmak : 237; — muhâfazasında olmak : 16; —ı
 zabıtdürmemek : 322; —una âhardan kimesneyi dahlitdürmemek : 237
 sancakbeğ(ler)i : 7, 45; — âdemleri : 261; — devre çıkmakdan men' olunmak : 7; — gemisi : 233; — ve
 âdemleri devre çıkmak husûsı men' olunmak : 7; — ve âdemleri devre çıkmamak : 176
 sancak-ı hümâyûn : 294
 Sarây kâdîsı : 68, 119, 138
 Sarây-ı Âmire /Hümâyûn : 70, 239; — ağası : 127; — (levâzim ü) mühimmâtı : 361, 366; —'den çıkma hâtûn :
 239
 Sarı Alî tarlası, Ebî-Eyyûb el-Ensârî ks. : 302
 sarnic : 325
 Saruhan sancağı : 24, 55, 101, 252
 Satı, şakî, Dereli k., Bozkır kz. : 351
 Satılmış, Hâcî, şerîr, Güreş k., Mihaliçcık kz. : 285
 sa'y ü ikdâm itmek : 16
 sayd; — itdikleri balıktan zahîre virmek : 310; — itmeğe muhâlefet itmek : 235; — itmek : 336
 Sâyime, Tatar Alî Çavuş'un kızı, Beğbâzârı kz. : 369
 sâyis-hânesin sürmek : 95
 sayyâd : 235
 Saz kazâsı; — ahâlîsi : 179; — kâdîsı : 179
 Sazlı karyesi ahâlîsi, Rûsıkasrı kz. : 266
 sazlıklarda gizlenen Kazak eşkiyâsı : 310
 sebb; —e müte'allik kelimât-ı küfr söylemek : 254; —i Nebî eylemek : 254

sebîl-hâne, Gedükpaşa, İstanbul : 370
 seccâdelerin almak : 224
 Sefer Hâcî, Niğbolu Kapudânı : 334
 sefer(-i hümayûn) : 225; — eşmek : 334; — mühimmâtı : 184; — tedârükin görmek : 237; — teklîf olunmamak : 28; —den gelmek : 356; —den kalanların mutasarrıf olduğu ze'âmet ü tîmârlar : 170; —e gitmek : 65, 335; —e me'mûr olanlar : 265; —e teklîf etmek : 28; —e teveccüh etmek : 244, 262, 290; —e varmayan kendü hevâsında olan Dergâh-ı Mu'allâ yeniçerileri : 11; —ün avkolanmasına sebep olmak : 184
 Sefer, katl zanlısı, Karı k., Yenişehir kz. : 17
 Sefer, müteferrika, İbrâhîm Paşa Evkâfı Mütevellîsi : 52
 Sefer, sipâhî, tarlaları zaptedilen, Peçin kz. : 39
 Seferîhüsâr kâdîsı : 83
 sefîne : 46, 320
 sekbân(lar) : 62, 78, 149; — (u eşkiyâ) cem' etmek : 173, 178; —başı : 37, 62, 79, 111, 115, 123; —un hevâsına tâbi' olmak : 173
 Sekizinci Cemâ'tat : 265
 selâm çavuşı : 114
 Selâm Çavuşluğu hıdmeti : 286
 selâmiyye : 262; — akçası : 155; — nâmına bir akça ve bir habbeleri alınmamak : 256; — ref' olunmak : 256; — vü na'l-bahâ vü kaftân-bahâ alınmamak : 257
 selâmlık : 114; — akçası : 75; — akçası almak : 342; — u konak u göçek akçası nâmına küllî akça talep etmek : 315
 Selânik kazâsı /sancağı : 13, 15, 160, 161, 162, 163; — ahâlîsi : 183; — beği : 15, 135, 160, 163; — kâdîsı : 15, 160, 161, 235; — kâdîsının nâyibi : 160; — mollâsı : 13; — ve Ofçabolı Yörükleri beği : 65
 selâfîn-ı mâziye; —den ellerinde serbest-nâmeleri olmak : 75; —nün zamân-ı cülûsları : 68
 selh-hâne(ler) : 84, 241, 357; — bi'l-küllîyye ref' ol(un)mak : 84; — (hâlî vü) mu'attal kalmak : 84, 241; — ihdâs etmek : 84, 241; — mürûr-ı eyyâm ile yıkılmak : 84; — ref' olunmak : 241; — vü mûm-hâne ihdâs etmek : 241; — yıkılıp harâb olmak : 241
 Selîm Efendi, Dîvân Kâtibi : 320
 Selîm, sipâhî, şakî, za'im, Gradifçe Kal'ası halkından, Kırka sn. : 322
 Selîm, Sultân Süleymân Hân Evkâfı Mütevellîsi : 320
 selîmî : 345
 sell-i seyf etmek : 149, 201
 Selmânlu kâdîsı : 179
 Semendire sancağı : 58, 269; — kâdîsı : 58
 sem'-i hümayûn; — vusûl bulmak : 271; —a ilkâ olunmak : 362
 Seniçe nâhiyesi ahâlîsi, Yenibâzâr kz. : 277
 Senir karyesi, Uluborlu kz. : 254
 ser-asesân : 135
 serbest; — hâslar : 128; — karyelere tahassun etmek : 160, 162; — olan nevâhî vü kurâ : 224; — ve icmâllü ze'âmet : 78; — ze'âmet karyeleri re'âyâsı : 155; —nâme : 78
 serbestiyyet husûsına emr-i şerîf virilmek : 78
 serdâr; — ref'ı : 11, 232; —ı a'zam : 241; —ı zafer-şi'âr : 184
 serdârlık emri : 101
 Sereğen karyesi bkz. Sereyen karyesi

serehor : 293
Sereyen [/Sereğen] karyesi, Yenice ks., Bınarhısârı kz. : 49, 303
Serfice kâdîsı : 141
serhad(ler) : 184; — ağaları : 119; —i mansûre : 119; —i mansûre neferâtı mevâcibleri : 29; —ün ehl-i vukûfi olmak : 143
serhôşlar; —a müdâhale itmek : 3; —un cerîmeleri : 3
Serrâc-oğlı, Burdur'da Hâcî Bayram Zâviyesi Vakfı'na borcu olan : 40
Seydî, Aksığır k., Samakov kz. : 192
Seydî, Muğla nh. : 333
Seydî, şakî, Budaközi Cemâ'ati'nden : 272
Seydişehir kazası : 351; — kâdîsı : 351
Seyf Medresesi : 317
seyis-hânesin yağmâ vü gâret itmek : 21
seyl; — kum u balçık getürmek : 302; — mecrâsına süpründi dökmek : 302
sığır(lar) : 84, 138, 241; — boğazlamak / zebholunmak : 357, 360; — zahîresi : 36; —ın almak : 199
Sığla sancağı : 217; — kâdîsı : 203
Sındırgı kâdîsı : 78
sırât-ı müstekîmden nükûl eyle(me)mek : 186, 322
sicill ü huccet : 209; — alınmak : 192; — eylemek : 161; — itdürilmek : 150; — itdürüp imzâladup ve mühürlemek : 233; — ol(un)mak : 81, 108, 114, 115, 136, 197, 230, 240, 264, 278, 303, 316, 351, 357, 370; — virilmek : 299
sicill; — itmek : 223, 353; — olunmak : 55, 282; —e sonradan varak ilhâk olunmak : 1; —ün evrâkı sökilmek : 1
sicill-i mahfûz; —a kaydelemek : 86; — a kayditmek : 221; — da kaydolunmak : 342
sifâriş olunmak : 106
sikke altun : 345
silahdârlar zümresi : 92
Silistre (sancağı); — kâdîsı : 231; — Kal'ası : 231; —nda vâkı' olan kâdîlar : 298
Silivri : 36
Simav kazâsı; — ahâlîleri : 350; — kâdîsı : 350
Simone (?), keşiş-hâne, Molova kz. : 332
Sinân bin Mehmed, şakî, Loha (?) k., Depedelen kz. : 133
Sinân Paşa, beğlerbeği, Avlonya sancağından munfasıl : 62, 63, 108
Sinân, Kâdî, Peçin kz. : 39
Sinân, Müftî : 191
Sinân, Müteferrika, şirrete sülûk iden, Tatya nh., Menteşe sn. : 112
Sinekçiler karyesi, Lapseki kz. : 136
Sipâh(iler) (tâyifesi): 192, 253, 258, 259; — u yeniçeri : 336; — u yeniçeri vü azeb ağaları : 26; — ta'yîn olunmak : 233; —zâde : 267
Sîrânûşa (?) karyesi, Buhayra vt., Mısır : 345
Sirem; — arabaları : 318; — beği : 237
sirka; — it(dür)mek : 46, 61, 150, 178; — olunan esbâb : 299
sirke-bahâ : 114
Siroz : 168, 183; — kâdîsı : 135, 168
Skinoz Cezîresi re'âyâsı : 132

Sofya kazâsı : 190, 265; — kâdîsı : 123, 260, 265; —'dan Belgrad'a varup gelince yol üzerinde vâkı' olan kâdîlar : 123

Sohman, Süleymân oğlu, çoban, fi'l-i şeni' edilen, Karavîrân k., Şorba kz. : 147

Solnan veled-i Matka, müzevvec tercemân : 86

Sopya Kal'ası : 293

Söğüdcük karyesi, Balçık kz. : 122

söz(ler); —inden taşra ve re'yinden hâric vaz' itmemek : 265; —in işğâ itmemek : 208

su sığırı ineğin gâret itmek : 95

su(lar) : 120, 257, 370; — akıtılmamak : 93; — çekmek : 93; — çıkarmak : 120; — gelmemek : 257; — kurumak : 120; —suzlukdan helâk olmak : 120; —un killeti zamânı : 370; —ya mutasarrıf olmak : 134; —yın tutmak : 134; —yun vezn ü ayâr olmasın taleb itmek : 370

su-yolcu(lar) : 370; — hıdmeti : 92

su-yol(lar)ı : 51, 90, 91, 93; — nâzırı : 51, 90; — girüye depmek : 93; — harâb(a müşrif) olmak : 93, 121, 207; —n seddit(me)mek : 93; —na nâzır ta'yîn olunmak : 91; —na zarar itmemek : 93; —nun ta'mîr ü termîmi : 92, 121, 257

Sûfler Mescidi : 302

sûhte(ler /sûhtevât) : 5, 350, 362; — eşkıyâsı : 39, 78, 124; — eşkıyâsı basılmak : 10; — eşkıyâsı def' u izâleleri : 244; — eşkıyâsı def'ı : 216; — tâyifesi kefilisüz iskân itdürilmemek : 362; — tâyifesi hüsn-i tedbîr ü tedârikle elegetürmek : 16; — teftîşi : 216; — u ehl-i fesâd : 124; — u firkateciler : 137; — ve firkateci eşkıyâsı zuhûr itmek : 137; — ve gayri eşkıyânun haklarından gelinmek : 245; — vü çobân nâmlarında eşkıyâ zuhûr itmek : 34; — vü eşkıyâ teftîşi : 244; — vü eşkıyâ zuhûr itmek : 245; —lıktan ferâgat eylemek : 21

sûk-ı sultânîde fûrûht; — itdür(il)mek : 265, 311; — itmek : 123; — olunmak : 38, 232

sulbî (?) kızını bir müslimâna nikâhla virmek : 371

sulh u salâh : 86

Sultân Ahmed Hân Câmî'i, İstanbul : 207; — Evkâfı : 86, 208; — Evkâfı'nın re'âyâsı : 208; — re'âyâsı, İzdin kz. : 207

Sultân Ahmed Hân Evkâfı; — re'âyâsı : 102; — voyvodası : 102

Sultân Bâyezîd Hân bkz. Bâyezîd Hân (Sultân)

Sultân ibn-i Hilâl, eşkıyâ ile Zengelûn karyesini basan, Mısır : 80

Sultânîyye Kal'ası dizdârı : 136

Sultânyiri kâdîsı : 296

Suluna boğazı, Tuna : 310

Sun'î, şakî, Bozkır kz. : 351

sûret-i defter; —e muhâlîf müselleme beğleri tarafından dahlolunmamak : 9; —i (cedîd-i) hâkânî : 78; —i icmâl : 9

sûret-i sicil(ler) : 179, 199, 252, 276, 291, 328, 351, 365; — ibrâz itmek : 1; — ibrâz olunmak : 147; —i ile arzylemek : 290; —i ile yazup arzylemek : 104; —iyle Âsitâne-i Sa'âdet'e gönder(il)mek : 150, 202, 323; —iyle yazmak : 160; —iyle yazup arzylemek : 39, 124, 139, 162; —li ile arzylemek : 85

su'ûbet çek(me)mek : 89

sübaşılar : 3, 261, 312; —a müte'allik olan umûra müdâhale itmek : 3

Südde-i Sa'âdet; —'den Berkofça'ya varınca yol üzerinde vâkı' olan kâdîlar : 77; —'den Budun'a varınca yol üzerinde vâkı' olan kâdîlar : 23; —'den Erzurum'a varınca yol üzerinde vâkı' olan beğlerbeğleri, sancakbeğleri ve kâdîlar : 156; —'den Konya'ya varınca yol üzerinde olan kâdîlar : 89; —'ün emekdâr u ihtiyârı : 141

Süheyl, şakî, Tatya nh., Menteşe sn. : 112
Süleymân Çavuş, Dergâh-ı Mu'allâ Çavuşı, Ruscuk : 83, 223, 226
Süleymân Hân Câmi'-ı Şerîfî (Süleymâniye); — imâmı : 187; — ve İmâret-i Âmiresi Evkâfî, Şâm-ı Şerîf :
312; —'na cereyân iden su-yolu : 51
Süleymân Hân, Sultân (Kanunî) : 51, 119, 239, 312, 364, 370; — Evkâfî, Drama kz. : 320
Süleymân Mesned, Kıbtî, şakî, Bınarhısârı kz. : 202
Süleymân, Dergâh-ı Mu'allâ Müteferrikası : 91
Süleymân, Emîr, eşkıyâ ile Zengelûn karyesini basan, Mısır : 80
Süleymân, Hâcî, şerîr, Güreş k., Mihaliçcik kz. : 285
Süleymân, Karavîrân k., Şorba kz. : 147
Süleymân, Kassâbbaşı : 84, 241
Süleymân, Kütâhiyye Müsellimi, Dergâh-ı Mu'allâ Müteferrikası : 95
Süleymân, Livadya ve tevâbi'ı hâsları Voyvodası : 292
Süleymân, Makri k., Mihaliç kz. : 81
Süleymân, Mevlânâ, Angelikasrı Kâdîsı : 114
Süleymân, mülâziminden, vasî, Ginolı kz., Kastamonı sn. : 113
Süleymân, Sarây-ı Âmire Ağası : 127
Süleymân, Sultân Ahmed Câmi'ı Evkâfî Mütevellîsî : 86
Süleymân, Yalınan (?) -oğlu, sâbık İskenderiyye Sancakbeği : 171
Süleymân, yeniçeri, Kite kz. : 115
Süleymân, Yumcı, gedüklü, Belgrad : 123
Süleymân, Zenneci-oğlu, şerîr ü harâm-zâde vü gammâz, Konya sâkinlerinden : 246
Süleymâniyye Mahallesi, İstanbul : 187
süpründi dökmek : 302
sür'at ü isti'câl; — ile irsâl itmek : 96; — üzre yörimek : 238
sürgün olmak : 173
süricilik hıdmetinde mücidd ü sâ'î olmak : 117
Süveydân ibn-i Seyfüddîn, eşkıyâ ile Zengelûn karyesini basan, Mısır : 80
Süveys : 96

Şa'bân, Alî oğlu, tuzakçı, Gönen kz. : 210
Şa'bân, Resm-i Kıntâr ve Şem'-hâne Emîni, Tire kz. : 53
Şa'bân, şakî, Dereli k., Bozkır kz. : 351
Şâd ırmağı : 120
şâgirdlerin ayardmak : 154
Şâh Sultân : 116
şâhid ü müzekkî olmak : 208
Şâhîn, Hâce, tâcir, Trabzon : 188
şakî vü ehl-i fesâd : 71, 81, 178, 205, 213, 218; — ü gammâz : 210; — ve kuttâ'u't-tarîk : 104
şakî(ler) : 109, 272; — elegetürilüp başların kesmek : 124; — vü harâm-zâde râhibler : 308; —i elegetürdmek :
112; —i elevirmemek : 124; —i teftîş olunmamak : 124; —in haklarından gelinmek : 10, 112
şalvar : 299

Şâm(-ı Şerîf) : 191, 312; — beğlerbeği : 92, 134, 217; — defterdârı : 92, 217; — Hazînesi : 92; — kâdîsı : 134, 191, 217, 312; — paşası : 191; — re'âyâsı : 134; — yeniçerileri ağası : 312

şarâb sıkmak : 313

Şark; — cânibine teveccüh ü azîmet itmek : 89; — Seferi : 46

şart-ı vâkıf; — mücebince amel itmek : 73, 255; —a muhâlif bir ferde inâd ü muhâlefet itdürmemek : 13; —a muhâlif kimesneye iş itdürmemek : 255; —a muhâlif muhdes olan kitâbet : 270; —a muhâlif olmak : 73; —a muhâlif vakıf karyelere dahlitdürülmek : 13; —a ve deftere muhâlif kitâbet ihdâs itmek : 270

şaykalar : 238

şehâdet; — itmek : 303; — taleb eylemek : 329

şehîd olmak : 239

şehir /şehir ; — halkı : 70; — zâbıtı : 3; — içinde evlerinde ve dükkânlarında mûm işleyenler : 70; —e âteşden zarar irişmek ihtimâli olmak : 70; —e odun u kömür gelmemek : 361; —ün içine velvele virmek : 149; —ün zahîresi mazbût olmak : 84; —ün zehâyiri cem'ı : 84

Şehirköy kâdîsı : 247

şehirlü : 3; — vü Yehûdâ vü kefereye müte'allik umûr : 3

şehremîni : 3

Şehrezol bkz. Şehrizol

Şehrizol [/Şehrezol] : 45; — beğlerbeği : 120

şekâ vü fesâd üzere olmak : 258, 259, 362

şekâvet üzere olmak : 8, 12

şekvâ; — itmek : 195; —ya müteveccih olmak : 114

Şemoyil Şefî, ashâb-ı garazdan, Selanik kz. : 15

Şems Ahmed Paşa, vezâretten mütekâ'id, Aydın ve Saruhan sancakları Muhassıl-ı Emvâli : 24, 53, 55, 217

Şemsî, cebeci, Kastamonı sn. : 118

şenâ'atlerine nâdim olmak : 350

şendere : 309

şer' u kânûn; — u defter mücebince amel olunmak : 325; — u defter mücebince cem' u tahsîl itmek : 298; — üzere da'vâların görmek : 216; — üzere zabtıtmek : 285; —a muhâlif inâd itdürmemek : 126; —a ve kadîmden olgelene muhâlif iş itdürmemek : 273

şer'(-ı şerîf); — ve kânûn-ı münîf mücebince tapuya virdürmek : 43; —a ihzâr itmek : 297; —a muhâlif akçaların almak : 332; —e da'vet eylemek : 169; —e da'vet itmek : 31, 58; —e da'vet olunmak : 286; —e inâd ü muhâlefet idenler : 192; —e ihânet itmek : 37; —e ihzâr itmek : 35, 63, 82, 121, 124, 179, 200, 207, 236, 243, 260, 264, 272, 285, 308, 359; —e ihzâr olunmak : 240, 288; —e inkıyâd üzere olmak : 232, 265; —e itâ'at itmemek : 12, 286, 351; —e itâ'at itmeyenler : 232; —e itâ'at üzere olmak : 265; —e itâ'atleri olmamak : 210; —e muğâyir vaz' itmek : 79; —e muhâlif iş itdürülmek : 77; —e muhâlif kimesneye iş itdürmemek : 31, 59, 63, 95, 122, 193, 236, 264, 272, 277, 308; —e muhâlif nice fesâd ü şenâ'at eylemek : 117; —e muhâlif te'allül ü inâd itdürmemek : 81, 138, 260; —e râzî olmamak : 205; —e ve emr-i hümayûna itâ'at eylememek : 210; —e ve emr-i hümayûna muğâyir kimesneye iş itdürmemek : 11; —le ahvâli görülmek : 39, 150, 179; —le ahvâlleri kâdî-askerler huzûrlarında görülmek : 94; —le ahvirilmek : 107, 234, 359; —le ashâb-ı hukûkun hakların hükmitmek : 254; —le bî-kusûr hakkı ahvirilmek : 64; —le borçları tahsîl olunmak : 40; —le buldurması lâzım olan kefillerine buldurmak : 95, 133, 193, 207, 240, 272, 308; —le buldurması lâzım olan kefillerine buldurup getürmek : 31; —le buldurması lâzım olanlara buldur(d)mak : 104, 115, 117, 124, 139, 147, 210, 254, 276, 282, 286, 303, 322, 323, 328, 329, 331; —le buldurması lâzım olanlara buldurup getürmek : 81, 103; —le emân u zamân virmemek : 172; —le faslolmak : 119; —le faslolunan da'vânun istimâ'ı memnû' olmak : 25; —le fûrûhtu lâzım olanları fûrûht itdürmek : 363; —le görülmek : 8, 47, 139, 179, 220, 242, 260, 282, 286,

299, 303, 327, 340, 357; —le görölmek için emr-i şerif sâdır olmak : 8; —le görölüp hakkında lâzım gelen icrâ olunmak : 21; —le görölüp haklarından gelinmek : 165; —le görölüp icrâ-yı hakk ol(un)mak : 95, 169, 207, 236, 282; —le görölüp ihkâk-ı hakk olunmak : 60, 80, 81, 172, 287; —le görölüp men' olunmak : 24; —le günâh sâbit olmamak : 41; —le hakkı alıvirilmek : 169; —le hakkında lâzım geleni icrâ itmek : 95, 109, 130, 254, 264, 282, 329; —le hakından gelin(me)mek : 100, 103, 205, 297; —le hakından gelmek : 119, 205; —le hakları alıvir(il)mek : 82, 129, 172, 331; —le haklarında lâzım gelen icrâ olunmak : 37, 79, 264, 285; —le haklarında lâzım geleni icrâ eylemek : 80, 117, 124, 160, 162, 221, 276, 285, 286, 302, 313, 364; —le haklarında lâzım geleni icrâ it(dür)mek : 11, 31, 59, 63, 100, 137, 193, 207, 240, 259, 265, 272, 277, 303, 306, 308, 322; —le haklarında lâzım geleni toprak kâdîları ma'rifetleriyle icrâ itmek : 290; —le haklarından geldür(il)mek : 232, 311; —le haklarından gel(in)mek : 16, 21, 34, 42, 59, 137, 150, 165, 172, 178, 252, 335, 362, 365; —le ihkâk-ı hakk olunmak : 129; —le lâzım gelen icrâ olunmak : 115, 254; —le lâzım geleni icrâ eylemek : 17, 103, 291, 299; —le lâzım geleni icrâ itmek : 297; —le mahallinde görölmek : 139; —le men' olunmak : 186; —le muhâsbesi görölmek : 48; —le muhkem haklarından gelmek : 361; —le müteveccih olan hakların alıvirirmek : 108; —le öşrin alıvirirmek : 273; —le ref' itmek : 131; —le ref' olunmak : 132; —le sâbit ü zâhir olmak : 81, 107, 179; —le tahsîl olunmak : 339; —le taleb ü tahsîl itdürölmek : 209, 262; —le teftîş itmek : 58, 165; —le teftîş olunmak : 10, 138; —le teftîş ü keşf olunmak : 113; —le üzerine sâbit ü zâhir nesne olmamak : 54; —le zararı mukarrer olmak : 146; —le zararların def' itmek : 164

şer'an kimesneye zarar u te'addîsi olmamak : 341

Şerban, müfsid, Eflak : 225, 227

Şerbaşı (?) Kıbtî, şakî, Zengelûn k., Mısır : 80

Şerefüddîn, Mevlânâ, Gelibolı Kâdîsı : 137

şer'î husûsları kasaba-i mezbûre mahkemesinde istimâ' u fasl olunmak : 315

Şerife Buhlâ, su yolunu seddiden, Medîne-i Münevvere : 93

şerîr; — ü harâm-zâde vü gammâz : 246; — ü şakî : 44; — ü telbîslik : 169

şerr; — u fesâdından celâ-yı vatan itmek : 39; — u te'addî : 178

şetmitmek : 37, 39, 196, 205

Şeyh Abdüllatîf Evkâfi, Borlı ks. : 200

şeyh : 72

Şeyhu'l-harem : 131

şeyhu'l-İslâm : 136, 186, 302; —dan istiftâ olunmak : 191

şıra(lar) : 114; — mahsûli : 3; — resminden mu'âf olmak : 22; —ı destîlere koymak : 114

şikâyete varmak : 114

Şîrâğile karyesi, Menûfiyye vt., Mısır : 347

Şiro, hâssa kassâb, Yeniçeri Meydânı : 279

şirret ü şekâ(vet) : 173; — ile meşhûr olan zü'amâ : 322; — ile meşhûr olmak : 27; — üzre olmak : 191; —dan hâlî olmamak : 173

şirret; —e sâlik olmak : 199, 333, 349; —e sülûk itmek : 82, 139, 169, 175, 177, 242, 275

şîrûğancı tâyifesi : 30

Şîrvân beğlerbeği : 195

Şorba kazâsı, Ankara sn. : 147; — kâdîsı : 147

şorbâcı(lar) : 111, 160, 162

şorbâsın tedârük eylemek : 48

Şumnı; — kâdîsı : 305; — ve tevâbi'ı hâsları : 305

şühûd-ı zûrdan hazer itmek : 58

Şükrollâh, erbâb-ı tûmârdan, zâlim ü şakî vü ehl-i fesâd, Trabolice kz. : 159

şürb-i hamr itmek : 277
şütûm-ı galîza ile şetmitmek : 37, 196, 205

ta'âm(lar); — tabholunmamak : 131; —ın tedârük itmek : 308
ta'âmiyye ta'yîn olunmak : 72
ta'arruz; — itdürmemek : 30; — olunmak : 98
tabholunmak : 74
tâcir(ler) : 172, 188
ta'cîz ü tasdî' itmek : 185
tağlar : 336; —a düşmek : 119
Tağözi kazâsı; — sûhteleri : 350; — kâdîsı : 350
tahassun; — iden eşkıyâyı hüsn-i tedbîr ü tedârükle ahz ü def' itmek : 34; — itmek : 160, 162, 310
Tâhir karyesi mescidi, Beğbâzârı kz. : 342
tahmîn; — ü ihbâr eylemek : 353; — ü takdîr olunmak : 370; —i sahîh ile tahmîn itmek : 223
Tahrer-i (?) Kebîr karyesi, Fenar kz. : 240
tahrîk ü idlâl itmek : 192
tahrîr ü defter eylemek : 86
tahsîl; — ü kabz eylemek : 233; —i emvâl : 231
tahta; — kakmak : 186; — vü ağaç lâzîm olmak : 325
Tahte'l-kal'a : 70
tahvîf ü rencîde eylemek : 82
tahvîl; — ü târfhına düşen mahsûlin alıvirmek : 304; —ine düşen mahsûlin kabzitmek : 2; —ine düşen mahsûline gadrolmak : 106
takrîr-i da'vâ itmek : 299
taleb ü tahsîl eylemek : 26
talyan : 310
tama' itmek : 119
tamâm hakk üzre olmak : 297, 303, 322
ta'mîr ü meremmât : 223, 293; — itmek : 247; — olunmak : 247, 293
ta'mîr ü termîm : 92, 309; — eylemek : 257; — it(dür)mek : 121, 144, 251, 255, 257; — olunmak : 121, 250; —i lâzîm gelmek : 353
ta'mîr; — olunmak : 353; —e muhtâc olmak : 255
tapu; — ile alınan yaylak : 33; — ile alup eline mühürlü temessük virilmek : 33; —ya müstehıkk olan yirler : 273/b; —ya müstehıkk olmak : 43; —ya müstehıkk yaylak : 33; —ya virdürmek : 43; —yı zemîn : 243
taraf-ı âhara meyl ü muhâbâdan ihtiyât üzre olmak : 291
Tarhala kâdîsı : 101
tarîk-ı âmm : 185, 257
tarîk-ı hakdan udûl; — ü inhirâf eylememek : 20; — ve sırât-ı müstekîmden nükûl eylemek : 186
tarlalar : 230, 302; —ına mürdelerin defnirmek : 27; —ını zirâ'at ü harâset itdürmemek : 302
taş(lar); — çıkarılmak : 302; — ile urmak : 285
ta'sîr itmemek : 273

Taşköpri kâdısı : 149
Taşlu kasabası, Hersek sn. : 20
Taşluca kâdısı : 176
taşra; — da'vet itmek : 136; —dan gelen mûmyağı : 70
Tatar; — sipâhîleri : 142; — üslûbında gezmek : 323, 324
ta'tîl-i ders itmek : 362
Tatya nâhiyesi : 112
tavar(lar) : 59, 75, 96, 182; — geçürtmemek : 36; — örürin tağıdmak : 342; —ın ekl ü bel' itmek : 139; —ın sürmek : 322; —ına ve zağarlarına ve âlet-i harbine dahlolunmamak : 336; —ını bâğ u bâğçelerine ve ekinlerine salıvmek : 328
Tavas kazâsı : 331; — kâdısı : 331
tavattun; — iden re'âyâ : 181; — itmek : 80, 273/d
Tavşanlı karyesi, Kütâhiyye kz. : 371
tavuk(lar) : 360; — hıdmetin edâ eylemek : 18; — u koyun u kuzı alınmamak : 257; — (u piliç) virmek : 10, 18; —ın almak : 176
tavukcılar : 124
taylu kısrağın gâret itmek : 95
Tayyibe, Koğacılar Çârşûsı'nda vâkı' etmekci furûnnun mutasarıfı, Edirne : 73
tazyîk u ta'cîz olunmak : 318
te'addî vü tecâvüz(ler); — eylemek : 24, 258, 332; — itdürmemek : 79, 201, 258, 290, 291; — itmek : 16, 49, 114, 329, 332; — olunmamak : 163, 245; — üzre olmak : 34, 141; —den hâlfî olmamak : 199, 239; — inün nihâyeti olmamak : 199; —inün nihâyeti olmamak : 322; —ün def' u ref'ı : 141
te'addî(ler); — eyle(me)mek : 88, 98, 134, 167, 173, 201, 253, 274, 282, 331; — idenleri men' itmek : 174; — idüp şekâvet üzre olmak : 8; — itdür(il)mek : 201, 273/d; — itmek : 78, 98, 297, 315; — olunmamak : 176; — üzre olmak : 112, 356; — vü fesâd eylemek : 276; — vü rencîde it(me)mek : 253; — vü rencîdeden hâlfî olmamak : 275; — vü zulm eylemek : 138, 352; —den hâlfî olmamak : 341; —i olmak : 29; —si olmak : 114; —ye tasaddî idenler : 141
te'allül ü bahâne; — eylemek : 58, 108; — eylemekden hâlfî olmamak : 35; — ile cevâb virmek : 223; — itdürmemek : 114, 280, 330, 369; — itmek : 332; — semtine sâlik olmak : 310
te'allül ü inâd; — eyle(me)mek : 15, 92, 169, 289; — itdür(me)mek : 17, 33, 40, 64, 81, 118, 138, 145, 164, 169, 185, 196, 200, 234, 260, 270, 274, 281, 287, 331, 333, 339, 344, 345, 346, 359; — itdürilmemek : 15; — itmek : 35, 101, 110, 332; — ü muhâlefet eylemek : 194; — ü muhâlefet itdürmemek : 11, 199; — üzre olmak : 64, 359
te'allül; — eylemek : 145, 177, 203; — itdürmemek : 46, 84, 220, 322, 332; — itmek : 105, 127, 182, 188, 208; — ü nizâ' itdürmemek : 9, 50, 136, 177, 212; — üzre olmak : 6
tebdîl; — itmek : 114; — ü tağyîr ol(un)mamak : 69, 233
Tebrîz'in fethi : 119
tecdîd-i berât(lar); — itdürmek : 67; —ı için lâzim gelen akça : 68
tecessüs ü tefahhus itmek : 362
tedârük; — ü ihzâr eylemek : 23, 309; —i görilmek : 114
tefahhus; — itmek : 122; — olunmak : 234
teftûş ü tefahhus; — eylemek : 20, 55; — itmek : 8, 13, 21, 39, 40, 49, 53, 71, 80, 81, 85, 103, 104, 107, 113, 114, 118, 126, 147, 149, 158, 159, 169, 172, 174, 178, 192, 199, 200, 205, 213, 246, 248, 254, 259, 262, 264, 287, 291, 303, 322, 328; — olunmak : 37, 81, 363
teftûş; — itmek : 47, 58, 59, 63, 76, 109, 117, 141, 150, 193, 203, 207, 236, 272, 275, 276, 290, 297, 315, 331, 354; — olunmak : 20, 119, 264; — ü keşf olunmak : 113

tefvîz itmek : 126

tegallüben; — dahlitmek : 24; — gasbitmek : 321; — te'addî vü tecâvüz itmek : 49; — zabtitmek : 263

te'hîr; — u terâhî itmemek : 238, 289; — u terâhîye cevâz göstermemek : 310; — u tevakkuf eylememek : 96; — u tevakkuf it(dür)memek : 15, 96, 184, 210; — e konılmak : 29

tekâlif; — vâkı' oldukda berâber çekegelmek : 30; — vâkı' olmak : 330; — i mîrînün tahsîline mâni' olmak : 130; — den berî olmak : 330; — den mu'âf olmak : 41, 75; — i virmemek : 154; — ün avk u te'hîrine bâ'ıs ü bâdî olmamak : 130

tekâlif-i örfiyye(ler) : 154; — den mu'âf u müsellemler olmak : 102, 201; — den nesne teklîf olmak : 102; — in edâ itmek : 267

tekâlif-i şâkka; — ile rencide itdürmemek : 22; — nâmına bir akça ve bir habbesi alınmamak : 257; — teklîf olunmamak : 219

tekâ'ud ihtiyâr itmek : 294

tekayyüd ü ihtimâm itmek : 10, 225

Teke sancağı : 167; — beği : 55; — nda olan kâdîlar : 167; — nda vâkı' olan Nişâncı hâsları : 55

tekke-nişîn : 267

telbîs; — ü tezvîr emr ü berât yazmak : 173; — den ve tezvîrden hazer itmek : 58; — liği mesmû' olmak : 169; — olunmak : 205

temekkün ihtiyâr itmek : 342

temessük(ât); — getürdmek : 173; — ibrâz itmek : 200, 273/b; — virilmek : 83, 116; — a i'tibâr olunmamak : 273/b; — ı ellerinden alup der-kîse itmek : 84; — i mûcebince amel olunmak : 22

temlîk olunmak : 43, 119, 295

tenbîh ü te'kîd; — eylemek : 7, 28, 36, 74, 93, 98, 128, 130, 326; — itmek : 70; — olunmak : 367

tenbîh; — mektûbları yazılıp gönderilmek : 311; — ü nidâ itdürmek : 221, 343, 361

tercemânlar : 86

tereke(ler) : 328; — biçilüp harmene gelmek : 273; — hasâdı : 305; — irişmek : 305; — mahsûli : 305; — ve sâyir hubûbât : 273; — i irişüp harmene gelmek : 273; — in nehb ü gâret itmek : 159; — in yağmâ itmek : 139; — si taksîm olunmak : 217; — yi döğüp keyl ü der-anbâr eylemek : 273

terk-i diyâr; — eylemek : 120, 277; — itmek : 157, 246; — ve celâ-yı vatan itmek : 125

terk-i mesken itmek : 199

ter-oğlan(lar)ı : 160, 162, 364

teslîm-i Hazîne; — eylemek : 122; — olunagelmek : 292

teşrifât hıdmeti : 194

Tetab (?) karyesi, Fenar kz. : 240

tetebbu' itmek : 254

tevcîh ü arz itmek : 189

tevliyet; — arzitmek : 127; — evlâda meşrût olmak : 127; — e müte'allik temessükât : 289; — i evlâdına ve evlâd-ı evlâdına vakf [u] tahsîs itmek : 200; — in hufyeten berât itdürmek : 200

tezellüm; — eylemek : 176, 253; — itmek : 134, 171, 178, 191, 197, 291

tezvîc itmek : 114

tezvîr; — emr ü berât yazmak : 173; — sicill : 1; — ü telbîs emr ü berât yazmak : 173

Timışvar; — beğlerbeği : 141, 142, 157; — defterdârı : 278

tırâş itmek : 154

Tırhala sancağı : 41, 117, 141, 175; — kâdfısı : 2, 41, 79, 117, 141, 157; — kuyumcıları : 240; — sipâhîleri : 142

Tırmazaki veled-i Paska, müzevec tercemân : 86

Tırsâd (?) karyesi, Yenişehir kz. : 286
ticâret; — itmek : 107; —te gezmek : 172
tîmâr : 205, 231; — mahsûlin cebren fukarâdan alup te'addî eylemek : 159; — tevcîhi : 159; — u ze'âmet :
273/d; —a mutasarrıf olan neferât : 68; —a müdâhale eylemek : 12; —dan cebren ihrâc itmek : 8; —ı
alınmak : 12; —ı fuzûlî zabıtmek : 12; —ın zabt ve mahsûlin kabıtmek : 8; —ın zabteylemek : 149
Timok kâdîsı : 247
Timürdaş Mahallesi, Edirne vt. : 185
Tire kazâsı; — ahâlîsi : 178; — kâdîsı : 53, 195
Todori, Rahova k., Mezistre kz. : 169
toğancı : 308
tohm ekmek : 39
tolama : 11, 107, 265, 299; — giymek : 79, 232, 306, 311
Tom karyesi, vakıf karye, Çöke nh., Edirne : 368
Toma, zimmî, Eflak : 14
Toma, zimmî, Sofya kz. : 190
top; — arabaları : 89; — atmak : 322
topcılar : 28, 153
Topkapusı, İstanbul : 84, 241
toprak kâdîsı(ları) : 137, 290, 291, 354; — ma'rifetleriyle icrâ-yı hakk olunmak : 117; — ma'rifetiyle buldurması
lâzim olanlara buldurmak : 281
toprak; — sipâhîsi : 219; —ın basmak : 322; —ında yöridmek : 273/a
Tosya kazâsı : 48; — kâdîsı : 179
Toyran kazâsı : 235; — göli : 235; — kâdîsı : 235, 236
töhmet; — ü fesâdları zâhir olanların şer'le haklarından gelinmek : 165; —i sâbıkası olanları şer'le teftîş itmek :
165; —i sâbıkası olmak : 264
Trablusgarb : 108
Trabolice kazâsı : 159; — kâdîsı : 159
Trabzon : 188; — kâdîsı : 188
Trandafilo, hâssa koyun-sürücülerinden Nikola'nın oğlu, Ustunko k., Fenar kz. : 240
tuğrâlu ve nişânlu harâc defteri : 233
tuğrâ-yı şerîf hıdmeti : 2, 33, 243
tuğyân : 233; — üzre olmak : 137
Tuht kazâsı : 48
Tuna; — defterdârı : 121, 122; — nâzırı : 310; — nehri : 228, 231, 310; — yalıları : 202; —'dan berü yakaya
geçmek isteyenler : 228; —'dan mürûr iden haydûd eşkıyâsı : 165; —'yı bir hôşca hıfzıtdürmek : 228
Tunus Beğlerbeği : 335
Turak, Kemerlü karyesine ber-vech-i tekâ'ud mutasarrıf olan, İpsala kz. : 198
Turak, şakî, Voyvoda Dâvûd'un oğlu, Salur k., Akhisâr kz. : 328
Turalı, Bedaşe (?) k., Hayrabolu kz. : 71
Turası, Aksığır k., Samakov kz. : 192
Turgud, şakî, Çardaklu kz. : 103
Turhân, Kiremidli (?) k. ahâlîsinden, Ermiye kz. : 65
Turmuş, Arabacı, şakî, Aydos (?) kz. : 264
Turmuş, Gâzî Yahyâ Paşa Evkâfi : 131
324

Turmuş, müteveffâ, Dergâh-ı Mu'allâ sipâhîlerinden : 158
Turmuş-oğlu, Hâcî, şakî, Bozkır kz. : 351
tuz : 172
tuzakçı re'âyâ : 210
tüccâr (tâyifesi) : 108, 160, 162, 335, 363, 364; — u zehâyir gemileri : 233; —un yollarına inmek : 178
tüfenk(ler); — ile urup katlitmek : 117; — taşımak : 79, 232, 306, 311; — ve sâyir âlât-ı harb u zahîre virmek :
132; —ini bırakmak : 5
tüfenkci; — bedeliyesi almak : 119; — ihrâcı : 119, 245
tüfenk-endâz ihrâc itmek : 245
türbedâr : 270
tütün içilmesi ref' olunmak : 343

Ubeyd-i (?) Uyûn Kâr-hânesi, Mekke-i Mükerreme : 90
udûl ü inhrâf; — eyle(me)mek : 39, 104; — itmemek : 192
uğur-ı hümâyûnda küllî hasâret çekmek : 170
Ulaçlı karyesi, İznikmid kz. : 313
ulaklık : 109
ulemâ : 73, 124; — vü sulehâ : 39, 216, 335
Uluborlu kâdîsı : 254
ulûfe(ler) : 91, 166, 288, 338; — taleb itmek : 153; — viril(me)mek : 92, 153; — zamânında gelüp ulûfe taleb
itmek : 153; —in kendü yanlarından virmek : 183
Ulyâ Efendi (Çelebî), Dîvân Kâtibi : 4, 15, 18, 20, 24, 26, 29, 38, 80, 82, 106, 111, 112, 113, 114, 117, 122, 124,
141, 142, 154, 157, 164, 169
Ulyâ, Dergâh-ı Mu'allâ Çavuşı : 110
ummâl ü mültezimîn : 26
umûm teftîşi; — memnû' olmak : 10, 290, 335; — merfû' olmak : 323
umûmen berâtları tevdîd olunmak : 68
umûr-dîde vü dîndâr : 290
umûr-ı kazâya karışmak : 130
umûr-ı mühimme ile Âsitâne-i Sa'âdet'e gelmek : 109
un(lar) : 69, 151; —ı gemilere tahmîl itmek : 151
Uneyme (?) Kıbtî, eşkıyâ ile Zengelûn karyesini basan, Mısır : 80
uryânen taşra çıkarmak : 149
usret çekmek : 247, 361
Ustunko karyesi, Fenar kz. : 117, 240
Usturgon'un fethi : 119
Usturumca kazâsı : 160
Ustuyo, şakî, Arteyaşka (?) k., İvranya kz. : 193
Usuga (?) Yaylağı, Kratova kz. : 308
Uşşâk kâdîsı : 315
utekâ : 187, 349

Uzuncaova Hâsköy kâdîsı : 352

Uzuncaova kâdîsı : 104

ücret; — ta'yîn olunmak : 364; —i kademlerin almak : 284

Üçşerefeli, Edirne vt. : 185

Üçüncü Cemâ'at : 38

Ülgün Kal'ası neferâtı : 172

ümenâ vü ummâl : 29, 261, 336; — voyvodaları : 166

ümenâ; — vü nuzzâr : 26; —ya sâlyâne olunmak : 361

ümerâ; — devre çıkmak : 98; — vü alaybeğileri : 119

Ürgüb kâdîsı : 247

Üsküb kazâsı : 72, 131, 150; — kâdîsı : 72; — mukâta'âtı nâzırı : 250

Üsküdar : 201, 357; — kâdîsı : 22, 44, 115, 148, 270, 306; — sahrâsı : 89

Üveys, Kapucu, Kâsım Beğ Evkâfı Mütevellîsi, Kengırı sn. : 48

üzerinde küllî akça zuhûr eylemek : 20

üzerine fesâd sâbit olmak : 264

üzerine gelmek : 285

üzerine varılmak : 302

üzerlerinde ziyâde mâl-i vakf olmak : 121

üzerlerine âdem göndermemek : 201

üzerlerine konmak : 176, 315

üzerlerine sübût bulan mevâdların sûret-i sicilleriyle yazup arzeylemek : 10

üzerlerine ziyâde atlu ile havâleler gelmek : 29

üzüm bâğları : 313

Vahalse (?) karyesi re'âyâsı, Metrepoliçe kz. : 199

vâ'ız u nâsîh : 301

vakf [vâkıf /evkâf] (-ı şerîf) : 99; — akça : 121, 194, 211, 314; — akçasından bir akça ve bir habbesin zâyî' u ketm itdürmemek : 20; — başhâneye zebheyledükleri koyunun baş u ayakların virmemek : 74; — câbîleri : 261, 368; — ev : 94, 185, 358; — ev ile mülk evi istibdâl itmek : 358; — eylemek : 187; — hânlar, Vezîr Nasûh Paşa binâ itdüğü, Beğbâzârı kz. : 321; — harâba müşrif olmak : 127; — için resm-i tapusun mütevellîsine virmek : 33; — için zabtitudürmek : 349; — için zabtolunmak : 321; — itmek : 72, 73, 347; — karyeler : 13, 110, 368; — karyelere bostâncıbaşılar müdâhale itmemek : 368; — karyelere dahlitdürilmemek : 13; — karyeleri evkâf câbîlerine zabtitudürmek : 368; — karyeleri kadîmden olıgeldüğü üzre mütevellîlere ve mütevellîler tarafından varanlara zabt u kabz itdürmek : 13; — karyelerün zâbitliği : 368; — mahsûli : 52; — mahsûline küllî ihtilâl virmek : 208; — mâlından küllî nesne eklitmek : 197; — olan dekâkîn harâb olmak : 72; — re'âyâsı : 229; — re'âyâsının ehl ü iyâlleri : 75; — ta'yîn olunmak : 148; — u şart eylemek : 187; — yaylak : 33; — zâbitları : 148, 261, 312; — selâtîn : 261; — nâmesinde karyelere müstekıl câbî ta'yîn olunmamak : 13; — nâmeye nazar olunmak : 340; — a alâkası olmamak : 340; — a âyid ü râci' olanı alıvirilmek : 344, 347; — a bir akâr virmek :

27; —a dâymâ gadr ü hıyânet üzere olmak : 32; —a gadr ü te'addî eylemek : 74; —a gadr ve ekl ü bel' idenler : 99; —a gadritmekden hâlî olmamak : 76; —a gadrolmak : 84, 110, 125, 148, 197, 270, 283, 357; —a gadrolmamak : 43; —a küllî gadritmek : 13; —a küllî za'f gelmek : 131; —a mahsûli alınmak : 43; —a müdâhale itmek : 127; —a müdâhale olunmamak : 72; —a vaz'-ı yed eylemek : 48; —da alâkası olmayan men' u def' olmak : 76; —e gadritmek : 346; —e sa'y olmak : 320; —ı ihyâ itdürmek : 125; —ınun ihyâsıyla mukayyed olmak : 76; —un akçası zâyî' u telef olmamak : 48; —un etmek ü şorbâsın tedârük eylemek : 48; —un harâbe olan yirlerin ta'mîr itmek : 48; —un ihyâ vü âbâd olması ile mukayyed olmak : 48; —un mahsûlâtına noxsân müterettib olmak : 229; —un mâlı : 48; —un mâlı zâyî' olmak : 40; —un müsâ'adesi kalmamak : 99; —un nâzırları ref' olunmak : 99; —un nezâretleri hıdmetinde istihdâm itmek : 99; —un re'âyâsı perîşân olmak : 13; —un tevliyetin şart-ı vâkıf mücebince zabıtdürmek : 76; —un umûr-ı şer'ıyyelerin görmek : 48; —un zevâyidi âhara virilmemek : 255; —un zevâyidi nâ-mahal yirlere sarfolunmak : 255; —un zevâyidinden zimmetinde akça kalmak : 127

vakfiyyeti gayr-i sahîh olmak : 43

vâkı' olan tekâlfî berâber çekmemek : 30

vakıf(lar) bkz. vakf

vâkıf; —un câmi' u hammâmı harâba müşrif olmak : 255; —un evlâdından tevliyet evlâda meşrût olmak : 127

vakt-i hasâd : 305

vakti ile varup irişmek : 184

Valpova kâdîsı : 293

varakun cirmi ve hattı sâyir evrâka müşâbih olmamak : 1

vâris(ler); —i âhar diyârda olanlar : 363; —in hakları icrâ olunmamak : 62; —iyle muvâcehe eylemek : 17

vâris-i ma'rûf : 90; —ı kalmamak : 182, 273/c; —ı olmamak : 38, 90, 123

Varna; — İskelesi : 111; — kâdîsı : 111

varsak u tüfenk taşımak : 232, 306

Varvat karyesi, Prozor ks., Klis sn. : 138

vasıyyet-nâme yazdurmak : 187

vasiyy olmak : 47

vaşak derileri : 336

Vatniçe karyesi, Nevesin kz. : 257

va'z u nasîhat; — itmek : 301, 341; — olunmak : 72

vazâyif ü cihâtı evlâdına virilmek : 301

vazîfelerin berâtları mücebince virdürmek : 32

vech-i meşrûh üzere amel olunmak : 8

vefât itmek : 73, 182, 263, 301

vekâletden haber ü âgâhı olmamak : 49

vekîl; — nasbitmek : 369; — ü vasî olmak : 113

Vekoçe veled-i Petri, Pitoviştse k., Karatağ kz. : 287

Vekoşe Raho, Pitoviştse k., Karatağ kz. : 287

Velesin kâdîsı : 141

Velî Halîfe, Makri k., Mihalıç kz. : 81

Velî Nasûh, şakî, Dereli k., Bozkır kz. : 351

Velî Sûfî, Şâh, Yörük kz. : 272

Velî, fuzûlen yirleri kabzidilen, Peçin kz. : 39

Velî, kâdî, Çehârşenbe kz. : 128

Velî, Karahısâr-ı Sâhib Sancakbeği : 234, 262
Velî, şakî, Akhisâr kz. : 167
Velî, şakî, Dereli k., Bozkır kz. : 351
Velî, Vezîr-i A'zam Alî Paşa Evkâfı'na ait Karagözli yaylağının bazı yerlerini elde etmek için hîleye sülûk iden,
Filibe kz. : 33
Velid bin Abdâniye (?), Hâcî : 99
velvele virmek : 149
Venedik : 86, 222
Venice (?) karyesi, Kratova kz. : 166
verese vü utekâ : 349
Veri (?) karyesi, Marmara : 316
Veşimo (?), harâmî, Karpıçe k., Fenar kz. : 240
Veyis, Dergâh-ı Mu'allâ Çavuşı Murâd Çavuş'un âdemi : 4
vezîr [/vüzerâ]; — voyvodaları : 166; —i a'zam : 22, 25, 33, 50, 52, 76, 78, 89, 101, 109, 155, 165, 170, 188,
194, 235, 244, 245, 266, 298, 300; —i ızâm : 1; —yı ızâm sarâyları : 70; —yı ızâma et viren hâssa
kassâblar : 279
vezn ü der-kîse itmek : 68
Vidin (sancağı) : 327; — beği : 165; — kâdisı : 28, 165, 327, 359; — Kal'ası : 327; — mukâta'âtı : 29; —
müfettişi : 28; — nâzırı : 28; —nda vâkı' olan kılâ' neferâtı : 28
vilâyet; — âbâdân olmağa yüz tutmak : 201; — emn ü emân üzre olmak : 296; — muhâfazasına gitmek : 140; —
ü memleketi vücûd-ı habâset-âlûdlarından pâk ü tathîr eylemek : 245; — zabtına mâni' olmak : 195; —
den alâkası kat' olunmak : 173; —i ehl-i fesâddan pâk ü tathîr itmek : 10; —i hâlî bulmak : 335; —i
harâb eylemek : 142, 240
vîrân olmak : 257
Vize sancağı : 100, 323, 324; — kâdisı : 202, 303, 323, 324
vladika : 87
Vostiçe kâdisı : 319
voyvoda : 5, 181; — vü sübaşılar : 155; —nun umûrına karışmak : 273/b; —nun umûrına kimesne müdâhale
eylememek : 273/b
voyvodalık virilmek : 88
vukûf u müstekîm ü dîndâr olmak : 245
Vulçitrın beği : 56
vüzerâ bkz. vezîr

yabanda sâkin olanların gedükleri hıdmetde mevcûd olanlara arz olunmak : 153

Yadroz karyesi, Kızıl (?) kz. : 303

yağ(lar) : 26; — u bal u arpa taleb itmek : 201; — u bal ve sâyir me'külâtın alınmamak : 257; —ı ve mûmları
mîrî için girift olunmak : 70

Yağlubörk, Balitnus k., Tırhala kz. : 157

yağmâ; — it(dür)mek : 114, 139; — vü gâret eylemek : 100, 115, 303; — vü gâret itmek : 21, 39

yağmurluk : 11, 95; — giymek : 232, 265, 306, 311; — taşımak : 79

Yahyâ, Dergâh-ı Mu'allâ Müteferrikası, Mehmed Paşa'nın kethudâsı : 106

Yahyâ, Mevlânâ, Rûmili Kâdî-askeri : 1, 125, 284, 352
 Yahyâ, Müttekâ'idîn Mukâta'ası mültezimi : 69
 Yahyâ, Seyyid, Müteveffâ İbrâhîm Paşa Evkâfi'nun Mütevellî-i kebîri, Hezargrad kz. : 121
 Yahyâ, sûhte eşkıyâsı def'ına me'mûr, Kütâhiyye sn. : 216
 Yakomi, zimmî, Sofya kz. : 260
 Yakova kâdîsı : 119, 194
 Ya'kûb, Mardin hâsırlarının sâbık voyvodası : 182
 Yâkûfî el-İftihârî Vakfı, Mısır : 99
 Yalağ-âbâd kâdîsı bkz. Yalak-âbâd kâdîsı
 Yalak-âbâd kâdîsı [/Yalağ-âbâd kâdîsı] : 151, 218
 yalı(lar) : 36; — kenârında vâkı' kurâ : 307; —un muhâfazası : 10
 yamaklar : 65
 Yanaki, bozacı, ehl-i fesâd, Sereyen k., Bınarhısârı kz. : 303
 Yani, haydûdlara kılavuz olan, İstos k., Cırnaraka nh., Vidin sn. : 165
 Yani, Rahova k., Mezistre kz. : 169
 Yanya; — ve civârında olan kâdîlar : 335; —'da sâkin olan ulemâ vü sulehâ vü tüccâr tâyifesi : 335
 yarağ : 59, 163, 231
 yaraların tımar itmek : 308
 yarar âdemler; — koşmak : 184; —e koşmak : 167; —e koşup Südde-i Sa'âdet'e göndermek : 61; —iyle seferlemek : 170; —le leyl ü nehâr muhâfaza-i memleketde sa'y ü ikdâm itmek : 16
 yarar; — kefiller virmek : 5; — kulaguzlar tedâriük itmek : 355; — u emekdâr : 290; — u mu'temedün-aleyh âdemler : 68; — u şecâ'at-şî'âr olmak : 143; — u tüvânâ tüfenk-endâz ihrâc itmek : 245
 yasakçı; — ta'yîn olunmak : 111; —başı ta'yîn olunmak : 265
 Yasef Ayntavel, ashâb-ı garazdan, Selanik kz. : 15
 Yasef, zimmetinde akçe olan, Niğbolı kz. : 359
 Yasterfiye (?), tarîk-i âmm, Vatniçe k., Nevesin kz. : 257
 yat u yarak(lar) : 231; —ı yoklanmak : 163
 yatak (u kulağuz) olmak : 165, 303
 yava vü kaçgun : 78
 yavacı : 261
 yay : 5
 yaya beğleri : 155
 yayabaşı : 41
 yayabeğlik ze'âmeti : 155
 Yayçe kâdîsı : 119
 yaylak : 33; — u evini fuzûlen ve cebren zabıtmek : 39; — yirlerinden bir mahalli çayır itmeğe komamak : 33; — yirlerinden bir mahalli zirâ'at itdürmemek : 33
 yaz; — u kış muhâfaza itdürilmek : 233; —da ve kışda arabacıların ücretlerin ta'yîn itmek : 364
 yedek gemi : 233
 Yedidîvân kâdîsı : 124
 Yedikule selhâneleri, İstanbul : 84, 241
 Yedinci Bölük : 11

yedlerine mühürlü temessük virmek : 274
 Yehûdî(ler) (Yehûdâ) tâyifesi : 1, 15, 220, 313, 357; — vü kefere : 3, 313; — vü kefere tâyifesine üzüm virilmemek : 313
 yek-dil (ü yek-cihet) olmak : 48, 115, 119, 165, 308
 yelek : 299
 Yemen : 96; — beğlerbeği : 96
 yemlik : 114
 Yeni Kapluca, Burusa : 283
 Yenibâzâr kazâsı : 277; — kâdîsı : 277
 Yenibeğlü karyesi, Re'âsü'l-küttâb Muhammed Mecd'in ze'âmeti karyesi, Menemen kz. : 243
 Yenice karyesi (kasabası), Bınarhısârı kz. : 49, 303
 Yenice karyesi, Bilecik kz. : 130
 Yeniçeri Meydânı : 70, 279
 Yeniçeri(ler) /tâyifesi) : 11, 37, 30, 38, 62, 79, 84, 118, 160, 162, 232; — ağası : 17, 123, 311; — ağası kâyim-makâmı : 37; — çavuşları : 306; — çobânı : 160, 162; — nâmına gezmek : 62; — nâmında olmak : 37; — nâmında ve şeklinde gezmek : 79; — Ocağı : 155; — serdâr(lar)ı : 38, 115, 311; — vü acemî-oğlanı : 123, 232, 265, 306, 311; — vü acemî-oğlanı nâmında gezmek : 11, 232, 265, 306, 311; — vü azeb ağaları : 26; — vü yumcı tâyifesi : 123; — yoldaşları : 311; — zâbıtı : 140, 242; — e baş ta'yın olunmak : 79
 Yenikapu, Hâslar kz. : 144
 Yeniköy, Akhısâr kz. : 339
 Yenişehir kazâsı : 22, 286; — kâdîsı : 17, 79, 286
 Yenişehir ve Fenar; — kâdîsı : 175; — mollâsı : 117, 141, 240
 Yenivaroş mahalli, İstari Eflak kz. : 278
 yetfmin vasîsi olmak : 236
 Yezîd nehri [/nehr-i Yezîd], Şâm : 134
 yiğirmi beş oturak beşer kat forsa ile donanmış gemi : 152
 Yiğirmiyedinci Bölük : 79
 yiğitbaşı : 30
 Yijola (?) karyesi, Fenar kz. : 240
 yim ü yimekler; — tedârük itdürmek : 342; —i alın(ma)mak : 160, 162; —in almak : 7, 139, 176, 224, 315; —in narh-ı cârî üzere ihtiyârları [ile] satanlardan akçaları ile almak : 315
 yim ü yiyecek(ler); — ve sâyir salgunlar salmamak : 18; —in müft ü meccânen almamak : 98
 Yirgöği; — kâdîsı : 223; — Kal'ası dizdârı : 223; — Kal'ası ta'mîri : 223, 226
 yirler; —i hâlî kalmak : 28; —inde karâra mecâlleri olmamak : 277; —inden kaldurmak : 273/d; —inden kalkup başka yirde tavattun itmek : 80
 yirlü yirinden; — gör(il)mek : 4, 243; — görüp ve defter itmek : 248; — muhâsabeleri görilmek : 121; — tefahhus itmek : 122; — tefîş olunmak : 240; — tefîş ü tefahhus itmek : 149, 240
 yoklanup; — defter olunmak : 142; — tefîş eylemek : 311
 yol(lar) : 300, 325; — basmak : 139; — emn ü emân üzere olmak : 42; — mühimmâtun tedârük itmek : 96; — ta'mîr olmak : 89; — ve hammâm halvet olunmak : 149; —a ve billere inmek : 10, 16, 62, 218, 306, 308; —da bırakmamak : 364; —da ebnâ-i sebîli basmak : 117; —da mürûr u ubûr müşkil olmak : 335; —da tazyîk u ta'cîz olunmak : 318; —da ve izde dahl ü ta'arruz itdürmemek : 204; —da ve izde kendüye ve âdemlerine dahlolunmamak : 294; —in basmak : 59, 119, 286; —in bekledmek : 178; —ına çıkmak : 100; —ına gelmek : 137; —ına inmek : 109, 178, 365; —ına inmek : 205; —ını sedditmek : 329

yolcu arabaları : 318
yoldaşlıklarda bulunmak : 119
Yorgaki, Yanaki oğlu, Sereyen k., Bınarhısârı kz. : 303
Yorgi, mîrî mûmci, Vezîr-i A'zam ve Serdâr-ı Ekrem Halîl Paşa'nun re'âyâsından : 22
Yorgi, Pertev Paşa Evkâfî'na ait değirmenün müste'ciri, İznikmid kz. : 242
Yorgo Kosişe, harâmî başı, Fenar kz. : 240
Yorgo veled-i Aleksî (?), Sultân Ahmed Hân Evkâfî re'âyâsından, Darb-hâne'de altun üstâdı : 102
Yorgo, harâmîbaşı, Fenar kz. : 240
Yorgo, menzilci, Angelikasrı kz. : 114
Yovan Topal, zimmî, Sofya kz. : 190
Yovan, Kürkci, Dubraveniklü, Altmışaltıncı Hâssagîlerün Odası'nda düzen akçasından karz virilen : 274
yörük(ler) tâyifesi : 342; — beğleri : 65, 261; — harcı : 65; — kâdîsı : 272, 342; — sübaşı(lar)ı : 266, 342
Yuda Koda, ashâb-ı garazdan, Selanik kz. : 15
Yukarı Rika (?) nâhiyesi, Eflak : 279
yumcu tâyifesi : 123
Yûnus [Kulgaç-oğlı], şakî, Ahâddede (?) k., Hasköy kz. : 104
Yûnus Efendi, Dîvân Kâtibi : 192
Yûnus, sûhte, Kütâhiyye kz. : 5
Yûsuf Bahşı, Mevlânâ, sâbık Edirne kâdîsı, Varna Kâdîsı : 111
Yûsuf Çavuş, Karaman Çavuşı : 276
Yûsuf dânişmend, Ezine kz. : 128
Yûsuf Fakîh, Tâhir karyesi mescidi İmâmı : 342
Yûsuf, Anadolu Beğlerbeğinin Kâyim-makâmı : 350
Yûsuf, Ayasofya-i Kebîr Vakfı'nın Mütevellîsi : 84
Yûsuf, Beşli Ağası, Kal'a-i Vidin : 327
Yûsuf, Dergâh-ı Mu'allâ Çavuşı Hasan Çavuş'un hıdmetkârı : 61
Yûsuf, Müteferrika, Muğla nh. : 333
Yûsuf, sipâhî, Lofça kz. : 126
Yûsuf, şakî, Arnavud Belgradı kz. : 63
Yûsuf, şakî, Haramenk (?) Karyesi Sübaşısı Hüseyin Çavuş'un hıdmetkârı : 180
Yûsuf, Yeniçeri Çavuşı : 281
yük : 77, 101, 116, 145, 152, 233, 364
yüksek çârtâklar ve evler binâ itmek : 164
yüzüklerin çıkarmak : 119

zâbıt u yasakçı; — ta'yîn olunmak : 111; —başı ta'yîn olunmak : 265; —lık hıdmetinde olanlar ref' olunmak :
111

zâbıt(lar); —ı vakf : 208; —ı mübâşeretle meclis-i şer'a ihzâr itmek : 37; —lık u yasakçıbaşılık umûrı : 265
zabt u kabz; — eylemek : 261; — it(dür)mek : 79, 128, 182, 243, 295, 298, 305, 321; —ı sıfârîş olunmak : 106
zabt u rabt; —ına kâdir olmak : 290; —ına mâni' olmak : 128
zabt u sıyânet; — ve hıfz u hırâset idegelmek : 28; —i ra'ıyyet : 143, 271

zabt u tasarruf it(dür)mek : 69, 152, 166, 187, 242, 269, 304, 340
Zaçesne sancağı : 119
zâd ü zevâdeler; —in akçalarıyla narh-ı cârî ve olıgeldüğü üzre tedârük ü ihzâr eylemek : 23; —in tedârük itmek : 96
Zadrîma; — kâdîsı : 325; — nevâhîlerinde vâkı‘ olan karyeler ahâlîleri : 325
zağarcıbaşı : 242, 281, 306, 360
zağarlarına ve âlet-i harbine dahlolunmamak : 336
Zağra-i Atîk; — kâdîsı : 177; — ze‘âmetinün cüz‘î vü küllî mahsûlâtı : 177
zahîre(ler) : 57, 84, 201, 221; — bâbında küllî muzâyaka olmak : 151; — cem‘ı ve zabtı : 84; — gemileri : 233; — mazbût olmak : 241; — virmek : 132, 310; —i ile mahall-i me‘mûra irsâl olunmak : 231; —in almak : 201
zalemenün zulm ü te‘addîsinden âciz kalmak : 97
zâlim ü şakî vü ehl-i fesâd : 159
zamm u ilhâk olunmak : 278
zarar u gezend; — irişdür(il)memek : 225, 227; — irişdürilmekden hazer eylemek : 249; —i olmak : 310
zarar; — irişdürmek : 310; — müterettib olmak : 189; — u gadrleri mukarrer olmak : 202; — u te‘addîsi olmamak : 341; —ı küllî olmak : 302; —ı mâl : 327; —a mü‘eddî olmak : 302; —dan hâlî olmamak : 310; —ı zâhir olan mevâzı‘ı görmek : 302
zarar-ı şer‘î(ler) : 24; —i def‘ olunmak : 164; —i olmak : 164
zarûretleri ve muzâyakaları olmak : 27
zâviye : 40, 72; — vü hucerât binâ itmek : 72
zâviyedâr : 267
zâyi‘; — eyledüğü âdemleri zuhûra getürmek : 8; — u ketm itdürmemek : 20; — u telef ol(ma)mak : 48, 66, 99, 125, 364
ze‘âmet : 112, 126, 155, 243; — karyeleri : 2; — mahsûlin kabz itmek : 333; — ü tûmârlarınun bedelleri alınmak : 170; —i mahsûlin zabtıtdürmemek : 112; —e mutasarrıf olmak : 8; —i mahsûli : 286; —i mahsûline gadreylemek : 78; —i zabtına âdem göndermek : 8; —inden bedel taleb itmek : 170; —inün bedeli alınmak : 170
zebh; — eyledükleri koyunun baş u ayakları : 74; — itdürmek : 84; — olunacak her ne ise kadîmî selh-hâne ve mûm-hânelerde zebhitdürmek : 84; — olunan ağnâmın baş u ayakların vakıf baş-hâneye virdürmek : 74; — olunmak : 84, 241, 357
zehâyir bkz. zahîre
zehir virmek : 60
Zekeriyâ, yeniçeri, Kite kz. : 115
zencîre urmak : 167
Zengelûn karyesi ahâlîsi, Sa‘dûnü'l-kübrâ‘da tavattun eden, Deşîşe Evkâfi‘na tâbi‘, Mısır : 80
Zenneci-oğlı Süleymân, bkz. Süleymân, Zennecioglı
zerdave dâneleri : 6
zerdave pârelerin karz tarîkıyla virmek : 6
zevâyd : 255
Zeytûn karyesi, Mısır : 348
zeytûn : 172
Zihne kazâsı : 110; — kâdîsı : 110; — ve tevâbi‘ı mukâta‘âtı emînleri : 320
zikru‘llâha müdâvemet itmek : 72

zimem-i nâsda olan akça : 200
 zimmet(ler); —in berî eylemek : 6; —in taleb ü tahsîl olunmak : 4; —inde akça kalmak : 1, 35, 48, 55, 127, 152, 190, 243, 359; —inde akça olmak : 110, 145, 327; —inde atîk u cedîd mîrî mâl olmak : 26; —inde bir akça bâkî alıkomamak : 314; —inde bir akça kalmamak : 48; —inde bir akça ve bir habbe bâkî ko(dur)mamak : 4, 32, 68, 99, 126, 177, 337; —inde küllî mâl kalmak : 4; —inde mâl zuhûr itmek : 4; —inde mâl-i mîrî olmak : 152; —inde mâl-i vakf olmak : 66; —inde mâl-i vakf zuhûr itmek : 32, 99; —inde mâl-i vakfdan akça olmak : 76; —inde mâl-i vakfdan nesne zuhûr itmek : 13; —inde olan atîk u cedîd mâl-i mîrîyi şer‘ u kânûnla taleb ü tahsîl eylemek : 26; —inde olan mâl-i vakfî cem‘ u tahsîl itdürmek : 76; —inde vakfun akçası olmak : 20; —inde zuhûr iden mâl tahsîl olunmak : 4; —inde zuhûr iden mâl, vakf için alıvirilmek : 13; —inde zuhûr iden mâl-i vakfî alıvirilmek : 66; —inin edâsında te‘allül itmek : 55; —inin tahsîli mümkün olmamak : 35
 zimmî(ler) : 41, 49, 102, 107, 114, 117, 180, 207; — eşkıyâsı : 100
 zinâ vü fi‘l-i şenî‘ eylemek : 139
 zindân yapdurmak : 114
 zirâ‘at itmek : 33
 zirâ‘at ü harâset : 342; — eylemek : 273; — itdürmemek : 302; — olunmak : 302
 ziyâde; — akça almak : 82, 158, 315; — atlu ile re‘âyâ üzerine varmak : 7; — atlu ile üzerlerine konmak : 315; — martolos yazdırılmamak : 183; — muzâyaka üzre olmak : 36; — ücret almak : 364; — zulm ü te‘addî itmek : 7
 Ziyâre (?), Şerîfe, suyolunu seddiden, Medîne-i Münevvere : 93
 zulm ü te‘addî(ler); — eyle(me)mek : 7, 31, 49, 53, 59, 82, 95, 103, 108, 115, 117, 155, 199, 200, 234, 236, 254, 272, 315, 322, 324, 331, 352; — idenler : 224; — it(me)mek : 7, 11, 79, 114, 137, 138, 157, 207, 246, 290, 291, 328, 360, 368; — itdür(il)mek : 88, 120, 169, 232, 362; — olmak : 158, 263; — olun(ma)mak : 57, 87, 107, 134, 157, 159, 160; — üzre olmak : 114, 176, 365; — vü hayf eylemek : 242; —den hâlf olmamak : 206; —den ihtirâz eylemek : 142, 155, 272; —inün nihâyeti olmamak : 354; —si olmak : 37, 179, 191; —si vâkı‘ olmak : 138; —sinden âciz kalmak : 97; —sinün nihâyeti olmamak : 39, 178, 191
 zulm; — idenlere hımâyet olunmamak : 15; — itmek : 332; — olmak : 282; — ü cevri def‘ u ref‘ olunmamak : 246; — ü cevrenden perâkende vü perîşân olmak : 178; — ü fesâd eylemek : 119; — ü fesâdınun nihâyeti olmamak : 171; — ü gadr eylemek : 169; — ü hayf eylemek : 54, 118; — ü hayf olmak : 264; — ü hayf olunmaktan ziyâde ihtirâz eylemek : 297; —i def‘ u ref‘ olunmamak : 39; —inün nihâyeti olmamak : 39
 zulmen; — akçaların almak : 171; — katleylemek : 47; — katlolunan müslimânlar : 62; — katlolunmak : 62
 zü‘amâ : 119, 142; — vü erbâb-ı tûmâr : 233, 261, 273, 273/d, 335
 zühd ü takvâ üzre olmak : 301
 Zülfikâr, İzdin kz. : 340
 Zülfikâr, kapucu : 225
 Zülfikâr, Kiremidli (?) k., Ermiye kz. : 65
 Zülfikâr, silahdâr : 286
 züyûf akça : 361; —sın almak : 246